

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

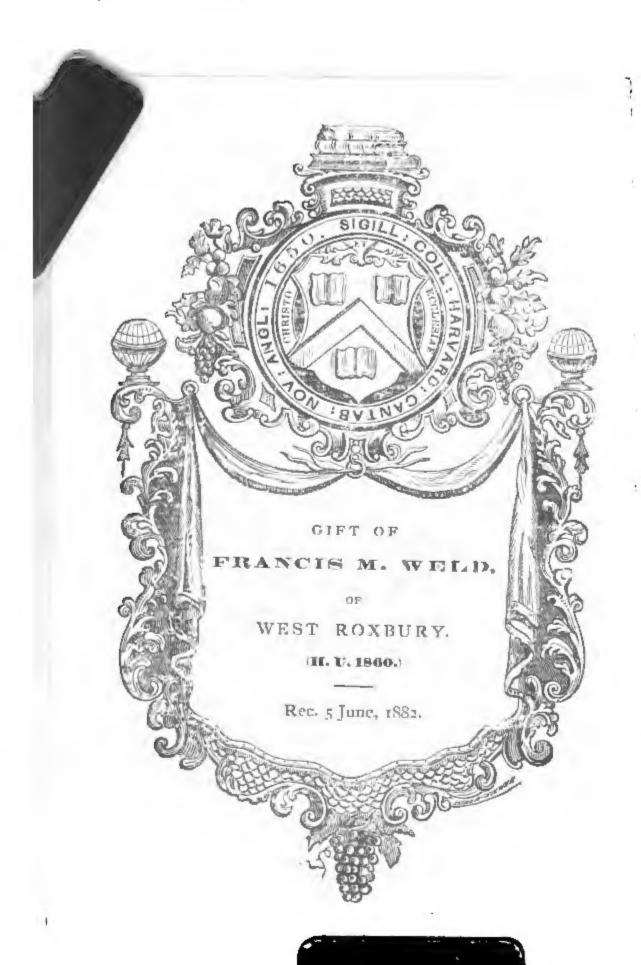
We also ask that you:

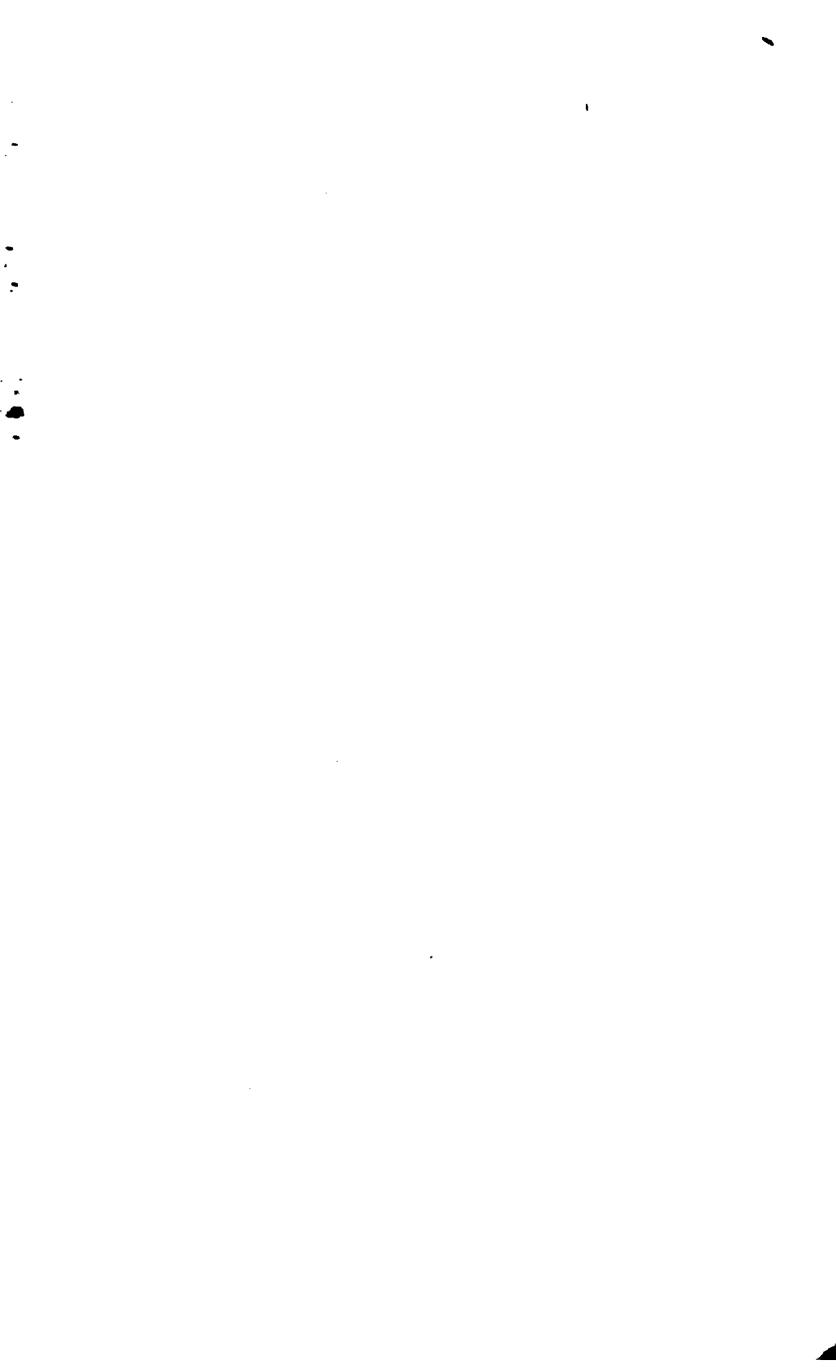
- + Make non-commercial use of the files We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + Maintain attribution The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + Keep it legal Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

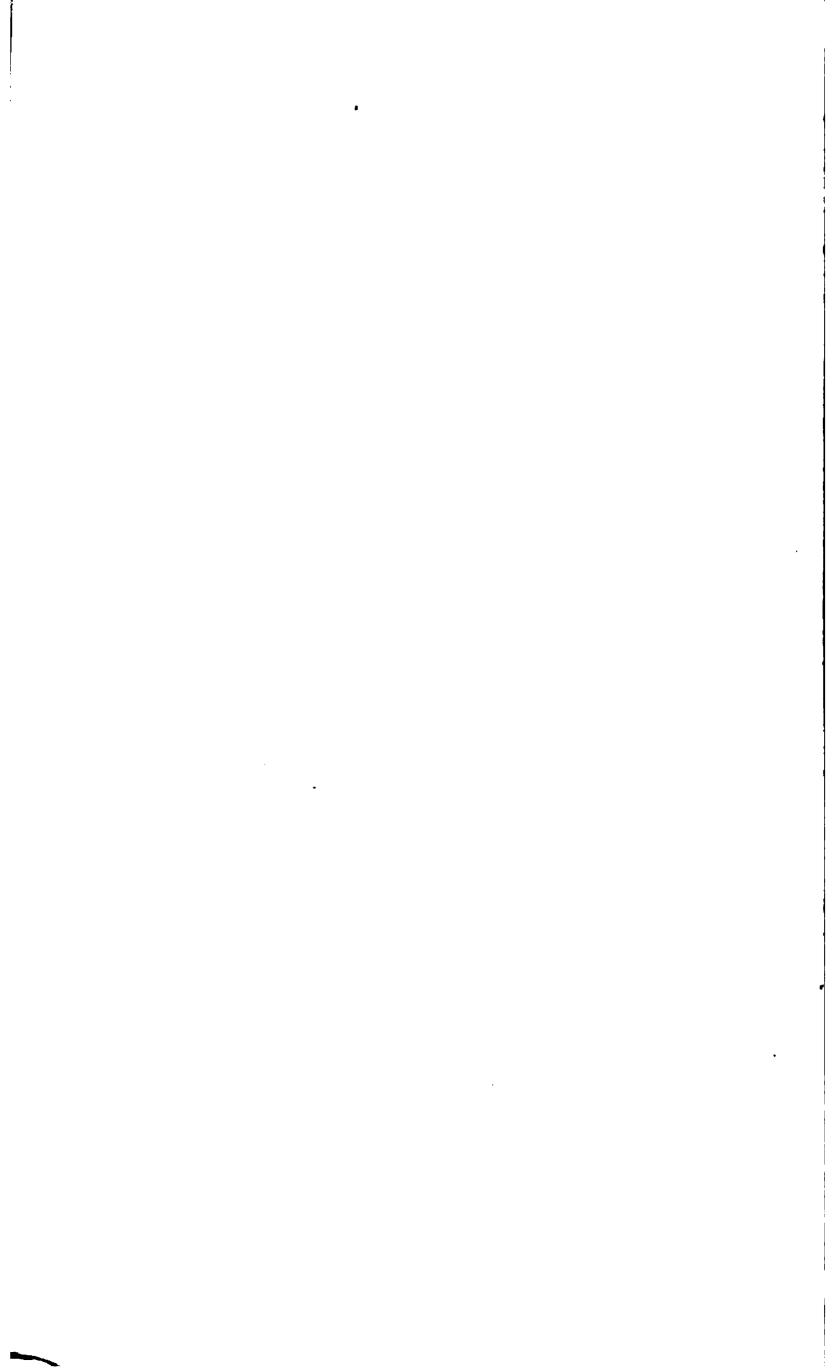
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/









XENOPHON'S ANABASIS,

WITH

Explanatory Notes,

FOR THE

USE OF SCHOOLS AND COLLEGES IN THE UNITED STATES.

BY

JAMES R. BOISE,
PROFESSOR OF GREEK IN THE UNIVERSITY OF MICHIGAN.

WITH KIEPERT'S MAP,

SHOWING THE ENTIRE ROUTE OF THE TEN THOUSAND,

AND

AN INTRODUCTION TO THE ANABASIS,

TRANSLATED FROM HEETLEIN.

NEW YORK:

D. APPLETON AND COMPANY,

846 & 848 BROADWAY.

1857.

Gx 9. 256

HANVARD COLLEGE LIBRARY

JUN 5 1882

Francis M. Wille.

Entered according to Act of Congress, in the year 1856,

By D. APPLETON & COMPANY,
in the Clerk's Office of the District Court of the United States for the
Southern District of New York.

32.3

X Et. 1. 1. 02 1 12 m 18 Man 1/2 Will 18 11 Exercitables por illi I. I. Z. F XEV 1. J. Z. Z. II. 2. . . . the rest transos units live a bir 5. REV. FRANCIS WAYLAND, D.D., LL. D., EL 2. ZENIS EDITION OF THE ANABASIS XEVOYOV III, I.A. XEV 3. 2. 4 1 (310) 15 J. J. J. J. J. XEV. \$ 1.4.19, (575027139 Y70) 2710171 JW Kar.1, 9, 13 | R2 = 1.2.1.12

• • , . • -.

PREFACE.

Since the notes which accompany the latest American editions of the Anabasis were written, the following excellent editions have appeared in Germany:

- 1. Kühner's Anabasis, published in 1852, with a Latin Commentary, and with critical annotations on the text. Dr. Kühner is well known to scholars in this country through his excellent Grammars of the Greek language, translated by Messrs. Edwards & Taylor, of Andover, Mass., and also through his Latin Grammar, translated by Professor Champlin, of Waterville College, Maine. His edition of the Anabasis exhibits the same critical scholarship and sound judgment as his other works.
 - 2. An edition by K. Matthiae, also published in 1852, with German notes, and an appendix containing a Lexicon and Grammar adapted to the Anabasis.
 - 3. Several different editions by K. W. Krüger. Of these, the editor has in his possession the edition of 1845, which is an enlargement of the edition of 1880, the first

which was published with German notes: also the edition of 1849, which contains a delectus emendationum and a Greek-German Lexicon of the Anabasis; and lastly the edition of 1850, with numerous and very valuable grammatical notes in German.

4. F. K. Hertlein's Anabasis. This belongs to the deservedly popular series of Greek and Latin authors with German notes, published by Weidmann, in Leipsic. The grammatical notes, though not so numerous and full as those of Krüger, are always to the point: and are indeed often so similar to those of Krüger, as to give some plausibility to the charge of plagiarism in this part of the work. Hertlein has also added in his 2d edition, 1854, extensive geographical notes, taken by permission from the works of Kiepert. Thus we have in Hertlein's edition unquestionably the most complete and accurate geographical commentary, which has ever been published with a school edition of the Anabasis.

While therefore in the preparation of this edition, the older helps in such a work have not been neglected, it has been the chief aim of the editor to embody as fully as possible the results of the most recent investigations bearing on this subject. Free use has consequently been made of the labors particularly of Krüger and of Hertlein; while, at the same time, the fact has not been lost sight of, that the classical schools of this country are behind those of Germany, and that simpler and more elementary explanations are therefore often

necessary in a work prepared for American schools. The geographical notes are almost exclusively translated from Kiepert as cited by Hertlein.

The grammatical references are to Kühner's Greek Grammar, translated by Messrs. Edwards & Taylor, and published by Messrs. D. Appleton & Company, of New York. It was deemed superfluous in a school edition to make references to the grammatical works of Jelf, Buttmann, and Matthiae, which are at present seldom, if ever, used by the pupils in our schools: nor was it thought expedient to add references to Kühner's Elementary Greek Grammar, or to the excellent works of Champlin, Kendrick, Sophocles, Crosby, and McClintock. The careful learner who uses either of these grammars in preference to that of Kühner will generally find by the aid of his index or table of contents the principle in question.

The text of this edition is intended to be an exact reprint of that of Hertlein. It will be perceived that $\rho\rho$ appears without the usual breathings; and also, that capital letters are used only for proper names or their derivatives, and to commence distinct paragraphs (not single sentences). This is in conformity with the series of Weidmann and of Teubner. A table, exhibiting the passages in which Hertlein varies from L. Dindorf's edition, published by Teubner in 1851, has been appended to the text.

The editor cannot refrain from expressing in this connection, his high appreciation of the excellent edi-

tion of the Anabasis published in this country in 1843, by Rev. Dr. J. J. Owen. This work has been constantly examined in connection with those above mentioned, and for the suggestions thence derived, as well as for many personal favors, the editor desires to express his grateful acknowledgments.

University of Michigan, Ann Arbor, June, 1856.

INTRODUCTION.

§ 1. Among the most distinguished of ancient authors, whose works still present, after the lapse of more than two thousand years, an inexhaustible fountain of the noblest enjoyment and the richest instruction, XENOPHON, an Athenian, son of Gryllus, has justly acquired a conspicuous position. year of his birth cannot with certainty be given; and it would seem quite proper in a work of this kind to pass over the investigation of this point, were there not in the Anabasis itself several passages which bear upon it. The third year of the 82d Olympiad = 450 B. C., is the date commonly assumed, having been inferred from the statement of Stesiclides, cited by Diogenes Laertius (II, 56), who places his death in the first year of the 105th Olympiad = 360 B. C., added to the statement of Lucian (in the Μακρόβιοι ch. 21), that he lived more than ninety years. But the statement of Stesiclides is more than doubtful, because in the Historia Graeca VI, 4, 36, the death of Alexander tyrant of Pherae is mentioned; and this took place, according to Diodorus Siculus (XVI, 14), in the 4th year of the 105th Olympiad; hence Xenophon must have lived several years after 360, B. C. The passages in the Anabasis which bear on this question, are the following:--lst,

in 3, 1, 14, and 25, he alludes to his age as though he might appear too youthful to take the position of commander; 2d, in 3, 2, 37, Xenophon and Timasion are mentioned as the youngest generals; 3d, in 5, 3, 1, all, who were more than forty years of age, are represented as taking ship, while Xenophon, with those who were younger, continues the march by land, and in 7, 3, 46, he is spoken of as commander of those who had not yet passed the thirtieth year of their age; 4th, in 7, 6, 34, it is implied that he had no children. All of these passages, however, fail to justify the assertion that Xenophon was scarcely more than 26 or 27 years of age at that time; since, when generals were chosen by the popular vote, it was customary to elect only those who were men of experience, and somewhat advanced in years; and, for this reason, the first two passages above referred to, prove nothing decisive. Nor does the fact, that Proxenus was only about thirty years of age (Anab. 2, 6, 20), Agias and Socrates about thirty-five (2, 6, 30), and Menon much younger (2, 6, 28), bear at all on this question; because these generals were not chosen by their own soldiers. So also the two passages cited under the 3d head, prove nothing with certainty; for the leader might be older than the men whom he commanded, inasmuch as he commonly went on horseback, and could thus more easily bear the fatigues of the march than the common soldier who must go on foot. The last passage above cited, presents nothing from which any positive conclusion can be drawn respecting the age of Xenophon. contrary, it is implied in 7, 2, 38, that he was of such an age that he might be supposed to have a marriageable daughter. Furthermore, Diogenes Laertius (II, 22), and Strabo (IX, 2, p. 251, Tauchn.), relate that Xenophon was engaged in the battle of Delium (which occurred Olymp. LXXXIX, 1 = 424, B C.). Now as the Athenians did not perform military duty beyond the borders of Attica before the twentieth year of their age, Krüger* concludes that Xenophon may have been born about

^{*} De Xenophontis vita. Hal. Sax. 1822.

Olymp. LXXXIV, 1 = 444, B. C., and consequently that he may have been about forty-four years of age at the time of the expedition into Upper Asia.

Of Xenophon's youth we know little. It appears from Anab. 7, 8, 4, that he belonged to a family of considerable wealth; and it cannot be doubted that he received a careful To the culture of his mind were doubtless added those gymnastic exercises which always constituted an important part of an Athenian education: he shows, at least in his own writings, a great fondness for horsemanship, and for the chase. On his spiritual development, no person exerted so great an influence as Socrates, to whom he has consecrated an offering of genuine love and admiration in his literary works. That he was also a hearer of the celebrated Sophist Prodicus, of Ceos, is related by Philostratus in the Lives of the Sophists, I, 12; from which passage it also appears that he spent some time in Bœotia as a prisoner. Here he appears to have contracted that friendship for Proxenus which exerted on the events of his subsequent life so marked an influence.

Induced by Proxenus (Anab. 3, 1, 4), he repaired in the year 401, B. C. to Asia Minor, where he was introduced to the younger Cyrus, whom he accompanied in the expedition against Artaxerxes II. The principal motives which led him to follow Cyrus, were probably the desire of military renown, and the hope of increasing his fortune, which most likely had been greatly impaired, like that of many other Athenians, in the disasters attending and following the Peloponnesian war. These motives overcame the scruples which he at first experienced in view of the hostility of Cyrus towards Athens, and the consequent probability that he might incur the jealousy of his native city.

After the battle of Cunaxa, and after most of the Grecian generals had been taken and executed by the treachery of the Persians, Xenophon was the first to animate the drooping spirits of the Greeks and from this time forth he was the soul

of every enterprise in the celebrated retreat of the ten thousand. The remnant of these, after their return, were united with the troops of the Spartan Thibron (or Thimbron), to defend the Greek colonies in Asia Minor against the Persians. expedition under Thibron and his successor Dercylidas, Xenophon appears also to have taken part; perhaps as leader of the Κύρειοι (cf. 3, 2, 17). It is at least certain that he accompanied Agesilaus, first in his military operations against the Persians in the year 396, B. C., and afterwards in 394, B. C., in his march through Thrace and Thessaly to Bœotia; and that in the battle of Coronca he fought on the side of the Lacedæmonians against his own fellow-citizens. ceeding, which has been severely censured by some modern scholars, especially by Niebuhr, will be viewed in a much milder light when all of the circumstances as well as the prevailing opinions of the time are taken into consideration. Greeks, notwithstanding their subdivision into many States, considered themselves as united into one people by a common language and religion, as well as by similar customs and institutions. Hence as a general rule those who were banished, did not hesitate to join in war with another State against their paternal city, under the idea that they were only contending for their own rights against a party which was hostile to themselves. The censure which has on this account fallen on Xenophon, belongs, therefore, not so much to him as to the age in which he lived.

Xenophon was banished (probably soon after he passed over with the army from Europe into Asia, Anab. 7, 7, 57), for the reason that he had entered into the service of Cyrus, who, through the most active support given to the Lacedæmonians in the Peloponnesian war, had been the principal cause of that result which was so disastrous to Athens. The situation in which Xenophon was placed, fully explains, if it does not justify, his conduct. To this must be added the general admiration for the Spartan constitution, which culti-

vated men at Athens then felt, owing to the corruption of the democracy, in which admiration Xenophon participated; and also that friendship and respect for Agesilaus, of which his writings afford abundant evidence.

Through the influence of his friend Agesilaus, Xenophon received as a reward for his important services in the war, a valuable estate at Scillus, in that part of Elis which had been taken by Sparta. Here, with a part of the spoils which were saved from the Persian expedition, he built and consecrated to Artemis that sanctuary which he so pleasantly describes in the Anab. 5, 3. Here in the enjoyment of rural quietude and leisure, such as a life of toil had fitted him to appreciate, he probably composed the greater part of his works. He was not however permitted to continue in the quiet possession of his estate. After the power of Sparta had been for ever broken in the battle of Leuctra (371, B. C.), the Eleans regained possession of Scillus, and compelled Xenophon to abandon his residence. The last years of his life were spent at Corinth: nor did his recall from banishment, effected by the influence of Eubulus, induce him to return to Athens. He, however, sent thither his two sons Gryllus and Diodorus, to join the army which the Athenians furnished, for aid to the Lacedsemonians just before the battle of Mantinea. Gryllus fell in battle while bravely fighting; and the Athenians claimed for him the honor of having mortally wounded the great Theban commander. Xenophon received the tidings of the death of Gryllus with the deepest sorrow; yet he bore the affliction in a manner worthy of the greatest men of antiquity. The year of his death is no more certain than that of his birth. we may assume that it did not occur before Olymp. CVI, 2 = 355, B. C., since it scarcely admits of a doubt that the small work πόροι η περὶ προσόδων was written after the Social war which lasted from Olymp. CV, 3, to CVI, 1.

§ 2. Of the character of Xenophon, we are able to obtain a very complete view from his writings, especially from the

Anabasis. His leading traits were a refined susceptibility for all that is noble and good, mildness of disposition, fondness for pleasantry united with a firmness and decision which were invincible even in the most trying situations, a heart formed for friendship, and a remarkable devotion to persons of distinguished excellence; which, while it proves his sympathies to have been generous, at the same time not unfrequently obscures the clearness of his vision as a historian. Notwithstanding his fondness for philosophical studies, the pious faith of his ancestors lives in him undisturbed;—a fact which at first view appears surprising, but which is understood on the ground that Xenophon contemplated philosophy only in its bearings on real life, while from those more profound inquiries which Plato pursued, Xenophon stood almost entirely aloof.

§ 3. As an author, his practical nature leads him to treat principally of the events of his time, of the art of war, of political economy, and of the duties of the citizen in his relation to the state, as well as to the family. His writings therefore may be divided into historical, military, political, and philosophical. To his historical works belong the Anabasis, of which we shall have occasion to speak more fully below, and the Historia Græca (Ελληνικά), consisting of seven books which are a continuation of the work of Thucydides, and which contain a history of Greece from the twenty-first year of the Peloponnesian war down to the battle of Mantinea (from 410 to 362, B. C.); and to the same class of works belongs also the Agesilaus. The Ίππαρχικός is a military treatise on the duties of a leader of cavalry; and to the same subject belongs also, for the most part, the tract $\pi \epsilon \rho i$ $i\pi \pi \iota \kappa \hat{\eta} s$. So also in close connection with these works, stands the Κυνηγετικός, a treatise on hunting, the practice of which Xenophon considers an excellent school preparatory for war. His political writings comprise several smaller works; one on the Lacedæmonian State, another on the Athenian State (this latter, however, is probably not the work of Xenophon), a treatise on revenues, and a

τας το της της Είναι Απερί προσόδων, Ἱέρων ἢ Τύραννος). Το his philosophical writings belong the Memoirs of Socrates, ᾿Απομνημονεύματα Σωκράτους, the Banquet (Συμπόσιον), the Oeconomicus (Οἰκονομικός,), and the Apology of Socrates (Σωκράτους ἀπολογία), which is perhaps supposititious. Το all these various classes belongs the Κύρου παιδεία, a sort of didactic, historical romance, in which Xenophon sets forth his own ideal of an accomplished ruler in the person of the elder Cyrus.

Most of Xenophon's writings are not less distinguished for their outward form, than for their valuable and important con-Though his style is simple and unadorned (whence he has been called ὁ ἀφελης καὶ ἰσχνὸς χαρακτήρ), yet it glides along in an easy and charming manner, for the most part in a uniform and quiet stream. Though he seldom rises above this simplicity to a more elevated diction, yet he is by no means wanting in oratorical impressiveness and convincing clearness. He uses metaphors and other rhetorical figures somewhat sparingly, but is nice and tasteful in the choice of words, without being over-anxious for variety of expression. Nor is he very thoughtful to give a periodic roundness to his entire sentences or great regularity to the several parts: on the contrary he often passes in the midst of a sentence from one construction to another, after the manner of lively conversation: so that in few of the better Greek authors does the anacoluthon occur so often. With such characteristics of style, so far removed from all poetical coloring, it is the more surprising that he should so often employ single words, which, by other Attic writers, are used only in poetry. It would be injustice to Xenophon to suppose that this frequent use of poetic words arises from an effort to adorn his style; since this would be as tasteless and inept, as if one should seek to adorn a simple garment with here and there a purple patch. It is much rather to be explained on the ground of his protracted residence in foreign lands, and his intercourse with Greeks of various tribes and dialects, especially with the Lacedsemonians, among whom words, which were merely poetic with the Athenians, may have been in common use; and hence quite naturally adopted by Xenophon from his ordinary language into his writings. On account of this and some other peculiarities of style, the ancient grammarians did not reckon Xenophon among the pure Atticists. But the general estimate of his character as a writer, is clearly shown by the appellation, Attic Muse, or Attic Bee (names so often given him), and also by the judgment of Cicero and of Quintilian.

- § 4. To attempt any thing like a general estimate of the value and importance of Xenophon's entire works, would require too much space; we cannot, however, in this introduction to a historical work, neglect to present very briefly some of the most important points relating to his character as a historian; and in this view not simply the Anabasis requires consideration, but also especially the Hellenica. This work, although of the highest value, and in certain parts admirable, is on the whole the least finished of Xenophon's more extended writings, being as it would seem not so much a finished work, as a rough sketch, in which the author aimed less to present a full historic development, than to set forth particular points of interest to himself.
- § 5. The Anabasis on the contrary, unquestionably the most attractive of Xenophon's writings, resembles a landscape in full sunlight. Every thing lies bright and open before our eyes: nothing stands in the shade, so as to give greater prominence to other objects: every thing appears in its proper

^{*} Cic. Orat. § 32, (Xenophontis) sermo est ille quidem melle dulcior; and § 62. Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt.—Quintilian X, 1, 82. Quid ego commemorem Xenophontis illam jucunditatem inaffectatam, sed quam nulla consequi affectatio possit? ut ipsae sermonem finxisse Gratiae videantur, et, quod de Pericle veteris comaediae testimonium est, in hunc transferri justissime possit, in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam.

stature and coloring: nothing is exaggerated, nothing is presented in too brilliant hues. The most remarkable events are described with the same ease and freedom as the most common-Aside from these excellencies, the Anabasis is important also on this account, because it presents a new step in the historic art, in which the author writes the history of his own deeds. This is at least the case from the beginning of the third book, where Xenophon for the first time becomes conspicuous. Furthermore, we have in this work the most important information respecting the contemporary condition of Greece, as well as of the Persian empire. knowledge of still other countries and nations was also very greatly promoted by the Anabasis, since the author communicates the most valuable information respecting regions which till then were scarcely known by name, and which even at a later period were not accurately described. Finally it is a most important work for the study of the Grecian military system. In every thing relating to this subject, the author shows the highest intelligence. * however, especially in the beginning of the work, which the reader would fain know, and which is of importance, as well as much which is actually communicated, is passed over too lightly; and hence, as a mere historical work, the Anabasis cannot be compared with the great artistic productions of Thucydides, Sallust and Tacitus.

§ 6. The author of the Anabasis always speaks as though he had not himself attended the march, but as though he had received his information from another. Thus he says in 1, 8, 6, λέγεται; 1, 8, 18, λέγουσι δέ τινες; 1, 10, 1, ἐλέγοντο: 5, 4, 34, ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι. Only in the supposititious passage 7, 8, 25, do we find the first person ἐπήλθομεν. For this reason and also from the statement in Hellen. 3, 1, 2, where the following passage occurs: Ως μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἑλληνες

έπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίφ γέγραπται, some persons have formerly denied that Xenophon was the author of the Anabasis. In opposition to this view, we are to consider the exact correspondence of the Anabasis with the other acknowledged writings of Xenophon, not simply in language, but also in their entire spirit,—in religious views, in fondness for military tactics, for horses and for the chase, as well as a great variety of particulars which cannot be enumerated here. a word, the unprejudiced reader cannot entertain a doubt that Xenophon only could have written in the way in which the Anabasis is actually written.* Furthermore, the testimony of antiquity is undivided that Xenophon was the author of the Anabasis. How then are we to explain the fact that, in the passage of the Hellenica above cited, Xenophon should refer not to his own work, but to that of Hermogenes. be said in reply that the Hellenica was written before the Anabasis, and on this account he was unable to refer to his own work on this subject: for although it cannot with certainty be determined in what year the Anabasis actually was written, yet it is quite certain that it was completed earlier than the Hellenica. The latter was not finished before Olymp. CV. 4= 357, B. C. (cf. §1, above); while the Anabasis must have been written before the recovery of Scillus by the Eleans, that is before Olymp. CII, 2 =371 B. C., otherwise some allusion would doubtless have been made in 5, 3; to the loss of his estate. † Doubtless the true key to the difficulty is furnished by Plutarch, who says that Xenophon published the Anabasis under the name of Themistogenes, to render it more credible.

^{*}The investigation is carried out in a complete and exact manner in the tract by C. W. Krüger, de authentia et integritate Anabaseos Xenophonteac. Halis. Sax. 1824.

[†] That the composition of the Anab. is to be dated at least 18 or 20 years after the return of Xenophon, appears evident, irrespective of other indications, from the fact that in describing his residence at Scillus, 5, 8, 10, he speaks of sons that were already grown up, while in 7, 6, 34, he implies that he still had no children.

- (Mor. p. 345. e.). Perhaps also he wished to avoid giving offence to certain Spartans of distinction, whose conduct he does not approve of. cf. 7, 1, 2, & 7, 2, 6, where he speaks of Anaxibius; also 7, 2, 7 & 12, et seqq., where he speaks of Aristarchus.
- § 7. If we inquire after the sources whence Xenophon drew the materials for the Anabasis, we shall find the first and most important to have been his own personal recollections, or rather his own journal: for it is necessary to assume the existence of such a journal as the foundation of the work, since no memory would have been adequate to retain so many particulars, the geographical and statistical notices, especially the many numerical statements and other things of the kind.* In the present form of the work, we may imagine that the discursive and irregular character of the original journal is still perceptible. Whether Xenophon resorted to other sources of . information, can, with a single exception, neither be affirmed nor denied. True, another account of the expedition by Sophaenetus (without doubt the general of this name often mentioned by Xenophon), is said to have been written; and from this, the historian Ephorus, and from him again Diodorus seem to have taken their representation. It is remarkable that in the narrative of Sophaenetus, the name of Xenophon first appears in connection with the difficulties in Thrace. From a comparison of Diodorus with Xenophon, there is no
- * This journal must certainly have contained the distances between the places, or at least the number of marches and some indication whether they were longer or shorter. (The number of parasangs is often too great, as in 1, 2, 5, being given on the assumption that five is an ordinary day's march.) This journal must have contained also some geographical notices, the correctness of which has been generally confirmed by modern researches. It cannot however have been very full, since mistakes occur even near the beginning of the work (cf. note 1, 2, 23.) The journal seems also to terminate on the arrival of the Greeks near the country of the Carduchians. The march through Armenia and thence homeward, is almost entirely described from memory. (Kiepert.)

evidence that the latter had the work of Sophaenetus before him. In a single passage (1, 8, 26), Xenophon refers to Ctesias. This man, a Greek from Cnidus in Caria, resided a long time at the Persian court as royal physician, and after his return home in 399 B. C. wrote a work consisting of twenty-three books, entitled Περσικά, of which we now have only the extracts in Photius and certain fragments.

§ 8. The scene of the events described in the Anabasis is for the most part the Persian empire. Darius II, the ninth king since the founding of the empire by Cyrus, died in the year 404 B. C. He was succeeded by his eldest son Arsakes, under the name Artaxerxes (i. e. according to Herod, 6, 98, μέγας άρήιος, great warrior). His younger brother Cyrus claimed however to be the rightful heir to the throne, because Arsakes was born while Darius was still in private life, and because he himself was the first-born after Darius became king. Cyrus and his mother Parysatis (i. e. child of a Peri, Fairy-child), by whom he was supported in his claims, were able to appeal to the example of Xerxes, who was preferred to his older brothers because they were born before their father Darius Hystaspis ascended the throne. Well might Cyrus with the consciousness of his right and of his own kingly qualities, cherish the thought of gaining the ascendancy. thought first became a purpose, when Tissaphernes, satrap of Caria, although he had been treated in a friendly manner by Cyrus, accused him of plotting against the king, so that Cyrus was apprehended, and was rescued from death only by the entreaties of his mother. After this occurrence, immediately on his return to Asia Minor, he commenced the preparations for carrying his purpose into execution. He had been first sent to Asia Minor by his father in the year 407 B. C. having the rank of Karanos or commander in chief of all the royal forces which were stationed between the river Halys and the Ægean sea. While occupying this position, he had actively supported the Spartans against the Athenians, perhaps with

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

$KYPOY ANABA\Sigma I\Sigma.$

BOOK I.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παίδες δύο, 1 πρεσβύτερος μεν Αρταξέρξης, νεώτερος δε Κυρος. έπει δε ήσθένει Δαρείος και ύπώπτευε τελευτήν τοῦ βίου, εβούλετο τω παίδε αμφοτέρω παρείναι. ό μεν 2 οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ῆς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβών Τισσαφέρνην ώς φίλον, καλ των Έλλήνων δε έχων οπλίτας ανέβη τριακοσίους, άρχοντα δε αὐτών Ζενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος, καὶ 3 κατέστη είς την βασιλείαν 'Αρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τον Κύρον προς τον άδελφον, ώς επιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ώς αποκτενών ή δε μήτηρ εξαιτησαμένη αὐτὸν αποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κιν- 4 δυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι έσται έπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ', ἡν δύνηται, βασιλεύσει άντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρφ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἡ τὸν βασιλεύοντα 'Αρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως 5 πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθείς ἀπεπέμπετο, ὥστε

αὐτῷ μᾶλλον φίλους είναι ἡ βασιλεί. καὶ τῶν παρ' έαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ 6 είησαν και εύνοϊκώς έχοιεν αύτώ. την δε Έλληνικην δύναμιν ήθροιζεν ώς μάλιστα εδύνατο επικρυπτόμενος, όπως ότι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν έποιείτο την συλλογήν. όπόσας είχε φυλακάς έν ταίς πόλεσι, παρήγγειλε τοις φρουράρχοις έκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ώς επιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταις πόλεσι. καλ γάρ ήσαν αί Ἰωνικαλ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ άρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' ἀφεστήκεσαν 7 πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου. ἐν Μιλήτφ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστήναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τούς δ' έξέβαλεν. ό δὲ Κῦρος ὑπολαβών τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον και κατά γην και κατά θάλατταν, και έπειρατο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις \ 8 ην αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ήξιου άδελφὸς ων αὐτοῦ δοθηναι οί ταύτας τὰς πόλεις μαλλον ή Τισσαφέρνην άρχειν αὐτῶν, καὶ ή μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ώστε βασιλεύς τῆς μεν προς εαυτον επιβουλής ούκ ήσθάνετο, Τισσαφέρνει δε ενόμιζε πολεμούντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανάν· ωστε οὐδὲν ήχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γάρ ὁ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεί ἐκ τῶν πόλεων ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων. 9 ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσω τῆ καταντιπέρας 'Αβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ην· τούτω συγγενόμενος δ Κύρος ηγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ό δὲ λαβών τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων των χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοις Θραξί τοις ύπερ Ελλήσποντον οικούσι, καί

ώφέλει τους Ελληνας. ώστε και χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφό-μενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. ᾿Αρίστιππος δὲ 10 ό Θετταλός ξένος ων ετύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ύπο των οίκοι αντιστασιωτών έρχεται προς τον Κύρον, καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ώς ούτω περιγενόμενος αν των αντιστασιωτών. ό δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἐξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρός τούς άντιστασιώτας πρίν αν αυτώ συμβουλεύσηται. οῦτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανεν αὐτῶ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον 11 ξένον ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ώς είς Πισίδας βουλόμενος στραζεύεσθαι, ώς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῆ έαυτοῦ χώρα. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν 'Αχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας έλθειν ὅτι πλείστους, ώς πολεμήσων Τισσαφέρνει σύν τοις φυγάσι των Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οῦτως οῦτοι.

Επεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν 2 πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στράτευμα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἢν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ ᾿Αριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὁ εἶχε στράτευμα, καὶ Ἐενίᾳ τῷ ᾿Αρκάδι, ὸς αὐτῷ προεστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἢσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς 2 Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς

καταπράξειεν εφ' α εστρατεύετο, μη πρόσθεν παύσασθαι, πρίν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα 3 παρήσαν είς Σάρδεις. Εενίας μεν δή τούς εκ των πόλεων λαβών παρεγένετο είς Σάρδεις, όπλίτας είς τετρακισχιλίους Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μέν είς πεντακοσίους και χιλίους, γυμνήτας δέ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δε ο Στυμφάλιος οπλίτας έχων χιλίους, Σωκράτης δε ό 'Αχαιος οπλίτας έχων ώς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεύς τριακοσίους μὲν όπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο. ην δὲ καὶ οῦτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον - 4 στρατευομένων. οὐτοι μεν είς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησά μενος είναι ή ώς έπι Πισίδας την παρασκευήν, πορεύεται ως βασιλέα ή εδύνατο τάχιστα, ίππέας έχων ως 5 πεντακοσίους. καὶ βασιλεύς μεν δή, επεὶ ήκουσε παρά Τισσαφέρνους τον Κύρου στόλον, αντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς εἴρηκα ώρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων. καὶ έξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας είκοσι και δύο, έπι τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα · γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη - 6 πλοίοις έπτά. τοῦτον διαβάς έξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμον ενα, παρασάγγας οκτώ, είς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ημέρας έπτά καὶ ηκε Μένων ὁ Θετταλός, ὁπλίτας έχων χιλίους καὶ πελταστάς πεντακοσίους, Δόλοπας 7 καὶ Αἰνιᾶνας καὶ 'Ολυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ένταθθα Κύρφ βασίλεια ήν και παράδεισος μέγας, αγρίων θηρίων πλήρης, α έκεινος έθήρευεν από ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο έαυτόν τε καλ τούς ίππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.

αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ είσιν ἐκ τῶν βασιλείων · ρεί δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασι- 8 λέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τἢ ἀκροπόλει· ἡεῖ δὲ καὶ ούτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδων. ἐνταῦθα λέγεται ᾿Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ, ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς 9 Ελλάδος ήττηθεὶς τῆ μάχη ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινῶν άκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ηκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγάς, έχων όπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρῷκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρῆτας διακοσίους. ἄμα δὲ καὶ Σωσίας παρην ο Συρακόσιος έχων οπλίτας τριακοσίους καλ Σοφαίνετος δ 'Αρκάς έχων δπλίτας χιλίους. καλ ένταθθα Κύρος έξέτασιν καλ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσω, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες όπλιται μεν μύριοι και χίλιοι, πελτασται δε άμφι τούς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, 10 παρασάγγας δέκα, είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταθθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς εν αίς Εενίας ὁ ᾿Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· έθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα, είς Κεραμῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τη Μυσία χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς, 11 παρασάγγας τριάκοντα, είς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ώφείλετο μισθός πλέον ή τριών μηνών, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διηγε και δηλος ην ανιώμενος ου γαρ ην

12 πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρω δοῦναι χρήματα πολλά. τῆ δ' οὖν στρατιὰ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἰχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ ᾿Ασπενδίους· ἐλέγετο

13 δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῆ Κιλίσση. ἐντεῦθεν δὲ ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμ-βριον, πόλιν οἰκουμένην ἐνταῦθα ἢν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἢ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἴνφ κεράσας

14 αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα
ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθήναι ἡ Κίλισσα
Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτἢ. βουλόμενος οὖν
ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίφ τῶν Ἑλλήνων

15 καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ελληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δὲ ἔκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ

16 μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις εἶτα δὲ τοὺς Ελληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' άρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-

17 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις καὶ ἐπεὶ ἐσάλπνγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου βᾶττον προϊόντων σὺν κραυγῦ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

δρόμος εγένετο τοῖς στρατιώταις επί τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς καὶ ἄλλοις καὶ ή τε 18 Κίλισσα έφυγεν ἐκ τῆς άρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορας καταλιπόντες τὰ ἄνια έφυγον οἱ δὲ Ελληνες σύν γέλωτι έπι τὰς σκηνὰς ήλθον. ή δὲ Κίλισσα ίδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κύρος δὲ ήσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων είς τούς βαρβάρους φόβον ίδών. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει 19 σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Ἰκόνιον, τής Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. έντεθθεν έξελαύνει δια της Λυκαονίας σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς "Ελλησιν ώς πολεμίαν οὖσαν. ἐντεῦ- 20 θεν Κύρος την Κίλισσαν είς την Κιλικίαν αποπέμπει την ταχίστην όδόν, και συνέπεμψεν αὐτη στρατιώτας οθς Μένων είχε και αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας είκοσι καλ πέντε, πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. έν & Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστην βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὑτῷ. ἐντεῦθεν 21 έπειρωντο είσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δε είσβολή ην όδὸς άμαξιτὸς ὀρθία ἐσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυεν. ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις είναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβολήν· δι' δ ἔμεινεν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῆ δ' ὑστεραία ἡκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι λελοιπώς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, έπεὶ ἤσθετο, ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλι κία ήν είσω των όρεων, καὶ ὅτι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμων ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη 22. έπι τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, και είδε τὰς σκηνάς, οδ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς

πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπών σύμπλεων καὶ ἀμπέλων. πολύ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρούς καὶ κριθάς φέρει. όρος δ' αὐτὸ περιέχει όχυρὸν καὶ ύψηλὸν πάντη ἐκ 23 θαλάττης είς θάλατταν. καταβάς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν, εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ήσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ 24 ποταμός Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων. ταύτην την πόλιν έξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον όχυρον έπι τὰ όρη πλην οί τὰ καπηλεία έχοντες έμειναν δε και οί παρά την θάλατταν οίκουντες 25 εν Σόλοις καλ εν Ίσσοις. Ἐπύαξα δε ή Συεννέσιος γυνή προτέρα Κύρου πέντε ήμέρας είς Ταρσούς ἀφίκετο. ἐν δὲ τἢ ὑπερβολῆ τῶν ὀρῶν τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οί μεν εφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπήναι ύπο των Κιλίκων, οί δὲ ὑπολειφθέντας, καὶ οὐ δυναμένους εύρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους 26 ἀπολέσθαι· ήσαν δ' οὖν οὖτοι ἑκατὸν ὁπλῖται. οἱ δ' άλλοι ἐπεὶ ἡκον, τήν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῆ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν είς την πόλιν μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς ξαυτόν · δ δ ούτε πρότερον ούδενί πω κρείττονι ξαυτοῦ είς χειρας έλθειν έφη ούτε τότε Κύρφ ιέναι ήθελε, 27 πρίν ή γυνή αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν έδωκε Κύρφ χρήματα πολλά είς την στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνω δῶρα, α νομίζεται παρά βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικήν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι άρπάζεσθαι, τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδράποδα, ήν που έντυγχάνωσιν, απολαμβάνειν.

Ένταθθα έμεινε Κθρος καὶ ή στρατιά ήμέρας είκο- 3 σιν· οί γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ύπώπτευον γὰρ ήδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθήναι δὲ ούκ έπὶ τούτω έφασαν. πρώτον δὲ Κλέαρχος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας έβιάζετο ίέναι οι δὲ αὐτόν τε έβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ κατα- 2 πετρωθήναι υστερον δ', ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν εκκλησίαν των αύτου στρατιωτῶν καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολύν χρόνον ἐστώς. οί δε δρώντες εθαύμαζον και εσιώπων είτα έλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, μη θαυμάζετε, ότι χαλε- 3 πως φέρω τοις παρούσι πράγμασιν. έμοι γαρ Κύρος ξένος εγένετο, καί με φεύγοντα εκ της πατρίδος τά τε άλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς ους ἐγω λαβων οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, άλλ' είς ύμας έδαπάνων. και πρώτον μεν 4 έπλ τούς Θράκας έπολέμησα καλ ύπερ της Έλλάδος έτιμωρούμην μεθ' ύμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς έξελαύνων βουλομένους άφαιρεισθαι τούς ένοικουντας "Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβών ύμας επορευόμην, ΐνα, εί τι δέοιτο, ώφελοίην αὐτὸν άνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βού- 5 λεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι ή πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ύμῶν ἰέναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οίδα, αίρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς, καὶ σὼν ὑμῖν δ, τι αν δέη πείσομαι. καὶ οὖποτε ἐρεῖ οὐδείς, ὡς ἐγὼ "Ελληνας ἀγαγων είς τους βαρβάρους προδούς τους Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλομην, άλλ' έπει ύμεις έμοι υ ού θέλετε πείθεσθαι ούδε επεσθαι, εγώ σύν ύμιν εψομαι καὶ ὅ, τι αν δέη πείσομαι. νομίζω γαρ ύμας ἐμοὶ είναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος, όπου αν ω, ύμων δε

έρημος ων ούκ αν ίκανος είναι οίμαι ούτ' αν φίλον ώφελησαι ούτ' αν έχθρον αλέξασθαι. ώς έμου ουν ίόντος ὅποι ᾶν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. 7 ταῦτα εἰπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἵ τε αὐτοῦ ἐκεἶνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρά δὲ Εενίου καὶ Πασίωνος πλείους ή δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχω. 8 Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρείν, ώς καταστησομένων τούτων είς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' εκέλευεν αὐτόν αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι. 9 μετά δὲ ταῦτα συναγαγών τούς 3' ἐαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον έλεξε τοιάδε. Ανδρες στρατιώται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δήλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ήμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ήμεῖς ἐκείνου ἔτι στρα-- τιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὕτε ἐκεῖνος ἔτι 10 ημιν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ήμων οίδα · ωστε και μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω έλθειν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα έμαυτῷ πάντα έψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μη λαβών με δίκην ἐπιθη ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ήδικη-11 σθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ, τι χρὴ ποιείν, έκ τσύτων. καὶ ξως τε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεί είναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ήδη δοκεί ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ οπως τὰ ἐπιτήδεια έξομεν ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε > 12 στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνηρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ῷ ἀν φίλος ἢ, χαλεπώτατος δ' έχθρὸς ῷ ᾶν πολέμιος η. ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζην

καλ ίππικην καλ ναυτικήν, ην πάντες όμοιως όρωμέν τε

καὶ ἐπιστάμεθα (καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρο δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθήσθαι δόστε ὅρα λέγειν ὅ, τι τις γυγνώσκει άριστον είναι. ταθτα είπων έπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου 13 άνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες α ἐγίγνωσκου, οί δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οΐα είη ή ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. (είς δὲ δὴ είπε, προσποιούμενος σπεύδειν 14 ώς τάχιστα πορεύεσθαι είς την Ελλάδα, στρατηγούς μεν ελέσθαι άλλους ώς τάχιστα, εί μη βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι· ή δ' ἀγορὰ ἢν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι· καὶ συ-- σκευάζεσθαι· ελθόντας δε Κύρον αίτειν πλοία, ώς 🕻 , ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν . Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει ἐὰν δὲ : μηδε ήγεμόνα διδώ, συντάττεσθαι την ταχίστην, πέμ-- ψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ ΄ φθάσωσι μήτε Κυρος μήτε οι Κίλικες καταλαβόντες, - ὧν πολλούς καὶ πολλά χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. ούτος μέν δή τοιαύτα είπε· μετά δὲ τούτον Κλέαρχος είπε τοσούτον. ΄ Ως μέν στρατηγήσοντα έμε ταύτην 15 την στρατηγίαν μηδείς ύμων λεγέτω πολλά γάρ ένορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ δν αν έλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ώς τις καὶ ἄλλος μάλιστα άνθρώπων. μετά τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν 16 την εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τον στόλον Κύρου μη ποιουμένου, ἐπιδεικνύς δε ώς εὔηθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ῷ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν & αν Κύρος διδώ, τί κωλύει και τα άκρα ήμιν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; έγω γαρ όκνοίην 17 μεν αν είς τὰ πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ῷ αν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ήμας ἀγάγη ὅθεν οὐχ

καταπράξειεν εφ' α εστρατεύετο, μη πρόσθεν παύσασθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα 3 παρήσαν είς Σάρδεις. Εενίας μεν δή τούς εκ των πόλεων λαβών παρεγένετο είς Σάρδεις, όπλίτας είς τετρακισχιλίους Πρόξενος δὲ παρην έχων ὁπλίτας μέν είς πεντακοσίους και χιλίους, γυμνήτας δέ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δε δ Στυμφάλιος δπλίτας έχων χιλίους, Σωκράτης δε δ 'Αχαιός δπλίτας έχων ώς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεύς τριακοσίους μὲν όπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο. ην δε και ούτος και ό Σωκράτης των άμφι Μίλητον - 4 στρατευομένων. οὐτοι μεν είς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησά μενος είναι ή ώς έπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ώς βασιλέα ή εδύνατο τάχιστα, ίππέας έχων ώς 5 πεντακοσίους. καὶ βασιλεύς μέν δή, ἐπεὶ ἤκουσε παρὰ Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς εἴρηκα ώρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ έξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας είκοσι καὶ δύο, ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα · γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη - 6 πλοίοις έπτά. τοῦτον διαβάς έξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμον ενα, παρασάγγας οκτώ, είς Κολοσσάς, πόλιν οίκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ήμέρας έπτά καὶ ήκε Μένων ὁ Θετταλός, ὁπλίτας έχων χιλίους καὶ πελταστάς πεντακοσίους, Δόλοπας 7 καὶ Αἰνιᾶνας καὶ 'Ολυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ένταθθα Κύρφ βασίλεια ην καλ παράδεισος μέγας, αγρίων θηρίων πλήρης, α έκεινος έθήρευεν από ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο έαυτόν τε καλ τους ίππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.

αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ δια της Κελαινών πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασι- 8 λέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τἢ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ ούτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται ᾿Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρφ, ὅθεν αὶ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς 9 Έλλάδος ήττηθείς τῆ μάχη ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομήσαι ταθτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινών άκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ηκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, φυγάς, έχων όπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θράκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. ἄμα δὲ καὶ Σωσίας παρήν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὁπλίτας τριακοσίους καλ Σοφαίνετος ὁ ᾿Αρκὰς ἔχων ὁπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταθθα Κύρος έξέτασιν και ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσω, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες όπλιται μεν μύριοι και χίλιοι, πελτασται δε άμφι τούς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο, 10 παρασάγγας δέκα, είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταθθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αίς Εενίας ὁ ᾿Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· έθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. εντεύθεν έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δώδεκα, είς Κεραμῶν ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τη Μυσία χώρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς, 11 παρασώγγας τριάκοντα, είς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οικουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ἀφείλετο μισθὸς πλέον ἡ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διήγε και δήλος ήν ἀνιώμενος οὐ γὰρ ήν

12 πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρφ δοῦναι χρήματα πολλά. τῆ δ' οὖν στρατιᾳ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἰχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ ᾿Ασπενδίους· ἐλέγετο 13 δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῆ Κιλίσση. ἐντεῦθεν δὲ ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμ-

έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην ἐνταῦθα ἢν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἢ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἴνω κεράσας

14 αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα, εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα
ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθήναι ἡ Κίλισσα
Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῆ. βουλόμενος οὖν
ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίφ τῶν Ἑλλήνων

15 καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ελληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δὲ ἔκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οῦν ἐπὶ τεττάρων. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ

16 μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους · οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἔλας καὶ κατὰ τάξεις · εἶτα δὲ τοὺς "Ελληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' άρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκὰ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κυημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμ-

17 μένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις καὶ ἐπεὶ ἐσάλπυγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου βᾶττον προϊόντων σὺν κραυγῆ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου

δρόμος εγένετο τοῖς στρατιώταις επί τὰς σκηνάς, των δὲ βαρβάρων φόβος πολύς καὶ ἄλλοις καὶ ή τε 18 Κίλισσα έφυγεν έκ της άρμαμάξης και οι έκ της άγορας καταλιπόντες τὰ ὤνια ἔφυγον· οἱ δὲ Ελληνες σύν γέλωτι έπὶ τὰς σκηνὰς ἡλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ίδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κύρος δὲ ήσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων είς τούς βαρβάρους φόβον ίδών. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει 19 σταθμούς τρείς, παρασάγγας είκοσιν, είς Ἰκόνιον, της Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. έντεθθεν έξελαύνει διά της Λυκαονίας σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς "Ελλησιν ώς πολεμίαν οὖσαν. ἐντεῦ- 20 θεν Κύρος την Κίλισσαν είς την Κιλικίαν αποπέμπει την ταχίστην όδόν, καὶ συνέπεμψεν αὐτη στρατιώτας οθς Μένων είχε και αὐτόν. Κυρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε, πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην και εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. έν & Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστήν βασίλειον, καὶ ἔτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὑτῷ. ἐντεῦθεν 21 ἐπειρώντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν ἡ δὲ εἰσβολὴ ην όδὸς άμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εί τις ἐκώλυεν, ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις είναι έπι των ακρων φυλάττων την είσβολήν δι' δ έμεινεν ήμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῆ δ' ὑστεραία ἡκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι λελοιπώς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, έπει ήσθετο, ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ήδη ἐν Κιλικία ην είσω των ὀρέων, και ὅτι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμών ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων και αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη 22. έπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ είδε τὰς σκηνάς, οῦ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβαινεν εἰς

πεδίου μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπών σύμπλεων καὶ άμπέλων. πολύ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρούς καὶ κριθάς φέρει. όρος δ' αὐτὸ περιέχει όχυρὸν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ 23 θαλάττης είς θάλατταν. καταβάς δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν, εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως διὰ μέσης δὲ τῆς πόλεως ρεῖ 24 ποταμός Κύδνος ὄνομα, εξρος δύο πλέθρων. ταύτην την πόλιν έξέλιπον οί ένοικουντες μετά Συεννέσιος είς χωρίον όχυρον έπι τὰ ὄρη πλην οί τὰ καπηλεία έχοντες έμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες 25 εν Σόλοις καὶ εν Ίσσοις. Ἐπύαξα δὲ ή Συεννέσιος γυνή προτέρα Κύρου πέντε ήμέρας είς Ταρσούς ἀφίκετο. ἐν δὲ τἢ ὑπερβολἢ τῶν ὀρῶν τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οί μεν εφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπήναι ύπο των Κιλίκων, οί δὲ ὑπολειφθέντας, καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους 26 ἀπολέσθαι ήσαν δ' οὖν οὖτοι έκατὸν ὁπλῖται. οἱ δ' άλλοι ἐπεὶ ήκου, τήν τε πόλιν τοὺς Ταρσοὺς διήρπασαν, διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῆ. Κῦρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν είς την πόλιν μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς ξαυτόν · δ δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι ξαυτοῦ είς χειρας ελθειν έφη ούτε τότε Κύρω ίέναι ήθελε, 27 πρίν ή γυνή αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν έδωκε Κύρφ χρήματα πολλά είς την στρατιάν, Κύρος δε εκείνω δώρα, α νομίζεται παρά βασιλεί τίμια, ίππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολήν Περσικήν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι άρπάζεσθαι, τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδρά-

ποδα, ήν που έντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

Ένταθθα έμεινε Κθρος καὶ ή στρατιά ήμέρας είκο- 3 σιν· οί γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· υπώπτευον γὰρ ήδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθήναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτφ ἔφασαν. πρῶτον δὲ Κλέαρχος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας έβιάζετο ίέναι οί δὲ αὐτόν τε έβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι· Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ κατα- 2 πετρωθήναι· υστερον δ', έπεὶ έγνω, στι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν έκκλησίαν των αύτου στρατιωτων και πρωτον μεν εδάκρυε πολύν χρόνον εστώς. οί δε ορώντες εθαύμαζον και εσιώπων είτα έλεξε τοιάδε. Ανδρες στρατιώται, μη θαυμάζετε, ότι χαλε- 3 πως φέρω τοις παρούσι πράγμασιν. έμοι γαρ Κύρος ξένος εγένετο, καί με φεύγοντα εκ της πατρίδος τά τε άλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς οθς ἐγὼ λαβων οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοί, ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, άλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν 4 έπὶ τοὺς Θρῷκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας "Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβών υμας επορευόμην, ΐνα, εί τι δέοιτο, ωφελοίην αὐτὸν άνθ' ων εθ έπαθον υπ' εκείνου. επεί δε υμείς ου βού- 5 λεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δή μοι ἡ ὑμᾶς προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι ή πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ύμων ίέναι. εί μεν δη δίκαια ποιήσω ούκ οίδα, αίρήσομαι δ' οὖν ύμᾶς, καὶ σὺν ύμῖν ὅ, τι αν δέη πείσομαι. καὶ οὖποτε ἐρεῖ οὐδείς, ὡς ἐγὼ "Ελληνας ἀγαγων είς τους βαρβάρους προδούς τους Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλομην, άλλ' έπει ύμεις έμοι 6 ού θέλετε πείθεσθαι ούδε επεσθαι, εγώ σύν ύμιν εψομαι καὶ ὅ, τι ἀν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ είναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σύν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος, όπου αν ω, ύμων δε

έρημος ων ούκ αν ίκανος είναι οίμαι ούτ' αν φίλον ἀφελήσαι οὖτ' ἃν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. κός ἐμοῦ οὖν ίόντος ὅποι αν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. 7 ταθτα είπεν· οί δὲ στρατιώται, οί τε αὐτοθ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρά δὲ Εενίου καὶ Πασίωνος πλείους ή δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχο. 8 Κύρος δε τούτοις άπορών τε και λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δε των στρατιωτών πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρείν, ώς καταστησομένων τούτων είς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' εκέλευεν αὐτόν αὐτὸς δ' οὐκ εφη ιέναι. 9 μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγών τούς Β' ξαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον έλεξε τοιάδε. Ανδρες στρατιώται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δήλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ήμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὕτε γὰρ ήμεῖς ἐκείνου ἔτι στρα-- τιωται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἔτι 1 10 ημίν μισθοδότης. ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ήμων οίδα · ωστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω έλθειν, τὸ μὲν μέγιστον, αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα έμαυτῷ πάντα έψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς μη λαβών με δίκην ἐπιθη ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ήδικη-11 σθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ, τι χρὴ ποιείν εκ τσύτων. καὶ εως τε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεί είναι, ὅπως ἀσφαλέστατα μενούμεν, εἴ τε ήδη δοκεί ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ οπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε 12 στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ῷ ἀν φίλος ἢ, χαλεπώτατος δ' έχθρὸς ῷ αν πολέμιος η. ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζην

καλ ίππικην καλ ναυτικήν, ην πάντες όμοιως όρωμέν τε

καὶ ἐπιστάμεθα (καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρα δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθησθαις ώστε ώρα λέγειν ό, τι τις γυγνώσκει άριστον είναι. ταθτα είπων ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου 13 ανίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέξοντες α ἐγύγνωσκον, οί δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οία είη ή ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. (εἰς δὲ δὴ εἰπε, προσποιούμενος σπεύδειν 14 ώς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγοὺς μεν ελέσθαι άλλους ώς τάχιστα, εί μη βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεία ἀγοράζεσθαι· ἡ δ' ἀγορὰ ἢν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι· καὶ συ-- σκευάζεσθαι ελθόντας δε Κύρον αίτειν πλοία, ώς 🗽 ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν : Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας της χώρας ἀπάξει ἐὰν δὲ : μηδε ήγεμόνα διδώ, συντάττεσθαι την ταχίστην, πέμ-~ ψαι δὲ καὶ προκαταληψομένους τω ἄκρα, ὅπως μὴ · φθάσωσι μήτε Κυρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, - ὧν πολλούς καὶ πολλά χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. ούτος μέν δη τοιαύτα είπε· μετά δὲ τούτον Κλέαρχος είπε τοσούτον. ΄ Ως μεν στρατηγήσοντα έμε ταύτην 15 την στρατηγίαν μηδείς ύμων λεγέτω πολλά γάρ ένορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον : ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ δν αν έλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταραι ώς τις καὶ ἄλλος μάλιστα άνθρώπων. μετά τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν 16 την εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοία αἰτεῖν κελεύοντος, ὅσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου μὴ ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δε ώς εξηθες εξη ήγεμόνα αιτείν παρά τούτου, ό λυμαινόμεθα την πράξιν. εί δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν ῷ ἀν Κῦρος διδῷ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; έγω γαρ όκνοίην 17 μεν αν είς τὰ πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ῷ αν δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμας ἀγάγη ὅθεν οὐχ

οίον τε έσται έξελθείν, βουλοίμην δ' αν ακοντος απιων Κύρου λαθείν αὐτὸν ἀπελθών· ο οὐ δυνατόν ἐστιν. is αλλ' έγω φημι ταύτα μέν φλυαρίας είναι· δοκεί δέ μοι άνέρας ελέοντας πρός Κύρον οίτινες ἐπιτήδειοι σύν Ελεάργω έρωταν έκείνου, τί βούλεται ήμιν χρησθαι. και έαν μέν ή πράξις ή παραπλησία οίφπερ και πρόσθεν έχρητο τοις ξένοις, έπεσθαι και ήμας, και μή 🔡 κακίους είναι τῶν πρόσθεν τούτφ συναναβάντων ἐὰν δὲ μείζων ή πράξις της πρόσθεν φαίνηται καὶ ἐπιπονωτέρα και επικινδυνοτέρα, άξιουν ή πείσαντα ήμας άγειν ή πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι (ούτω γὰρ και έπιμενοι αν φίλοι αντώ και πρόθυμοι έποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλώς αν ἀπίοιμεν δ, τι δ' αν πρός ταῦτα λέγη, ἀπαγγείλαι δεύρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας 🗈 πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ελόμενοι σὺν Κλεάρχω πέμπουσιν, οι ήρώτων Κύρον τα δόξαντα τη στρατιά. ὁ δ' απεκρίνατο, ὅτι ακούοι 'Αβροκόμαν, έχθρον άνδρα, έπι τῷ Εὐφράτη ποταμῷ είναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς πρός ποῦτον οῦν έφη βούλεσθαι έλθειν καν μέν ή έκει, την δίκην έφη χρήζειν επιθείναι αὐτῷ, ἢν δὲ φεύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς 21 ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ αναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ην, ότι άγει πρὸς βασιλέα, όμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτούσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πασι δώσειν οδ πρότερον έφερον, αντί δαρεικοθ τρία ήμιδαρεικά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτη. ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἔν γε τῷ φανερώ.

Έντευθεν έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας δέκα, έπι τον Ψάρον ποταμόν, ου ήν το ευρος τρία πλέθρα. έντευθεν έξελαύνει σταθμον ένα, παρασάγγας πέντε, έπι τον Πύραμον ποταμόν, ου το ευρος στάδιον. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς δύο, παρασάγγας πεντε-

καίδεκα, εἰς Ἰσσούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν, έπι τη θαλάττη οικουμένην, μεγάλην και εύδαίμονα. ένταθθα έμειναν ήμέρας τρείς καὶ Κύρφ παρήσαν αί 2 έκ Πελοποννήσου νήες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἐτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αῖς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτι Τισσαφέρνει φίλη ην, καὶ συνεπολέμει Κύρφ πρὸς αὐτόν. παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ 3 τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἐπτακοσίους ἔχων όπλίτας, ων έστρατήγει παρά Κύρφ. αι δε νηες ώρμουν παρά την Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' 'Αβροκόμα μισθοφόροι "Ελληνες άποστάντες ήλθον παρά Κῦρον, τετρακόσιοι όπλιται, και συνεστρατεύοντο έπλ βασιλέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἔνα, παρα- Ι σάγγας πέντε, ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ήσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη· καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ της Κιλικίας Συέννεσις είχε και Κιλίκων φυλακή· τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κάρσος όνομα, εύρος πλέθρου. ἄπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ησαν στάδιοι τρείς και παρελθείν οὐκ ην βία ην γάρ ή πάροδος στενή και τὰ τείχη είς την βάλατταν καθήκουτα, υπερθεν δ' ήσαν πέτραι ήλίβατοι· έπλ δὲ τοῦς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν πύλαι. ταύτης 5 ενεκα της παρόδου Κύρος τὰς ναύς μετεπέμψατο, ὅπως οπλίτας ἀποβιβάσειεν είσω καὶ έξω των πυλών, καὶ βιασάμενοι τους πολεμίους παρέλθοιεν, εί φυλάττοιεν έπλ ταις Συρίαις πύλαις, ὅπερ ῷετο ποιήσειν ὁ Κυρος τὸν 'Αβροκόμαν, ἔχοντα πολύ στράτευμα. 'Αβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικία όντα, αναστρέψας έκ Φοινίκης παρά βασιλέα απήλαυνεν, έχων, ώς ελέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιάς. έντεῦθεν έξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ένα, παρασάγγας 6

πέντε, εἰς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῆ θαλάττη· ἐμπόριον δ' ἢν τὸ χωρίον καὶ **ωρμουν αὐτόθι όλκάδες πολλαί. ἐνταῦθ' ἔμειναν** 7 ήμέρας έπτά· καὶ Ξενίας ὁ ᾿Αρκάς, στρατηγός, καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεύς έμβάντες εἰς πλοίον καὶ τὰ πλείστου άξια ενθέμενοι απέπλευσαν, ώς μεν τοις πλείστοις εδόκουν, φιλοτιμηθέντες, ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας, ὡς ἀπιόντας είς την Έλλάδα πάλιν και ού προς βασιλέα, εία Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος, ὅτι διώκει αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι καὶ οί μὲν εύχοντο ώς δολίους όντας αὐτοὺς ληφθήναι, οί δ' 8 ώκτειρον, εἰ άλώσοιντο. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς είπεν 'Απολελοίπασιν ήμας Εενίας και Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν, ὅτι οὖτε ἀποδεδράκασιν· οίδα γὰρ ὅπη οἴχονται· οὕτε ἀποπεφεύγασιν έχω γάρ τριήρεις ώστε έλειν τὸ ἐκείνων πλοίον. άλλα μα τούς θεούς ούκ έγωγε αὐτούς διώξω, ούδ' έρει ούδείς, ώς έγώ, έως μεν αν παρή τις, χρώμαι, έπειδαν δε απιέναι βούληται, συλλαβων και αυτούς κακώς ποιώ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλώ. ἀλλὰ ἰόντων, είδότες, ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἡ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι έχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· άλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, άλλ' ἀπολήψονται της πρόσθεν ένεκα περί έμε 9 άρετης. και ό μεν ταυτα είπεν οι δε Έλληνες, εί τις καὶ ἀθυμότερος ἢν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες την Κύρου άρετην ήδιον και προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὖς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι, ἐν αἶς ἐσκήνουν, Παρυ-

- sum

along

BOOK I. CHAP. IV.

σάτιδος ήσαν, είς ζώνην δεδομέναι. Εντεύθεν έξελαύνει 10 σταθμούς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα, επί τας πη-γας τοῦ Δαράδακος ποταμοῦ, οὖ τὸ εὖρος πλέθρου. ένταθθα ήσαν τὰ Βελέσυος βασίλεια τοῦ Συρίας άρξαντος, και παράδεισος πάνυ μέγας και καλός, έχων πάντα, όσα ώραι φύουσι. Κύρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε και τα βασίλεια κατέκαυσεν. Εντεύθεν έξελαύνει στα- 11 θμούς τρείς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, έπι τον Εύφράτην ποταμόν, δντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων• καλ πόλις αὐτόθι ψκεῖτο μεγάλη καλ εὐδαίμων Θάψακος ονόματι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε· καὶ Κύρος μεταπεμψάμενος τούς στρατηγούς των Έλλήνων έλεγεν, ὅτι ἡ οδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν είς Βαβυλώνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καλ ἀναπείθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιή- 12 σαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται έχαλέπαινον τοίς στρατηγοίς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, έὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδώ, ὥσπερ καὶ τοῖς προτέροις μετά Κύρου ἀναβᾶσι παρά τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος του πατρός Κύρον. ταύτα οι στρατηγοί Κύρφ 13 ἀπήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστφ δώσειν πέντε άργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ήκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελη μέχρι ἃν καταστήση τοὺς "Ελληνας είς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολύ τοῦ Ἑλληνικοῦ ούτως ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν δήλον είναι, τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον εψονται Κύρφ ή ού, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. "Ανδρες, ἐάν μοι πεισθητε, οὔτε κιν- 14 δυνεύσαντες ούτε πονήσαντες των άλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτών ύπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιήσαι; νῦν δείται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ελληνας έπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρηναι διαβηναι τὸν

Ł

Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον είναι, ὅ, τι οἱ ἄλλοι 15 "Ελληνες ἀποκρινοῦνται Κύρφ. ην μεν γαρ ψηφίσωνται επεσθαι, ύμεις δόξετε αίτιοι είναι άρξαντες του διαβαίνειν, και ώς προθυμοτάτοις οὖσιν ύμιν χάριν είσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει (ἐπίσταται δ' εί τις καὶ άλλος ην δ' ἀποψηφίσωνται οι άλλοι, ἄπιμεν μεν απαντες τουμπαλιν, ύμιν δε ώς μόνοις πειθομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὖτινος ᾶν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου 16 τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καλ διέβησαν πρίν τους άλλους άποκρίνασθαι. Κύρος δ' έπεὶ ήσθετο διαβεβηκότας, ήσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν είπεν. Έγω μέν, ω ἄνδρες, ήδη ύμας επαινω δηως δε και ύμεις εμε επαινέσετε εμοί 17 μελήσει, ή μηκέτι με Κυρον νομίζετε.) οι μεν δή στρατιώται εν ελπίσι μεγάλαις όντες εύχοντο αὐτὸν εὐτυχήσαι Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπώς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ και τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἄπαν και τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν ... 18 μαστών ύπὸ τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον, ότι οὐπώποθ' οὖτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζη, εί μη τότε, άλλα πλοίοις α τότε 'Αβροκόμας προϊων κατέκαυσεν, ΐνα μη Κύρος διαβή. Εδόκει δη θείον είναι καὶ σαφως ύποχωρήσαι τὸν ποταμὸν Κύρφ ώς 19 βασιλεύσοντι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμούς έννέα, παρασάγγας πεντήκοντα, καὶ ἀφικυούνται πρός του 'Αράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ήσαν κώμαι πολλαί μεσταί σίτου και οίνου. ἐνταῦθα ἔμειγαν ήμέρας τρείς και επεσιτίσαντο.

Εντεύθεν έξελαύνει δια της Αραβίας τον Ευφράτην ποταμον εν δεξιη έχων σταθμούς ερήμους πέντε, παρασάγγας τριάκοντα και πέντε. εν τούτω δε τω τόπω ην μεν η γη πεδίον απαν δμαλόν, ωσπερ

βάλαττα, ἀψινθίου δὲ πληρες εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνην ύλης ή καλάμου, άπαντα ήσαν εὐώδη, ώσπερ ἀρώματα. δένδρον δ' οὐδεν ενήν. Αηρία δε παντοία, πλείστοι μεν 2 ονοι άγριοι, πολλοί δὲ στρουθοί οἱ μεγάλοι ἐνήσαν δὲ καὶ ωτίδες καὶ δορκάδες. ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἱππεῖς ένίστε έδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεί τις διώκοι, προδραμόντες έστασαν· πολύ γάρ των ίππων έτρεχον βάττον και πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ίπποι, ταὐτὸν έποίουν, καὶ οὐκ ἢν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρώεν διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις. τὰ δὲ κρέα τῶν άλισκομένων ην παραπλήσια τοις έλαφείοις, άπαλώτερα δέ. στρουθον δε ούδεις έλαβεν οι δε διώξαντες 3 τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπεσπᾶτο φεύγουσα, τοις μεν ποσι δρόμω, ταις δε πτέρυξιν, αιρουσα, 📉 ωσπερ ίστιω χρωμένη. τὰς δὲ ἀτίδας ἄν τις ταχὺ άνιστη, έστι λαμβάνειν· πέτονται γαρ βραχύ, ώσπερ τέρδικες, καλ ταχύ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν 4 ίδιστα ήν. πορευόμενοι δε διά ταύτης της χώρας φικνούνται έπλ τον Μάσκαν ποταμόν, το εξρος πλεριαΐου. ἐνταῦθα ἢν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὅνομα δ' ὖτη Κορσωτή· περιερρεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ Μάσκα ίκλφ. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. τεῦθεν έξελαύνει σταθμούς ἐρήμους τρεῖς καὶ δέκα, 5 ιρασάγγας ενενήκουτα, του Ευφράτην ποταμον εν ξιά έχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις ς σταθμοίς πολλά των ύποζυγίων ἀπώλετο ύπὸ οῦ οὐ γὰρ ἢν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, à ψιλη ην απασα ή χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὅνους τας παρά τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βυλώνα ήγον και έπώλουν και άνταγοράζοντες σίτον τὸ δὲ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι β ην, εί μη ἐν τη Λυδία ἀγορά ἐν τῷ Κύρου βαρκώ, την καπίθην άλεύρων η άλφίτων τεττάρων δ δὲ σύγλος δύναται έπτὰ ὀβολούς καὶ ήμιω- $\omega \nu$.

con vice

βόλιον 'Αττικούς · ή δὲ καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς έχώρει. κρέα οθν έσθίοντες οί στρατιώται διεγίγνοντο. 7 ην δε τούτων των σταθμων οθς πάνυ μακρούς ήλαυνεν, όπότε ή πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή πρὸς χιλόν. καὶ δή ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς άμάξαις δυσπορεύτου έπέστη ο Κύρος σύν τοις περί αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συν-8 εκβιβάζειν τὰς ἁμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιείν, ώσπερ όργη ἐκέλευσε τούς περί αὐτὸν Πέρσας τούς κρατίστους συνεπισπεύσαι τὰς άμάξας. ένθα δη μέρος τι της εὐταξίας ην θεάσασθαι. ρίψαντες γάρ τούς πορφυρούς κάνδυς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος έστηκώς, ίεντο ωσπερ αν δράμοι τις περί νίκης καί μάλα κατά πρανούς γηλόφου, έχοντες τούτους τε τούς πολυτελείς χιτώνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ένιοι δὲ καὶ στρεπτούς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες είς τὸν πηλὸν βάττον ἡ ως τις αν ῷετο μετεώρους 9 έξεκόμισαν τὰς ἁμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δηλος ην Κῦρος ώς σπεύδων πασαν την όδον και ου διατρίβων όπου μη ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἤ τινος ἄλλου ἀναγκαίου έκαθέζετο, νομίζων, ὅσφ μεν αν θαττον ἔλθοι, τοσούτφ άπαρασκευαστοτέρφ βασιλεί μαχείσθαι, δσφ δὲ σχολαιότερον, τοσούτω πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ καὶ συνιδεῖν δ' ἢν τῷ προσέχοντι τὸν στράτευμα. νοῦν ή βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ισχυρά οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων 10 τον πόλεμον έποιείτο. πέραν δε του Ευφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἢν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη. ἐκ ταύτης οἱ στρατιωται | ήγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες διφθέρας, ας είχον σκεπάσματα, επίμπλασαν



χόρτου κούφου, είτα συνήγον καλ συνέσπων, ώς μή άπτεσθαι τής κάρφης το δδωρ έπλ τούτων διέβαινον καὶ ελάμβανον τὰ επιτήδεια, οίνον τε εκ της βαλάνου πεποιημένον της από του φοίνικος και σίτον μελίνης. τούτο γάρ ήν έν τη χώρα πλείστον. Αμφιλεξάντων δέ 11 τι ένταθθα τών τε τοθ Μένωνος στρατιωτών καλ τών τοῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγάς ενέβαλεν. ο δε ελθών πρός το έαυτοῦ ττράτευμα έλεγεν ακούσαντες δ' οι στρατιώται έγαέπαινον καὶ ἀργίζουτο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχω. τῆ δὲ 12 .ύτη ήμέρα Κλέαρχος έλθων έπλ την διάβασιν τοῦ ποαμού και έκει κατασκεψάμενος την άγοραν άφιππεύει τλ την ξαυτού σκηνην δια του Μένωνος στρατεύματος υν όλεγοις τοις περί αὐτόν. Κύρος δὲ ούπω ήκεν, άλλ' ι προσήλαυνε· των δε Μένωνος στρατιωτών ξύλα ζίζων τις ώς είδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα, ίησι τῆ ίνη· καὶ ούτος μέν αὐτοῦ ημαρτεν· ἄλλος δὲ λίθω ὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενομένης. ὁ δὲ κατα- 13 ύγει είς τὸ ξαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγιλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ λευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, ός δὲ λαβών τοὺς Θράκας καὶ τοὺς ίππεῖς, οἱ ἦσαν ώ εν τώ στρατεύματι πλείους ή τετταράκοντα, των δε οί πλείστοι Θράκες, ήλαυνεν έπὶ τοὺς Μέος, ώστ' ἐκείνους ἐκπεπληχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ΰστερος 14 **Γιών καλ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τ**ῶν ὁπλιτῶν, εὐθὺς είς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ο του Κλεάρχου μη ποιείν ταθτα. ὁ δ' έχαλέτν, ότι αὐτοῦ όλύγου δεήσαντος καταλευσθήναι ις λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ ι έξίστασθαι. Εν τούτφι δὲ ἐπήει καὶ Κύρος καὶ 15 το τὸ πράγμα εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτά εἰς

marine 1. . .

τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκεν 16 ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες "Ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ, τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῆ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὖτοι οὖς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

Έντεθθεν προϊόντων έφαίνετο ίχνια ίππων καὶ κόπρος εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων. οὖτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ην. 'Ορόντης δέ, Πέρσης ἀνήρ, γένει τε προσήκων βασιλεί και τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοίς άριστοις Περσών ἐπιβουλεύει Κύρφ, καὶ πρόσθεν 2 πολεμήσας, καταλλαγείς δέ. ούτος Κύρφ είπεν, εί αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ίππέας ή κατακάνοι αν ένεδρεύσας ή ζωντας πολλούς αὐτῶν Εκοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τῷ δὲ Κύρφ άκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ἀφέλιμα είναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' έκάστου τῶν ἡγεμόνων. 3 ὁ δ' 'Ορόντης, νομίσας έτοίμους είναι αὐτῷ τοὺς ίππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ήξοι ἔχων ίππεις ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτοῦ ίππεῦσιν ἐκέλευεν ώς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνην δὲ ἐν τῆ ἐπιστολῆ καὶ της πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρί, ώς ῷετο. ὁ δὲ λαβὼν Κύρφ δίδω-4 σιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κῦρος συλλαμβάνει 'Ορόντην, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Περσῶν τοὺς άριστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων

στρατηγούς ἐκέλευεν ὁπλίτας ἀγαγείν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. Τοί δὲ ταῦτα έποίησαν, ωγαγόντες ώς τρισχιλίους όπλίτας. Κλέαρ- 5 χον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθηναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν ερίσιν τοῦ 'Ορόντου ώς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἢν. φη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ώδε. Παρεκάλεσα 6 μᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ, τι ίκαιόν έστι καλ πρός θεών καλ πρός άνθρώπων, τοῦτο ράξω περὶ 'Ορόντου τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον εν ο εμος πατηρ εδωκεν υπήκοον είναι εμοί επεί δε ιχθείς, ώς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὖτος ολέμησεν έμοι έχων την έν Σάρδεσιν ακρόπολιν, και ω αὐτὸν προσπολεμων ἐποίησα ωστε δόξαι τούτω ῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον ὶ ἔδωκα, μετὰ ταῦτα, ἔφη, ιδ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ, τι σέ ७ κησα ; ἀπεκρίνατο ὅτι οὔ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, κοῦν ὕστερον, ώς αὐτὸς σὺ όμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ κούμενος ἀποστάς είς Μυσούς κακώς ἐποίεις τὴν ν χώραν ὅ, τι ἐδύνω ; ἔφη ὁ Ὀρόντης. ο δ Κῦρος, δπότ' αὖ ἔγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ών έπι τον της Αρτέμιδος βωμον μεταμέλειν τέ έφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μο. έλαβες παρ' έμοῦ; καὶ ταῦθ' ώμολόγει ὁ 'Ορόντης. οδυ, έφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον 8 βουλεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ υτου δτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, λογείς οὐν περί ἐμὲ ἄδικος γεγενήσθαι; Ή γὰρ κη, έφη δ 'Ορόντης. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ρος, "Ετι οὖν ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ μην, & Κυρε, σοί γ' ἄν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς 9 ι Κύρος είπε τοις παρούσιν, Ο μέν ἀνήρ τοιαύτα

μεν πεποίηκε, τοιαύτα δε λέγει ύμων δε σύ πρωτος, ω Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ, τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον έκποδων ποιείσθαι ως τάχιστα, ως μηκέτι δέη τουτον φυλάττεσθαι, άλλα σχολή ή ήμιν το κατά τοῦτον είναι 10 τοὺς ἐθελοντὰς φίλους τούτους εὖ ποιεῖν. ταύτη δὲ τη γνώμη έφη και τους άλλους προσθέσθαι. μετά ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης τὸν 'Ορόντην έπλ θανάτω άπαντες άναστάντες, καλ οί συγγενείς. είτα δὲ ἐξῆγον αὐτὸν οίς προςετάχθη. ἐπεὶ δὲ είδον αὐτὸν οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύ-11 νησαν, καίπερ είδότες, ὅτι ἐπὶ βάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ δε είς την Αρταπάτου σκηνην είσηχθη του πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα 'Ορόντην οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε, οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν ούδεὶς είδως ἔλεγεν εἴκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως. τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Έντεῦθεν έξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῷ σταθμῷ Κύρος έξέτασιν ποιείται των Έλλήνων και των βαρβάρων εν τῷ πεδίφ περί μέσας νύκτας δόδκει γὰρ είς την επιούσαν εω ήξειν βασιλέα σύν τῷ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ήγεισθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύ-2 μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν άμα τη ἐπιούση ἡμέρα ήκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρφ περί της βασιλέως στρατιάς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ελλήνων συνεβουλεύετό τε, πως αν την μάχην ποιοίτο, και αὐτὸς παρήνει θαρρύ-3 νων τοιάδε. ΄ Ω ἄνδρες "Ελληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων άμείνονας και κρείττους πολλών βαρβάρων ύμας είναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες

άξιοι της έλευθερίας ης κέκτησθε και ύπερ ης ύμας έγω εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ελοίμην ίπως δὲ καὶ εἰδήτε εἰς οἰον ἔρχεσθε ἀγώνα, ἐγὼ ὑμᾶς 4 ιδώς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πληθος πολύ καὶ κραυγή τολλή ἐπίασιν αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ ισχύνεσθαί μοι δοκῶ, οἴους ήμῶν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῆ ώρα δντας ανθρώπους, ύμων δε ανδρων δντων καὶ ντόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οϊκαδε βουλόενον απιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω απελθεῖν, ολλούς δὲ οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ ον οίκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγάς Σάμιος, 5 στὸς δὲ Κύρφ, εἰπε, Καὶ μήν, ὁ Κῦρε, λέγουσί τινες, ι πολλά ύπισχνη νῦν διά τὸ ἐν τοιούτφ είναι τοῦ νδύνου προσιόντος · αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνησθαί φασιν ένιοι δε οὐδ', εί μεμνώό τε καλ βούλοιο ιασθαι αν αποδούναι όσα ύπισχνη. ακούσας ταθτα 6 ξεν ο Κύρος, 'Αλλ' έστι μεν ήμιν, ω άνδρες, ή άρχη ατρώα πρός μεν μεσημβρίαν μέχρι οδ διά καθμα οδ ανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οδ διὰ ιῶνα· τὰ δ' ἐν μέσφ τούτων πάντα σατραπεύουσιν τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἡν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, 7 ς δεί τους ήμετέρους φίλους τούτων έγκρατείς ποιήωστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ, τι δῶ ττω των φίλων, αν ευ γένηται, άλλα μη ουκ έχω ούς οίς δω. ύμων δὲ των Έλλήνων καὶ στέφανον τω χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί 8 σαν πολύ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελεἰσήεσαν δὲ παρ' αὐτὸν οί τε στρατηγοί καὶ τῶν νυ Έλλήνων τινές άξιουντες είδέναι, τί σφισιν , έαν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλας ἀπάντων τὴν ην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, 9 ερ διελέγοντο, μη μάχεσθαι, άλλ' ὅπισθεν ξαυτῶν σθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως

ήρετο τὸν Κῦρον· Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὁ Κῦρε, τὸν ἀδελφόν; Νη Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ 10 άμαχεὶ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῆ ἐξοπλισία ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταί δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες 11 καλ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφλ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ελέγοντο είναι εκατον καλ είκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ήσαν έξακισχίλιοι ίππεις, ὧν 'Αρταγέρσης ήρχεν ούτοι δὲ 12 πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν άρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων εκαστος, 'Αβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. τούτων δε παρεγένοντο εν τη μάχη ενενήκοντα μυριάδες καί άρματα δρεπανηφόρα έκατὸν καὶ πεντήκοντα· 'Αβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε, ἐκ Φοινί-13 κης έλαύνων. ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες έκ των πολεμίων παρά μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οὶ ὕστερον ἐλή-14 φθησαν τῶν πολεμίων ταὐτὰ ἤγγελλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος έξελαύνει σταθμον ένα, παρασάγγας τρείς, συντεταγμένω τώ στρατεύματι παντί και τώ Έλλη-μαχεισθαι βασιλέα· κατά γάρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ην όρυκτη βαθεία, τὸ μεν εθρος όργυιαί 15 πέντε, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ή τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἔνθα δή εἰσιν αὶ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ ρέουσαι εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαΐαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρως, και πλοία πλεί έν αὐταίς σιταγωγά εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἑκάστη παρα-

σάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.] ην δὲ παρά τὸν Εὐ- 16 φράτην πάροδος στενή μεταξύ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ως είκοσι ποδων τὸ εθρος ταύτην δὲ τὴν τάφρου βασιλεύς μέγας ποιεί αντί ερύματος, επειδή τυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δή την 17 τάροδον Κυρός τε και ή στρατιά παρήλθε και έγένντο είσω της τάφρου. ταύτη μεν ούν τη ημέρα ούκ *μαχέσατο βασιλεύς, άλλ' ύποχωρούντων φανερά ήσαν* αλ ίππων καλ άνθρώπων ίχνη πολλά. Ενταῦθα Κῦρος 18 ιλανον καλέσας τον 'Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν τω δαρεικούς τρισχιλίους, ότι τη ένδεκάτη ἀπ' ἐκείις της ήμέρας πρότερον θυόμενος είπεν αὐτῷ, ὅτι ισιλεύς οὐ μαχείται δέκα ήμερων, Κύρος δ' είπεν, ψκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς έραις εάν δ' άληθεύσης, ύπισχνοῦμαί σοι δέκα λαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ ρηλθον αι δέκα ημέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῆ τάφρφ οὐκ 19 όλυε βασιλεύς το Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ξε καὶ Κύρφ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάθαι ωστε τη ύστεραία Κύρος επορεύετο ημεληως μάλλον. τη δὲ τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθή- 20 ος την πορείαν εποιείτο και ολύγους εν τάξει έχων αύτοῦ, τὸ δὲ πολύ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐποτο καλ των δπλων τοις στρατιώταις πολλά ἐπλ ξῶν ἤγοντο καὶ ὑποζυγίων.

Καὶ ἤδη τε ἢν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη- 8 ἢν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα ηγύας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, καίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ, ὑθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς λληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ έρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα 2 λὺς τάραχος ἐγένετο αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ελκαὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῦσθαι.

3 Καὶ Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τας χειρας έλαβε, τοις τε άλλοις πασι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι είς τὴν ἐαυτοῦ τάξιν 4 έκαστον. ένθα δη σύν πολλη σπουδη καθίσταντο, Κλέαρχος μεν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έχων πρὸς τῷ Εὐφράτη ποταμώ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ίππεις μεν Παφλαγόνες εις χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, έν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαΐός τε ὁ Κύρου ὅπαρχος καὶ τὸ ἄλλο το βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μέν αὐτοί καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δὲ ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κύρου είχον και προμετωπίδια και προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ελληνικάς. καὶ ἤδη τε ἢν μέσον ήμέρας καὶ οὔπω καταφανεῖς ήσαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνφ δε οὐ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίφ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγύγνοντο, τάχα δή και χαλκός τις ήστραπτε και αι λόγχαι και 9 αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἢσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες έπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, εχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὖτοι ἐλέγοντο είναι· ἄλλοι δ' ίππεις, ἄλλοι τοξόται πάντες δ' οὐτοι κατὰ ἔθνη εν πλαισίω πλήρει ἀνθρώπων ἔκαστον τὸ ἔθνος ἐπορεύετ ος 10 πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλ (ων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ Κανα

έκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίβροις είς γην <u>βλέποντα, ώς διακόπτειν ὅτφ ἐντυγγάνοιεν</u>. ί δε γνώμη ην ώς είς τας τάξεις των Ελλήνων ελώντα αὶ διακόψοντα. δ μέντοι Κῦρος είπεν, ότε καλέσας 11 ταρεκελεύετο τοις Ελλησι την κραυγήν των βαρβάων ἀνέχεσθαι, εψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγή ἀλλά υγή ώς ανυστου και ήσυχή εν ίσφ και βραδέως προσεσαν. καὶ ἐν τούτφ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 [ίγρητι τῷ έρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ λεάρχω εβόα άγειν το στράτευμα κατά μέσον το των ολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς εἴη καν τοῦτ', ἔφη, νικώυ, πάνθ' ήμεν πεποίηται. όρων δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ 13 σον στίφος καλ ἀκούων Κύρου έξω όντα τοῦ ΓΕλληιού] εὐωνύμου βασιλέα· τοσούτον γὰρ πλήθει περιῆν ισιλεύς ώστε μέσον των έαυτου έχων του Κύρου υνύμου έξω ην άλλ' δμως ο Κλέαρχος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού 10ς μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρφ ἀπεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτφ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δὲ Έλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο των έτι προσιόντων. και ό Κύρος παρελαύνων ού υ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε βλέπων είς τε τούς πολεμίους καλ τούς φίλους. · δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εενοφῶν ᾿Αθηναῖος, 15 λάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγγέλλοι. έπιστήσας είπε και λέγειν έκέλευε πασιν, ὅτι και ερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 ίβου ήκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ήρετο, δ δε Κλέαρχος είπεν, ὅτι τὸ σύνν παρέρχεται δεύτερον ήδη. καὶ δε ἐθαύμασε, τίς νγγέλλει, καὶ ήρετο, ὅ, τι εἴη τὸ σύνθημα. ὁ δ΄ ρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 τας, 'Αλλά δέχομαί τε, έφη, καὶ τοῦτο έστω.

consiste the

βόλιον 'Αττικούς ή δὲ καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς έχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. 7 ην δε τούτων των σταθμων οθς πάνυ μακρούς ήλαυνεν, όπότε ή πρὸς ὕδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή πρὸς χιλόν. και δή ποτε στενοχωρίας και πηλού φανέντος ταίς άμάξαις δυσπορεύτου ἐπέστη ὁ Κῦρος σὺν τοῖς περί αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις, καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συν-8 εκβιβάζειν τὰς ὁμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιείν, ώσπερ όργη ἐκέλευσε τούς περί αὐτὸν Πέρσας τούς κρατίστους συνεπισπεύσαι τὰς άμάξας. ένθα δή μέρος τι τής εὐταξίας ήν θεάσασθαι. ῥίψαντες γάρ τούς πορφυρούς κάνδυς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος έστηκώς, ίεντο ωσπερ αν δράμοι τις περί νίκης καί μάλα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελείς χιτώνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ένιοι δὲ καὶ στρεπτούς περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες είς τὸν πηλὸν βάττον ἡ ως τις αν ῷετο μετεώρους 9 έξεκόμισαν τὰς άμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἢν Κῦρος ώς σπεύδων πασαν την όδον και ου διατρίβων οπου μη επισιτισμού ενεκα ή τινος άλλου αναγκαίου έκαθέζετο, νομίζων, ὅσφ μὲν αν βαττον ἔλθοι, τοσούτφ άπαρασκευαστοτέρφ βασιλεί μαχείσθαι, δσφ δὲ σχολαιότερον, τοσούτω πλέον συναγείρεσθαι βασιλεί στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἢν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ή βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων 10 τον πόλεμον έποιείτο. πέραν δε του Ευφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἢν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη. ἐκ ταύτης οἱ στρατιωται | ηγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες ώδε. διφθέρας, ας είχον σκεπάσματα, επίμπλασαν



インシャンの人

笔是10 笔可义, 110/201

χόρτου κούφου, είτα συνήγον και συνέσπων, ώς μή ἵπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον ταὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου τεποιημένον της ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης. οῦτο γὰρ ἢν ἐν τἢ χώρα πλεῖστον. ἀμφιλεξάντων δέ 11 ι ένταθθα τών τε του Μένωνος στρατιωτών και τών οῦ Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μέυνος πληγάς ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἐλθών πρὸς τὸ ἑαυτοῦ τράτευμα έλεγεν ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἐχαπαινον καὶ ἀργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχω. τῆ δὲ 12 τη ήμέρα Κλέαρχος έλθων έπι την διάβασιν του πομοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος ν όλίγοις τοις περὶ αὐτόν Κῦρος δὲ οὔπω ἡκεν, ἀλλ' προσήλαυνε· των δε Μένωνος στρατιωτών ξύλα ίζων τις ώς είδε τὸν Κλέαρχον διελαύνοντα, ἵησι τῆ νη καὶ ούτος μὲν αὐτοῦ ημαρτεν ἄλλος δὲ λίθω άλλος, είτα πολλοί, κραυγής γενομένης. ὁ δὲ κατα- 13 γει είς τὸ ξαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ ευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, ος δε λαβών τους Θράκας και τους ίππεις, οι ήσαν δ εν τώ στρατεύματι πλείους ή τετταράκοντα, ων δὲ οἱ πλεῖστοι Θράκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μές, ώστ' ἐκείνους ἐκπεπληχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, -ρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντῷ πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος, ἔτυχε γὰρ ὕστερος 14 ιων καλ τάξις αὐτῷ ἐπομένη των ὁπλιτων, εὐθὺς είς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ο τοῦ Κλεάρχου μη ποιείν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέυ, ότι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθήναι ς λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ , εξίστασθαι. εν τούτφ δε επήει και Κύρος και 15 το τὸ πράγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς

mount of

τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκεν 16 ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες "Ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ, τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῆ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὖτοι οῦς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

Έντεθθεν προϊόντων έφαίνετο ίχνια ίππων καλ κόπρος εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων. οὖτοι προϊόντες ἔκαιον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ην. 'Ορόντης δέ, Πέρσης ἀνήρ, γένει τε προσήκων βασιλεί καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς αρίστοις Περσών ἐπιβουλεύει Κύρφ, καὶ πρόσθεν 2 πολεμήσας, καταλλαγείς δέ. οὐτος Κύρφ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ίππέας ή κατακάνοι αν ένεδρεύσας ή ζωντας πολλούς αὐτῶν Ελοι καὶ κωλύσειε τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τῷ δὲ Κύρφ άκούσαντι ταῦτα έδόκει ἀφέλιμα είναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. 3 ο δ' 'Ορόντης, νομίσας έτοίμους είναι αὐτῷ τοὺς ίππέας, γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ήξοι ἔχων ίππεις ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῆ ἐπιστολῆ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρί, ώς ὤετο. ὁ δὲ λαβὼν Κύρφ δίδω-4 σιν. ἀναγνούς δὲ αὐτὴν ὁ Κῦρος συλλαμβάνει 'Ορόντην, καλ συγκαλεί είς την ξαυτού σκηνην Περσών τούς άριστους των περί αὐτὸν έπτά, καὶ τοὺς των Ελλήνων

ττρατηγούς ἐκέλευεν ὁπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέτθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αύτοῦ σκηνήν. Τοί δὲ ταῦτα ποίησαν, ωγαγόντες ώς τρισχιλίους ὁπλίτας. Κλέαρ- 5 ον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε καὶ αὐτῷ αὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθηναι μάλιστα τῶν Ἑλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξηλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν οίσιν τοῦ 'Ορόντου ώς εγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον ην. ρη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε. Παρεκάλεσα 6 ιας, ανδρες φίλοι, όπως σύν ύμιν βουλευόμενος ό, τι caιόν έστι καλ πρὸς θεῶν καλ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο ιάξω περί 'Ορόντου τουτουί. τοῦτον γάρ πρῶτον ν ό έμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον είναι έμοί· ἐπεὶ δὲ χθείς, ώς έφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὕτος λέμησεν έμοι έχων την έν Σάρδεσιν ακρόπολιν, και) αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτω πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον έδωκα, μετὰ ταῦτα, ἔφη, ὡ 'Ορόντα, ἔστιν ὅ, τι σέ 7 τησα ; ἀπεκρίνατο ὅτι οὔ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, οῦν ὕστερον, ώς αὐτὸς σὰ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ούμενος αποστάς είς Μυσούς κακώς εποίεις την ' χώραν ὅ, τι ἐδύνω; ἔφη ὁ ᾿Ορόντης. Οὐκοῦν, δ Κύρος, όπότ' αὖ ἔγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, ν έπι τον της Αρτέμιδος βωμον μεταμέλειν τέ έφησθα καὶ πείσας έμὲ πιστὰ πάλιν έδωκάς μοι λαβες παρ' έμοῦ; καὶ ταῦθ' ώμολόγει ὁ 'Ορόντης. ον, έφη ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον 8 ουλεύων μοι φανερός γέγονας; είπόντος δὲ τοῦ του ότι οὐδὲν ἀδικηθεὶς ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, ιογείς οὐν περί ἐμὲ ἄδικος γεγενησθαι; Ή γάρ η, έφη δ 'Ορόντης. ἐκ τούτου πάλιν ήρώτησεν ος, "Ετι οὖν αν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ε φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εί ην, & Κυρε, σοί γ' αν ποτε έτι δόξαιμι. πρὸς 9 Κῦρος είπε τοις παρούσιν, Ο μεν άνηρ τοιαύτα

μεν πεποίηκε, τοιαύτα δε λέγει ύμων δε σύ πρώτος, ω Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην δ, τι σοι δοκεί. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω έγω τὸν ἄνδρα τοῦτον έκποδων ποιείσθαι ως τάχιστα, ως μηκέτι δέη τουτον -φυλάττεσθαι, άλλα σχολή ή ήμιν το κατά τούτον είναι 10 τούς έθελοντάς φίλους τούτους εὖ ποιείν. ταύτη δὲ τη γνώμη έφη και τους άλλους προσθέσθαι. μετά ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης τὸν 'Ορόντην έπλ θανάτω άπαντες αναστάντες, καλ οί συγγενείς. είτα δὲ ἐξῆγον αὐτὸν οίς προςετάχθη. ἐπεὶ δὲ είδον αὐτὸν οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύ-11 νησαν, καίπερ είδότες, ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο.\ ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν 'Αρταπάτου σκηνὴν εἰσήχθη τοῦ πιστοτάτου των Κύρου σκηπτούχων, μετά ταῦτα οὔτε ζωντα 'Ορόντην οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε, οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδως ἔλεγεν εἴκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως. τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

'Εντεύθεν έξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς τρείς, παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῷ σταθμῷ Κύρος έξέτασιν ποιείται των Έλλήνων καλ των βαρβάρων εν τῷ πεδίφ περὶ μέσας νύκτας δόκει γὰρ εἰς την επιούσαν εω ήξειν βασιλέα σύν τώ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ήγεισθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύ-2 μου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν άμα τη ἐπιούση ἡμέρα ἤκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρφ περί της βασιλέως στρατιάς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ελλήνων συνεβουλεύετό τε, πως αν την μάχην ποιοίτο, και αυτός παρήνει θαρρύ-3 νων τοιάδε. η ἄνδρες Ελληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ύμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων άμείνονας καλ κρείττους πολλών βαρβάρων ύμας είναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες

44:

άξιοι της ελευθερίας ης κέκτησθε καλ ύπερ ης ύμας εγώ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην αν αντί ων έχω πάντων και άλλων πολλαπλασίων... σπως δὲ καὶ εἰδητε εἰς οἰον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς 4 είδως διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πληθος πολύ καὶ κραυγή τολλή ἐπίασιν αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ είσχύνεσθαί μοι δοκώ, οίους ήμιν γνώσεσθε τους έν τή φρα όντας ανθρώπους ύμων δε ανδρών όντων καί υτόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οϊκαδε βουλόενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, ολλούς δὲ οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ἀντὶ ου οίκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγάς Σάμιος, 5 ιστὸς δὲ Κύρφ, εἶπε, Καὶ μήν, ὡ Κῦρε, λέγουσί τινες, ι πολλά ύπισχνη νῦν διά τὸ ἐν τοιούτω είναι τοῦ νδύνου προσιόντος. αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνησθαί φασιν ένιοι δε οὐδ', εί μεμνώό τε καλ βούλοιο νασθαι αν ἀποδούναι ὅσα ὑπισχνης. ἀκούσας ταῦτα 6 εξεν ὁ Κῦρος, 'Αλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὡ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ -ατρφα πρός μεν μεσημβρίαν μέχρι οδ δια καθμα οδ ανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ μῶνα· τὰ δ' ἐν μέσφ τούτων πάντα σατραπεύουσιν τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἡν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, 7 ς δεί τους ήμετέρους φίλους τούτων έγκρατείς ποιήωστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ, τι δῶ ττω των φίλων, αν εθ γένηται, άλλα μη οθκ έχω ούς οίς δω. ύμων δε των Έλλήνων και στέφανον τω χρυσούν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί 8 σαν πολύ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελεἰσήεσαν δὲ παρ' αὐτὸν οί τε στρατηγοί καὶ τῶν νυ Έλλήνων τινές άξιοθντες είδέναι, τί σφισιν , εάν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν ην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, 9 ερ διελέγοντο, μη μάχεσθαι, άλλ' δπισθεν ξαυτών σθαι. Εν δε τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως

ήρετο τὸν Κῦρον· Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὁ Κῦρε, τον άδελφον; Νη Δί', έφη ο Κύρος, είπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ 10 άμαχεὶ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῆ ἐξοπλισία άριθμὸς έγένετο των μέν Ελλήνων άσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες 11 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. πολεμίων ελέγοντο είναι εκατον καλ είκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ήσαν έξακισχίλιοι ίππεις, ων 'Αρταγέρσης ήρχεν ούτοι δέ 12 πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων εκαστος, 'Αβρο κόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. δὲ παρεγένοντο ἐν τῆ μάχη ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα έκατον και πεντήκοντα· 'Αβροκόμας δε ύστερησε της μάχης ημέρας πέντε, εκ Φοινί-13 κης έλαύνων. ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες έκ των πολεμίων παρά μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οὶ ὕστερον ἐλή-14 φθησαν τῶν πολεμίων ταὐτὰ ἤγγελλον. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος έξελαύνει σταθμον ένα, παρασάγγας τρείς, συντεταγμένω τώ στρατεύματι παντί και τώ Έλληνικώ καὶ τώ βαρβαρικώ· ὤετο γὰρ ταύτη τη ήμέρα μαχεισθαι βασιλέα· κατά γάρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ἢν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιαὶ 15 πέντε, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ή τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἔνθα δή εἰσιν αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ρέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρως, και πλοία πλεί έν αὐταίς σιταγωγά · εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρα-

σάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν.] ην δὲ παρὰ τὸν Εὐ- 16 φράτην πάροδος στενή μεταξύ του ποταμού και τής τάφρου ως είκοσι ποδών τὸ εθρος ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεύς μέγας ποιεί ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδή πυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δή την 17 τάροδον Κυρός τε και ή στρατιά παρήλθε και έγένυτο είσω της τάφρου. ταύτη μεν οθν τη ήμερα οθκ μαχέσατο βασιλεύς, άλλ' ὑποχωρούντων φανερά ήσαν αὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. ἐνταῦθα Κῦρος 18 ίλανον καλέσας του Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν ὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῆ ἐνδεκάτη ἀπ' ἐκείης της ημέρας πρότερον θυόμενος είπεν αὐτῷ, ὅτι ασιλεύς οὐ μαχείται δέκα ήμερων, Κύρος δ' είπεν, ὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ιέραις εάν δ' άληθεύσης, υπισχνουμαί σοι δέκα λαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ ιρηλθον αἱ δέκα ημέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῆ τάφρφ οὐκ 19 ύλυε βασιλεύς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ξε καὶ Κύρφ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάτθαι ωστε τη υστεραία Κύρος επορεύετο ημεληως μᾶλλον. τη δὲ τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθή- 20 ος την πορείαν εποιείτο και όλύγους εν τάξει έχων ι αύτοῦ, τὸ δὲ πολύ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐποετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλά ἐπὶ ξων ήγοντο και υποζυγίων.

Καὶ ἤδη τε ἢν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη- 8

ἢν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα

ηγύας, ἀνὴρ Πέρσης, τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν,

βαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ,

εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς

έλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ

-έρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα 2

ολὺς τάραχος ἐγένετο αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ελ
καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι.

3 Καὶ Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τας χείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἐαυτοῦ τάξιν 4 έκαστον. ἔνθα δη σύν πολλη σπουδή καθίσταντο, Κλέαρχος μεν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έχων πρὸς τῷ Εὐφράτη ποταμώ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεις μεν Παφλαγόνες είς χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ελληνικὸν πελταστικόν, έν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαῖός τε ὁ Κύρου ὅπαρχος καὶ τὸ ἄλλο δ βαρβαρικόν. Κύρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μέν αὐτοί καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλην Κύρου. Κύρος δὲ ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κύρου είχον και προμετωπίδια και προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Έλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἢν μέσον ήμέρας και ούπω καταφανείς ήσαν οι πολέμιοι. ήνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνω δε οὐ συχνώ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίφ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγύγνοντο, τάχα δη και χαλκός τις ήστραπτε και αι λόγχαι και 9 αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες έπλ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, εχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὖτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ίππεις, άλλοι τοξόται πάντες δ' ούτοι κατά έθνη εν πλαισίω πλήρει ανθρώπων εκαστον το έθνος επορεύετ ο 10 προ δε αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνον ἀπ' ἀλλήλ 🐠 τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ Κανα

έκ των άξονων είς πλάγιον άποτεταμένα και ύπο τοις δίφροις εἰς γῆν <u>βλέπουτ</u>α, ὡς διακόπτειν ὅτφ ἐντυγχάνοιεν. ή δὲ γυώμη ἢύ ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα. δ μέντοι Κύρος είπεν, ότε καλέσας 11 παρεκελεύετο τοις "Ελλησι την κραυγήν των βαρβάτων ἀνέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γὰρ κραυγή ἀλλά τιγή ώς ανυστόν και ήσυχή εν ίσφ και βραδέως προσεσαν. καὶ ἐν τούτφ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 Ιύγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ ίλεάρχω έβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν ολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· κάν τοῦτ', ἔφη, νικώεν, πάνθ' ήμεν πεποίηται. όρων δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ 13 έσον στίφος καλ ἀκούων Κύρου έξω όντα τοῦ [Ελληκοῦ] εὐωνύμου βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν ισιλεύς ώστε μέσον των έαυτου έχων του Κύρου ωνύμου έξω ήν· άλλ' όμως ὁ Κλέαργος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού νος μή κυκλωθείη έκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρφ ἀπεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δε Ελληνικόν έτι εν τφ αντφ μένον συνετάττετο των έτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ νυ πρός αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ξκατέρωσε βλέπων είς τε τούς πολεμίους καλ τούς φίλους. ν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ελληνικοῦ Εενοφῶν Αθηναίος, 15 λάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγγέλλοι. έπιστήσας είπε καὶ λέγειν ἐκέλενε πᾶσιν, ὅτι καὶ ερά καλά καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 βου ήκουσε δια των τάξεων ίδντος, και ήρετο, 5 θόρυβος είη. δ δè Κλέαρχος είπεν, ὅτι τὸ σύνι παρέρχεται δεύτερου ήδη. καί δι έθαύμασε, τίς! υγγέλλει, καὶ ήρετο, ό, τι είη το σύνθημα. ο δ' ρίνατο ότι Ζεύς σωτήρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 τας, 'Αλλά δέγομαί τε, έφη, καὶ τοῦτο έστω.

ταθτα δ' είπων είς την έαυτοθ χώραν ἀπήλαυνε καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε άπ' άλλήλων, ήνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ "Ελληνες καὶ 18 προήρχουτο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων έξεκύμαινέ τι της φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ήρξατο δρόμφ θεῖν καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἶόνπερ τῷ Ἐνυαλίω ἐλελίζουσῖ, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δέ τινες, ώς καλ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα 19 εδούπησαν φόβον ποιούντες τοίς ίπποις. τόξευμα έξικνεισθαι έκκλίνουσιν οι βάρβαροι και φεύγουσι. και ένταθθα δη έδίωκον μέν κατά κράτος οί "Ελληνες, έβόων δὲ άλλήλοις μη θεῖν δρόμφ, άλλ' ἐν 20 τάξει Επεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενα ήνιόχων. οι δ' έπει προίδοιεν, διίσταντο έστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη [ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμφ] ἐκπλαγείς καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη ἔπαθεν ούδεις ούδέν, πλην έπι τῷ εὐωνύμω τοξευθηναί τις 21 έλέγετο. Κύρος δ' όρων τούς "Ελληνας νικώντας τὸ καθ' αύτους και διώκοντας, ήδόμενος και προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς έξήχθη διώκειν, άλλα συνεσπειραμένην έχων την των σύν εαυτώ εξακοσίων ιππέων τάξιν επεμελείτο, δ, τι ποιήσει βασιλεύς. και γαρ ήδει αὐτον ὅτι μέσον ἔχοι 22 τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αύτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες ούτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτφ είναι, ἡν ἢ ἡ ίσχὸς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοίεν, εν ήμίσει αν χρόνφ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. 23 καὶ βασιλεύς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ομως έξω εγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. επεί δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

Morred

ένθα δη Κύρος δείσας μη δπισθεν γενόμενος κατακόψη 24 τὸ Έλληνικὸν έλαύνει ἀντίος καὶ ἐμβαλών σὺν τοῖς έξακοσίοις νικά τους προ βασιλέως τεταγμένους καὶ είς φυγην έτρεψε τους έξακισχιλίους, και ἀποκτείναι λέγεται αὐτὸς τῆ ἐαυτοῦ χειρὶ ᾿Αρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται 25 ταὶ οἱ Κύρου ἐξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, τλην πάνυ όλίγοι άμφ' αὐτον κατελείφθησαν, σχεδον ί δμοτράπεζοι καλούμενοι. σύν τούτοις δε ων καθορά 26 βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος καὶ εὐθὺς ούκ νέσχετο, άλλ' εἰπών, Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτὸν τὶ παίει κατά τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διά τοῦ ύρακος, ως φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ιασθαι αὐτὸς τραθμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλ-27 ι ύπο τον οφθαλμον βιαίως και ένταθθα μαχόμενοι λ βασιλεύς καλ Κύρος καλ οί άμφ' αὐτούς ὑπὲρ έκατου, όπόσοι μεν των άμφι βασιλέα ἀπέθνησκον ησίας λέγει παρ' ἐκείνω γὰρ ἦν Κῦρος δὲ αὐτός άπέθανε καὶ ὀκτώ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο αὐτῷ. ᾿Αρταπάτης δ᾽ ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν 28 ιπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα είδε ου, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. οί μέν φασι βασιλέα κελεύσαί τινα ἐπισφάξαι 29. ον Κύρφ, οι δ' εαυτον επισφάξασθαι σπασάμενον άκινάκην είχε γὰρ χρυσοῦν, καὶ στρεπτὸν δὲ ει καλ ψέλια καὶ τάλλα ώσπερ οἱ ἄριστοι Περέτετίμητο γαρ ύπο Κύρου δι' εύνοιάν τε καλ ότητα.

ζύρος μεν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνηρ ῶν Περ- 9 τῶν μετὰ Κύρον τὸν ἀρχαίον γενομένων βασιλιτός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων γειται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρα γενέσθαι. Ον μεν γὰρ ἔτι παῖς ὤν, ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2 ελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα



3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γάρ οι των άρίστων Περσων παίδες έπι ταις βασιλέως θύραις παιδεύονται ένθα πολλην μεν σωφροσύνην καταμάθοι άν τις, αἰσχρον δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ' ἰδεῖν ἔστι. Θεῶνται δ' οἱ παίδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ άλλους ατιμαζομένους ωστε εύθύς παίδες όντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κῦρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των ξαυτού υποδεεστέρων μαλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος και τοις ίπποις ἄριστα χρησθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε και άκοντίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῆ ήλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἢν καὶ πρὸς τὰ ληρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέν-7 τοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον ἐποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Αυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οίς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζεσθαι, πρώτον μεν επέδειξεν αύτον ότι περί πλείστου ποιοίτο, εἴ τω σπείσαιτο καὶ εἴ τω συν-8 θοῖτο καὶ εἴ τφ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. γαρ οθυ επίστευου μεν αθτώ αι πόλεις επιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες · καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἃν παρὰ τὰς σπονδὰς 9 παθείν. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πάσαι αί πόλεις έκουσαι Κύρον είλοντο άντι Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οδτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-10 γοντας ποοέσθαι, έφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργφ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ απαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους

rager

γένοιντο, έτι δὲ κάκιον πράξειαν φανερὸς δ' ήν καὶ 11 εί τίς τι ἀγαθὸν ἡ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὕχοιτο τοσούτον χρόνον ζην, έστε νικώη και τους ευ και τους κακώς ποιούντας άλεξόμενος. καὶ γὰρ οὐν πλείστοι 12 δη αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα προέσθαι. ού μεν δη ούδε τοῦτ' ἄν τις είποι, ώς τοὺς κακούργους 13 αλ άδίκους εία καταγελάν, άλλ' άφειδέστατα πάντων τιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβοιένας όδους και ποδών και χειρών και όφθαλμών στε ομένους ανθρώπους ωστ' έν τη Κύρου αρχή εγένετοι αὶ "Ελληνι καὶ βαρβάρφ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς ποί εύεσθαι ὅποι τις ήθελεν, ἔχοντι ὅ, τι προχωροίη ούς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 ερόντως τιμάν. καλ πρώτον μεν ην αὐτῷ πόλεμος οδς Πισίδας καλ Μυσούς στρατευόμενος οὐν καλ τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οθς ξώρα ἐθέλοντας κινδυύειν, τούτους καλ ἄρχοντας ἐποίει ἢς κατεστρέφετο ρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὥστε φαί- 15 θαι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ οούς δούλους τούτων άξιοῦν είναι. τουγαροῦν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις το Κύρον αἰσθήσεσθαι. είς γε μὴν δικαιοσύνην εί 16 αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ι παντός εποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείψ έκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα 17 τολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι θινώ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ γρημάτων ένεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεί οσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν κατὰ μῆνα κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ 18 τάξαντι καλως ύπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάον είασε την προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δή

ύπηρέται παντός ἔργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα όρφη δεινον δντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ής ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα ἃν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου · ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αὖ τις ήκιστα Κύρον ἔκρυπτεν ού γὰρ φθονών τοῖς φανερώς πλουτούσιν ἐφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων 20 χρήμασι. /φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εὔνους γνοίη δυτας καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, δμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δη γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γαρ αὐτὸ τοῦτο, οὖπερ αὐτὸς ἕνεκα φίλων ῷετο δεῖσθαι, ώς συνεργούς έχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου εκαστον αἰσθά-22 νοιτο ἐπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἰμαι εἰς γε ὢν ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δή μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς τοὺς τρόπους έκάστου σκοπών καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἔκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ή ώς είς πόλεμον ή ώς είς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. 24 καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ήν τὸ δὲ τη ἐπιμελεία περιείναι των φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ είναι. 25 Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οίνου ήμιδεείς πολλάκις, όπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὔπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖταί σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν σὺν οἰς μάλιστα 26 φιλείς. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους έπεμπε καί άρτων ήμίσεα καὶ άλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων



τὸν φέροντα· Τούτοις ήσθη Κῦρος· βούλεται οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ 27 είη, αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλούς έχειν ύπηρέτας και διά την έπιμέλειαν, διαπέμ πων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἐαυτῶν σώματα άγουσιν ίπποις εμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ώς μή πεινώντες τους έαυτου φίλους άγωσιν. εί δὲ δή ποτε 28 πορεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών τούς φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη οθς τιμά. ύστε έγωγε έξ ων ακούω οὐδένα κρίνω ύπο πλειόνων reφιλήσθαι ούτε Έλλήνων ούτε βαρβάρων τεκμήριον 29 è τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου δντος ύδελς ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε· τὶ οὖτος δὴ δν ῷετο πίστον οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν εὖρε ύρφ φιλαίτερον ή έαυτῷ: παρὰ δὲ βασιλέως πολλοί οὸς Κῦρον ἀπηλθον, ἐπειδη πολέμιοι ἀλληλοις ἐγέντο, καὶ οὖτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώνοι, νομίζοντες παρά Κύρφ οντες άγαθοι άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δὲ τεκμή-30 ν και τὸ ἐν τῆ τελευτῆ τοῦ βίου κὐτῷ γενόμενον, καλ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καλ κρίνειν ὀρθώς ἐδύνατο ις πιστούς καὶ εύνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31 › αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλην 'Αριαίου· ος δε τεταγμένος ετύγχανεν επί τῷ εὐωνύμο τοῦ ικοῦ ἄρχων ώς δ' ἤσθετο Κῦρον πεπτωκότα, γεν έχων και τὸ στράτευμα παν, οδ ήγειτο. Ενταθθα δη Κύρου ἀποτέμνεται ή κεφαλή και χειρ 10 εξιά. βασιλεύς δε και οι σύν αὐτῷ διώκων είστει είς τὸ Κύρειον στρατόπεδον καὶ οἱ μὲν μετά *πίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐ*στρατοπέδου είς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο· ιρες δ' έλέγοντο παρασάγγαι είναι της όδοῦ. λεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλά 2

διαρπάζουσι και την Φωκαίδα την Κύρου παλλακίδα 3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρός των Ελλήνων οι έτυχον έν τοις σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων ἀπέκτειναν, οί δε και αὐτων ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι έγένοντο πάντα έσωσαν. ένταῦθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ "Ελληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τούς καθ' αύτούς ώς πάντας νικώντες, 5 οί δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικῶντες. ήσθοντο οἱ μὲν "Ελληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι εν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αδ ήκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ "Ἐλληνες νικῷεν τὸ καθ' αὑτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μεν άθροίζει τε τούς έαυτου και συντάττεται, ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γάρ ην, εί πέμποιέν τινας ή πάντες ζοιεν έπὶ τὸ 6 στρατόπεδον ἀρήξοντες. ἐν τούτφ καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς εδόκει, όπισθεν. καὶ οἱ μεν Ελληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ώς ταύτη προσιόντος και δεξόμενοι, ο δε βασιλεύς ταύτη μεν ούκ ήγεν, ή δε παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβών καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς "Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7 ό γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῆ πρώτη συνόδω οὐκ ἔφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμου κατά τους "Ελληνας πελταστάς διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ελληνες ἔπαιον καὶ ἡκόντιζον αὐτούς. Έπισθένης δὲ ᾿Αμφιπολίτης ήρχε τῶν πελταστῶν καὶ 8 έλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων ἀπηλλάγη, πάλιν μεν οὐκ ἀναστρέφει, είς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

Amila M

scened book I. CHAP. X.

τυγχάνει βασιλεί, καὶ όμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ρεύοντο. ἐπεὶ δ' ήσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Έλ- 9 ων κέρας, έδεισαν οί "Ελληνες, μη προσάγοιεν πρός κέρας καλ περιπτύξαντες άμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταreιαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμόν. ἐν ῷ δὲ ταῦτα 10 υλεύοντο καὶ δη βασιλεύς παραμειψάμενος είς τὸ ο σχημα κατέστησεν άντίαν την φάλαγγα, ώσπερ πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δὲ είδον οί "Ελνες εγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις ανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή τὸ όσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ 11έονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι μης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ελληνες· ὑπὲρ 12 ο της κώμης γήλοφος ην, έφ' οὖ ἀνεστράφησαν οί φὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ bos ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ·ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα υσοῦν ἐπὶ πέλτης [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ 13 καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δὴ καὶ ν λόφον οι ίππεις ου μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' άλλοι ίσθεν εψιλούτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων τέλος δὲ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὖκ ἀνεβί-14 ζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ γάτευμα πέμπει Λύκιον τον Συρακόσιον καλ άλλον τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ ου τί έστιν ἀπαγγείλαι. καὶ ὁ Λύκιος ήλασέ τε 15 ίδων απαγγέλλει, ότι φεύγουσιν ανά κράτος. σχεδ' ὅτε ταῦτα ἡν καὶ ἡλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' 16 ησαν οί "Ελληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· άμα μεν εθαύμαζον, ότι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν ον τεθνηκότα, άλλ' είκαζον ή διώκοντα οίχεσθαι ή αληψόμενόν τι προεληλακέναι καλ αὐτολ έβου-17

3 Καλ Κυρός τε καταπηδήσας ἀπὸ του ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τας χείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἐαυτοῦ τάξιν 4 εκαστον. ενθα δη σύν πολλη σπουδή καθίσταντο, Κλέαρχος μεν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έχων πρὸς τῷ Εὐφράτη ποταμώ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον 5 κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεις μεν Παφλαγόνες εις χιλίους παρά Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, έν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαΐός τε ὁ Κύρου ὅπαρχος καὶ τὸ ἄλλο δ βαρβαρικόν. Κυρος δε και οι ιππεις τούτου όσον έξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μέν αὐτοί καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δὲ ψιλην έχων την κεφαλην είς την μάχην καθίστατο λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν 7 τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν. οἱ δ' ἵπποι πάντες οἱ μετὰ Κύρου είχον καλ προμετωπίδια καλ προστερνίδια είχον 8 δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Έλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἢν μέσον ήμέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ήσαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνω δε οὐ συχνώ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις έν τῷ πεδίφ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγύγνοντο, τάχα δη καὶ χαλκός τις ήστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ 9 αὶ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἢσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες έπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ελέγετο τούτων ἄρχειν· εχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, έχόμενοι δε όπλιται σύν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὖτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ίππεῖς, ἄλλοι τοξόται | πάντες δ' οὖτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίω πλήρει ανθρώπων εκαστον το έθνος επορεύετ ο 10 πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλ 🐠 τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα είχον δὲ τὰ δρέπ ανα

-ων άξόνων είς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίιις είς γην βλέποντα, ώς διακόπτειν ότω έντυγχάνοιεν. ε γνώμη ην ώς είς τας τάξεις των Έλληνων έλωντα διακόψοντα. δ μέντοι Κύρος είπεν, ὅτε καλέσας 11 ρεκελεύετο τοις Ελλησι την κραυγήν των βαρβά-, ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῆ ἀλλὰ η ώς ανυστον και ήσυχη εν ίσω και βραδέως προσαν. καὶ ἐν τούτω Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν 12 γρητι τῷ έρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ εάρχω έβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατά μέσον τὸ των εμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη κάν τοῦτ', ἔφη, νικώ-, πάνθ' ήμιν πεποίηται. όρων δε ό Κλέαρχος το 13 ον στίφος καλ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ ΓΕλληοῦ] εὐωνύμου βασιλέα· τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν τιλεύς ώστε μέσον των έαυτου έχων του Κύρου νύμου έξω ήν· άλλ' δμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ήθελεν οσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβού ος μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρφ ἀπεκρίνατο αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 14 ρώ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλώς προήει, δὲ Έλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ νυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ρβλέπων είς τε τούς πολεμίους και τούς φίλους. ν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εενοφῶν Αθηναίος, 15 ελάσας ώς συναντήσαι ήρετο, εί τι παραγγέλλοι. ι' έπιστήσας είπε και λέγειν έκέλευε πασιν, ὅτι και ίερα καλά και τα σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων 16 ρύβου ήκουσε δια των τάξεων ίδντος, και ήρετο, ο θόρυβος είη. δ δε Κλέαρχος είπεν, ότι το σύν-ια παρέρχεται δεύτερον ήδη. καὶ δε εθαύμασε, τίς οαγγέλλει, καὶ ήρετο, δ, τι είη το σύνθημα. δ δ εκρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος 17 ρύσας, 'Αλλά δέχομαί τε, έφη, καλ τοῦτο έστω.

ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε άπ' άλλήλων, ήνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ "Ελληνες καὶ 18 προήρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων έξεκύμαινέ τι της φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ήρξατο δρόμφ θειν· και άμα έφθέγξαυτο πάντες, οιόνπερ τῷ Ἐνυαλίω ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δέ τινες, ώς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα 19 εδούπησαν φόβον ποιούντες τοίς ίπποις. πρίν δέ τόξευμα έξικνεισθαι έκκλίνουσιν οι βάρβαροι και φεύφουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἰ Έλληνες, έβόων δὲ ἀλλήλοις μη θεῖν δρόμφ, ἀλλ' ἐν 20 τάξει έπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενα ήνιόχων. οι δ' έπει προίδοιεν, διίσταντο εστι δ' δστις καὶ κατελήφθη [ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμφ] ἐκπλαγείς καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ελλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλην ἐπὶ τῷ εὐωνύμω τοξευθηναί τις 21 έλέγετο. Κύρος δ' όρων τους "Ελληνας νικώντας τὸ καθ' αύτους καὶ διώκοντας, ήδόμενος καὶ προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς έξήχθη διώκειν, άλλα συνεσπειραμένην έχων την των ο δυν εαυτώ εξακοσίων ίππεων τάξιν επεμελείτο, δ, τι ποιήσει βασιλεύς. και γαρ ήδει αὐτον ὅτι μέσον ἔχοι 22 τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες ούτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτφ είναι, ἡν ἢ ἡ ίσχὸς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, εν ημίσει αν χρόνφ αισθάνεσθαι το στράτευμα. 23 καλ βασιλεύς δή τότε μέσον έχων τής αύτοῦ στρατιᾶς όμως έξω έγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

Morred

α δη Κύρος δείσας μη δπισθεν γενόμενος κατακόψη 24 Ελληνικον έλαύνει άντίος και έμβαλών σύν τοις κοσίοις νικά τούς προ βασιλέως τεταγμένους καί φυγήν ἔτρεψε τοὺς έξακισχιλίους, καὶ ἀποκτείναι εται αὐτὸς τῆ ἐαυτοῦ χειρί ᾿Αρταγέρσην τὸν ἄρ-τα αὐτῶν. ὡς δ᾽ ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται 25 οί Κύρου έξακόσιοι είς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, ν πάνυ όλίγοι άμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν ιοτράπεζοι καλούμενοι. σύν τούτοις δὲ ῶν καθορậ 26 ιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος καὶ εὐθὺς ούκ χετο, ἀλλ' εἰπών, Τὸν ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτὸν παίει κατά τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διά τοῦ ικος, ως φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς οαθμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλ-27 πο τον οφθαλμον βιαίως και ένταθθα μαχόμενοι βασιλεύς καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἐκα-), όπόσοι μεν των αμφί βασιλέα απέθνησκον τίας λέγει παρ' ἐκείνω γὰρ ἢν Κῦρος δὲ αὐτός τέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ιὐτῷ. ᾿Αρταπάτης δ᾽ ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν 28 τούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδή πεπτωκότα είδε ν, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. ρί μέν φασι βασιλέα κελευσαί τινα επισφάξαι 29. , Κύρφ, οι δ' ξαυτον επισφάξασθαι σπασάμενον άκινάκην· είχε γὰρ χρυσοῦν, καὶ στρεπτὸν δὲ ι καὶ ψέλια καὶ τάλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περ-ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοιάν τε καὶ ότητα.

ύρος μεν ούν ούτως ετελεύτησεν, ανηρ ων Περ- 9 των μετα Κύρον τον αρχαίον γενομένων βασιλιτός τε καὶ άρχειν αξιώτατος, ως παρα πάντων γείται των Κύρου δοκούντων εν πείρα γενέσθαι. ον μεν γαρ ετι παις ων, στ' επαιδεύετο καὶ σύν 2 ελφω καὶ σύν τοις άλλοις παισί, πάντων πάντα



3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γάρ οι των άρίστων Περσων παίδες έπὶ ταις βασιλέως θύραις παιδεύονται · ἔνθα πολλην μέν σωφροσύνην καταμάθοι αν τις, αισχρον δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ ἰδεῖν ἔστι. Θεώνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ άλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθὺς παίδες ὄντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κύρος αἰδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των ξαυτού ύποδεεστέρων μάλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος κάι τοις ίπποις ἄριστα χρησθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε και ακοντίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῆ ήλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἢν καὶ πρὸς τὰ ληρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον ἐποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Αυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οίς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον άθροίζεσθαι, πρώτον μεν επέδειξεν αύτον ότι περὶ πλείστου ποιοῖτο, εἴ τω σπείσαιτο καὶ εἴ τω συν-8 θοῖτο καὶ εἴ τφ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. καὶ γαρ οθυ επίστευου μεν αθτώ αι πόλεις επιτρεπόμεναι, έπίστευον δ' οἱ ἄνδρες καὶ εἴ τις πολέμιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν αν παρά τὰς σπονδὰς παθείν. τοιγαρούν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πάσαι αὶ πόλεις έκοῦσαι Κῦρον είλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οδτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-10 γοντας προέσθαι, έφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργφ ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο,\οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους

; ... me

νοιντο, έτι δὲ κάκιον πράξειαν φανερὸς δ' ἢν καὶ 11 τίς τι ἀγαθὸν ἡ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώνος καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὕχοιτο σοῦτον χρόνον ζην, ἔστε νικώη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς ικώς ποιούντας άλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν πλείστοι 12 αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ ήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα προέσθαι. μεν δη ούδε τουτ' αν τις είποι, ώς τους κακούργους 13 ὶ ἀδίκους εἴα καταγελᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων ιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβονας όδοὺς καὶ ποδών καὶ χειρών καὶ όφθαλμών στεμένους ανθρώπους· ωστ' έν τη Κύρου αρχη έγενετοι ὶ "Ελληνι καὶ βαρβάρφ μηδέν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πο ίεσθαι ὅποι τις ήθελεν, ἔχοντι ὅ, τι προχωροίη ύς γε μέντοι ἀγαθούς εἰς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 οόντως τιμάν. και πρώτον μέν ην αὐτῷ πόλεμος ος Πισίδας καλ Μυσούς στρατευόμενος ουν καλ τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οθς ξώρα ἐθέλοντας κινδυίειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἢς κατεστρέφετο ρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὥστε φαί- 15 θαι τούς μεν άγαθούς εύδαιμονεστάτους, τούς δε ιούς δούλους τούτων άξιοῦν είναι. τοιγαροῦν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις ιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἴς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16 αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ολ παντός εποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν , ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα 17 πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι ηθινώ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοί καὶ λοχαγοί χρημάτων ένεκα πρὸς ἐκείνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεί ωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν ο κατά μήνα κέρδος. άλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ 18 στάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάτον εἴασε τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ

ύπηρέται παντός έργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα δρώη δεινον ἄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ής ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, άλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου· ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αδ τις ηκιστα Κύρον έκρυπτεν. ού γάρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων 20 χρήμασι. /φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εύνους γνοίη δυτας καὶ ἱκανούς κρίνειε συνεργούς είναι ὅ, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, όμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δή γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γάρ αὐτὸ τοῦτο, οὖπερ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ὤετο δεῖσθαι, ώς συνεργούς έχοι, και αύτος επειράτο συνεργός τοίς φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου εκαστον αἰσθά-22 νοιτο ἐπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἶς γε δυ ἀνηρ ἐλάμβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δή μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς τοὺς τρόπους έκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἔκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ή ώς είς πόλεμον ή ώς είς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ανδρί νομίζοι. 24 καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ἢν τὸ δὲ τη ἐπιμελεία περιείναι των φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ είναι. 25 Κύρος γάρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις, ὁπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὖπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνφ ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖταί σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν σὺν οἶς μάλιστα 26 φιλείς. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους έπεμπε καί

άρτων ήμίσεα καὶ άλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων

· φέροντα· Τούτοις ήσθη Κύρος· βούλεται οἰν ακὶ τούτων γεύσασθαι. όπου δε χιλός σπάσιος πάσιο 27 , αὐτὸς δ' ἐδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολύς έχειν ύπηρέτας και διά την έπιμελειαν, διαπέμν ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἐσυτῶν σώματα ουσιν εππρις εμβάλλειν τούτον τὸν χιλόν, ώς μη νῶντες τοὺς ἐαυτοῦ φίλους ἄγωσω. εἰ δὲ ἐή ποτε 25 ρεύοιτο καλ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών ς φίλους εσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη ούς τιμά τε έγωγε εξ ων ακούω οὐδένα κρίνω ύπο πλειόνων ριλησθαι ούτε Ελλήνων ούτε βαρβάρων τεκμήριος 29 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μεν Κύρου δούλου όντος είς ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε· ούτος δη δυ φετο πιστόν οί είναι ταχύ αὐτὸν εύρε ρφ φιλαίτερον ή έαντῷ: παρά δὲ βασιλέως πολλοί ος Κύρον ἀπηλθον, ἐπειδη πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέτο, καλ ούτοι μέντοι οι μάλιστα ύπ' αὐτοῦ ἀγαπώοι, νομίζοντες παρά Κύρφ όντες άγαθοι άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δὲ τεκμή-30 ν καὶ τὸ ἐν τἢ τελευτῆ τοῦ βίου κὐτῷ γενόμενον, καὶ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο η πιστούς καλ εύνους καλ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31) αὐτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλην 'Αριαίου. ος δε τεταγμένος ετύγχανεν επί τῷ εὐωνύμῳ τοῦ τικού ἄρχων ώς δ' ήσθετο Κύρον πεπτωκότα, γγεν έχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν, οδ ήγεῖτο. 'Ενταθθα δη Κύρου ἀποτέμνεται ή κεφαλή και χειρ 10 εξιά. βασιλεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσττει είς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετά ιαίου οὐκέτι ιστανται, άλλα φεύγουσι δια τοῦ αύ-, στρατοπέδου είς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο. ταρες δ' ελέγοντο παρασάγγαι είναι της όδου. τιλεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλά 2

διαρπάζουσι καὶ τὴν Φωκαίδα τὴν Κύρου παλλακίδα 3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. ή δὲ Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρὸς τῶν Ἑλλήνων οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων ἀπέκτειναν, οί δε και αὐτων ἀπέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρω-4 ποι έγένοντο πάντα έσωσαν. ένταῦθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ελληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τούς καθ' αύτούς ώς πάντας νικώντες, 5 οί δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικώντες. ήσθοντο οί μέν "Ελληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι εν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αὖ ήκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ "Ελληνες νικῷεν τὸ καθ' αὑτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μέν άθροίζει τε τούς έαυτοῦ καὶ συντάττεται, ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γάρ ην, εί πέμποιέν τινας ή πάντες ίοιεν έπὶ τὸ 6 στρατόπεδον ἀρήξοντες. ἐν τούτφ καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς έδόκει, όπισθεν. καὶ οἱ μὲν "Ελληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ώς ταύτη προσιόντος και δεξόμενοι, δ δε βασιλεύς ταύτη μεν ούκ ήγεν, ή δε παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβών καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7 ο γαρ Τισσαφέρνης εν τη πρώτη συνόδω οὐκ έφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμου κατά τους "Ελληνας πελταστάς · διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ "Ελληνες ἔπαιον καὶ ἡκόντιζον αὐτούς. 'Επισθένης δε 'Αμφιπολίτης ήρχε των πελταστών καλ 8 έλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων ἀπηλλάγη, πάλιν μεν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

Amalan K

υντυγχάνει βασιλεί, και όμου όἡ πάλιν συντεξάρους τορεύοντο. ἐπεὶ δ' ήσαν κατὰ τὸ εὐώνυμου τών Έλ- 9 ήνων κέρας, έδεισαν οι Ελληνές, μη προσάγοιεν προς ι κέρας καλ περιπτύξαντες άμφοτέρωθεν αύτους καταηρειαν και έδοκει αυτούς άναπτύσσειν το κέρος και μήσασθαι δπισθεν τον ποταμών. έν ο δε ταύτα 🖰 λουλεύοντο και δη βασιλεύς παραμειθάμενος είς το το σχήμα κατέστησεν αντίαν την φάλαγγα, ώσπερ πρώτον μαχούμενος συνήει, ώς δε είδον οι Ελγυες έγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αίθις τιανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή το τόσθεν, οί δ' αὐ βάρβαροι οὐκ ἐὐέχοντο, ἀλλ' ἐκ ΙΙ' ιέονος ή τὸ πρόσθεν έφευγον οι ο έπεσιωκον μέχρι τμης τινός : ένταθθα δ' έστησαν οι Ελληνές : ύπερ 12 .ρ της κώμης γήλοφος ην, εφ' ου άνεστράφησαν οί φλ βασιλέα, πεζολ μέν ούκέτι, των δε εππέων ο φος ενεπλήσθη, ώστε τὸ ποιούμενον μη γυγνώσκειν. λ τὸ βασίλειον σημείον όρᾶν έφασαν, άστον τινα υσούν επί πέλτης [επί ξύλου] ανατεταμένου. επεί 13 καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ελληνες, λείπουσι δη καὶ υ λόφου οι ιππείς ου μην έτι άθροοι άλλ άλλοι λοθεν έψιλούτο δ' ο λόφος των ιππέων τέλος δε Τ πάντες άπεχώρησαν. ο ούν Κλέαρχος ούκ άνεβί-14 εζευ επί του λόφου, άλλ' ύπο αύτου στήσας το ράτευμα πέμπει Δύκιον του Συρακόσιου καὶ άλλον ὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ φου τί έστιν άπαγγείλαι. και ό Λύκιος ήλασέ τε 15 λ ίδων απαγγέλλει, ότι φεύγουσιν άνα κράτος. σχευ δ' ότε ταθτα ήν καὶ ήλιος εδύετο. ενταθθα δ'16 τησαν οί Ελληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο. ì ἄμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο δ' άλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ήδεσαν του τεθυηκότα, άλλ' εξκαζου ή διώκουτα οξχεσθαι ή ταληψόμενόν τι προεληλακέναι και αὐτοι έβου-17

λεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἡ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδου. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀπιέναι καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπηστον ἐπὶ 18 τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἡ ποτὸν ἢν, καὶ τὰς ἁμάξας, μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ᾶς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς "Ελλησιν ἡσαν δ' αὖται τετρακόσιαι, ὡς ἐλέγοντο, ἄμαξαι καὶ ταύτας τότε οἱ 19 σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν 'Ελλήνων ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Way Mississipped

1 'Ως μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρφ τὸ 'Ελληνικόν, ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν 'Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῆ ἀνόδφ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ "Ελληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ 2 Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγφ δεδήλωται. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὕτε ἄλλον πέμπει σημανοῦντα, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ὰ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἔως Κύρφ συμμίζειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῷ ὄντων ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι ἤλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-

ρων δθεν τη προτεραία δρμηντο, και λέγοι δτι ταύν μεν την ημέραν περιμείνειεν αν αυτούς, εί μέλλοιεν ιν, τη δὲ ἄλλη ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4 λληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαρχος δέ ε είπεν. 'Αλλ' ἄφελε μεν Κῦρος ζην επεί δε τετετηκεν, ἀπαγγέλλετε 'Αριαίφ, ὅτι ἡμεῖς νικωμέν τε τιλέα, καί, ώς όρατε, οὐδεὶς ἔτι ἡμιν μάχεται, καὶ εί ύμεις ήλθετε, επορευόμεθα αν επί βασιλέα. επαγλόμεθα δὲ ᾿Αριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθη, εἰς τὸν βρόνον βασίλειον καθιείν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχη νικώντων τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτ' εἰπων ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέ- 5 ς καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μέα τον Θετταλόν. και γάρ αὐτος Μένων έβούλετο. γὰρ φίλος καὶ ξένος 'Αριαίου. οἱ μὲν ῷχοντο, β έαρχος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο ον όπως εδύνατο εκ των υποζυγίων, κόπτοντες τους ίς καὶ ὄνους· ξύλοις δ' έχρωντο, μικρὸν προϊόντες ; της φάλαγγος ου ή μάχη έγένετο, τοις τε οιστοις ιλοίς οὐσιν, οὺς ἠνάγκαζον οἱ "Ελληνες ἐκβάλλειν ς αὐτομολοῦντας παρά βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις ταίς ἀσπίσι ταίς ξυλίναις ταίς Αίγυπτίαις πολλαί καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἢσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οίς τι χρώμενοι κρέα έψοντες ήσθιον ἐκείνην τὴν ἡμε-. καὶ ήδη τε ην περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρ- 7 ται παρά βασιλέως καλ Τισσαφέρνους κήρυκες, οί άλλοι βάρβαροι· ην δ' αὐτῶν Φαλίνος είς "Ελλην, έτύγχανε παρά Τισσαφέρνει ών και έντίμως έχων. γαρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι των ἀμφί εις τε καὶ ὁπλομαχίαν. οὖτοι δὲ προσελθόντες καὶ 8 έσαντες τούς των Έλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, βασιλευς κελεύει τους Ελληνας, έπει νικών τυγχάκαὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας τας βασιλέως θύρας εύρισκεσθαι αν τι δύνωνται

Sacred

9 αγαθόν. ταῦτα μὲν είπον οἱ βασιλέως κήρυκες οἱ δὲ Έλληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', ἔφη, ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον έχετε έγω δε αὐτίκα ήξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. 10 έτυχε γάρ θυόμενος. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ο 'Αρκάς πρεσβύτατος ων, ότι πρόσθεν αν άποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' έγώ, έφη, ώ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αίτει τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν εί μεν γαρ ως κρατων, τί δει αυτον αιτειν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἰπε, Βασιλεύς νικάν ήγειται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γαρ αὐτῷ ἔστιν οστις της άρχης αντιποιείται; νομίζει δè και ύμας έαυτοῦ είναι, ἔχων ἐντρεση τη ἐαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν έντὸς ἀδιαβάτων και πληθος ἀνθρώπων ἐφ' υμας δυνάμενος άγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν 32 αποκτείναι. Ακετά τούτον Θεόπομπος 'Αθηναίος είπεν, ³Ω Φαλίνε, νυν, ώς σὸ ὁρᾶς, ήμιν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν άλλο εί μη ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οιόμεθα αν και τη άρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθηναι. μη οὐν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμιν ὄντα ὑμιν παραδώσειν, ἀλλά σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχδύμεθα. Αβ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος εγέλασε καὶ είπεν, 'Αλλὰ φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις οὐκ άχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν 14 άρετην περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. λους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ αν πολλοῦ ἄξιοι

rewy.

γένουτο, εί βούλοιτο φίλος γενέσθαι και είτε άλλο τι θέλοι χρήσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αυτώ. Εν τούτω Κλέαρχος ήκε, 15 καὶ ηρώτησεν, εἰ ήδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ύπολαβών είπεν, Ούτοι μέν, & Κλέαρχε: άλλος άλλα πέγει σύ δ' ήμεν είπε τί λέγεις. ὁ δ' είπεν, Εγώ σε, 16 ὦ Φαλινε, ἄσμενος ἐώρακα, οίμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σύ τε γάρ "Ελλην εί και ήμεις τοσούτοι δντες, δσους σὺ ὁρᾶς. ἐν τοιούτοις δὲ ὅντες πράγμασι συμφουλευόμεθά σοι, τί χρη ποιείν περί ων λέγεις. σù 17 · ίδν πρός θεών συμβούλευσον ήμεν ό, τι σοι δοκεί κάλμστον καὶ ἄριστον είναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν πειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμθείς παρά βασιλέως κελεύσων τούς "Ελληνας τά πλα παραδούναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐες τάδε. ολσθα δέ, ότι ανάγκη λέγεσθαι έν τη Έλίδι & αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταυτα 18 τήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρά βασιλέως εσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μή παραδούναι τὰ ὅπλα, ως εὐέλπιδες μάλλον είεν οἱ Ελληνες. Φαλίνος δὲ οστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 ν μυρίων έλπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολεθυτας βασιλεΐ, συμβουλεύω μή παραδιδόναι τὰ .α · εί δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις ακοντος τιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν δητη δυνατον. αρχος δὲ πρὸς ταῦτα είπεν, 'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή 20 λέγεις · παρ' ήμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς εθα, εί μὲν δέοι βασιλεί φίλους είναι, πλείονος ξιοι είναι φίλοι έγοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες ο, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον αν πολεμεῖν ἔχοντες ίπλα ή ἄλλφ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, 21 α μεν δη απαγγελούμεν, αλλά και τάδε ύμιν ν εκέλευσε βασιλεύς, ότι μένουσι μέν αὐτοῦ σπονζησαν, προϊούσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. είπατε

3 κράτιστος ενομίζετο. πάντες γάρ οι των άρίστων Περσων παίδες έπι ταις βασιλέως θύραις παιδεύονται ένθα πολλην μέν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν δ' 4 οὐδὲν οὕτ' ἀκοῦσαι οὕτ' ἰδεῖν ἔστι. Βεῶνται δ' οἱ παῖδες καὶ τοὺς τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι, καὶ άλλους ἀτιμαζομένους ωστε εὐθύς παιδες ὄντες μαν-5 θάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἔνθα Κῦρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών εδόκει είναι, τοις τε πρεσβυτέροις και των έαυτου υποδεεστέρων μαλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος και τοις ίπποις ἄριστα χρησθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο 6 μαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῆ ήλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ην καὶ πρὸς τὰ ληρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καλ άρκτον ποτε έπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσών κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς φανεράς είχε, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον μέν-7 τοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον ἐποίησεν. Επεί δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Αυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη, οίς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίον άθροίζεσθαι, πρώτον μέν ἐπέδειξεν αύτὸν ὅτι περί πλείστου ποιοίτο, εί τω σπείσαιτο καὶ εί τω συν-8 θοῖτο καὶ εἴ τφ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδεσθαι. γαρ οθν επίστευον μεν αθτώ αι πόλεις επιτρεπόμεναι, επίστευον δ' οἱ ἄνδρες · καὶ εἴ τις πολέμιος εγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδεν αν παρά τὰς σπονδάς 9 παθείν. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πάσαι αί πόλεις έκουσαι Κύρον είλοντο αντί Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οδτοι δέ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-10 γοντας προέσθαι, έφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργφ επεδείκνυτο και έλεγεν, ότι ούκ αν ποτε προοίτο, έπει απαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους

To ker

νοιντο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν φανερὸς δ' ἢν καὶ 11 τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώνος καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον, ὡς εὕχοιτο τοῦτον χρόνον ζην, ἔστε νικώη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι 12 αὐτῷ ἐνί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύμησαν καὶ ήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα προέσθαι. μεν δη οὐδε τοῦτ' ἄν τις εἴποι, ώς τοὺς κακούργους 13 ἐδίκους εἴα καταγελᾶν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων μωρείτο. πολλάκις δ' ην ιδείν παρά τὰς στειβονας όδους και ποδών και χειρών και όφθαλμών στειένους ἀνθρώπους ωστ' ἐν τῆ Κύρου ἀρχῆ ἐγένετος Ελληνι καὶ βαρβάρφ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πο εσθαι όποι τις ήθελεν, έχοντι ό, τι προχωροίη ίς γε μέντοι ἀγαθούς είς πόλεμον ώμολόγητο δια-14 ρόντως τιμάν. καὶ πρώτον μὲν ἢν αὐτῷ πόλεμος ὸς Πισίδας καὶ Μυσούς στρατευόμενος οὖν καὶ τὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οῦς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυειν, τούτους καλ άρχοντας εποίει ής κατεστρέφετο ρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλη δώροις ἐτίμα· ὥστε φαί-15 θαι τούς μεν άγαθούς εύδαιμονεστάτους, τούς δε ιούς δούλους τούτων άξιοῦν είναι. τοιγαροῦν πολλή άφθονία αὐτῷ τῶν θελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις ιτο Κῦρον αἰσθήσεσθαι. εἴς γε μὴν δικαιοσύνην εἴ 16 αὐτῷ φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, ολ παντός έποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν ν ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα 17 πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ σπρατεύματι ηθινώ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ χρημάτων ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἀλλ' ἐπεί ωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρφ καλώς πειθαρχείν ο κατὰ μῆνα κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἴ τίς γέ τι αὐτῷ 18 οστάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, ούδενὶ πώποτε ἀχάτον είασε την προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δή

ύπηρέται παντός έργου Κύρφ ελέχθησαν γενέσθαι. 19 εί δέ τινα δρώη δεινον δντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καλ κατασκευάζοντά τε ής άρχοι χώρας καλ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου· ώστε καὶ ήδέως ἐπόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο καλ δ έπέπατο αξ τις ήκιστα Κύρον έκρυπτεν. ού γάρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοις των αποκρυπτομένων 20 χρήμασι. / φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εὔνους γνοίη όντας καὶ ἱκανούς κρίνειε συνεργούς είναι ὅ, τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, δμολογείται πρός 21 πάντων κράτιστος δή γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γάρ αὐτὸ τοῦτο, οὖπερ αὐτὸς ἕνεκα φίλων ῷετο δεῖσθαι, ώς συνεργούς έχοι, και αύτος έπειρατο συνεργός τοις φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αἰσθά-22 νοιτο έπιθυμοῦντα. δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἰμαι είς γε δυ ἀνηρ ἐλάμβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δή μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου, πρὸς τοὺς τρόπους έκάστου σκοπών καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἔκαστον δεό-23 μενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ή ώς είς πόλεμον ή ώς είς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δέ καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζοι. 24 καλ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποιοῦντα ούδεν θαυμαστόν, επειδή γε καὶ δυνατώτερος ην το δε τη ἐπιμελεία περιείναι των φίλων καὶ τῷ προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ είναι. 25 Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεεῖς πολλάκις, ὁπότε πάνυ ήδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὖπω δὴ πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνφ ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ ἔπεμψε καλ δείται σου τήμερον τούτον έκπιείν σύν οίς μάλιστα 26 φιλείς. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους έπεμπε καί

άρτων ήμίσεα καὶ άλλα τοιαθτα, ἐπιλέγειν κελεύων

ν φέροντα. Τούτοις ήσθη Κύρος. βούλεται οὐν καλ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος πάνυ 27 , αὐτὸς δ' εδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολος έχειν ύπηρέτας και διά την επιμέλειαν, διαπέμν έκέλευε τούς φίλους τοίς τὰ έαυτών σώματα ουσιν ίπποις εμβάλλειν τούτον του χιλόν, ώς μή .νωντες τους έαυτου φίλους άγωσιν. εί δε δή ποτε 28 ρεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών ις φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη οθς τιμά. τε έγωγε εξ ων ακούω ουδένα κρίνω υπό πλειόνων. ριλήσθαι οὖτε **Έλλήνων** οὖτε βαρβάρων **∕** τεκμήριον 29 τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου δυτος ελς άπήει πρός βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε. ούτος δή θυ φετο πιστόν οί είναι ταχύ αύτου εύρε ρφ φιλαίτερον ή έαυτῷ (παρά δὲ βασιλέως πολλοί ος Κύρον ἀπηλθον, ἐπειδή πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ το, καὶ οὐτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώοι, νομίζοντες παρά Κύρφ όντες αγαθοί άξιωτέρας τιμής τυγχάνειν ή παρά βασιλεί. μέγα δὲ τεκμή-30 ι καλ τὸ ἐν τἢ τελευτή τοῦ βίου κὐτῷ γενόμενον, καλ αύτος ην άγαθος καλ κρίνειν ορθώς έδύνατο ; πιστούς καλ εύνους καλ βεβαίους. Αποθνήσκοντος 31 αύτοῦ πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράτι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν 'Αριαίου. ος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμφ τοῦ εκού ἄρχων ως δ' ήσθετο Κύρον πεπτωκότα, γεν έχων καὶ τὸ στράτευμα παν, οὖ ήγεῖτο. Ενταθθα δη Κύρου αποτέμνεται ή κεφαλή και χειρ 10 βασιλεύς δε και οι σύν αυτώ διώκων είστει είς το Κύρειον στρατόπεδου και οί μεν μετά αίου οὐκέτι Ιστανται, άλλα φεύγουσι δια τοῦ αῦστρατοπέδου είς του σταθμόν, ενθεν ώρμηντο. 2ρες δ' ελέγουτο παρασάγγαι είναι της όδοῦ. λεύς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλὰ 2

διαρπάζουσι καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα 3 την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. ή δε Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα έκφεύγει γυμνή πρός των Έλλήνων οι έτυχον έν τοις σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες, καὶ ἀντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων απέκτειναν, οί δε και αὐτων ἀπέθανον οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν , καὶ ἄλλα ὁπόσα ἐντὸς ἀὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρω-4 ποι έγενοντο πάντα έσωσαν. ένταθθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ "Ελληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οί μεν διώκοντες τούς καθ' αύτούς ώς πάντας νικώντες, 5 οι δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικῶντες. ἐπεὶ δ' ήσθοντο οί μεν Ελληνες, ότι βασιλεύς σύν τώ στρατεύματι εν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αὐ ήκουσε Τισσαφέρνους, ότι οί "Ελληνες νικώεν τὸ καθ' αύτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνταῦθα δὴ βασιλεύς μεν άθροίζει τε τούς έαυτοῦ καὶ συντάττεται, ό δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας πλησιαίτατος γὰρ ἢν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ 6 στρατόπεδον άρήξοντες. Εν τούτφ καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν, ώς εδόκει, ὅπισθεν. καὶ οἱ μὲν "Ελληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ώς ταύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι, δ δὲ βασιλεύς ταύτη μὲν οὐκ ἡγεν, ή δὲ παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβών καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς "Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτώ. 7 ο γαρ Τισσαφέρνης εν τη πρώτη συνόδω οὐκ έφυγεν, άλλα διήλασε παρά του ποταμου κατά τους "Ελληνας πελταστάς · διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οί "Ελληνες έπαιον καὶ ηκόντιζον αὐτούς. 'Επισθένης δὲ 'Αμφιπολίτης ήρχε τῶν πελταστών καὶ 8 ελέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων άπηλλάγη, πάλιν μεν ούκ άναστρέφει, είς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ

Humbrich



συντυγχάνει βασιλεί, και όμου δη πάλιν συνταξάμενοι έπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ήσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Έλ- 9 λήνων κέρας, έδεισαν οί Έλληνες, μη προσάγοιεν πρός τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν καὶ εδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. ἐν ῷ δὲ ταῦτα 10 έβουλεύοντο καὶ δη βασιλεύς παραμειψάμενος είς τὸ αὐτὸ σχημα κατέστησεν ἀντίαν την φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δὲ είδον οἱ Ελληνες έγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή τὸ πρόσθεν. οι δ' αὐ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ 11 πλέονος ή τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός · ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ελληνες · ὑπὲρ 12 γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οῦ ἀνεστράφησαν οί άμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ενεπλήσθη, ώστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημείον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ 13 δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ "Ελληνες, λείπουσι δή καὶ τον λόφον οι ίππεις· ου μην έτι άθρόοι άλλ' άλλοι άλλοθεν έψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων τέλος δὲ και πάντες ἀπεχώρησαν. δ οὖν Κλέαρχος οὖκ ἀνεβί-14 βαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὸ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τον Συρακόσιον και ἄλλον πι τον λόφον και κελεύει κατιδόντας τα ύπερ του ιόφου τί έστιν ἀπαγγεῖλαι. και ὁ Λύκιος ἤλασέ τε 15 αὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεον δ' ότε ταῦτα ην καὶ ηλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' 16 στησαν οί "Ελληνες καλ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· αὶ ἄμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο ύδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν ὖτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἴκαζον ἡ διώκοντα οἴχεσθαι ἡ αταληψόμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβου-17

λεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἡ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν οῦν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δόρπηστον ἐπὶ 18 τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἡ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας, μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ᾶς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς "Ελλησιν· ἡσαν δ' αὐται τετρακόσιαι, ὡς ἐλέγοντο, ἄμαξαι· καὶ ταύτας τότε οἱ 19 σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν 'Ελλήνων· ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Was unlanded

1 'Ως μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρφ τὸ 'Ελληνικόν, ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν 'Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῆ ἀνόδφ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ "Ελληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικὰν καὶ 2 Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγφ δεδήλωται. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὕτε ἄλλον πέμπει σημανοῦντα, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ὰ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἔως Κύρφ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῆ ὅντων ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι ἡλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-

βάρων δθεν τη προτεραία δρμηντο, καλ λέγοι δτι ταύτην μέν την ημέραν περιμείνειεν αν αύτούς, εί μέλλοιεν ήκειν, τη δε άλλη ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ήλθε. ταθτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4 "Ελληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαρχος δέ τάδε είπεν. 'Αλλ' ὤφελε μεν Κύρος ζην επεί δε τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε 'Αριαίφ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα, καί, ώς όρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμιν μάχεται, καὶ εί μη ύμεις ήλθετε, επορευόμεθα αν επί βασιλέα. επάγγελλόμεθα δὲ 'Αριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθη, εἰς τὸν βρόνον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέ- 5 λους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν. καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων έβούλετο. ην γαρ φίλος και ξένος 'Αριαίου. οι μεν ώχοντο, β Κλέαρχος δε περιέμενε. το δε στράτευμα επορίζετο τίτον όπως εδύνατο εκ των υποζυγίων, κόπτοντες τους βους και δνους ξύλοις δ' έχρωντο, μικρον προϊόντες : πὸ τῆς φάλαγγος οῦ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς -ολλοις οὐσιν, οὺς ἡνάγκαζον οἱ "Ελληνες ἐκβάλλειν ούς αὐτομολοῦντας παρά βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις αλ ταίς ἀσπίσι ταίς ξυλίναις ταίς Αίγυπτίαις • πολλαλ ε και πέλται και αμαξαι ήσαν φέρεσθαι ερημοι· οίς ασι χρώμενοι κρέα έψοντες ήσθιον έκείνην την ήμειν. καὶ ἤδη τε ἢν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρ- 7 νυται παρά βασιλέως και Τισσαφέρνους κήρυκες, οί ν ἄλλοι βάρβαροι· ἢν δ' αὐτῶν Φαλίνος είς "Ελλην, έτύγχανε παρά Τισσαφέρνει ων και έντίμως έχων. λ γάρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι των ἀμφλ ξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. οὐτοι δὲ προσελθόντες καὶ 8 λέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, βασιλευς κελεύει τους Ελληνας, έπει νικών τυγχάκαλ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας τας βασιλέως θύρας εύρισκεσθαι αν τι δύνωνται

9 αγαθόν. ταθτα μεν είπον οι βασιλέως κήρυκες οι δε Έλληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ότι οὐ τῶν νικώντων είη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', ἔφη, ὑμεῖς μέν, ὡ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον έχετε έγω δε αυτίκα ήξω. εκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. 10 έτυχε γάρ θυόμενος. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ο 'Αρκας πρεσβύτατος ων, ὅτι πρόσθεν αν ἀποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' έγώ, έφη, ὧ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν δώρα. εί μεν γάρ ώς κρατών, τί δεί αὐτὸν αἰτείν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾶν ήγειται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔστιν όστις της άρχης άντιποιείται; νομίζει δε και ύμας εαυτοῦ είναι, έχων εντικοή τη ξαυτοῦ χώρα και ποταμών έντὸς ἀδιαβάτων κάι πληθος ἀνθρώπων ἐφ' ύμας δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἀν 🖫 32 αποκτείναι. 🖍 ετα τούτον Θεόπομπος 'Αθηναίος είπεν, ³Ω Φαλίνε, νῦν, ώς σὸ ὁρᾶς, ἡμιν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν άλλο εί μη ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα αν και τη ἀρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν ταθτα καλ των σωμάτων στερηθήναι. μη ούν οίου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμιν ὄντα ὑμιν παραδώσειν, ἀλλά σὺν τούτοις και περί των ύμετέρων άγαθων μαχδύμεθα. Αλλα ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος εγέλασε καὶ είπεν, 'Αλλα φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις οὐκ άχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν 14 ἀρετὴν περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. άλλους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ᾶν πολλοῦ ἄξιοι

www.

γένοιντο, εί βούλοιτο φίλος γενέσθαι καὶ είτε άλλο τι θέλοι χρήσθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αυτώ. έν τούτω Κλέαρχος ήκε, 15 καὶ ηρώτησεν, εὶ ήδη ἀποκεκριμένοι είεν. Φαλίνος δὲ ύπολαβών είπεν, Ούτοι μέν, & Κλέαρχε άλλος άλλα πάγει σύ δ' ήμεν είπε τι λέγεις. ό δ' είπεν, Εγώ σε, 16 ω Φαλίνε, ἄσμενος εώρακα, οίμαι δὲ καὶ οι ἄλλοι πάντες· σύ τε γὰρ "Ελλην εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὅντες. δσους σὺ δρậς. 🛾 ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρή ποιείν περί ών λέγεις. σύ 17 δύν πρὸς θεών συμβούλευσον ήμιν δ, τι σοι δοκεί κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν έπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρά βασιλέως κελεύσων τούς Ελληνας τά ίπλα παραδούναι Ευμβουλευομένοις Ευνεβούλευσεν αὐ--οις τάδε. οισθα δέ, ότι ανάγκη λέγεσθαι έν τη Έλάδι & αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταῦτα 18 πήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρά βασιλέως ρεσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μη παραδούναι τὰ ὅπλα, πως εὐέλπιδες μᾶλλον είεν οἱ "Ελληνες. Φαλίνος δὲ τοστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 δυ μυρίων έλπίδων μία τις ύμ**ι**ν έστι σωθήναι πολειθντας βασιλεί, συμβουλεύω μή παραδιδόναι τά λα· εί δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις άκοντος ισιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν δπη δυνατον. ιέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, ᾿Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 λέγεις παρ' ήμων δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς ueθa, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος άξιοι είναι φίλοι έχοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες ιφ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἄν πολεμεῖν ἔχοντες όπλα ή άλλφ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, 21 τα μεν δη απαγγελούμεν, αλλά και τάδε ύμιν ιν εκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μεν αὐτοῦ σπονείησαν, προϊούσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. είπατε

οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν 22 ἡ ὡς πολέμου ὅντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, 'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, *Ην μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλε-23 μος. ὁ δὲ πάλιν ἡρώτησε, Σπονδὰς ἡ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἡ προϊοῦσι πόλεμος. ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλίνος μέν δη φχετο καὶ οί σὺν αὐτῷ. οί δὲ παρά 'Αριαίου ήκου, Προκλής και Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ ᾿Αριαίφ. οῦτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλούς φαίη 'Αριαίος είναι Πέρσας έαυτοῦ βελτίους, οθς οὐκ αν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ήκειν ήδη κελεύει τής νυκτός 2 εί δὲ μή, αὐτὸς πρωὶ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος είπεν, 'Αλλ' ούτω χρη ποιείν· έαν μεν ήκωμεν, ωσπερ λέγετε εί δὲ μή, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ, τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις 3 είπε. μετά δὲ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ω ανδρες, θυομένω ιέναι έπι βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ίερα. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, εν μέσφ ήμων και βασιλέως ο Τίγρης ποταμός έστι ναυσίπορος, δυ ούκ αν δυναίμεθα ανευ πλοίων διαβήναι πλοΐα δὲ ήμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δη αὐτοῦ γε μένειν οδόν τε · τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν έχειν ιέναι δε παρά τούς Κύρου φίλους πάνυ καλά 4 ήμεν τὰ ίερὰ ην. ὧδε οῦν χρη ποιείν ἀπιόντας δειπνείν ὅ, τι τις ἔχει ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς άναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένο, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ



ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 5 τηγοί και λοχαγοί ἀπηλθον και ἐποίουν οὕτω. και τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἢρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἑλόμενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρονει οἰα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οί δ' άλλοι ἄπειροι ήσαν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἡν 6 ηλθον έξ Έφέσου της Ίωνίας μέχρι της μάχης, σταθμοί τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριά-οντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξαισχίλιοι καὶ μύριοι · ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο είναι ις Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα και τριακόσιοι. έν- 7 εῦθεν, ἐπει σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θράξ χων τούς τε ίππέας τούς μεθ' έαυτοῦ είς τετταράουτα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ηὐτο-όλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις 8 εῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἴποντο. καὶ δικυοθυται είς του πρώτου σταθμου παρά Αριαίου ὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας καὶ ἐν ξει θέμενοι τὰ ὅπλα ξυνῆλθον οι στρατηγοί καὶ λογοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ 'Αριαΐον καὶ ὤμοσαν οι Ελληνες καὶ 'Αριαΐος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτινι μήτε προδώσειν άλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι. δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. τα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον καὶ 9 ρον καλ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν "Ελληνες βάπτονξίφος, οι δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ 10 ετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, "Αγε δή, ὢ 'Αριαῖε, ἐπείπερ ντὸς ύμιν στόλος έστι και ήμιν, είπε, τίνα γνώμην ς περί της πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθοή άλλην τινά έννενοηκέναι δοκείς όδον κρείττω. είπεν, "Ην μεν ήλθομεν απιόντες παντελώς αν 11 λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν έπιτηδείων. έπτακαίδεκα γάρ σταθμών τών έγγυούδε δεθρο ίόντες εκ τής χώρας ούδεν είχομεν ζάνειν - ἔνθα δέ τι ἢν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαὶ μακρο12 τέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ᾶν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος ἡν γὰρ ἄπαξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγφ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

έγωγε.

Ην δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἡ ἀποδρᾶναι ἡ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾶ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἄμα ἡλίφ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας καὶ τοῦτο μὲν οὐκ 14 ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οῦ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ 'Αριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο, 15 καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν ῷ δὲ ὑπλίζοντο ἡκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι ὁὐχ ἱππεῖς εἰσιν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο. καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς! καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς στοατιώτας καὶ ἀσίτους

16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἢγεν ἢδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὅντας ἤδη δὲ καὶ ὀψὲ ἢν οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων ἄμα τῷ ἡλίω δυομένω εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οῦν πρῶτοι ὅμως τρόπω τινὶ ἐστρατοπέδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες

ώς ετύγχανον εκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγήν πολλήν έποίουν καλούντες άλλήλους, ώστε καὶ τούς πολεμίους άκούειν ωστε οί μεν εγγύτατα των πολεμίων καὶ εφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δηλον δὲ τοῦτο τῆ ὑστεραία 18 έγένετο ούτε γάρ υποζύγιον ετ' ούδεν εφάνη ούτε ττρατόπεδον ούτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Εξεπλάγη ίε, ως εοικε, καὶ βασιλεύς τῆ εφόδω τοῦ στρατεύματος. δήλωσε δὲ τοῦτο οίς τῆ ὑστεραία ἔπραττε. προϊούσης 19 έντοι της νυκτός ταύτης καὶ τοῖς Έλλησι φόβος ιπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ην, οἰον εἰκὸς φόβου ιπεσόντος γύγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην 'Ηλείον, 20 ι ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἐαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε συγήν κατακηρύξαντα, ι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, δς αν τὸν ἀφέντα τὸν ου είς τὰ ὅπλα μηνύση, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαν-, ἀργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οί 21 ρατιώται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες οι. ἄμα δὲ ὅρθρῳ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς "Ελληνας ἦπερ εἰχον ὅτε ή μάχη.

Ο δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῆ ἐφόδω, 3 ε δῆλον ἢν. τῆ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ α παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίω ἀνατέλι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἢλθον 2 τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ πήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἀν σχολάση. ἐπεὶ δὲ 3 ττησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι η φάλαγγα πυκνήν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα καταείναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προτούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ εν. ἐπεὶ δὲ ἢν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, 4

τί βούλοιντο. οί δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν, ανδρες, οίτινες ίκανοι έσονται τά τε παρά βασιλέως τοις "Ελλησιν ἀπαγγείλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ελλήνων 5 βασιλεί. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, 'Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ότι μάχης δει πρώτον άριστον γάρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ό τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοις "Ελλησι μή πορί-6 σας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ήκον ταχύ ος καὶ δηλον ήν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ην η άλλος τις, ῷ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν έλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ηκοιεν ηγεμόνας έχοντες, οὶ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένων-7 ται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα, εί αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς τοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ή καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. οἱ δέ, "Απασιν, έφασαν, μέχρι αν βασιλεί τα παρ' ύμων διαγ-8 γελθή. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ό Κλέαρχος έβουλεύετο καὶ έδόκει τὰς σπονδὰς ποιείσθαι ταχύ καὶ καθ' ήσυχίαν έλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια 9 καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, έστ' αν δκυήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μη ἀποδόξη ημιν τὰς σπονδάς ποιήσασθαι· οἰμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ήμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. έπει δε εδόκει καιρός είναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, 10 καλ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τἀπιτήδεια. καλ οί μεν ήγουντο, Κλέαρχος μέντοι επορεύετο τας μεν σπονδάς ποιησόμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ώπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών άλλ' έποιούντο διαβάσεις έκ τών φοινίκων, οδ ήσαν έκπεπτωκότες, τούς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11 καλ ένταθθα ήν Κλέαρχον καταμαθείν ώς έπεστάτει, έν μέν τη ἀριστερά χειρί τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τη δεξιά βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο

τεταγμένων βλακεύειν, εκλεγόμενος του επιτήδειον παισεν άν, καλ άμα αύτος προσελάμβανεν είς τον ηλον εμβαίνων. ώστε πασιν αισχύνην είναι μη ου καὶ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οί 12 οιάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον έώρων πουδάζοντα, προσελάμβανον και οι πρεσβύτεροι. ολύ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μή 13 'ὶ οῦτω πλήρεις είναι τὰς τάφρους ὕδατος οὐ γὰρ ῆν ια οία το πεδίου ἄρδειν· άλλ' ίνα ήδη πολλά προείνοιτο τοις Ελλησι ιδεινά είς την πορείαν, τούτου εκα βασιλέα υπώπτευεν έπλ το πεδίον το ύδωρ άφειιαι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέ-14 ξαν οι ήγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ ος πολύς καὶ οίνος φοινίκων καὶ όξος έψητον ἀπὸ ν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἴας 15 έν τοις "Ελλησιν έστιν ίδειν, τοις οικέταις απέντο, αί δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ήσαν ἀπότοι, θαυμάσιαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ή δὲ ὄψις κτρου ούδεν διέφερε τας δέ τινας ξηραίνοντες τραατα ἀπετίθεσαν. καὶ ἡν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, αλαλιγές δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοί-16 ς πρώτον ἔφαγον οἱ στρατιώται, καὶ οἱ πολλοὶ μασαν τό τε είδος και την ιδιότητα της ήδονης. δε σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλιγές. ὁ δε φοῖνιξ, έξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος αὐαίνετο. Ενταθθα ἔμειναν ἡμέρας τρείς· καὶ παρὰ μεγάλου 17 λέως ήκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναιδελφός καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς · δοῦλοι δὲ πολλοί έπει δε απήντησαν αύτοις οι των Έλλήνων τηγοί, έλεγε πρώτος Τισσαφέρνης δι' έρμηνέως ε. *Εγώ, ω ἄνδρες "Ελληνες, γείτων οἰκῶ τἢ 18 ίδι, καλ έπει ύμας είδον είς πολλά κακά καλ άμήέμπεπτωκότας, ευρημα ἐποιησάμην, εί πως δυναίαρά βασιλέως αλτήσασθαι δούναι έμοι αποσώσαι

relone,

ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ άχαρίστως μοι έχειν ούτε πρὸς ὑμῶν ούτε πρὸς τῆς πάσης Ελ-\$9 λάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἢτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ότι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα και βοήθειαν έχων αμα τη άγγελία άφικόμην, καὶ μόνος των κατά τούς "Ελληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεί ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδω, ἔνθα βασιλεύς άφικετο, έπει Κύρον άπέκτεινε, και τούς ξύν Κύρφ βαρβάρους έδίωξα σύν τοισδε τοις παρούσι νύν 20 μετ' έμου, οίπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων υπέσχετό μοι βουλεύσασθαι έρέσθαι δέ με ύμας ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ίνα μοι εύπρακτότερον ή, εάν τι δύνωμαι άγαθον υμίν 21 παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οί "Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' έλεγεν 'Ημεις ούτε συνήλθομεν ώς βασιλει πολεμήσοντες οὖτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καὶ σὰ εὖ οἰσθα, ἵνα ύμας τε απαρασκευάστους λάβοι και ήμας ενθάδε 22 αναγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἑωρῶμεν ἐν δεινῷ όντα, ήσχύνθημεν καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνφ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς 23 εὖ ποιείν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὖτε βασιλεί ἀντιποιούμεθα της ἀρχης ουτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθ' άν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτειναι αν εθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οἴκαδε, εί τις ήμας μη λυποίη άδικουντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησό-24 μεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ· Τισσαφέρνης έφη, Ταῦτα έγω ἀπαγγελώ βασιλεῖ καὶ ύμιν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' αν ἐγὼ ήκω αί

BOOK II. CHAP. III.-IV.

σπονδαὶ μενόντων ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν. καὶ 25 εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἡκεν ὥσθ' οἱ "Ελληνες ἐφρόντιζον τῆ δὲ τρίτη ἤκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν τοὺς "Ελληνας, καίπερ πάνυ πολλών άντιλεγόντων, ώς οὐκ άξιον είη βασιλει άφειναι τούς έφ' έαυτον στρατευσαμένους. τέλος δε είπε, και νῦν έξεστιν ὑμιν πιστά 26 λαβείν παρ' ήμων ή μην φιλίαν παρέξειν ύμιν την γώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν ταρέχοντας όπου δ' αν μη ή πρίασθαι, λαμβάνειν μας έκ της χώρας εάσομεν τα επιτήδεια. ύμας δ'27 ὖ ήμιν δεήσει ὀμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας σινώς σίτα καλ ποτά λαμβάνοντας, όπόταν μη άγοραν αρέχωμεν, ην δε παρέχωμεν άγοράν, ωνουμένους έξειν ι έπιτήδεια. ταθτα έδοξε, και ωμοσαν και δεξιάς 28 οσαν Τισσαφέρνης και ό της βασιλέως γυναικός ελφός τοις των Έλληνων στρατηγοίς και λοχαγοίς ελαβον παρά των Έλληνων. μετά δε ταῦτα Τισ-29 φέρνης είπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπει-, δε διαπράξωμαι α δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ώς ίξων ύμας είς την Έλλάδα και αὐτὸς ἀπιων ἐπι έμαυτοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἴ τε "Ελ- 4 ες καὶ 'Αριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι κας πλείους ἡ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταυταις ἀφικνοῦνται ' 'Αριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν ιὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικαν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας ἄλλου μηδενὸς τῶν παρῳχημένων. τούτων δὲ 2 μένων ἔνδηλοι ἡσαν οἱ περὶ 'Αριαῖον ἡττον προσες τοῖς "Ελλησι τὸν νοῦν. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὲν πολλοῖς τῶν 'Ελλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ όντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρα-

brish

38

9 αγαθόν. ταῦτα μεν είπον οι βασιλέως κήρυκες οι δε Έλληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, ότι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι άλλ', έφη, ύμεις μέν, ώ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ, τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον έχετε εγώ δε αὐτίκα ήξω. εκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· 10 έτυχε γάρ θυόμενος. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ό 'Αρκας πρεσβύτατος ων, ότι πρόσθεν αν άποθάνοιεν ή τὰ ὅπλα παραδοίησαν Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαίος, 'Αλλ' εγώ, εφη, ω Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ώς κρατών βασιλεύς αίτει τὰ ὅπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν δώρα. εὶ μὲν γὰρ ώς κρατών, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ελθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί έσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα 11 χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλινος είπε, Βασιλεύς νικάν ήγειται, έπει Κυρον απέκτονε. τίς γαρ αὐτῷ ἔστιν όστις της άρχης άντιποιείται; νομίζει δε και ύμας έαντοῦ είναι, ἔχων ἐν μεση τη ἐαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν έντὸς ἀδιαβάτων και πληθυς ἀνθρώπων ἐφ' ύμας δυνάμενος άγαγειν, δσον ούδ', εί παρέχοι ύμιν, δύναισθε αν 🖫 ἀποκτείναι. Ακετά τοῦτον Θεόπομπος 'Αθηναίος εἶπεν, ³Ω Φαλίνε, νῦν, ώς σὺ όρᾶς, ήμιν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν άλλο εί μη ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οιόμεθα αν και τη άρετη χρησθαι, παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθηναι. μη οὐν οίου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμιν ὄντα ὑμιν παραδώσειν, ἀλλά σὺν τούτοις καλ περί των υμετέρων αγαθών μαχούμεθα. 🔁 🔞 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἔγέλασε καὶ εἶπεν, ᾿Αλλὰ φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, καλ λέγεις οὐκ άχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ἄν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν 14 άρετην περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. άλλους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους, ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἄν πολλοῦ ἄξιοι

www.

γένοιντο, εὶ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρησθαι, εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ηκε, 15 καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ ύπολαβων είπεν, Ούτοι μέν, ω Κλέαρχε, άλλος άλλα πέγει σύ δ' ήμεν είπε τί λέγεις. ὁ δ' είπεν, Εγώ σε, 16 ὦ Φαλινε, ἄσμενος ἐώρακα, οἰμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες σύ τε γάρ "Ελλην εί καὶ ήμεις τοσούτοι όντες, οσους σύ όρας. ἐν τοιούτοις δὲ οντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρη ποιείν περί ων λέγεις. σύ 17 ρύν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον είναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν έπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρά βασιλέως κελεύσων τούς "Ελληνας τά οπλα παραδούναι ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοις τάδε. οισθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῆ Ἑλλάδι α αν συμβουλεύσης. ο δε Κλέαρχος ταῦτα 18 ύπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρά βασιλέως πρεσβεύοντα ξυμβουλεύσαι μη παραδούναι τα δπλα, όπως εὐέλπιδες μᾶλλον είεν οι Έλληνες. Φαλίνος δὲ υποστρέψας παρά την δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγώ, εἰ μὲν 19 τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθήναι πολειούντας βασιλεί, συμβουλεύω μη παραδιδόναι τά πλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπὶς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατον. Τλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν, ᾿Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20 ύ λέγεις παρ' ήμων δε απαγγελλε τάδε, ὅτι ήμεις ιόμεθα, εί μεν δέοι βασιλεί φίλους είναι, πλείονος ν ἄξιοι είναι φίλοι έχοντες τὰ ὅπλα ἡ παραδόντες λλω, εί δε δέοι πολεμείν, άμεινον αν πολεμείν έχοντες ὰ ὅπλα ἡ ἄλλφ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, 21 αῦτα μεν δη ἀπαγγελοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμίν πειν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μεν αὐτοῦ σπονιλ εξησαν, προϊούσι δὲ καλ ἀπιούσι πόλεμος. εξπατε

οῦν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν 22 ἡ ὡς πολέμου ὅντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, 'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, 'Ην μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλε-23 μος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε, Σπονδὰς ἡ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἡ προϊοῦσι πόλεμος. ὅ, τι

δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε. Φαλίνος μέν δη φχετο καὶ οί σὺν αὐτῷ. οί δὲ παρά 'Αριαίου ήκον, Προκλής και Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ ᾿Αριαίφ. οῦτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλούς φαίη 'Αριαίος είναι Πέρσας έαυτοῦ βελτίους, οθς οὐκ αν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ήκειν ήδη κελεύει της νυκτός. 2 εί δὲ μή, αὐτὸς πρωὶ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος είπεν, 'Αλλ' οὕτω χρη ποιεῖν έὰν μὲν ήκωμεν, ὥσπερ λέγετε εἰ δὲ μή, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. δ, τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις 3 είπε. μετά δὲ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ω ανδρες, θυομένω ιέναι έπι βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ίερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, εν μέσφ ήμων και βασιλέως ο Τίγρης ποταμός έστι ναυσίπορος, δυ ούκ αν δυναίμεθα ανευ πλοίων διαβήναι· πλοΐα δὲ ήμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δή αὐτοῦ γε μένειν οίον τε · τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν έχειν· ίέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ 4 ήμεν τὰ ίερὰ ήν. ὧδε οὐν χρή ποιείν ἀπιόντας δειπνείν δ, τι τις έχει επειδάν δε σημήνη τώ κέρατι ώς άναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ανατίθεσθε έπι τα ύποζύγια επί δε τῷ τρίτῷ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένο, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ



ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρα- 5 τηγοί και λοχαγοί ἀπηλθον και ἐποίουν ούτω. και τὸ λοιπον ο μεν ήρχεν, οι δε επείθοντο, ούχ ελόμενοι, άλλα ορώντες, ότι μόνος εφρονει οία δει τον άρχοντα, οί δ' ἄλλοι ἄπειροι ήσαν. ἀριθμὸς δὲ τῆς ὁδοῦ, ἡν 6
ηλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης, σταθμοί τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριά-κοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακισχίλιοι καλ μύριοι · ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο είναι είς Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα καί τριακόσιοι. έν- 7 τεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θράξ έχων τούς τε ίππέας τούς μεθ' ξαυτοῦ είς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ηὖτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις 8 ήγειτο κατά τα παρηγγελμένα, οι δ' είποντο. καλ ιφικνούνται είς τον πρώτον σταθμον παρά Αριαίον και την εκείνου στρατιάν άμφι μέσας νύκτας και εν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα ξυνηλθον οι στρατηγοί και λογαγοί τῶν Ἑλλήνων παρὰ ᾿Αριαίον καὶ ὤμοσαν οί ε "Ελληνες καὶ 'Αριαίος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιτοι μήτε προδώσειν άλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι· δè βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι άδόλως. zῦτα δ' ἄμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον καὶ 9 ίπρου καλ κριον είς ἀσπίδα, οι μεν Ελληνες βάπτονς ξίφος, οι δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ 10 κενετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, "Αγε δή, ω 'Αριαῖε, ἐπείπερ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ, τίνα γνώμην εις περί της πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθον ή άλλην τινά έννενοηκέναι δοκείς όδον κρείττω. δ' είπεν, "Ην μεν ήλθομεν ἀπιόντες παντελώς αν 11 ο λιμού ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν ν έπιτηδείων. έπτακαίδεκα γάρ σταθμών τών έγγυτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν μβάνειν· ἔνθα δέ τι ἢν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακρο12 τέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ᾶν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπασθῶμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος ἡν γὰρ ἄπαξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγφ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

έγωγε.

Το Μν δὲ αὐτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἡ ἀποδρᾶναι ἡ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾶ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἄμα ἡλίφ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ 14 ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἰππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οὶ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὅντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ ᾿Αριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ᾽ ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο, 15 καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν ῷ δὲ ὡπλίζοντο ἡκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι ὁὐχ ἱππεῖς εἰσιν ἀλλ᾽ ὑποζύγια νέμοιντο. καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἡγεν· ἤδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὅντας· ἤδη δὲ καὶ ὀψὲ ἡν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, ἀνλαστόμενος μὴ δοκοίη φείνειν, ἀλλ᾽ εὐθύωρον ἄριον ἄριον

γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὅντας ἡδη δὲ καὶ ὀψὲ ἢν οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων ἄμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπέδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες

ώς ετύγχανον εκαστοι ηθλίζοντο, καλ κραυγήν πολλήν έποίουν καλούντες άλλήλους, ώστε καλ τούς πολεμίους ακούειν ώστε οι μέν έγγύτατα των πολεμίων καὶ έφυγον έκ τῶν σκηνωμάτων. δηλον δὲ τοῦτο τῆ ὑστεραία 18 έγένετο ούτε γάρ υποζύγιον έτ' ούδεν εφάνη ούτε στρατόπεδον ούτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. Εξεπλάγη δέ, ως ἔοικε, καὶ βασιλεύς τῆ ἐφόδω τοῦ στρατεύματος. έδήλωσε δὲ τοῦτο οἶς τῆ ὑστεραία ἔπραττε. προϊούσης 19 μέντοι της νυκτός ταύτης και τοις Ελλησι φόβος έμπίπτει, και θόρυβος και δούπος ήν, οίον είκος φόβου έμπεσόντος γύγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλείον, 20 δυ ετύγχανευ έχων παρ' έαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοθτον άνειπειν εκέλευσε συγήν κατακηρύξαντα, ότι προαγορεύουσιν οί ἄρχοντες, δς ᾶν τὸν ἀφέντα τὸν Συου eis τὰ ὅπλα μηνύση, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον άργυρίου. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οί 21 *στρατιώται*, ότι κενὸς ὁ φόβος είη καὶ οἱ ἄρχοντες **ἄμα δὲ ὄρθρ**ῷ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς άξιν τὰ δπλα τίθεσθαι τοὺς "Ελληνας ήπερ είχον ότε ν ή μάχη.

"Ο δὲ δη ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῆ ἐφόδω, 3 ῆδε δῆλου ἢν. τῆ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ τλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίω ἀνατέλντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπουδών. οἱ δ' ἐπεὶ ἢλθον 2 νὸς τοὺς προφύλακας, ἐξήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχών τότε ς τάξεις ἐπισκοπών εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν ὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἀν σχολάση. ἐπεὶ δὲ 3 τέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλώς ἔχειν ὁρᾶσθαι ντη φάλαγγα πυκνήν, τῶν δὲ ἀόπλων μηδένα κατανή εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προθε τούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν τοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταὐτὰ κασεν. ἐπεὶ δὲ ἢν πρὸς τοῦς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, 4

τί βούλοιντο. οι δ' έλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν, άνδρες, οίτινες ίκανοι έσονται τά τε παρά βασιλέως τοις Ελλησιν ἀπαγγείλαι και τὰ παρὰ τῶν Ελλήνων 5 βασιλεί. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, 'Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ότι μάχης δεί πρώτον άριστον γάρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ό τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοῖς "Ελλησι μὴ πορί-6 σας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνου, καὶ ἡκου ταχύ· ῷ καὶ δῆλου ἡυ, ὅτι ἐγγύς που βασιλεύς ην η άλλος τις, δ επετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ηκοιεν ηγεμόνας έχοντες, οι αὐτούς, ἐὰν σπονδαί γένων-7 ται, ἄξουσιν ἔνθεν εξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα, εί αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς τοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ή καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. οἱ δέ, "Απασιν, έφασαν, μέχρι αν βασιλεί τὰ παρ' ύμων διαγ-8 γελθή. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ό Κλέαρχος έβουλεύετο καὶ έδόκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ήσυχίαν έλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια 9 καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἔστ' αν ὀκυήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μη ἀποδόξη ήμιν τὰς σπονδάς ποιήσασθαι· οίμαί γε μέντοι, έφη, καὶ τοῖς ήμετέροις στρατιώταις τον αὐτον φόβον παρέσεσθαι. έπει δε εδόκει καιρός είναι, απήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, 10 καλ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τἀπιτήδεια. καλ οί μεν ήγουντο, Κλέαρχος μέντοι επορεύετο τας μεν σπονδας ποιησόμενος, το δε στράτευμα έχων έν τάξει, καὶ αὐτὸς ώπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών άλλ' έποιούντο διαβάσεις έκ τών φοινίκων, οδ ήσαν έκπεπτωκότες, τούς δὲ καὶ ἐξέκοπτον. 11 καλ ἐνταῦθα ἡν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, έν μεν τη ἀριστερά χειρί το δόρυ έχων, έν δε τη δεξιά βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν πρὸς τοῦτο

rεταγμένων βλακεύειν, εκλεγόμενος τον επιτήδειον παισεν αν, και αμα αυτος προσελάμβανεν είς τον ηλον εμβαίνων ωστε πασιν αίσχύνην είναι μη ου υσπουδάζειν. καλ ἐτάχθησαν μὲν πρὸς αὐτοῦ οί 12 σιάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον εώρων πουδάζοντα, προσελάμβανον και οι πρεσβύτεροι. ολύ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μη 13 l οὕτω πλήρεις εἰναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἡν α οία τὸ πεδίου ἄρδειυ· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλά προίνοιτο τοις Ελλησι ιδεινά είς την πορείαν, τούτου κα βασιλέα υπώπτευεν έπι το πεδίον το υδωρ άφειαι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέ-14 αν οι ήγεμόνες λαμβάνειν τα έπιτήδεια. ένην δε ος πολύς καὶ οίνος φοινίκων καὶ ὄξος έψητὸν ἀπὸ αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τὧν φοινίκων, οΐας 15 έν τοις Ελλησιν έστιν ίδειν, τοις οικέταις απέτο, αί δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἢσαν ἀπόοι, θαυμάσιαι τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ή δὲ ὅψις τρου ούδεν διέφερε τας δέ τινας ξηραίνοντες τρατα ἀπετίθεσαν. καὶ ἢν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μέν, λαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοί-16 πρώτον ἔφαγον οἱ στρατιώται, καὶ οἱ πολλοὶ ιασαν τό τε είδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. ὁ δὲ φοῖνιξ, ξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος αὐαίνετο. νταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου 17 έως ηκε Τισσαφέρνης και ό της βασιλέως γυναιελφός και άλλοι Πέρσαι τρείς. δούλοι δε πολλοί ο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οί τῶν Ἑλλήνων γοί, ἔλεγε πρώτος Τισσαφέρνης δι' έρμηνέως $^{*}E$ γώ, \mathring{a} ἄνδρες $^{''}E$ λληνες, γείτων οἰκ \hat{a} τ \hat{n} 18 οι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς είδον είς πολλά κακά καὶ ἀμήιπεπτωκότας, εύρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίοà Βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι 🗋

"Eregan

ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ αχαρίστως μοι έχειν ούτε πρὸς ύμων ούτε πρὸς τῆς πάσης Ελ-19 λάδος. ταθτα δὲ γνοὺς ἢτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ότι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα καλ βοήθειαν έχων αμα τη άγγελία άφικόμην, καὶ μόνος των κατά τους "Ελληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεί ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδω, ἔνθα βασιλεύς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς ξὺν Κύρφ βαρβάρους έδίωξα σύν τοισδε τοις παρούσι νύν 20 μετ' έμου, οίπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσασθαι· ἐρέσθαι δέ με ύμας ἐκέλευσεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ίνα μοι εύπρακτότερον ή, εάν τι δύνωμαι άγαθον υμίν 21 παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οί "Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' έλεγεν 'Ημεις ούτε συνήλθομεν ώς βασιλεί πολεμήσοντες οὐτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καὶ σὰ εὖ οἰσθα, ἵνα ύμας τε απαρασκευάστους λάβοι και ήμας ενθάδε 22 αναγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ όντα, ήσχύνθημεν καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους προδούναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς 23 εὖ ποιείν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὕτε βασιλεί ἀντιποιούμεθα της άρχης οὐτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθ' άν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτειναι αν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οἴκαδε, εἴ τις ήμας μη λυποίη άδικουντα μέντοι πειρασόμεθα σύν τοις θεοις άμύνασθαι· έαν μέντοι τις ήμας και εδ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἴς γε δύναμιν οὐχ ἡττησό-24 μεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν ἀκούσας δὲ ὁ: Τισσαφέρνης έφη, Ταῦτα έγω ἀπαγγελώ βασιλεῖ καὶ ύμιν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' αν ἐγὼ ήκω αί

BOOK IL CHAP. III.—IV.

σπουδαί μενόντων - άγοραν δε ήμεις παρέξομεν. καί 25 είς μεν την νστεραίαν ούχ ήκεν ωσθ' οί "Ελληνες έφρουτιζον τη δε τρύτη ήκων έλεγεν, ότι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν τους Ελληνας, καίπερ πάνυ πολλών άντιλεγόντων, ώς οὐκ άξιου είη βασιλεί ἀφείναι τούς ἐφ' ἐαυτὸν στρατευσαμένους, τέλος δὲ εἶπε, καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ 26 λαβείν παρ' ήμων η μην φιλίαν παρέξειν ύμιν την γώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν ταρέχουτας: ὅπου δ' ἀν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν μας έκ της χώρας εάσομεν τὰ επιτήδεια. ύμας δ'27 ὖ ήμεν δεήσει ομόσαι η μην πορεύεσθαι ώς διὰ φιλίας τινώς σίτα καλ ποτά λαμβάνοντας, όπόταν μη άγοραν τρέγωμεν, ήν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ἀνουμένους ἔξειν . ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς 28 νσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ελφός τοις των Ελλήνων στρατηγοίς και λοχαγοίς έλαβον παρά τῶν Έλλήνων. μετά δὲ ταῦτα Τισ-29 bέρνης είπε, Νύν μεν δη άπειμι ώς βασιλέα· επειδὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ώς ξων ύμας είς την Έλλάδα και αύτος απιών έπι έμαυτοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οι τε "Ελ- 4 ς και 'Αριαίος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ας πλείους ἡ εἰκοσιν. ἐν δὲ ταυταις ἀφικνοῦνται 'Αριαίον και οι ἀδελφοι και οι ἄλλοι ἀναγκαίοι τρὸς τοὺς σὺν ἐκείνω Περσών τινες, παρεθάρρυνον ὶ δεξιὰς ἔνιοι παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικαν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρω ἐπιστρατείας ἄλλου μηδενὸς τῶν παρωχημένων. τούτων δὲ 2 εένων ἔνδηλοι ἡσαν οι περὶ 'Αριαίον ἡττον προσς τοῖς "Ελλησι τὸν νοῦν. ὅστε και διὰ τοῦτο ἐν πολλοῖς τῶν 'Ελλήνων οὐκ ἡρεσκον, ἀλλὰ ντες τῷ Κλεάρχω ἔλεγον και τοῖς ἄλλοις στρα-

120:11

3 τηγοίς, Τί μένομεν; ἡ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἀν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ελλησι φόβος ἢ ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα ἐπὴν δὲ πάλιν ἀλισθῆ αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῦν. 4 ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἡ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος

4 ισως οε που η αποσκάπτει τι η αποτειχίζει, ως απορος ή ή όδός. οὐ γάρ ποτε έκών γε βουλήσεται ήμας έλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὡς ἡμεῖς τοσοίδε ὅντες ἐνικῶμεν τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ

- οντες ενικώμεν τον βασιλέα επί ταις θύραις αὐτοῦ καί 5 καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοις ταυτα λέγουσιν, Έγω ένθυμουμαι μέν και ταυτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμφ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. ἔπειτα πρώτον μεν άγοραν ούδεις παρέξει ήμιν ούδε δθεν επισιτιούμεθα · αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται · καὶ άμα ταθτα ποιούντων ήμων εθθύς 'Αριαίος άφεστήξει. , ώστε φίλος ήμιν οὐδεὶς λελείψεται, άλλα και οί πρό-6 σθεν δυτες πολέμιοι ήμιν έσουται. ποταμός δ' εί μέν / τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμιν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην οἴδαμεν ὅτι ἀδύνατον διαβηναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δή, αν μάχεσθαί γε δέη, ίππεις είσιν ήμιν ξύμμαχοι, των δε πολεμίων ίππεις είσιν οἱ πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε νικῶντες μεν τίνα αν ἀποκτείναιμεν; ήττωμένων δε οὐδένα οδόν
- 7 τε σωθήναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ῷ οὕτω πολλά ἐστι τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἰδα ὅ, τι δεῖ αὐτὸν ὀμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκήσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι ελλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.
- Β 'Εν δὲ τούτφ ἢκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ώς εἰς οἰκον ἀπιὼν καὶ 'Ορόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· ἢγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ

γάμφ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ήγουμένου καὶ 9 άγορὰν παρέχουτος ἐπορεύουτο ἐπορεύετο δὲ καὶ Αριαίος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν έχων στράτευμα άμα Τισσαφέρνει καὶ 'Ορόντα καὶ ξυνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. οἱ δὲ Ελληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' 10 έαυτων έχωρουν ήγεμόνας έχοντες. έστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον· εφυλάττοντο δε άμφότεροι ωσπερ πολεμίους άλλήλους, καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίστε 11 δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαθτα ξυλλέγοντες πληγάς ενέτεινον άλλήλοις. ώστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρείχε. διελθόντες δὲ τρείς στα-12 θμούς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καλ παρήλθον είσω αὐτοῦ. ἡν δὲ ῷκοδομημένον πλίνθοις όπταις εν ασφάλτω κειμέναις, εθρος είκοσι ποδών, ύψος δὲ ἐκατόν· μῆκος δ' ἐλέγετο είναι είκοσι παρασαγγών ἀπέχει δὲ Βαβυλώνος οὐ πολύ. ἐντεῦθεν 13 δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καλ διέβησαν διώρυχας δύο, την μεν έπλ γεφύρας, την δ' έζευγμένην πλοίοις έπτά · αδται δ' ήσαν άπὸ τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ· κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται μεγάλαι, έπειτα δ' ελάττους· τέλος δε και μικροι όχετοί, ωσπερ εν τη Έλλάδι επί τὰς μελίνας καὶ ἀφικνοῦν-. ται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ῷ πόλις ἢν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ή ὄνομα Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν οὖν Ελ-14 ληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τον Τίγρητα· οὐ μέντοι καταφανείς ήσαν. μετὰ δὲ τὸ δείπνον ἔτυχον ἐν περιπάτφ 15 όντες πρό των όπλων Πρόξενος και Ξενοφων· και προσελθων ἄνθρωπός τις ήρωτησε τους προφύλακας, ποῦ αν ίδοι Πρόξενον η Κλέαρχον Μένωνα δε ούκ

έζήτει, και ταῦτα παρ' 'Αριαίου ών τοῦ Μένωνος ξένου. 16 επεί δε Πρόξενος είπεν, ὅτι αὐτός είμι δν ζητεῖς, εἶπεν ό ἄνθρωπος τάδε. Ἐπεμψέ με 'Αριαίος καὶ 'Αρτάοζος, πιστοί δυτες Κύρφ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι, μη ύμιν επίθωνται της νυκτός οι βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολύ ἐν τῷ πλησίον παρα-17 δείσφ. καλ έπλ την γέφυραν τοῦ Τύγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακήν, ώς διανοείται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέρνης της νυκτός, έὰν δύνηται, ώς μη διαβητε, άλλ' ἐν μέσφ ἀποληφθητε τοῦ ποταμοῦ καὶ της διώ-18 ρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον και φράζουσιν α λέγει. ο δε Κλέαρχος 19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δέ τις των παρόντων έννοήσας είπεν, ως ούκ ακόλουθα είη τό τε επιθήσεσθαι καὶ λύσειν την γέφυραν. δηλον γαρ ότι ἐπιτιθεμένους ἡ νικαν δεήσει ἡ ἡττασθαι. έαν μεν οθν νικώσι, τί δεί αθτούς λύειν την γέφυραν; οὐδὲ γάρ, ᾶν πολλαὶ γέφυραι ὢσιν, ἔχοιμεν ᾶν ὅποι 20 φυγόντες ήμεις σωθώμεν. ἐὰν δὲ ήμεις νικώμεν, λελυμένης της γεφύρας οὐχ έξουσιν ἐκείνοι ὅποι φύγωσιν ούδε μην βοηθήσαι πολλών όντων πέραν ούδεις αύτοις 21 δυνήσεται λελυμένης της γεφύρας. ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ήρετο τὸν ἄγγελον, πόση τις εἴη χώρα ή εν μέσφ τοῦ Τίγρητος καὶ της διώρυχος. ὁ δε είπεν, ὅτι πολλή καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ 22 καλ μεγάλαι. τότε δη καλ έγνώσθη, ὅτι οἱ βάρβαροι τον ἄνθρωπον ὑποπέμψαιεν, ὀκνοῦντες μη οί Ελληνες διελόντες την γέφυραν μένοιεν έν τη νήσφ ερύματα έχουτες ένθεν μεν τον Τίγρητα, ένθεν δε την διώρυχα, τα δ' επιτήθεια έχοιεν έκ της εν μέσφ χώρας πολλης καλ άγαθης ούσης καλ των έργασομένων ενόντων, είτα δὲ καὶ ἀποστροφή γένοιτο, εἴ τις βούλοιτο βασιλέα 23 κακώς ποιείν. μετά ταθτα άνεπαύοντο· έπλ μέντοι την γέφυραν δμως φυλακην ἔπεμψαν και ούτε ἐπέθετο

οὐδεὶς οὐδαμόθεν οὕτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἤλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δ' ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἐπτὰ ὡς οἱόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων, ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἢν διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν, εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ῷχετο ἀπελαύνων.

'Απὸ δὸ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμούς τέτ-25 ταρας, παρασάγγας είκοσιν, ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπῆν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ຜκεῖτο πόλις μεγάλη, ή δυομα λπις πρός ην απήντησε τοις "Ελλησιν ὁ Κύρου καὶ 'Αρταξέρξου νόθος άδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιάν πολλην ἄγων ώς βοηθήσων βασιλεί· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα παρερχομένους τούς Έλληνας έθεώρει. ὁ δὲ 26 Κλέαρχος ήγειτο μεν είς δύο, επορεύετο δε άλλοτε και άλλοτε εφιστάμενος. ὅσον δε [αν] χρόνον το ήγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε, τοσοῦτον ἡν ανάγκη χρόνον δι' όλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι την επίστασιν ωστε το στράτευμα και αυτοις τοις Ελλησι δόξαι πάμπολυ είναι, και τον Πέρσην έκπεπληχθαι θεωρούντα. ἐντεύθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ 27 της Μηδίας σταθμούς έρήμους έξ, παρασάγγας τριάκουτα, είς τὰς Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης Κύρφ έπεγγελών διαρπάσαι τοις "Ελλησιν ἐπέτρεψε πλην ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα 28 χρήματα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τέτταρας, παρασάγγας εἴκοσι, τὸν Τύγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ῷκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα

in 1 - 5 : 121, 181, 18 a d's alyanic en

Καιναί, έξ ής οἱ βάρβαροι διήγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οίνον.

Μετά ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν

ήμέρας τρείς · ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερά

2 δε ούδεμία εφαίνετο επιβουλή. έδοξεν ούν τῷ Κλεάρχο ξυγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν έξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι.

καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι ξυγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει.

3 ό δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν. ἐπειδὴ δὲ ξυνῆλθον, λέγει ό Κλέαρχος τάδε. Έγώ, ὁ Τισσαφέρνη, οίδα μεν ήμιν δρκους γεγενημένους καὶ δεξιάς δεδομένας μη άδικήσειν άλλήλους • φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους

4 ήμας και ήμεις δρώντες ταυτα αντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὖτε σὲ αἴσθεσθαι πειρώμενον ήμας κακώς ποιείν, έγώ τε σαφώς οίδα, ὅτι ἡμείς γε ούδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι έλθειν, όπως, εί δυναίμεθα, έξέλοιμεν άλλήλων την

5 ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολής, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρίν παθείν, εποίησαν ανή-

κεστα κακά τούς ούτε μέλλοντας ούτ' αθ βουλομένους - 6 τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα αν παύεσθαι, ήκω και διδάσκειν σε βούλομαι, ώς σὺ ήμιν οὐκ ὀρθώς ἀπιστείς.

7 πρώτον μεν γάρ και μέγιστον οι θεών ήμας δρκοι κωλύουσι πολεμίους είναι άλλήλοις. ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αύτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' αν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὕτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποίον αν σκότος αποδραίη ούθ' όπως αν είς έχυρον χωρίον ἀποσταίη. Κπάντη γάρ πάντα τοῖς θεοῖς ὅποχα

8 καὶ πανταχή πάντων ἴσον οι θεοί κρατοῦσι. ή περί μέν δή των θεών τε και των δρκων ούτω γιγνώσκω, παρ' Tracker issibulla- 15 Tabil

οίς ήμεις την φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· των δ' ανθρωπίνων σε έγω έν τω παρόντι νομίζω μέγιστον είναι ήμεν άγαθόν. σύν μέν γάρ σοί πάσα μέν όδὸς 9 εύπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ή ὁδός· ούδεν γάρ αὐτης έπιστάμεθα· πᾶς δε ποταμός δύσπορος, πᾶς δὲ ὅχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστή γάρ πολλής ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δή καὶ μα-10 νέντες σε κατακτείναιμεν, άλλο τι αν ή τον εύεργέτην κατακτείναντες πρός βασιλέα τον μέγιστον έφεδρον άγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οίων αν ἐλπίδων ἐμαυτον στερήσαιμι, εί σέ τι κακον ἐπιχειρήσαιμι ποιείν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον 11 γενέσθαι, νομίζων των τότε ίκανώτατον είναι εθ ποιείν δυ βούλοιτο· σε δε νῦν όρω τήν τε Κύρου δύναμιν και χώραν έχοντα και την σεαυτού άρχην σώζοντα, την δὲ βασιλέως δύναμιν, ή Κῦρος πολεμία έχρητο, σοί ταύτην ξύμμαχον οὖσαν· τούτων δὲ τοιούτων 12 όντων τίς ούτω μαίνεται όστις οὐ βούλεταί σοι φίλος είναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν έχω έλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ήμιν είναι. οίδα μεν γάρ ύμιν Μυσούς λυπηρούς όντας, ούς 13 νομίζω αν σύν τη παρούση δυνάμει ταπεινούς ύμιν παρασχείν, οίδα δὲ καὶ Πισίδας ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα έθνη πολλά τοιαθτα είναι, α οίμαι αν παθσαι ένοχλούντα ἀεὶ τῆ ὑμετέρα εὐδαιμονία. Αἰγυπτίους δέ, οίς μάλιστα ύμας νύν γιγνώσκω τεθυμωμένους, ούχ δρω ποία δυνάμει συμμάχω χρησάμενοι μαλλον αν κολάσαισθε της νύν σύν έμοι ούσης. άλλα μην έν γε 14 τοις πέριξ οἰκοῦσι σὰ εἰ μὲν βούλοιό τφ φίλος είναι, ώς μέγιστος αν είης, εί δέ τίς σε λυποίη, ώς δεσπότης άναστρέφοιο έχων ήμας ύπηρέτας, οί σοι οὐκ αν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ης σωθέντες ύπο σού σοί αν έχοιμεν δικαίως. έμοι μέν 15

δη ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένφ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ᾶν ἀκούσαιμι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

16 'Αλλ' ήδομαι μέν, ω Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἄμα ἄν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ὰν μάθης, ὅτι οὐδ' ὰν ὑμεῖς δικαίως οὕτε βασι-

17 λεί οὖτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἡ πεζῶν ἡ ὁπλίσεως, ἐν ἡ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίν-

- 18 δυνος; άλλα χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὅρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἃν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οῦς οὐδ' ἄν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν.
- 19 εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· δν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἀν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ῷ ὑμεῖς οὐδ',
- 20 εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἃν δύναισθε. πῶς ᾶν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ᾶν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα δς μόνος μὲν πρὸς δεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων
 - 21 αἰσχρός; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε,

οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοί ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς 22 ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἡλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος τοῦ τοῖς "Ελλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ῷ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δέ μοι ὑμεῖς χρήσιμοι ἔσεσθε τὰ μὲν καὶ 23 σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἴδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῆ κεφαλῆ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῆ καρδίᾳ ἴσως ᾶν ὑμῶν παρόντων καὶ ἔτερος εὐπετῶς ἔχοι.

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχο ἀληθη λέγειν 24 καὶ είπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ύπαρχόντων πειρώνται διαβάλλοντες ποιήσαι πολεμίους ήμας αξιοί είσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καί 25 έγω μέν γε, έφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οί τε στρατηγοί και οι λοχαγοι έλθειν, έν τῷ ἐμφανει λέξω τούς πρός έμε λέγοντας ώς σύ έμοι έπιβουλεύεις και τη συν έμοι στρατιά. Έγω δέ, έφη δ Κλέαρχος, άξω 26 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω. έκ τούτων δη των λόγων δ Τισσαφέρνης φιλοφρονού-27 μενος τότε μεν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. τῆ δὲ ὑστεραία ὁ Κλέαρχος ἐλθων έπι τὸ στρατόπεδον δηλός τ' ην πάνυ φιλικώς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ α ἔλεγεν ἐκείνος άπήγγελλεν, έφη τε χρηναι ίέναι παρά Τισσαφέρνην οθς ἐκέλευσε, καὶ οἱ αν ἐλεγχθωσι διαβάλλοντες των Έλλήνων, ώς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ελλησιν όντας τιμωρηθήναι. ὑπώπτευε δὲ είναι τὸν δια-28 βάλλοντα Μένωνα, είδως αὐτὸν καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' 'Αριαίου και στασιάζοντα αὐτῷ και έπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἄπαν πρὸς έαυτὸν λαβών φίλος ή Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ 29 Κλέαρχος άπαν το στράτευμα προς έαυτον έχειν την γνώμην και τούς παραλυπούντας έκποδών είναι. τών

δὲ στρατιωτών ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσα30 φέρνει ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων
στοστιωτῶν ὡς διακόσιοι

στρατιωτών ώς διακόσιοι. Έπει δε ήσαν επί ταις θύραις ταις Τισσαφέρνους, οί μεν στρατηγοί παρεκλήθησαν είσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, 'Αγίας 'Αρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης 'Αχαιός οι δε λοχαγοί επί θύραις 32 ξμενον. οὐ πολλφ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ-αὐτοῦ σημείου οί τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετά δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου έλαύνοντες φτινι έντυγχάνοιεν Ελληνι ή δούλφ 33 ή έλευθέρφ πάντας έκτεινον. οί δὲ Ελληνές τήν τε ίππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καλ ὅ, τι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος ᾿Αρκας ηκε φεύγων τετρωμένος είς την γαστέρα και τα έντερα έν ταις χερσίν έχων, και είπε πάντα τὰ γεγενη-34 μένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ελληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες εκπεπληγμένοι και νομίζοντες αὐτίκα ήξειν 35 αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ηλθον, 'Αριαίος δὲ καὶ 'Αρτάοζος καὶ Μιθριδάτης, οῖ ήσαν Κύρφ πιστότατοι · ὁ δὲ τῶν Ελλήνων ἐρμηνεὺς έφη και τον Τισσαφέρνους άδελφον σύν αὐτοις όραν καὶ γυγνώσκειν Ευνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσών 36 τεθωρακισμένοι είς τριακοσίους. οῦτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ησαν, προσελθείν ἐκέλευον εί τις είη τῶν Ελλήνων ή

στρατηγός ή λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασι37 λέως. μετὰ ταῦτα ἐξήλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ 'Ορχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ἐενοφῶν 'Αθηναῖος,
ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπῶν ἐν κώμη τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

έπει δε έστησαν είς ἐπήκοον, είπεν Αριαίος τάδε. 38 Κλέαρχος μέν, & ἄνδρες Ελληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε έφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δε και Μένων, ότι κατήγγειλαν αὐτοῦ την ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλη τιμη εἰσιν. ὑμᾶς δὲ [ὁ] βασιλεύς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ · αύτοῦ γὰρ είναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ήσαν τοῦ ἐκείνου δούλου. πρὸς ταῦτα 39 άπεκρίναντο οἱ "Ελληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ 'Ορχομένιος 'Ω κάκιστε ἀνθρώπων 'Αριαίε καὶ οἱ ἄλλοι, οσοι ητε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὕτε θεοὺς οὕτ' άνθρώπους, οίτινες ομόσαντες ήμιν τούς αὐτούς φίλους καὶ έχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτφ τε καὶ πανουργοτάτφ τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οίς ὤμνυτε ὡς ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ήμας προδεδωκότες ξύν τοις πολεμίοις έφ' ήμας έρχεσθε. ὁ δὲ 'Αριαίος είπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπι- 40 βουλεύων φανερός έγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ 'Ορόντα, καλ πασιν ήμιν τοις ξύν τούτοις. ἐπλ τούτοις Εενο-41 φων τάδε είπε. Κλέαρχος μεν τοίνυν εί παρά τούς όρκους έλυε τὰς σπουδάς, τὴν δίκην έχει δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δήλον γὰρ ὅτι φίλοι γε όντες άμφοτέροις πειράσονται καὶ ύμιν καὶ ημίν τὰ βέλτιστα ξυμβουλεύειν. πρὸς ταῦτα οἱ βάρ-42 βαροι πολύν χρόνον διαλεχθέντες άλλήλοις ἀπηλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν 6 ώς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύ-τησαν, εἶς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. καὶ 2 γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἢν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς ᾿Αθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη ἐγένετο,

πείσας την αύτου πόλιν ώς οἱ Θράκες άδικουσι τους "Ελληνας καὶ διαπραξάμενος ώς εδύνατο παρά τῶν έφόρων έξέπλει ώς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου 3 και Περίνθου Θραξίν. ἐπει δὲ μεταγνόντες πως οί έφοροι ήδη έξω όντος αὐτοῦ ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρώντο έξ 'Ισθμού, ένταύθα οὐκέτι πείθεται, άλλ' ώχετο 4 πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ύπο των εν τη Σπάρτη τελών ώς ἀπειθών. ήδη δε φυγάς ών ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις έπεισε Κύρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος 5 μυρίους δαρεικούς · δ δε λαβών οὐκ ἐπὶ ράθυμίαν ἐτράπετο, άλλ' άπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα έπολέμει τοις Θραξί, και μάχη τε ένίκησε και άπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἡγε τούτους καὶ πολεμῶν δίεγένετο μέχρι Κύρος έδεήθη του στρατεύματος τότε 6 δε απηλθεν ως ξυν εκείνω αι πολεμήσων. ταυτα ουν φιλοπολέμου μοι δοκεί ανδρός έργα είναι, όστις έξον μεν είρηνην έχειν άνευ αίσχύνης και βλάβης αίρειται πολεμείν, εξον δε ραθυμείν βούλεται πονείν ώστε πολεμείν, έξὺν δὲ χρήματα ἔχειν ἀκινδύνως αίρειται πολεμών μείονα ταθτα ποιείν· ἐκείνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικά ή είς άλλην τινά ήδονην ήθελε δαπανάν είς 7 πόλεμον. ούτω μεν φιλοπόλεμος ήν πολεμικός δε αὐ ταύτη ἐδόκει είναι, ὅτι φιλοκίνδυνος τε ἢν καὶ ημέρας και νυκτός άγων έπι τούς πολεμίους και έν τοις δεινοις φρόνιμος, ώς οι παρόντες πανταχού πάντες 8 ώμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυνατὸν έκ τοῦ τοιούτου τρόπου, οίον κάκεινος είχεν. ίκανὸς μεν γαρ ως τις καὶ άλλος φροντίζειν ην, όπως έχοι ή στρατια αὐτῷ τα ἐπιτήδεια, καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ίκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν, ὡς πειστέον 9 είη Κλεάρχω. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς είναι. καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἢν καὶ τἢ φωνἢ τραχύς, ἐκόλαζέ τε ἀεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῆ ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ

μεταμέλειν έσθ' ότε. καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γάρ στρατεύματος οὐδεν ἡγεῖτο ὄφελος είναι, άλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν, ὡς δέοι τὸν στρατιώ- 10 την φοβείσθαι μάλλον τὸν ἄρχοντα ή τοὺς πολεμίους, εί μέλλοι ή φυλακάς φυλάξειν ή φίλων ἀφέξεσθαι ή ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους. ἐν μὲν 11 οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ άλλον ήρουντο οί στρατιώται καὶ γάρ τὸ στυγνὸν τότε φαιδρον αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους έδόκει είναι, ώστε σωτήριον και οὐκέτι χαλεπον έφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ ἐξείη πρὸς 12 άλλους άρχομένους άπιέναι, πολλοί αὐτὸν άπέλειπον. τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ είχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἢν καὶ ώμός · ωστε διέκειντο πρός αὐτὸν οί στρατιωται ωσπερ παίδες πρός διδάσκαλου. και γάρ οὐν φιλία μέν και 13 εύνοία επομένους ούδεποτε είχεν οίτινες δε ή ύπο πόλεως τεταγμένοι ή ύπὸ τοῦ δείσθαι ή ἄλλη τινὶ ανάγκη κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις έχρητο. ἐπεὶ δὲ ήρξαντο νικᾶν ξὺν αὐτῷ τοὺς 14. πολεμίους, ήδη μεγάλα ην τὰ χρησίμους ποιούντα είναι τούς ξύν αὐτῷ στρατιώτας τό τε γὰρ πρὸς τούς πολεμίους θαρραλέως έχειν παρήν και τὸ τὴν παρ' εκείνου τιμωρίαν φοβείσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους εποίει. τοιοῦτος μεν δη ἄρχων ην· ἄρχεσθαι δε ὑπὸ ἄλλων οὐ 15 μάλα εθέλειν ελέγετο. ην δε ότε ετελεύτα άμφι τα πεντήκοντα έτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιώτιος εὐθὺς μὲν μειράκιον ὡν 16 ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίνω. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνω, ἱκανὸς νομί- 17 σας ἤδη είναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὡν τοῖς πρώτοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρω πράξεις καὶ ϣετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα

θνησκεν ήν έτων ώς τριάκοντα. Μένων δε ο Θετταλος δήλος ήν επιθυμών μεν πλουτείν ἰσχυρώς, ἐπιθυμών δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι. φίλος τε έβούλετο είναι τοίς μέγιστα δυναμένοις, ίνα 22 άδικων μη διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ων έπιθυμοίη συντομωτάτην φετο όδον είναι δια του έπιορκείν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ έξαπατάν, τὸ δ' άπλοῦν 23 και τὸ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίω είναι. στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἢν οὐδένα, ὅτῷ δὲ φαίη φίλος είναι, τούτω ένδηλος εγίγνετο επιβουλεύων. και πολεμίου μεν ούδενος κατεγέλα, των δε συνόντων πάντων 24 ώς καταγελών ἀεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ῷετο είναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ῷετο εἰδέναι ῥᾶστον ον ἀφύλακτα λαμβά-25 νειν. καὶ δσους μεν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ώς εὖ ώπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δ' ὁσίοις καὶ ἀλή-

θειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι.

ωσπερ δέ τις αγάλλεται έπλ θεοσεβεία καλ αληθεία 26 καὶ δικαιότητι, ούτω Μένων ήγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδή, τῷ φίλους διαγελάν· τον δε μη πανούργον των απαιδεύτων αελ ενόμιζεν είναι. καὶ παρ' οίς μεν επεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων τούς πρώτους τούτους φετο δείν κτήσασθαι. τὸ δὲ πειθομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι 27 έκ τοῦ συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καλ βεραπεύεσθαι ήξίου ἐπιδεικνύμενος, ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι αν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, όπότε τις αὐτοῦ ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ ούκ ἀπώλεσεν αὐτόν. καὶ τὰ μὲν δη ἀφανη ἔξεστι 28 περί αὐτοῦ ψεύδεσθαι, α δὲ πάντες ἴσασι τάδ' ἐστί. παρά 'Αριστίππφ μέν ἔτι ώραίος ῶν στρατηγείν διεπράξατο τῶν ξένων, 'Αριαίφ δὲ βαρβάρφ ὅντι, ὅτι μειρακίοις καλοίς ήδετο, οἰκειότατος ἔτι ώραίος ὢν έγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικά εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειώντα. ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατηγών, ὅτι 29 έστράτευσαν έπὶ βασιλέα ξὺν Κύρφ, ταὐτὰ πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγών τιμωρηθείς ύπο βασιλέως απέθανεν, ούχ ώσπερ Κλέαρχος και οι άλλοι στρατηγοι αποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ είναι, άλλα ζων αίκισθείς ενιαυτον ώς πονηρός λέγεται της τελευτής τυχείν.

'Αγίας δὲ ὁ 'Αρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ 'Αχαιὸς καὶ 30 τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὔθ' ὡς ἐν πολέμφ κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἤστην δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

BOOK III.

"Όσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου οί "Ελληνες έπραξαν μέχρι της μάχης, καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κύρος ετελεύτησεν, εγένετο απιόντων των Έλλήνων σύν Τισσαφέρνει έν ταις σπονδαις, έν τώ πρόσθεν Σλόγφ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οί τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ήσαν καλ των λοχαγών καλ των στρατιωτών οί συνεπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῆ δὴ ἀπορία ἡσαν οί "Ελληνες, εννοούμενοι μέν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ήσαν, κύκλφ δε αὐτοῖς πάντη πολλά καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ήσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν έμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Έλλάδος οὐ μείον ἡ μύρια στάδια, ήγεμων δ' ούδεὶς της όδου ήν, ποταμοί δε διειργον αδιάβατοι εν μέσφ της οίκαδε όδου, προύδεδώκεσαν δε αὐτούς καὶ οἱ σὺν Κύρφ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ήσαν οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἢν, ὅτι νικῶντες μεν οὐδένα αν κατακάνοιεν, ήττηθέντων δε αὐτων 3 οὐδεὶς αν λειφθείη. ταῦτα ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως έχοντες όλύγοι μεν αὐτῶν εἰς τὴν έσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, όλύγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοί οὐκ ήλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικών, παίδων, οθς ούποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. ούτω μὲν δη διακείμενοι πάντες άνεπαύοντο.

Ην δέ τις έν τη στρατιά Εενοφων Αθηναίος, δς ούτε στρατηγός ούτε λοχαγός ούτε στρατιώτης ων συνηκολούθει, άλλα Πρόξενος αὐτόν μετεπέμψατο οίκοθεν ξένος ων άρχαίος ύπισχνείτο δε αὐτώ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτόν Κύρω ποιήσειν, δν αὐτός ἔφη κρείττω

έαυτφ νομίζειν της πατρίδος. ό μέντοι Εενοφών άνας 5 γνούς την έπιστολην ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ 'Αθηναίφ περί της πορείας. και ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς της πόλεως ἐπαίτιον εἴη Κύρφ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις έπὶ τὰς 'Αθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Εενοφωντι έλθόντα είς Δελφούς ανακοινωσαι τω θεώ περί της πορείας. ελθων δ' δ Εενοφων επήρετο τον Απόλ- 6 λω, τίνι αν θεών θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστ' αν καὶ άριστα έλθοι την όδόν, ην έπινοεί, και καλώς πράξας σωθείη. και ἀνείλεν αὐτῷ ὁ ᾿Απόλλων Θεοίς οίς έδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ηλθε, λέγει την μαντείαν τῷ 7 Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ήτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρώτον ήρώτα, πότερον λώον είη αὐτῷ πορεύεσθαι ή μένειν, άλλ αὐτὸς κρίνας ἶτέον είναι τοῦτ ἐπυνθάνετο, όπως αν κάλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μέντοι ούτως ήρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιείν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν 8 δη Εενοφών ούτω, θυσάμενος οίς ανείλεν ο θεός, έξεπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρου μέλλουτας ήδη όρμαν την άνω όδόν, και συνεστάθη Κύρφ. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος 9 συμπρούθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ή στρατεία λήξη, εὐθὺς ἀποπέμψειν αὐτόν. έλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶνας εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο 10 μεν δη ούτως εξαπατηθείς, ούχ υπο Προξένου ου γαρ ήδει την έπι βασιλέα όρμην ούδε άλλος ούδεις των Έλλήνων πλην Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ηλθον, σαφές πασιν ήδη εδόκει είναι, ὅτι ὁ στόλος είη έπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν δδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν. ὧν εἶς καὶ Ξενοφῶν ἢν. ἐπεὶ δὲ 11 ἀπορία ἢν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρον δ' ὕπνού λαχων είδεν ὄναρ. έδοξεν αὐτῷ βροντής γενομένης σκηπτὸς πεσείν εἰς

την πατρφαν οίκιαν, και έκ τούτου λάμπεσθαι πασαν. 12 περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πῆ μὲν έκρινεν αγαθόν, ότι έν πόνοις ών καλ κινδύνοις φως μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· πή δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μεν βασιλέως τὸ ὄναρ εδόκει αὐτῷ είναι, κύκλφ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας έξελθειν της βασιλέως, άλλ' εξργοιτο πάντοθεν. 13 ὑπό τινων ἀποριῶν. ὁποιόν τι μέντοι ἐστὶ τὸ τοιοῦτον δυαρ ίδειν έξεστι σκοπείν έκ των συμβάντων μετά τὸ ὄναρ. γύγνεται γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδη ἀνηγέρθη πρώτον μεν εννοια αὐτῷ εμπίπτει, τί κατάκειμαι; ή δὲ νὺξ προβαίνει - ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα εἰκὸς τοὺς πολεμίους ήξειν. εί δε γενησόμεθα έπλ βασιλεί, τί εμποδων μη ούχι πάντα μεν τα χαλεπώτατα επιδόντας, πάντα δε τα δεινότατα παθόντας ύβριζομένους απο-14 θανείν; ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται ούδε επιμελείται, άλλα κατακείμεθα ώσπερ έξον ήσυχίαν ἄγειν. έγω οθν τον έκ ποίας πόλεως στρατηγον προσδοκώ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ήλικίαν έμαυτώ έλθειν αναμένω; ου γαρ έγωγ' έτι πρεσβύτερος έσο-15 μαι, έὰν τήμερον προδώ έμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. ἐκ τούτου ανίσταται καλ συγκαλεί τους Προξένου πρώτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνηλθον, ἔλεξεν, Ἐγώ, ἃ ἄνδρες λοχαγοί, οὖτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' 16 ύμεις, ούτε κατακείσθαι έτι, όρων, έν οίοις έσμέν. οί μεν γάρ πολέμιοι δήλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τον πόλεμον έξέφηναν πρίν ενόμισαν καλώς τα έαυτων παρεσκευάσθαι, ήμων δ' οὐδεὶς οὐδεν ἀντεπιμε-17 λείται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ ύφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δς καὶ τοῦ ὁμομητρίου καὶ τοῦ ὁμοπατρίου άδελφοῦ καὶ τεθνηκοτος ήδη άποτεμών την κεφαλην και την χειρα άνεσταύρωσεν ήμας δέ, οίς κηδεμών μεν ούδεις πάρεστιν, έστρατεύσαμεν δε επ' αύτον ως

δούλον αντί βασιλέως ποιήσοντες καλ αποκτενούντες, εὶ δυναίμεθα, τί αν οἰόμεθα παθεῖν; τρ' οὐκ αν ἐπὶ 18 παν έλθοι, ώς ήμας τα έσχατα αἰκισάμενος πασιν ανθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνω γενησόμεθα πάντα ποιητέον. έγω μεν ούν, έστε μεν αί σπονδαί ήσαν, 19 ούποτε έπαυόμην ήμας μέν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τούς σύν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν δσην μεν χώραν καὶ οΐαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, δσους δε θεράποντας, δσα δε κτήνη, χρυσον δε, εσθητα δέ τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι 20 των μεν αγαθων παντων ούδενος ήμιν μετείη, εί μή πριαίμεθα, ότου δ' ωνησόμεθα ήδειν έτι όλίγους έχοντας, άλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἡ ώνουμένους δρκους ήδη κατέχοντας ήμας ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ενίστε τας σπονδας μαλλον εφοβούμην ή νῦν τον πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπον-21 δάς, λελύσθαι μοι δοκεί καὶ ή ἐκείνων εβρις καὶ ή ήμετέρα ύποψία. ἐν μέσφ γὰρ ήδη κεῖται ταῦτα τὰ άγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι ᾶν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, αγωνοθέται δ' οί θεοί είσιν, οι σύν ήμιν, ώς τὸ είκός, έσονται. οθτοι μέν γάρ αθτούς έπιωρκήκασιν ήμεις 22 δὲ πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διά τούς των θεων δρκους. ωστε έξειναι μοι δοκεί ί έναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολύ σύν φρονήματι μείζονι ἡ τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων 23 καλ ψύχη καλ βάλπη καλ πόνους φέρειν έχομεν δέ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοί και θνητοί μαλλον ήμων, ήν οί θεοί, ώσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ήμιν διδώσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καί 24 άλλοι ταθτ' ενθυμοθνται, πρός των θεων μη αναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καλ τους άλλους έπι την άρετην. φάνητε των λοχα-

- γῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25 κἀγὰ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.
- 26 'Ο μέν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν 'Απολλωνίδης τις ἢν βοιωτιάζων τἢ φωνῆ· οῦτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἃν τυχεῖν ἡ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἄμα ἤρχετο λέγειν
- 27 τὰς ἀπορίας: ὁ μέντοι Ἐενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβῶν ἔλεξεν ὧδε. 'Ω θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδὲ ὁρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἡσθα τούτοις, ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παρα-
- 28 διδόναι τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξωπλισμένοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ
- 29 παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδών ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὐ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἢλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ', οἰμαι, ἐρῶντες τούτου; ὰ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φής, πείθειν δὲ πάλιν
- 31 οῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν ᾿Αγασίας Στυμφάλιος εἰπεν, ᾿Αλλὰ τούτῳ γε οὕτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὕτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἰδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφότερα τὰ ὧτα τετρυπημένον.

καὶ είχεν ούτως. τοῦτον μεν οῦν ἀπήλασαν οἱ δε 32 άλλοι παρά τάς τάξεις ιόντες, δπου μέν στρατηγός σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστρατηγόν, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος είη, του λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνηλθον, εἰς τὸ 33 πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοί και λοχαγοί άμφι τους έκατόν. ότε δὲ ταῦτα ἢν, σχεδὸν μέσαι ἢσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34 'Ιερώνυμος 'Ηλείος πρεσβύτατος ῶν τῶν Προξένου λοχαγών ήρχετο λέγειν ώδε. 'Ημίν, & ἄνδρες στρατηγοί και λοχαγοί, δρώσι τὰ παρόντα έδοξε και αὐτοις συνελθείν καὶ ύμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὧ Εενοφων, απερ καὶ πρὸς ήμας. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφων. 'Αλλά ταθτα μέν δή πάντες έπιστάμεθα, 35 ότι βασιλεύς καὶ Τισσαφέρνης ούς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ήμων, τοις δ' άλλοις δήλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ώς, ην δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ημίν δέ γε, οίμαι, πάντα ποιητέα ώς μήποτ' έπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, άλλα μαλλον, ην δυνώμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ήμιν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, 36 όσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιώται οὐτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καν μεν ύμας δρωσιν αθύμους, πάντες κακοί εσονται, ην δε ύμεις αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροί ήτε ἐπὶ τούς πολεμίους καὶ τούς άλλους παρακαλήτε, εὖ ίστε 5τι εψονται θμίν καὶ πειράσονται μιμείσθαι. ίσως 37 δέ τοι καλ δίκαιόν έστιν ύμας διαφέρειν τι τούτων. υμείς γάρ έστε στρατηγοί, υμείς ταξίαρχοι και λογαγοί, καὶ ὅτε εἰρήνη ἢν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς -ούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός στιν, άξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήους είναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεία. υ που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἰομαι ἀν ὑμᾶς 38

μέγα ονήσαι το στράτευμα, εί επιμεληθείητε όπως άντι των απολωλότων ώς τάχιστα στρατηγοί και λοχαγοί ἀντικατασταθώσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδεν αν ούτε καλον ούτε αγαθον γένοιτο, ώς μεν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ή μεν γάρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ή δε ἀταξία . 39 πολλούς ήδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδάν δὲ καταστήσησθε τούς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε και παραθαρρύνητε, οίμαι αν υμας 40 πάνυ εν καιρφ ποιήσαι. νῦν μεν γάρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἡλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς : ὥστε οῦτω γ' ἐχόντων οὐκ οίδα ὅ, τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι τι 41 εἴτε καὶ ἡμέρας. ἡν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μη τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ 42 τι ποιήσουσι, πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γαρ δή, ὅτι οὕτε πληθός ἐστιν οὕτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμφ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἃν σὺν τοῖς θεοίς ταίς ψυχαίς έρρωμενέστεροι ίωσιν έπὶ τούς πολεμίους, τούτους ώς έπι το πολύ οι έναντίοι ου δέχον-43 ται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, όπόσοι μεν μαστεύουσι ζην έκ παντός τρόπου έν τοις πολεμικοίς, ούτοι μεν κακώς τε καὶ αἰσχρώς ώς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον έγνώκασι πασι κοινον είναι και αναγκαιον ανθρώποις, περί δὲ τοῦ καλώς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους όρω μαλλόν πως είς τὸ γήρας ἀφικνουμένους καὶ εως 44 αν ζώσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. α και ήμας δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτφ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθούς είναι καὶ τούς ἄλλους παρα-45 καλείν. | ὁ μὲν ταῦτ' εἰπων ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον είπε Χειρίσοφος, 'Αλλά πρόσθεν μέν, & Εενοφών, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον ᾿Αθηναῖον είναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οίς λέγεις τε καὶ

πράττεις, καὶ βουλοίμην ἀν ὅτι πλείστους εἰναι τοιούτους κοινὸν γὰρ ἀν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ 46 μέλλωμεν, ὡ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. [καὶ ἄμα ταῦτ εἰ 47 πὼν ἀνέστη,] ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Εανθικλῆς 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ 'Αγίου Κλεάνωρ 'Αρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Εενοφῶν 'Αθηναῖος.

Έπει δε ήρηντο, ημέρα τε σχεδον ύπέφαινε και είς 2 τὸ μέσον ήκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλείν τούς στρατιώτας. έπει δε και οι άλλοι στρατιώται συνήλθον, ανέστη πρώτον μεν Χειρίσοφος ο Λακεδαιμόνιος και έλεξεν ώδε. 'Ω ἄνδρες στρατιώται, χαλεπά μὲν τὰ παρόντα, 2 όπότε ανδρών στρατηγών τοισύτων στερόμεθα καλ λοχαγών καὶ στρατιωτών, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ 'Αριαίον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὅντες, προδεδώκασιν ήμας ο ομως δε δει εκ των παρόντων ανδρας άγαθούς 3 τε έλθεῖν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ην μεν δυνώμεθα, καλώς νικώντες σωζώμεθα εί δε μή, άλλα καλώς γε αποθνήσκωμεν, ύποχείριοι δε μηδέποτε γενώμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οιομαι γάρ αν ήμας τοιαθτα παθείν, οία τους έχθρους οί θεοί ποιήσειαν. ἐπὶ τούτω Κλεάνωρ 'Ορχομένιος ἀνέστη καὶ έλεξεν ώδε.! 4 Αλλ δράτε μέν, ω άνδρες την βασιλέως επιορκίαν ταλ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ίστις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος και περί τλείστου αν ποιήσαιτο σωσαι ήμας, και έπι τούτοις ιὐτὸς ὀμόσας ἡμιν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον
ἢδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος
αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.
5 ᾿Αριαῖος δέ, δν ἡμεῖς ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι,
καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὖτος οὖτε τοὺς θεοὺς δείσας οὖτε Κῦρον
τὸν τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς
δήμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ
τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα
δρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ
μαχομένους ὡς ᾶν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο, ὅ, τι ᾶν
δοκῆ τοῖς θεοῖς, πάσχειν.

'Εκ τούτου Εενοφων ανίσταται έσταλμένος επί πόλεμον ώς εδύνατο κάλλιστα, νομίζων, είτε νίκην διδοίεν οί θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἶτε τελευταν δέοι, όρθως έχειν των καλλίστων έαυτον άξιώσαντα έν τούτοις της τελευτης τυγχάνειν του λόγου 8 δε ήρχετο ώδε. Την μεν των βαρβάρων επιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ύμεις, οίμαι. εί μεν ούν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοις διὰ φιλίας ιέναι, ἀνάγκη ήμας πολλην ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρωντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς έαυτοὺς ένεχείρισαν, οξα πεπόνθασιν· εὶ μέντοι διανοούμεθα σύν τοις δπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθείναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σύν τοις θεοις πολλαί ήμιν και καλαί έλπίδες είσι 🤊 σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις: ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιὰ ὁρμῆ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ Εενοφων είπε, Δοκεί μοι, ω ανδρες, έπει περί σωτηρίας ήμων λεγόντων, οιωνός του Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια δπου αν πρώτον είς φιλίαν χώραν άφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δέ καὶ τοῖς άλλοις θεοῖς



βύσειν κατά δύναμιν. καὶ ὅτορ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω την χειρα. και ανέτειναν απαντες. ἐκ τούτου εύξαντο καὶ ἐπαιώνισαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς είχεν, ήρχετο πάλιν ώδε. Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολ. 10 λαὶ καὶ καλαὶ έλπίδες ήμιν είεν σωτηρίας. πρώτον μεν γαρ ήμεις μεν εμπεδούμεν τούς των θεων δρκους, οί δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τούς δρκους λελύκασιν. ούτω δ' έχόντων είκὸς τοῖς μεν πολεμίοις έναντίους είναι τούς θεούς, ήμιν δε συμμάχους, οίπερ ίκανοι είσι και τούς μεγάλους ταχύ μικρούς ποιείν καὶ τούς μικρούς, κάν ἐν δεινοίς ὧσι, σώζειν εὐπετώς, ὅταν βούλωνται. ἔπειτα δές ἀναμνή- 11 σω γὰρ ύμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ΐνα είδητε, ώς άγαθοῖς τε ύμιν προσήκει είναι σώζονται τε σύν τοις θεοις και έκ πάνυ δεινών οι άγαθοι έλθόντων μέν γάρ Περσών και τών σύν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλφ ὡς ἀφανιούντων αὐθις τὰς 'Αθήνας, ὑποστηναι αὐτοῖς 'Αθηναῖοι τολμήσαντες ενίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῆ ᾿Αρτέμιδι ὁπό-12 σους αν κατακάνοιεν των πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπει οὐκ είχον ίκανας εύρειν, έδο-Εεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καλ νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα ὅτε Εέρξης ὕστερον ἀγεί-13 ρας την αναρίθμητον στρατιαν ήλθεν έπι την Ελλάδα, καλ τότε ενίκων οι ημέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους και κατά γην και κατά θάλατταν. ων έστι μεν τεκμήρια δραν τα τρόπαια, μέγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αίς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ έτρ<u>άφητε</u>· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. οὐ 14 μεν δη τοῦτό γε έρω, ως ύμεις καταισχύνετε αὐτούς· ίλλ' ούπω πολλαί ἡμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοις έκείνων έκγόνοις πολλαπλασίους ύμων αὐτων ενικάτε σύν τοις θεοίς. και τότε μέν δή περί τής 15

Κύρου βασιλείας ἄνδρες ήτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολύ δήπου ύμας προσηκει καλ αμείνονας καλ προθυμοτέρους είναι. 16 άλλα μην και θαρραλεωτέρους νύν πρέπει είναι πρός τούς πολεμίους. τότε μέν γάρ ἄπειροι ὅντες αὐτῶν τό τε πλήθος ἄμετρον δρώντες ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίφ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς · νῦν δὲ ὁπότε και πείραν ήδη έχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι και πολλαπλάσιοι δυτες μη δέχεσθαι ύμας, τί ἔτι ύμιν προσήκεί 17 τούτους φοβείσθαι; μηδέ μέντοι τοῦτο μείον δόξητε έχειν, εἰ οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὰν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν άφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὖτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ΄ ήμων ήττημένων . ἔφευγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δε θέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τη ήμε-18 τέρα τάξει δραν. εί δέ τις αδ ύμων άθυμει, ότι ήμιν μεν ούκ είσιν ίππεις, τοις δε πολεμίοις πολλοί πάρεισιν, ενθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδεν ἄλλο ἡ . μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχη ούδεις πώποτε ούτε δηχθεις ούτε λακτισθεις ἀπέθανεν, οί δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ, τι ἀν ἐν ταῖς μάχαις 19 γύγνηται. οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσείν· ήμεις δ' έπι γης βεβηκότες πολύ μέν ισχυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δε μαλλον δτου αν βουλώμεθα τευξόμεθα. ενί μόνω προέχουσιν οί ίππεις ήμας φεύγειν αὐτοις ἀσφαλέστερόν ἐστιν 20 ή ήμιν. εί δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρείτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδε βασιλεύς άγοραν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ήγεμονα έχειν, δς ἐπιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, ή οθς αν ήμεις ανδρας λαβόντες ήγεισθαι κελεύωμεν, οδ είσονται, ότι, ήν τι περί ήμας άμαρτά-

νωσι, περί τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα άμαρτά- 😓 τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ἀνεῖσθαι κρεῖττον 21 έκ της άγορας ης ούτοι παρείχου, μικρά μέτρα πολλού άργυρίου, μηδε τούτο έτι έχοντας, η αύτούς λαμβάνειν, ήνπερ κρατώμεν, μέτρφ χρωμένους, όπόσφ αν εκαστος βούληται. εί δε ταθτα μεν γιγνώσκετε ότι κρείττονα, 22 τούς δὲ ποταμούς ἄπορον νομίζετε είναι καὶ μεγάλως ήγεισθε έξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε, εί άρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οι βάρβαροι. πάντες μεν γαρ οί ποταμοί, ην και πρόσω των πηγων ἄποροι . ὦσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, 23 ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, ούδ' ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσούς, οθς οὐκ ᾶν ἡμῶν φαίημεν βελτίους είναι, οί βασιλέως ἄκοντος ἐν τῆ βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ώσαύτως, Λυκάονας δὲ καλ αὐτολ είδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες την τούτων χώραν καρποῦνται. καὶ ημᾶς 24 δ' αν έφην έγωγε χρηναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. οίδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνας αν δοία, πολλούς δ' αν όμήρους του άδόλως έκπέμψειν, και όδοποιήσειε γ' αν αυτοις καλ εί σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. καλ ἡμιν γ' αν οίδ' ὅτι τρὶς ἄσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἐώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. ἀλλά γάρ δέδοικα, μή, 25 αν απαξ μάθωμεν άργοι ζην και εν άφθόνοις βιοτεύειν καλ Μήδων δέ καλ Περσών καλαίς καλ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις ὁμιλεῖν, μή, ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι, έπιλαθώμεθα της οἴκαδε όδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ 26 δίκαιον είναι πρώτον είς την Έλλάδα και πρός τους οίκείους πειρασθαι άφικνείσθαι καλ έπιδείξαι τοίς Έλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν

οίκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. ἀλλὰ γάρ, ὢ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ 27 δήλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν, πως αν πορευοίμεθά τε ως ασφαλέστατα καί, εί μάχεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, έφη, δοκεί μοι κατακαύσαι τὰς ἁμάξας, ἃς ἔχομεν, ίνα μη τὰ ζεύγη ημών στρατηγή, ἀλλὰ πορευώμεθα δπη αν τη στρατιά συμφέρη. ἔπειτα και τας σκηνάς συγκατακαῦσαι. αῦται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν . ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' 28 εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ένεκεν ή σίτων ή ποτών έχομεν, ίνα ώς πλείστοι μέν ήμων εν τοις οπλοις ωσιν, ως ελάχιστοι δε σκευοφορωσι. κρατουμένων μεν γαρ επίστασθε ότι πάντα άλλότρια· ἡν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ 29 σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. λοιπόν μοι είπειν όπερ καὶ μέγιστον νομίζω είναι. όρᾶτε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν έξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ήμας πόλεμον πρίν τούς στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες δυτων μεν των άρχόντων και ήμων πειθομένων ίκανούς είναι ήμας περιγενέσθαι τῷ πολέμφ, . λαβόντες δε τούς ἄρχοντ**α**ς ἀναρχία ᾶν καὶ ἀταξία 30 ενόμιζον ήμας απολέσθαι. δεί οὐν πολύ μεν τούς άρχοντας έπιμελεστέρους γενέσθαι τούς νῦν τῶν πρόσθεν, πολύ δε τούς άρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πει-31 θομένους μαλλον τοις ἄρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. ἡν δέ τις ἀπειθη, ην ψηφίσησθε τον ἀελ υμών ἐντυγχάνοντα σύν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον έψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρα μυρίους ὄψονται ανθ' ένδς Κλεάρχους τούς ούδ' ένὶ έπιτρέψοντας 32 κακφ είναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γάρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτφ οὖν ταῦτα δοκεί καλώς έχειν, επικυρωσάτω ώς τάχιστα, ίνα έργφ

περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολματω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

Μετά ταῦτα Χειρίσοφος είπεν, 'Αλλ' εί μέν τινος 33 άλλου δεί πρὸς τούτοις οίς λέγει Εενοφών, και αὐτίκα έξέσται ποιείν α δε νύν είρηκε δοκεί μοι ώς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον είναι· καὶ ὅτφ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. ἀναστὰς δὲ 34 πάλιν είπε Εενοφων, ' Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ων προσδείν δοκεί μοι. δήλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεί ὅπου έξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας είναι καλάς οὐ πλείον είκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ᾶν οὖν θαυ- 35 μάζοιμι, εὶ οἱ πολέμιοι, ώσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μεν παριόντας διώκουσί τε και δάκνουσιν, ην δύνωνται, τούς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν έπακολουθοίεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμίν πο-36 ρεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους των δπλων, ίνα τά σκευοφόρα και ό πολύς όχλος εν ασφαλεστέρω ή. εί οδυ νθυ ἀποδειχθείη, τίνα χρη ήγεισθαι του πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν έκατέρων είναι, τίνας δ' όπισθοφυλακείν, οὐκ ἄν, ὁπότε οί πολέμιοι έλθοιεν, βουλεύεσθαι ήμας δέοι, άλλα χρώμεθ' αν εύθύς τοις πεταγμένοις. εί μεν ούν άλλος τις 37 βέλτιον δρά, ἄλλως έχέτω· εί δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ήγείσθω, ἐπειδή καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρων έκατέρων δύο των πρεσβυτάτων στρατηγω έπιμελείσθων οπισθοφυλακώμεν δ' ήμεις εί νεώτατοι, εγώ τε καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν είναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι 3β ταύτης της τάξεως, βουλευσόμεθα δ, τι αν αεί κράτιστονδοκή είναι. εί δέ τις ἄλλο ὁρά βέλτιον, λεξάτω. ἐπεί δε ούδεις αντέλεγεν, είπεν, "Οτφ δοκεί ταῦτα, ανατεινάτω τὴν χειρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, 39 ἀπιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τούς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς

μέγα δυήσαι τὸ στράτευμα, εὶ ἐπιμεληθείητε ὅπως άντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί ἀντικατασταθώσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδεν αν ούτε καλον ούτε άγαθον γένοιτο, ώς μεν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία . 39 πολλούς ήδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε τούς άρχοντας όσους δεί, ην και τούς άλλους στρατιώτας συλλέγητε και παραθαρρύνητε, οίμαι αν ύμας 40 πάνυ εν καιρώ ποιήσαι. νθν μεν γάρ έσως καλ υμείς αὶσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἢλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς. ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οίδα ὅ, τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι τι 41 είτε καὶ ἡμέρας. ἡν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μη τουτο μόνον εννοωνται, τί πείσονται, άλλα καὶ 42 τί ποιήσουσι, πολύ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γαρ δή, ὅτι οὕτε πληθός ἐστιν οὕτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμφ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ᾶν σὺν τοῖς θεοίς ταίς ψυχαίς έρρωμενέστεροι ίωσιν έπὶ τούς πολεμίους, τούτους ώς έπι το πολύ οί έναντίοι οὐ δέχον-43 ται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, όπόσοι μεν μαστεύουσι ζην έκ παντός τρόπου έν τοίς πολεμικοίς, οδτοι μέν κακώς τε καλ αίσχρώς ώς έπλ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον έγνώκασι πασι κοινον είναι και αναγκαίον ανθρώποις, περί δὲ τοῦ καλώς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους όρω μαλλόν πως είς τὸ γήρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως 44 αν ζώσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. α και ήμας δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτφ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθούς είναι καὶ τούς ἄλλους παρα-45 καλείν. | ὁ μὲν ταῦτ' εἶπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον είπε Χειρίσοφος, 'Αλλά πρόσθεν μέν, & Ξενοφών, τοσούτον μόνον σε εγίγνωσκον, όσον ήκουον 'Αθηναίον είναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οίς λέγεις τε καὶ

πράττεις, καὶ βουλοίμην αν ότι πλείστους είναι τοιούτους κοινον γὰρ αν είη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ 48
μέλλωμεν, ὡ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἰ
δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ
στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε ἔπειτ' ἐκεῖ
συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ'
ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. [καὶ ἄμα ταῦτ' εἰ 47
πων ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ
δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Υριώς, ἀντὶ
δὲ Μένωνος Φιλήσιος 'Αχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένον Εενοφῶν 'Αθηναῖος.

Έπει δε ήρηντο, ήμερα τε σχεδον υπέφαινε και είς 2 τὸ μέσον ήκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλείν τούς στρατιώτας. έπει δε και οι άλλοι στρατιώται συνήλθον, ανέστη πρώτον μέν Χειρίσοφος ο Λακεδαιμόνιος και έλεξεν ώδε. 3 Ω ἄνδρες στρατιώται, χαλεπά μέν τὰ παρόντα, 2 όπότε ανδρών στρατηγών τοιδύτων στερόμεθα καλ λογαγών καὶ στρατιωτών, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Αριαίου, οἱ πρόσθευ σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ημάς· όμως δὲ δεί ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθούς 3 τε έλθειν και μη ύφιεσθαι, άλλα πειρασθαι, όπως, ξυ μεν δυνώμεθα, καλώς νικώντες σωζώμεθα· εί δε μή, ελλά καλώς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε ενώμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οίομαι γάρ αν ήμας οιαύτα παθείν, οία τούς έχθρούς οί θεοί ποιήσειαν. πὶ τούτω Κλεάνωρ 'Ορχομένιος ἀνέστη καὶ έλεξεν ώδε.' 4 1λλ' δράτε μέν, ω άνδρες την βασιλέως επιορκίαν αλ ἀσέβειαν, όρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, στις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος και περί λείστου αν ποιήσαιτο σώσαι ήμας, και έπι τούτοις υτός δμόσας ήμεν, αυτός δεξιάς δούς, αυτός έξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον
ἢδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος
αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.
5 ᾿Αριαῖος δέ, δν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι,
καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὖτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον
τὸν τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζώντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς
δ ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ
τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα
δρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ
μαχομένους ὡς ᾶν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο, ὅ, τι ᾶν
δοκῆ τοῖς θεοῖς, πάσχειν.

Έκ τούτου Εενοφων ανίσταται έσταλμένος έπὶ πόλεμον ώς εδύνατο κάλλιστα, νομίζων, είτε νίκην διδοίεν οί θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευταν δέοι, όρθως έχειν των καλλίστων έαυτον άξιώσαντα έν τούτοις της τελευτης τυγχάνειν του λόγου 8 δὲ ήρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε και απιστίαν λέγει μεν Κλεάνωρ, επίστασθε δε και ύμεις, οίμαι. εί μεν ούν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοις διὰ φιλίας ιέναι, ανάγκη ήμας πολλην αθυμίαν έχειν, δρώντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς έαυτοὺς ένεχείρισαν, οία πεπόνθασιν· εί μέντοι διανοούμεθα σύν τοις όπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην επιθείναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σύν τοις θεοις πολλαί ήμιν και καλαί έλπίδες είσι 🤊 σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις: ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιὰ δρμη προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ Εενοφων είπε, Δοκεί μοι, ω ανδρες, έπει περι σωτηρίας ήμων λεγόντων, οιωνός τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῷ θύσειν σωτήρια δπου αν πρώτον είς φιλίαν χώραν άφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δέ καὶ τοῖς άλλοις θεοῖς

θύσειν κατά δύναμιν. καὶ ὅτος δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω την χειρα. και ανέτειναν απαντες. Εκ τούτου εύξαντο και ἐπαιώνισαν. ἐπει δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς είχεν, ήρχετο πάλιν ώδε. Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολ- 10 λαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμιν είεν σωτηρίας. πρώτον μέν γὰρ ἡμεῖς μέν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οί δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τούς δρκους λελύκασιν. ούτω δ' έχόντων είκὸς τοῖς μεν πολεμίοις έναντίους είναι τούς θεούς, ήμιν δε συμμάχους, οίπερ ίκανοί είσι καλ τούς μεγάλους ταχύ μικρούς ποιείν και τούς μικρούς, κάν έν δεινοίς ώσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. ἔπειτα δές ἀναμνή-11 σω γαρ ύμας και τους των προγόνων των ήμετέρων κινδύνους, ίνα είδητε, ώς άγαθοίς τε ύμιν προσήκει είναι σώζονταί τε σύν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οί ἀγαθοί· ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλφ ὡς ἀφανιούντων αὐθις τὰς 'Αθήνας, ὑποστηναι αὐτοῖς 'Αθηναῖοι τολμήσαντες ένίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῆ ᾿Αρτέμιδι ὁπό-12 σους αν κατακάνοιεν των πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπει οὐκ είχον ίκανας εύρειν, έδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καλ νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα ὅτε Εέρξης ὕστερον ἀγεί-13 ρας την αναρίθμητον στρατιαν ηλθεν έπι την Έλλαδα, καλ τότε ενίκων οι ημέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους καὶ κατά γην καὶ κατά θάλατταν. ὧν ἔστι μεν τεκμήρια δραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία των πόλεων, εν αίς ύμεις εγένεσθε καί έτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. οὐ 14 μεν δη τουτό γε ερώ, ως ύμεις καταισχύνετε αυτούς· ίλλ' ούπω πολλαί ἡμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοις έκείνων έκγόνοις πολλαπλασίους ύμων αὐτων υικάτε σύν τοις θεοις. και τότε μέν δή περί τής 15

Κύρου βασιλείας ἄνδρες ήτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολύ δήπου ύμας προσηκει και άμείνονας και προθυμοτέρους είναι. 16 άλλα μην και θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει είναι πρὸς τούς πολεμίους. τότε μεν γάρ ἄπειροι ὄντες αὐτών τό τε πληθος ἄμετρον ὁρῶντες ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίφ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς · νῦν δὲ ὁπότε καὶ πείραν ήδη έχετε αὐτῶν, ὅτι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι όντες μη δέχεσθαι ύμας, τί ἔτι ύμιν προσήκεί 17 τούτους φοβεισθαι; μηδε μέντοι τοῦτο μείον δόξητε έχειν, εί οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὺν ἡμιν ταττόμενοι νῦν άφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὖτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ήμων ήττημένων έφευγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δε θέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τη ήμε-18 τέρα τάξει όραν. εί δέ τις αδ ύμων άθυμει, ότι ήμιν μεν ούκ είσιν ίππεις, τοις δε πολεμίοις πολλοί πάρεισιν, ενθυμήθητε, δτι οί μύριοι ίππεις ούδεν άλλο ή . μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχη ούδεις πώποτε ούτε δηχθεις ούτε λακτισθεις ἀπέθανεν, οί δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ, τι ἀν ἐν ταῖς μάχαις 19 γύγνηται. οὐκοῦν τῶν γε ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου οχήματος έσμεν οί μεν γάρ έφ' ίππων κρέμανται, φοβούμενοι ούχ ήμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσείν· ήμεις δ' έπι γης βεβηκότες πολύ μέν ισχυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δε μαλλον ότου αν βουλώμεθα τευξόμεθα. ένλ μόνφ προέχουσιν οί ίππεις ήμας φεύγειν αὐτοις ἀσφαλέστερόν ἐστιν 20 ή ήμιν. εί δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρείτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδὲ βασιλεύς άγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ήγεμονα έχειν, δς ἐπιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, ή οθς αν ήμεις ανδρας λαβόντες ήγεισθαι κελεύωμεν, οι είσονται, ότι, ήν τι περί ήμας άμαρτά-

νωσι, περί τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα άμαρτάτὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ἀνεῖσθαι κρεῖττον 21 έκ της άγορας ης ούτοι παρείχου, μικρά μέτρα πολλού άργυρίου, μηδέ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἡ αὐτοὺς λαμβάνειν, ήνπερ κρατώμεν, μέτρω χρωμένους, όπόσω αν έκαστος βούληται. εί δε ταῦτα μεν γυγνώσκετε ὅτι κρείττονα, 22 τούς δὲ ποταμούς ἄπορον νομίζετε είναι καὶ μεγάλως ήγεισθε έξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε, εί άρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οι βάρβαροι. πάντες μεν γάρ οι ποταμοί, ην και πρόσω των πηγών ἄποροι ῶσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοί γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν, 23 ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, οὐδ' ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσούς, οθς οὐκ ᾶν ἡμῶν φαίημεν βελτίους είναι, οδ βασιλέως ἄκοντος ἐν τῆ βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οίκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἴδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες την τούτων χώραν καρπούνται. και ήμας 24 δ' αν έφην έγωγε χρηναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. οίδα γάρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνας αν δοία, πολλούς δ' αν όμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' αν αὐτοῖς καλ εί σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. καλ ἡμιν γ' αν οίδ' ὅτι τρὶς ἄσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. άλλα γαρ δέδοικα, μή, 25 αν απαξ μάθωμεν άργοι ζην και εν άφθόνοις βιοτεύειν καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσών καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις όμιλεῖν, μή, ώσπερ οἱ λωτοφάγοι, έπιλαθώμεθα της οίκαδε όδοῦ. δοκεί οὐν μοι είκὸς καί 26 δίκαιον είναι πρώτον είς την Έλλάδα και πρός τούς οἰκείους πειρασθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδείξαι τοῖς "Ελλησιν, ότι εκόντες πενονται, εξον αὐτοις τούς νῦν

οίκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. ἀλλὰ γάρ, ὢ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ 27 δήλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν, πως αν πορευοίμεθά τε ως ασφαλέστατα καί, εί μάχεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαχοίμεθα. πρώτον μέν τοίνυν, έφη, δοκεί μοι κατακαύσαι τὰς ἁμάξας, ἃς ἔχομεν, ໃνα μη τὰ ζεύγη ημών στρατηγή, ἀλλὰ πορευώμεθα όπη αν τη στρατιά συμφέρη. ἔπειτα και τας σκηνάς συγκατακαῦσαι. αδται γὰρ αδ όχλον μὲν παρέχουσιν άγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὕτε είς τὸ μάχεσθαι οὕτ' 28 είς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευών τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ένεκεν ή σίτων ή ποτών έχομεν, ίνα ώς πλείστοι μέν ήμων έν τοις οπλοις ώσιν, ώς ελάχιστοι δε σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι πάντα άλλότρια· ην δε κρατώμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ 29 σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. λοιπόν μοι είπειν όπερ καὶ μέγιστον νομίζω είναι. ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ήμας πόλεμον πρίν τούς στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες δυτων μεν των άρχόντων και ήμων πειθομένων ίκανούς είναι ήμας περιγενέσθαι τῷ πολέμω, λαβόντες δε τους άρχοντας αναρχία αν και αταξία 30 ενόμιζον ήμας απολέσθαι. δεί οὐν πολύ μεν τούς άρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τούς νῦν τῶν πρόσθεν, πολύ δε τούς άρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πει-31 θομένους μαλλον τοις ἄρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. ἡν δέ τις ἀπειθη, ην ψηφίσησθε τον ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σύν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον έψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρα μυρίους ὄψονται άνθ' ένδς Κλεάρχους τούς ούδ' ένὶ ἐπιτρέψοντας 32 κακῷ είναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γαρ οί πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτω οὖν ταῦτα δοκεί καλώς έχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ΐνα ἔργω

περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολματω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

Μετά ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, 'Αλλ' εἰ μέν τινος 33 άλλου δεί πρὸς τούτοις οίς λέγει Εενοφων, και αὐτίκα έξέσται ποιείν· α δε νύν είρηκε δοκεί μοι ώς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον είναι· καὶ ὅτφ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω την χείρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. ἀναστάς δὲ 34 πάλιν είπε Εενοφων, 'Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδείν δοκεί μοι. δήλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεί ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας είναι καλάς οὐ πλείον είκοσι σταδίων ἀπεχούσας οὐκ ᾶν οὖν θαυ-35 μάζοιμι, εί οἱ πολέμιοι, ώσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μεν παριόντας διώκουσί τε και δάκνουσιν, ην δύνωνται, τούς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πο-36 ρεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἴνα τὰ σκευοφόρα και ό πολύς όχλος εν ασφαλεστέρω ή. εί οδυ νθυ ἀποδειχθείη, τίνα χρη ήγεισθαι τοθ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν έκατέρων είναι, τίνας δ' όπισθοφυλακείν, οὐκ ἄν, ὁπότε οί πολέμιοι έλθοιεν, βουλεύεσθαι ήμας δέοι, άλλα χρώμεθ' αν εύθύς τοις τεταγμένοις. εί μεν ουν άλλος τις 37 βέλτιον όρᾶ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ήγείσθω, ἐπειδή καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρων έκατέρων δύο των πρεσβυτάτων στρατηγω έπιμελείσθων οπισθοφυλακώμεν δ' ήμεις εί νεώτατοι, έγώ τε και Τιμασίων, το νυν είναι. το δε λοιπον πειρώμενοι 3β ταύτης της τάξεως, βουλευσόμεθα δ, τι αν αεί κράτιστον δοκή είναι. εί δέ τις άλλο όρ βέλτιον, λεξάτω. δε ούδεις αντέλεγεν, είπεν, "Οτφ δοκεί ταῦτα, ανατεινάτω τὴν χειρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, 39 ἀπιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τούς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς

είναι οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχείν ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες κατέκαιον τὰς άμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν δτου μεν δεοιτό τις μετεδίδοσαν άλλήλοις, τὰ δε άλλα είς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος 2 τούς στρατηγούς είς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὧ ἄνδρες "Ελληνες, καὶ Κύρφ πιστὸς ην, ώς ύμεις ἐπίστασθε, καλ νθν ύμιν εύνους καλ ένθάδε είμλ σύν πολλφ Τφόβφ διάγων. εί οὖν δρώην ύμᾶς σωτήριόν τι βουλευομένους, έλθοιμι αν πρός ύμας και τούς θεράποντας πάντας έχων. λέξατε οὐν πρός με, τί ἐν νῷ ἔχετε, ώς φίλον τε καὶ εὔνουν καὶ βουλόμενον κοινη σὺν ὑμίν 3 τον στόλον ποιείσθαι. βουλευομένοις τοίς στρατηγοίς έδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ έλεγε Χειρίσοφος· 'Ημιν δοκεί, εί μέν τις έξι ήμας απιέναι οϊκαδε, διαπορεύεσθαι την χώραν ώς αν δυνώμεθα ασινέστατα ήν δέ τις ήμας της όδου ἀποκωλύη, διαπολεμείν τούτφ 4 ως αν δυνωμεθα κράτιστα. Εκ τούτου έπειρατο Μιθρίδάτης διδάσκειν, ως άπορον είη βασιλέως άκοντος σωθηναι. ἔνθα δη ἐγιγνώσκετο, ὅτι ὑπόπεμπτος εἴη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνους τις οἰκείων παρηκολούθει 5 πίστεως ένεκα. καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον είναι δόγμα ποιήσασθαι τον πόλεμον ἀκήρυκτον είναι, έστ' έν τη πολεμία είεν διέφθειρον γαρ προσιόντες τούς στρατιώτας, και ένα γε λοχειγον διέφθειραν Νίκαρχον 'Αρκάδα, καὶ ἄχετο ἀπιὼν νυκτὸς

σύν ανθρώποις ώς είκοσι.

Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα- 6 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι, τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὅχλον ἐν μέσφ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης ἰππέας ἔχων ώς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ώς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7 προσήει μὲν ώς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ελληνας, ἐπεὶ δ' έγγυς έγένοντο, έξαπίνης οι μέν αυτών ετόξευον και ίππεις και πεζοί, οι δ' έσφενδόνων και έτίτρωσκον. οι δε όπισθοφύλακες των Έλλήνων έπασχον μεν κακώς, ἀντεποίουν δ' οὐδέν· οί τε γὰρ Κρῆτες βραχύτερα τῶν Περσων ετόξευον και αμα ψιλοι όντες είσω των όπλων κατεκέκλειντο, οί τε ακοντισταί βραχύτερα ηκόντιζον ή ως έξικνεισθαι των σφενδονητων. έκ τούτου Εενο- 8 φωντι εδόκει διωκτέον είναι καὶ εδίωκον των τε όπλιτων και των πελταστών οι έτυχον σύν αὐτῷ ὀπισθοφυλακοῦντες διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ελλησιν οὔτε 9 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο καταλαμβάνειν ἐν ὀλύγφ χωρίφ· πολὺ γὰρ οὐχ σίον τε ην ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ δὲ 10 / 2 βάρβαροι ίππεις και φεύγοντες αμα ετίτρωσκον είς τουπισθεν τοξεύοντες από των ίππων, όπόσον δε προδιώξειαν οἱ "Ελληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους έδει. ὥστε της ημέρας ὅλης διηλθον οὐ 11 πλέον πέντε καὶ είκοσι σταδίων, άλλα δείλης άφίκοντο είς τὰς κώμας. ἔνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἢν. καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Εενοφῶντα ήτιωντο, ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φαλαγγος καὶ αὐτός τε έκινδύνευε καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο Βλάπτειν. ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς 12 ήτιωντο και αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' έγω, έφη, ηναγκάσθην διώκειν, έπειδη ξώρων ήμας έν τώ μένειν κακώς μέν πάσχοντας, άντιποιείν δε ού

1 ρυγαμένους. ἐπειδη δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθη, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε κακῶς μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα 14 τοὺς πολεμίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάνυ χαλεπῶς. ουν θεοις χάρις, ότι ου συν πολλή ρώμη, άλλα συν όλίγοις ηλθον, ώστε βλάψαι μεν μη μεγάλα, δηλώσαι 15 δε ων δεόμεθα. νῦν γὰρ οἱ μεν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονωσιν όσον ούτε οἱ Κρητες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι. όταν δε αὐτοὺς διώκωμεν, πολύ μεν οὐχ οίον τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρατεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγφ δὲ οὐδ' εξ ταχύς είη πεζὸς πεζὸν αν διώκων καταλάβοι εκ τόξου 16 ρύματος. ήμεις οθν εί μέλλομεν τούτους είργειν ώστε μη δύνασθαι βλάπτειν ήμας πορευομένους, σφενδονητῶν τε τὴν ταχίστην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι έν τῷ στρατεύματι ἡμῶν 'Ροδίους, ὧν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ 17 διπλάσιον φέρεσθαι των Περσικών σφενδονών. ἐκεῖναι γάρ διὰ τὸ χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονάν έπὶ βραχὺ έξικνοῦνται, οἱ δὲ 'Ρόδιοι καὶ ταῖς μολυ-18 βδίσιν ἐπίστανται χρησθαι. ἡν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτω μεν δωμεν αὐτων ἀργύριον, τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι άλλο ἀργύριον τελώμεν, καὶ τῷ σφενδονῶν ἐντεταγμένω εθέλοντι άλλην τινα απέλειαν εύρίσκωμεν, ίσως 19 τινές φανούνται ίκανοι ήμας ώφελειν. όρω δε και ίππους όντας εν τῷ στρατεύματι, τοὺς μέν τινας παρ' έμοί, τούς δὲ τῷ Κλεάρχω καταλελειμμένους, πολλούς δε και άλλους αιχμαλώτους σκευοφορούντας. αν ουν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μεν άντιδωμεν, τούς δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ 20 οὖτοί τι τοὺς φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε ταῦτα. καὶ ταύτης της νυκτὸς σφενδονηται μέν εἰς διακοσίους έγένοντο, ίπποι δὲ καὶ ίππεις έδοκιμάσθησαν τῆ ύστεραία είς πεντήκοντα, και σπολάδες και θώρακες αὐτοῖς

ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Δύκιος ὁ Πολυστράτου ᾿Αθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τἢ ἄλλη ἐπορεύ- 4 οντο πρωιαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβηναι, ἐφ' ἡ ἐφοβοῦντο μη ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς 2 πάλιν φαίνεται ο Μιθριδάτης, έχων ίππέας χιλίους, τοξότας δε και σφενδονήτας είς τετρακισχιλίους τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρνην καὶ ἔλαβεν, ὑποσχόμενος, αν τούτους λάβη, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ελληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῆ πρόσθεν προσβολή ολύγους έχων έπαθε μεν ούδεν, πολλά δε κακά ενόμιζε ποιήσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ ελληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον 3 της χαράδρας ὅσον ὀκτώ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης έχων την δύναμιν. παρήγγελτο δε των τε πελταστών οθς έδει διώκειν καλ τών όπλιτών, καλ τοις ιππευσιν είρητο θαρρουσι διώκειν ώς εφεψομένης ικανης δυνάμεως. επει δε δ Μιθριδάτης κατειλήφει 4 καὶ ήδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα έξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοις Έλλησι τη σάλπιγγι, και εὐθύς έθεον όμόσε οίς εἴρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτη τῆ διώξει τοῖς 5 βαρβάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῆ χαράδρα ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τούς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ελληνες ηκίσαντο, ως ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἴη ὁρᾶν. καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπηλθον, οἱ δὲ 6 Έλληνες ἀσφαλώς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας άφίκουτο ἐπὶ τὸν Τύγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις 7 ην ερήμη μεγάλη, δυομα δ' αὐτη ην Λάρισσα φκουν δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους ἢν αὐτῆς τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, τψος δ' ἐκατόν τοῦ ε κύκλου ή περίοδος δύο παρασάγγαι φκοδόμητο δε τλίνθοις κεραμίναις κρηπίς δ' ύπην λιθίνη τὸ τψος

- 8 εἴκοσι ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε παρὰ Μήδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανου Πέρσαι, πολιορκῶν οὐδευὶ τρόπῷ ἐδύνατο ἑλεῖν ἤλιον δὲ νεφέλη προκαλύψασα ἠφάνισε μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως θ ἐάλω. παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἤν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἢσαν ἐκ τῶν πλη-10 σίον κωμῶν ἀποπεφευγότες. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἔνα, παρασάγγας ἔξ, πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα πρὸς [τῆ] πόλει κείμενον ὄνομα δὲ ἦν τῆ πόλει Μέ-
- προς [τη] πολει κειμένον· ονομα σε ην τη πολει Μεσπιλα· Μήδοι δ' αὐτήν ποτε ῷκουν. ἢν δὲ ἡ μὲν
 κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντή11 κοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ δὲ ταύτη
 ἐπφκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ

κοντα ποδών, τὸ δὲ ὕψος ἐκατόν· τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος ἔξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα ἐλέγετο Μήδεια γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν, ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν Δε ὑπὸ Περσών Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκών

το Περσών βασιλεύς ούκ εδύνατο οὕτε χρόνφ ελείν οὕτε βία· Ζεύς δ' εμβροντήτους ποιεί τούς ενοικούντας, καὶ οὕτως εάλω.

13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἔνα, παρασάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὕς τε αὐτὸς ἱππέας ἢλθεν ἔχων καὶ τὴν 'Ορόντου δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος καὶ οῦς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οῦς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στράτευμα πάμ-

14 πολυ έφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων εἰχεν ὅπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγών ἐμβάλλειν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.

15 έπει δε διαταχθέντες οι 'Ρόδιοι εσφενδόνησαν και οί [Σκύθαι] τοξόται ετόξευσαν και ούδεις ήμάρτανεν αν-

δρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προύθυμεῖτο ῥάδιον ἢν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει καὶ αἰ άλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οί 16 μεν επορεύοντο, οι δ' είποντο· και οὐκέτι εσίνοντο οί βάρβαροι [τη τότε ἀκροβολίσει]· μακρότερον γὰρ οί 'Ρόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξοτών. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν 17 ώστε χρήσιμα ην όπόσα άλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων τοις Κρησί, και διετέλουν χρώμενοι τοις των πολεμίων τοξεύμασι, και έμελέτων τοξεύειν άνω ίέντες μακράν. εύρισκετο δε και νεύρα πολλά εν ταις κώμαις και μόλυβδος, ώστε χρησθαι είς τὰς σφενδόνας. καὶ ταύτη 18 μεν τη ημέρα, επεί κατεστρατοπεδεύοντο οί Ελληνες κώμαις επιτυχόντες, απηλθον οί βάρβαροι μείον έχοντες εν τη τότε ακροβολίσει την δ' επιούσαν ημέραν έμειναν οι "Ελληνες και έπεσιτίσαντο. ην γάρ πολύς σιτος έν ταις κώμαις. τη δ' ύστεραία επορεύοντο δια τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης είπετο ἀκροβολιζόμενος. ένθα δή οί "Ελληνες έγνωσαν, ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον 19 πονηρά τάξις είη πολεμίων επομένων. ἀνάγκη γάρ έστιν, ην μέν συγκύπτη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου η ὁδοῦ στενοτέρας οὔσης η ὀρέων ἀναγκαζόντων η γεφύ-ρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας καὶ πορεύεσθαι πονήρως αμα μεν πιεζομένους αμα δε και ταραττομένους. ωστε δυσχρήστους είναι ανάγκη ατάκτους όντας. όταν 20 δ' αὐ διασχή τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι τοὺς τότε έκθλιβομένους καὶ κενὸν γύγνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας τῶν πολεμίων έπομένων. και όπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ή άλλην τινα διάβασιν, έσπευδεν έκαστος βουλόμενος φθάσαι πρώτος και εὐεπίθετον ἢν ἐνταῦθα τοῖς πολεμίοις. έπει δὲ ταῦτα ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποιήσαντο ἐξ 21 λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντήρας καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχας.

ούτοι δὲ πορευόμενοι οἱ λοχαγοί, ὁπότε μὲν συγκύπτοι τὰ κέρατα, ὑπέμενον ὕστεροι, ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς 22 κέρασι, τότε δε παρήγον έξωθεν των κεράτων. δπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον αν έξεπίμπλασαν, εί μεν στενότερον είη το διέχον, κατά λόχους, εί δὲ πλατύτερον, κατά πεντηκοστύς, εί δὲ πάνυ πλατύ, κατ' ένωμοτίας. ώστε ἀεὶ ἔκπλεων είναι 23 τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ή γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον καὶ εἴ που δέοι τι της φάλαγγος, ἐπιπαρησαν ούτοι. τούτφ τῷ τρόπφ ἐπορεύθησαν σταθμούς ήνικα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο είδον **24** т**є́тта**раς. Βασίλειόν τι καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν δὲ ὁδὸν πρός τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ύψηλῶν γιγνομένην, οι καθήκον ἀπὸ τοῦ ὅρους, ὑφ' ῷ ἢν κώμη. είδον μέν τούς γηλόφους ἄσμενοι οί "Ελληνες, ώς εἰκός, 25 των πολεμίων δντων ίππέων έπει δε πορευόμενοι έκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον ώς έπὶ τὸν ἔτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρα-26 νες εβαλλον, εσφενδόνων, ετόξευον ύπο μαστίγων, καὶ πολλούς κατετίτρωσκου καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καλ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἴσω τῶν ὅπλων· ώστε παντάπασι ταύτην την ημέραν ἄχρηστοι ήσαν έν τῷ ὄχλφ ὄντες καὶ οἱ σφενδονηται καὶ οἱ τοξόται. 27 έπει δε πιεζόμενοι οι Ελληνες επεχείρησαν διώκειν, σχολή μεν έπι το ἄκρον ἀφικνοῦνται ὁπλιται ὄντες, 28 οί δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρός τὸ ἄλλο στράτευμα, ταὐτὰ ἔπασχον, καὶ έπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταὐτὰ ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας, πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλαισίου (β) ἀνήγαγον πελταστάς πρός τὸ ὅρος. ἐπεὶ δ' οὐτοι εγένοντο ύπερ των επομένων πολεμίων, οὐκέτι επετί-

θεντο οί πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδοικότες, μη άποτμηθείησαν καλ άμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιντο οί πολέμιοι. ούτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οί 30 μεν εν τη όδφ κατά τους γηλόφους, οί δε κατά το δρος έπιπαριόντες, άφίκοντο είς τὰς κώμας καὶ ἰατρούς κατέστησαν όκτώ· πολλοί γάρ ήσαν οί τετρωμένοι. ένταῦ-31 θα έμειναν ήμέρας τρείς καλ των τετρωμένων ένεκα καλ αμα ἐπιτήδεια πολλά είχον, ἄλευρα, οίνον, κριθάς ἔπποις συμβεβλημένας πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ην τῷ σατραπεύοντι της χώρας. τετάρτη δ' ημέρα καταβαίνουσιν είς τὸ πεδίον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐ-32 τούς Τισσαφέρνης σύν τη δυνάμει, έδίδαξεν αὐτούς ή ανάγκη κατασκηνήσαι οὐ πρώτον είδον κώμην καὶ μή πορεύεσθαι έτι μαχομένους πολλοί γάρ ήσαν ἀπόμαχοι, οἱ τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέρσντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκή-33 νησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρός την κώμην προσιόντες, πολύ περιησαν οί "Ελληνες πολύ γὰρ διέφερεν ἐκ χώρας ὁρμωμένους άλέξασθαι ή πορευομένους επιούσι τοις πολεμίοις μάχεσθαι. ἡνίκα δ' ἡν ήδη δείλη, ὅρα ἡν ἀπιέναι τοῖς 34 πολεμίοις· ούποτε γάρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οί Βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι, μη της νυκτός οί Ελληνες επιθώνται αὐτοις. τονηρὸν γὰρ νυκτός ἐστι στράτευμα Περσικόν. οί τε 35 αρ ίπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ώς ἐπὶ τὸ πολύ πεποισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα, εἰ λυθείησαν, ἐάν έ τις θόρυβος γύγνηται, δεί ἐπισάξαι τὸν Ιππον Πέρη ἀνδρί και χαλινώσαι δεί και θωρακισθέντα άναηναι έπι τον ίππον. ταθτα δε πάντα χαλεπά νύκτωρ ιλ θορύβου δυτος. τούτου ένεκα πόρρω απεσκήνουν ου Ελλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγύγνωσκον αὐτοὺς οἱ Ελλη-36 ς βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε ες "Ελλησι συσκευάζεσθαι ἀκουόντων των πολεμίων.

και χρόνον μέν τινα ἐπέσχον της πορείας οι βάρβαροι, ἐπειδή δὲ ὀψὲ ἐγύγνετο, ἀπήεσαν· οὐ γὰρ ἐδόκει λυσιτελείν αὐτοῖς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ 37 τὸ στρατόπεδον. ἐπειδή δὲ σαφῶς ἀπιόντας ήδη ἑώρων οί "Ελληνες, επορεύοντο καλ αὐτολ ἀναζεύξαντες καὶ διηλθον όσον έξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξύ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τἢ ὑστεραία οὐκ **ἐφάνησαν** οἱ πολέμιοι οὐδὲ τἢ τρίτη, τἢ δὲ τετάρτη νυκτός προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ύπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ή ἔμελλον οἱ "Ελληνες παριέναι, άκρωνυχίαν δρους, ύφ' ην ή κατάβασις ην είς τὸ πε-38 δίου. ἐπειδή δὲ ἐώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην την ακρωνυχίαν, καλεί Εενοφωντα από της ουράς και κελεύει λαβόντα τους πελταστάς παραγενέσθαι είς τὸ 39 πρόσθεν. ὁ δὲ Ξενοφών τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἢγεν· έπιφαινόμενον γάρ ξώρα Τισσαφέρνην καὶ τὸ στράτευμα πᾶν αὐτὸς δὲ προσελάσας ήρώτα, Τί καλεῖς; ό δε λέγει αὐτῷ, "Εξεστιν ὁρᾶν προκατείληπται γὰρ ήμιν ο ύπερ της καταβάσεως λόφος, και ούκ έστι 40 παρελθείν, εί μη τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ηγες τούς πελταστάς; ο δε λέγει, ότι οὐκ εδόκει αὐτῷ έρημα καταλιπείν τα όπισθεν πολεμίων επιφαινομένων. 'Αλλά μην ώρα γ', έφη, βουλεύεσθαι, πώς τις 41 τους ἄνδρας ἀπελά ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Εενοφων όρβ του όρους την κορυφην ύπερ αύτου του έαυτων στρατεύματος ουσαν, και ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον, ἔνθα ἢσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ω Χειρίσοφε ήμιν ιεσθαι ώς τάχιστα έπι τὸ ἄκρον. ην γαρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπερ της όδου. άλλά, εί βούλει, μένε έπι τῷ στρατεύματι, έγω δ' εθέλω πορεύεσθαι· εί δε χρήζεις, πορεύου έπι 42 τὸ ὅρος, ἐγὰ δὲ μενῶ αὐτοῦ. ᾿Αλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ό Χειρίσοφος, όπότερον βούλει έλέσθαι. είπων ό Εενοφων, ότι νεώτερός έστιν, αίρειται πορεύεσθαι,

κελεύει δέ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας. μακρον γαρ ην άπο της ουρας λαβείν. και ο Χειρί-43 σοφος συμπέμπει τούς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς. έλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οθς αὐτὸς εἰχε των ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦ-44 θεν επορεύοντο ώς εδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι ώς ενόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ άκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν άμιλλασθαι ἐπὶ τὸ άκρον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἢν τοῦ Ἑλλη-45 νικού στρατεύματος διακελευομένων τοις έαυτων, πολλή δὲ κραυγή τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευομένων. Εενοφων δε παρελαύνων επί του ίππου 46 παρεκελεύετο, "Ανδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ελλάδα νομίζετε άμιλλασθαι, νῦν πρὸς τοὺς παίδας καὶ τὰς γυναίκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. Σωτηρίδης δὲ ὁ Σικυώνιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, 47 1.1. ω Εενοφων, εσμέν συ μεν γαρ εφ' ίππου οχή, εγω δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ δς ἀκού-48 σας ταθτα καταπηδήσας ἀπὸ τοθ ἵππου ώθεῖται αὐτον έκ της τάξεως, και την άσπίδα άφελόμενος ώς έδύνατο τάχιστα έχων επορεύετο ετύγχανε δε καί θώρακα έχων τον ίππικόν ωστε επιέζετο. και τοις μεν έμπροσθεν υπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δε ὅπισθεν παριέναι μόλις ξπομένοις. οί δ' ἄλλοι στρατιώται 49 παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδην, έστε ηνάγκασαν λαβόντα την άσπίδα πορεύεσθαι. ό δε αναβάς, εως μεν βάσιμα ην επί του ίππου ηγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἡν, καταλιπών τὸν ἵππον ἔσπευδε τεζή. και φθάνουσιν έπι τῷ ἄκρφ γενόμενοι τοὺς τολεμίους.

Ένθα δη οί μεν βάρβαροι στραφέντες έφευγον ή 5 καστος εδύνατο, οί δ' Έλληνες είχον το ἄκρον. οί δε μφι Τισσαφέρνην και Αριαίον αποτραπόμενοι ἄλλην

όδον φχοντο. οι δε άμφι Χειρίσοφον καταβάντες είς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν κώμη μεστ πολλῶν άγαθών. ήσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλών ἀγαθών ἐν τούτφ τῷ πεδίφ παρὰ τὸν Τύγρητα 2 ποταμόν. ήνίκα δ' ην δείλη, έξαπίνης οι πολέμιοι έπιφαίνονται έν τῷ πεδίω, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας των ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίω καθ' άρπαγήν· και γάρ νομαι πολλαί βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι είς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. 3 ενταθθα Τισσαφέρνης και οι σύν αυτώ καιειν επεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες, εννοούμενοι, μη τὰ επιτήδεια, εἰ καίοιεν, οὐκ 4 έχοιεν όπόθεν λαμβάνοιεν. και οί μεν άμφι Χειρίσοφον απήεσαν εκ της βοηθείας ο δε Εενοφων επεί κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις, ἡνίκα ἀπὸ τῆς βοη-5 θείας ἀπήντησαν οἱ "Ελληνες, ἔλεγεν, 'Ορᾶτε, ὡ ἄνδρες "Ελληνες, υφιέντας την χώραν ήδη ήμετέραν είναι; ά γάρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ καίουσιν ώς ἀλλοτρίαν. άλλ' εάν που καταλίπωσί γε αύτοις τὰ επιτήδεια, 6 όψονται καὶ ήμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὧ Χειρίσοφε, έφη, δοκεί μοι βοηθείν έπλ τούς καίοντας ώς ύπερ της ήμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὔκουν έμοιγε δοκεί· άλλὰ καὶ ήμείς, ἔφη, καίωμεν, καὶ οὕτω βάττον παύσονται.

Έπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἔνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις 8 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ 'Ρόδιος εἶπεν, 'Εγὼ βέλω, ὡ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὁπλίτας, ᾶν ἐμοὶ ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε.

έρωτώμενος δε ότου δέοιτο, 'Ασκών, έφη, δισχιλίων 9 δεήσομαι· πολλά δ' όρω ταθτα πρόβατα και αίγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, α ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ραδίως αν παρέχοι την διάβασιν. δεήσομαι δε και των 10 δεσμών οίς χρησθε περί τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τούς ἀσκούς πρὸς ἀλλήλους, ὁρμίσας ἔκαστον ἀσκὸν λίθους άρτήσας καὶ άφεὶς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγών καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλώ ὕλην καὶ γην ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα 11 μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι . ώστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἡ ὕλη καὶ ἡ γῆ σχήσει. ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐν-12 θύμημα χάριεν εδόκει είναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον. ησαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οδ εὐθὺς τοίς πρώτοις οὐδὲν αν ἐπέτρεπον τούτων ποιείν. ἐν-13 ταθθα την μέν ύστεραίαν έπανεχώρουν είς τουμπαλιν [ή] πρὸς Βαβυλώνα εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ένθεν έξήεσαν ωστε οι πολέμιοι ου προσήλαυνον, άλλὰ ἐθεῶντο καὶ δμοιοι ήσαν θαυμάζειν, ὅποι ποτε τρέψονται οἱ "Ελληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια 14 ζσαν· οί δὲ στρατηγοί καὶ οί λοχαγοί πάλιν συνήλθον, ιαλ συναγαγόντες τους έαλωκότας ήλεγχον την κύκλφ τασαν χώραν τίς εκάστη είη. οι δ' έλεγον, ὅτι τὰ 15 ι εν πρός μεσημβρίαν της έπι Βαβυλώνα είη και Μηίαν, δι' ήσπερ ήκοιεν, ή δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Εκβάτανα φέροι, ένθα θερίζειν και ἐαρίζειν λέγετα ζασιλεύς, ή δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν πὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ή δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ ρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. ούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὅρη καὶ πολεμικοὺς 16 υαι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν οτε είς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας. ρύτων δε οὐδενα ἀπονοστήσαι διὰ την δυσχωρίαν.

όπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν τῷ πεδίφ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους 17 καὶ ἐκείνων πρὸς ἐαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἰναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβαλεῖν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς ᾿Αρμενίαν ἥξειν, ἡς ᾿Ορόντας ἡρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ᾽ εὖπορον 18 ἔφασαν εἰναι, ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ὅπως, ὁπηνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας, τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσαιεν, συνεσκευασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἡνίκ᾽ ἄν τις παραγγέλλη.

BOOK IV.

1 "Όσα μὲν δὴ ἐν τῷ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταις σπονδαις ας βασιλευς καὶ οι σὺν Κύρφ ἀναβάντες "Ελληνες ἐσπείσαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τους "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρό-2 σθεν λόγφ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τύγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἢν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἢν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοις στρατηγοις διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον είναι. 3 ἤκουον γὰρ τῶν άλισκομένων, ὅτι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῆ ᾿Αρμενία τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἡν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἡν δὲ μὴ

βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγας ελέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος είναι, καὶ ἔστιν ούτως έχου. την δ' είς τους Καρδούχους έμβολην ώδε 4 ποιούνται, αμα μεν λαθείν πειρώμενοι, αμα δε φθάσαι πρίν τούς πολεμίους καταλαβείν τὰ ἄκρα. ἐπειδή ἡν 5 άμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἄμα τη ήμέρα πρός τὸ όρος. ἔνθα δη Χειρίσοφος μὲν ήγεῖτο 6 τοῦ στρατεύματος λαβών τὸ ἀμφ' αύτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Εενοφων δε σύν τοις οπισθοφύλαξιν όπλίταις είπετο οὐδένα ἔχων γυμνητα· οὐδείς γάρ κίνδυνος εδόκει είναι, μή τις ἄνω πορευομένων έκ τοῦ όπισθεν έπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει 7 Χειρίσοφος πρίν τινα αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων ἐπειτα δ' ύφηγεῖτο εφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος είς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοις των ὀρέων. Ενθα δη οί μεν Καρδούχοι εκλιπόντες 8 τας οίκίας έχοντες και γυναϊκας και παίδας έφευγον έπὶ τὰ ὅρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἢν λαμβάνειν, ήσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αί οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ "Ελληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους εδίωκον, υποφειδόμενοι, εί πως εθελήσειαν οί Καρδούχοι διιέναι αὐτούς ώς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, 9 ότφ τις έπιτυγχάνοι, ελάμβανον ανάγκη γαρ ήν. οί δε Καρδούχοι ούτε καλούντων υπήκουον ούτε άλλο διλικον ουδέν εποίουν. επεί δε οί τελευταίοι των Έλ- 10 νήνων κατέβαινον είς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ήδη σκοταίοι, διὰ γὰρ τὸ στενην είναι την όδὸν δλην την μέραν ή ανάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις εἰς ας κώμας, τότε δη συλλεγέντες τινές των Καρδούχων οῖς τελευταίοις ἐπέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ .ίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι τινές ὄντες.

έξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν.

11 εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἃν διαφθαρῆναι πολὰ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ

την νύκτα οὕτως έν ταίς κώμαις ηύλίσθησαν· οὶ δὲ Καρδοῦχοι πυρά πολλά ἔκαιον κύκλφ ἐπὶ τῶν ὀρέων

12 καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τάλλα, καὶ ὁπόσα ἢν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῆ στατιῆ πάντα ἀφεῖναι.

13 σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὅντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὅντες ἀπόμαχοι ἢσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὅντων.

δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιείν.

14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ἐπιστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἶον ἡ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἡ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

15 είς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολύς, ἀναγκαῖον δ' ἢν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἢν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ἀπισθοφυλάκει δὲ Εενοφῶν.

16 καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων ὅστε ἀναγκάζοντο οἱ "Ελληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῆ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι

17 ίσχυρως επικέοιντο. ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυώτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἢγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι, ὥστε δῆλον ἢν, ὅτι πραγμά τι εἴη· σχολὴ δ' οὐκ ἢν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆ

Awrol

έγύγνετο τοις όπισθοφύλαξι. και ένταῦθα άποθνήσκει 18 ανήρ αγαθός Λακωνικός Κλεώνυμος τοξευθείς δια τής άσπίδος και της σπολάδος είς τὰς πλευράς, και Βασίας 'Αρκάς διαμπερές είς την κεφαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο 19 έπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Εενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τον Χειρίσοφον ήτιατο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ηναγκάζοντο φεύγοντες αμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλώ τε κάγαθω ἄνδρε τέθνατον, και ούτε ἀνελέσθαι ούτε Βάψαι έδυνάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, 20 Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα έστί μία δε αύτη όδος ην όρας όρθία, και έπι ταύτη ανθρώπων δράν έξεστί σοι δχλον τοσούτον, οι κατειληφότες φυλάττουσι την έκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευ-21 δον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι πρίν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγεμόνες οθς έχομεν ου φασίν είναι άλλην όδόν. ό δè 22 Ξενοφων λέγει, 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ρμιν πράγματα παρείχον, ενηδρεύσαμεν, όπερ ημας · ιαὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐ--ων, καλ ζωντας προύθυμήθημεν λαβείν αὐτοῦ τούτου νεκεν, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον δια-23 αβόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην όδὸν ἡ τὴν φανεράν. μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων ροσαγομένων ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶνος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι 24 ἔτος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε υγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη αὐτὸς δ' ἔφη γήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. ωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτἢ δυσπάριτον χωρίον, 25 κη εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον εσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 χαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν λέγειν τε παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ

αγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντης πο27 ρεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὁπλιτῶν ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεὺς ᾿Αρκὰς καὶ ᾿Αγασίας Στυμφάλιος ᾿Αρκάς, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ᾿Αρκὰς καὶ οῦτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβῶν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου.
28 ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται ᾿Αριστέας Χῖος, δς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιᾶ εἰς τὰ τοιαῦτα

έγένετο.

Καὶ ἢν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἡν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τῆ ήμέρα τη σάλπιγγι σημαίνειν και τούς μεν άνω όντας ίέναι έπι τούς κατέχοντας την φανεράν έκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἃν δύνωνται 2 τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθος ώς δισχίλιοι καὶ ύδωρ πολύ ην έξ οὐρανοῦ. Εενοφών δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῆ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν 3 τον νούν και ώς μάλιστα λάθοιεν οι περιιόντες. ἐπεί δὲ ησαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθοφύλακες, ην ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οί βάρβαροι όλοιτρόχους άμαξιαίους καλ μείζους και έλάττους, οι φερόμενοι πρός τας πέτρας πταίοντες διεσφενδονώντο και παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οξόν 4 τ' ην τη εἰσόδφ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτη δύναιντο, ἄλλη ἐπειρώντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος εγένετο επεί δε φοντο αφανείς είναι απιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι όντες αὐτῶν οἱ όπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι, [φοβούμενοι δήλον ὅτι,] οὐδὲν ἐπαύσαντο δι'

δλης της νυκτός κυλινδούντες τούς λίθους τεκμαίρεσθαι δ' ἢν τῷ ψόφφ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύ- 5 κλφ περιιόντες καταλαμβάνουσι τούς φύλακας άμφί πῦρ καθημένους καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οί δ' οὐ κατείχον, ἀλλὰ μαστὸς ἢν ὑπὲρ αὐ- β τών, παρ' δυ ην ή στενή αυτη όδός, έφ' ή έκάθηντο οί φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους $\mathring{\eta}_{\nu}$, ο $\hat{\epsilon}$ επ $\hat{\epsilon}$ τ $\hat{\eta}$ φανερ $\hat{\epsilon}$ δδ $\hat{\varphi}$ ἐκάθηντο. κα $\hat{\epsilon}$ την μὲν νύκτα 7 ένταῦθα διήγαγον ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἐπορεύ-οντο σιγῆ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. έπει δε είδου άλλήλους, ή τε σάλπυγξ εφθέγξατο και άλαλάξαντες ίεντο έπι τους άνθρώπους οι δε ουκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ὶπέθνησκον εύζωνοι γὰρ ήσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσο- 8 φον ακούσαντες της σάλπιγγος εὐθύς ίεντο ἄνω κατά τὴν φανερὰν όδόν . ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ιτριβεις όδους επορεύοντο ή έτυχον έκαστοι όντες, καλ υαβάντες ώς εδύναντο ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. αὶ οὖτοι πρῶτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ 9 ωρίου. Εενοφων δε έχων των οπισθοφυλάκων τούς μίσεις επορεύετο ήπερ οι τον ήγεμονα έχοντες εὐοωτάτη γὰρ ἢν τοῖς ὑποζυγίοις τοὺς δὲ ἡμίσεις ὅπιθεν των ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγχά-10 ουσι λόφω ύπερ της όδου κατειλημμένω ύπο των ολεμίων, οθς ή ἀποκόψαι ην ἀνάγκη ή διεζεθχθαι ἀπὸ ων άλλων Έλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν αν ἐπορεύθησαν περ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἢν ἄλλη ἢ ταύτη :βηναι. ἔνθα δη παρακελευσάμενοι άλληλοις προσ-11 άλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κλφ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ ρύλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνον-12 ις όπη εδύναντο εκαστός οἱ βάρβαροι ετόξευον καὶ

έβαλλον, έγγυς δ' οὐ προσίεντο, άλλά φυγή λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες καὶ ἔτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ 13 τοῦτον αὐθις εδόκει πορεύεσθαι. εννοήσας δ' δ Εενοφων, μή, εί ξρημον καταλείποι τον ήλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν, ἐπὶ πολύ δ' ἢν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενής της όδου πορευόμενα, καταλείπει έπὶ του λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος 'Αθηναίον καὶ 'Αμφικράτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναίον καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργείον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο έπι του δεύτερου λόφου, και τῷ αὐτῷ τρόπω και τοῦ-14 τον αίρουσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἡν πολύ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθεί-15 σης φυλακής τής νυκτός ύπο των έθελοντων. έπει δ' έγγυς έγενοντο οι Ελληνες, λείπουσιν οι βάρβαροι άμαχητί του μαστόν, ώστε θαυμαστον πάσι γενέσθαι και υπώπτευον δείσαντας αυτούς, μη κυκλωθέντες πολιορκοίντο, ἀπολιπείν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς 16 οπισθοφύλακας έχώρουν. και Εενοφών μέν σύν τοις νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατά την όδον ἐν τῷ ὁμαλῷ 17 θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτφ τῷ χρόνῳ ἢλθεν Αρχαγόρας ὁ ᾿Αργεῖος πεφευγὼς καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ 'Αμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ άλλόμενοι κατά της πέτρας πρός τους όπισθοφύλακας άφίκουτο. 18 ταθτα δε διαπραξάμενοι οί βάρβαροι ήκον επ' αντίπορου λόφου τῷ μαστῷ· καὶ Εενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' έρμηνέως περί σπονδών και τούς νεκρούς απήτει. 19 οί δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ῷ μὴ καίειν τὰς κώμας.

συνωμολόγει ταῦτα ὁ Εενοφών. ἐν ῷ δὲ τὸ μὲν ἄλλο

στράτευμα παρήει, οί δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οί έκ τούτου τοῦ τόπου σενερρήμσαν. ἐνταῦθα ἴσταντο οί πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ 20 μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δή οί πολέμιοι πολλφ πλήθει και Βορύβφ· και ἐπεί έγένοντο έπὶ της κορυφης τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οδ Εενοφων κατέβαινεν, εκυλίνδουν πέτρας καλ ενός μεν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφώντα δὲ ὁ ὑπασπιστης ἔχων την ασπίδα απέλιπεν· Ευρύλοχος δε Λουσιεύς 'Αρκας 21 προσέδραμεν αὐτῷ ὁπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβε-3λημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντε--αγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22 ο Έλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ αλαίς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι καὶ γὰρ οἶνος -ολύς ην, δν έν λάκκοις κονιατοίς είχον. Εενοφων δέ 23 αλ Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τούς νερούς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ποθανούσιν έκ των δυνατων, ωσπερ νομίζεται ανδράν άγαθοίς. τη δὲ ὑστεραία ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο 24 ιχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη στενὸν χωρίον ροκαταλαμβάνοντες εκώλυον τὰς παρόδους. ὁπότε 25 ν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Εενοφῶν ὅπισθεν ἐκβαίν πρός τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ιώτοις ανωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι των κωλυόνν, όπότε δὲ τοῖς ὅπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος 26 Βαίνων και πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωόντων έλυε την ἀπόφραξιν της παρόδου τοις όπιεν και άει ούτως έβοήθουν άλλήλοις και ισχυρώς λήλων ἐπεμέλοντο. ήν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς 27 ιβάσι πολλά πράγματα παρείχον οί βάρβαροι πάκαταβαίνουσιν έλαφροί γὰρ ήσαν, ώστε καὶ έγεν φεύγοντες αποφεύγειν οὐδεν γάρ είχον άλλο ή α καλ σφενδόνας άριστοι δὲ τοξόται ήσαν είχον 28 τόξα έγγυς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέου ή

διπήχη· είλκον δὲ τὰς νευράς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες· τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν βωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ελληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἤρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

3 Ταύτην δ' αὐ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώ μαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὐρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν 'Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ "Ελληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἐξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν 2 Καρδούχων. τότε μὲν οὐν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, δσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

3 ⁴ Αμα δὲ τῆ ἡμέρα δρῶσιν ἱππεῖς που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν 'Αρμενίαν ἐκβαίνειν.

4 ήσαν δ' οὖτοι 'Ορόντου καὶ 'Αρτούχου, 'Αρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἰ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ'

5 είχον γέρρα μακρά και λόγχας, αι δε δχθαι αυται, εφ' ων παρατεταγμένοι ούτοι ήσαν, τρία ή τέτταρα πλέθρα ἀπό τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δε μία ή ὁρωμένη ήν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος · ταύτη ἐπει-

6 ρῶντο διαβαίνειν οἱ Ελληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἡν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὖτ' ἐν

J. Modrice

τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἢν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμός επί τε της κεφαλής τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοί έγίγνοντο πρός τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη. ανεχώρησαν οθυ και αυτοθ έστρατοπεδεύσαντο παρά τον ποταμόν ενθα δε αύτοι την πρόσθεν νύκτα ήσαν, 7 έπὶ τοῦ ὅρους ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους εν τοις δπλοις. ενταύθα δή πολλή άθυμία ην τοις "Ελλησιν, όρωσι μέν του ποταμού την δυσπορίαν, όρωσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, όρωσι δὲ τοίς διαβαίνουσιν έπικεισομένους τούς Καρδούχους όπισθεν. ταύτην μεν οθν την ημέραν και την νύκτα 8 έμειναν εν πολλή απορία δυτες. Εενοφων 🞉 δυαρ είδεν έδοξεν εν πέδαις δεδέσθαι, αὐται δε αὐτῷ αὐτόιαται περιρρυήναι, ώστε λυθήναι καλ διαβαίνειν όπότον έβούλετο. έπει δε δρθρος ήν, έρχεται πρός του 9 Χειρίσοφον και λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, αλ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ήδετό τε καὶ ώς άχιστα εως υπέφαινεν εθύοντο πάντες παρόντες οί τρατηγοί και τὰ ίερα καλά ην εὐθύς ἐπι τοῦ πρώου. και ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ οχαγοί παρήγγελλον τη στρατιά άριστοποιείσθαι. αὶ ἀριστῶντι τῷ Εενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί-10 κω· ήδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριτῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καί, εἰ καθεύδοι, τεγείραντα είπειν, εί τίς τι έχοι των πρός τὸν πόλεου. και τότε έλεγον, ότι τυγχάνοιεν φρύγανα συλ-11 έγοντες ώς έπὶ πῦρ, κἄπειχα κατίδοιεν έν τῷ πέραν πέτραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά : καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ίμαων κατατιθεμένους εν πέτρα αντρώδει. ἰδοῦσι δέ 12 bισι δόξαι ἀσφαλèς είναι διαβήναι· οὐδè γàρ τοῖς λεμίοις ίππεῦσι προσβατὸν είναι κατά τοῦτο. δύντες δ' έφασαν έχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς υσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν διαἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν.

11 εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἃν διαφθαρῆναι πολὰ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλφ ἐπὶ τῶν ὀρέων

12 καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν

τοις στρατηγοίς και λοχαγοίς των Έλλήνων έδοξε των τε υποζυγίων τὰ ἀναγκαία καὶ δυνατώτατα πορεύεσθαι ἔχοντας, καταλιπόντας τάλλα, και ὁπόσα ἢν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῆ στατιῷ πάντα ἀφείναι.

13 σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὅντες ἀπόμαχοι ἢσαν, διπλάσιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων.

δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιείν.

14 Έπει δε άριστήσαντες επορεύοντο, επιστάντες εν στενώ οι στρατηγοί, εί τι ευρίσκοιεν των ειρημένων μη άφειμένον, άφηρουντο, οι δ' επείθοντο, πλην εί τις τι εκλεψεν, οιον ή παιδός επιθυμήσας ή γυναικός των εὐπρεπών. και ταύτην μεν την ήμεραν ουτως επορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι τὰ δε και ἀναπαυόμενοι.

15 είς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμων πολύς, ἀναγκαῖον δ' ἢν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἢν ἱκανὰ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ἀπισθοφυλάκει δὲ Εενοφων.

16 καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων ιῶστε ἀναγκάζοντο οἱ Ελληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῆ πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Εενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι

17 ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἔνθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυῷτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἢγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι, ὥστε δῆλον ἢν, ὅτι πρῶγμά τι εἴη· σχολὴ δ' οὐκ ἢν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς. ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆ

Avrol

έγύγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει 18 άνηρ άγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθείς διὰ της άσπίδος και της σπολάδος είς τας πλευράς, και Βασίας Αρκάς διαμπερές είς την κεφαλήν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο 19 ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ είχεν ὁ Εενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τον Χειρίσοφον ήτιατο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' γυαγκάζουτο φεύγουτες άμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο αλώ τε κάγαθω ἄνδρε τέθνατον, καλ ούτε άνελέσθαι ύτε θάψαι έδυνάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος, 20 βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὅρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα στί· μία δὲ αὔτη όδὸς ἡν όρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτη υθρώπων δράν έξεστί σοι δχλον τοσούτον, οί κατειηφότες φυλάττουσι την ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευ-21 νν καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην θάσαι πρίν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγεύνες οθς έχομεν ου φασίν είναι άλλην όδόν. ό δέ 22 ενοφων λέγει, 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ιιν πράγματα παρείχον, ενηδρεύσαμεν, όπερ ήμας ιὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐον, και ζωντας προύθυμήθημεν λαβείν αύτου τούτου εκεν, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον δια-23 βόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἡ τὴν φανεράν. μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη καὶ μάλα πολλῶν φόβων οσαγομένων ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶν-τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι 24 τος μὲν διὰ ταῦτα οὐ φαίη εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε γάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη αὐτὸς δ' ἔφη ௌσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. τώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῆ δυσπάριτον χωρίον, 25 εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον σθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 αγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὁπλιτῶν λέγειν τε παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ

ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πο27 ρεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὁπλιτῶν ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεὺς ᾿Αρκὰς καὶ ᾿Αγασίας Στυμφάλιος ᾿Αρκάς, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ᾿Αρκὰς καὶ οὐτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβῶν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐγῶ γάρ, ἔφη, οἰδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου.
28 ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρ-

28 ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται ᾿Αριστέας Χίος, δς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιὰ εἰς τὰ τοιαῦτα

έγένετο.

Καὶ ἢν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἡν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα τῆ σάλπυγγι σημαίνειν καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ιέναι έπι τους κατέχοντας την φανεράν έκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς αν δύνωνται 2 τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθος ώς δισχίλιοι καὶ ύδωρ πολύ ην έξ οὐρανοῦ. Εενοφών δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῆ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν 3 τον νουν και ώς μάλιστα λάθοιεν οι περιιόντες. ἐπεὶ δὲ ἢσαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθοφύλακες, ἢν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὁλοιτρόχους άμαξιαίους καὶ μείζους και έλάττους, οι φερόμενοι πρός τὰς πέτρας πταίοντες διεσφενδονώντο και παντάπασιν οὐδε πελάσαι οξόν 4 τ' ην τη εἰσόδφ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτη δύναιντο, ἄλλη ἐπειρώντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος έγένετο έπει δε φοντο άφανεις είναι άπιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι όντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι, [φοβούμενοι δήλον ὅτι,] οὐδὲν ἐπαύσαντο δι'

δλης τής νυκτός κυλινδούντες τούς λίθους τεκμαίρεσθαι δ' ἢν τῷ ψόφφ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύ- 5 κλφ περιιόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ τῦρ καθημένους καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες τοὺς δὲ ιαταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέζοντες. οί δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἢν ὑπὲρ αὐ- 6 οῦν, παρ' δν ἢν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ἢ ἐκάθηντο οἱ νύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ν, οι έπι τη φανερά δδώ εκάθηντο. και την μέν νύκτα 7 νταῦθα διήγαγον ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἐπορεύ-ντο σιγῆ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ αρ ομίχλη εγένετο, ώστε έλαθον εγγύς προσελθόντες. τεὶ δὲ εἰδον ἀλλήλους, ή τε σάλπυγξ ἐφθέγξατο καὶ λαλάξαντες ζεντο έπι τους ανθρώπους οι δε ουκ λέξαντο, άλλὰ λιπόντες την όδον φεύγοντες όλυγοι τέθνησκον εύζωνοι γὰρ ήσαν. οί δὲ ἀμφὶ Χειρίσο- 8 ον ἀκούσαντες της σάλπιγγος εὐθὺς ίεντο ἄνω κατά ιν φανεράν όδόν άλλοι δέ των στρατηγών κατά ριβείς όδους επορεύοντο ή έτυχον έκαστοι όντες, και αβάντες ως εδύναντο ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. λ οδτοι πρώτοι συνέμιξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ 9 ρίου. Έκνοφων δὲ ἔχων των ὀπισθοφυλάκων τοὺς ίσεις ἐπορεύετο ήπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες εὐοτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις τοὺς δὲ ἡμίσεις ὅπιεν των υποζυγίων έταξε. πορευόμενοι δ' έντυγχά-10 ισι λόφφ ύπερ της όδου κατειλημμένο ύπο των λεμίων, οθς ή ἀποκόψαι ην ἀνάγκη ή διεζεθχθαι ἀπὸ ν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἃν ἐπορεύθησαν ερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οἰκ ἢν ἄλλη ἢ ταύτη βήναι. ἔνθα δή παρακελευσάμενοι άλλήλοις προσ-11 λλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ :λφ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ ίλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνον-12 ο δπη εδύναντο εκαστός οι βάρβαροι ετόξευον καλ

έβαλλον, έγγυς δ' οὐ προσίεντο, άλλα φυγή λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες και έτερον δρώσιν έμπροσθεν λόφον κατεχόμενον έπί 13 τοῦτον αὐθις εδόκει πορεύεσθαι. εννοήσας δ' δ Εενοφων, μή, ει έρημον καταλείποι τον ήλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν, ἐπὶ πολύ δ' ἢν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενής της όδου πορευόμενα, καταλείπει έπι του λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος 'Αθηναίον καὶ 'Αμφικράτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναΐον καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργείον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦ-14 τον αίρουσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἡν πολύ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθεί-15 σης φυλακής τής νυκτός ύπο των έθελοντων. ἐπεὶ δ' έγγυς έγενοντο οι Ελληνες, λείπουσιν οι βάρβαροι άμαχητὶ τὸν μαστόν, ώστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι και υπώπτευον δείσαντας αυτούς, μη κυκλωθέντες πολιορκοΐντο, ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς 16 οπισθοφύλακας έχώρουν. καλ Εενοφών μέν σύν τοίς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν υπάγειν, όπως οἱ τελευταιοι λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ 17 θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε. καὶ ἐν τούτφ τῷ χρόνῳ ἤλθεν Αρχαγόρας ὁ ᾿Αργεῖος πεφευγὼς καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφι-• σόδωρος καὶ 'Αμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ άλλόμενοι κατά της πέτρας πρός τους όπισθοφύλακας άφίκουτο. 18 ταθτα δε διαπραξάμενοι οι βάρβαροι ήκον επ' αντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' έρμηνέως περί σπονδών και τούς νεκρούς απήτει. 19 οι δε έφασαν αποδώσειν εφ' φ μη καίειν τας κώμας. συνωμολόγει ταθτα ο Εενοφών. Εν φ δε το μεν άλλο

στράτευμα παρήει, οί δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οί έκ τούτου τοῦ τόπου σουκρούησαν. ἐνταῦθα ἴσταντο οί πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ 20 μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δή οί πολέμιοι πολλώ πλήθει καλ βορύβω· καλ έπελ έγένοντο έπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οῦ Εενοφῶν κατέβαινεν, εκυλίνδουν πέτρας καλ ένδς μεν κατέαξαν τὸ σκέλος, Εενοφώντα δὲ ὁ ὑπασπιστης ἔχων την λοπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεύς 'Αρκάς 21 τροσέδραμεν αὐτῷ ὁπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβε-βλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντε-αγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22 ο Έλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαίς καὶ αλαίς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος ολύς ην, δυ εν λάκκοις κονιατοίς είχου. Εενοφών δε 23 αὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τοὺς νεοούς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ποθανούσιν έκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράν ἀγαθοῖς. τῆ δὲ ὑστεραία ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο · 24 ιχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη στενὸν χωρίον ροκαταλαμβάνοντες εκώλυον τὰς παρόδους. ὁπότε 25 ν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενοφῶν ὅπισθεν ἐκβαίν προς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι τῶν κωλυόνν, δπότε δὲ τοῖς ὅπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος 26 βαίνων καλ πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωύντων έλυε την ἀπόφραξιν της παρόδου τοις όπιεν και άει ούτως έβοήθουν άλλήλοις και ισχυρώς \ήλων έπεμέλοντο. ήν δε και όπότε αὐτοῖς τοῖς 27 βασι πολλά πράγματα παρείχον οι βάρβαροι πάκαταβαίνουσιν έλαφροί γὰρ ήσαν, ώστε καὶ ἐγ-'εν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ εἰχον ἄλλο ἢ α καὶ σφενδόνας· ἄριστοι δὲ τοξόται ἦσαν· εἰχον 28 τόξα έγγυς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ή

διπήχη· είλκον δὲ τὰς νευράς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες· τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν βωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ελληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἡρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

- 3 Ταύτην δ' αὐ τὴν ἡμέραν ηὐλισθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὐρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν 'Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ "Ελληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἐξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν 2 Καρδούχων. τότε μὲν οὖν ηὐλισθησαν μάλα ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.
- 3 "Αμα δὲ τἢ ἡμέρα ὁρῶσιν ἱππεῖς που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν 'Αρμενίαν ἐκβαίνειν.
- 4 ήσαν δ' οὖτοι 'Ορόντου καὶ 'Αρτούχου, 'Αρμένιοι καὶ Μαρδόνιοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἰ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ'
- 5 είχον γέρρα μακρά και κόγχας, αι δε δχθαι αυται, εφ' ων παρατεταγμένοι ουτοι ήσαν, τρία ή τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δε μία ή ὁρωμένη ην ἄγουσα ἄνω ωσπερ χειροποίητος · ταύτη ἐπει-
- β ρῶντο διαβαίνειν οἱ Ελληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὸς ἡν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὕτ' ἐν

J. Bushnew

τῷ ύδατι τὰ ὅπλα ἡν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμός επί τε της κεφαλής τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοί έγβγνοντο πρός τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη. άνεχώρησαν οθν καλ αθτοθ έστρατοπεδεύσαντο παρά τον ποταμόν ενθα δε αύτοι την πρόσθεν νύκτα ήσαν, 7 έπὶ τοῦ ὅρους ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους έν τοῖς ὅπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ην τοις Ελλησιν, όρωσι μέν του ποταμού την δυσποοίαν, όρωσι δè τους διαβαίνειν κωλύσοντας, όρωσι δè τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ίπισθεν. ταύτην μεν οθυ την ημέραν και την νύκτα 8 μειναν εν πολλή απορία δυτες. Εενοφων δε δυαρ ίδεν έδοξεν έν πέδαις δεδέσθαι, αὐται δὲ αὐτῷ αὐτόιαται περιρρυήναι, ώστε λυθήναι καλ διαβαίνειν όπότον έβούλετο. έπει δὲ ὅρθρος ἡν, ἔρχεται πρὸς τὸν 9 Κειρίσοφον και λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, αλ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἥδετό τε καλ ώς άχιστα έως υπέφαινεν εθύοντο πάντες παρόντες οί τρατηγοί και τὰ ἱερὰ καλὰ ἢν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώου. και ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ οχαγοί παρήγγελλον τη στρατιά άριστοποιείσθαι. αλ άριστωντι τώ Εενοφωντι προσέτρεχον δύο νεανί-10 κω ήδεσαν γάρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριτῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καί, εἰ καθεύδοι, τεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεου. καὶ τότε ἔλεγου, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλ-11 έγοντες ώς έπὶ πῦρ, κἄπειχα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν πέτραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά : καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ίμαων κατατιθεμένους έν πέτρα αντρώδει. ιδοῦσι δέ 12 bισι δόξαι ἀσφαλές είναι διαβήναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς λεμίοις ίππευσι προσβατόν είναι κατά τούτο. δύντες δ' έφασαν έχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς υσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν δια-

βήναι πρίν βρέξαι τὰ αίδοῖα· καὶ διαβάντες καὶ λα-13 βόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ήκειν. εὐθὺς οὖν ὁ Εενοφῶν αυτός τε έσπενδε και τοις νεανίσκοις έγχειν έκέλευε και εύχεσθαι τοις φήνασι θεοις τά τε ονείρατα και τον πόρον και τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ΄ εύθυς ήγε τους νεανίσκους παρά τον Χειρίσοφον, και 14 διηγούνται ταὐτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδας εποίει. σπείσαντες δε τοις μεν άλλους παρήγ γελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς εβουλεύοντο, ὅπως ἃν κάλλιστα διαβαίεν καλ τούς τε ξμπροσθεν νικώεν καλ ύπο των όπισθεν 15 μηδεν πάσχοιεν κακόν. καλ έδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μεν ηγεισθαι και διαβαίνειν έχοντα το ημισυ του στρατεύματος, τὸ δ' ημισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφώντι, τα δε ύποζύγια και τον όχλον εν μέσφ τούτων διαβαί-16 νειν. ἐπεὶ δὲ καλώς ταῦτα είχεν ἐπορεύοντο ήγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸν ποταμόν · ὁδὸς 17 δε ην επί την διάβασιν ώς τέτταρες στάδιοι. μένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. έπειδή δὲ ήσαν κατά τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦς ποταμού, έθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ελάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀρι-18 στερά τοὺς δ' ἐν δεξιά ἐαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντεις εσφαγιάζοντο είς τον ποταμόν οί δε πολέμιοι ετόξευόν 19 τε καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὔπω ἐξικνοῦντο. ἐπεὶ δὲ καλά ην τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιωται καλ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καλ αί γυναίκες ἄπασαι· πολλαὶ γὰρ ἢσαν ἐταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. 20 καλ Χειρίσοφος μεν ενέβαινε και οι σύν εκείνω. ο δε Εενοφών των οπισθοφυλάκων λαβών τούς εύζωνοτάτους έθει ανα κράτος πάλιν έπι τον πόρον τον κατά την έκβασιν την είς τὰ τῶν Αρμενίων όρη, προσποιĆ

ούμενος ταύτη διαβάς ἀποκλείσειν τούς παρά τὸν ποταμὸν ίππεῖς. οἱ δὲ πολέμιοι ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφί 21 Χειρίσοφον εύπετως τὸ ὕδωρ περώντας, ὁρώντες δὲ τούς άμφι Εενοφώντα θέοντας είς τουμπαλιν, δείσαντες μη αποκλεισθείησαν φεύγουσιν ανα κράτος ώς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὅρος./ Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἶππέων καὶ Αἰσχίνης 22 ό την τάξιν έχων των πελταστών των άμφι Χειρίσοφον, ἐπεὶ εωρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, είποντο· οἱ δὲ στρατιώται έβόων μη ἀπολείπεσθαι ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ ὅρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν 23 ππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ίχθας έπι του ποταμου έξέβαινεν έπι τους άνω πολειίους. οι δε άνω, δρώντες μεν τούς εαυτών ίππεας bεύγοντας, δρώντες δ' δπλίτας σφίσιν επιόντας, εκλείτουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Εενοφῶν δ', ἐπεὶ 24 α πέραν δώρα καλώς γυγνόμενα, απεχώρει την ταχίτην πρὸς τὸ διαβαίνον στράτευμα· καὶ γὰρ οἱ Καροῦχοι φανεροὶ ήδη ήσαν είς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ις έπιθησόμενοι τοῖς τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος 25 εν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δε σύν όλίγοις επιχειρήας έπιδιωξαι έλαβε των σκευοφόρων τα υπολειπόενα καὶ μετά τούτων ἐσθητά τε καλην καὶ ἐκπώματα. αλ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ὅχλος 26 κμην διέβαινε, Εενοφών δε στρέψας πρύς τούς Καρρύχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς οχαγοίς κατ' ένωμοτίας ποιήσασθαι εκαστον τὸν έαυοῦ λόχου, παρ' ἀσπίδας παραγαγόντας την ἐνωμοτίαν τὶ φάλαγγος καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ τοὺς ἐνωοτάρχας πρὸς των Καρδούχων ίέναι, οὐραγούς δὲ ιταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι 27 ; εώρων τούς οπισθοφύλακας τοῦ ὅχλου ψιλουμένους ιλ όλίγους ήδη φαινομένους, βάττον δη έπήεσαν ώδάς

12 mil

τινας άδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ άσφαλώς είχε, πέμπει παρά Εενοφώντα τούς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει ποιείν 28 δ, τι αν παραγγέλλη. ίδων δε αὐτούς διαβαίνοντας δ Εενοφων πέμψας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μείναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μη διαβάντας δταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, εναντίους ενθεν καλ ένθεν σφών εμβαίνειν έ ώς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τούς άκοντιστάς και ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας μη πρόσω δὲ τοῦ 🐿 ποταμού προβαίνειν. τοις δε παρ' έαυτώ παρήγγειλεν, ἐπειδὰν σφενδόνη ἐξικνῆται καὶ ἀσπὶς ψοφῆ, παιανίσαντας θείν είς τούς πολεμίους επειδάν δέ άναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπυγκτής σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ήγεισθαι μεν τους ουραγούς, θειν δε πάντας και διαβαίνειν ὅτι τάχιστα ή ἔκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ώς μη έμποδίζειν άλληλους. ὅτι οῦτος ἄριστος ἔσοιτο, 30 δς αν πρώτος εν τώ πέραν γένηται. οί δε. Καρδούχοι όρωντες ολίγους ήδη τους λοιπούς, πολλοί γάρ καί τῶν μένειν τεταγμένων ῷχοντο ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἐταιρῶν, ἐνταῦθα δὴ επέκειντο βρασέως και ήρχοντο σφενδονάν και τοξεύειν. 31 οἱ δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμφ ἐπ' αὐτούς οι δε ουκ εδέξαντο και γάρ ήσαν ώπλισμένοι ώς μέν έν τοις όρεσιν ίκανώς πρός τὸ ἐπιδραμείν καὶ φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἰκανῶς. 32 εν τούτφ σημαίνει ο σαλπιγκτής και οι μεν πολέμιοι έφευγον πολύ έτι βάττον, οί δ' Έλληνες τάναντία στρέψαντες έφευγον δια τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. 33 των δε πολεμίων οι μέν τινες αισθόμενοι πάλεν έδραμον έπι τον ποταμον και τοξεύοντες ολίγους έτρωσαν, οί δὲ πολλοί και πέραν δυτων τῶν Ελλήνων ἔτι 34 φανεροί ήσαν φεύγοντες. οί δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδρι-

- A STATE OF THE PARTY OF THE P

ζόμενοι και προσωτέρω του καιρού προϊόντες υστερον

τῶν μετὰ Εενοφῶντος διέβησαν πάλιν καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

Έπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι άμφὶ μέσον ήμέ- 4 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς ᾿Αρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ή πέντε παρασάγγας οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τούς πρός τούς Καρδούχους. είς δὲ ἡν ἀφίκοντο κώ- 2 μην μεγάλη τε ην καὶ βασίλειον είχε τῷ σατράπη καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπησαν· ἐπί-(τήδεια δ' ην δαψιλη. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα- 3. θμούς δύο, παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγάς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρείς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, έπλ τον Τηλεβόαν ποταμόν. ούτος δ' ην καλος μέν, μέγας δ' οὔ κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. ό δὲ τόπος οὐτος Αρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑσπέραν. 4 ύπαρχος δ' ην αὐτης Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, και όπότε παρείη, οὐδεις ἄλλος βασιλέα έπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὖτος προσήλασεν ἱππέας 5 έχων, καὶ προπέμψας έρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθήναι τοις ἄρχουσι. τοις δε στρατηγοις έδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων, τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο ἐφ' ῷ 6 *μήτε αὐτὸς τοὺς "Ελληνας άδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν* τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰπιτήδεια, ὅσων δέοιντο. έδοξε ταθτα τοίς στρατηγοίς καλ έσπείσαντο έπλ τούrous.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς διὰ πε- 7 λίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρη- κολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα ταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ τολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπε- 8 λευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-

Nonla:

τηγούς κατά τάς κώμας ού γάρ ξώρων πολέμιον ούδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει είναι διὰ τὸ πλήθος τῆς χιόνος. 9 ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ίερεία, σίτου, οίνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, δσπρια παντοδαπά. των δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοκεν στράτευμα 10 καλ νύκτωρ πολλά πυρά φαίνοιτο. ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοίς οὐκ ἀσφαλές είναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγείν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνηλθον καὶ 11 γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιων ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους καὶ τὰ ύποζύγια συνεπόδισεν ή χιών· καὶ πολύς ὄκνος ήν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεεινὸν ἡν ἡ χιών 12 ἐπιπεπτωκυῖα, ὅτφ μὴ παραρρυείη. ἐπεὶ δὲ Εενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχα ἀναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου και οι άλλοι αναστάντες πυρ έκαιον και έχρίοντο. 13 πολύ γὰρ ἐνταῦθα εὐρίσκετο χρίσμα, ῷ ἔχρῶντο ἀντ'

έλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

4 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἰναι εἰς

14 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἰναι εἰς τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῆ κραυγῆ καὶ ἡδονῆ ἤεσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς 15 σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τεμενίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὅντα 16 τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὅντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

σάγαριν, οιανπερ αι 'Αμαζόνες έχουσιν. Ερωτώμενος 17 δὲ τὸ ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἰναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οι δ' ηρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε είη και έπι τίνι συνείλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρί- 18 βαζος είη έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ώς ἐπὶ τἢ ὑπερβολἢ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἦπερ μοναχἢ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς "Ελ-] λησιν. ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ 19 στράτευμα συναγαίγειν. και εύθυς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἁλόντα άνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὅρη, οἱ πελτα- 20 σταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ έμειναν τούς όπλίτας, άλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οι δε βάρβαροι ἀκούσαντες τον θόρυ-21 βον ούχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων και Ιπποι ήλωσαν είς είκοσι καὶ ή σκηνη ή Τιριβάζου εάλω καὶ ἐν αὐτη κλίναι ἀργυρόποδες και έκπώματα και οι άρτοκόποι και οι οίνοχόοι φάσκοντες είναι. ἐπειδη δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οί 22 των δπλιτων στρατηγοί, εδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην έπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοίς καταλελειμμένοις, καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῆ σάλπιγγι ἀπήες αν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερον ἐπὶ πὸ στρατόπεδον.

Τη δ' ὑστερα ξι εδόκει πορευτέον είναι ὅπη δύναιντο 5 τάχιστα πρίν ἡ συλλεγήναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλής ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεφτρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦ- 2 θεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἔρήμους τρεῖς, παρασάγγας

πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο 3 δε αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο δια χιόνος πολλής και πεδίου σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπός καλ ἄνεμος βορράς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν 4 ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τούς ἀνθρώπους. ἔνθα δη των μάντεών τις είπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἢν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος οργυιά · ωστε καλ των υποζυγίων καλ των ανδραπόδων πολλά ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5 διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες ξύλα δ' ἢν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ είχον. οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὖ προσίεσαν πρός τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μετα δοίεν αὐτοίς πυρούς ή ἄλλο [τι] εἴτι ἔχοιεν βρωτόν. ένθα δή μετεδίδοσαν άλλήλοις ών είχον έκαστοι. δε τὸ πῦρ ἐκαίετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθρος έγίγνοντο μεγάλοι έστε έπὶ τὸ δάπεδον οῦ δὴ παρην 7 μετρείν τὸ βάθος της χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ την ἐπιοῦσαν ήμέραν όλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Εενοφῶν δ\όπισθοφυλακών και καταλαμβάνων τούς πίπτοντας των άν-8 θρώπων ηγνόει, ὅ, τι τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κάν τι φάγωσιν, αναστήσονται, περιιών περί τα ύποζύγια, εί πού τι δρώη βρωτόν, διεδίδου και διέπεμπε διδόντας τούς δυναμένους παρατρέχειν τοίς βουλιμιώσιν. ἐπειδη 9 δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων δε Χειρίσοφος μεν άμφι κνέφας πρός κώμην άφικνείται, καὶ ύδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναίκας και κόρας καταλαμβάνει έμπροσθεν 10 του ἐρύματος. αθται ἠρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ'

έρμηνεὺς εἰπε περσιστί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπηὺ. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', έπεὶ ὀψε ήν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ έρυμα σύν ταις ύδροφόροις. Χειρίσοφος μεν ούν και 11 οσοι εδυνήθησαν του στρατεύματος ενταυθα εστρατο-πεδεύσαντο, των δ' ἄλλων στρατιωτών οι μη δυνάμενοι διατελέσαι έν τη δδώ ένυκτέρευσαν άσιτοι καl άνευ πυρός και ένταθθώ τινες απώλοντο των στρατιωτών. ἐφείποντο δὲ τών πολεμίων συνειλεγμένοι 12 τινές και τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον και ίλλήλοις εμάχοντο περί αὐτῶν. ελείποντο δε καὶ τῶν ττρατιωτών οί τε διεφθαρμένοι ύπο τής χιόνος τούς φθαλμούς οί τε ύπο του ψύχους τους δακτύλους των τοδών ἀποσεσηπότες. ην δε τοις μεν όφθαλμοις επι- 13 ούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έχων πρὸ τῶν φθαλμών πορεύοιτο, τών δὲ ποδών, εἴ τις κινοῖτο καὶ ηδέποτε ήσυχίαν έχοι καὶ είς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. τοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς 14 🔟 όδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο. ιὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, τρβάτιναι πεποιημέναι έκ των νεοδάρτων βοων. δια 15 τοιαύτας οθν ανάγκας ύπελείποντό τινες των στραωτών και ιδόντες μέλαν τι χωρίον διά τὸ ἐκλελοι-έναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι καὶ τετήκει α κρήνην τινά, η πλησίον ην ατμίζουσα έν νάπη. ταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύθαι. ὁ δὲ Εενοφων έχων οπισθοφύλακας ώς ήσθετο, 16 είτο αὐτῶν πάση τέχνη καὶ μηχανή μη ἀπολείπελαι, λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοί πολέμιοι συνειλεένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐλευον· οὐ γὰρ ἃν δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα 17 ε κράτιστον είναι τοὺς επομένους πολεμίους φοβηι, εί τις δύναιτο, μη ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ην

μεν σκότος ήδη, οί δε προσήεσαν πολλώ Βορύβω αμφί 18 ών είχον διαφερόμενοι. Ενθα δή οι μεν όπισθοφύλακες άτε υγιαίνοντες έξαναστάντες έδραμον είς τους πολεμίους οι δε κάμνοντες ανακραγόντες δσον ήδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οί δέ πολέμιοι δείσαντες ήκαν έαυτούς κατά τής χιόνος είς την νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο. 19 καλ Εενοφων μεν καλ οί συν αυτώ είποντες τοις άσθε. νουσιν, ὅτι τῆ ὑστεραία ήξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρίν τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν έν τη όδφ αναπαυομένοις έπι της χιόνος τοις στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία 20 καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον, δτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ὁ δὲ παριών καὶ παραπέμπων των πελταστών τούς ισχυροτάτους εκέλευε σκέψασθαι, τί είη τὸ κωλύον. οί δὲ ἀπήγγελλον, 21 δτι δλον ουτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα και οι άμφι Εενοφώντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οίας ἐδύναντο καταστησάμενοι. έπει δε πρός ήμεραν ήν, ό μεν Εενοφων πεμψας πρός τούς ἀσθενούντας τούς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέ-22 λευεν αναγκάζειν προϊέναι. έν δε τούτφ Χειρίσοφος 🔾 πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οί τελευταίοι. οί δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπλ τὸ στρατόπεδον, αὐτοι δὲ ἐπορεύοντο, και πριν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ήσαν πρὸς τῆ κώμη, ἔνθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23 έπει δε συνεγένοντο άλλήλοις, έδοξε κατά τὰς κώμας άσφαλες είναι τας τάξεις σκηνούν. και Χειρίσοφος μεν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δε ἄλλοι διαλαχόντες ας εώρων 24 κώμας επορεύοντο εκαστοι τούς ξαυτών έχοντες. Ενθα δή Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός ἐκέλευσεν ἀφιέναι έαυτόν· και λαβών τους εύζώνους, θέων έπι την κώμην, ην είληχει Εενοφών, καταλαμβάνει πάντας ένδον τούς

κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεί τρεφομένους έπτακαίδεκα, και την θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐγυάτην ἡμέραν γεγαμημένην ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ἄχετο θηράσων καὶ οὐχ ῆλω ἐν ταῖς κώμαις. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα 25 ωσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μεν ύποζυγίοις δρυκταί, οι δε άνθρωποι κατέβαινον έπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ήσαν αἰγες, οἰες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἢσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ 26 κριθαί και όσπρια και οίνος κρίθινος έν κρατήρσιν. ένησαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοιένεκειντο, οι μεν μειζους οι δε ελάττους, γόνατα ουκ ξ έχοντες· τούτους δ' έδει, οπότε τις δινεώη, λαβόντα 27 είς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἢν, εἰ μή τις τόδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ συμμαθόντι τὸ πόμα ἢν (
ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν-28. δειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὖτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ αντεμπλήσαντες των επιτηδείων απίασιν, ην αγαθόν τι τῷ στρατεύματι έξηγησάμενος φαίνηται, ἔστ' αν ἐν άλλω έθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ 29 φιλοφρονούμενος οίνον έφρασεν ένθα ην κατορωρυγμένος. ταύτην μεν οθν την νύκτα διασκηνήσαντες ούτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οί στρατιώται, ἐν φυλακή ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα τύτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῆ δ' ἐπιούση ἡμέρα Εενο- 30 ρων λαβων τον κωμάρχην προς Χειρίσοφον επορεύετο. όπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς cώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθείναι ι ὑτοῖς ἄριστον· οὐκ ἢν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ 31 -ην αυτην τράπεζαν κρέα άρνεια, ερίφεια, χοίρεια, ιόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις, τοῖς μὲν πυρί-

βηναι πρίν βρέξαι τὰ αίδοῖα· καὶ διαβάντες καὶ λα-13 βόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ήκειν. εὐθὺς οὖν ὁ Εενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε και εύχεσθαι τοις φήνασι θεοις τά τε ονείρατα και τον πόρον και τα λοιπα αγαθα επιτελέσαι. σπείσας δ' εύθύς ήγε τούς νεανίσκους παρά τὸν Χειρίσοφον, καὶ 🤅 14 διηγούνται ταὐτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδας εποίει. σπείσαντες δε τοις μεν άλλους παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοί δὲ συγκαλέσαντες τούς στρατηγούς έβουλεύοντο, ὅπως αν κάλλιστα διαβαίεν καί τούς τε έμπροσθεν νικώεν και ύπο των όπισθεν 15 μηδεν πάσχοιεν κακόν. καλ έδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μεν ήγεισθαι και διαβαίνειν έχοντα το ήμισυ του στρατεύματος, τὸ δ' ημισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Εενοφώντι, τα δε ύποζύγια και τον όχλον εν μέσφ τούτων διαβαί-16 νειν. ἐπεὶ δὲ καλῶς ταῦτα εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οι νεανίσκοι εν άριστερά έχοντες τον ποταμόν · όδος 17 δὲ ἢν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. πορευσμένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. έπειδή δὲ ήσαν κατά την διάβασιν καὶ τὰς ὄχθας τοῦς ποταμού, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδύς ελάμβανε τὰ ὅπλα καὶ τοῦς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀρι-18 στερά τούς δ' εν δεξιά έαυτου. και οι μεν μάντεις έσφαγιάζοντο είς τὸν ποταμόν οί δὲ πολέμιοι ἐτόξευόν 19 τε καὶ ἐσφευδόνων· ἀλλ' οὔπω ἐξικνοῦντο. Κπεὶ δὲ καλά ην τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται και ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ και αί γυναίκες ἄπασαι· πολλαί γάρ ήσαν έταιραι έν τῷ στρατεύματι. 20 καλ Χειρίσοφος μεν ενέβαινε καλ οί σύν εκείνφ. ό δε Εενοφων των οπισθοφυλάκων λαβών τους εύζωνοτάτους έθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ την έκβασιν την είς τα των Αρμενίων δρη, προσποιĆ.

ούμενος ταύτη διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρά τὸν ποταμὸν ίππεις. οι δὲ πολέμιοι ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφί 21 Χειρίσοφον εύπετως τὸ ὕδωρ περώντας, ὁρώντες δὲ τούς άμφι Εενοφωντα θέοντας είς τουμπαλιν, δείσαντες μη ἀποκλεισθείησαν φεύγουσιν ἀνὰ κράτος ώς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὅρος./ Αύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἶππέων καὶ Αἰσχίνης 22 ό την τάξιν έχων των πελταστών των άμφι Χειρίσοφον, ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, είποντο· οἱ δὲ στρατιώται έβόων μη ἀπολείπεσθαι ἀλλὰ συνεκβαίνειν έπὶ τὸ ὅρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν 23 ίππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας δχθας έπὶ τὸν ποταμὸν έξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οι δε άνω, δρώντες μεν τούς εαυτών ίππεας φεύγοντας, δρώντες δ' όπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Εενοφῶν δ', ἐπεὶ 24 τὰ πέραν ξώρα καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρός τὸ διαβαίνον στράτευμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδούχοι φανεροί ήδη ήσαν είς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ώς ἐπιθησόμενοι τοῖς τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος 25 μεν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δε σύν όλίγοις επιχειρήσας ἐπιδιῶξαι ἔλαβε τῶν σκευοφόρων τὰ ὑπολειπόμενα και μετά τούτων έσθητά τε καλην και έκπώματα. καλ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ ὅχλος 26 άκμην διέβαινε, Εενοφών δε στρέψας πρύς τούς Καρδούχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγγειλε τοῖς λοχαγοίς κατ' ενωμοτίας ποιήσασθαι εκαστον τὸν έαυτοῦ λόχου, παρ' ἀσπίδας παραγαγόντας την ἐνωμοτίαν έπι φάλαγγος και τους μέν λοχαγούς και τους ένωμοτάρχας πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐραγούς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρδοῦχοι 27 ώς έώρων τους όπισθοφύλακας τοῦ όχλου ψιλουμένους και όλύγους ήδη φαινομένους, βάττον δη επήεσαν ώδάς

11 rived

τινας άδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς είχε, πέμπει παρά Εενοφωντα τους πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει ποιείν 28 δ, τι αν παραγγέλλη. ίδων δε αὐτούς διαβαίνοντας ό Ζενοφων πέμψας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μείναι ἐπί τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας. ὅταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, εναντίους ενθεν καὶ ενθεν σφών εμβαίνειν ώς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τούς άκοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας μὴ πρόσω δὲ τοῦ 🛭 ποταμού προβαίνειν. τοις δε παρ' έαυτφ παρήγηειλεν, ἐπειδὰν σφενδόνη ἐξικνηται καὶ ἀσπὶς ψοφή, παιανίσαντας θείν είς τούς πολεμίους έπειδαν δέ άναστρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπυγκτής σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ήγεισθαι μεν τούς οὐραγούς, θείν δε πάντας καὶ διαβαίνειν ότι τάχιστα ή ξκαστος την τάξιν είχεν, ώς μη έμποδίζειν άλληλους. ὅτι οῦτος ἄριστος ἔσοιτο, 30 δς αν πρώτος εν τῷ πέραν γένηται. οί δε Καρδούχοι όρωντες όλίγους ήδη τούς λοιπούς, πολλοί γάρ καί των μένειν τεταγμένων ώχοντο επιμελησόμενοι οί μεν ύποζυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ' ἐταιρῶν, ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως καὶ ήρχοντο σφενδονάν καὶ τοξεύεω. 31 οἱ δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμφ ἐπ' αὐτούς · οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο · καὶ γὰρ ἢσαν ὡπλισμένοι ώς μεν εν τοις δρεσιν ίκανως πρός το επιδραμείν και φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἱκανῶς. 32 εν τούτο σημαίνει ο σαλπιγκτής και οι μεν πολέμω έφευγον πολύ έτι θάττον, οί δ' Έλληνες τάναντίσ στρέψαντες έφευγον διά τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστο. 33 των δε πολεμίων οι μέν τινες αισθόμενοι πάλεν έδραμον έπι τον ποταμον και τοξεύοντες ολύγους έτρω σαν, οί δὲ πολλοί και πέραν ὄντων τῶν Ελλήνων ἔτι 34 φανεροί ήσαν φεύγοντες. οί δε ύπαντήσαντες ανδρι

ζόμενοι και προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες υστερον

των μετά Εενοφωντος διέβησαν πάλιν και ετρώθησάν τινες και τούτων.

'Επεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι άμφὶ μέσον ήμέ- 4 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς ᾿Αρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ἡ πέντε παρασάγγας οὐ γὰρ ἢσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τους πρός τους Καρδούχους. είς δὲ ην ἀφίκοντο κώ- 2 μην μεγάλη τε ην και βασίλειον είχε τῷ σατράπη. καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπίκ τήδεια δ' ἢν δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα- ¾ θμούς δύο, παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγάς του Τύγρητος ποταμού. ἐντεύθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τον Τηλεβόαν ποταμόν. οῦτος δ' ην καλὸς μέν, μέγας δ' οὖ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἢσαν. ό δὲ τόπος οὖτος Αρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἐσπέραν. 4 υπαρχος δ' ην αὐτης Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, και ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα έπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὖτος προσήλασεν ἱππέας 5 έχων, καὶ προπέμψας έρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθήναι τοις άρχουσι. τοις δε στρατηγοίς έδοξεν ακουσαι· και προσελθόντες είς επήκοον ήρωτων, τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο ἐφ' ῷ 6 μήτε αὐτὸς τοὺς "Ελληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τας οικίας, λαμβάνειν τε ταπιτήδεια, δσων δέοιντο. έδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τού-TOIS.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πε- 7 δίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπε- 8 δευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρα-

Kon. L.

τηγούς κατά τὰς κώμας οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει είναι διὰ τὸ πληθος τῆς χιόνος.

- 9 ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά,
 ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας,
 ὅσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς
 ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοκεν στράτευμα
- 10 καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοιτο. ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ
- 11 γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιών καὶ πολὺς ὅκνος ἡν ἀνίστασθαι κατακειμένων γὰρ ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιὼν
- 12 ἐπιπεπτωκυῖα, ὅτφ μὴ παραρρυείη. ἐπεὶ δὲ Εενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχα ἀναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο·
- 13 πολύ γὰρ ἐνταῦθα εὐρίσκετο χρῖσμα, ῷ ἔχρῶντο ἀντὰ ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὑρίσκετο.
- 14 Μετά ταῦτα εδόκει πάλιν διασκηνητέον είναι εἰς τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δη οἱ στρατιῶται σὺν πολλη κραυγη καὶ ήδονη ἤεσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ της αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς
- 15 σκηνούντες. ἐντεύθεν ἔπεμψαν νυκτός Δημοκράτην Τεμενίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
- 16 τε ώς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ώς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβών ἡκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

σάγαριν, οίανπερ αὶ 'Αμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος 17 δε τὸ ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μεν έφη είναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οι δ' ήρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε είη και έπι τίνι συνείλεγμένον. ὁ δὲ είπεν, ὅτι Τιρί-18 βαζος είη έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ώς έπὶ τῆ ὑπερβολῆ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἦπερ μοναχή είη πορεία, ενταθθα επιθησόμενον τοις Ελλησιν. ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ 19 στράτευμα συναγαίγειν. και εύθυς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα άνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὅρη, οἱ πελτα-20 σταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ έμειναν τούς όπλίτας, άλλ' άνακραγόντες έθεον έπι τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυ-21 βου ούχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων και ίπποι ήλωσαν είς είκοσι καὶ ή σκηνή ή Τιριβάζου ξάλω καὶ ἐν αὐτῆ κλίναι ἀργυρόποδες και ἐκπώματα και οι ἀρτοκόποι και οι οίνοχόοι φάσκοντες είναι. ἐπειδή δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οί 22 των όπλιτων στρατηγοί, εδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην έπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις έπίθεσις γένοιτο τοίς καταλελειμμένοις, καλ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῆ σάλπιγγι ἀπήεο αν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερον ἐπὶ πὸ στρατόπεδον.

Τη δ' υστεραία εδόκει πορευτέον είναι ὅπη δύναιντο 5 τάχιστα πρὶν ἡ συλλεγήναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλής ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεφτρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦ- 2 θεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἔρήμους τρεῖς, παρασάγγας

XENOPHON'S ANABASIS.

πεντεκαίδεκα, επί τον Ευφράτην ποταμόν, και διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο 3 δε αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω είναι. ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλής καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἄνεμος βορρας ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν 4 ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. ἔνθα δή τῶν μάντεών τις είπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, και σφαγιάζεται· και πασι δή περιφανώς έδοξε λήξαι τὸ γαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἢν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος όργυιά · ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλά ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. 5 διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες ξύλα δ' ἢν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ όψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ είχου. οι ουν πάλαι ήκοντες και πύρ καιοντες ου προσίεσαν πρός τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μετα δοίεν αὐτοίς πυρούς ή ἄλλο [τι] εἴτι ἔχοιεν βρωτόν. σ ένθα δή μετεδίδοσαν άλλήλοις ών είχον έκαστοι. ένθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο διατηκομένης τῆς χιόνος βόθρος έγίγνοντο μεγάλοι έστε έπὶ τὸ δάπεδον οῦ δὴ παρην 7 μετρείν τὸ βάθος της χιόνος. ἐντεῦθεν δὲ την ἐπιοῦσαν ήμέραν όλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δλόπισθοφυλακών και καταλαμβάνων τούς πίπτοντας των άν-8 θρώπων ηγνόει, δ, τι τὸ πάθος είη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κάν τι φάγωσιν, αναστήσονται, περιιών περί τα ύποζύγια, εί πού τι δρώη βρωτόν, διεδίδου καλ διέπεμπε διδόντας τούς δυναμένους παρατρέχειν τοίς βουλιμιώσιν. ἐπειδη 9 δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο. πορευομένων δε Χειρίσοφος μεν άμφι κνέφας πρός κώμην άφικνείται, καὶ ύδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναίκας και κόρας καταλαμβάνει έμπροσθεν 10 τοῦ ἐρύματος. αὐται ἢρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ'

έρμηνεὺς εἰπε περσιστί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', έπει όψε ην, προς τον κωμάρχην συνεισέρχονται είς το έρυμα σύν ταις ύδροφόροις. Χειρίσοφος μεν ούν και 11 όσοι εδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ενταῦθα εστρατο-πεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι εν τη όδω ενυκτέρευσαν άσιτοι καλ άνευ πυρός και ένταθθά τινες απώλοντο των στρατιωτών. ἐφείποντο δὲ τών πολεμίων συνειλεγμένοι 12 τινες και τὰ μη δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ήρπαζον και άλλήλοις έμάχοντο περί αὐτῶν. ἐλείπουτο δὲ καὶ τῶν στρατιωτών οί τε διεφθαρμένοι ύπο της χιόνος τούς όφθαλμούς οί τε ύπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. ἢν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπι- 13 κούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έχων πρὸ τῶν όφθαλμῶν πορεύοιτο, τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ήσυχίαν έχοι καὶ είς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. όσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς 14 _ πόδας οι ιμάντες και τα υποδήματα περιεπήγνυντο. καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι έκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. διὰ 15 τας τοιαύτας οθν ανάγκας ύπελείποντό τινες των στρατιωτών· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοι-πέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι· καὶ τετήκει ... διὰ κρήνην τινά, ἡ πλησίον ἡν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ενταθθ' εκτραπόμενοι εκάθηντο και οὐκ εφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Εενοφων ἔχων ὀπισθοφύλακας ώς ήσθετο, 16 έδειτο αὐτῶν πάση τέχνη καὶ μηχανή μη ἀπολείπεσθαι, λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἃν δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα 17 έδοξε κράτιστον είναι τούς έπομένους πολεμίους φοβήσαι, εἴ τις δύναιτο, μη ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ην

μεν σκότος ήδη, οι δε προσήεσαν πολλώ βορύβω αμφί 18 ων είχον διαφερόμενοι. Ενθα δή οί μεν όπισθοφύλακες άτε υγιαίνοντες έξαναστάντες έδραμον είς τους πολεμίους οι δε κάμνοντες ανακραγόντες όσον ηδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οί δὲ πολέμιοι δείσαντες ήκαν ξαυτούς κατά τής χιόνος είς την νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο. 19 καλ Εενοφων μεν και οι σύν αὐτῷ εἰπόντες τοις ἀσθε νουσιν, ότι τη υστεραία ηξουσί τινες έπ' αυτούς, πορευόμενοι πρίν τέτταρα στάδια διελθείν έντυγχάνουσιν έν τη δδώ αναπαυομένοις επί της χιόνος τοίς στρατιώταις εγκεκαλυμμένοις, και ούδε φυλακή ούδεμία 20 καθειστήκει καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον, ότι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροίεν. ὁ δὲ παριών καὶ παραπέμπων των πελταστων τους ισχυροτάτους εκέλευε σκέψασθαι, τί είη το κωλύον. οι δε απήγηελλον, 21 δτι δλον ούτως αναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα και οι άμφι Εενοφώντα η λίσθησαν αυτού άνευ πυρός και άδειπνοι, φυλακάς οίας εδύναντο καταστησάμενοι. έπει δε πρός ήμεραν ήν, ο μεν Εενοφών πεμψας πρός τούς ἀσθενούντας τούς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέ-22 λευεν αναγκάζειν προϊέναι. Εν δε τούτφ Χειρίσοφος 🚫 πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοὶεν οἰ τελευταίοι. οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπλ το στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ήσαν πρὸς τῆ κώμη, ἔνθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23 έπει δε συνεγένοντο άλλήλοις, έδοξε κατά τὰς κώμας άσφαλες είναι τας τάξεις σκηνούν. και Χειρίσοφος μεν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δε ἄλλοι διαλαχόντες τς εώρων 24 κώμας ἐπορεύοντο ἔκαστοι τοὺς ξαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δή Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός ἐκέλευσεν ἀφιέναι έαυτόν και λαβών τους εύζώνους, θέων έπι την κώμην, ην είληχει Εενοφών, καταλαμβάνει πάντας ένδον τούς

κωμήτας και του κωμάρχην, και πώλους είς δασμον Βασιλεί τρεφομένους έπτακαίδεκα, και την θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐγνάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγὼς ῷχετο θηράσων καὶ οὐχ ἤλω ἐν ταῖς κώμαις. αἱ δ' οἰκίαι ἢσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα 25 ώσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μεν υποζυγίοις ορυκταί, οι δε ανθρωποι κατέβαινον έπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ήσαν αἰγες, οἰες, βόες, δρυιθες, και τα έκγονα τούτων τα δε κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἢσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ 26 κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. ένησαν δε και αὐται αι κριθαι ισοχειλείς, και κάλαμοιἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους δ' ἔδει, ὁπότε τις διψώη, λαβόντα 27 Γείς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἢν, εἰ μή τις -ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ συμμαθόντι τὸ πόμα ἢν ό δὲ Ξενοφων τὸν μὲν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν-28 🚅 δειπνον εποιήσατο και θαρρείν αὐτὸν εκέλευε λέγων, ότι οὕτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ άντεμπλήσαντες των επιτηδείων άπιασιν, ην άγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνηται, ἔστ' αν ἐν άλλφ ἔθνει γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ 29 φιλοφρονούμενος οἰνον ἔφρασεν ἔνθα ἢν κατορωρυγμένος. ταύτην μεν οθν την νύκτα διασκηνήσαντες ουτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οι στρατιώται, εν φυλακή έχοντες τον κωμάρχην και τα τέκνα αὐτοῦ όμοῦ εν ὀφθαλμοῖς. τη δ' επιούση ημέρα Εενο-30 φων λαβων του κωμάρχην προς Χειρίσοφον επορεύετο. όπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις και κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους και εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθείναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἢν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ 31 την αὐτην τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ερίφεια, χοίρεια, μόσχεια, όρνίθεια, σύν πολλοίς άρτοις, τοίς μέν πυρί32 νοις τοις δε κριθίνοις. όπότε δε τις φιλοφρονούμενός το βούλοιτο προπιείν, είλκεν έπι τον κρατήρα, ένθεν έπικύψαντα έδει ροφούντα πίνειν ώσπερ βούν. καλ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν δ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ άλλο μεν οὐδεν εδέχετο, ὅπου δέ τινα των συγγενών 33 ίδοι, πρός ξαυτόν ἀεὶ ξλάμβανεν. ἐπεὶ δ' ηλθού πρός Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνούντας έστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονούντας 'Αρμενίους παίδας σύν ταίς βαρβαρικαίς στολαίς· τοίς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοίς, ὅ, τι 34 δέοι ποιείν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καλ Ξενοφων, κοινή δη άνηρώτων τον κωμάρχην δια τοῦ περσίζοντος έρμηνέως, τίς εξη ή χώρα. ό δ' έλεγεν, ὅτι ᾿Αρμενία. καὶ πάλιν ἡρώτων, τίνι οί ໃπποι τρέφοιντο. ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός· την δε πλησίον χώραν έφη είναι Χάλυβας, και την \$5 δδον ἔφραζεν ή είη. και αὐτον τότε μεν ἄχετο ἄγων Εενοφών πρός τους έαυτου οίκέτας, και ίππον δυ είλήφει παλαίτερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρέψάντι καταθύσαι, ότι ήκουσεν αὐτὸν ἱερὸν είναι τοῦ Ἡλίου, δεδιώς μη ἀποθάνη· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρα-36 τηγών καὶ λοχαγών ἔδωκεν ἐκάστφ πώλον. ἡσαν δ' οί ταύτη ίπποι μείονες μέν των Περσικών, θυμοειδέστεροι δὲ πολύ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περί τους πόδας των ίππων και των υποζυγίων σακία περιειλείν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσίν ἄνευ γὰρ τῶν

σακίων κατεδύοντο μέχρι της γαστρός.

Έπεὶ δ' ἡμέρα ην ογδόη, τον μεν ἡγεμόνα παραδιδωσι Χειρισόφω, τους δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχη, πλην του υἱου του ἄρτι ἡβάσκοντος τουτον δ' Ἐπισθένει 'Αμφιπολίτη παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσαιτο, ἔχων καὶ τουτον ἀπίοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτου εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῦστα, καὶ

αναζεύξαντες επορεύοντο. ήγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κωμάρ- 2 χης λελυμένος δια χιόνος και ήδη τε ήν έν τῷ τρίτο σταθμώ, και Χειρίσοφος αὐτώ ἐχαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς Αντώκωμας ἡγεν. ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπω τούτω. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μέν, ἔδησε δ' 3 ού. ἐκ δὲ τούτου ἐκείνος τῆς νυκτὸς ἀποδρὰς ῷχετο καταλιπών τὸν υίόν. τοῦτό γε δη Χειρισόφω καλ Εενοφωντι μόνον διάφορον εν τη πορεία εγένετο, ή του ήγεμόνος κάκωσις και άμέλεια. Έπισθένης δέ ήράσθη τε τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτφ έχρητο. μετά τουτο επορεύθησαν έπτα σταθμούς ανά 4 πέντε παρασάγγας της ημέρας παρά τὸν Φασιν ποταμόν, εθρος πλεθριαίον. ἐντεθθεν ἐπορεύθησαν στα- 5 θμούς δύο, παρασάγγας δέκα · ἐπὶ δὲ τῆ εἰς τὸ πεδίου ύπερβολή ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Ταόχοι καλ Φασιανοί. Χειρίσοφος δ' έπελ κατείδε τούς πολε- θ μίους ἐπὶ τῆ ὑπερβολῆ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων είς τριάκοντα σταδίους, ίνα μη κατά κέρας ἄγων]πλησιάση τοις πολεμίοις παρήγγειλε δε και τοις άλλοις παράγειν τούς λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ δὲ ἢλθον οἱ ὀπισθοφύ- 7 λακες, συνεκάλεσε τούς στρατηγούς και λοχαγούς και έλεξεν ώδε. Οἱ μὲν πολέμιοι, ώς ὁρᾶτε, κατέχουσι τας ύπερβολας του όρους ώρα δε βουλεύεσθαι, όπως ώς κάλλιστα άγωνιούμεθα. έμοι μέν οθν δοκεί πα- 8 ραγγείλαι μεν άριστοποιείσθαι τοίς στρατιώταις, ήμας δε βουλεύεσθαι, είτε τήμερον είτε αύριον δοκεί υπερβάλλειν τὸ ὅρος. Ἐμοὶ δέ γε, ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, 9 έπαν τάχιστα άριστήσωμεν, έξοπλισαμένους ώς τάχιστα ίέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ήμέραν, οί τε νῦν ήμᾶς ὁρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι έσονται και άλλους είκος τούτων θαρρούντων πλείους προσηενέσθαι. μετά τοῦτον Εενο-10 φων είπεν, Έγω δ' ούτω γιγνώσκω. εί μεν ανάγκη

έστι μάχεσθαι, τοῦτο δεί παρασκευάσασθαι, όπως ώς κράτιστα μαχούμεθα: / εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς ῥῷστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἰναι, ὅπως έλάχιστα μεν τραύματα λάβωμεν, ώς ελάχιστα δε Τι σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὅρος ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πλέον ἡ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ήμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ' ἡ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν πολὸ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὄρους και κλέψαι τι πειρασθαι λαθόντας και άρπάσαι φθάσαντας, εί δυναίμεθα, μαλλον ή πρὸς ἰσχυρά χωρία 12 και ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολύ γὰρ ράον δρθιον άμαχει ιέναι ή όμαλες ένθεν και ένθεν πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεὶ μᾶλλον ᾶν τὰ πρὸ ποδων δρώη τις ή μεθ' ήμέραν μαχόμενος, και ή τραχεία τοίς ποσίν άμαχει ιούσιν εύμενεστέρα ή ή όμαλή 13 τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεί είναι έξον μεν νυκτός ίεναι, ώς μη δρασθαι, έξον δε άπελθειν τοσούτον ώς μη αίσθησιν παρέχειν. δοκούμεν δ' ἄν μοι ταύτη προσποιούμενοι προσβάλλειν έρημοτέρφ αν τφ άλλφ όρει χρήσθαι· μένοιεν -14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τί ἐγώ περί κλοπής συμβάλλομαι; ύμας γαρ έγωγε, ω Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν όμοίων, εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αίσχρον είναι άλλα καλον κλέπτειν δσα μη κωλύει 15 νόμος. ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν, νόμιμον άρα ύμιν έστιν, έαν ληφθητε κλέπτοντες, μαστιγούσθαι. νθν οθν μάλα σοι καιρός έστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μέντοι, μὴ ληφθώμεν κλέπτοντες του δρους, ώς μή πολλάς πλη-16 γας λάβωμεν. 'Αλλα μέντοι, έφη ὁ Χειρίσοφος, κάγω ύμας τούς 'Αθηναίους ακούω δεινούς είναι κλέπτειν τὰ δημόσια καὶ μάλα ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ

υμίν οι κράτιστοι ἄρχειν ἀξιούνται· ὥστε ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη 17 ό Εενοφων, ετοιμός είμι τους οπισθοφύλακας έχων, επειδάν δειπνήσωμεν, ίέναι καταληψόμενος τὸ δρος. έχω δε και ήγεμόνας· οι γαρ γυμνήτες των εφεπομένων ήμιν κλωπων έλαβόν τινας ενεδρεύσαντες· και τούτων πυνθάνομαι, ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὅρος, ἀλλὰ νέμεται αίξι και βουσίν· ώστε, εάνπερ απαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐλπίζω δὲ 18 ούδε τούς πολεμίους μενείν έτι, επειδάν ίδωσιν ήμας εν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν ημίν είς τὸ ἴσον. ὁ δὲ Χειρίσοφος είπε, 19 Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; άλλα άλλους πέμψον, αν μή τινες έθελούσιοι φαίνωνται. ἐκ τούτου 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς ἔρχεται ὁπλί- 20 τας έχων καὶ 'Αριστέας Χίος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οίταῖος γυμνήτας καλ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὁπότε έχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίειν πολλά. ταῦτα συνθέ-21 μενοι ήρίστων εκ δε τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ώς δέκα σταδίους πρὸς τούς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

Έπειδη δὲ ἐδείπνησαν καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22 ταχθέντες ῷχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὅρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθοντο ἐχόμενον τὸ ὅρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν 23 θυσάμενος ἢγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὅρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήεσαν. τῶν δ' αὐ πολεμίων 24 τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τἢ ὑπερβολῆ τοῦ ὅρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῦς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἰναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ "Ελληνες καὶ διώκουσιν. ἐν 25 τούτφ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν

Έλλήνων δρόμφ έθεον πρός τούς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δε βάδην ταχύ εφείπετο σύν τοῦς ὁπλίταις.

26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῆ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτάν, γέρρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ "Ελληνες ταῖς

27 μαχαίραις κόπτοντες άχρεῖα ἐποίουν. ὡς δ' ἀνέβησαν, βύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας

ηλθον. Έκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε· χωρία γαρ ώκουν ισχυρά οι Ταόχοι, έν οίς και 2 τὰ ἐπιτήδεια πάντα είχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' άφικοντο πρὸς χωρίον, δ πόλιν μεν οὐκ είχεν οὐδ' οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ήσαν αυτόσε και άνδρες και γυναίκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεύ εὐθὺς ήκων ἐπειδή δὲ ή πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἢν 3 άθρόοις περιστήναι, άλλὰ ποταμὸς ήν κύκλφ. ἐπειδή δὲ Ξενοφών ήλθε σύν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταίς και όπλίταις, ένταθθα δή λέγει Χειρίσοφος, Είς καλον ήκετε το γαρ χωρίον αίρετέον τη γαρ στρατιά ούκ έστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον. 4 ενταύθα δή κοινή εβουλεύοντο καλ τού Εενοφώντος έρωτωντος, τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος, ['Αλλά] μία αΰτη πάροδός έστιν ην όρας σταν δέ τις ταύτη πειράται παριέναι, κυλινδοῦσι λίθους ύπερ ταύτης της ύπερεχούσης πέτρας δς δ' αν καταληφθή, ούτω διατίθεται. άμα δ' έδειξε συντετριμ-5 μένους ανθρώπους και σκέλη και πλευράς. *Ην δέ τούς λίθους αναλώσωσιν, έφη ὁ Εενοφών, άλλο τι ή

τούς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Εκνοφῶν, ἄλλο τι ἡ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναυτίου ὁρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων β δύο ἡ τρεῖς ὡπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ

δράς, σχεδον τρία ήμίπλεθρά έστιν δ δει βαλλομένους διελθείν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὰ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἀν πάσχοιεν ἡ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἡ ὑπὸ τῶν κυλινδουμένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γέγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, δ δει, ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμείν. ᾿Αλλὰ εὐθύς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὰ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἄν, ἔφη, τὸ δέον εἴη βαττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἡν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθειν ῥάδιον, ἡν βουλώμεθα.

Έντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Εενοφών καὶ 8 Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός τούτου γάρ ή ήγεμονία ην των όπισθοφυλάκων λοχαγων έκείνη τη ημέρα· οί δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τοῦτο οὖν ἀπηλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς έβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ώς εδύνατο. 'Αγασίας δε ο Στυμφάλιος και 9 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καλ ούτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω των δένδρων οὐ γὰρ ἢν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλείον ή τὸν ἕνα λόχον. ἔνθα δη Καλλίμαχος 10 μηχαναταί τι προέτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου, ὑφ' ῷ ἢν αὐτός, δύο καὶ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, ἀνεχάζετο εὐπετῶς εφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον η δέκα αμαξαι πέτρων ανηλίσκοντο. ὁ δὲ 'Αγασίας 11 ώς δρά του Καλλίμαχου α έποίει, και το στράτευμα παν θεώμενον, δείσας, μη ού πρώτος παραδράμοι είς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν 'Αριστώνυμον πλησίον ὅντα παρακαλέσας ούτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα εταίρους όντας ούτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάν-τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς έώρα αὐτὸν παριόντα, ἐπι- 12 λαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος εν δὲ τούτφ παρέθει

motories.

(11.1)

αὐτοὺς ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τσῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς πάντες γὰρ οῦτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ, χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδρα τὰ μον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἤνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἄν θέαμα, αἱ γὰρ γυναῖκες ῥιπτοῦσαι τὰ παιδία εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἔνθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδών τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπισπάται, καὶ ἀμφότεροι ῷχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὅνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

Έντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς έπτά, παρασάγγας πεντήκοντα. οὐτοι ήσαν ων διηλθον άλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἤεσαν. Εἰχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύ-16 γων σπάρτα πύκνα έστραμμένα. είχον δε και κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικήν, ω ξαφαττον ων κρατείν δύναιντο, και αποτέμνοντες αν τας κεφαλάς έχοντες επορεύοντο, Γκαι ήδον και έχόρευον, όπότε οι πολέμιοι αὐτοὺς όψεσθαι έμελλον. είχον δε και δόρυ ώς πεντεκαίδεκα 17 πηχῶν μίαν λόγχην ἔχον. οὖτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πο-λίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ "Ελληνες, εἴποντο ἀεὶ μαχόμενοι. ῷκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια εν τούτοις ανακεκομισμένοι ήσαν ωστε μηδεν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς "Ελληνας, ἀλλὰ διετράφησαν 18 τοις κτήνεσιν, α έκ των Ταόχων έλαβον. έκ τούτου οί "Ελληνες άφικοντο έπι τον "Αρπασον ποταμόν, ευρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθινών σταθμούς τέτταρας, παρασάγγας είκοσι, διά πεδίου είς κώμας. Εν αίς ξμειναν ήμερας τρείς και 19 επεσιτίσαντο. εντεύθεν δε ηλθον σταθμούς τέτταρας,

παρασάγγας είκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην και εὐδαί-μουα και οἰκουμένην, η ἐκαλεῖτο Γυμνίας. ἐκ ταύτης ό της χώρας ἄρχων τοις Ελλησιν ήγεμόνα πέμπει, όπως διὰ τῆς ἐαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. 20 ελθων δ' εκείνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερων εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι έπηγγέλλετο. και ήγούμενος έπειδή ένέβαλεν είς την έαυτοις πολεμίαν, παρεκελεύετο αίθειν και φθείρειν την χώραν· ῷ καὶ δηλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ της τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ ἀφικνοῦνται 21 έπι τὸ όρος τῆ πέμπτη ἡμέρα. ὄνομα δὲ τῷ ὅρει ἡν Θήχης. ἐπειδη δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὅρους καὶ κατείδου τὴν βάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ακούσας δε ό Εενοφων και οι όπισθοφύλακες ψήθησαν 22 έμπροσθεν άλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους · είποντο γὰρ καὶ ὅπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ όπισθοφύλακες απέκτειναν τέ τινας και εζώγρησαν [ένέδραν ποιησάμενος και γέρρα έλαβον δασειών βοών ώμοβόεια άμφι τὰ εϊκοσιν. ἐπειδη δὲ (ή) βοη πλείων 33τε εγγνετο και εγγύτερον και οι άει επιόντες εθεον δρόμω έπι τους ἀει βοωντας και πολλώ μείζων εγίγνετο ή βοη ὅσφ δη πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δη μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι· καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον 24 καλ τούς ἱππέας ἀναλαβών παρεβοήθει καλ τάχα δή άκούουσι βοώντων των στρατιωτών, Θάλαττα, θάλαττα, καὶ παρεγγυώντων, ἔνθα δὴ ἔθεον ἄπαντες καὶ οἰ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα 25 δή περιέβαλλον άλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἐξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλήθος ἀμο-26 βοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ήγεμων αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις

27 διεκελεύετο. μετά ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἑλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἴππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα ἤτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὐ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἡν πορεύσονται εἰς Μάκρω νας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ἄχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

β 'Εντεύθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ "Ελληνες διὰ Μακρώνων σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δέκα. τἢ πρώτη δὲ ἡμέρα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, δς ικρίζε τήν τε τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἰον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερῶς ἄλλον ποταμόν, εἰς δν ἐνέβαλλεν ὁ ὁρίζων, δι' οῦ ἔδει διαβῆναι. ἢν δὲ οὖτος δασὺς δένδρεσι πάχέσι μὲν οῦ, πυκνοῖς δέ. ταῦτα ἐπεὶ προσῆλθον οἱ "Ελληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῶν. 3 οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας καταντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἢσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ Χίθονς εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν ἐξικνοῦντο δὲ οῦ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

4 "Ενθα δή προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνὴρ 'Αθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων, ὅτι γιγνώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἰμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἰναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον, τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἰπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. 'Ερώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτούς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρήζουσιν ἡμῶν πολέμιοι εἰναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο, "Οτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοί, ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν 'Ελλάδα, καὶ ἐπὶ 7 βάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἠρώτων ἐκεῖνοι, εἰ

δοίεν δν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοθνό. καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνές βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ελλησιν, οἱ δὲ Ελληνες ἐκείνοις Ελληνικήν ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἰναί Θεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

Μετά δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8 συνεξέκοπτον τήν τε όδὸν ώδοποίουν, ώς διαβιβάσοντες, έν μέσοις αναμεμιγμένοι τοῖς Ελλησι, καὶ αγοράν οίαν εδύναντο παρείχον, και παρήγαγον εν τρισιν ήμεραις, έως έπλ τὰ Κόλχων δρια κατέστησαν τούς Ελληνας. ἐνταῦθα ἢν ὄρος μέγα, προσβατὸν δέ καὶ ἐπὶ 9 τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ήσαν. καὶ τὸ μὲν πρώτον οί "Ελληνες άντιπαρετάξαντο κατά φάλαγγας ώς ούτως άξοντες πρός τὸ όρος έπειτα δὲ έδοξε τοις στρατηγοίς βουλεύσασθαι συλλεγείσιν, ὅπως ὡς κάλλιστα άγωνιοθυται. Ελεξεν οθν Εενοφων, ότι δοκεί 10 παύσαντας την φάλαγγα λόχους δρθίους ποιήσαι ή μεν γάρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς τῆ μεν γάρ άνοδον τη δε εύοδον εύρήσομεν το δρος και εύθυς τοῦτο άθυμίαν ποιήσει, δταν τεταγμένοι είς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην δρώσιν. ἔπειτα, ἢν μὲν ἐπὶ πολλοὺς 11 τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ήμῶν οἱ πολέμιοι καλ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅ, τι ἀν βούλωνται ε αν δε επ' ολίγων τεταγμένοι ζωμεν, οὐδεν αν είη θαυμαστον εί διακοπείη ήμων ή φάλαγξ ύπο άθρόων καὶ βελών καὶ ἀνθρώπων πολλών ἐμπεσόντων. εί δέ πη τοῦτο ἔσται, τῆ ὅλη φάλαγγι κακὸν ἔσται. άλλά μοι δοκεί ὀρθίους τούς λόχους ποιησαμένους 12 τοσούτον χωρίον κατασχείν διαλιπόντας τοίς λόχοις όσον έξω τούς εσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολε-μίων κεράτων· καὶ οὕτως εσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος έξω οἱ έσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους άγοντες οι κράτιστοι ήμων πρωτοι προσίασιν, ή τε αν εύοδον ή, ταύτη έκαστος άξει ὁ λόχος. καὶ εἴς τε τὸ 13 διαλείπου οὐ ράδιου -ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖυ ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὅντων, διακόψαι τε οὐ ράδιου ἔσται λόχον ὅρθιον προσιόντα. ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἤν τε εἶς πη δυνηθη τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβηναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνη 14 τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, "Ανδρες, οῦτοί εἰσιν οῦς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι ἐσπεύδομεν τούτους, ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ἐνοὸς δεῖ καπαφανεῖν

ώμούς δεί καταφαγείν. Έπει δ' έν ταις χώραις εκαστοι έγενοντο και τούς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν όπλιτων άμφι τους ογδοήκοντα, ο δε λόχος εκαστος σχεδον είς τους έκατον τους δέ πελταστάς και τους τοξότας τριχή εποιήσαντο, τούς μεν τοῦ εὐωνύμου έξω, τούς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τούς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν έξακο-16 σίους εκάστους. Εκ τούτου παρηγχύησαν οί στρατηγοί εύχεσθαι· εύξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Εενοφων καὶ οι σὺν αὐτοις πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι 17 ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ώς εἶδον αὐτούς, ἀντιπαραθέοντες οι μεν έπι το δεξιον οι δε έπι το εὐώνυμον οιεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ 18 μέσφ κενον εποίησαν. ιδόντες δε αὐτοὺς διαχάζοντας οί κατά τὸ ᾿Αρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἢρχεν Αἰσχίνης δ 'Λκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οῦτοι πρώτοι ἐπὶ τὸ ὅρος ἀναβαίνουσι · συνέφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ᾿Αρκαδικὸν ὁπλιτικόν, ὧν ἢρχε 19 Κλεάνωρ ὁ 'Ορχομένιος. οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο

19 Κλεάνωρ ὁ 'Ορχομένιος. οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγἢ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ "Ελληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τἀπιτήδεια πολλὰ ἐχούσαις. 20 καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ἢν, ὅ, τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλά ήν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγύγνοντο καὶ ήμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἠδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐῷκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπής 21 γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἢν ἀθυμία. τῆ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν που ὥραν ἀνεφρόνουν τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς, παρα-22 σάγγας έπτά, καὶ ηλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Έλληνίδα, οἰκσυμένην ἐν τῷ Εὐξείνο Πόντφ, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῆ Κόλχων χώρα. ένταθθα έμειναν ήμέρας άμφι τας τριάκοντα έν ταίς των Κόλχων κώμαις · κάντεθθεν δρμώμενοι έληίζοντο 23 την Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς "Ελληνας καὶ ξένια έδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράτ-24 τουτο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίφ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ηλθον βοές. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἡν εύξαντο, 25 παρεσκευάζοντο· ήλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθυσαι τῷ Διὶ τῷ σωτηρι καὶ τῷ Ἡρακκεῖ ήγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις βέοῖς ὰ εὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγώνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἵλουτο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, δς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παιδα ἄκων κατακτανών ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθήναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατήσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ 26 Δρακουτίφ, και ήγεισθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκώς είη. ὁ δὲ δείξας οῦπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, Οῦτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅποι ἄν τις βούληται. Πως ουν, έφασαν, δυνήσονται παλαίειν

ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἰπε, Μαλλόν τι
27 ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἠγωνίζοντο δὲ παίδες μὲν
στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ
Κρῆτες πλείους ἡ ἐξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι. καὶ καλὴ βέα ἐγένετο·
πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων ε
28 πολλὴ φιλονεικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ
ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῆ θαλάττη ἀναστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἔγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ
πρὸς τὸ ἰσχυρῶς δρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ

BOOK V.

ίπποι· ἔνθα πολλή κραυγή και γέλως και παρακέλευ-

σις εγύγνετο αὐτῶν.

Οσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου 1 ἔπραξαν οἱ "Ελληνες, καὶ ὅσα ἐν τῆ πορεία τῆ μέχρι έπὶ βάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνω Πόντω, καὶ ὡς εἰς Τραπεζούντα πόλιν Έλληνίδα ἀφίκοντο, καλ ώς ἀπέθυσαν α εύξαντο σωτήρια θύσειν, ένθα πρώτον είς φιλίαν γην ἀφίκοιντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγω δεδήλωται. 2 ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ανέστη δε πρώτος Αντιλέων Θούριος καλ έλεξεν ώδε. Έγω μεν τοίνυν, έφη, ω άνδρες, απείρηκα ήδη ξυσκευαζόμενος και βαδίζων και τρέχων και τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰων καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων των πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλείν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθείς, ὥσπερ 'Οδυσσεύς, καθεύδων ἀφικέσθαι 3 είς την Ελλάδα. ταθτα ἀκούσαντες οἱ στρατιώται άνεθορύβησαν, ώς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταὐτὰ ἔλεγε,

καὶ πάντες οἱ παρόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος μοὶ ἐστιν, ὧ ἄνδρες, ᾿Αναξίβιος, 4 ναυαρχῶν δὲ [καὶ] τυγχάνει. ἡν οὖν πέμψητέ με, οἴομαι ἀν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε, ἔστ' ἀν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ώς τάχιστα.

Μετά τοῦτον Εενοφων ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ώδε. 5 Χειρίσοφος μεν δη επί πλοία στέλλεται, ημείς δε άναμενούμεν όσα μοι ούν δοκεί καιρός είναι ποιείν έν τή μονή, ταθτα έρω. πρωτον μέν τα έπιτήδεια δεί πορί- 6 ζεσθαι έκ της πολεμίας · ούτε γάρ άγορα έστιν ίκανη ούπε ότου ωνησόμεθα εύπορία, εί μη όλίγοις τισίν ή δε χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἢν άμελως τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλά μοι δοκεί σύν προνομαίς λαμβάνειν τὰ 7 ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα. "Ετι τοίνυν άκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν ἐκπορεύσον- 8 ταί τινες. ο ο ομαι ο υν βέλτιον είναι ήμιν είπειν τον μέλλοντα έξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος είδωμεν των έξιόντων και των μενόντων και ξυμπαρασκευάζωμεν εάν τι δέη, κὰν βοηθησαί τισι καιρὸς ἢ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐάν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῆ ποι, ξυμβουλεύωμεν πειρώμενοι είδεναι την δύναμιν εφ' ους αν ζωσιν. εδοξε και ταυτα. 'Εννοείτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολή τοῖς πολεμίοις ληί- 9 ζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δ' ἡμῶν. φύλακας δή μοι δοκει δειν περὶ τὸ στρατόπεδον είναι· ἐὰν οὐν κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπώμεν, ήττον αν δύναιντο ήμας θηραν οί πολέμιοι. ἔτι τοίνυν τάδε όρᾶτε. εὶ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἡξει πλοία 10 Χειρίσοφος ἄγων ίκανά, οὐδὲν ἃν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι
πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἡν μὲν γὰρ
ἔλθη, ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσού-

- 11 μεθα, εὰν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ενθάδε χρησόμεθα. όρῶ δὲ εκγὰ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτὰ τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, εως ἀν ίκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ὰν οὐκ ἀπορήσαιμεν
- 12 κομιδής οΐας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οῦς ἄν καταγάγωμεν, ὅσον ἃν χρόνον ἡμῶν ἕνεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον ξυνθέσθαι, ὅπως ὡφελοῦντες καὶ ὡφελῶνται.
- 13 έδοξε καὶ ταῦτα. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἢν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδούς, ὰς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκουμέναις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον, ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων, ὅτι βᾶττον ἀπαλλάξονται, ἡν εὔποροι γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντερον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἢ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὐτος ἀμελήσας τοῦ ξυλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ῷχετο ἔξω τοῦ Πόντου ἔχων τὴν ναῦν. οὖτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκη γὰρ παρὰ Σεύθη πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἢ ἐπεστάθη Πολυκράτης ᾿Αθηναῖος, δς ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, εἴ τι ἢγον, ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῶα εἴη, τοῖς δὲ 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. ἐν ῷ δὲ ταῦτα ἢν

ἐπὶ λείαν ἐξήεσαν οἱ ελληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγῶν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός τε ἀπέθαμε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Έπει δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἢν λαμβάνειν ὥστε 2 ἀπαυθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν Εενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἄτε ἐκπεπωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἢσαν ἀθρόοι καὶ ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὁπόθεν μὲν 2 τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἢν λαβεῖν οὐκ ἢγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἢσαν· εἰς τοὺς Δρίλας δὲ προθύμως ἢγον, ὑφὰ κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντφ.

Έπει δε ήσαν εν τη άνω χώρα οι "Ελληνες, όποια 3 των χωρίων τοις Δρίλαις άλώσιμα είναι έδόκει έμπιπράντες ἀπήεσαν· καὶ οὐδὲν ἢν λαμβάνειν, εἴ μὴ ὖς ἢ βοῦς ἡ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Εν δὲ ἡν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν είς τοῦτο πάντες ξυνερρυήκεσαν. περί δε τοῦτο ην χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίου. οἱ δὲ πελτα- 4 σταί προδραμόντες στάδια πέντε ή εξ των όπλιτων, .διαβάντες την χαράδραν δρώντες πρόβατα πολλά καλ άλλα χρήματα, προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον ξυνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια έξωρμημένοι ωστε έγένοντο οι διαβάντες πλείους ή είς δισχιλίους ανθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ 5 έδύναντο λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἢν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολής καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δη ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ώς δὲ οὐκ 6 έδύναντο αποτρέχειν, ην γαρ έφ' ένδς ή κατάβασις έκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Εενο-

7 φωντα, δς ήγειτο τοις όπλίταις. ό δ' ελθών λέγει, δτι έστι χωρίον χρημάτων πολλών μεστόν· τοῦτο οὖτε λαβείν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν γάρ ἐστιν· οὔτε ἀπελθείν ράδιον· μάχονται γάρ ἐπεξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος 8 χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ Εενοφῶν προσαγαγών πρὸς την χαράδραν τούς μεν όπλίτας θέσθαι εκέλευσε τὰ δπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο, πότερον είη κρειττον ἀπάγειν και τούς διαβεβηκότας ή και τούς όπλίτας διαβιβάζειν, ώς άλόντος αν τοῦ 9 χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπάγειν οὐκ είναι ἄνευ πολλών νεκρών, έλειν δ' άν φοντο και οι λοχαγοι τὸ καλ ο Εενοφων ξυνεχώρησε τοις ίεροις πι στεύσας οι γάρ μάντεις ἀποδεδειγμένοι ήσαν, ὅτι 10 μάχη μεν έσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου. καὶ τούς μεν λοχαγούς έπεμπε διαβιβάσοντας τούς όπλίτας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρίσας ἄπαντας τοὺς πελ-11 ταστάς, και οὐδένα εία ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἡκον οί όπλιται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἔκαστον ποιήσαι τών λοχαγών ώς αν κράτιστα οίηται άγωνιεισθαι· ήσαν γάρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων, οῦ πάντα τὸν χρό-12 νου άλλήλοις περί ἀνδραγαθίας ἀντεποιούντο. καί οί μεν ταθτα εποίουν ο δε τοις πελτασταις πασι παρήγγελλε διηγκυλωμένους ιέναι, ώς, δπόταν σημήνη, ακοντίζειν δεήσον, καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταις νευραίς, ώς, όπόταν σημήνη, τοξεύειν δεήσον, καὶ τοὺς γυμνήτας λίθων έχειν μεστάς τάς διφθέρας και τούς 13 έπιτηδείους επεμψε τούτων επιμεληθήναι. επεί δέ πάντα παρεσκεύαστο και οι λοχαγοί και οι υπολοχαγοί και οι άξιουντες τούτων μη χείρους είναι πάντες παρατεταγμένοι ήσαν, καὶ ἀλλήλους μεν δή ξυνεώρων. 14 μηνοειδής γαρ δια το χωρίον ή τάξις ήν έπει δ' έπαιάνισαν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, ἄμα τε τῷ Ἐνυαλίφ ηλάλαξαν καὶ ἔθεον δρόμο οἱ ὁπλίται, καὶ τὰ βέλη ύμου εφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόναι, πλείστοι

δ' ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οῖ καὶ πῦρ προσέφερον. ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οί 15 πολέμιοι τά τε σταυρώματα καλ τὰς τύρσεις. ὥστε 'Αγασίας Στυμφάλιος και Φιλόξενος Πελληνεύς καταθέμενοι τὰ ὅπλα ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ ἄλλος ἀναβεβήκει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ 16 εἰσδραμόντες ήρπαζον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο · ὁ δὲ Ξενοφων στας κατά τας πύλας όπόσους εδύνατο κατεκώλυε των όπλιτων έξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μεταξὺ 17 γενομένου κραυγή τε εγίγνετο ενδον και έφευγον οι μεν καὶ ἔχοντες ὰ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος · καὶ πολύς ην ώθισμός άμφι τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ ἐκπίπτοντες ἔλεγον, ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οί πολέμιοι πολλοί, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ένδον ανθρώπους. ενταθθα ανειπείν εκέλευσε Τολμί-18 δην τον κήρυκα ιέναι είσω τον βουλόμενον τι λαμβάνειν, καὶ ίεντο πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς έκπίπτοντας οἱ εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς 19 άκρας πάντα διηρπάσθη καὶ έξεκομίσαντο οί "Ελληνες· οί δὲ όπλιται ἔθεντο τὰ ὅπλα, οί μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οί δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ Εενοφών καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν, 20 εἰ οἰόν τε εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἢν γὰρ οὕτως σωτη-ρία ἀσφαλής, ἄλλως δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι απελθείν· σκοπουμένοις δὲ αὐτοῖς ἔδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον είναι τὸ χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο 21 την ἄφοδον, και τους μέν σταυρούς εκαστοι τους καθ' αύτους διήρουν, και τους άχρείους και φορτία έχοντας έξεπέμποντο καὶ τῶν ὁπλιτῶν τὸ πληθος, καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἰς ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο 22 ἀποχωρείν, ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ γέρρα καὶ λόγχας

xenophon's anabasis.

έχοντες και κνημίδας και κράνη Παφλαγονικά, και άλλοι έπι τας οικίας ανέβαινον τας ένθεν και ένθεν 23 της είς την ἄκραν φερούσης όδοῦ . ώστε οὐδὲ διώκειν άσφαλες ην κατά τάς πύλας τάς είς την άκραν φερούσας. και γαρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ώστε χαλεπον ην και μένειν και απιέναι, και ή νύξ φοβερά 24 ην έπιουσα. μαχομένων δε αύτων και απορουμένων θεών τις αὐτοῖς μηχανήν σωτηρίας δίδωσιν. Εξαπίνης γαρ ανέλαμψεν οικία των εν δεξιά ότου δη ενάψαντος. ώς δ' αυτη ξυνέπιπτεν, έφευγον οι από των εν δεξιά 25 οἰκιῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Εενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερῷ οἰκίας, αὶ ξύλιναι ήσαν, ώστε καὶ ταχὺ ἐκαίοντο. ἔφευγον 26 οὖν καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα δη έτι μόνοι έλύπουν καὶ δηλοι ήσαν ὅτι ἐπικείσονται εν τη εξόδφ τε και καταβάσει. ενταθθα παραγγέλλει φέρειν ξύλα όσοι ἐτύγχανον ἔξω όντες των βελών είς το μέσον ξαυτών και των πολεμίων. έπει δε ίκανα ήδη ην, ενήψαν ενήπτον δε και τάς παρ' αὐτὸ τὸ χαράκωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ 27 ταῦτα ἔχοιεν. οὕτω μόλις ἀπηλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσφ ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καί κατεκαύθη πασα ή πόλις και αι οικίαι και αι τύρσεις και τα σταυρώματα και τάλλα πάντα πλην τής ἄκρας.

28 Τη δὲ ὑστεραία ἀπήεσαν οἱ "Ελληνες ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς Τραπεζοῦντα, πρανὴς γὰρ ἢν καὶ στενή, ψευδενέδραν 29 ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς τὸ γένος καὶ τοὕνομα

29 έποιήσαντο· και άνηρ Μυσός το γένος και τοῦνομα τοῦτο ἔχων τῶν Κρητῶν λαβῶν δέκα ἔμενεν ἐν λασίφ χωρίφ καὶ προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αὶ δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε 30 διεφαίνοντο χαλκαῖ οὖσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα

30 οιεφαινοντο χαλκαι ουσαι. οι μεν ουν πολεμιοι ταυτα διορώντες εφοβούντο ως ενέδραν ούσαν· ή δε στρατιά

ἐν τούτφ κατέβαινεν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθέναι, τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος καὶ δς ἐξαναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 31 ἄλλοι Κρῆτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας κυλινδούμενοι ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα βοηθεῖν καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον 32 τετρωμένον καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν. οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῷοι ὄντες.

Έπει δε ούτε Χειρίσοφος ήκεν ούτε πλοια ίκανα 3 ην ούτε τὰ ἐπιτήδεια ην λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον είναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παίδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἡν ἔχειν· καί Φιλήσιον καί Σοφαίνετον τούς πρεσβυτάτους των στρατηγών εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ώδοποιημένη ήν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τρι- 2 ταίοι, πόλιν Έλληνίδα έπλ θαλάττη, Σινωπέων ἄποικον, εν τη Κολχίδι χώρα. ενταθθα έμειναν ήμερας 3 δέκα· καὶ έξέτασις έν τοῖς ὅπλοις ἐγύγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. οὐτοι εσώθησαν εκ των άμφι τους μυρίους· οι δε άλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσφ.

Ένταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα- 4 λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἢν τῷ ᾿Απόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τἢ Ἐφεσίᾳ ᾿Αρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς ἐντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ ᾿Ασιναῖος ἔλαβε. Εενο- 5 φῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ ᾿Απόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν ᾿Αθηναίων θησαυρὸν

και επέγραψε τό τε αύτοῦ δυομα και τὸ Προξένου, 6 δς σὺν Κλεάρχω ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἢν αὐτοῦ. τὸ δὲ της 'Αρτέμιδος της 'Εφεσίας, ὅτε ἀπήει σὺν 'Αγησιλάφ ἐκ τῆς 'Ασίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρά Μεγαβύζω τῷ τῆς ᾿Αρτέμιδος νεωκόρω, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων εδόκει ιέναι, και επέστειλεν, ην μεν αὐτὸς σωθη, αὐτῷ ἀποδοῦναι· εἰ δέ τι πάθοι, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τη 'Αρτέμιδι δ, τι ο οιτο χαριείσθαι 7 τη θεφ. ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Εενοφων, κατοικούντος ήδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντι παρά την 'Ολυμπίαν ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς 'Ολυμπίαν θεωρήσων, και ἀποδίδωσι την παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ἀνεῖται τῆ 8 θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διὰ μέσου ῥέων τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσω δὲ παρὰ τον της Αρτέμιδος νεών Σελινούς ποταμός παραρρεί, καὶ ἰχθύες δὲ ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὁπόσα 9 ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα θυσίαν ἐποίει τῆ θεώ, και πάντες οι πολίται και οι πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναίκες μετείχον της έορτης. παρείχε δὲ ή θεὸς τοις σκηνούσιν άλφιτα, άρτους, οίνον, τραγήματα, καὶ των θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ των θη-10 ρευομένων δέ. και γαρ θήραν εποιούντο είς την εορτην οί τε Εενοφώντος παίδες και οι των άλλων πολιτών, οί δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες ξυνεθήρων καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς 11 Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι δὲ ἡ χώρα ή έκ Λακεδαίμονος είς 'Ολυμπίαν πορεύονται ώς είκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν 'Ολυμπία Διὸς ἱεροῦ. ἔνι δ' ἐν τῷ ίερφ χώρφ και άλση και όρη δένδρων μεστά, ίκανα και συς και αίγας και βους τρέφειν και ίππους, ώστε και

τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι.
περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυ- 12
τεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὡραῖα. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς
μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν
ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ ὅντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη 13
ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο
ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΤΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΤΣ. ΕΚ
ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. . ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ
ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Έκ Κερασούντος δε κατά θάλατταν μεν εκομί- 4 ζοντο οίπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δὲ ήσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις, 2 πέμπουσιν είς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον πρόξενον όντα των Μοσσυνοίκων, ερωτώντες, πότερον ώς διὰ φιλίας ή ώς διὰ πολεμίας πορεύσονται της χώρας. οἱ δὲ εἶπον, ὅτι οὐ διήσοιεν ἐπίστευον γὰρ τοῖς χωρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος, ὅτι πολέμιοί 3 είσιν αὐτοῖς οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι έκείνους, εί βούλοιντο ξυμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ πεμφθείς ὁ Τιμησίθεος ἡκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. έπει δε αφίκοντο, συνήλθον οί τε των Μοσσυνοίκων 4 άρχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεγε μὲν Εενοφῶν, ήρμήνευε δὲ Τιμησίθεος· Ω ἄνδρες 5 Μοσσύνοικοι, ήμεῖς βουλόμεθα διασωθήναι πρὸς τὴν Έλλάδα πεζη· πλοία γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ ούτοι ήμας, ούς ακούομεν ύμιν πολεμίους είναι. εί ούν υ βούλεσθε, έξεστιν ύμιν ήμας λαβείν ξυμμάχους καλ τιμωρήσασθαι, εί τι πώποθ' ύμᾶς οὖτοι ήδικησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους είναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς 7 άφήσετε, σκέψασθε, πόθεν αδθις αν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ξύμμαχον. πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων 8 τῶν Μοσσυνοίκων, ὅτι καὶ βούλοιντο ταῦτα καὶ δέ
9 χοιντο τὴν ξυμμαχίαν. ᾿Αγετε δή, ἔφη ὁ Ἐενοφῶν,

τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι, ἃν ξύμμαχοι ὑμῶν γε
νώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε ἔσεσθε ἡμῖν ξυμπρᾶξαι

10 περί της διόδου; οί δὲ εἶπον, ὅτι ἰκανοί ἐσμεν εἰς την χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ βάτερα την τῶν ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν πολεμίων, καὶ δεῦρο ὑμῶν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας, οἵτινες ὑμῶν ξυμμαχοῦνταί τε καὶ την ὁδὸν ἡγήσονται.

11 'Επὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ῷχοντο. καὶ ἡκον τῆ ὑστεραία ἄγοντες τριακόσια πλοία μονό ξυλα καὶ ἐν ἑκάστφ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκβάν

12 τες είς τάξιν εθεντο τὰ ὅπλα, ὁ δὲ είς ἔμενε. καὶ οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες ἐξετάξαντο ώδε. ἔστησαν ἀνὰ ἐκατὸν μάλιστα οἰον χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα πάντες λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλφ, ἐν δὲ τῆ δεξιὰ παλτὸν ὡς ἑξάπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγχην

13 έχον, όπισθεν δε αὐτοῦ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτωνίσκους δε ἐνεδεδύκεσαν ὑπερ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρωματοδέσμου, ἐπὶ τῆ κεφαλῆ δε κράνη σκύτινα οἱαπερ τὰ Παφλαγονικά, κρώβυλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύτατα τιαροειδῆ· εἶχον δε καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς.

14 ἐντεῦθεν ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἶς, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον, δ ἐδόκει ἐπι-

15 μαχώτατον είναι. ῷκεῖτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς μητροπόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἡν· οἱ γὰρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς είναι καὶ πάντων Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν δν καταλαβόντας 16 πλεονεκτεῖν. εἴποντο δ' αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων

τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ άρπαγης ἔνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον έπει δ' έγγυς έγένοντο τοῦ χωρίου, εκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνούς τῶν βαρ-βάρων καὶ τῶν ξυναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὖ εἶδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας είτα δε ἀποτραπόμενοι ῷχοντο, καὶ ἀποτεμόντες τὰς 17 κεφαλάς των νεκρων έπεδείκνυσαν τοις τε "Ελλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἄμα ἐχόρευον νόμῳ τινὶ ἄδοντες. οἱ δὲ Ελληνες μάλα ἤχθοντο, ὅτι τούς τε 18 πολεμίους ἐπεποιήκεσαν Βρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελθόντες "Ελληνες σύν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες συχνοί· δ οὖπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τἢ στρατεία. Εενοφων δε ξυγκαλέσας τους Ελληνας είπεν, 19 "Ανδρες στρατιώται, μηδεν άθυμήσητε ενεκα τών γε-γενημένων· ζστε γάρ δτι καὶ άγαθὸν οὐ μεῖον τοῦ κακοῦ γεγένηται. πρώτον μέν γάρ ἐπίστασθε, ὅτι οἱ 20 μέλλοντες ήμιν ήγεισθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οίσπερ και ήμας ἀνάγκη· ἔπειτα δὲ και τῶν Ἑλλήνων οί άφροντιστήσαντες της ξύν ημίν τάξεως και ίκανοι ηγησάμενοι είναι ξὺν τοῖς βαρβάροις ταὐτὰ πράττειν ἅπερ σὺν ἡμεν δίκην δεδώκασιν ὅστε αὐθις ἢττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείψονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρα-21 σκευάζεσθαι, ὅπως καὶ τοῖς φίλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν είναι καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε, ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται νῦν τε καὶ δτε τοις ἀτάκτοις ἐμάχοντο.

Ταύτην μεν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν τἢ δ' 22 ὑστεραία Δύσαντες, ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαντες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταὐτὰ ταξάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων ὀρθίων ὄντων ἔχοντες, ὑπολειπομένους δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν ὁπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οῦ εὔζωνοι κατα-23

τρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους οὖν ἀνέστελ·
λον οἱ τοξόται καὶ οἱ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην
ἐπορεύοντο πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἀφ' οὖ τῆ προτεραία οἱ βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ ξὺν αὐτοῖς·

24 ένταθθα γάρ οι πολέμιοι ήσαν άντιτεταγμένοι. τούς μέν οθν πελταστάς εδέξαντο οι βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδή δὲ ἐγγὺς ήσαν οι ὁπλιται, ἐτράποντο καὶ οι μὲν πελτασταὶ εὐθὺς είποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν, οι δὲ ὁπλιται ἐν τάξει είποντο.

25 ἐπεὶ δὲ ἄνω ήσαν πρὸς ταῖς τῆς μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά, ὅσα ἀνὴρ αν φέροι μόλις, τού

26 τοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ "Ελληνες, ἀλλ' ὁμόσε ἐχώρουν, ἔφυγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἄπαντες λιπόντες τὸ χωρίον ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ μόσσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου ῷκοδομημένῳ, δν τρέφουσι πάντες κοινῆ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν ἐξελθεῦν, οὐδὲ οἱ ἐν τῷ πρότερον αἱρεθέντι χωρίω, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῦς μοσ-

27 σύνοις κατεκαύθησαν. οι δε Ελληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εξιρισκον θησαυρούς εν ταις οἰκίαις ἄρτων νενημένων πατρίους, ώς έφασαν οι Μοσσύνοικοι, τὸν δε νέον σιτον ξύν τῆ καλάμη ἀποκείμενον ήσαν δε

28 ζειαλ αί πλείσται. καλ δελφίνων τεμάχη εν άμφο ρεῦσιν ευρίσκετο τεταριχευμένα καλ στέαρ εν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ῷ ἐχρῶντο οἱ Μοσσύνοικοι καθάπερ οἱ Ελληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δὲ ἐπλ τῶν ἀνωγαίων ἡν πολλὰ τὰ πλατέα, οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν.

29 τούτφ καλ πλείστφ σίτφ έχρῶντο εψοντες καλ ἄρτους οπτῶντες. οἰνος δὲ εὑρίσκετο, δς ἄκρατος μὲν ὀξὺς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότητος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καλ ἡδύς.

30 Οι μεν δη Ελληνες αριστήσαντες ενταθα επο

ρεύοντο είς το πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς ξυμμαχήσασι των Μοσσυνοίκων. όπόσα δὲ καὶ ἄλλα παρήεσαν χωρία των ξύν τοις πολεμίοις δντων, τὰ εὐπροσοδώτατα οι μεν ελειπον, οι δε εκόντες προσεχώτὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἢν τῶν χωρίων. ἀπεῖχον 31 αί πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αί δὲ πλείον αί δὲ μείον · ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων ξυνήκουον είς την ετέραν εκ της ετέρας πόλεως ουτως ύψηλή τε καλ κοίλη ή χώρα ην. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φί- 32 λοις ήσαν, έπεδείκνυσαν αὐτοῖς παίδας τῶν εὐδαιμόνων σιτευτούς, τεθραμμένους καρύοις έφθοις, άπαλούς καί λευκούς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος είναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμπροσθεν πάντα έστιγμένους άνθέμια. έζήτουν δε καί 33 ταις έταιραις αις ήγου οι Ελληνες εμφανώς ξυγγίγνεσθαι· νόμος γάρ ην ουτός σφισι. λευκοί δὲ πάντες οί ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρα-34 τευσάμενοι βαρβαρωτάτους διελθείν και πλείστον των Έλληνικών νόμων κεχωρισμένους. ἔν τε γάρ ὅχλφ όντες εποίουν ἄπερ αν ἄνθρωποι εν ερημία ποιήσειαν, ἄλλως δε οὐκ αν τολμώεν, μόνοι τε ὅντες ὅμοια ἔπρατ-τον ἄπερ αν μετ' ἄλλων ὅντες, διελέγοντό τε ἑαυτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτῶν καὶ ὡρχοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν ὅσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ "Ελληνες, διά τε τῆς 5 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὐτοι ὀλίγοι ἢσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἢν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἢν 3 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ βαλάττη ἢττον ἐρυμνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια, ὰ ἢκε παρὰ Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι

3 κελεύσαντες, ἔστε βουλεύσαιντο, ἐθύοντο. καλ πολλά καταθυσάντων τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ὅτι οὐδαμῆ προσίοιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἀποίκους, ὅντας δ' ἐν τῆ Τιβαρηνῶν χώρα.

4 Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέζευσεν ἡ στρατιά. πλήθος τῆς καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἐκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἐξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλήθος ὀκτὰ μῆνες. ὁ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἔκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶθνας γυμνικούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγορὰν οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς

ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Έν τούτφ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἢν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον προηγόρει δὲ Ἑκατώνυμος δεινὸς νομιτιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε Ἑλληνες ὅντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ ξυνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἀκούομεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε.
ἐξιοῦμεν δὲ Ἑλληνες ὅντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὅντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδένοὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς
ποιοῦντες. Κοτυωρῖται δὲ οὖτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώ-

καμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὖτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζοῦντιοι ὡσαύτως· ὥστε ὅ, τι ἀν τούτους κακὸν ποιήσητε ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ 11 ἀκούομεν ὑμᾶς εἴς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν ὧν ὰν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ 12 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὅντινα ὰν δυνώμεθα φίλον ποιεῖσθαι.

Πρός ταθτα ἀναστάς Εενοφων ύπερ των στρατιω- 13 των είπεν, Ήμεις δέ, ω ἄνδρες Σινωπεις, ήκομεν άγαπωντες ότι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἢν δυνατὸν ἄμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς 14 Ελληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μέν, παρείχον γαρ ήμιν άγοράν, ωνούμενοι είχομεν τα έπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῆ στρατιậ, ἀντετιμώμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις αὐτοῖς φίλος ην των βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οθς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακῶς ἐποιοθμεν δσον εδυνάμεθα. ερωτάτε δε αὐτούς όποίων τινών 15 ήμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οθς ήμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ή πόλις ξυνέπεμψεν. ὅποι δ' ἃν ἐλθόντες 16 άγοραν μη έχωμεν, αν τε είς βάρβαρον γην αν τε είς Έλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλ-17 δαίους καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ανάγκην είναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρείχου. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους ὅντας, 18 έπει άγοραν οίαν έδύναντο παρείχον, φίλους τε ένομίζομεν είναι καὶ βία οὐδεν ελαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οθς ύμετέρους φατέ είναι, εί τι αὐτῶν 19

εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ώς φίλοι προσεφέροντο ἡμιν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὕτε εἴσω ἐδέχοντο οὕτε ἔξω ἀγορὰν ἔπεμπον· ἢτιῶντο δὲ τὸν

- 20 παρ' ύμων άρμοστην τούτων αίτιον είναι. δ δε λέγεις βία παρελθόντας σκηνούν, ήμεις ήξιούμεν τοὺς κάμνοντας είς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφγον τὰς πύλας, ή ήμας ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνούσι δ' ἐν ταις στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ ἑαυτών δαπανώντες, καὶ τὰς πύλας φρουρούμεν, ὅπως μη ἐπὶ τῷ ὑμετέρφ ἀρμοστή ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμών, ἀλλ' ἐφ' ἡμιν ή
- 21 κομίσασθαι, ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῆ τάξει, παρεσκευασμένοι, ᾶν μέν τις εὖ ποιῆ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ᾶν δὲ κακῶς, ἀλέξα-
- 22 σθαι. α δε ήπειλησας ώς, ην ύμιν δοκή, Κορύλαν και Παφλαγόνας ξυμμάχους ποιήσεσθε εφ' ήμας, ήμεις δε, ην μεν ανάγκη ή, πολεμήσομεν και αμφοτέροις ήδη γαρ και άλλοις πολλαπλασίοις ύμων επολεμήσαμεν. αν δε δοκή ήμιν, και φίλον ποιούμεθα τον
- 23 Παφλαγόνα. ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς
 ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων. πειρασόμεθα οὖν συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ φίλοι
 γύγνεσθαι.
- 24 Έκ τούτου μάλα μὲν δηλοι ήσαν οἱ ξυμπρέσβεις τῷ Ἑκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθών δ' αὐτῶν ἄλλος εἰπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ήκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσί. καὶ ξενίοις, ἡν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύναν-
- 25 ται· δρώμεν γάρ πάντα άληθη δυτα, α λέγετε. ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπεμπον οι Κοτυωριται και οι στρατηγοι των Ἑλλήνων ἐξένιζον τους των Σινωπέων πρέσβεις, και πρὸς άλλήλους πολλά τε και ἐπιτήδεια διελέγοντο τά τε ἄλλα και περι της λοιπης πορείας ἐπυνθάνοντο και ων ξκάτεροι ἐδέοντο.

Ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῆ 6 δὲ ὑστεραία ξυνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλεύεσθαι. εἴτε γὰρ πεζῆ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἀν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς ἡγούμενοι ἔμπειροι γὰρ ἡσαν τῆς Παφλαγονίας εἴτε κατὰ βάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων μόνοι γὰρ ἀν ἐδόκουν ἱκανοὶ εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῆ στρατιὰ. καλέσαντες οὐν τοὺς πρέσβεις ξυνεβου- 2 λεύοντο, καὶ ἡξίουν Ἑλληνας ὄντας Ἑλλησι τούτφ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εἴνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα ξυμβουλεύειν.

'Αναστάς δε Έκατώνυμος πρώτον μεν άπελογή- 3 σατο περί οὖ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσοιντο, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς ελλησι πολεμησόντων σφῶν είποι, άλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους είναι τοὺς Έλληνας αίρήσονται. έπει δε ξυμβουλεύειν εκέλευον, 4 έπευξάμενος ώδε είπεν. Εί μεν ξυμβουλεύοιμι α βέλτιστά μοι δοκεί είναι, πολλά μοι κάγαθὰ γένοιτο εί δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ ξυμβουλὴ λεγομένη είναι δοκεί μοι παρείναι νύν γάρ δή, αν μέν εθ ξυμβουλεύσας φανώ, πολλοί έσεσθε οἱ ἐπαινοῦντές με, αν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. πράγματα ο μεν οθν οιδ' ότι πολύ πλείω έξομεν, εάν κατά θάλατταν κομίζησθε· ήμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ην δε κατά γην στέλλησθε, ύμας δεήσει τους μαχομένους είναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἃ γιγνώσκω· ἔμπειρος 6 γάρ είμι καλ της χώρας τῶν Παφλαγόνων καλ της δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφότερα, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὅρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον μὲν οίδα εὐθὺς ἢ τὴν 7 είσβολην ἀνάγκη ποιείσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἡ ἡ τὰ κέρατα τοῦ ὅρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἐκάτερά ἐστιν ὑψηλά, α κρατειν κατέχοντες και πάνυ ολίγοι δύναιντ' αντούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' αν οἱ πάντες ἄνθρωποι

δύναιντ' αν διελθείν. ταῦτα δὲ καὶ δείξαιμι ἄν, εἰ μοί 8 τινα βούλοισθε ξυμπέμψαι. ἔπειτα δὲ οίδα καὶ πεδία δυτα καὶ ίππείαν, ην αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω είναι άπάσης της βασιλέως ίππείας. και νύν ούτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεί καλούντι, άλλα μείζον 9 φρονεί ὁ ἄρχων αὐτῶν. εί δὲ καὶ δυνηθεῖτε τά τε ὅρη κλέψαι ή φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίφ κρατήσαι μαχόμενοι τούς τε ίππεῖς τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας πλείον ή δώδεκα, ήξετε έπι τους ποταμούς, πρώτον μεν τον Θερμώδοντα, εύρος τριών πλέθρων, δυ χαλεπον οίμαι διαβαίνειν άλλως τε και πολεμίων πολλών μεν έμπροσθεν δυτων, πολλών δε δπισθεν έπομένων δεύτερον δ' Ίριν, τρίπλεθρον ώσαύτως τρίτον δ' "Αλυν, οὐ μεῖον δυοῖν σταδίοιν, δν οὐκ ᾶν δύναισθε ανευ πλοίων διαβήναι πλοία δε τίς έσται δ παρέχων; ώς δ' αύτως και ὁ Παρθένιος ἄβατος εφ' ον έλθοιτε 10 ἄν, εἰ τὸν "Αλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ύμιν είναι νομίζω την πορείαν, άλλα παντάπασιν άδύνατον. αν δε πλέητε, έστιν ενθένδε μεν είς Σινώπην παραπλεύσαι, έκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν ἐξ Ἡρακλείας δε ούτε πεζή ούτε κατά βάλατταν άπορία πολλά γάρ και πλοιά έστιν έν Ἡρακλεία.

11 Έπεὶ δὲ ταῦτα ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτευον φιλίας ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ῆν πρόξενος αὐτῷ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν ξυμβουλὴν ταύτην· οἱ δὲ ὑπώπτευον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν, ὡς μὴ πεζῆ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζοιντο. οἱ δ' οὖν "Ελληνες ἐψηφίσαντο κατὰ βάλατταν τὴν πο-12 ρείαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, 'Ω Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἥρηνται πορείαν ἢν ὑμεῖς ξυμβουλεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ἀριθμῷ ὡς ἕνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς δὲ πλέοιμεν ἄν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι, οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ᾶν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα.

γιγνώσκομεν γάρ, ὅτι, ὅπου μὲν ἀν κρατῶμεν, δυναί-13 μεθ' ἀν καὶ σώζεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἤττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρα ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα 14 οἱ πρέσβεις ἐκέλευον πέμπειν πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον ᾿Αρκάδα καὶ ᾿Αρίστωνα ᾿Αθηναῖον καὶ Σαμόλαν ᾿Αχαιόν. καὶ οἱ μὲν ῷχοντο.

 $\dot{E}_{
u}$ δ $\dot{\epsilon}$ τούτ $\dot{\omega}$ τ $\dot{\omega}$ χρόν $\dot{\omega}$ Ξ $\dot{\epsilon}$ νοφ $\dot{\omega}$ ντι, δρ $\dot{\omega}$ ντι $\dot{\omega}$ ν 15 όπλίτας πολλούς των Έλλήνων, δρώντι δὲ καὶ πελταστὰς πολλούς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ίππεῖς δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανούς, ὅντας δ'
ἐν τῷ Πόντῳ, ἔνθα οὐκ ἃν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει είναι και χώραν και δύναμιν τη Έλλάδι προσκτήσα-σθαι πόλιν κατοικίσαντας. και γενέσθαι αν αυτώ 16 εδόκει μεγάλη, καταλογιζομένω τό τε αυτών πληθος καλ τούς περιοικούντας τὸν Πόντον. καλ ἐπλ τούτοις έθύετο πρίν τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας, του Κύρου μάντιν γενόμενου, του 'Αμ-βρακιώτην. ο δε Σιλανός δεδιώς, μη γένηται ταῦτα 17 καὶ καταμείνη που ή στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον, ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ξαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς δ' ὁ Σιλανὸς έβούλετο 18 οτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· οθς γὰρ παρὰ Κύρου έλαβε τρισχιλίους δαρεικούς, ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ηλήθευσε θυόμενος Κύρφ, διεσεσώκει. των δέ 19 στρατιωτών, έπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει βέλτιστον είναι καταμείναι, τοίς δὲ πολλοίς οὔ. Τιμασίων δὲ ὁ Δαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιώτιος πρὸς ἐμπόρους τινὰς παρόντας των 'Ηρακλεωτων και Σινωπέων λέγουσιν, ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῷ στρατιῷ μισθὸν ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει μεῖναι τοσαύτη δύναμις έν τῷ Πόντω. βουλεύεται γὰρ Εενοφών

καὶ ήμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθη τὰ πλοῖα, τότε εἰ-20 πείν εξαίφνης τη στρατιά, "Ανδρες, νῦν μεν όρωμεν ήμας απόρους δυτας και έν τῷ ἀπόπλφ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια καὶ ώς οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνήσαί τι τοὺς οἴκοι· εί δὲ βούλεσθε τῆς κύκλφ χώρας περί τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι ὅπη αν βούλησθε κατασχεῖν, καλ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἴκαδε, τὸν δὲ ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπη αν 21 βούλησθε έξαίφνης αν έπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα οι έμποροι απήγγελλον ταις πόλεσι ξυνέπεμψε δ' αὐτοῖς Τιμασίων ὁ Δαρδανεὺς Εὐρύμαχόν τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιώτιον τὰ αυτά ταῦτα ἐροῦντας. Σινωπείς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι πρός τὸν Τιμασίωνα καλ κελεύουσι προστατεύσαι λαβόντα χρήματα, ὅπως ἐκπλεύση ἡ στρατιά. 22 ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας ἐν ξυλλόγφ τῶν στρατιωτῶν όντων λέγει τάδε. Οὐ δεῖ προσέχειν μονη, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ακούω δέ τινας θύεσθαι έπλ τούτφ οὐδ' ύμιν λέγοντας. 23 ύπισχνούμαι δε ύμιν, αν εκπλέητε, από νουμηνίας μισθοφοράν παρέξειν Κυζικηνον έκάστω του μηνός. καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρφάδα, ἔνθεν καί εἰμι φυγάς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις · ἐκόντες γάρ με δέξον-24 ται. ἡγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἔμπειρος δέ είμι της Αίολίδος καὶ της Φρυγίας καὶ της Τρφάδος καὶ της Φαρναβάζου ἀρχης πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν είναι, τὰ δὲ διὰ τὸ ξυνεστρατεύσθαι εν αὐτή σὺν Κλεάρχω τε καὶ Δερκυλίδα. 25 αναστάς αθθις Θώραξ ὁ Βοιώτιος, δς αεί περί στρατηγίας Εενοφωντι έμάχετο, έφη, εί έξέλθοιεν έκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον, χώραν καλην καλ εὐδαίμονα, ὥστε τῷ βουλομένφ ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένο ἀπιέναι οἴκαδε. γελοῖον δὲ εἰναι ἐν τῆ Ἑλλάδι ούσης χώρας πολλής και άφθόνου έν τη βαρβάρων

μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε, κάγώ, κα- 26 θάπερ Τιμασίων, υπισχνουμαι υμιν την μισθοφοράν. ταθτα δὲ ἔλεγεν είδως ἃ Τιμασίωνι οί Ἡρακλεωται καὶ οί Σινωπείς ὑπισχνούντο ώστε ἐκπλείν. ὁ δὲ Εενο-27 φων έν τούτφ έσίγα. ἀναστάς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οί 'Αχαιοί έλεγον ώς δεινον είη ίδια μεν Εενοφωντα πείθειν τε καταμένειν και θύεσθαι ύπερ της μούης μη κοινούμενον τη στρατιά, είς δε το κοινον μηδεν άγορεύειν περί τούτων. ὥστε ήναγκάσθη ὁ Εενοφῶν ἀναστήναι καλ είπειν τάδε. Έγώ, δ ἄνδρες, θύομαι μέν, 28 ώς δράτε, δπόσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ έμαυτοῦ, ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων, όποια μέλλει ύμιν τε κάλλιστα και άριστα ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εὶ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περί τούτων ή παντάπασι μηδέ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος. Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο, τὸ μὲν 29 μέγιστον, τὰ ἱερὰ καλὰ είναι ήδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ τὸ ἀεὶ παρείναι τοίς ἱεροίς · ἔλεξε δέ, δτι έν τοις ιεροις φαίνοιτό τις δόλος και έπιβουλή έμοί, ώς ἄρα γιγνώσκων, ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε γὰρ τὸν λόγον, ὡς ἐγὼ πράττειν ταθτα διανοοίμην ήδη οὐ πείσας ύμας. ἐγὼ δὲ εί 30 μεν εώρων ἀπορούντας ύμας, τοῦτ' αν ἐσκόπουν, ἀφ' οὖ ἀν γένοιτο ὥστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἤδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιτο ίκανα ώστε και τους έαυτου οικείους ώφελησαί τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας 31 'Ηρακλεώτας καὶ Σινωπεῖς ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν ύπισχνουμένους ύμιν ἄνδρας ἀπὸ νουμηνίας, καλόν μοι δοκεί είναι σωζομένους ένθα βουλόμεθα μισθον της σωτηρίας λαμβάνειν, καλ αὐτός τε παύομαι ἐκείνης τῆς διανοίας, και όπόσοι πρός έμε προσήεσαν λέγοντες, ώς χρη ταῦτα πράττειν, παύεσθαί φημι χρηναι. οὕτω γὰρ 32

έποίουν.

γυγνώσκω· όμου μέν δντες πολλοί, ώσπερ νυνί, δοκείτε αν μοι καὶ ἔντιμοι είναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια· ἐν γάρ τῷ κρατείν έστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων διασπασθέντες δ' αν και κατά μικρά γενομένης της δυνάμεως ουτ' αν τροφην δύναισθε λαμβάνειν ουτε 33 χαίροντες αν απαλλάξαιτε. δοκεί οθν μοι άπερ υμών, έκπορεύεσθαι είς την Έλλάδα, και έάν τις μείνη ή ἀπολιπων ληφθή πρίν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πῶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτος δοκεῖ, έφη, ταθτα, ἀράτω τὴν χειρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. 34 ο δε Σιλανός εβόα, και επεχείρει λέγειν, ώς δίκαιον είη απιέναι τον βουλόμενον. οι δε στρατιώται ούκ ηνείχοντο, άλλ' ηπείλουν αὐτῷ, ὅτι, εἰ λήψονται ἀπο-35 διδράσκοντα, την δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ έγνωσαν οί 'Ηρακλεώται, ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἔη καὶ Εενοφων αὐτὸς ἐπεψηφικώς εἴη, τὰ μὲν πλοία πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίωνι 36 καλ Θώρακι έψευσμένοι ήσαν της μισθοφοράς. ένταθθα δὲ ἐκπεπληγμένοι ήσαν καὶ ἐδεδίεσαν τὴν στρατιαν οί την μισθοφοραν ύπεσχημένοι. παραλαβόντες οθυ οθτοι καλ τους άλλους στρατηγούς οίς άνεκεκοίνωντο & πρόσθεν ἔπραττον, πάντες δ' ήσαν πλήν Νέωνος τοῦ 'Ασιναίου, δς Χειρισόφω ὑπεστρατήγει, Χειρίσοφος δε ούπω παρήν, ερχονται πρός Εενοφώντα, καὶ λέγουσιν ότι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον είναι πλείν είς Φάσιν, έπει πλοία έστι, και 37 κατασχείν την Φασιανών χώραν. Αἰήτου δὲ υίδους ετύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Εενοφῶν δε ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐδὲν ἃν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ύμεις δε ξυλλέξαντες, έφη, εί βούλεσθε, λέγετε. ένταθθα ἀποδείκνυται Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς γνώμην ούκ ἐκκλησιάζειν, ἀλλὰ τοὺς αύτοῦ ἔκαστον λοχαγούς πρώτον πειράσθαι πείθειν. καλ άπελθόντες ταυτ'

Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο πραττόμενα. 7 καὶ ὁ Νέων λέγει, ὡς Ἐενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα- 2 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ ξύλλογοι ἐγίγνοντο καὶ κύκλοι ξυνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἢσαν, μὴ ποιήσειαν, οἱα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· ὅσοι γὰρ μὴ εἰς τὴν βάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν. ἐπεὶ δὲ ἢσθάνετο Εενο- 3 φῶν, ἔδοξεν αὐτῷ ὡς τάχιστα ξυναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἐᾶσαι ξυλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα ξυλλέγειν ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ 4 κήρυκος ἤκουσαν, ξυνέδραμον καὶ μάλα ἐτοίμως· ἐνταῦθα Εενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἢλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

'Ακούω τινὰ διαβάλλειν, ὦ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα 5 έξαπατήσας ύμας μέλλω άγειν είς Φασιν. ακούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικῶν, ου χρή με ενθένδε ἀπελθεῖν πρίν ἃν δῶ δίκην αν δ' ύμιν φαίνωνται άδικουντες οι έμε διαβάλλοντες, ούτως αύτοις χρησθε ώσπερ άξιον. ύμεις δ', έφη, ίστε δή- 6 που, δθεν ήλιος ανίσχει και δπου δύεται, και δτι, έαν μέν τις είς τὴν Ἑλλάδα μέλλη ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεὶ πορεύεσθαι· ἡν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τούμπαλιν πρός εω. έστιν οθν όστις τουτο άν δύναιτο ύμας έξαπατησαι, ώς ηλιος ένθεν μεν ανίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἔνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν; άλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε, ὅτι βορέας μὲν ἔξω 7 τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἴσω εἰς Φασιν, και λέγετε, όταν βορρας πνέη, ως καλοί πλοί είσιν είς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτο οὖν ἔστιν ὅπως τις αν ύμας έξαπατήσαι, ώστε έμβαίνειν, όπόταν νότος πνέη; άλλὰ γὰρ ὁπόταν γαλήνη ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8 ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοὐλάχιστον ἐν

έκατον. πως αν ουν εγώ ή βιασαίμην ύμας ξύν εμώ 9 πλείν μη βουλομένους ή έξαπατήσας άγοιμι; ποιῶ δ' ύμας έξαπατηθέντας καλ καταγοητευθέντας ύπ' έμοῦ ήκειν είς Φασιν· και δή και αποβαίνομεν είς την χώραν γνώσεσθε δήπου, ὅτι οὐκ ἐν τῆ Ἑλλάδι ἐστέ· και έγω μεν έσομαι ο εξηπατηκώς είς, ύμεις δε οι εξηπατημένοι έγγυς μυρίων έχοντες ὅπλα. πῶς ἀν οὐν είς ἀνηρ μᾶλλον δοίη δίκην ή ούτω περί αύτοῦ τε καί 10 ύμων βουλευόμενος; άλλ' ούτοί είσιν οι λόγοι άνδρων καὶ ήλιθίων κάμοὶ φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ δικαίως γ' ἄν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὰ κωλύω ἡ λέγειν εἴ τίς τι ἀγαθὸν δύναται έν ύμιν, ή μάχεσθαι εί τις έθέλει ύπερ ύμων τε καί έαυτοῦ, ἡ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελόμενον; τί γάρ; ἄρχοντας αίρουμένων ύμῶν εγώ τινι εμποδών είμι; παρίημι, άρχετω· μόνον άγα-11 θόν τι ποιῶν ὑμᾶς φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν άρκει περί τούτων τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ύμῶν ἡ αὐτὸς έξαπατηθήναι αν οίεται ταῦτα ή ἄλλον έξαπατήσαι 12 ταῦτα, λέγων διδασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μη ἀπέλθητε, πρὶν ἃν ἀκούσητε, οίον ὁρῶ ἐν τῆ στρατιά ἀρχόμενον πράγμα· δ εί ἔπεισι καὶ ἔσται οίον ύποδείκνυσιν, ωρα ήμιν βουλεύεσθαι ύπερ ήμων αὐτών μη κάκιστοί τε και αισχιστοι ανδρες αποφαινώμεθα καλ πρός θεών και πρός ανθρώπων και φίλων και 13 πολεμίων, καὶ καταφρονηθώμεν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οί στρατιώται έθαύμασάν τε, δ, τι είη, καλ λέγειν έκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ που, δτι χωρία ην έν τοις δρεσι βαρβαρικά, φίλια τοις Κερασουντίοις, δθεν κατιόντες τινές και ιερεία επώλουν ήμιν και άλλα ών είχον, δοκούσι δέ μοι και ύμων τινες είς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές 14τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθών Κλεάρετος ὁ λοχαγὸς δτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ

φίλιον νομίζειν είναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών. διενενόητο δέ, εἰ 15 λάβοι τόδε τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, ἐμβὰς δὲ εἰς πλοῖον, ἐν ῷ ἐτύγχανον οἱ ξύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθέμενος εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου, καὶ ταῦτα ξυνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρακαλέσας οὖν ὁπόσους ἔπειθεν 16 νῦν αἰσθάνομαι. παρακαλέσας οὖν ὁπόσους ἔπειθεν 16
δίγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει
ἡμέρα γενομένη, καὶ ξυστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ παίοντες τόν τε Κλεάρετον
ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς, οἱ δέ τινες καὶ
εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν 17
τῆ ἡμέρα, ἢ ἡμεῖς δεῦρο ἐξωρμῶμεν πεζῆ· τῶν δὲ
πλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν Κερασοῦντι, οὔπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασοῦντιοι λέγουσιν, ἀφικνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρήζοντες ἐλθεῖν.
ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς Κερασουντίους 18
ἔλεγον, ὅτι θαυμάζοιεν, τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν, ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ τούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν, ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινού γένοιτο τὸ πράγμα, ἥδεσθαί τε αὐτοὺς καὶ μέλ-λειν ἐνθάδε πλείν, ὡς ἡμίν λέξαι τὰ γενόμενα καὶ τοὺς νεκρούς κελεύειν αὐτούς βάπτειν λαβόντας τούς τούτου δεομένους. των δ' ἀποφυγόντων τινές Έλλήνων ἔτυ-19 χον έτι όντες εν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅποι ἴοιεν αὐτοί τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. έπει δε τοῦτο εγένετο, ερχονται πρὸς ήμας οι Κερα-20 σούντιοι και λέγουσι τὸ πραγμα και ήμεις οι στρα-τηγοι ακούσαντες ήχθόμεθά τε τοις γεγενημένοις και έβουλευόμεθα ξὺν τοις Κερασουντίοις, ὅπως αν ταφείησαν οί τῶν Ἑλλήνων νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἔξωθεν 21

146

των όπλων εξαίφνης ακούομεν θορύβου πολλού, Παίε, παίε, βάλλε, βάλλε, καὶ τάχα δὴ δρωμεν πολλούς προσθέοντας λίθους έχοντας έν ταις χερσί, τους δὲ καὶ 22 αναιρουμένους. και οί μεν Κερασούντιοι, ώς αν και έωρακότες τὸ παρ' έαυτοῖς πρᾶγμα, δείσαντες ἀποχωρούσι πρὸς τὰ πλοία. ἢσαν δὲ νὴ Δία καὶ ἡμῶν οί 23 έδεισαν. ἐγώ γε μὴν ἢλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ ἢρώτων, ό,τι έστι τὸ πραγμα. των δὲ ήσαν μὲν οι οὐδὲν ήδεσαν, όμως δε λίθους είχον εν ταις χερσίν. επεί δε είδότι τιν έπέτυχον, λέγει μοι, ὅτι οἱ ἀγορανόμοι δεινότατα ποι-24 οῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τούτφ τις ὁρῷ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν βάλατταν ἀποχωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν οί δε ώς ήκουσαν, ωσπερ ή συος αγρίου ή ελά-25 φου φανέντος, ίενται ἐπ' αὐτόν. οἱ δ' αὖ Κερασούντιοι ώς είδον δρμώντας καθ' αύτούς, σαφώς νομίζοντες έπι σφας ιεσθαι, φεύγουσι δρόμω και έμπίπτουσιν είς την βάλατταν. ξυνεισέπεσον δε και ήμων αυτών τινες, και επνύγετο δστις νείν μη ετύγχανεν επιστάμενος. 26 καὶ τούτους τί δοκεῖτε ; ἠδίκουν μὲν οὐδέν, ἔδεισαν δέ, μη λύττα τις ώσπερ κυσίν ήμιν έμπεπτώκοι. εί οὐν ταθτα τοιαθτα έσται, θεάσασθε, οΐα ή κατάστασις 27 ήμεν έσται της στρατιάς. ύμεις μεν οί πάντες οὐκ έσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ῷ αν βούλησθε ούτε καταλύσαι, ίδια δε δ βουλόμενος άξει στράτευμα έφ' ό,τι αν θέλη. κάν τινες πρός ύμας ίωσι πρέσβεις ή είρηνης δεόμενοι ή άλλου τινός, κατακανόντες τούτους οί βουλόμενοι ποιήσουσιν ύμας των λόγων μή 28 ἀκοῦσαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οῦς μὲν ἄν ύμεις απαντες έλησθε άρχοντας, εν ούδεμια χώρα έσονται, δστις δ' αν ξαυτον ξληται στρατηγον και έθέλη λέγειν, Βάλλε, βάλλε, ούτος ἔσται ίκανὸς καὶ ἄρχοντα κατακανείν και ιδιώτην δυ αν ύμων εθέλη ακριτον, ήν ῶσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. 29 οία δε ύμιν και διαπεπράχασιν οι αὐθαίρετοι οὐτοι

στρατηγοί σκέψασθε. Ζήλαρχος μεν γάρ ο άγορανόμος εί μεν άδικει ύμας, οίχεται αποπλέων ού δούς ύμιν δίκην ει δε μη άδικει, φεύγει έκ του στρατεύματος δείσας, μη άδίκως ἄκριτος ἀποθάνη. οἱ δὲ καταλεύ-30 σαντες τούς πρέσβεις διεπράξαντο ύμιν μόνοις μέν των Ελλήνων είς Κερασούντα μη ασφαλές είναι, αν μη σὺν ἰσχύι ἀφικνησθε· τοὺς δὲ νεκρούς, οὺς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδέ ξὺν κηρυκίω ἔτι ἀσφαλές είναι ἀνελέσθαι. τίς γαρ εθελήσει κήρυξ ίεναι κήρυκας απεκτονώς; ἀλλ' ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθη-31 μεν. εὶ μὲν οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ώς τοιούτων εσομένων και φυλακήν ίδια ποιήση τις καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εὶ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ θηρίων, ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι 32 τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν εἰ δὲ μή, πρὸς Διὸς πῶς ἡ θεοῖς θύσομεν ἡδέως ποιοῦντες έργα ἀσεβη, ή πολεμίοις πως μαχούμεθα, ήν ἀλλήλους κατακαίνωμεν ; πόλις δε φιλία τίς ήμας δέξεται, ήτις 33 αν ορά τοσαύτην ανομίαν εν ήμιν; αγοράν δε τίς άξει θαρρών, ήν περί τὰ μέγιστα τοιαῦτα έξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; οὐ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς αν ήμας τοιούτους όντας ἐπαινέσειεν; ήμεις μεν γάρ οίδ' ὅτι πονηρούς άν φαίημεν είναι τούς τά τοιαθτα ποιοθντας.

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν 34 τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξη, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτφ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι ἄλλο τις ήδίκητο ἐξ οῦ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς ἐποιήσαντο. παραινοῦντος δὲ Ἐενοφῶντος καὶ τῶν 35 μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καὶ καθήραι τὸ στράτευμα. καὶ ἐγένετο καθαρμός.

*Εδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ 8 παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ώφλε καὶ Εανθικλής τής φυλακής των γαυλικών χρημάτων τὸ μείωμα είκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι ἄρχων αίρεθελς κατημέλει, δέκα μνάς. Εενοφώντος δέ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ 2 ως υβρίζουτος την κατηγορίαν έποιουντο. και ό Εενοφων αναστάς εκέλευσεν είπειν τον πρώτον λέξαντα, που και ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀποκρίνεται, "Οπου καὶ τῷ 3 ρίγει ἀπωλλύμεθα καὶ χιων πλείστη ην. ὁ δὲ εἶπεν, Αλλά μην και χειμωνός γε όντος οίου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, ύπο δε πόνων πολλών ἀπαγορευόντων, πολεμίων δε έπομένων, εί ἐν τοιούτφ καιρῷ ὕβριζον, ὁμολογῶ καὶ των δνων ύβριστότερος είναι, οίς φασιν ύπο τής 4 ΰβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. ὅμως δὲ καὶ λέξον, έφη, έκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἤτουν σέ τι καὶ ἐπεί μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπήτουν; ἀλλὰ περί 5 παιδικών μαχόμενος; άλλα μεθύων ἐπαρώνησα; ἐπεὶ δε τούτων οὐδεν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτόν, εἰ ὁπλιτεύοι. οὐκ ἔφη. πάλιν, εἰ πελτάζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ήμιονον ελαύνειν ταχθείς ύπο των συσκήνων ελεύθερος 6 ών. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει αὐτὸν καὶ ήρετο, Ή σὸ εί ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών ; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ηνάγκαζες τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη διέρριψας. 7 'Αλλ' ή μεν διάρριψις, έφη ό Εενοφων, τοιαύτη τις έγένετο. διέδωκα άλλοις άγειν καλ έκέλευσα πρός έμε ἀπαγαγείν, καὶ ἀπολαβων ὅπαντα σῷα ἀπέδωκά σοι, έπει και σύ έμοι ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. οίον δὲ τὸ 8 πραγμα εγένετο ακούσατε, έφη και γαρ άξιον. ανηρ κατελείπετο διά τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι. καὶ έγω τον μεν ἄνδρα τοσοῦτον έγγγνωσκον, ὅτι εἶς ἡμῶν είη · ηνάγκασα δε σε τοῦτον ἄγειν, ώς μη ἀπόλοιτο · καὶ γάρ, ώς ἐγὼ είμαι, πολέμιοι ἡμῖν ἐφείποντο.

συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, 9 έπει προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθις σὺν τοῖς όπισθοφύλαξι προσιών βόθρον δρύττοντα ώς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήνουν σε. ἐπεὶ 10 δε παρεστηκότων ήμων συνέκαμψε το σκέλος δ ανήρ, ἀνέκραγον οι παρόντες, ὅτι ζη ὁ ἀνήρ, σὺ δ' εἶπας, Όπόσα γε βούλεται ώς έγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταθθα έπαισά σε· ἀληθη λέγεις· ἔδοξας γάρ μοι είδότι ἐοικέναι, ὅτι ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἢττόν τι ἀπέ- 11 θανεν, επεὶ εγώ σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, έφη δ Εενοφων, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οθν ένεκα ζωντας ήμας δει κατορυχθήναι; τούτον μέν 12 ανέκραγον πάντες ώς ολίγας παίσειεν . άλλους δ' έκέλευε λέγειν, διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη. ἐπεὶ δὲ οὐκ 13 άνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγώ, ὡ ἄνδρες, ὁμολογῶ παίσαι δη ἄνδρας ἔνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώζεσθαι μέν ήρκει δι' ήμας, εν τάξει τε ίόντων καλ μαχομένων δπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις προθέοντες ἀρπάζειν ήθελον καὶ ήμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο πάντες έποιοῦμεν, ἄπαντες ἃν ἀπωλόμεθα. ἤδη δὲ καὶ μαλα-14 κιζόμενόν τινα καλ ούκ έθέλοντα ανίστασθαι, αλλά προϊέμενον αύτον τοις πολεμίοις και έπαισα και έβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους καθεζόμενος συχνον χρόνον κατέμαθον άναστας μόλις καί τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβὼν ἐκ 15 τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον καὶ βλακεύοντα, ήλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρίζεσθαι παρείχε θερμασίαν τινά και ύγρότητα, τὸ δὲ καθῆσθαι καὶ ήσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν δυ τῷ τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αξμα καὶ τῷ ἀποσήπεσθαι τοὺς τῶν ποδῶν δακτύλους, ἄπερ πολλούς καὶ ύμεῖς ἴστε παθόντας. άλλον δέ γε ἴσως ὑπολειπόμενόν που διὰ ῥαστώνην 16 καλ κωλύοντα καλ ύμας τούς πρόσθεν καλ ήμας τούς

δπισθεν πορεύεσθαι έπαισα πύξ, όπως μη λόγχη ὑπὸ 17 των πολεμίων παίοιτο. και γάρ οθν νθν έξεστιν αθ τοις σωθείσιν, εί τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ τὸ δίκων, δίκην λαβείν. εί δ' έπὶ τοίς πολεμίοις έγένοντο, τί μέγα αν ούτως έπαθον ότου δίκην αν ήξίουν λαμ 18 βάνειν ; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος. ἐγὼ γὰρ εἰ μὰ έπ' ἀγαθφ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην, οἶαν καὶ γονείς υίοις και διδάσκαλοι παισί. και γάρ οι ιστροί 19 καίουσι καλ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθφ. εἰ δὲ ὕβρει νομίζετέ με ταθτα πράττειν, ενθυμήθητε, ὅτι νθν ἐγὸ θαρρώ σύν τοις θεοις μάλλον ή τότε και θρασύτερός είμι νῦν ἡ τότε και οίνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐ 20 δένα παίω· εν ευδία γαρ δρω ύμας. ὅταν δὲ χειμών η και θάλαττα μεγάλη επιφέρηται, ούχ δρατε, ότι και νεύματος μόνου ένεκα χαλεπαίνει μεν πρωρεύς τοις έν πρώρα, χαλεπαίνει δε κυβερνήτης τοις έν πρύμνη; ίκανα γαρ εν τῷ τοιούτφ καὶ μικρα άμαρτηθέντα πάν 21 τα συνεπιτρίψαι. ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ύμεις κατεδικάσατε τότε έχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστητε, καὶ έξην υμιν επικουρείν αὐτοίς, εἰ έβού λεσθε. ἀλλὰ μὰ Δία οὖτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὖτε 22 σύν έμοι τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οίμαι γάρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε 23 καλ τότε κακίστους καλ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοίσκος γοῦν ὁ πύκτης ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ώς κάμνων ἀσπίδα μὴ φέρειν, νῦν δ', ώς ἀκούω, Κοτυω-24 ριτών πολλούς ήδη ἀποδέδυκεν. ἡν οὖν σωφρονήτε, τοῦτον τάναντία ποιήσετε ή τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς μεν γαρ κύνας τους χαλεπους τας μεν ήμερας διδέσση τας δε νύκτας αφιασι, τοῦτον δε, ην σωφρονητε, την 25 νύκτα μεν δήσετε, την δε ημέραν άφήσετε. άλλα γάρ, έφη, θαυμάζω, ὅτι, εἰ μέν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέ

μνησθε και οὐ σιωπάτε, εί δέ τω ή χειμῶνα ἐπεκούρησα

η πολέμιον ἀπήρυξα η ἀσθενοῦντι ή ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἴ τινα καλῶς
τι ποιοῦντα ἐπήνεσα οὐδ' εἴ τιν' ἄνδρα ὅντα ἀγαθὸν
ἐτίμησα ὡς ἐδυνάμην, οὐδὲ τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ 26
μην καλόν γε καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἡ τῶν κακῶν μεμνήσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δη ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμνησκον. καὶ περιεγένετο ὥστε καλώς ἔχειν.

BOOK VI.

Έκ τούτου δὲ ἐν τῆ διατριβῆ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς 1 άγορας έζων, οί δὲ καὶ ληιζόμενοι ἐκ της Παφλαγονίας. έκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς δὲ τοὺς προσω σκη-νοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους είχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, δς 2 ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς "Ελληνας πρέσβεις έχοντας ἵππους καὶ στολάς καλάς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἴη τοὺς ελληνας μήτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, 3 ότι περί μεν τούτων σύν τη στρατιά βουλεύσοιντο, έπλ ξενία δε εδέχοντο αὐτούς παρεκάλεσαν δε καλ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν οθς ἐδόκουν δικαιοτάτους είναι. θύσαντες δε βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ίερεῖα 4 εὐωχίαν μεν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δε ἐν στιβάσιν εδείπνουν, και επινον εκ κερατίνων ποτηρίων, οίς ἐνετύγχανον ἐν τἢ χώρα. ἐπεὶ δὲ σπονδαί 5 τ' έγένοντο καὶ ἐπαιώνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θράκες καὶ πρὸς αὐλὸν ώρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ήλλοντο ύψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις έχρωντο τέλος δε δ έτερος τον έτερον παίει, ώς πασιν

εδόκει πεπληγέναι τὸν ἄνδρα· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικώς 6 πως. καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἐτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν. άλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἔτερον ἐξέφερον ὡς τεθνη-7 κότα· ην δε ούδεν πεπονθώς. μετά τοῦτο Αίνιανες καλ Μάγνητες ανέστησαν, οδ ώρχουντο την καρπαίαν 8 καλουμένην έν τοις ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ην, ο μεν παραθέμενος τα δπλα σπείρει και ζευγηλατεί πυκνά μεταστρεφόμενος ώς φοβούμενος, ληστής δέ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὰν προίδηται, ἀπαντά ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους καὶ οὖτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ἡυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δήσας του ἄνδρα καὶ το ζεύγος ἀπάγει ενίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν είτα παρὰ τοὺς βοῦς 9 ζεύξας οπίσω τω χειρε δεδεμένον έλαύνει. μετά τοῦτο Μυσός εἴσηλθεν ἐν ἐκατέρα τῆ χειρὶ ἔχων πέλτην, καί τοτε μεν ώς δύο άντιταττομένων μιμούμενος ώρχείτο, τοτε δε ώς πρός ενα έχρητο ταίς πέλταις, τοτε δ' έδινειτο και έξεκυβίστα έχων τας πέλτας, ώστε 10 όψιν καλην φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ώρχεῖτο κρούων τας πέλτας, και ὥκλαζε και έξανίστατο και 11 ταθτα πάντα εν ρυθμώ εποίει πρός τον αθλόν. επί δε τούτφ επιόντες οι Μαντινείς και άλλοι τινές των 'Αρκάδων ἀναστάντες έξοπλισάμενοι ώς έδύναντο κάλλιστα ή εσάν τε εν ρυθμώ, προς τον ενόπλιον ρυθμον αὐλούμενοι, καὶ ἐπαιώνισαν καὶ ἀρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταίς πρός τούς θεούς προσόδοις. δρώντες δε οί Παφλαγόνες δεινά εποιούντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν 12 οπλοις είναι. ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν ᾿Αρκάδων τινὰ πεπαμένον ορχηστρίδα εἰσάγει σκευάσας ώς εδύνατο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῆ. ἡ δὲ ἀρχήσατο πυρ-13 ρίχην ελαφρώς. ενταύθα κρότος ήν πολύς, και οί Παφλαγόνες ήρουτο, εί και γυναίκες συνεμάχοντο αύτοίς. οι δ' έλεγον, ὅτι αὖται καὶ αἱ τρεψάμεναι εἰεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῆ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτη τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τη δε ύστεραία προσηγον αὐτούς είς το στράτευμα. 14 καλ έδοξε τοις στρατιώταις μήτε άδικειν Παφλαγόνας μήτε άδικεισθαι. μετά τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ῷχοντο. οί δὲ "Ελληνες, ἐπειδή πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, αναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλώ, έν ἀριστερά ἔχοντες την Παφλαγονίαν. τη δ' ἄλλη 15 άφικνοῦνται είς Σινώπην και ώρμίσαντο είς Αρμήνην της Σινώπης. Σινωπείς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τη Παφλαγονική, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὖτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοις "Ελλησιν άλφίτων μέν μεδίμνους τρισχιλίους, οίνου δε κεράμια χίλια και πεντακόσια. καλ Χειρίσοφος ενταῦθα ηλθε τριήρη έχων. καλ οί μεν 16 στρατιώται προσεδόκων άγοντά τί σφισιν ήκειν ό δ' ηγε μεν ουδέν, απήγγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ 'Αναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο 'Αναξίβιος, εἰ ἀφικνοῖντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφοράν αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτη τῆ ᾿Αρμήνη ἔμειναν οἱ 17 στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν έγγυς γίγνεσθαι, ήδη μαλλον ή πρόσθεν είσήει αὐτούς, ὅπως ἀν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ήγήσαντο οὖν, εἰ ἔνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ᾶν ἡ 18 πολυαρχίας ούσης δύνασθαι τὸν ἔνα χρησθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτός καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον αν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αδ δέοι φθάνειν, ήττον αν ύστερίζειν οὐ γὰρ αν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, άλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δ' έμπροσθεν χρόνον έκ της νικώσης έπραττον πάντα οί στρατηγοί. ώς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ 19 τον Εενοφωντα· και οι λοχαγοί έλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὖνοιαν ἐνδεικνύμενος εκαστος επειθεν αὐτὸν ὑποστηναι την

- 20 ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν πῆ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομί ζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὕνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἃν αἴτιος τῆ
- 21 στρατιά γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπω, ὅπη τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῦν,
- 22 ήπορείτο. διαπορουμένω δε αὐτώ διακρίναι εδοξε κράτιστον είναι τοίς θεοίς άνακοινωσαι καὶ παραστησάμενος δύο ίερεια εθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεί, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἡν ἐκ Δελφων καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἐωρακέναι, δ είδεν, ὅτε ἡρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεισθαι τῆς στρατιάς καθί-
- 23 στασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου δὲ ὡρμᾶτο Κύρφ συσταθησόμενος ἀετὸν ἀνεμιμνήσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι, ισπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς καὶ ἔνδοξος, ἐπίπονος μέντοι τὰ γὰρ ὅρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀετῷ καθημένφ οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν τὸν γὰρ ἀετὸν
- 25 τοῦτο μεν δη οὕτως εγένετο. ή δε στρατια συνηλθε, και πάντες ελεγον ενα αίρεισθαι και επεί τοῦτο εδοξε, προεβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δε εδόκει δηλον είναι, ὅτι αίρησονται αὐτόν, εί τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη και ελεξε τάδε.
- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ήδομαι μεν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος, εἰπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὕχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑπὸ ὑμῶν ἄρχοντα Λακε-

δαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὖτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἀν διὰ τοῦτο τυγχάνειν εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοί τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλες είναι τοῦτο. ὁρῶ γάρ, ὅτι καὶ τἢ πατρίδι 27 μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πασαν την πόλιν όμολογείν Λακεδαιμονίους και αὐτων ήγεμόνας είναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ώμολόγησαν, εὐθὺς 28 έπαύσαντο πολεμούντες και οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν την πόλιν. εί οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ενταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, έκεινο εννοώ, μη λίαν αν ταχύ σωφρονισθείην. δ δέ 29 ύμεις έννοειτε, ὅτι ἡττον ὰν στάσις εἴη ένὸς ἄρχοντος ή πολλών, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἑλόμενοι οὐχ εὑρήσετε έμε στασιάζοντα· νομίζω γάρ, δστις έν πολέμφ ῶν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν έαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν εαν δε εμε ελησθε, οὐκ αν θαυμάσαιμι, εί τινα εύροιτε καὶ ὑμιν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

Έπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο 30 λέγοντες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. 'Αγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται. ἐπεὶ εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι 'Αρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εὐ εἰπόντος τοῦ 'Αγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ἐνοφῶν 31 ἐπεὶ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, 'Αλλ', ὡ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἡ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καί μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἄν γνῶναι, ὅτι ταύτης τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ 32

ήρέθη, παρελθών εἰπεν, 'Αλλ', & ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἀν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε Εενοφώντα μέντοι, ἔφη, ἀνήσατε οὐχ ἑλόμενοι · ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς 'Αναξίβιον ὅ, τι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν συγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὅντι τοῦ Κλεάρχου στρατεύματος ἢ ἑαυτῷ 33 Λάκωνι ὅντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἵλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅ, τι ὰν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ἢ, ἀναξόμενοι · ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς 'Ηράκλειαν · ἄπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειράσθαι κατασχεῖν · τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Έντεῦθεν τἢ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπλεον καλῷ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες ἐθεώρουν τήν τε 'Ιασονίαν ἀκτήν, ἔνθα ἡ 'Αργὼ λέγεται ὁρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ 'Ίριος, ἔπειτα δὲ τοῦ "Αλυος, μετὰ δὲ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς 'Ηράκλειαν, πόλιν Έλληνίδα, Μεγαρέων ἄποικον, οὖσαν δ' ἐν τἢ Μαριαν-2 δυνῶν χώρα. καὶ ὡρμίσαντο παρὰ τἢ 'Αχερουσιάδι Χερρονήσῳ, ἔνθα λέγεται ὁ 'Ηρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι, ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύουσι τῆς καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἡ ἐπὶ δύο στάδια. 3 ἐνταῦθα τοῖς "Ελλησιν οἱ 'Ηρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους καὶ οἴνου κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι καὶ οῖς ἑκατόν. ἐνταῦθα

πλέθρων.

1 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλεύοντο τὴν λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἡ κατὰ βάλατταν χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων 'Αχαιὸς εἰπε, Θαυμάζω μέν, ὧ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν,

διά του πεδίου ρεί ποταμός Λύκος δνομα, ευρος ώς δύο

δτι οὐ πειρώνται ήμιν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν γὰρ ξένια οὐ μη γένηται τῆ στρατιά τριών ήμερών σιτία· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ έστιν, έφη. εμοί οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μη έλαττον η τρισχιλίους κυζικηνούς· ἄλλος δ' είπε 5 μη έλαττον η μυρίους· καὶ έλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα ήμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ είδέναι δ, τι αν απαγγέλλωσι, και προς ταῦτα βουλεύεσθαι. ἐντεῦθεν προὐβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον 6 μεν Χειρίσοφον, ὅτι ἄρχων ήρητο, εἰσὶ δ' οἱ καὶ Ξενοφωντα. οι δε ισχυρώς άπεμάχοντο . άμφοιν γάρ ταὐτά έδόκει μη ἀναγκάζειν πόλιν Έλληνίδα καὶ φιλίαν δ, τι μη αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὖτοι ἐδόκουν 7 ἀπρόθυμοι εἰναι, πέμπουσι Λύκωνα 'Αχαιὸν καὶ Καλλίμαχον Παρράσιον καὶ 'Αγασίαν Στυμφάλιον. οδτοι έλθόντες έλεγον τὰ δεδογμένα· τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν και έπαπειλείν, εί μη ποιήσοιεν ταθτα. ἀκούσαντες 8 δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλεύσεσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τά τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν είσω ανεσκεύασαν, και αι πύλαι εκέκλειντο και επί των τειχων δπλα έφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγοὺς 9 ἢτιῶντο διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ ᾿Αρκάδες καὶ οἱ ᾿Αχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχός τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ ᾿Αχαιός. οἱ δὲ λόγοι ἢσαν αὐτοῖς, ὡς αἰσχρὸν εἴη ἄρχειν ενα 10 ᾿Αθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμονίων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους ᾿Αρκάδας καὶ ᾿Αχαιούς, τὸ δ᾽ ἄλλο στράτευμα οὖδεν εἶναι. καὶ ἢν δὲ τἢ ἀληθεία ὑπὲρ ἡμισυ τοῦ ὅλου στρατεύματος ᾿Αρκάδες καὶ ᾿Αχαιοί. εἰ οὖν σωφρονοῖεν οὖτοι, συστάντες καὶ στρατηγοὺς 11

ελόμενοι έαυτῶν καθ' έαυτοὺς ὰν τὴν πορείαν ποιοῦνο 12 καὶ πειρῷντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον εἴ τινες ἢσαν παρ' αὐτῷ ᾿Αρκάδες ἡ ᾿Αχαιοὶ καὶ Ἐενοφῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγοὺς αἰροῦνται ἐαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψη φίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ, τι δοκοίη, τοῦτο ποιεῦν. ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφω ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρα ἔκτῃ ἡ ἐβδόμη ἀφ' ἡς ἡρέθη.

13 Εενοφων μέντοι έβούλετο κοινή μετ' αὐτοῦ τὴν πορείαν ποιεισθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλέστερον είναι ἡ ἰδία ἔκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἔπειθεν αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου, ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίφ ἀρμοστὴς φαίη τριήρεις ἔχων

14 ήξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς μετάσχος ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἄμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἄμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν ὅ, πι

16 τοις ίεροις συστρατεύεσθαι. οῦτω γύγνεται τὸ στράτευμα τριχη, 'Αρκάδες μὲν καὶ 'Αχαιοὶ πλείους ἡ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὁπλιται πάντες, Χειρισόφω δ' ὁπλιται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἐπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες, Ἐνοφώντι δὲ ὁπλιται μὲν εἰς ἐπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους ὑππικὸν δὲ μόνος οῦτος εἰχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ὑππέας.

17 Καὶ οἱ μὲν ᾿Αρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα καὶ

αποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πως τῆς Θράκης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν 18 Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος πεζῆ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἤει καὶ γὰρ ἤδη ἤσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα 19 λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογαίας ἐπορεύετο.

[Ον μεν οθν τρόπον ή τε Χειρισόφου άρχη του 3 παντός κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἴρηται.] Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἔκαστοι τάδε. οἱ μὲν ᾿Αρκάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς 2 είς Κάλπης λιμένα, πορεύονται είς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ώς τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς εγένετο, ηγεν εκαστος στρατηγός το αύτου λάχος επί κώμην όποια δε μείζων εδόκει είναι σύνδυο λόχους ηγον οί στρατηγοί. συνεβάλοντο δὲ καὶ λόφον, εἰς δν 3 δέοι πάντας άλίζεσθαι· καὶ ἄτε έξαίφνης ἐπιπεσόντες ανδράποδά τε πολλά έλαβον και πρόβατα πολλά περιεβάλοντο. οί δε Θράκες ήθροίζοντο οί διαφεύγοντες 4 πολλοί δὲ διέφευγον πελτασταί ὄντες ὁπλίτας ἐξ αὐτων των χειρών. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρώτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχω ένὸς των Αρκάδων στρατηγών ἀπιόντι ήδη είς τὸ συγκείμενον καὶ πολλά χρήματα ἄγοντι έπιτίθενται. καὶ τέως μεν εμάχοντο αμα πορευόμενοι 5 οί "Ελληνες, επὶ δε διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτούς, και αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα ἀποκτιννύασι και τοὺς ἄλλους πάντας · ἄλλου δὲ λόχου τῶν δέκα στρατηγών του 'Ηγησάνδρου όκτω μόνους κατέλιπον καί αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι μὲν λοχαγοὶ 6 συνηλθον οι μεν σύν πράγμασιν οι δε άνευ πραγμάτων οί δε Θράκες επεί εὐτύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων τε άλλήλους καὶ συνελέγοντο έρρω-μένως της νυκτός. καὶ ἄμα ημέρα κύκλφ περὶ τὸν λόφον, ένθα οἱ "Ελληνες ἐστρατοπεδεύοντο, ἐτάττοντο

καὶ ἐππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ ἀεὶ πλείονες συνέρρεον καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἀσφαλῶς · οἱ μὲν γὰρ Ελληνες οὕτε τοξότην εἰχον οὕτε ἀκοντιστὴν οὕτε ἱππέα · οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον · ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως 8 ἀπέφευγον · ἄλλοι δὲ ἄλλη ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδείς · ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ 9 ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἰργον αὐτοὺς οἱ Θρᾶκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἡν, διελέγοντο περὶ σπονδῶν · καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτφ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν ᾿Αρκάδων οὕτως εἰχε.

10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Εενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένω οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Εενοφῶντα, ἐρωτῷ αὐτούς, εἴ που 11 ἤσθηνται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ

- ησυηνται αλλου στρατευματος οντος Ελληνικου. οι δε έλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου, οἱ δε Θρακες πάντες περικεκυκλωμένοι εἰεν αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μεν ἀνθρώπους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἰεν ὅποι δέοι σκοποὺς δε καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ
- 12 ἔλεξεν, "Ανδρες στρατιώται, τών 'Αρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ' ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλών ὄντων πολεμίων,
- 13 οὕτω δὲ τεθαρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ώς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως, εἰ ἔτι εἰσὶ σῷοι, σὰν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ
- 14 κινδυνεύωμεν. νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον αν δοκῆ καιρὸς είναι εἰς τὸ δειπνοποιείσθαι ἔως δ' αν πορευώμεθα, Τιμασίων ἔχων τοὺς

ίππεις προελαυνέτω έφορων ήμας, και σκοπείτω τα ἔμπροσθεν, ώς μηδεν ήμας λάθη. παρέπεμψε δε καί 15 των γυμνήτων ανθρώπους εύζώνους είς τα πλάγια καί είς τὰ ἄκρα, ὅπως, εἴ πού τί ποθεν καθορῷεν, σημαίνοιεν εκέλευε δε καίειν απαντα στω εντυγχάνοιεν καυσίμφ ήμεις γάρ ἀποδραίημεν αν οὐδαμοι ἐνθένδε. πολλή μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, 16 πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίου είς Κάλπης δε λιμένα, ενθα Χειρίσοφον είκάζομεν είναι, εί σέσωσται, έλαχίστη όδός. άλλα δή εκεί μεν ούτε πλοία έστιν, οίς αποπλευσούμεθα, μένουσι δε αὐτοῦ οὐδε μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δε 17 πολιορκουμένων ἀπολομένων σύν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κάκιον έστι διακινδυνεύειν ή τωνδε σωθέντων πάντας είς ταὐτὸν ελθόντας κοινή τής σωτηρίας έχεσθαι. άλλά χρη παρασκευασαμένους την γνώμην πορεύεσθαι, ώς νυν ή εὐκλεως τελευτήσαι έστιν ή κάλλιστον έργον έργάσασθαι Ελληνας τοσούτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς ἴσως ἄγει οὕτως, δς τοὺς μεγα-18 ληγορήσαντας ώς πλέον φρονούντας ταπεινώσαι βούλεται, ήμας δε τους από θεων αρχομένους εντιμοτέρους ἐκείνων καταστήσαι. ἀλλ' ἔπεσθαι χρή καλ προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἃν τὸ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιείν.

Ταῦτ' εἰπὼν ἡγεῖτο. οἱ δ' ἱππεῖς διασπειρόμενοι 19 ἐφ' ὅσον καλῶς εἰχεν ἔκαιον ἡ ἐβάδιζον, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἔκαιον πάντα ὅσα καύσιμα ἑώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἰ τινι παραλειπομένφ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἴθεσθαι ἐδόκει καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἰναι. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἡν, 20 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τά τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, ἀπεῖχον δὲ ὡς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἔκαιον. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ 21

πυρά κατασβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυ λακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἄμα δὲ τἢ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι τοῖς Θεοῖς καὶ συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην

- 22 ἐπορεύοντο ή ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἰ ἱππεῖς ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι, ἔνθα ἐπολορκοῦντο οἱ Ελληνες. καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὕτε φίλιον στράτευμα οὕτε πολέμιον, καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ἐενοφῶντα καὶ τὸ στράτευμα, γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα καὶ βοῦς καταλελειμ-
- 23 μένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἢν, τί εἰη τὸ γεγε νημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν καταλελειμμένων ἐπυνθάνοντο, ὅτι οἱ μὲν Θρậκες εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ῷχοντο ἀπιόντες, ἕωθεν δὲ καὶ τοὺς Ελληνας ἔφασαν οἰχεσθαι· ὅπου δέ, οὐκ εἰδέναι.
- 24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ἐενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρίστησαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα καὶ πορευόμενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν ᾿Αρκάδων καὶ ᾿Αχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἄσμενοί τε είδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο
- 25 ὅσπερ ἀδελφούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ ᾿Αρκάδες τῶν περὶ Εκνοφῶντα, τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν ἡμεῖς μὰν γάρ, ἔφασαν, ῷόμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐχ ἑωρῶμεν, τῆς νυκτὸς ῆξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ οἱ πολέμιοι δέ, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν
- 26 χρόνον ἀπήεσαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ῷόμεθα ὑμᾶς πυθομένους τὰ παρ' ἡμῶν φοβη θέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ βάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῶν μὴ ἀπολιπέσθαι ὑμῶν. οὕτως οὖν καὶ ἡμῶς δεῦρο ἐπορεύθημεν.
- 4 Ταύτην μεν οὖν την ημέραν αὐτοῦ ηὐλίζοντο ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ὁ

καλείται Κάλπης λιμήν, έστι μεν εν τη Θράκη τη εν τη 'Ασία άρξαμενη δε ή Θράκη αυτη εστίν από του στόματος του Πόντου μέχρι 'Ηρακλείας επί δεξια είς του Πόντον είσπλέοντι. καὶ τριήρει μέν έστιν είς 2 Ήράκλειαν έκ Βυζαντίου κώπαις ήμέρας μάλα μακράς πλούς εν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὕτε φιλία οὕτε Έλληνίς, ἀλλὰ Θράκες Βιθυνοί καὶ οῦς αν λάβωσι των Ελλήνων ή ἐκπίπτοντας ή ἄλλως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς "Ελληνας. ὁ δὲ Κάλπης 3 λιμὴν ἐν μέσφ μὲν κεῖται ἑκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῆ θαλάττη προκείμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορρώξ, ὕψος ὅπη ἐλάχιστον οὐ μεῖον εἴκοσιν ὀργυιῶν, ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' έντὸς τοῦ αὐχένος χωρίον ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῆ τῆ πέτρα τὸ πρὸς ἐσπέ- 4 ραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθο-νος ῥέουσα ἐπ' αὐτῆ τῆ θαλάττη ὑπὸ τῆ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλά και καλά ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῆ τῆ θαλάττη. τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγαιαν μὲν ἀνήκει 5 ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ βάλατταν πλέον ἡ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους δασύ πολλοίς καὶ παντοδαποίς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα καλὴ καὶ πολλή, καὶ κῶμαι 6 ἐν αὐτἢ εἰσι πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλάς καὶ ήδυοίνους καὶ τάλλα πάντα πλην έλαιων. ή μεν χώρα ην τοιαύτη. εσκήνουν δε εν τῷ αἰγιαλῷ 7 πρὸς τῆ βαλάττη· εἰς δε τὸ πόλισμα αν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ έλθειν ένταθθα έξ έπιβουλής είναι, βουλομένων τινών

8 κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι ησαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην την μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἔτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρήματα ἀντοῖς κτησάμενοι ήξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρω πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σώζεσθαι.

Ἐπειδη δὲ ὑστέρα ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ἐενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἡν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς βάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ καλὰ ἐγένετο, εἴποντο καὶ οἱ ᾿Αρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἔνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἡσαν πεμπταιοι καὶ οὐχ οιόν τε ἀναιρειν ἔτι ἡν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· σῦς δὲ μὴ εὕρισκον, κενοτάφιον

10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τἢ δὲ ὑστεραίς συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες συνῆγε δὲ μάλιστα 'Αγασίας [τε] Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ 'Ιερώνυμος 'Ηλεῖος λοχαγὸς καὶ [οἱ] ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν

11 'Αρκάδων. και δόγμα ἐποιήσαντο, ἐάν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζη μιοῦσθαι, και κατὰ χώραν ἀπιέναι ἢπερ πρόσθεν εἰχε τὸ στράτευμα και ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. και Χειρίσοφος μὲν ἤδη τετελευτήκει φάρμακον πιὼν πυρέττων τὰ δ' ἐκείνου Νέων 'Ασιναῖος παρέλαβε.

12 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Εενοφῶν, ἸΩ ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, δῆλον ὅτι πεξί ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς μὲν

οδυ, έφη, θυσόμεθα· ύμας δε δεί παρασκευάζεσθαι ώς μαχουμένους εί ποτε καλ άλλοτε· οί γάρ πολέμιοι άνατεθαρρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, 13 μάντις δὲ παρῆν 'Αρηξίων 'Αρκάς · ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ 'Αμβρακιώτης ήδη ἀποδεδράκει πλοίον μισθωσάμενος έξ Ήρακλείας. Αυομένοις δὲ ἐπὶ τῆ ἀφόδω οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. 14 καί τινες ετόλμων λέγειν, ώς δ Εενοφων βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν, ώς τὰ ίερα οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφόδφ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῆ 15 αύριον παρείναι έπλ την θυσίαν τον βουλόμενον, καί, μάντις εί τις είη, παραγγείλας παρειναι ώς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυε· καὶ ἐνταῦθα παρησαν πολλοί. θυομένων δὲ πάλιν εἰς τρὶς ἐπὶ τῆ ἀφόδω οὐκ ἐγίγνετο 16 τα ίερά. ἐκ τούτου χαλεπώς είχον οἱ στρατιώται. καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν, ἃ ἔχοντες ἡλθον, καὶ αγορα οὐδεμία παρην.

Ἐκ τούτου ξυνελθόντων είπε πάλιν Ξενοφῶν, 'Ω 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῆ πορείᾳ, ὡς ὁρᾶτε, τὰ ἱερὰ οὔπω γύγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστὰς δέ τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γύγνεται 18 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἡκοντος πλοίου ἡκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστὴς μέλλει ἡξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ 19 τούτου δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἡν ἐξιέναι· καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ ἡδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δ' οὐκ ᾶν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.

Καὶ πάλιν τἢ ὑστεραία ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι πᾶσα 20 ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἄπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπιλελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ

21 έξηγον μεν ου, συνεκάλεσαν δε. είπεν ουν Εενοφων, Ισως οι πολέμιοι συνειλεγμένοι είσι και ανάγκη μάχεσθαι. εί ουν καταλιπόντες τα σκεύη εν τω ερυμνώ χωρίω ως είς μάχην παρεσκευασμένοι ιοιμεν, ισως ων

22 τὰ ἱερὰ μᾶλλον προχωροίη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται ἀνέκραγον, ὡς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἡν, βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο καὶ Εενοφῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ ᾿Αρκάδος προθυμεῖσθαι, εἴ τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.

23 Νέων δὲ ἡν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τἢ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὑρών τινα ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, δς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι, δθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον ἰέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξέρχονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ

24 άλλοις άγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδή δὲ ήσαν ἐν ταῖς κώμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς πρῶτοι βεβοηθηκότες γὰρ ήσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βουλόμενοι σὰν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλῦσαι τοὰς Ελληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν οὖτοι οἱ ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον πεντακο-

25 σίους οί δε λοιποί επί το δρος ανέφυγον. εκ τούτου απαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποπεφευγότων εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Εενοφῶν, ἐπειδὴ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, λαβῶν βοῦν ὑπὸ ἁμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι

26 οἱ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἄπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμὰς ἢν καὶ οἱ Ελληνες μάλ' ἀθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς

οοφύλαξι τοὺς μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγής γενομένης εἰς τὰ 27 τλα πάντες ἔδραμον οἱ "Ελληνες· καὶ διώκειν μὲν ὰ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυκτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει ναι· δασέα γὰρ ἢν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις υκτέρευον φυλαττόμενοι ἰκανοῖς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὔτω διήγαγον ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα 5 στρατηγοί είς τὸ έρυμνὸν χωρίον ἡγοῦντο· οἱ δὲ τοντο αναλαβόντες τα δπλα και τα σκεύη. πριν δέ ίστου ώραν είναι ἀπετάφρευσαν ή ή είσοδος ήν είς χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἄπαν, καταλιπόντες εῖς πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφιτα ον καὶ ἱερεῖα καὶ οἰνον. πρωὶ δ' ἀναστὰς Εενοφών 2 ίετο ἐπεξόδια, καὶ γύγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου είου. καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὁρᾳ ἀετὸν rιον ὁ μάντις ᾿Αρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι ιεύει τὸν Εενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον 3 οπλα τίθενται, καλ εκήρυξαν άριστήσαντες εξιέναι ις στρατιώτας σύν τοις ὅπλοις, τὸν δὲ ὅχλον καὶ τὰ ράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες 4 εσαν, Νέων δὲ οὔ· ἐδόκει γὰρ κάλλιστον είναι τοῦφύλακα καταλιπείν των έπι στρατοπέδου. έπει οί λοχαγοί και οί στρατιώται ἀπέλιπον αὐτούς, χυνόμενοι μη έφέπεσθαι των άλλων έξιόντων, κατέον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. ούτοι μεν εμενον, οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δε 5 τεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ένέτυχον ήδη νες· καλ την ούραν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατα πρώτους φανέντας νεκρούς έθαπτον πάντας, όπό-: ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους 6 rav, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὖθις ποιησάι κατά τους πρώτους των ατάφων έθαπτον τον ν τρόπον οπόσους επελάμβανεν ή στρατιά. επεί ς την όδον ηκον την έκ των κωμών, ένθα έκειντο οι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

"Ηδη δὲ πέρα μεσούσης της ημέρας προαγαγόντα τὸ στράτευμα έξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτή δεια, δ, τι τις δρώη εντός της φάλαγγος, και εξαίφνης όρωσι τούς πολεμίους ύπερβάλλοντας κατά λόφους τινάς έκ του έναντίου, τεταγμένους έπι φάλαγγος, 8 ίππέας τε πολλούς και πεζούς και γάρ Σπιθριδάτης καὶ 'Ραθίνης ήκον παρά Φαρναβάζου έχοντες την δύναμιν. έπει δε κατείδον τους Ελληνας οι πολέμιοι, έστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. έκ τούτου εὐθὺς ὁ ᾿Αρηξίων ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων σφαγιάζεται, και έγένετο έπι τοῦ πρώτου καλά τά 9 σφάγια. ἔνθα δη Εενοφων λέγει, Δοκεί μοι, ω ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῆ φάλαγγι λόχους φύλακας, ໃνα, αν που δέη, ωσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῆ φάλαγγι καλ οι πολέμιοι τεταραγμένοι έμπίπτωσιν είς τετα-10 γμένους καλ άκεραίους. συνεδόκει ταθτα πάσιν. Υμείς μεν τοίνυν, εφη, προηγείσθε την προς τούς εναντίους, ώς μη έστηκωμεν, έπει ώφθημεν και είδομεν τούς πολεμίους εγώ δε ήξω τούς τελευταίους λόχους κατα-11 χωρίσας ήπερ ύμιν δοκεί. ἐκ τούτου οἱ μὲν ήσυχοι προήγον, ο δε τρείς άφελων τας τελευταίας τάξεις άνα διακοσίους ανδρας την μεν επί το δεξιον επέτρεψεν έφέπεσθαι ἀπολιπόντας ώς πλέθρον Σαμόλας 'Αχαιός ταύτης ήρχε τής τάξεως την δ' έπι τῷ μέσφ ἐχώρισεν ξπεσθαι· Πυρρίας 'Αρκάς ταύτης ήρχε· τὴν δὲ μίαν έπι τῷ εὐωνύμφ. Φρασίας 'Αθηναίος ταύτη έφειστή 12 κει. προϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι ἐπὶ νάπει μεγάλφ καὶ δυσπόρφ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες, εἰ διαβατέον είη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς 13 καλ λοχαγούς παριέναι έπλ το ήγούμενον. καλ ο Εενοφων θαυμάσας, δ, τι τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν, καὶ ταχὺ ἀκούων τὴν παρεγγυὴν ἐλαύνει ή ἐδύνατο τάχιστα. ἐπεὶ δὲ συνηλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρατηγῶν, ὅτι βουλῆς οὐκ ἄξιον είη,

ί διαβατέου έστι τοιούτου δυ τὸ υάπος. και ὁ Εενο-14 ών σπουδή ύπολαβών έλεξεν, 'Αλλ' ίστε μέν με, ώ νδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προξενήσαντα ύμιν έθελούιον ού γάρ δόξης όρω δεομένους ύμας είς ανδρειόητα, άλλα σωτηρίας. νῦν δὲ οὕτως ἔχει ἀμαχεὶ μὲν 15 νθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἡν γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν πί τούς πολεμίους, ούτοι ήμιν, όπόταν ἀπίωμεν, εψοναι καλ ἐπιπεσούνται. ὁρᾶτε δή, πότερον κρεῖττον 16 ναι έπι τους άνδρας προβαλλομένους τα όπλα ή εταβαλλομένους όπισθεν ήμων επιόντας τούς πολείους θεᾶσθαι. ἴστε γε μέντοι, ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι 17 πὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ νις κακίοσι θάρρος έμποιεί. έγω γούν ήδιον αν σύν ιίσεσιν έποίμην ή σύν διπλασίοις ἀποχωροίην. καὶ ύτους οίδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίτε αὐτοὺς δέξασθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιάμεθα, ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας 18 ισθεν νάπος χαλεπον ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεαι άρ' οὐχὶ καὶ άρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεοις έγω βουλοίμην αν εύπορα πάντα φαίνεσθαι ωστε οχωρείν ήμας δε και από του χωρίου δει διδάσκεαι, ότι οὐκ ἔστι μη νικώσι σωτηρία. Θαυμάζω δ' 19 υγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν ιίζει είναι των άλλων ων διαπεπορεύμεθα χωρίων. ς μεν γαρ διαβατον το πεδίον, εί μη νικήσομεν τους τέας; πως δὲ α διεληλύθαμεν όρη, ην πελτασταί οίδε ἐφέπωνται ; ἡν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατ- 20 , πόσον τι νάπος δ Πόντος; ἔνθα οὖτε πλοῖα ἔστι ἀπάξοντα οὖτε σῖτος, ῷ βρεψόμεθα μένοντες, δεήσει ην βάττον ἐκεῖ γενώμεθα, βάττον πάλιν ἐξιέναι τὰ ἐπιτήδεια. οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστηκότας 21 ζεσθαι ή αυριον αναρίστους. ανδρες, τά τε ιερά ν καλά οί τε οἰωνοί αἰσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα. εν έπι τούς ἄνδρας. οὐ δεί ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς

πάντως είδον, ήδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου αν θέλωσι σκηνήσαι.

22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ δς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν ἡ ἔκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὤν· βᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἄν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἡ εἰ κατὰ τὴν γέφυραν, ἡ ἐπὶ τῷ νάπει ἦν, ἐξεμηρύοντο.

23 έπει δε διέβησαν, παριών παρά την φάλαγγα έλεγεν, "Ανδρες, άναμιμνήσκεσθε όσας δη μάχας σύν τοις θεοις δμόσε ιόντες νενικήκατε και οία πάσχουσιν οι πολεμίους φεύγοντες, και τοῦτο ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταις

24 θύραις της Έλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἔπεσθε ηγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἡδύ τοι ἀνδρεῖόν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα

25 μνήμην έν οις εθέλει παρέχειν ξαυτού. ταύτα παρελαύνων έλεγε καὶ ἄμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἐκατέρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρηγγέλλετο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ώμον ἔχειν, ἔως σημαίνοι τῆ σάλπιγγι ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμφ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέ-

26 μενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ "Ελληνες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρίν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἵ β' ἱππεῖς καὶ τὸ στῦφος τῶν Βιθυ-

27 νων· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστάς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ των ὁπλιτων ταχὺ πορευομένη καὶ
ἄμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἐπαιωνίζον καὶ μετὰ
ταῦτα ἡλάλαζον καὶ ἄμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα

28 οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφευγον. καὶ Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἱππεῖς ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίννυσαν ὅσουσπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' δ οἱ Ελληνες

ίππεις ήσαν, τὸ δὲ δεξιόν, ἄτε οὐ σφόδρα διωκόμενον, έπι λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ είδον οἱ Ελληνες ὑπο-29 μένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκινδυνότατον είναι ίέναι ήδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτασταί εδίωκον μέχρι το δεξιον αδ διεσπάρη απέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἰππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ ελληνες τό τε 30 Φαρναβάζου ίππικον έτι συνεστηκός και τούς Βιθυνούς ίππέας πρός τοῦτο συναθροιζομένους καὶ ἀπὸ λόφου τινός καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκεσαν μέν, δμως δε εδόκει και επι τούτους ιτέον είναι ούτως δπως δύναιντο, ώς μη τεθαρρηκότες αναπαύσαιντο. συντα-31 ξάμενοι δη πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύγουσι κατά τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διωκόμενοι νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, δ οὐκ ἤδεσαν οί "Ελληνες, άλλά προαπετράποντο διώκοντες. όψε γαρ ην. επανελθόντες δε ενθα ή πρώτη συμβολή 32 εγένετο στησάμενοι τρόπαιον απήεσαν επί θάλατταν περί ήλίου δυσμάς στάδιοι δ' ήσαν ώς έξήκοντα έπί τὸ στρατόπεδον.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν 6 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ελληνες προσέμενον μὲν Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα, ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυρούς, κριθάς, οἶνον, ὅσπρια, μελίνας, σῦκα· ἄπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ 2 στράτευμα ἀναπαυόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι. ἤδη δὲ ἢν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγο- 3 ραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων

και οι παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγοντο, ἀκούοντες ές 4 οἰκίζοιτο πόλις και λιμήν είη. ἔπεμπον δὲ και οἱ πολέ μιοι ήδη, οι πλησίον ῷκουν, πρὸς Εενοφωντα, ἀκών τες, ότι ούτος πολίζει τὸ χωρίον, έρωτωντες, ό, τι δέοι ποιούντας φίλους είναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτούς τοκ 5 στρατιώταις. καλ εν τούτφ Κλέανδρος άφικνείται δώ τριήρεις έχων, πλοίον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ στράτευμα έξω δν δτε άφίκετο και έπι λείαν τινές οιχόμενα άλλοι άλλη είς τὸ όρος, καὶ είλήφεσαν πρόβατα πολλά οκνούντες δέ, μη ἀφαιρεθείεν, τῷ Δεξίππῳ λέγου σιν, δς ἀπέδρα την πεντηκόντορον έχων έκ Τραπε ζούντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατι β τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθὸς δ' ἐκείνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστώτας τῶν στρατιστ των και λέγοντας, ὅτι δημόσια εἴη, και τῷ Κλεάνδρο έλθων λέγει, ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει 7 τον άρπάζοντα άγειν προς αύτον. και ο μεν λαβών λγέ τινα · περιτυχών δ' 'Αγασίας άφαιρεῖται · καὶ γὸρ ην αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τών στρατιωτών ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, άνακαλούντες τὸν προδότην. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηρτ τών πολλοί και έφευγον είς την θάλατταν, και Κλέαν 8 δρος δ' έφευγε. Εενοφων δε και οι άλλοι στρατηγοί κατεκώλυόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρφ ἔλεγον, ὅτι οὐδὲν είη πράγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἴη τὸ τοῦ στρατεύ-9 ματος ταθτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθείς, ὅτι έφοβήθη, αποπλευσείσθαι έφη και κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ώς πολεμίους. ήρχον δὲ τότε 10 πάντων των Έλλήνων οι Λακεδαιμόνιοι. ἐνταύθα πονηρον το πραγμα εδόκει είναι τοις Ελλησι, καλ έδέοντο μη ποιείν ταθτα. ὁ δ' οὐκ αν άλλως το γενέσθαι, εί μή τις εκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν κα 11 τον ἀφελόμενον. ην δε δυ εξήτει 'Αγασίας, δια τέλοις

φίλος τῷ Εενοφώντι· ἐξ οῦ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν, ἐπειδη ἀπορία ην, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ' όλίγον έποιούντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Εενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον είναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀναστας ἔλεξεν, 'Ω ἄνδρες στρατιώται, έμολ δε οὐ φαῦλον 12 δοκεί είναι τὸ πράγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν, ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἤδη έγγυς αι Έλληνίδες πόλεις της δε Έλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν ίκανοι δέ είσι και είς εκαστος Λακεδαιμονίων έν ταις πόλεσιν δ, τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν οὖτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαν-13 τίου ἀποκλείσει, ἔπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις άρμοσταῖς παραγγελεί είς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ώς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνόμους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς 'Αναξίβιου του ναύαρχου ούτος ο λόγος περί ήμων ήξει, χαλεπον έσται και μένειν και αποπλείν και γαρ έν τη γη άρχουσι Λακεδαιμόνιοι καὶ έν τη θαλάττη τὸν νῦν χρόνον. οὔκουν δεῖ οὔτε ένὸς ἀνδρὸς ἕνεκα 14 ούτε δυοίν ήμας τους άλλους της Έλλάδος ἀπέχεσθαι, άλλὰ πειστέον ὅ, τι ἃν κελεύωσι· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ήμων ὅθεν ἐσμὲν πείθονται αὐτοῖς. ἐγω μὲν οὖν, καὶ 15 γαρ ακούω Δέξιππον λέγειν προς Κλέανδρον, ως ούκ αν έποίησεν 'Αγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, έγω μεν οθν άπολύω και ύμας της αιτίας και 'Αγασίαν, αν αυτος 'Αγασίας φήση έμε τι τούτων αίτιον είναι, και καταδικάζω έμαυτοῦ, εἰ έγὼ πετροβολίας ή άλλου τινός βιαίου έξάρχω, τής έσχάτης δίκης άξιος είναι, και ύφέξω την δίκην. φημί δε και εί τινα 16 άλλον αἰτιᾶται, χρήναι έαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρφ κρίναι ούτω γάρ αν ύμεις άπολελυμένοι της αίτίας είητε. ως δε νῦν ἔχει, χαλεπόν, εί, οἰόμενοι ἐν τῆ Έλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι, ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα έκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετά ταῦτα ἀναστάς εἰπεν 'Αγασίας, 'Εγώ, & ἄν δρες, δμνυμι θεούς καὶ θεὰς ή μὴν μήτε με Εενοφώντα κελεύσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μη δένα· ιδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτών ύπὸ Δεξίππου, δν ύμεις ἐπίστασθε ύμας προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν είναι· καὶ ἀφειλόμην, όμολογῶ. 18 καλ ύμεις μεν μη εκδώτε με εγώ δε εμαυτόν, ώσπερ Εενοφων λέγει, παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρο δ, π αν βούληται ποιήσαι τούτου ένεκα μήτε πολεμείτε Λακεδαιμονίοις σώζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἔκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ύμῶν αὐτῶν ελόμενοι πρός Κλέανδρον οΐτινες, ἄν τι ἐγὼ παραλείπω, καὶ 19 λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν ή στρατια ούστινας βούλοιτο προελόμενον ίέναι. ὁ δὲ προείλετο τούς στρατηγούς. μετά ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον 'Αγασίας και οι στρατηγοί και ό 20 άφαιρεθείς άνηρ ύπο 'Αγασίου. καὶ έλεγον οί στρατηγοί, "Επεμψεν ήμας ή στρατιά πρός σε, & Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντά σε αὐτὸν χρησθαι ο, τι αν βούλη, είτε ενα τινα ή δύο ή και πλείους αἰτιᾳ, τούτους άξιοῦσι παρασχεῖν σοι έαυτοὺς είς κρίσιν. είτε οθν ήμων τινα αιτιά, πάρεσμέν σοι ήμεις είτε και άλλον τινά, φράσον οὐδείς γάρ σοι 21 ἀπέσται, ὅστις αν ήμιν ἐθέλη πείθεσθαι. μετά ταῦτα παρελθών ὁ 'Αγασίας είπεν, 'Εγώ είμι, & Κλέανδρε, ο ἀφελόμενος Δεξίππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ 22 παίειν κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μεν γάρ οίδα άνδρα ἀγαθὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οίδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιάς ἄρχειν της πεντηκοντόρου ής ήτησάμεθα παρά Τραπεζουντίων έφ' ώτε πλοία συλλέγειν, ώς σωζοίμεθα, καὶ ἀποδράντα Δέξιππον καὶ προδόντα 23 τούς στρατιώτας, μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τούς τε Τραπεζουντίους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοί δοκούμεν είναι διά τούτον, αὐτοί τε τὸ ἐπὶ τούτο

ἀπολώλαμεν. ἤκουε γάρ, ὅσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη πεζη ἀπιόντας τοὺς ποταμούς τε διαβηναι καὶ σωθηναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ ἡγες ἡ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, καὶ 24 μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων, εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἀν πούτων ἐποίησα. νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα δειλόν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.

'Ακούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον 25 μεν ούκ επαινοίη, εί ταθτα πεποιηκώς είη· ού μεντοι έφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἢν Δέξιππος βίαν χρηναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ύμεις νυν άξιουτε, της δίκης τυχειν. νυν μεν ουν 26 άπιτε καταλιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε πρός την κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὕτε την στρατιάν ούτε άλλον οὐδένα έτι, ἐπεί γε ούτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς 27 είπεν, Έγώ, ὁ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἴει με ἀδικοῦντά τι άγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐδένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον, ότι δημόσια είη τὰ πρόβατα· ἢν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις, ὁπότε ἡ στρατιὰ έξίοι, ἰδία ληίζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου 28 με λαβών ούτος ήγεν, Ίνα μή φθέγγοιτο μηδείς, άλλ' αὐτὸς λαβών τὸ μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρά την ρήτραν τὰ χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος είπεν, Έπει τοίνυν τοιούτος εί, κατάμενε, ίνα και περί σοῦ βουλευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἠρίστων τὴν 29 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Εενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας 30 στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὰ ἄνδρε.

- 31 έλθων οὖν ὁ Εενοφων λέγει, Έχεις μέν, ὡ Κλέανδρε, τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφεῖτο, ὅ, τι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἐαυτῶν ἁπάντων νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναί σφισι τὼ ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
- 32 χρόνο περί την στρατιάν έμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου τυχόντες ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἡν βούλη ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἡν οἱ θεοὶ ἵλεφ ὧσιν, ἐπιδείξεν σοι καὶ ὡς κόσμιοἱ εἰσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
- 33 δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα ἐαυτῶν πεῖραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν τῶν ἄλλων οδος ἔκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἐκάστοις νεῖμαι.
- 34 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, ᾿Αλλὰ ναὶ τὼ σιώ, ἔφη, ταχύ τοι ὑμιν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τώ τε ἄνδρε ὑμῦν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἡν οἱ Θεοὶ παραδιδώσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὶ οἱ λόγοι οῦτοι ἀντίοι εἰσὶν ἡ οῦς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον, ὡς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.
- 36 αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένω αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἰπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐτελέσθη τὰ ἱερὰ ἐξάγειν ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἔνεκα ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας ἀλλὰ πορεύεσθε ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ᾶν δυνώ μεθα κάλλιστα.
- 37 'Εκ τούτου έδοξε τοις στρατιώταις δουναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοις ἀπέ

δωκε. καὶ οὖτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῖτον, δν ἦσαν συγκεκομισμένοι, καὶ τάλλα, ὰ εἰλήφεσαν, έξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. ἐπεὶ δὲ 38 οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν διεξελθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοὔμπαλιν ὑποστρέψαντες ἔλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

BOOK VII.

"Οσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου 1 έπραξαν οι "Ελληνες μέχρι της μάχης, και όσα, έπει Κύρος ετελεύτησεν, εν τη πορεία μέχρι είς τον Πόντον άφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου πεζη ἐξιόντες καὶ έκπλέοντες εποίουν μέχρι έξω τοῦ στόματος εγένοντο έν Χρυσοπόλει της 'Ασίας, έν τῷ πρόσθεν λόγφ δεδήλωται. ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρά- 2 τευμα μη έπε την αύτου άρχην στρατεύηται, πέμψας πρὸς 'Αναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίφ ων, έδειτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς 'Ασίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. καὶ 3 'Αναξίβιος μετεπέμψατο τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν στρατιωτῶν εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εί διαβαίεν, μισθοφοράν έσεσθαι τοίς στρατιώταις. οί μεν δη άλλοι έφασαν βουλευσάμενοι άπαγγελείν, 4 Εενοφων δε είπεν αὐτώ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιάς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δε ό Θράξ πέμπει Μηδοσάδην και κελεύα Εενοφώντα συμπροθυμείσθαι, όπως διαβή τὸ στρί τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οἰ 6 μεταμελήσει. ὁ δ' είπεν, 'Αλλά τὸ μὲν στράτευμι διαβήσεται· τούτου ενεκα μηδεν τελείτω μήτε εμώ μήτε ἄλλφ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβή, ἐγὼ μὲν ἀπαλ. λάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους

δυτας προσφερέσθω ώς αν αυτώ δοκή ασφαλές. Έκ τούτου διαβαίνουσι πάντες είς το Βυζάντω οί στρατιώται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ ᾿Αναξί βιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοις στρατιώτας έξιέναι; ώς ἀποπέμψων τε άμα καὶ ἀρι θμον ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιωται ήχθοντο, ὅτι ούκ είχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι είς τὴν πορείαν, καὶ 8 όκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Εενοφῶν Κλεάνδρφ τῷ άρμοστῆ ξένος γεγενημένος προσελθών ήσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσούμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μή ποιήσης ταθτα· εί δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ήδη σε αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, 'Αλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ είμι τούτου, οι δε στρατιώται αὐτοι ἐπισιτισμοῦ δεό 10 μενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. 'Αλλ' όμως, έφη, έγώ σοι σύμβουλεύω έξελθειν μεν ώς πορεν σόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόν 11 τες πρός 'Αναξίβιον διαπραξώμεθα. οῦτως ελθόντες έλεγον ταθτα. ὁ δὲ ἐκέλευσεν οθτω ποιείν καὶ ἐξιέναι την ταχίστην συνεσκευασμένους, καλ προσανέμπειν, ος αν μη παρή είς την έξέτασιν και είς τον αριθμόν, δη τηγοί πρώτοι και οι άλλοι. και άρδην πάντες πλή

12 αὐτὸς αὑτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξήεσαν οί τε στραολίγων έξω ήσαν, και Έτεόνικος είστήκει παρά τὰς πύλας ώς, όπότε έξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τός 13 πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ 'Αναξίβικ

συγκαλέσας τούς στρατηγούς και τούς λοχαγούς έλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμών· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τάλλα τὰ ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. ἐπα-14 κούσαντες δέ τινες των στρατιωτών ταῦτα, ἡ καὶ των λοχαγών τις διαγγέλλει είς τὸ στράτευμα. και οί μεν στρατηγοί ἐπυνθάνοντο περί τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος είη ή φίλος, και πότερα διά τοῦ ίεροῦ όρους δέοι πορεύεσθαι ή κύκλφ διὰ μέσης τής Θράκης. ἐν ῷ δὲ 15 ταθτα διελέγοντο οί στρατιώται άναρπάσαντες τά όπλα θέουσι δρόμφ πρὸς τὰς πύλας ὡς πάλιν εἰς τὸ τείχος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς είδον προσθέοντας τούς όπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται 16 έκοπτόν τε τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν εκβαλλόμενοι είς τούς πολεμίους και κατασχίσειν τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. άλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν 17 τοῦ τείχους ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οῖ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ έπι ταις πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταις άξιναις τὰ κλείθρα ἀναπεταννύουσι τὰς πύλας, οἱ δ' είσπίπτουσιν.

'Ο δὲ Ξενοφῶν ὡς είδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ 18 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τἢ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὅχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι ὡς είδον τὸ στράτευμα βία εἰσπῖπτον, 19 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες ἔξω ἔθεον, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο, πάντες δὲ ῷοντο ἀπολωλέναι ὡς ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ 20

'Αναξίβιος καταδραμών έπι θάλατταν έν άλιευτική πλοίφ περιέπλει είς την ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται έκ Καλχηδόνος φρουρούς οὐ γὰρ ἱκακὶ έδόκουν είναι οἱ ἐν τἢ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. 21 οι δε στρατιώται ώς είδον τον Εενοφώντα, προσπίπτουσιν αὐτῷ πολλοί και λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ἐ Εενοφων, ανδρί γενέσθαι. έχεις πόλιν, έχεις τριήρεις, έχεις χρήματα, έχεις ἄνδρας τοσούτους. νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ήμας ονήσαις και ήμεις σε μέγαν ποιή 22 σαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, 'Αλλ' εὖ τε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ δπλα εν τάξει ώς τάχιστα· βουλόμενος αὐτούς κατηρε μίσαι και αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα και τοὺς ἄλλους 23 εκέλευε παρεγγυᾶν καὶ τίθεσθαι τὰ ὅπλα. οἱ δὲ αὐτοὶ ύφ' έαυτων ταττόμενοι οί τε όπλιται έν όλίγω χρών είς όκτω εγένοντο και οι πελτασται έπι το κέρας έκά-24 τερον παραδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χωρίον οίον κάλλι στον ἐκτάξασθαί ἐστι τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔρημον οικιών και πεδινόν. ἐπει δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα και κατηρεμίσθησαν, συγκαλεί Εενοφων την στρατιάν και λέγει 25 τάδε. "Οτι μεν οργίζεσθε, ω ανδρες στρατιώται, και Χ νομίζετε δεινά πάσχειν έξαπατώμενοι οὐ θαυμάζω. ην δε τφ θυμφ χαριζώμεθα και Λακεδαιμονίους τε τούς παρόντας της έξαπάτης τιμωρησώμεθα και την πόλι την ούδεν αίτίαν διαρπάσωμεν, ενθυμείσθε α έστα 26 έντεθθεν. πολέμιοι μεν εσόμεθα αποδεδευγμένοι Λακε δαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἶος δ' ὁ πόλεμος ἀν γένοιτο εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἐωρακότας καὶ ἀναμνη 27 σθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ ᾿Αθηναῖοι ήλθομεν είς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καλ τούς συμμάχους έχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάτη τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ύπαρχόντων δε πολλών χρημάτων εν τη πόλει καλ προσόδου ούσης κατ' ένιαυτον άπό τε των ένδήμων καλ

έκς της ύπερορίας οὐ μείου χιλίων ταλάντων άρχοντες δè τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἔν τε τῆ ᾿Ασία πολλάς έχοντες πόλεις καὶ ἐν τῆ Εὐρώπη ἄλλας τε πολλάς και αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν ούτως, ώς πάντες ύμεις ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί αν οἰόμεθα παθεῖν Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ 28 των ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, 'Αθηναίων δὲ καὶ δσοι έκείνοις τότε ήσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττη ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ήμιν όντων, πολεμιωτάτου δε αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, δυ ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοί τε την άρχην και άποκτενοῦντες, εί δυναίμεθα. τούτων δη πάντων όμου όντων έστι τις ούτως άφρων, όστις οίεται αν ήμας περιγενέσθαι; μη προς θεών 29 μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταις πατρίσι καὶ τοις ήμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσίν εἰσι πάντες ταῖς έφ' ήμας στρατευσομέναις, και δικαίως, εί βάρβαρον μεν πόλιν οὐδεμίαν ήθελήσαμεν κατασχείν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Έλληνίδα δὲ εἰς ἡν πρώτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην έξαλαπάξομεν. έγω μεν τοίνυν εύχομαι 30 πρίν ταθτα έπιδειν υφ' υμών γενόμενα μυρίας έμε γε κατά γης όργυιας γενέσθαι. και ύμιν δε συμβουλεύω "Ελληνας ὄντας τοις των Ελλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρασθαι των δικαίων τυγχάνειν. έαν δέ μη δύνησθε ταῦτα, ημάς δει ἀδικουμένους της γοῦν Έλλάδος μη στέρεσθαι. καλ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας 31 'Αναξιβίω εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν είς την πόλιν, άλλ' ην μεν δυνώμεθα παρ' ύμῶν ἀγαθόν τι εύρίσκεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι έξερχόμεθα.

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον 32 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον ᾿Αρκάδα καὶ Φιλήσιον Αχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ἄχοντο ἐροῦντες.

33 Ετι δε καθημένων των στρατιωτών προσέρχετα Κοιρατάδης Θηβαίος, δς οὐ φεύγων την Έλλάδα πε ριήει, άλλα στρατηγιών και ἐπαγγελλόμενος, εί τις ή πόλις ή έθνος στρατηγού δέοιτο καλ τότε προσελθών έλεγεν ότι έτοιμος είη ἡγεισθαί αὐτοις είς τὸ Δέλτα καλούμενον της Θράκης, ένθα πολλά καὶ ἀγαθὰ λή ψοιντο · ἔστε δ' αν μόλωσιν, είς ἀφθονίαν παρέξειν 34 έφη και σιτία και ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις και τὰ παρὰ 'Αναξιβίου αμα ἀπαγγελλόμενα' ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, άλλα τοις τε οίκοι τέλεσι ταθτα απαγγελεί και αθτίκ 35 βουλεύσοιτο περί αὐτῶν ὅ, τι δύναιτο ἀγαθόν ἐκ τού του οί στρατιώται τόν τε Κοιρατάδην δέχονται στρατηγον και έξω του τείχους απηλθον. δ δε Κοιρατάδη συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶτὸ στράτευμα έχων και ίερεια και μάντιν και σιτία και 36 ποτά τη στρατιά. ἐπεὶ δὲ ἐξηλθον, ὁ ᾿Αναξίβικ **ἔκλεισε τ**ὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν, ὅστις ᾶν άλῷ ἔνδον 37 ων των στρατιωτών, δτι πεπράσεται. τη δ' ύστεραίο ό Κοιρατάδης μεν έχων τὰ ίερεια και τὸν μάντιν ήκε και άλφιτα φέροντες είποντο αὐτῷ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οίνον ἄλλοι είκοσιν ἄνδρες καὶ έλαιῶν τρεῖς καὶ σκορό δων είς ἀνηρ ὅσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν 38 εθύετο. Εενοφων δε μεταπεμψάμενος Κλέανδρον εκέ λευε διαπράξαι, ὅπως εἰς τὸ τεῖχός τε εἰσέλθοι καὶ 39 αποπλεύσαι εκ Βυζαντίου. ελθων δ' δ Κλέανδρος, Μάλα μόλις, ἔφη, διαπραξάμενος ήκω· λέγειν γὰρ 'Αναξίβιον, ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοὺς μὲν στρατώ τας πλησίον είναι τοῦ τείχους, Εενοφώντα δὲ ἔνδον' τούς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηρούς είναι πρός άλλήλους. ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλλοις 40 σύν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Εενοφῶν ἀσπασάμενος τούς στρατιώτας είσω τοῦ τείχους ἀπήει σὺν Κλεάνδρφ.

δὲ Κοιρατάδης τῆ μὲν πρώτη ἡμέρα οὐκ ἐκαλλιέρει

το δὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις τῆ δ' ὑστε
τα τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμὸν καὶ Κοι
ατάδης ἐστεφανωμένος ὡς θύσων προσελθὼν δὲ

Γιμασίων ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ ᾿Ασιναῖος καὶ

Κλεάνωρ ὁ ᾿Ορχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδη μὴ θύειν,

δς οὐχ ἡγησόμενον τῆ στρατιᾶ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ πολλῶν 41

ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῷ γενέσθαι τῶν

στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπήει καὶ τὴν στρα
τηγίαν ἀπειπών.

Νέων δὲ ὁ ᾿Ασιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ ᾿Αχαιὸς καὶ 2 Φιλήσιος ὁ 'Αχαιὸς καὶ Εανθικλής ὁ 'Αχαιὸς καὶ Τιμασίων ο Δαρδανεύς επέμενον επί τη στρατιά, και είς κώμας των Θρακών προελθόντες τας κατά Βυζάντιον €στρατοπεδεύοντο. καὶ οί στρατηγοὶ ἐστασίαζον, 2 Κλεάνωρ μεν καὶ Φρυνίσκος προς Σεύθην βουλόμενοι άγειν· ἔπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τώ δὲ γυναίκα. Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ύπο Λακεδαιμονίοις γένοιντο, παντός αν προεστάναι του στρατεύματος. Τιμασίων δε προύθυμειτο πέραν είς την 'Ασίαν πάλιν διαβηναι, οιόμενος αν οικαδε κατελθείν. και οί στρατιώται τα τά έβούλοντο. δια- 3 τριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οί μεν τὰ ὅπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ώς εδύναντο, οι δε και [διδόντες τὰ ὅπλα κατὰ τοὺς χώρους] είς τὰς πόλεις κατεμιγνύοντο. 'Αναξίβιος δ' 4 έχαιρε ταθτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα. τούτων γάρ γιγνομένων ῷετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζω.

'Αποπλέοντι δὲ 'Αναξιβίφ ἐκ Βυζαντίου συναντῷ 5 'Αρίσταρχος ἐν Κυζίκφ διάδοχος Κλεάνδρφ Βυζαντίου άρμοστής · ἐλέγετο δέ, ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος ὅσον οὐ παρείη ἤδη εἰς 'Ελλήσποντον. καὶ 6

'Αναξίβιος τῷ μὲν 'Αριστάρχω ἐπιστέλλει ὁπόσοκ αν ευροι εν Βυζαντίφ των Κύρου στρατιωτών υπολε λειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπε πράκει, άλλα και τους κάμνοντας έθεραπευεν οικτείρων και αναγκάζων οικία δέχεσθαι 'Αρίσταρχος δ' έπει ηλθε τάχιστα, οὐκ ελάττους τετρακοσίων ἀπέδοπο. 7 'Αναξίβιος δε παραπλεύσας είς Πάριον πέμπει παρά Φαρνάβαζον κατά τὰ συγκείμενα. δ δ' ἐπεὶ ήσθειο 'Αρίσταρχόν τε ήκοντα είς Βυζάντιον άρμοστήν καί 'Αναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, 'Αναξιβίου μὲν ἡμέ λησε, πρὸς 'Αρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περί τοῦ Κυρείου στρατεύματος, ἄπερ καὶ πρὸς 'Αναξίβων. Έκ τούτου ὁ Αναξίβιος καλέσας Εενοφώνια 8 κελεύει πάση τέχνη καὶ μηχανή πλεύσαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ώς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροίζειν των διεσπαρμένων ώς αν πλείστους δύνη ται, καὶ παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάζεν είς την 'Ασίαν ότι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τρω κόντορον και επιστολήν και άνδρα συμπέμπει κελεύ σοντα τούς Περινθίους ώς τάχιστα Εενοφώντα προ 9 πέμψαι τοις ίπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὰ Εενοφων διαπλεύσας άφικνειται έπι το στράτευμι. οί δὲ στρατιώται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθὺς εξποντο άσμενοι ώς διαβησόμενοι έκ της Θράκης είς τη 'Aolav.

10 'Ο δὲ Σεύθης ἀκούσας ἡκοντα πάλιν πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ βάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ, ὅ, τι ῷετο λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο αὐτῷ, ὅτι οὐδὲν οἰόν 11 τε εἴη τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἄχετο. οἱ δὲ "Ελληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους τὸ δ' ἄλλο στράτευμι πῶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἡν.

Μετά ταῦτα Εενοφων μεν επραττε περί πλοίων, 12 έπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτφ ἀφικόμενος Αρίσταρχος δ έκ Βυζαντίου άρμοστής, έχων δύο τριήσεις, πεπεισμένος ύπο Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις άπειπε μη διάγειν έλθών τε έπι το στράτευμα τοις στρατιώταις είπε μη περαιοῦσθαι είς την 'Ασίαν. ό δὲ 13 Εενοφών έλεγεν, ὅτι ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἔπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' 'Αρίσταρχος ἔλεξεν, 'Αναξίβιος μεν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, εγώ δε τηδε άρμοστής εί δέ τινα ύμων λήψομαι έν τη θαλάττη, καταδύσω. ταθτ' εἰπὼν ῷχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῆ δ' 14 ύστεραία μεταπέμπεται τούς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δὲ ὅντων πρὸς τῷ τείχει έξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι, εἰ εἴσεισι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἡ καὶ Φαρναβάζω παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαί τι βούλοιτο. καὶ 15 ἀπελθων ἐθύετο, εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. Εώρα γὰρ οὕτε διαβαίνειν ἀσφαλές ον τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος, ούτ' έπι Χερρόνησον έλθων κατακλεισθήναι έβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῆ σπάνει πάντων γενέσθαι, ένθα πείθεσθαι μεν ανάγκη τῷ ἐκεῖ άρμοστῆ, τῶν δὲ έπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἕξειν τὸ στράτευμα.

Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ 16 λοχαγοὶ ἤκοντες παρὰ τοῦ ᾿Αριστάρχου ἀπήγγελλον, ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἤκειν· ἔνθα καὶ δήλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή. ὁ οὖν 17 Ἐενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν ᾿Αθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἑκάστου ἄνδρα, πλὴν παρὰ Νέωνος, ῷ ἔκαστος ἐπίστευεν, ῷχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στράτευμα ἑξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἤσαν αὐτοῦ, 18

ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρώτον ῷετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ βορύβου τε ήσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν, ὅτι τούτου ἔνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα ἔξη τῷ Σεύθη πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὁρῷντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπου εἰεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς

19 καταφανείς είεν · ἐπεὶ δὲ ἤσθετο, προπέμπει τὸν ἑρμηνέα, δν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθη, ὅπ Εενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤροντο, εἰ ὁ ᾿Αθηναῖος ὁ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος.

20 ἐπειδή δὲ ἔφη οὖτος εἶναι ἀναπηδήσαντες ἐδίωκον· καὶ ἀλίγον ὕστερον παρήσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσως καὶ παραλαβόντες Χενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἦγον

21 πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἢν ἐν τύρσει μάλα φυλαττόμενς, καὶ ἴπποι περὶ αὐτὴν κύκλφ ἐγκεχαλινωμένοι. διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἵππους, τὰς δὲ

22 νύκτας έγκεχαλινωμένοις έφυλάττετο. Ελέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτη τῆ χώρα πολὺ ἔχων στράτευμα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆνων ἤσαν δ' οὖτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστε νυκτὸς πολεμικώτατοι.

23 Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἢσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Εενοφωντα ἔχοντα δύο, οὺς βούλοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἢσαν, ἢσπάζοντο μὲν πρώτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον νόμον κέρατα οἴνου προὔπινον παρῆν δὲ κοὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθη, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάν-

24 τοσε. ἔπειτα δὲ Ἐκνοφῶν ἤρχετο λέγειν, επεμψας πρὸς ἐμέ, ὡ Σεύθη, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί, δεόμενός μου συμπροθυμηθηναι διαβηναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς ᾿Ασίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσειν, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὐ 25 τος. ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἀληθῆ

αῦτ' εἴη. ὁ δ' ἔφη. Αὐθις ηλθε Μηδοσάδης οὐτος, ἐπεὶ γω διέβην πάλιν έπὶ τὸ στράτευμα έκ Παρίου, ύπιχνούμενος, εἰ ἄγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τὰλλά τέ τε φίλφ μοι χρήσεσθαι καὶ άδελφῷ καὶ τὰ ἐπὶ θαλάττη ιοι χωρία, ὧν σὺ κρατεῖς, ἔσεσθαι παρά σοῦ. ἐπὶ 26 -ούτοις πάλιν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην, εἰ ἔλεγε ταῦτα. δ δε συνέφη και ταῦτα. "Ιθι νυν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτφ, τί σοι ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. 'Απε- 27 κρίνω, ὅτι τὸ στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ ούδεν τούτου ένεκα δέοι τελείν ούτε σοι ούτε άλλφ. αὐτὸς δέ, ἐπεὶ διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ 28 Σηλυβρίαν ἀφίκου; Οὐκ ἔφησθα οδόν τε είναι, ἀλλ' είς Πέρινθον ελθόντας διαβαίνειν είς την 'Ασίαν. Νυν 29 τοίνυν, έφη δ Εενοφων, πάρειμι καλ έγω καλ ούτος Φρυνίσκος είς των στρατηγών και Πολυκράτης ούτος είς των λοχαγών, και έξω είσιν άπο των στρατηγών ό πιστότατος έκάστω πλην Νέωνος του Λακωνικού. εὶ οῦν βούλει πιστοτέραν είναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκεί- 30 νους κάλεσαι. τὰ δὲ ὅπλα σὺ ἐλθὼν εἰπέ, ὢ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπών την μάχαιραν είσιθι.

'Ακούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν, ὅτι οὐδενὶ ἃν ἀπι-31 στήσειεν 'Αθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εὔνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα δ', ἐπεὶ εἰσῆλθον οῦς ἔδει, πρῶτον Ἐενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην, ὅ, τι δέοιτο χρῆσθαι τῆ στρατιᾳ. ὁ δὲ εἶπεν ὡδε. 32 Μαισάδης ἢν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἢν ἀρχὴ Μελανδῖται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ 'Οδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκπεσῶν ὁ πατὴρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσφ, ἐγὼ δ' ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς ἀλλο-33 τρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμην ἐνδίφριος

αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἰη ἄνδρας, δπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναίμην κακὸ ποιοίην καὶ ζώην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέ

34 πων ώσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους, οὺς ὑμεῖς ὅψεσθε, ἐπειδὰν ἡμέρι γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληιζόμενς τὴν ἐμαυτοῦ πατρφάν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παριγένοισθε, οἰμαι ᾶν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῦ τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ᾶ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

35 Τί αν ουν, έφη ὁ Εενοφων, συ δύναιο, εἰ ἔλθοιμα, τῆ τε στρατια διδόναι και τοις λοχαγοίς και τοις στρε

36 τηγοίς; λέξον, ΐνα οὐτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέ σχετο τῷ μὲν στρατιώτη κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχοφε διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ ໆῷ, ὁπόσην ἀν βούλωνται, καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ ઉα

37 λάττη τετειχισμένον. 'Εὰν δέ, ἔφη ὁ Εενοφῶν, ταῦτι πειρώμενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλά τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἢ, δέξη εἰς τὴν σεαυτοῦ, ἐάν τις ἀπιέκι

38 βούληται παρά σέ; ὁ δ' εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε πού σομαι καὶ ἐνδιφρίους καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν το δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὡ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρι δώσω καί, εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ἀνήσομαι θρακών νόμω, καὶ Βισάνθην οἴκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλι |

στον χωρίον έστι των έπι θαλάττη.

3 'Ακούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπήλαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ τῷ στρατο τέδο καὶ ἀπήγγειλαν ἔκαστοι τοῦς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν 'Αρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοῦς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς· τοῦς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς 'Αρίσταρχον ὁδὸν ἐᾶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὖτοι δὲ ἀπεὶ χον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Κενοφῶν εἶπε τάδε. 'Ανδρες, διαπλεῖν μὲν ἔνθα βουλόμεθε 'Αρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει, ὥστε εἰς πλοῦς 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος Τριήρεις ἔχων κωλύει, ώστε εἰς πλοῦς 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος Τριήρεις ἔχων κωλύει, ώστε εἰς πλοῦς 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος 'Αρίσταρχος Τριήρεις ἔχων κωλύει, ώστε εἰς πλοῦς 'Αρίσταρχος 'Αρί

ιύκ ἀσφαλές εμβαίνειν ούτος δε ὁ αὐτὸς κελεύει είς Κερρόνησον βία δια του ίερου δρους πορεύεσθαι ήν ε κρατήσαντες τούτου έκεισε έλθωμεν, ούτε πωλήσειν τι ύμας φησιν ωσπερ εν Βυζαντίφ, ούτε εξαπατήσετθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψετθαι έτι ώσπερ νυνί δεομένους των ἐπιτηδείων. μέν ταῦτα λέγει. Σεύθης δέ φησιν, αν πρὸς ἐκείνον ίητε, εὐ ποιήσειν ύμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε, πότερον ενθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε ή είς τὰ ἐπιτήδεια έπανελθόντες. έμοι μέν οῦν δοκεί, ἐπει ἐνθάδε οῦτε 5 άργύριον έχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου έωσι λαμβάνειν τα έπιτήδεια, έπανελθόντας είς τας κώμας, ὅθεν οἱ ήττους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας, ὅ, τι τις ὑμῶν δεῖται, αίρεῖσθαι, δ, τι αν υμιν δοκή κράτιστον είναι. και ότω, 6 έφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. 'Απιόντες τοίνυν, έφη, συσκευάζεσθε, και έπειδαν παραγγέλλη τις, ἕπεσθε τῷ ἡγουμένφ.

Μετά ταῦτα Εενοφών μέν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἴποντο. 7 Νέων δὲ καὶ παρ' 'Αριστάρχου ἄλλοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οί δ' ούχ ύπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾶ Σεύθης. καὶ ὁ Ξενοφων ιδών αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκουόντων είποι αὐτῷ ἃ εδόκει συμφέρειν. επεί 8 δὲ προσηλθεν, εἶπε Εενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει έξειν το στράτευμα τροφήν εκεί δ' ακούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα α αν κράτιστα δοκή είναι. ἡν οὐν ἡμιν ἡγήση ὅπου πλείστά έστιν έπιτήδεια, ύπὸ σοῦ νομιοῦμεν έξενίσθαι. καὶ ὁ 9 Σεύθης έφη, 'Αλλά οίδα κώμας πολλάς άθρόας καί πάντα έχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν ὅσον διελθόντες αν ήδέως αριστώητε. Ἡγοῦ τοίνυν, ἔφη ὁ Έενοφων. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, 10 συνήλθον οί στρατιώται, καλ είπε Σεύθης τοιάδε.

Έγώ, ὁ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὰν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σῖτα δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε ὁπόσα δ' ἀν ἀλίσκηται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέ-

11 μενος ύμιν τον μισθον πορίζω. και τὰ μεν φεύγοντο και ἀποδιδράσκοντα ήμεις ίκανοι ἐσόμεθα διώκειν και μαστεύειν το δε τις ἀνθιστήται, σὺν ὑμιν πειρασό-

12 μεθα χειρούσθαι. ἐπήρετο ὁ Ἐενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ
Βαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα;
ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐδαμῆ πλείον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῶν
δὲ πολλαχῆ.

13 Μετά ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταὐτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης χειμων γὰρ εἴη καὶ οὕτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίξι οὐχ οἶόν τ' εἴη, εἰ δέοι ἀνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τἢ πολεμία διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἡ μόνους ὅντων ἀγαθῶν τοσούτων εἰ δὲ μισθὸν

14 προσλήψοιντο, εθρημα εδόκει είναι. επὶ τούτοις εἰπε Εενοφῶν, Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω εἰ δὲ μή, ἐπιψη φιζέτω ταθτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταθτα. εὐθὸς δὲ Σεύθη εἶπε ταθτα, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῦπνον Σεύθης ἐκά-

16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ώς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἢν τις Ἡρακλείδης Μαρωνείτης οὐτος προσιών ἐνὶ ἑκάστφ οὕστινας ῷετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθη, πρώτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῆ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα

μερών ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στράευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττη. είτων οὖν ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς 17 τοιείν. ἡν οὖν σωφρονήτε, τούτω δώσετε ὅ, τι ἄγετε. αὶ ἄμεινον ὑμιν διακείσεται ἡ ἐὰν Μηδόκφ τῷ πρόσω ικούντι δώτε. τούτους μέν ούτως ἔπειθεν. αὐθις δέ 18 Γιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ ίναι και εκπώματα και τάπιδας βαρβαρικάς, έλεγεν, ίτι νομίζοιτο, όπότε έπὶ δείπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεισθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὖτος δ' ἡν μέγας ενθάδε γένηται, ίκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καλ ἐνθάδε πλούσιον ποιήσαι. τοιαθτα προύμνατο ξκάστφ προσίων. προσελθών δὲ καὶ Ξενοφώντι ἔλεγε, 19 Σύ καὶ πόλεως μεγίστης εί καὶ παρά Σεύθη τὸ σὸν δυομα μέγιστόν έστι, καὶ ἐν τῆδε τῆ χώρα ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων έλαβον, και χώραν· άξιον οθν σοι και μεγαλοπρεπέστατα τιμήσαι Σεύθην. εύνους δέ σοι ών 20 παραινώ· εὐ οίδα γάρ, ὅτι ὅσφ ἀν μείζω τούτφ δωρήση, τοσούτω μείζω ύπο τούτου αγαθά πείση. ακούων ταθτα Εενοφων ηπόρει ου γάρ διαβεβήκει έχων έκ Παρίου εὶ μὴ παίδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

'Επεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν 21 οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν 'Ελλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὖτοι δ' ἢσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἢσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' 22 αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἢν. καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ διερρίπτει οἰς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ 23

κατά ταὐτά ἐποίουν, καθ' οῦς αἱ τράπεζαι ἔκευπι ᾿Αρκὰς δέ τις ᾿Αρύστας ὄνομα, φαιγεῖν δεινός, τὸ μὰ διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὁσω τριχοίνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνεπε

24 εδείπνει. κέρατα δε οίνου περιέφερον, καὶ πάντες εξέ χοντο· ὁ δ' Αρύστας, επεί παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρες ὁ οἰνοχόος ἡκεν, εἰπεν ἰδων τὸν Εενοφωντα οὐκίτι δει πνοῦντα, Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἡδη, ἐψὸ

25 δε ουδέπω. ἀκούσας Σεύθης την φωνην ήρώτα τὰ οἰνοχόον, τί λέγοι. ὁ δε οἰνοχόος εἶπεν· ελληνίζειν τὰ

ηπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

26 Ἐπεὶ δὲ προύχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ θρξ ἴππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἰτι Προπίνω σοι, ὧ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωρώ μαι, ἐφ' οὖ καὶ διώκων δν ἃν θέλης αἰρήσεις καὶ ἀπο

27 χωρών οὐ μἡ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος πώλ εἰσαγαγών οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλη ἱμάτια τῆ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρή σατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μών.

29 τιμάν. ὁ δὲ Ἐκνοφῶν ἠπορεῖτο, ὅ, τι ποιήσει καὶ γὰ ἐτύγχανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῷ δίρρο Σεύθη καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. ὁ δὲ Ἐκνοφῶν, ἡδη γὰ ὑποπεπωκὼς ἐτύγχανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξάμενος

30 τὸ κέρας καὶ εἰπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὡ Σεύθη, δίδωμ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους είναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτ

31 έμου σοι βουλομένους φίλους είναι. και νῦν πάρειση οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ και προϊέμενοι και πο νειν ὑπερ σοῦ και προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ΄ ὡς,

τατρφαν οὐσαν, πολλην χώραν την μὲν ἀπολήψη τατρφαν οὐσαν, την δὲ κτήση, πολλοὺς δὲ ἴππους, τολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήση, οὺς οὐ ληίζεσθαι δεήσει, ἀλλὶ αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρός τε δῶρα. ἀναστὰς ὁ Σεύθης συνεξέπιε καὶ κατεσκε-32 δάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσηλθον κέρασί τε οἴοις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὼμοβοίναις ἡυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ 33 ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος μάλα ἐλαφρῶς. εἰσήεσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

 $\Omega_{S} \delta' \eta \nu \eta \lambda \cos \epsilon \pi \delta \nu \sigma \mu a s, a \nu \epsilon \sigma \tau \eta \sigma a \nu o \delta'' E \lambda 34$ ληνες καὶ εἰπον, ὅτι ὥρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθην ἐκέλευον παραγγείλαι, ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν Θρακών είσεισι νυκτός οί τε γάρ πολέμιοι Θράκες ήμιν και ύμεις οι φίλοι. ώς δ' έξήεσαν, συνανέστη ο 35 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς. ἐξελθών δ' εἶπεν αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας, ¾ ἄνδρες, οί πολέμιοι ήμων οὐκ ἴσασί πω τὴν ήμετέραν συμμαχίαν. ην οθν έλθωμεν έπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ώστε μη ληφθηναι η παρασκευάσασθαι ώστε ἀμύνασθαι, μάλιστα αν λάβοιμεν και ανθρώπους και χρήματα. συνεπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. 36 ό δ' είπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμενείτε εγω δέ, όπόταν καιρὸς ή, ήξω πρὸς ύμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ύμᾶς ἀναλαβών ἡγήσομαι σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ ὁ 37 Εενοφων είπε, Σκέψαι τοίνυν, είπερ νυκτός πορευσόμεθα, εί ὁ Έλληνικὸς νόμος κάλλιον έχει · μεθ' ἡμέραν μέν γάρ έν ταις πορείαις ήγειται του στρατεύματος οποίον αν άει προς την χώραν συμφέρη, εάν τε όπλιτικον εάν τε πελταστικον εάν τε ιππικόν νύκτωρ δε νόμος τοις Έλλησιν ήγεισθαί έστι το βραδύτατον. ούτω γάρ ηκιστα διασπάται τὰ στρατεύματα καὶ 38 ήκιστα λανθάνουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους οἱ δὲ διασπασθέντες πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις 39 καὶ ἀγνοοῦντες κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἰπεν οὖν Σεύθης, 'Ορθῶς τε λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι. καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέψομαι τελευταῖος τοὺς ἵππους ἔχων ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἀν δέῃ, παρέσομαι. σύνθημα δ' εἰπον 'Αθηναίαν κατὰ τὴν συγγένειαν. ταῦτ' εἰπόντες ἀνεπαύροντο.

- 40 'Ηνίκα δ' ήν άμφι μέσας νύκτας, παρήν Σεύθης ξχων τους ίππέας τεθωρακισμένους και τους πελταστας συν τοις όπλοις. και έπει παρέδωκε τους ήγεμόνας, οι μεν όπλιται ήγουντο, οι δε πελτασται είποντο,
- 41 οί δ' ίππεις ωπισθοφυλάκουν. ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἢν, ὁ Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον· πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ', ὥσπερ δεῖ, ἀθρόοι πάντες ἄμα τῆ ἡμέρα φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενὸς

42 τι ήξω. ταῦτ' εἰπὼν ήλαυνε δι' ὅρους ὁδόν τινα λαβών. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο, εἰ εἰη ἴχνη ἀνθρώπων ἡ πρόσω ἡγούμενα ἡ ἐναντία.

- 43 ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ῆκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν, "Ανδρες, καλῶς ἔσται, ἡν θεὸς θέλη· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὰ μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως, ἄν τινα ἔδωμεν, μὴ διαφυγὰν σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· κἰν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὅρη ἥξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας.
- 44 'Ηνίκα δ' ην μέσον ημέρας, ήδη τε ην έπὶ τοις άκροις καὶ κατιδών τὰς κώμας ηκεν έλαύνων πρὸς τοὺς

όπλίτας καὶ έλεγεν, 'Αφήσω ήδη καταθείν τούς μεν ίππέας είς τὸ πεδίου, τοὺς δὲ πελταστάς ἐπὶ τὰς κώμας. ἀλλ' ἔπεσθε ώς αν δύνησθε τάχιστα, ὅπως, ἐάν τις ύφιστήται, άλέξησθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφων 45 κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ δς ἤρετο, Τί καταβαίνεις, επεί σπεύδειν δεῖ; Οίδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέη. οί δ' όπλιται θάττον δραμούνται καλ ήδιον, έαν καλ έγω πεζὸς ἡγωμαι. μετὰ ταῦτα ὤχετο, καὶ Τιμασίων 46 μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππεῖς ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων. Εενοφων δε παρηγγύησε τους είς τριάκοντα έτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους έχων, Κλεάνωρ δ' ήγειτο των άλλων Έλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἡσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον 47 τριάκοντα ίππέας προσελάσας είπε, Τάδε δή, & Εενοφων, α συ έλεγες έχονται οι ανθρωποι άλλα γαρ έρημοι οι ίππεις οίχονται μοι άλλος άλλη διώκων. καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινας ήμων μεσταί γάρ είσιν άνθρώπων. 'Αλλ' 48 έγω μέν, έφη ὁ Εενοφων, σύν οίς έχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι · σὰ δὲ Κλεάνορα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείναι την φάλαγγα παρά τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα έποίησαν, συνηλίσθησαν ανδράποδα μέν ώς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

Τη δ' υστεραία κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας 4 παντελώς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις, οἶα πείσονται, ὰν μὴ πείθωνται, ἀπήει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθε 2 σθαι Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ὰν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ελληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὅρη. ἡν δὲ χιὼν πολλὴ καὶ ψῦχος 3 οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὁ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον, ἐπήγνυτο

και ὁ οίνος ὁ ἐν τοῦς ἀγγείοις, και τῶν Ελλήνω 4 πολλών και ρίνες άπεκαίοντο και ώτα. και τότε δήλη εγένετο, οδ ένεκα οἱ Θράκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ τῶς κεφαλαίς φορούσι και τοις ώσί, και χιτώνας οὐ μώνα περί τοις στέρνοις άλλα και περί τοις μηροίς, και ζε ράς μέχρι των ποδών ἐπὶ των ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οἰ 5 χλαμύδας. ἀφιείς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης είς τα δρη έλεγεν, ότι, εί μη καταβήσονται οἰκήσοντες κά πείσονται, ότι κατακαύσει καλ τούτων τὰς κώμας καὶ τον σίτον, και απολούνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέ βαινον και γυναϊκες και παίδες και οί πρεσβύτερου οί δε νεώτεροι εν ταις ύπο το όρος κώμαις ηὐλίζοντο. 6 και ὁ Σεύθης καταμαθών ἐκέλευσε τὸν Εενοφώντα τών όπλιτών τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. κά άναστάντες της νυκτός αμα τη ημέρα παρήσαν εκ τας κώμας. και οι μεν πλειστοι εξέφυγον πλησίο γαρ ην το δρος. δσους δε έλαβε κατηκόντισεν άφειδώς Σεύθης.

'Επισθένης δ' ην τις 'Ολύνθιος παιδεραστής, ής ίδων παίδα καλον ήβάσκοντα ἄρτι πέλτην έχοντι μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμών Εενοφώντα inte 8 τευσε βοηθήσαι παιδί καλώ. και δς προσελθών τώ Σεύθη δέεται μη ἀποκτείναι τὸν παίδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένους διηγείται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπών οὐδεν άλλο ή εἴ τινες εἶεν καλοί, 9 και μετά τούτων ην άνηρ άγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ήρετο, 'Η και θέλοις άν, ω 'Επίσθενες, ύπερ τούτου ἀποθανείν; ὁ δ' είπεν ἀνατείνας τὸν τράχηλον, Παίε, έφη 10 εἰ κελεύει ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο δ Σεύθης τον παίδα, εί παίσειεν αὐτον ἀντ' ἐκείνου. ούκ εία ὁ παις, άλλ' ικέτευε μηδε ετερον κατακοίνευ. ένταθθα δή δ Ἐπισθένης περιλαβών τὸν παίδα είπεν, "Ωρα σοι, & Σεύθη, περί τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι οὐ 11 γάρ μεθήσω του παίδα. ὁ δὲ Σεύθης γελών ταῦτο

μεν εξα · έδοξε δε αὐτῷ αὐτοῦ αὐλισθηναι, ἵνα μηδ' ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὅρους τρέφοιντο. καὶ αὐτὸς μεν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δε Εενοφῶν ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῆ ὑπὸ τὸ ὅρος ἀνωτάτω κώμη, καὶ οἱ ἄλλοι Ελληνες ἐν τοῖς ὀρείοις καλουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλαὶ διετρίβοντο, καὶ οἱ 12 ἐκ τοῦ ὄρους Θράκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπράττοντο. καὶ ὁ Ἐκνοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθη, ὅτι ἐν πονηροῖς τόποις σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἰεν οἱ πολέμιοι ' ἤδιόν τ' ἀν ἔξω αὐλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἡ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ βαρρεῖν ἐκέλευε καὶ 13 ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῷ. ἐδέοντο δὲ καὶ τοῦ Εενοφῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπρᾶξαί σφισι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ὡμολόγει καὶ βαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθη. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦ-14 σαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὅρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμὼν μὲν ἢν ὁ δεσπότης ἑκάστης τῆς οἰκίας χαλεπὸν γὰρ ἢν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους ὅντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο, κατὰ τὰς θύρας ἑκάστου 15 τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἔβαλλον, ὰ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ἐνοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν. καὶ 16 ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθωρακισμένοι οἱ περὶ Εενοφῶντα ἔνδον ἢσαν ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακέστιος

έτων ήδη ώς οκτωκαίδεκα ών σημαίνει τη σάλπην και εύθυς έκπηδώσιν έσπασμένοι τα ξίφη και οί ά 17 των άλλων σκηνωμάτων. οί δὲ Θράκες φεύγουσα, ώσπερ δη τρόπος ην αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλλόμενα τας πέλτας και αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροίς ελήφθησάν τινες κρεμασθέντες ενεχομένων των πελτών τοις σταυροίς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον διαμαρτόντες τῶν 18 έξόδων οι δε Έλληνες εδίωκον έξω της κώμης. των δὲ θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοίς παρατρέχοντας παρ' οἰκίαν καιομένην ἡκόντιζον είς το φως έκ του σκότους και έτρωσαν Ίερώνυμον τε Είν δέα λοχαγόν καὶ Θεογένην Λοκρον λοχαγόν ἀπέθακ δε οὐδείς κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθής τινων καὶ σκεύη. 19 Σεύθης δὲ ἡκε βοηθήσων σὺν ἐπτὰ ἰππεῦσι τοῦς πρώ τοις καλ τὸν σαλπυγκτὴν ἔχων τὸν Θράκιον. καὶ ἐπείπερ ήσθετο, δσονπερ χρόνον έβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ. ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοις πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἡλθεν, ἐδεξι. οῦτό τε καὶ ἔλεγεν, ὅτι οἴοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς είν

21 σθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐᾶσαι. τῆ οὖν ὑστεραία παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρεινῶν, καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῆ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε καὶ τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν 'Οδρυσῶν ἀκούοντες, ἃ πράττοι ὁ Σεύθης, πολλοὶ κατέβαινον συστρατευσόμε-

22 νοι. οἱ δὲ Θυνοί, ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὅρους πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς δὲ ἱππεῖς, καταβάντες ἰκέτευον σπείσασθαι, καὶ πάντα ὡμολόγουν

23 ποιήσειν καλ τὰ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἃ λέγοιεν, καλ οὐκ ἔφη σπείσεσθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιτο τιμορή

σασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, ᾿Αλλ' ἔγωγε 24
ἐκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὖτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ
τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν
τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι ἐᾶν. οἱ μὲν οὖν ταύτῃ
πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Υπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρῷ- 5 κας είς τὸ Δέλτα καλούμενον αυτη δ' ην οὐκέτι ἀρχη Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ 'Οδρύσου [, ἀρχαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς 2 λείας παρήν. και Σεύθης έξαγαγών ζεύγη ήμιονικά τρία, οὐ γὰρ ἢν πλείω, τὰ δὲ ἄλλα βοεικά, καλέσας Εενοφωντα έκέλευε λαβείν, τὰ δὲ ἄλλα διανείμαι τοίς στρατηγοίς καὶ λοχαγοίς. Εενοφών δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3 μέν τοίνυν άρκει και αθθις λαβείν· τούτοις δὲ τοις στρατηγοίς δωρού, οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν, καὶ λοχαγοίς. και των ζευγων λαμβάνει εν μεν Τιμασίων ο 4 Δαρδανεύς, εν δε Κλεάνωρ ο 'Ορχομένιος, εν δε Φρυνίσκος ὁ 'Αχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τον δε μισθον αποδίδωσιν έξεληλυθότος ήδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν · ὁ γὰρ Ἡρακλείδης έλεγεν, ὅτι οὐ πλεῖον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν Εενοφῶν 5 άχθεσθείς είπεν ἐπομόσας, Δοκείς μοι, & Ἡρακλείδη, ούχ ώς δει κήδεσθαι Σεύθου εί γαρ εκήδου, ήκες αν φέρων πλήρη του μισθύν και προσδανεισάμενος, εί μη άλλως εδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ ξαυτοῦ ξμάτια.

Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε καὶ ἔδεισε, 6 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Εενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Εενοφῶντι ἐνεκάλουν, 7 ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν. Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι ἐντόνως τοῖς στρατιώταις ἀπήτει τὸν μισθόν. καὶ τέως 8 μὲν ἀεὶ ἐμέμνητο ὡς, ἐπειδὰν ἐπὶ βάλατταν ἀπέλθη, παραδώσειν αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνον καὶ Νέον

τείχος ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο. ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει, ώς οὐκ ἀσφαλὲς εἴη τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.

10 και ό Τιμασίων είπεν, Έγω μεν τοίνυν οὐδ', ἄν πέντε μηνών μισθός μέλλη είναι, στρατευσαίμην ἃν ἄνευ Εενοφωντος. και ό Φρυνίσκος και ό Κλεάνωρ συνω

11 μολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοιδόρει τὸν Ἡρακλείδην, ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Εενοφώντα ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ δὲ γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν, ὅτι βούλοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, παρέρχεται λαβὼν τούς τε στρατηγοὺς πάντας καὶ τοὺς λοχαγούς.

12 καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύοντο, καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾳ ἔχοντες τὸν Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν εἰς τὸν Σαλμυδησσόν, ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλαὶ ὀκελλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ πάμ

13 πολυ της θαλάττης. και οί Θράκες οι κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὁρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπίποντα ἔκαστοι ληίζονται τέως δὲ ἔλεγον, πρὶν ὁρίσασθαι, ἱρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήτος

14 σκειν. ἐνταῦθα εὐρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλίναι, πολλά δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τάλλα πολλαὶ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπήεσαν πάλιν.
15 ἔνθα δὴ Σεύθης εἰχε στράτευμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλλη

νικοῦ · ἔκ τε γὰρ 'Οδρυσῶν πολὺ ἔτι πλείους καταβεβήκεσαν καὶ οἱ ἀεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον
τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς βαλάττης. καὶ 16
μισθὸς μὲν οὐδείς πω ἐφαίνετο · πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἴ τε στρατιῶται παγχαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι
αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλαὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

Έν τούτφ τῷ χρόνφ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων 6 ἀφικνεῖται Χαρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι έπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ώς πολεμήσων, και δείται ταύτης της στρατιάς και λέγει, ὅτι δαρεικὸς ἐκάστφ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καλ τοις λοχαγοίς διμοιρία, τοις δὲ στρατηγοίς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ηλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ Ἡρα- 2 κλείδης πυθόμενος, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ήκουσι, λέγει τῷ Σεύθη, ὅτι κάλλιστον γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὰ δὲ οὐκέτι δέη· άποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεί αὐτοίς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν 3 καὶ ἐπεὶ εἶπον, ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἡκουσιν, ἔλεγεν, ότι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος είναι βούλεται. καλεί τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια καὶ ἐξένιζε μεγαλοπρεπώς. Ξενοφώντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ 4 τῶν ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, τίς ἀνηρ είη Εενοφῶν, ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἴη οὐ κακός, φιλοστρατιωτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οὶ εἶπον, 'Αλλ' ή δημαγωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. ᾿Αρ᾽ οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν 5 ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; ᾿Αλλ᾽ ῆν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ήρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑποσχήσθε τὸν μυσθόν, ὀλύγον ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν 6 ὑμῖν. Πῶς οὖν ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν ; Αὖριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης, πρωὶ ἄξομεν πρὸς αὐτούς καὶ οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

- Τη δ' υστεραία άγουσιν έπι το στράτευμα τους Δάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ή στρατιά. τω δε Λάκωνε ελεγέτην, ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεί πολεμείν Τισσαφέρνει τῷ ύμᾶς ἀδικήσαντι ην ουν ίητε συν ημίν, τόν τε έχθρον τιμωρήσεσθε και δαρεικον έκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ 8 διπλούν, στρατηγός δὲ τὸ τετραπλούν. καὶ οί στρατιώται ἄσμενοί τε ήκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταταί τις των Αρκάδων του Εενοφωντος κατηγορήσων. παρήν δὲ καὶ Σεύθης, βουλόμενος είδέναι, τί πραχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόφ είστήκει ἔχων έρμηνέα. ξυνίει δὲ καὶ 9 αὐτὸς έλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ ᾿Αρκάς, 'Αλλ' ήμεις μέν, & Λακεδαιμόνιοι, και πάλαι αν ήμεν παρ' ύμιν, εί μη Εενοφων ήμας δεύρο πείσας απήγαγεν, ένθα δη ήμεις μεν τον δεινον χειμώνα στρατευόμενοι καλ νύκτα καλ ήμέραν οὐδεν πεπαύμεθα· ὁ δε τούς ήμετέρους πόνους έχει καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν 10 ίδια πεπλούτικεν, ήμας δε αποστερεί τον μισθόν ωστε ο γε πρώτος λέγων έγω μέν, εί τοῦτον ἴδοιμι καταλευσθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθον ἄν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἄχθεσθαι. μετά τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ώδε.
- 11 'Αλλά πάντα μέν ἄρα ἄνθρωπον ὅντα προσδοκάν δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ῷ πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μέν γε ἤδη οἴκαδε ὡρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς

ε πράττειν, άλλα μαλλον ακούων εν απόροις είναι, ύς ώφελήσων, εί τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ήλθον, Σεύθου 12 ουτουί πολλούς άγγέλους πρός έμε πέμποντος καί τολλά ύπισχνουμένου μοι, εί πείσαιμι ύμᾶς πρὸς αὐον έλθειν, τοῦτο μεν ούκ επεχείρησα ποιείν, ώς αὐτοί μείς ἐπίστασθε, ήγον δὲ ὅθεν ζόμην τάχιστ' αν ὑμας ίς την 'Ασίαν διαβήναι. ταῦτα γάρ καὶ βέλτιστα νόμιζον ύμιν είναι και ύμας ήδειν βουλομένους. έπει 13 ' 'Αρίσταρχος έλθων συν τριήρεσιν έκωλυε διαπλείν ιας, έκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἢν, συνέλεξα ὑμας, τως βουλευσαίμεθα, ὅ, τι χρη ποιείν. οὐκοῦν ὑμεῖς 14 ιούοντες μεν 'Αριστάρχου έπιτάττοντος ύμιν είς Χερνησον πορεύεσθαι, ακούοντες δε Σεύθου πείθοντος υτώ συστρατεύεσθαι, πάντες μεν ελέγετε σύν Σεύθη ιαι, πάντες δ' έψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν έγὼ ένῦθα ἢδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἔνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; εί γε μην ψεύδεσθαι ήρξατο Σεύθης περί τοῦ μι- 15 οῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἄν με καὶ αἰτιῷσθε ι μισοίτε· εί δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φί-: ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι αίως ύμας αίρούμενος αντί Σεύθου ύφ' ύμων αίτιαν ιμι περί ών πρός τοῦτον διαφέρομαι; άλλ' εἴποιτε 16 οτι έξεστι καλ τα υμέτερα έχοντα παρά Σεύθου νάζειν. οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἴπερ ἐμοὶ λει τι Σεύθης, ούχ ούτως ἐτέλει δήπου, ώς ών τε ι δοίη στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶ-, εί έδίδου, έπλ τούτφ αν έδίδου, ὅπως ἐμολ δοὺς υ μη ἀποδοίη ύμιν τὸ πλείον. εἰ τοίνυν οὕτως 17 ν οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην πράξιν αμφοτέροις ημίν ποιησαι, έαν πράταὐτὸν τὰ χρήματα. δῆλον γάρ, ὅτι Σεύθης, εἰ τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσει με, καὶ ἀπαιτήσει μέντοι ίως, εαν μη βεβαιώ την πράξιν αὐτώ, εφ' ή εδωρουν. ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· 18

ομεύω γάρ ύμιν θεούς άπαντας καλ πάσας μηδ' α έμολ ίδια ύπεσχετο Σεύθης έχειν πάρεστι δε καλ αὐτὸς καλ 19 ἀκούων σύνοιδέ μοι, εὶ ἐπιορκῶ : Ίνα δὲ μᾶλλον θαν μάσητε, συνεπόμνυμι μηδε α οι άλλοι στρατηγοί έλεβον είληφέναι, μη τοίνυν μηδέ όσα των λοχαγών ένω. 20 και τι δή ταῦτ' ἐποίουν ; ὤμην, ὦ ἄνδρες, ὅσφ μᾶλλον συμφέροιμι τούτφ την τότε πενίαν, τοσούτφ μάλλον αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὁπότε δυνασθείη. Κ ἐγὼ δέ άμα τε αὐτὸν ὁρῶ εὐ πράττοντα, καλ γεγνώσκω δή 21 αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἴποι δή τις ἄν, οὔκουν αἰσχύη ούτω μωρώς έξαπατώμενος; ναλ μά Δία ήσχυνόμην μέντοι, εί ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθην· φίλφ δε δυτι εξαπατάν αζοχιόν μοι δοκεί είναι ή εξαπα-22 τασθαι. ἐπεί, εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακή, πασαν οίδα ύμας φυλαξαμένους ώς μη παρασχείν τούτφ πρόφασιν δικαίαν μη ἀποδιδόναι ύμιν α ὑπέσχετο οὐτε γαρ ηδικήσαμεν τούτον ούδεν ούτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ, τι 23 ήμας ούτος παρεκάλεσεν. ἀλλά, φαίητε ἄν, έδει τὰ ένέχυρα τότε λαβείν, ώς μηδ', εί έβούλετο, έδύνατο έξαπαταν. πρὸς ταῦτα δὲ ἀκούσατε α εγω οὐκ ἄν ποτε είπον τούτου εναντίον, εί μή μοι παντάπασιν άγνώμονες έδοκείτε είναι ή λίαν είς έμε άχάριστοι. 24 αναμνήσθητε γάρ, εν ποίοις τισί πράγμασιν δυτες έτυγχάνετε, έξ ων ύμας έγω ανήγαγον προς Σεύθην. ούκ είς μεν Πέρινθον, εί προσήτε τή πόλει, 'Αρίσταρχος ύμας ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εία εἰσιέναι ἀποκλείσας τας πύλας, υπαίθριοι δ' έξω έστρατοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμών ἢν, ἀγορᾶ δὲ ἐχρῆσθε σπάνια μὲν ὁρῶντες 25 τὰ ώνια, σπάνια δ' ἔχοντες, ὅτων ὢνήσεσθε, ἀνώγκη δὲ ἢν μένειν ἐπὶ Θράκης τριήρεις γὰρ ἐφορμοῦσαι ἐκώλυον διαπλείν· εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολεμία είναι, 26 ένθα πολλοί μεν ίππεις ήσαν εναντίοι, πολλοί δε πελτασταί, ήμιν δε όπλιτικον μεν ήν, ω άθροοι μεν ίοντες

τὶ τὰς κώμας ἴσως ἀν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμβάνειν δέν τι ἄφθονον, ὅτφ δὲ διώκοντες αν ἡ ἀνδράποδα πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἡν ἡμιν οὕτε γὰρ πικον ούτε πελταστικον έτι έγω συνεστηκος κατέβον παρ' ύμιν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτη ἀνάγκη ὄντων 27 ων μηδ' δυτιναούν μισθον προσαιτήσας Σεύθην σύμχον ύμιν προσέλαβον, έχοντα και ίππέας και πελττάς, ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἢ κακῶς ἂν ἐδόκουν ιν βεβουλευσθαι προ ύμων; τούτων γαρ δήπου 28 νωνήσαντες και σίτον αφθονώτερον έν ταίς κώμαις ίσκετε δια τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θράκας κατά ουδήν μαλλον φεύγειν, και προβάτων και ανδραων μαλλού μετέσχετε. καὶ πολέμιου οὐκέτι οὐ-29 ι έωρωμεν, επειδή το ίππικον ήμιν προσεγένετο. ς δὲ θαρραλέως ήμιν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ ικώ και πελταστικώ κωλύοντες μηδαμή κατ' όλίι αποσκεδαννυμένους τα επιτήδεια αφθονώτερα ς πορίζεσθαι. εὶ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύ-30 την ἀσφάλειαν μη πάνυ πολύν μισθόν προσετέλει ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ ο οὐδαμἢ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἐᾶν εἶναι ; νῦν 31 η πως ἀπέρχεσθε; ου διαχειμάσαντες μεν εν νοις τοις επιτηδείοις, περιττον δ' έχοντες τουτο, έλάβετε παρά Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ανᾶτε. καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπείύμων αὐτων ἀποθανόντας οὔτε ζωντας ἀπεβάλετε. τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῆ ᾿Ασία βαρβάρους ἐπέ-32 το ύμιν, οὐ καὶ ἐκείνο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις ίλλην εὔκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῆ Εὐ-Θράκας, έφ' ους εστρατεύσασθε, κρατήσαντες; ιεν υμας φημι δικαίως, αν, ων εμοί χαλεπαίνετε, ν τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν 33 έτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὲ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ ισθε ώς έχει. έγω γάρ, ὅτε μεν πρότερον ἀπηρα

οίκαδε, έχων μεν έπαινον πολύν προς ύμων απεπορενό μην, έχων δε δι' ύμας και ύπο των άλλων Έλλήνων εύκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐ γὰρ 34 αν με επεμπον πάλιν προς ύμας. νῦν δε ἀπέρχομαι πρός μεν Λακεδαιμονίους ύφ' ύμων διαβεβλημένος, Σεύθη δε απηχθημένος ύπερ ύμων, δυ ήλπιζου εὐ ποιή σας μεθ' ύμῶν ἀποστρόφην καὶ ἐμοὶ καλήν καὶ παισώ, 35 εὶ γένοιντο, καταθήσεσθαι. ύμεῖς δ', ύπερ ών ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλείστα καὶ ταῦτα πολύ κρείττοσυ έμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέπαυμα δ, τι δύναμαι άγαθον ύμιν, τοιαύτην έχετε γνώμην περί 36 έμου. ἀλλ' ἔχετε μέν με ούτε φεύγοντα λαβόντες ούτε ἀποδιδράσκοντα· ην δὲ ποιήσητε α λέγετε, ἴστε, ὅτι ανδρα κατακανόντες έσεσθε πολλά μεν δή προ ύμων άγρυπνήσαντα, πολλά δέ σύν ύμιν πονήσαντα και κυδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ίλεων όντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλά δή σύν ύμιν στησάμενον, όπως δέ γε μηδενί των Έλλήνων πολέμιοι γένοισθε, παν όσον έγω έδυνάμην προς ύμας 37 διατεινάμενον. καὶ γὰρ οὖν νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλή πτως πορεύεσθαι ὅπὴ ἀν ἔλησθε καὶ κατά γῆν καὶ κατά βάλατταν. ύμεις δέ, ὅτι πολλη ύμιν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλέετε ἔνθα δὴ ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέον ταί τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνάμενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ήγεμόνες δὲ ήκουσι Λακεδαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι είναι, νῦν δὴ καιρὸς ὑμῖν δοκεῖ είναι ὡς τάχι-38 στα έμε κατακανείν; οὐ μὴν ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ημεν, ω πάντων μνημονικώτατοι, άλλα και πατέρα έμε εκαλείτε και άει ώς εύεργετου μεμνήσθαι ύπισχνείσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ οῦτοί εἰσιν οἱ νῦ ηκοντες εφ' ύμας ωστε, ως εγω οίμαι, ούδε τούτοις δοκείτε βελτίονες είναι τοιούτοι όντες περί έμέ. ταύτ'

39 Χαρμίνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς είπεν, 'Αλλ'

είπων ἐπαύσατο.

τω σιω, εμοί μεντοι, [ω άνδρες,] ού δικαίως δοκείτε ο ανδρί τούτφ χαλεπαίνειν έχω γαρ και αὐτος αὐτῷ ιρτυρήσαι. Σεύθης γαρ έρωτωντος έμου και Πολυτου περί Εενοφωντος, τίς ανήρ είη, άλλο μέν οὐδεν ζε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν αι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν κεδαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτφ 40 ρύλοχος Λουσιάτης 'Αρκας είπε, Και δοκεί γέ μοι, ρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ύμᾶς πρῶτον ήμῶν στραήσαι, παρά Σεύθου ήμιν τον μισθον άναπράξαι ή ντος ή ἄκοντος, καὶ μη πρότερον ήμας ἀπαγαγείν. λυκράτης δε 'Αθηναίος είπεν άναστας ύπερ Εενο-41 ντος, Όρῶ γε μήν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ιῦθα παρόντα, δς παραλαβών τὰ χρήματα, ἃ ἡμεῖς νήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθη ἀπέδωκεν ήμιν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ύν σωφρονώμεν, έξόμεθα αὐτοῦ οὐ γὰρ δὴ οῦτός έφη, Θράξ έστιν, άλλ' "Ελλην ών "Ελληνας E**î.**

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη 42 τροσελθών τῷ Σεύθη λέγει, Ἡμεῖς ἡν σωφρονῶμεν, εν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τοὐτων ἐπικρατείας. καὶ ἀναες ἐπὶ τοὺς ἵππους ῷχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ ὸν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει 43 εἰ ἀντὸν καταμεῖναι παρ' ἐαυτῷ ἔχοντα χιλίους ας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τά τε χωρία ὶ θαλάττη καὶ τάλλα ὰ ἀπ έσχετο. καὶ ἐν ἀπορποιησάμενος λέγει, ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου, ὡς, εἰ ἱριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ἱβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολ-44 ενοφῶντι, ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάτδέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβῶν τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, πότερά οἱ λῷον καὶ ἄμεινον

είη μένειν παρά Σεύθη έφ' οίς Σεύθης λέγει ή ἀπιένει σύν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Έντεῦθεν Σεύθης μεν απεστρατοπεδεύσατο προσωτέρω· οι δὲ "Ελληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθε έμελλον πλείστα επισιτισάμενοι επί θάλατταν ήξεω. αί δὲ κῶμαι αὐται ἡσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδο-2 σάδη. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαυτοῦ έν ταις κώμαις ύπὸ τῶν Έλλήνων χαλεπώς έφερε καὶ λαβων ἄνδρα 'Οδρύσην δυνατώτατον των ἄνωθο καταβεβηκότων καὶ ίππέας δσον τριάκουτα έρχετα καλ προκαλείται Βενοφώντα έκ του Ελληνικού στρατεύματος. καὶ δς λαβών τινας τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλ-3 λους των ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δη λέγει Μηδοσάδης, 'Αδικείτε, & Εενοφων, τας ήμετέρας κώ μας πορθούντες. προλέγομεν οὐν ὑμῖν, ἐγώ τε ὑπὰ Σεύθου καὶ ὅδε ὁ ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἤκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέψομεν ύμιν, άλλ', έαν ποιητέ κακώς την ήμετέραν χώραν, ώς πολεμίους άλεξόμεθα.

4 'Ο δὲ Ἐνοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, 'Αλλὰ σὰ μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπόν τοῦδε δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῆ, οἰοί τε ὑμεῖς ἐστε καὶ οἰοι ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν φίλω γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας, ὅπω ἐβουλόμεθα, ἡν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἡν δ' ἐθέδοιμεν καίοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις πρεσβεύων, ηὐλίζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβούμενος τῶν πολεμίων ὑμεῖς δὲ οὐκ ἢτε εἰς τήνδε τὴν χώραν, ἡ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρα ηὐλίζεσθε ἐγκεταλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν, νῦν δὲ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας, ἡν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε ὡς γὰρ αὐτὸς οἰσθα, 8 οἱ πολέμιοι οὐχ ἰκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ

τως δώρα δούς καὶ εὖ ποιήσας ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ' ἀποπορευομένους ας οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνασαι ἐπιτρέπεις. καὶ 9 ῦτα λέγων οὖτε Θεοὺς αἰσχύνη οὖτε τόνδε τὸν ἄνδρα, νῦν μέν σε ὁρῷ πλουτσῦντα, πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον νέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον ἔχοντα, ὡς αὐτὸς, ησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις ταῦτα; ἔφη· 10 γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι, οῖς ὑμεῖς ρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν οὐδὲν ἐμὲ παραικόσαντες, ὡ θαυμαστότατοι, ὅπως, ὥσπερ ἀπηχθαιην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἡγον, οὕτω καὶ χαρισαίμην ἀποδιδούς.

'Επεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ 'Οδρύσης, εἶπεν, 'Εγὼ μέν, 11 Μηδόσαδες, κατά της γης καταδύομαι ύπο της αίύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάν, οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι καὶ νῦν ἄπειμι. ε γαρ αν Μήδοκός με ο βασιλεύς επαινοίη, εί έξείνοιμι τους εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν 12 ον ἀπήλαυνε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλην τάρων η πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ώρα πορθουμένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι Λακεδαιμονίω. και δς λαβών τους έπιτηδειοτάτους 13 σηλθε τῷ Χαρμίνω καὶ Πολυνίκω καὶ ἔλεξεν, ὅτι εῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἄπερ αὐτῷ, ἀπιέναι της χώρας. οίμαι αν ούν, έφη, ύμας ἀπολαβείν τη 14 ατιᾶ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἴποιτε, ὅτι δεδέηύμῶν ή στρατιὰ συναναπρᾶξαι τὸν μισθὸν ἡ παρ' τος ή παρ' ἄκουτος Σεύθου, καὶ ὅτι τούτων τυχόνπροθύμως αν συνέπεσθαι ύμιν φασι, και ὅτι δίκαια ο δοκουσι λέγειν, καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε αὐτοῖς τότε έναι, όταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. ἀκού-15 res οί Λάκωνες ταθτα έφασαν έρειν και άλλα όποια ιύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθὺς ἐπορεύοντο ἔχοντες ras τούς έπικαιρίους. έλθων δέ έλεξε Χαρμίνος,

Εὶ μèν σύ τι ἔχεις, ὡ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγει, 16 εί δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ δὲ Μηδοσάδης μάλα δη ύφειμένως, 'Αλλ' έγω μεν λέγω, έφη, και Σεύθης τὰ αὐτά, ὅτι ἀξιοῦμεν τοὺς φίλους ἡμῶν γεγενημένους μή κακώς πάσχειν ύφ' ύμων. ό,τι γαρ αν τούτους κακώς ποιήτε ήμας ήδη ποιοίτε ήμετεροι γάρ είσι. 17 Ήμεις τοίνυν, έφασαν οι Λάκωνες, ἀπίοιμεν ἄν, ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ύμῖν καταπράξαντες · εἰ δέ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοηθήσοντες τούτοις και τιμωρησόμενοι ἄνδρας, οξ τούτους παρά τους δριους ηδίκησαν. ην δε δη και ύμεις τοιούτοι ητε, ενθένδε 18 ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν. ὁ δὲ Εενοφών είπεν, 'Εθέλοιτε δ' αν τούτοις, ω Μηδόσαδες, επιτρέψαι, έπειδη φίλους έφατε είναι ύμιν, έν ών τη χώρα έσμέν, 19 οπότερα αν ψηφίσωνται, είθ' ύμας προσήκεν έκ τής χώρας ἀπιέναι είτε ήμας; ὁ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη. έκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτὼ τὼ Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ

σαι· εἰ δὲ μή, Εενοφωντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ τὰς κώμας μὴ καίειν.

20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Εενοφωντα καὶ σὰν αὐτῷ οἱ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθων λέγει πρὸς
21 Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὡ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ

Σεύθην περί τοῦ μισθοῦ, καὶ οἴεσθαι αν Σεύθην πεί-

διδάξων, ην δύνωμαι, ώς οὐ δικαίως μοι ηχθέσθης, ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ὰ ὑπέσχου αὐτοῖς · σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ήττον ἐνόμιζον συμ-

22 φέρον είναι ἀποδοῦναι ἡ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οίδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε του τους καταστήσαντας, ἐπεί γε βασιλέα σε ἐποἰησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅστε οὐχ οίον τέ σοι λανθάνειν οὕτε ἤν τι καλὸν οὕτε ἤν τι αἰσχρὸν

23 ποιήσης. τοιούτω δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μέν μοι ἐδόκει είναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀν-

ώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν παστήσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων 24 ιταίους και άδυνάτους και άτίμους τους λόγους πλαμένους οι δ' αν φανεροί ωσιν αλήθειαν ασκούντες, ύτων οι λόγοι, ήν τι δέωνται, οὐδὲν μεῖον δύνανται ύσασθαι ή άλλων ή βία· ήν τέ τινας σωφρονίζειν ύλωνται, γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ήττον φρονιζούσας ή ἄλλων τὸ ήδη κολάζειν ήν τέ τώ τι ισχνώνται οι τοιούτοι ἄνδρες, οὐδὲν μεῖον διαπράτται ἡ ἄλλοι παραχρημα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ 25 ού, τι προτελέσας ήμιν συμμάχους ήμας έλαβες. θ' ὅτι οὐδέν · ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες γρας τοσούτους ανθρώπους συστρατεύεσθαί τε καλ εργάσασθαί σοι άρχην οὐ τριάκοντα μόνον άξίαν ώντων, ὅσα οἴονται δεῖν οὖτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ ιλαπλασίων. οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πι-26 ύεσθαί σε τὸ καὶ τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάον τούτων των χρημάτων ύπὸ σοῦ πιπράσκεται. δη ἀναμνήσθητι, πῶς μέγα ἡγοῦ τότε καταπράξα-27 ι α νυν καταστρεψάμενος έχεις. έγω μεν ευ οίδ' εύξω αν τα νυν πεπραγμένα μαλλόν σοι καταχθηναι ή πολλαπλάσια τούτων των χρημάτων σθαι. ἐμοὶ τοίνυν μεῖζον βλάβος καὶ αἴσχιον δοκεῖ 28 ι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἡ τότε μὴ λαβεῖν, περ χαλεπώτερον έκ πλουσίου πένητα γενέσθαι ή γν μή πλουτήσαι, καὶ ὅσφ λυπηρότερον ἐκ βασιιδιώτην φανήναι ή άρχην μη βασιλεύσαι. οὐκοῦν 29 τασαι μέν, ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενόμενοι οὐ γ τη ση ἐπείσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι, ἀλλ' κη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν αν πάλιν ἐλεύθεροι γίγνε-, εἰ μή τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως οὖν 30 μαλλον αν φοβεισθαί τε αὐτούς καὶ σωφρονείν οὸς σέ, εἰ ὁρῷέν σοι τοὺς στραπιώτας οὕτω διακειις ώς νθν τε μένοντας ἄν, εἰ σὸ κελεύοις, αθθίς τ'

αν ταχύ ελθόντας, εί δέοι, άλλους τε τούτων περί σοῦ ἀκούοντας πολλά ἀγαθὰ ταχὺ ἄν σοι, ὁπότε βούλοιο, παραγενέσθαι, ή εί καταδοξάσειαν μήτ' αν άλλους σοι έλθειν δι ἀπιστίαν έκ τῶν νῦν γεγενημένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἡ σοί; 31 άλλα μην οὐδεν πλήθει γε ημών λειφθέντες υπείξαν σοι, άλλα προστατών απορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο κίνδυνος, μη λάβωσι προστάτας αύτων τινας τούτων, οδ νομίζουσιν ύπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἡ καὶ τούτων κρείττονας τούς Λακεδαιμονίους, έαν οι μέν στρατιώτα ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύεσθαι, ἐν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνια δια το δέεσθαι της στρατιάς συναινέσωσιν αυτοίς 32 ταθτα. ὅτι γε μὴν οἱ νθν ὑπό σοι Θράκες γενόμενοι πολύ αν προθυμότερον ίοιεν επί σε ή σύν σοι οὐκ άδη λον σοῦ μεν γάρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, 33 κρατουμένου δέ σου έλευθερία. εί δὲ καὶ τῆς χώρας προνοείσθαι ήδη τι δεί ώς σής ούσης, ποτέρως αν οίει άπαθη κακών μαλλον αὐτην είναι, εί οὖτοι οί στρατιώται ἀπολαβόντες ἃ έγκαλοῦσιν εἰρήνην καταλιπόν τες οίχοιντο, ή εί οὐτοί τε μένοιεν ώς εν πολεμία σύ τε άλλους πειρώο πλείονας τούτων έχων άντιστρατο-34 πεδεύεσθαι δεομένους των ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ ποτέρως αν πλείον αναλωθείη, εί τούτοις το όφειλόμενον ἀποδοθείη, ἡ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιτο ἄλλους τε 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; άλλὰ γὰρ 'Ηρακλείδη, ώς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ δοκεῖ τοῦτο τὸ ἀργύριον είναι. ἡ μὴν πολύ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν σοι καλ λαβείν τούτο καλ ἀποδούναι ἡ πρὶν ἡμᾶς ἐλθείν 36 πρός σε δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμός ἐστιν ό όρίζων τὸ πολύ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος σοὶ δὲ νῦν ἡ κατ' ένιαυτον πρόσοδος πλείων έσται ή έμπροσθεν τὰ πα-37 ρόντα πάντα, α ἐκέκτησο. ἐγω μέν, ω Σεύθη, ταῦτα

φίλου δυτος σου προενοούμην, ὅπως σύ τε ἄξιος τοίης είναι ὧν οἱ θεοί σοι ἔδωκαν ἀγαθῶν ἐγώ τε μὴ ιφθαρείην ἐν τἢ στρατιᾳ. εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι νῦν ἐγὼ 38 τ' αν έχθρον βουλόμενος κακώς ποιήσαι δυνηθείην ν ταύτη τη στρατιά ουτ' άν, εί σοι πάλιν βουλοίμην ηθήσαι, ίκανὸς αν γενοίμην ούτω γάρ πρός με ή ρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα σὺν 39 ιις είδόσι ποιούμαι, ότι ούτε έχω παρά σού έπι τοις ρατιώταις οὐδὲν οὔτε ήτησα πώποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ίνων ούτε α ύπέσχου μοι ἀπήτησα· δμνυμι δέ σοι 40 ε ἀποδιδόντος δέξασθαι ἄν, εἰ μη καὶ οἱ στρατιῶται λλον τὰ ἐαυτῶν συναπολαμβάνειν. αἰσχρὸν γὰρ τὰ μὲν ἐμὰ, διαπεπρᾶχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιιδεῖν κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. τοι Ἡρακλείδη γε λήρος πάντα δοκεί είναι πρός 41 άργύριον έχειν έκ παντός τρόπου εγώ δέ, ώ Σεύθη, εν νομίζω ανδρί άλλως τε και άρχοντι κάλλιον είκτήμα οὐδὲ λαμπρότερον ἀρετής καὶ δικαιοσύνης γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα ἔχων πλουτεῖ μὲν 42 υν φίλων πολλών, πλουτεί δὲ καὶ ἄλλων βουλουν γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων ἔχει τοὺς συνησομένους, έὰν δέ τι σφαλή, οὐ σπανίζει τῶν βοηόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν ἔργων 43 έμαθες, ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἢν, μήτε ἐκ έμων λόγων δύνασαι τοῦτο γνωναι, άλλα τοὺς των ιτιωτών λόγους πάντως κατανόησον παρήσθα καὶ ἤκουες α ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ βουλόμενοι. γγόρουν μεν γάρ μου προς Λακεδαιμονίους, ώς σε 44 πλείονος ποιοίμην ή Λακεδαιμονίους, αὐτοὶ δ' ίλουν έμοί, ώς μαλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ σὰ καέχοι ή ὅπως τὰ ἐαυτῶν ἐφασαν δέ με καὶ δῶρα ν παρά σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45 αὐτοὺς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰθαί με έχειν παρά σοῦ ἡ προθυμίαν πολλήν περί

- 46 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὕνοιαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ, παρ' οῦ ᾶν δῶρά τις λαιβάνη. σὸ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετήσαί τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὅμμασι καὶ φωνῆ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ὰ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στραμήνοῦταις τολμῆς περιορῶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν κὲ σε οὐκὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐεο-
- αποδούναι πιστεύω και τον χρόνον διδάξειν σε και αὐτόν γε σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοι προεμένους εὐερ-γεσίαν δρώντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῷς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἶονπερ και παρέλαβες.
- 48 'Ακούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν καὶ πάντες 'Ηρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι ἐγὼ γάρ, ἔφη, οὕτε διενοήθην πώποτε ἀποστερῆσαι ἀποδώσω τε.
- 49 ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ἐενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοῆ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγώ σου δέομαι δι ἐμοῦ ἀποδιδόναι, καὶ μὴ περιιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῆ
- 50 στρατιά νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, 'Αλλ' οὕτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔση δι' ἐμὲ ἀτιμότερος, ἄν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὁπλίτας
 ἔχων, ἐγώ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τάλλα, δι
- 51 ὑπεσχόμην. ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἰόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἰδα δν παρ' ἐμοὶ
- 52 μένειν ἡ ἀπιέναι. ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, ᾿Αλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἶόν τε· ὅπου δ᾽ αν ἐγὼ ἐντιμότερος ὡ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν
- 53 ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν λέγει Σεύθης, ᾿Αργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ᾽ ἡ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν ταῦτα λαβὼν καὶ

τούς των άδικησάντων σε όμήρους προσλαβών ἄπιθι. γελάσας ό Εενοφων είπεν, 'Ην ούν μη έξικνηται ταυτα 54 είς τον μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω έχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδη καὶ ἐπικίνδυνόν μοί ἐστιν, ἀπιόντα γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δη αὐτοῦ ἔμεινε.

Τη δ' ύστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ὰ ὑπέσχετο καὶ 55 τοὺς ταῦτα ἐλάσοντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον, ὡς Εενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκήσων καὶ ὰ ὑπέσχετο αὐτῷ ἀποληψόμενος ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤκοντα είδον, ἤσθησάν τε καὶ προσέθεον. Εενο-56 φῶν δ' ἐπεὶ είδε Χαρμῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, καὶ σέσωσται δι' ὑμᾶς τῆ στρατιᾳ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῆ στρατιᾳ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν είχον αἰτίαν. Εενοφῷν δὲ οὐ προσήει, ἀλλὰ φανερὸς ἢν οἴκαδε πα-57 ρασκευαζόμενος οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο 'Αθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

Έντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντῷ δ τῷ Εενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υίὸς τοῦ τὰ ἐνύπνια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οῦτος συνήδετο τῷ Εενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἠρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2 ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιόντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ὰ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοὶ 3 ξένια τῷ Εενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ ᾿Απόλλωνί, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην ιδῶν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. ᾿Αλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι κᾶν μέλλη ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεταί τι ἐμπόδιον, ἐὰν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει

4 ταῦτα ὁ Ἐκνοφῶν. ὁ δὲ εἰπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ Μειλιχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη ποτὲ θύσειεν, ισπερ οἴκοι, ἔφη, εἰωθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὁλοκαυτεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῆ δὲ ὑστεραία ὁ Ἐκνοφῶν προελθὼν εἰς 'Οφρύνιον ἐθύετο καὶ ώλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέσει. καὶ ταύτη τῆ ἡμέρα ἀφικνεῖται Βίων καὶ ἄμα Εὐκλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνταί τε τῷ Εενοφῶντι καὶ (τὸν) ἴππον, δν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

καταλαμβανουσι της Μυσιας.

Ένταῦθα δὴ ξενοῦται Ἐενοφῶν παρ' Ἑλλάδι τῆ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίωνος καὶ Γογγύλου μητρί. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει, ὅτι ᾿Ασιδάτης ἐστὶν ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἄν καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα· 10 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, δν περὶ πλεί· στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Εενοφῶν τούτους παρ' 11 ἐαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίας ὁ Ἡλεῖος μάντις παρὼν εἶπεν, ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἁλώσιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τούς τε λοχαγοὺς τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενημένους

διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς συνεξέρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἐξακοσίους οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος, ὡς ἑτοίμων δὴ χρημάτων.

'Επεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ 12 οντα ανδράποδα της τύρσιος και χρήματα τὰ πλείστα ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν ᾿Ασιδάτην αὐτὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13 ούκ έδύναντο λαβείν την τύρσιν, ύψηλη γάρ ην καλ μεγάλη καὶ προμαχεώνας καὶ ἄνδρας πολλούς καὶ μαχίμους έχουσα, διορύττειν έπεχείρησαν τον πύργον. ό δὲ τοῖχος ἢν ἐπ' ὀκτὰ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. 14 αμα δε τη ήμερα διωρώρυκτο καὶ ώς το πρώτον διεφάνη, ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουπόρφ τις ὀβελίσκφ διαμπερές τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες εποίουν μηδε παριέναι ετι ἀσφαλες είναι. κεκραγότων δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν 15 'Ιταβέλιος μεν έχων την εαυτού δύναμιν, εκ Κομανίας δε όπλιται 'Ασσύριοι και 'Υρκάνιοι ίππεις και ούτοι βασιλέως μισθοφόροι ώς δηδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταί είς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' έξ 'Απολλωνίας και έκ των πλησίον χωρίων και દેવામાં દ્રોજ.

Ἐνταῦθα δὴ ὅρα ἢν σκοπεῖν, πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος 16 καὶ λαβόντες ὅσοι ἢσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν οὕτω προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἵ τε πολέμιοι βρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι νῦν δὲ ἀπήεσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων μαχούμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ελ-17 ληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου συνεβοήθει δὲ καὶ

Προκλής ἐξ 'Αλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δα18 μαράτου. οἱ δὲ περὶ Εενοφῶντα ἐπεὶ πάνυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλω, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάϊκον ποταμόν, τετρωμένοι

19 έγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα καὶ ᾿Αγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

20 Τη δε ύστεραία θυσάμενος δ Εενοφων εξάγει νόκτωρ παν το στράτευμα, όπως ότι μακροτάτην έλθοι της Λυδίας, είς το μη δια το έγγυς είναι φοβεισθαι άλλ'

Αυδίας, είς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς είναι φοβεῖσθαι ἀλλ' 21 ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ ᾿Ασιδάτης ἀκούσας, ὅτι πάλιν ἐπ᾽ αὐτὸν τεθυμένος εἴη Εενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἥξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρθένιον

22 πόλισμα έχούσας. ένταθθα οἱ περὶ Εενοφῶντα συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παίδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ

23 οῦτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν οὐκ ἢτιάσατο ὁ
Εενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ
λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται
ὥστ' ἐξαίρετα λαμβάνειν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ
τάλλα· ὥστε ἱκανὸν εἰναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

24 'Εκ τούτου Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ελληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

25 [Αρχοντες δε οίδε της βασιλέως χώρας δσην ἐπήλθομεν. Λυδίας 'Αρτίμας, Φρυγίας 'Αρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας Μιθριδάτης, Κιλικίας Συέννεσις, Φοινίκης (καὶ 'Αραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ 'Ασσυρίας Βέλεσυς, Βαβυλώνος 'Ρωπάρας, Μηδίας 'Αρβάκας, Φασιανών καὶ Έσπεριτών Τιρίβαζος · Καρ δοῦχοι δε καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῖται καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι · Παφλαγονίας Κορύλας, Βιθυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπη Θρακῶν Σεύθης. ἀριθμὸς δὲ 26 συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἐκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. χρόνου πληθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.]



A TABLE

showing the variations of Hertlein's Text from that of L. Dindors, as published by Teubner in 1851.

The reading of Dindorf stands first in each passage.

Ι, 2, 1 τὸ ἐνταῦθα] ἐνταῦθα 2, 3 Μεγαρεὺς εἰς] Μεγαρεὺς 2, 9 🗷 🕉 2, 10 Κεράμων] Κεραμών 2, 14 Τυριαΐον] Τυριάειον Kieσις Zwolas . pert 2, 16 ἐκκεκαθαρμένας] ἐκκεκαλυμμένας 2, 22 ἔμπλεων] σύμπλεων 2, 27 αφαρπάζεσθαι] άρπάζεσθαι (αναρπάζεσθαι C. Matthiae as in I, 3, 14) 3, 1 πρώτος δε] πρώτον δε C. Matthiae 3, 2 είτα δε] είτα 3, 4 πρδς 3, 10 हॅमहारव ठेहे] हॅमहारव τοὺς Θρ.] ἐπὶ τοὺς Θρ. 3, 6 бир] биос 3, 15 φ αν] ον αν 3, 17 φ δοίη] φ αν δοίη 8, 19 ἀναγγεῖλαι] ἀπαγγείλαι 4, 2 δτε] δτι 4, 3 δ Λακεδαιμόνιος] Λακεδαιμόνιος 4, 3 'Αβροκόμα] 'Αβροκόμα Krüger 4, 6 Μυρίανδρον] Μυρίανδον 4, 7 διώκοι] $4, 10 \Delta$ άρδητος] Δ αράδακος $4, 15 \epsilon$ ίς το μπαλιν] το μπαλιν4, 15 φίλοι] φίλου 5, 8 ποιείν ώσπερ δργή, ἐκέλευσε] ποιείν, ώσπερ δρ-5, 9 δσφ μέν] δσφ μέν αν 5, 13 ίππέας] ίππεις γη ἐκέλευσε 14 το αὐτοῦ πάθος] το αὐτοῦ πάθος 6, 1 ζχνη] ζχνια 6, 3 αύτῷ] αὐτῷ 6, 3 έχων ίππέας] έχων ίππεῖς 6, 4 περί τὴν αὐτοῦ] περί τὴν αύτοῦ 6, 5 αὐτ $\hat{\varphi}$ αὐτ $\hat{\varphi}$ 6, 10 ϵ πὶ δανάτ φ] ϵ πὶ δάνατον 7, 5 ὑπισχν ϵ ῖ] ὑπι-7, 11 δ' αδ] δε 7, 15 ένθα δη . . . έπεισιν] [ένθα δη . . . έπεισχνη σιν] Krüger 8, 3 Κῦρός $\tau \epsilon$] Kal Κῦρός $\tau \epsilon$ 8, 6 [λέγεται . . . δίακινδυνεύειν] λέγεται... διακινδυνεύειν 8, 8 οὐ] (οὐ) 8, 13 Ἑλληνικοῦ] [Έλληνικοῦ] Hertlein 8, 13 τὸ ἐαυτοῦ] τῶν ἐαυτοῦ 8, 20 ἐφέρετο] 8, 20 ωσπερ εν Ιπποδρόμφ] [ωσπερ εν Ιπποδρόμφ] Hertlein **ξφέροντο** 8, 22 ἡμίσει] ἐν ἡμίσει Bisschop (anott. critt. in Xen. Anab. Lugduni-**Bat.** 1851) 9, 15 ἀξιοῦσθαι] ἀξιοῦν 9, 31 π ερὶ αὐτὸν] π αρ' αὐτὸν 10, 12 ἐπὶ ξύλου] [ἐπὶ ξύλου]

Π, 1, 2 πέμποι] πέμπει 1, 8 Δημαράτου] Δαμαράτου 1, 3 ώρμῶντο] ἄρμηντο Schneider 2, 5 ἔδει] δεῖ 2, 11 ἔνθα δ' εἴτι] ἔνθα δέ τι Schneider 2, 15 νέμοιτο] νέμοιντο 8, 1 τῷδε] τῆδε 8, 8 ταῦ-

١

τα] ταὐτὰ Zeune 8, 27 πορεύσεσθαι] πορεύεσθαι 4, 1 παροιχομένων] παρφχημένων 4, 4 [τὸν] βασιλέα] τὸν βασιλέα 4, 6 ἴσμεν] οἴδαμεν 4, 17 παρὰ τὴν γ .] ἐπὶ τὴν γ . 4, 19 σωθεῖμεν] σωθώμεν 4, 26 δσον δὲ] δσον δὲ [ἄν] 5, 2 χρήζοι] χρήζει 5, 13 ὰν κολάσεσθε] ὰν κολάσαισθε Hertlein 5, 18 πεδία ἃ ὑμεῖς] πεδία ἡμῖκ 5, 22 αἴτιος τὸ] αἴτιος τοῦ 5, 23 εἶπες] εἶπας 5, 81 ἐπὶ ταῖς δύραις ἔμενον] ἐπὶ δύραις ἔμ. 5, 83 ἡμφιγνόουν] ἡμφεγνόουν Buttmann (Ausf. gr. Sprachl. § 86 Anm. 6) 5, 88 βασιλεὺς] [δ] βασιλεὺς 6, 12 ἄρχοντας] ἀρχομένους

ΙΙΙ, 1, 2 ἀπωλώλεσαν] ἀπολώλεσαν 1, 6 κάλλιστα] κάλλιστ' ἃν 1, 17 ὁμοπατρίου] τοῦ ὁμοπατρίου 2, 12 ὁπόσους] ὁπόσους ἃν 2 37 ἄλλο τις 3, 7 ἐγένετο] ἐγένοντο 3, 12 αἰτιῷντο] ἢτιῶντο 4, 10 πρὸς τἢ πόλει] πρὸς [τἢ] πόλει Κτὕger and Poppo 4, 15 Σκύθαι] [Σκύθαι] Κτὕger 4, 16 τἢ τότε ἀκροβολίσει] [τἢ τότε ἀκροβολίσει] Μυτοτ 4, 22 ἀνεξεπίμπλασαν] ἃν ἐξεπίμπλασαν Κτὕger 4, 23 ἐπιπαρήσαν 4, 24 ἡ κώμη] κώμη 4, 25 ἀναβαῖεν] ἀναβαίνειν 4, 80 οἱ μὲν τἢ ὁδῷ] οἱ μὲν ἐν τἢ ὁδῷ Bisschop 4, 31 καὶ κριθὰς] κριθὰς 4, 33 διέφερον] διέφερεν 4, 33 δρμῶντες] δρμωμένους Schneider after Suidas 4, 38 πορευόμενοι] πορευομένους 4, 36 λύειν] λυσιτελεῖν 4, 47 ὀχεῖ] ὀχῷ 5, 13 τοδμπαλιν] τοδμπαλιν [ħ] 5, 14 αἰχμαλώτους] ἐαλωκότας 5, 17 ἀκούσαντες δὲ] ἀκούσαντες

ΙV, 1, 14 ὑποστάντες] ἐπιστάντες Poppo 1, 19 δάψαι αὐτὼ] δάψαι 1, 20 ἀποκρίνεται πρὸς ταῦτα] ἀποκρίνεται 1, 20 ἴδε] ἰδέ 1, 24 οὐ φαίη διὰ ταῦτα] διὰ ταῦτα οὐ φαίη 1, 24 τυγχάνει] ἐτύγχανε 1, 27 ὑφίστανται] ὑφίστανται 3, 4 Μάρδοι] Μαρδόνιοι 3, 12 πρόσβατον] προσβατὸν Κτὰger 3, 12 πρόσθεν διαβαίνειν] πρόσθεν διαβῆναι 3, 29 and 32 σαλπικτής] σαλπιγκτής 4, 17 ποδαπὸς] τὸ ποδαπὸς 5, 1 πρὶν] πρὶν ἡ 5, 5 ἄλλο τι εἴ τι ἄλλο [τι] εἴ τι Bornemann 5, 10 πορεύοιντο] πορεύονται 5, 10 ἀπέχοι] ἀπέχει 5, 11 τὴν ὁδὸν] ἐν τῷ ὁδῷ 5, 14 αὐτοῖς πεποιημέναι] πεποιημέναι 6, 19 λείπειν] λιπεῖν 6, 22 ὡς ἤσθοντο] ἐπεὶ ἤσθοντο 6, 24 ἀλλήλων] ὰλλήλοις 7, 10 δύο ἡ τρία] δύο καὶ τρία 7, 13 Αἰνέας] Αἰνείας 7, 23 βοὴ πλείων] (ἡ) βοὴ πλείων Κτὰger 8, 1 τὴν τῶν] τἡν τε τῶν 8, 2 ὑπερδέξιον] ὑπὲρ δεξιῶν 8, 8 διήγαγον] παρήγαγον 8, 17 ἑαυτῶν] αὐτῶν 8, 18 ἀνὰκράτος] ἀνακραγόντες 8, 23 ἐλήζοντο] ἐληίζοντο 8, 26 ὅπου ὰν] ὅποι ὰν Κτὰger

V, 1, 4 δὲ καὶ] δὲ [καὶ] Krüger 1, 9 μερισθέντες] [μερισθέντες] Κrüger has omitted it 1, 10 πλευσόμεθα] πλευσούμεθα 1, 12 κατανάγωμεν] καταγάγωμεν 2, 14 δμόσε] δμοῦ 2, 21 κατέλιπον δὲ] καταλιπόντες 2, 26 φορεῖν] φέρειν 8, 6 ην δέ τι πάθη] εἰ δέ τι πάθοι 8, 9 σκηνῶσιν] σκηνοῦσιν 3, 18 TON EXONTA] TON ΔΕ ΕΧΟΝΤΑ

4, 4 ἔλεξε] ἔλεγε 4, 6 εἴ τί ποτε] εἴ τι πώποθ 4, 20 ἄπερ ἡμῖν] ἄπερ σὺν ἡμῖν 4, 21 δόξητε and δηλώσητε] δόξετε and δηλώσετε 4, 82 ἀνθέμιον] ἀνθέμια 4, 34 ἐφ' ἐαυτοῖς] ἐφ' ἐαυτῶν Κτῦger 5, 8 ἀποικίαν] ἀποίκους 5, 7 φόρους] φόρον 5, 11 λαμβάνειν] βία λαμβάνειν 5, 20 αὐτῶν] ἐαυτῶν 5, 22 ποιήσομεν] ποιούμεθα 5, 25 ὧν] καὶ ὧν 6, 12 ἡμεῖς ᾶν πλέοιμεν] ἡμεῖς δὲ πλέοιμεν ᾶν 6, 15 ἐππέας] ἰππεῖς 6, 16 τό τε αὐτῶν] τό τε αὐτῶν 6, 24 τῆς μέν and τῆς δὲ] τὰ μέν and τὰ δὲ 6, 38 ἀπολιπών τινα] ἀπολιπών 6, 33 ἐδεδοίκεσαν] ἐδεδίεσαν 7, 5 ἀδικεῖν and ἀδικεῖν] ἀδικῶν and ἀδικοῦντες 7, 13 ἀπῆλθον] ἀπελθεῖν Lion, vulg. ἐλθεῖν 7, 30 ὰφικνεῖσθαι] ἀφικνῆσθε 8, 2 τὸν πρῶτον πρῶτον] τὸν πρῶτον 8, 4 ἐδίδως] ἐδίδους 8, 6 ἀπαγαγών] ἀγαγών Κτῦger, vulg. ἀπάγων

VI, 1, $1 \lambda \eta \zeta \delta \mu \epsilon \nu o i$ $1 \lambda \eta \zeta \delta \mu \epsilon \nu o i$ 1, $16 \tau \rho i h \rho \epsilon i s$ $1 \tau \rho i h \rho \eta$ 4, $22 \epsilon o \rho a \epsilon \nu a i$ $1 \epsilon i \sigma i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \sigma i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \sigma i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \sigma i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \sigma i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i s$ $1 \epsilon i \delta$ of 2, $11 \epsilon a \nu \tau o i \delta$ $1 \epsilon i \delta$ o i $1 \epsilon i \delta$ o

1, 8 ἀποπλευσόμενος] ἀποπλευσούμενος 1, 26 ἐορακότας] έωρακότας 1, 28 Λακεδαιμονίων μέν καὶ τῶν 'Αχαιῶν] Λακεδαιμονίοις μέν καὶ τῶν ἀρχαίων Pflugk (ἀρχαίων given by H. Stephens as a various reading) 1, 83 σιτα] σιτία 1, 35 σιτα] σιτία 1, 36 bs and botis an 1, 37 άλλοι εἴκοσι] άλλοι εἴκοσιν άνδρες 1, 37 ἀνηρ] εῖς ἀνηρ 1, 39 μέλλοι Κrüger 2, 6 εύρη] εύροι 2, 25 παρά θαλάττη] έπὶ βαλάττη 2, 26 ἴθι νῦν] ἴθι νυν 2, 34 ληζόμενος] ληιζόμενος 2, 37 δέξει] δέξη 3, 20 πείσει] πείση 3, 29 ποιήσοι] ποιήσει 3, 81 απολήψει, κτήσει and κατακτήσει] απολήψη, κτήση and κατακτήση 3, 31 ληίζεσθαι] ληίζεσθαι 3, 31 πρός σε 3, 34 ύμιν καλ ήμιν] ήμιν και ύμεις 3, 36 αναμένετε] αναμενείτε 3, 45 δέει] δέη 3, 46 ίππέας] ίππεῖς 4, 2 δπως μισθός γένηται] δπως αν μισθός γένοιτο 4, 8 δείται] δέεται 4, 10 μηδέτερον] μηδέ ετερον 4, 11 Ινα μή] Ινα μηδ' 4, 12 ἡμέραι οὐ] ἡμέραι τ' οὐ Schneider 4, 12 σκηνώεν] σκηνοῖεν 4, 19 σαλπικτήν] σαλπιγκτήν 5, 1 άρχαίου τινός] [άρχαίου τινός] Krüger

5, 5 σαυτοῦ] ἐαυτοῦ 5, 8 παραδώσοι] παραδώσειν 5, 13 λήζονται] ληίζονται 6, 1 ἀφικνοῦνται] ἀφικνεῖται 6, 2 δέει] δέη 6, 21 αἰσχύνει] αἰσχύνη 6, 22 ἡμᾶς απα ἡμῖν] ὑμᾶς απα ὑμῖν 6, 24 προσίοιτε] προσῆτε Βοτποπαπα 6, 36 κατακεκανότες] κατακανόντες 6, 37 ὅτε] ὅτι 6, 37 πλεῖτε] πλέετε 6, 41 ἐνετὸς ὑπὸ] ἀναστὰς ὑπὲρ 6, 44 ἀναιρεῖ δὲ] ἀναιρεῖ 7, 7 νῦν δὴ] νῷν δὲ 7, 9 αἰσχύνει] αἰσχύνη 7, 11 ἐπεὶ δὲ] ἐπεὶ 7, 31 δεῖσθαι] δέεσθαι 7, 35 τὸ δέκατον] δέκατον 7, 49 διανοεῖ] διανοῆ 7, 50 ἔσει] ἔση 8, 8 ἰερεῖα] ἱερὰ 8, 6 Βίτων] Βίων 8, 6 Ιππον] (τὸν) Ιππον Ρορρο 8, 8 Κερτωνοῦ] Κερτονίου 8, 16 τὰ ἀνδράποδα 8, 20 ὥστε μὴ] εἰς τὸ μὴ 8, 25 and 26 ἄρχοντες . . . μῆνες.]

NOTES.

EXPLANATION OF THE PRINCIPAL ABBREVIATIONS USED IN THE NOTES.

I. Commentators on the Anabasis.

Hert. . . Hertlein. Krüg. . . Krüger. Kühn. . . Kühner. Matt. . . Matthiae.

II. Other Authorities.

L. & S.—Liddell & Scott's Greek-English Lexicon. American edition.

And, & St.—Andrews & Stoddard's Latin Grammar.

Gr. or Gram.—Kühner's Greek Grammar (larger edition), published by D. Appleton & Co., N. Y.

Dic. Antiqq.—Dictionary of Greek and Roman Antiquities. By Dr. William Smith. Little & Brown, Boston, 1849.

III. Works of Xenophon.

Cyr. or Cyrop. . . Cyropaedia. Mem. Memorabilia.

Hellen. Hellenica, or Historia Graeca.

Ages. Agesilaus.

Cyneg. Cynegeticus, or de Venatione.

IV. Other Authors.

Plat. . . . Plato. Dem. . . Demosthenes. Thucyd. . . Thucydides. Herod. . . Herodotus. Diod. Sic. . Diodorus Siculus.

Plut. . . . Plutarch.

V. Miscellaneous.

Cf. (- confer) . . compare, see.

sc. (- scilicet) . . namely, to wit, understand.

κ.τ.λ. . . . καὶ τὰ λοιπά = etc.

art. article.

comm. commonly.

lit. literally.

syn. . . . synecdoche.

meton. . . . metonymy.

c. (— cum) . . . with.

Xen, is often used instead of the full name Xenophon.

The remaining abbreviations, as gen. for genitive, and the like, are thought to be sufficiently obvious without particular explanation.

NOTES.

BOOK FIRST.

Όσα ἐν τῆ ἀναβάσει τῆ μετὰ Κύρου οἱ Ἑλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης,—the Anabasis proper; that is, the march upward to the vicinity of Babylon, including an account of the battle of Cunaxa.

CHAP. I.

The occasion and manner of raising the army.

- § 1. Darius II., called Nothus, was king of Persia from 423 to 404, B. C. Δαρείου καὶ Παρ. γίγνονται: lit. there are born of Darius etc. Δαρείου is gen. of origin or author. Gram. § 273, 1; γίγνονται is the historical present, which is more common in Greek than in Latin. Gram. § 255, Rem. 1. Cf. just below μεταπέμπεται, ἀναβαίνει, διαβάλλει. παίδες δύο: instead of two children, Ctesias the Greek physician employed by Darius and Artaxerxes mentions thirteen. It appears from 1, 8, 26, and 27, that Xen. had read the works of Ctesias. We must assume, therefore, that he says in this place παίδες δύο, not because he supposed that Darius and Parysatis had only two sons, but because only two are particularly considered; or because all except Artaxerxes and Cyrus died young. This latter statement rests on the authority of Ctesias (Persica, c. 49, cited by Grote). Artaxerxes II., called Mnemon, reigned from 404 to 361. τελευτήν: often occurs like ἀρχή without the article. Cf. 2, 6, 29. Mem. 1, 5, 2. ἐπὶ τελευτῆν τοῦ βίου.
- § 2. $\mu \acute{e}\nu$, which cannot properly be translated into English, serves in general to call attention to the fact that the clause in which it stands is to be distinguished from another clause which follows. The following clause is commonly as here introduced by $\delta \acute{e}$. Both of these particles are always postpositive. $\pi \alpha \rho \acute{\omega} \nu$ cannot be translated literally; the Eng. idiom

requires an infin., happened to be present. For the verbs with which the particip. is used as a complement instead of the infin., see Gram. § 810, 4. --- μεταπέμπεται: sends for, suggesting by the middle voice the idea to come to himself (Gram. § 250.); hence the construction ἀπὸ τῆς ἀρ. by which it is followed. —— καὶ στρατηγόν δέ: a transition to an independent from a relative clause. So in 1, 8, 26, and often. The command of the forces which assembled in the plain of Castolus (in Lydia), had belonged to Tissaphernes; but he had been succeeded in 407, B. C. by Cyrus, and hence arose without doubt the secret enmity of Tissaphernes to Cyrus. —— appol corrus: are wont to assemble, to be reviewed annually by the governor (σατράπης) of the province. —— ως φίλον: as a friend, on the supposition of his being a friend. is denotes that which appears to be, that which is believed to be. It is frequently used thus before participles. Cf. ωs αποκτενών § 8. — αναβαίνει . . . ανέβη: such changes from the historical present to the past are very frequent. For similar repetitions of the same word, cf. 1, 7, 18; 1, 10, 8. Allusion is made again to this first expedition of Cyrus to Babylon in 1, 3, 18, and 1, 4, 12. — Παρparties the Parrhasians were an Arcadian people.

- § 3. κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν: became established in the kingdom. A verb of rest is here followed by a construction which denotes motion—an elliptical form of expression not uncommon. ως: saying that, to the effect that;—ἐπιβουλεύοι: oratio obliqua, Gram. § 345. ως ἀποκτενών: as if to put kim (Cyrus) to death. Cf. note on ως § 2. The fut. particip. is often used as in Latin to denote a purpose. αὐτόν belongs to ἀποπέμτει as well as to ἐξαιτησαμένη.
- § 4. ωs : as, when, ut. $\delta \pi \omega s$: used here as a relative adv. how, in what way. Cf. 4, 6, 7; 4, 8, 9. $\epsilon \pi l \tau \hat{\varphi}$: in the power of. $\epsilon \pi l$ with the dat. is also used in this sense with $\gamma l \gamma \nu \epsilon \sigma \theta a l$. Cf. 3, 1, 13, and 5, 8, 17. $\delta \pi \hat{\eta} \rho \chi \epsilon$: favored. Cf. 5, 6, 23.
- § 5. δστις: although singular is collective, and hence may relate to πάντας which is plural. Observe the notion of repeated action expressed by the present and imperf. διατιθείς, ἀπεπέμπετο, ἀφικνεῖτο. τῶν παρὰ βασιλέως: a condensed form of expression very common in Greek as well as in English for τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως. βασιλεύς, when spoken of the Persian king, seems to be viewed as a proper name; and hence the use of the article with this word as with proper names generally is extremely variable. See Gram. § 244. 7. τῶν βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς = ἐπεμελεῖτο ὡς οἱ βάρβαροι: he paid attention to the barbarians that they etc.; instead of, he paid attention that the barbarians etc. An instance of what may be called anticipation or prolepsis, commonly called attraction. It is particularly frequent with ἐπιμελέομαι. εὐνοῖκῶς ἔχειν: to be friendly. An adv. with ἔχειν instead of an adject. with

elvai is a frequent idiom, e. g. 3, 2, 87, αλως έχειν, to be otherwise; 4, 8, 16, καλῶς έχειν, to be well; 3, 1, 3, αθύμως έχειν, to be dispirited.——
είησαν instead of εἶεν is not uncommon; but see note on παραδοίησαν, 2, 1, 10.

- § 6. The implies that the Grecian force here mentioned was something already well known; a common use of the article. —— #8poi(ev and Exoleiro: observe that the imperf. here denotes an action in its continuance, not as in § 5, repeated action. See Gram. § 256. —— δτι qualifies ἀπαρασκευότατον: ωs and δτι like the Latin quam are often used to qualify the superlative degree. When is is used the expression is often still further strengthened by the proper part of δύναμαι. Thus just above, ώς μάλιστα έδύνατο, the very most he was able, as much as possible. —— όπόσας . . . έκάστοις: in this sentence the demonstrative to which the relative δπόσας refers is omitted. Gram. § 331. Rem. 3. Expressed more fully it would be όπόσας είχε φυλακάς εν ταις πόλεσι, τούτων (των φυλακών) τοις φρουράρχοις έκάστοις παρήγγειλε: whatever garrisons he had in the cities, to the several commanders (of these) he sent orders etc. See also Gram. § 382, 8. ---- Πελοποννησίους: the Peloponnesians, especially the Arcadians were employed more than any of the other Greeks as mercenaries. --- &s employed Bouλεύοντοs: for the force of &s, cf. note on § 2. —— καλ γάρ, etenim, since also. — ήσαν: has the force of the pluperf., cf. note on ἐτύγχανεν § 8. ---- Ex Basiléus: with the passive, ex instead of ind is unusual in Attic prose. It denotes properly the idea of source rather than of cause. **пауты**у 2, 6, 1.
- § 7. προαισθόμενοs: having become aware beforehand, i. e. before an open rupture with Cyrus. βουλευομένουs: for the use of the particip. instead of the infin. (where we should translate by a finite mood), see Gram. § 310, 4, (a). ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, to revolt to Cyrus, is explanatory of τὰ αὐτὰ ταῦτα. In ἀποστῆναι the single act is considered; but in τὰ αὐτὰ ταῦτα, the various transactions which it involved. τοὺς φεύγοντας and τοὺς ἐκπεπτωκότας: the exiles. Different words, having the same general meaning, are here used for variety of expression. ἐκβάλλειν (used just above) signifies to banish; and to this ἐκπίπτειν corresponds as a passive, meaning to be banished; φεύγειν, to flee, to be a fugitive, to be in a state of banishment; κατάγειν, to restore (to one's home), spoken of exiles. καὶ...αὐ: the emphatic idea is placed between these connectives, as between οὐδὲ...αὐ and καὶ...δέ. αὅτη is the subject and πρόφασις the predicate of ἦν. τοῦ ἀθροίζειν: the infinitive used substantively and dependent on πρόφασις. Gram. § 308, 11.
- § 8. ών: the participle in Greek as in Latin denotes the various ideas of time, cause, or condition. The prominent notion here is that of cause,— ἀδελφὸς ἀν αὐτοῦ, because he was a brother of his. As ἀδελφός stands without

the article, it is indefinite. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ would mean his brother. of (dat. of the substantive personal pronoun 8d pers.) is distinguished in meaning from air in that it is reflexive, and from eaving in that it is a reflexive for a dependent clause. of is regularly enclitic in the Attic dialect, but retains the accent here because it is emphatic. — πολεμοῦντα which denotes prominently the notion of time, while he was engaged in war, expresses also the cause or reason of damavay. Cf. note on &v. - avtov, i. e. Kûpor. —— Sore is followed here by a finite mood, and means so that, wherefore, consequently, denoting a result. With the infin. (as above § 5), it means so as to, denoting an end in view. --- οὐδέν, in nothing, in no respect; a more emphatic negative than obx. It is accus. synec. Gram. § 279. 7. Cf. τοῦτο Εχθεσθε 3, 2, 20. — γιγνομένους, arising, accruing. --- Ev is the object of Exev which would naturally take the accus. as. The relative is attracted to the case of the antecedent. Gram. § 332, 6. ---- etbyxaver exer is to be translated by the pluperfect, a tense which does not occur so often in Greek as in English. Cf. note on Hour § 6.

§ 9. τη points out the phrase καταντιπέρας 'Αβύδου as qualifying Χερperhow. For an explanation of this position of the article, see Gram. § 245, 3. Instead of the Cherronesus opposite to Abydus, the name "Thracian Cherronesus" was afterwards adopted. —— τόνδε τὸν τρόπον, in the following manner. For the construction of $\tau \rho \delta \pi \sigma \nu$, see Gram. § 278, Rem. 3. The pronouns όδε, τοιόσδε, τοσόσδε, and the adv. ώδε commonly denote what follows; οὐτος, τοιοῦτος, τοσοῦτος, and οὕτως commonly refer to what precedes. — ηγάσθη ...δίδωσιν: such a change in tense is not uncommon in Greek. In § 2 (ἀναβαίνει...ἀνέβη) the tense is changed from pres. to past. —— δαρεικούs: named from Darius. In a similar way the English, French, and German gold coins are named from the reigning sovereign. For a print of one of these Persian coins, see Dic. Antiqq. art. Daricus. The δαρεικός was also called στατήρ; it was worth about \$3,50. --- ἀπό, with, denoting the means. Not a very common use of this preposition. —— ἐκ... ὁρμώμενος: the present denotes something continued or repeated; -- repeatedly rushing out from Cherronesus; or in the English idiom, making his head-quarters at Cherronesus. —— Opall depends on έπολέμει. --- τοῦτο belongs to τὸ στράτευμα. --- τρεφόμενον ελάνθανεν: lit. in being supported escaped observation, or in an Eng. idiom, was supported secretly. — αὐτῷ depends on τρεφόμενον.

§ 10. ων: cf. note on παρων § 1. — και before πιεζόμενος connects ενύγχανε and ξρχεται, another instance of change in tense. Cf. note § 9. — των οίκοι αντ.: the adv. is often used adjectively. Gram. § 262, d. — αἰτεῖ takes two accusatives αὐτόν and μισθόν. Gram. § 280, 3. — εἰς δισχιλίους ξένους, as well as τριῶν μηνῶν, belongs to μισθόν: — pay sufficient for two thousand mercenaries and for three months. — ως, as if, on the

supposition that. Cf. note § 2. — äν belongs to περιγενόμενος and renders it conditional. Without äν it would mean, as if thus having been superior to etc., or, as if he had thus been superior to etc. It now means, as if he would be superior etc. The participle or infinitive takes äν when on changing the clause into an independent sentence, the optat., or indicative of a historic tense with äν would be required. — For the government of αὐτοῦ after δεῖται, see Gram. § 273, 5, (b). — πρόσθεν...πρίν, until; a common form of pleonasm, employed for the sake of emphasis. — καταλῦσαι πρός, to come to an agreement with. — ἄν with the aor. subjunct. corresponds to the Latin future perfect, πρίν κ.τ.λ., lit. until he shall have conferred with him (i. e. Cyrus).

§ 11. ώs: as if, on the ground that. Cf. note § 2. — els Πισίδαs: the name of the people instead of the name of the country, as frequently in Latin. The Pisidians were a warlike people inhabiting a mountainous region S. E. from Lydia. They had never been fully subdued by the Persians. — πράγματα παρέχειν: to give trouble. Cf. note 4, 1, 17. — Στυμφάλιον: from Stymphalus in Arcadia. — και τούτους: these also, 1. e. Sophaenetus and Socrates as well as Proxenus, and Aristippus. — σύν, with, in company with; πολεμεῖν σύν, to carry on war in company with; πολεμεῖν τινι, είς τινα, οτ πρός τινα, to carry on war against any one.

CHAP. II.

The march from Sardis to Tarsus. First, on pretence of making an expedition against the Pisidians, Cyrus marches to Celaenae their ancient capital; thence he returns to Keramon Agora and commences his march eastward. Before arriving at the Cilician pass, he is met by Epyaxa wife of Syennesis the King of Cilicia. He meets with no obstacle at the pass, and soon after his arrival at Tarsus, Syennesis surrenders to him.

§ 1. ἐδόκει: it seemed good, a very common signification of this word.

— ήδη: already, at length, i. e. after all necessary preparations had been made. — άνω: upward, from the coast into the interior; here it means, into upper Asia. ἀνα- in composition is often used in the same manner; e. g. ἀναβαίνειν, ἀνάβασις. The opposite is κάτω, κατα-. — την μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο: the antithetical clause implied by μέν is not expressed. It would perhaps be somehow thus, τῷ δ' ὅντι ἐπὶ βασιλέα ἐπορεύετο, but in reality he was marching against the king. — ἐκ: from, out of, in distinction from ἀπό which means from, away from. — ώς: cf. note 1, 1, 2. — τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα στρά.: the Grecian army which was there, i. e. in the satrapy of Cyrus. Ἑλληνικόν and ἐνταῦθα are closely connected in idea and consequently have only one article. — λαβόντι ἕσεν ῆν αὐτῷ

στράτευμα: having taken all the army which he had. The antecedent here stands in the relative clause. Cf. note on omooras . . . endorous 1, 1, 6. See also Gram. § 332, 8. — συναλλαγέντι πρός: having become reconciled to. Cf. καταλύσαι πρός 1, 1, 10. — δ είχε στράτευμα: the army which he had; another instance of the antecedent in the relative clause. The antecedent is separated from the relative by an intervening word, and stands without the article, as usual. Gr. § 332, 8. — τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξεν.: for the allusion, see 1, 1, 6. where it appears that the Ionian cities are meant. The clause ἐν ταῖς πόλεσι has the position and force of an adjective,—lit. the in the cities mercenary force, i. e. in an Eng. idiom, the mercenary force which was in the cities. For the government of ξενικοῦ see Gram. § 275, 1. — λαβόντα. In the preceding sentence we have the dat. λαβόντι where it stands in immediate connection with Κλεάρχφ the object of παραγγέλλει. Here λαβόντα being removed from the personal object Ξενία is connected more intimately with fixew, and is in the accus. because the infin. regularly takes its subject in that case. See Gram. § 307, 2. Many instances of this kind where an adjunct stands in the accus. instead of dat. or gen. will be noticed in the Anab.

- § 2. ὑποσχόμενος: having promised. Cyrus had taken great pains to inspire confidence in his promises as we learn from 1, 9, 7. εἰ καλῶς ... ἐστρατεύετο: if he should succeed well in those things for which he was making an expedition. The antecedent of & (which would be ταῦτα) is not expressed. παύσασθαι is dependent on ὑποσχόμενος. The infin. future commonly follows verbs of promising and hoping. For instances of the present or aorist with these verbs, see 2, 3, 20; 6, 3, 17; 7, 6, 38; 7, 7, 31. For the difference in meaning between the present, future, and aorist with these verbs, see Gram. § 257, 2, Rem. 2. πρόσθεν...πρίν: cf. note 1, 1, 10. παρῆσαν εἰς: a verb of rest followed by an expression denoting motion. παρῆσαν, they were present, directs the mind more to the completion of the march and the arrival at the place of destination. Hence we may translate, they arrived at Sardis. Cf. 7, 2, 5; 7, 4, 6.
- § 3. Explas μεν δή: Xenias accordingly, i. e. in accordance with the orders mentioned above in § 1. δπλίτας is in apposition with τοὺς ἐκ τῶν πόλεων = τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι ἐκ τῶν πόλεων. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5. ὡς, about; very common with numerals. ἢν is predicated of οῦτος and is understood with δ Σωκράτης; see Gram. § 242, 1, (b). τῶν . . . στρατευομένων: partitive gen. depending on ἢν. Gram. § 273, 3, (a): were of those (or among those) who were engaged in military operations etc.
- § 4. μ el (ora agrees with π apao κ evh ν : having thought the preparation to be greater than as if against the Pisidians, i. e. having thought the preparation to be too great to be destined merely against the Pisidians. —— is β ao:

Aéa: to the king; is as a preposition used only before the names of persons.

- § 5. 8h, accordingly. Cf. § 3, above. mapá, from; in this sense only with the genitive and commonly denoting communication from; and, from (a place); ek, from, implying out of. — Zápšewv. Sardis was the ancient capital of Lydia, and the residence of Cyrus as governor of Lesser Asia. As we learn from Herodotus 5, 52, it was connected with Ninevell. Babylon, and Susa by a well-constructed road, on which traveled a regular post; and that too as early as the time of the old Assyrian empire. This road passed through the central and more level regions of Asia Minor, and reached the Euphrates at Melite. From this road, another equally ancient and as much traveled ran from the high plains of Phrygia in a S. E. direction, starting at Caystrupedion, passing along the northern side of the Taurus range, and crossing the Cilician pass into Syria. This would have been the shortest and most convenient route for Cyrus in the prosecution of his actual design; but having given out as the object of his military preparations an expedition against the Pisidians, he chose at first a still more southerly route which led him to Celaenae, the ancient capital of Phrygia. — σταθμός properly means the place where one stops after a day's march; then also as here the day's march itself. — maparayms: a Persian measure of length equal to 30 stadia, somewhat more than an English league.
- § 6. olkovuévnv: well inhabited, populous. has though imperf. in form seems to be used as an aorist. The verbs which in the present have a perf. signification (as is the case with haw) often have the imperf. in the sense of the aorist (Krüg.). Menon as we learn from 2, 6, 28. had received the command of his forces from Aristippus, who was mentioned also in 1, 1, 10. has . . . Exw: lit. came having, may more conveniently be rendered came with. So also tywe, pépwe, labér, may often in connections like this be translated with. The Dolopians and Aenianians were Thessalian tribes. Olynthus was the principal city of the Chalcidian peninsula in Thrace.
- § 7. σταθμοὺς τρεῖς: the direction of the marches, as will be seen by a reference to the map, had now changed from S. E. to E.; σταθμούς is accus. of cognate meaning after εξελαύνει. See Gram. § 278, 1 and 2.

 Δηρίων depends on πλήρης. Gram. § 273, 5, (b). ἀπὸ ἴππου: so in Latin ex equo; lit. from a horse, because the attention of the hunter is directed from the horse towards the game. We say in the English idiom on horse-back. So also al πηγαί είσιν ἐκ, the sources are out of, while in English we say the sources are in. διὰ...παραδείσου: through the midst of the park. For the manner in which the meaning of μέσου is affected by its position with respect to the article, see Gram. § 245, Rem. 5.

- quently joined with elva. Cf. 1, 7, 6; 2, 4, 13 and 15.
- § 8. For the kal... Basileia: and there is also a palace of the great king; i. e. in addition to the palace and park of Cyrus, as mentioned just above.— $\tau \circ \hat{v}$ Mapsiov. Herod. 7, 26. calls this river Katapphkths (the dashing and roaring stream), translating the name into Greek. It is only a small stream, which after a short course empties into the Maeander.— $\dot{p} \in \hat{i}$ de kal obtos: and this also flows etc., i. e. this as well as the Maeander.— $\dot{v} \in \hat{i}$ for $\dot{v} \in \hat{i}$ from the article of which is a proclitic. For its meaning, see note 1, 1, 8.— $\dot{v} \in \hat{i}$ so $\dot{v} \in \hat{i}$ for $\dot{v} \in \hat{i}$ and $\dot{v} \in \hat{i}$ so $\dot{v} \in \hat{i}$ for \dot{v}
- § 9. τη μάχη: in the battle, i. e. in the well known battle at Salamis. For the use of the article here, see Gram. § 244. ήττηθείs: kaving been defeated. ήττθομαι is ordinarily used, as here, instead of the passive form of νικόω. Θράκας and Κρήτας are used adjectively. Cf. note 3, 4, 26. The Cretan archers were celebrated; and hence were often employed as mercenaries. Σοφαίνετος: inasmuch as his arrival was mentioned in § 3. above, it leads to the conjecture that a wrong name has been introduced either here or in § 3. Probably the name Κλεάνωρ or Αγίας should stand in one of these places, as Sophaenetus, Cleanor, and Agias were the three Arcadian generals. Cf. 2, 5, 31, and 37. καλ εγένοντο: and they amounted to etc. ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους: about the entire number of two thousand. The article is often thus used with general statements of number. See Gram. § 246, 9.
- § 10. ἐντεῦθεν. Το make an attack on the Pisidians, Cyrus would need to march towards the S. E.; but as he really contemplated no such attack, and as a direct march to Caystrupedion or Tyriaeum would disclose his actual intentions, he turns back in nearly the opposite direction till he reaches the Mysian frontier. The reasons for this are not mentioned by Xen., as he passes rapidly over this portion of his narrative. τὰ Λύκαια ἔθυσε: celebrated with sacrifices the Lycaean festival—an Arcadian festival in honor of Pan, the Arcadian Zeus. δύω here takes an accus. of cognate meaning. —— στλεγγίδες. Boeckh (in the Staatshaush. d. Ath. 11. 330.) suggests that these may have been ornaments for the head, perhaps in the form of a comb; and this suggestion is now generally received among scholars. —— Kepauûr àyopd. This is the only mention made of this place. It may afterwards among the Greeks and Romans have had another name. It is probable that it occupied the site of the modern city Ushak, on the great military road from Smyrna to the east. See map. —— εσχάτην πρός, bordering on.

- § 11. Arreveer. From this point he ventures to proceed more directly eastward. — πόλιν is in apposition with Καθστρου πεδίον, which like Κεραμών άγορά has the force of one compound word. — ώφείλετο, was due. - πλέον: one would expect here πλέων which would also be gramrnatical; but the adverbs \(\pi \lambde \ellow \rangle \rangl to a substantive. Cf. 8, 2, 34; 4, 7, 9, and 10. —— ἐπὶ τὰς δύρας: to his doors, i. e. to the doors of Cyrus. —— ἀπήτουν: they demanded it as something due. Such is the ordinary meaning of anareir, as distinguished from αἰτεῖν which means simply to demand. So in like manner ἀποδιδόναι, to . give something which is due. Cf. also αποθύειν 3, 2, 12. —— ελπίδας λέγων Biffye: lit. he continued expressing hopes, i. e. he continued to solace them with hopes. — dilas in: lit. he was plain being troubled. In English we should say, he was plainly troubled; or, it was plain that he was troubled. The personal instead of the impersonal construction with δηλος, φανερός, and words of similar meaning is very common. Gram. § 310, Rem. 3. —— $\pi\rho\delta s$ τοῦ Κ. τρόπου: in keeping with the character of Cyrus. —— έχοντα agrees with the implied subject of ἀποδιδόναι. Cf. note on λαβόντα § 1 above - Notice the clear distinction in this sentence between or and up, the former as the objective, the latter as the subjective negative.
 - § 12. δ' οὖν introduces a fact as opposed to a mere report or supposition. Certain is it however that he then gave etc. Cf. 1, 8, 5. φύλακας is from φύλαξ, a guard (spoken of a single person); φυλακάς in 1, 1, 6. is from φυλακή, a guard, a garrison (collective). Krüg. reads φυλακήν in this place. 'Ασπενδίουs: from Aspendus, a city on the Eurymedon in Pamphylia. συγγενέσθαι, spoken here of improper intercourse.
 - § 13. wapá, near. Cf. 3, 4, 9. For the syntax of this preposition, see Gr. § 297. καλουμένη, so called. In later writers οδτω was expressed for this idea with this participle. τὸν Σάτυρον, the Satyr, i. e. Silenus. The fountain here spoken of is now called by the Turkish name Olu Bunar, i. e. great fountain. It is identified by its situation in a narrow pass between the mountains and Lake Akschehr.
 - § 14. τῶν Ἑλλήνων and τῶν βαρβάρων limit ἐξέτασιν; they are thrown to the end of the sentence to give them a more emphatic position.
 - § 15. &s $v \delta \mu o s$ ($\tilde{\eta} v$) a $\tilde{v} \tau o \tilde{s}$ & $\tilde{\epsilon} i s$ $\mu d \chi \eta v$: sc. $\tau d \sigma \sigma \epsilon \sigma \theta a i$ suggested by $\tau a \chi \theta \tilde{\eta} v a i$. And and $\sigma \tau \tilde{\eta} v a i$ have for their subject $\tau o v s$ "Each v a s and depend on $\tilde{\epsilon} \kappa \tilde{\epsilon} \lambda \epsilon v \sigma \epsilon$. $\tilde{\epsilon} \kappa a \sigma \tau o v$, sc. $\sigma \tau \rho a \tau \eta \gamma \delta v$, the subject of $\sigma v v \tau d \tilde{\epsilon} a i$ and likewise dependent on $\tilde{\epsilon} \kappa \tilde{\epsilon} \lambda \epsilon v \sigma \epsilon$. $\tilde{\epsilon} \kappa l$ $\tau \epsilon \tau \tau d \rho \omega v$, four deep. Cf. note 5, 2, 6. o l $\tilde{\epsilon} \kappa \epsilon l v o v = o l$ a $\tilde{\epsilon} \tau o v \tilde{\epsilon} v c$ with the exception that the former is more emphasic. $\tilde{\epsilon} \kappa \epsilon l v o s$ (which in distinction from o $\tilde{\epsilon} \tau o v c$ an object $\tilde{\epsilon} u c v c$ an object $\tilde{\epsilon} u c v c$ an object $\tilde{\epsilon} u c v c$ mentioned. Cf. 1, 3, 1; 2, 6, 19.
 - 16. παρελαύνω, I pass along, is predicated either of a person riding

or of one on foot, as may be seen from this section. — κατ' τλας, in companies of horse; κατὰ τάξεις, in companies of foot. — τοὺς Ελληνας, sc. ἐθεώρει. — ἄρμα, α war-chariot; ἀρμάμαξα, α covered carriage used especially for women and children; ἄμαξα, α heavy wagon for carrying loads. — χιτώνας: for a full description of this garment see Dic. Antiqq. art. Tunica. — After ἀσπίδας the best manuscripts have ἐκκεκαλυμμένας, covered, instead of ἐκκεκαθαρμένας, burnished, the word which stands in many editions. That the shield had commonly a covering (σάγμα) seems not to admit of a doubt.

- § 17. μέσης: cf. note 1, 2, 7. προβαλέσθαι τὰ ὅπλα: to hold out before them their armor, i. e. to hold their shields before them as if for defence, and their spears as if for an attack. φάλαγγα is the subject of ἐπιχωρῆσαι. ἐσάλπιγξε, the trumpet sounded; ὁ σαλπιγκτής is comm. suggested as being understood; so in 3, 4, 36, with ἐκήρυξε the corresponding noun κῆρυξ is suggested. ἐκ τούτου, upon this, hereupon,—a very frequent expression in the Anab. προϊόντων: gen. abs., sc. τῶν Ἑλλήνων. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, of their own accord. ἐπὶ τὰς σκηνάς, towards the tents, i. e. of the barbarians. So it is usually understood; and the clause of Ἑλληνες... ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον in § 18 is interpreted as meaning the Greeks went back to their (own) tents etc. Krüg. on the other hand understands ἐπὶ τὰς σκηνάς in both places to mean the tents of the Greeks.
- § 18. φόβος, 8c. ħν. The omission of ħν is much more unusual than of ἐστί. καὶ . . . καὶ . . . τὲ . . . καί. It is not easy to translate all of these connectives. And there was much fear both to others of the barbarians and particularly (καί) both the Cilician women fled . . . and those who were of the market-place etc. ἔφυγεν ἐκ τῆς ἄρμαμάξης, fled from her chariot, because (says Hert.) she forgot in her haste and confusion that she could flee faster in her chariot than on foot; or as Matt. supposes, because her chariot was drawn by oxen or mules and hence she could actually flee faster on foot. Krūg. and others with less propriety interpret the phrase differently. οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς: another instance of brachyology for οἱ ἐν τῆς ἀγορᾶς ἐκ τῆς ἀγορᾶς. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5, and τοὺς ἐκ τῶν πόλεων 1, 2, 3. τὸν . . . φόβον. That which intervenes between the article and noun is commonly of the nature of an adjective. Lit. the from the Greeks into the barbarians fear; i. e. the fear with which the Greeks inspired the barbarians.
- § 19. Iconium was the chief city of Lycaonia in the Macedonian and Roman times. Lycaonia in the time of Xen, was limited to the northern slope of Taurus, and the plain at the foot of this mountain range. The inhabitants having possession of certain strongholds refused submission to the Persians. This doubtless was the excuse of Cyrus for giving the

country up to indiscriminate plunder. Xen. alludes to the Lycsonians again in 3, 2, 23. —— οδσαν agrees with χώραν.

§ 20. Έντείθεν. From Iconium he had marched through Lycaonia thirty parasangs, probably continuing in a S. E. direction. This would bring him near the city Laranda, from which a steep mountain path leads directly (την ταχίστην όδόν) to Tarsus. But as this path was not sufficiently safe for the whole army, it was necessary to proceed in a N. E. direction, so as to reach the main road from Cappadocia to Cilicia. This road led from Mazaca southward through Tyana (here called Dana), whose ruins under the name of Kilissa Hissar are yet conspicuous. —— αὐτόν, i. e. Menon. —— ἐν δ, in which time. —— φοινικιστήν: this is commonly thought to mean purpuratum, a courtier of such rank that he was entitled to wear purple. But with this meaning, as Krüg. suggests βασίλειον would seem out of place. Hence with much plausibility he translates it purple-dyer. This may have been at the Persian court an important office. —— καλ . . . δυνάστην: and a certain other person, a chief man of the under-officers. —— αἰτιασάμενος, εc. αὐτούς.

§ 21. ἡ εἰσβολή, the entrance. This was the so-called Κιλίκιαι πύλαι, which Alexander the Great found equally unguarded. (Arrian. Anab. II. 4, 4.) It is a narrow way artificially cut from the rock, in a natural ravine through which runs the river Sarus. — και αμήχανος είσελθεῖν = ην αμήχανον είσελθεῖν, which it was impracticable to enter etc. Cf. note on δηλος ην 1, 2, 11. — δι' δ ξμεινεν: wherefore he remained. Κῦρος the principal subject of the narrative is readily supplied with \(\xi_{\mu \in \ell \nu} \ell \nu \cdot \cdot \cdot \). —— \(\xi_{\nu} \) τῷ πεδίφ. This plain is directly north of the pass, and even in the Roman times still bore the name τὸ Κύρου στρατόπεδον, Cyri castra. ----τῆ ὑστεραία, sc. ἡμέρα. — λελοιπώς είη: a circumlocution for the pluperf. optat. For the oratio obliqua, see Gram. § 345. —— $\frac{1}{2}\nu$ instead of $\epsilon i\eta$,—the indic. denoting more distinctly than the optat. a definite fact. For the interchange of the indic. and optat. in the oratio obliqua, see Gram. § 345, Rem. 5. Cf. also note 2, 2, 15. —— 871 after forero is declarative, after . καί it is causal, and is connected logically, not with ήσθετο, but with λελοιπώς είη. — τριήρεις is the object of ξχοντα: because he heard that Tamos had gallies etc. For the accus. and particip. (Ταμών ἔχοντα) instead of the accus. and infin. see Gram. § 310, 4. —— rds and the words following it qualify Toihpeis.

^{§ 22.} οὐδενὸς κωλύοντος: gen. abs. — οδ, a relative adv., where. — ἐφύλαττον, had kept guard. Cf. note on ἐτύγχανεν ἔχων, 1, 1, 8. — σύμπλεων, an adj. qualifying πεδίον, being of the Attic 2d declens. — αὐτό, i. e. τὸ πεδίον.

^{§ 23.} σταθμούς τέτταρας. Xen. has here by mistake predicated the whole distance from Dana to Tarsus of the short space from the pass to

Tarsus. See Introduc. § 7. — Tapσol and 'Iσσol are unusual forms; in other writers, always Tapσos, and 'Iσσos. — ħσαν is here used with the neut. plur. Several other instances of the same kind occur in the Anab., e. g. in 1, 4, 4; 1, 4, 10; 1, 5, 1. et al. — δνομα, accus. synec.; so also εδρος. — πλέθρων depends on ποταμός.

§ 24. ἐξέλιπον els: an abbreviated expression for ἐκλιπόντες ἔφυγον eis, abandoned and fled to etc. ἐπὶ τὰ ὅρη also implies a verb of motion.

§ 25. δρών. Xen. uses also the uncontracted form δρέων. Cf. 1, 2, 21; 8, 4, 19; 8, 5, 17. — τῶν εἰς τὸ πεδίον. The construction implies the idea of motion, the mountains (extending) into the plain. — οἱ μέν: one would expect here καὶ οἱ μέν οι οὖς οἱ μέν. Similar instances of asyndeton (Gram. § 325.) occur 2, 1, 6; 2, 8, 24. — ἀρπάζοντας agrees with the subject of κατακοπῆναι, αὐτούς understood. — εἰτα πλανωμένους ἀπολέσθαι, after that (i. e. after being unable to find the rest of the army the roads) perished in wandering. — δ' οὖν: cf. note § 12. — After ενίμοδν, Krūg. and Kūh. introduce εκαστος, a hundred heavy-armed men (tó) each (company). Hert. in a note approves of this reading.

§ 27. Kûpos δέ, sc. ξδωκε. In Greek as in Latin, a verb belonging to several ideas is often expressed with the first and understood with the others. — την χώραν... ἀρπάζεσθαι depends on ξδωκε; so also ἀπολαμβάνειν with its object τὰ... ἀνδράποδα: lit. Cyrus gave to him that his country should no longer be plundered etc. — ήν που ἐντυγχάνωσιν, if they (i. e. Syennesis and the Cilicians) should any where meet with (them, i. e. the slaves). The general rule would require the optative. Gram. § 327.2. For the subjunct. here, cf. note 1, 3, 14, ἐὰν μη διδφ.

CHAP. III.

The Greeks refuse to proceed farther, suspecting the real object of the expedition; but on being assured that Cyrus was leading them against Abrocamas, who was somewhere on the Euphrates, and with the promise of higher pay, they consent to resume the march. Clearchus is the principal agent in bringing about this result.

§ 1. où k épasar léral, negabant se ituros esse, denied that they would go, or more simply, refused to go. léral in the indic. infin. and particip. is often future in meaning. Gr. § 181. Rem. 5. — τοῦ πρόσω is of the nature of a partitive gen., (a step) of the way forwards, or simply forwards.

- οὐκ ἔφασαν, translate as above, they denied. ἐπὶ τούτψ, for this purpose, i. e. to go against the king. πρῶτον, in the first place. Some editions have πρῶτος, and then we should render it was the first who. Compare in Latin the use of primus and primum. ἐβιάζετο: the imperf. tense often denotes the beginning of an action, and hence the idea of trying, attempting. So here, he tried to compel. Cf. ἀνίστασαν 4, 5, 19. ἀνέστελλον 5, 4, 23. ἔβαλλον, cast (stones or other missiles) at him. τοῖς λίθοις is expressed with βάλλειν in 5, 7, 19.
- § 2. µικρόν, a little; is often as here best rendered by our word scarcely. – τὸ μὴ καταπετρωθῆναι is grammatically the object of εξέφυγε: he scarcely escaped that he should not be stoned to death, or more simply, he scarcely escaped being stoned to death. For this use of $\mu\eta$ with the infin. after verbs of hindering, abstaining etc. see Gr. § 318, 8. According to the English idion, the negative would be omitted. —— durho eras. The general rule word require here δύναντο; but the direct form of discourse often takes the place of the indirect, even in the midst of a sentence. Gr. § 345, 5. —— εδάκρυε . . . έστώς, standing he wept, or in more idiomatic English, he stood and wept. for is perf. in form but present in meaning. Gr. § 198, Rem. 3. elva and energy (without be) are often used as correlatives of πρώτον μέν or of some similar expression. Cf. 3, 2, 27; and in § 10 below το μέν μέγιστον . . . ἔπειτα. — τοιάδε, talia, somewhat as follows, denoting that the language of Clearchus is not reported with the utmost accuracy; $\tau d\delta \epsilon$, as follows, would denote more exactness in the report. The same distinction prevails between rotaira and raira referring to what precedes.
- § 3. ἄνδρες before the names of persons was the common mode of respectful address. μή, like ne in Latin, always used in prohibitions, as something merely conceived by the mind. φεύγοντα: cf. note 1, 1, 7. οὐκ εἰς τὸ τδιον . . . ἐμοί, Ι did not lay (them) up for my own private advantage. ἀλλ' οὐδὲ καθηδυπάθησα, nor did I even expend (them) for pleasure.
- § 4. ἐτιμωρούμην, sc. αὐτούs. μεθ' ὑμῶν: for the difference between μετά with the gen. and σύν with the dat., see Gr. § 294. βουλομένους agrees with αὐτούς. The participle denotes the notion of time, of cause, or of condition; and may often be conveniently rendered by a finite verb with one of the particles when, because, or if; so here, while they wished, or because they wished. Ελληνας and γῆν both depend on ἀφαιρεῖσθαι. Gr. § 280. εί τι δέοιτο, if he should need any thing. δέομαι takes for the most part only neuter pronouns, very seldom neuter adjectives, in the accus. ἀνθ' ὧν = ἀντὶ τεύτων ἅ: in return for those things which I had experienced as favors (εδ) etc., or more freely, in return for the favors which I had received etc.

- § 5. προδόντα agrees with the implied subject of χρησθαι. The dat. προδόντι agreeing with μοι would also be grammatical. Cf. note on λα-βόντα 1, 2, 1.— δ' οδν: cf. note 1, 2, 12.— σὺν ὑμῖν... πείσομαι: with you I will suffer whatever may be necessary. πείσομαι as future of πάσχω takes its object in the accus.; as fut. mid. of πείθω, in the dat.— οῦποτε... οὐδείς. For two or more negatives in the same clause, see Gr. § 818, 6.— Ελληνας and τοὺς Έλληνας. The former is indefinite, implying any Greeks; the latter is definite, denoting the Greeks just referred to, i. e. those whom he may have led among the barbarians.
- § 6. ἐμοὶ ἔπεσθαι, to follow me; σὺν ὁμῖν ἔψυμαι, I will follow in company with you. ἔπεσθαι took the dat. alone, σύν with the dat., ἄμα with the dat., or μετά with the gen., the specific idea being varied with each expression. ἀν εἶναι τίμιος, that I should be honorable. For the nominative (τίμιος) with the infin., see Gr. § 307, 4. ὁμῶν ἔρημος ὧν, being bereft of you. For the government of ὁμῶν, see Gr. § 271, 3. ὡς ἐμοῦ κ.τ.λ.: gen. abs.; as if I were about to go etc. On the meaning of ὡς, cf. note 1, 1, 2., and on the fut. signification of ἰόντος, cf. note § 1. above. ὁμεῖς, sc. ἵητε.
- § 7. of τε αὐτοῦ ἐκείνου, both those of him himself, i. e. both his own; καὶ οἱ ἄλλοι, and the others, i. e. those of the other generals. ὅτι with its clause is explanatory of ταῦτα: these things, that he refused etc. πορεύεσθαι, the pres. infin. used in lively narration instead of the fut. infin.; in the same way that οὐ πορεύομαι may be used instead of οὐ πορεύσομαι. οὐ φαίη: oratio obliqua. Gr. § 845, 4. ἐπήνεσαν, sc. αὐτόν. παρά in this section is used with the three oblique cases: παρά with the gen. (the "whence-case") means, from the side of, or simply, from; with the dat. (the "where-case"), by the side of, or simply, by; with the accus. (the "whither-case") to the side of, or simply, to.
- § 8. τούτοις, by reason of these things. Gr. § 285, 1, (1). Cf. 1, 5, 13.

 μετεπέμπετο, continued sending for, the notion of continuance or repetition belonging to the imperf. tense. τῶν στρατιωτῶν depends on λάθρα. Gr. § 273, 5, (e). αὐτῷ is dependent rather on ἔλεγε than on πέμπων, which as a verb of motion would take a preposition with the accus. Gr. § 284, 3, (1). ἔλεγε, he said, not in person, but through the messenger; λέγειν and words of similar meaning are not unfrequently used in this way; ἔλεγε with δαρρεῖν may be rendered, he bade him be of good courage. ὡς . . . εἰς τὸ δέον, on the ground that these things would be settled seasonably. μεταπέμπεσθαι: cf. note on μετεπέμπετο above. ἐκέλευεν: cf. note on ἔλεγε above.
- § 9. τοὺς προσελθόντας αὐτῷ: those who had come to him, i. e. from Xenias and Pasion. αὐτῷ depends on προσελθόντας. "Many verbs of motion compounded with the prepositions εἰς, πρός, ἐπί, etc., take their

- object in the dative." Gr. § 284, 2, Rem. 2. τον βουλόμενον, the one soho desired, i. e. any one who desired, is limited by τῶν ἄλλων as gen. of the whole. The rhetorical skill displayed in the following address deserves particular attention. τὰ μὲν δὴ Κύρου κ.τ.λ., it is plain that the relations of Cyrus towards us are just the same as ours towards him, i. e. as we have caused to sustain towards him the relation of soldiers in his employment, so he has ceased to sustain towards us the relation of paymaster.
- § 10. μεταπεμπομένου αὐτοῦ: gen. abs. sc. με: though he continues to send for me. τὸ μὲν μέγιστον, chiefly. The correlative clause is ἔπειτα instead of ἔπειτα δέ. Cf. note on εἶτα § 2 above. πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, having deceived him in all things. In § 5 above, we have another construction, πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον, having been false to him. δεδιὼς μή, fearing that. After verbs of fearing, μή is translated like the Latin ne. ὧν = τούτων ἕ, Gr. § 882, 6. The clause runs thus, fearing that having taken me he may inflict punishment for those things in which he supposes etc.
- § 11. καθεύδειν, to sleep, must here of course be understood figuratively. ἡμῶν αὐτῶν: for the form, see Gr. § 88; dependent on ἀμελεῖν, Gr. § 274, 1, (b), to neglect ourselves. δ, τι (or as some editors write δτι) from δστις, is the interrogative for an indirect question, as τίς τί is the interrogative for a direct question. ἐκ τούτων, in consequence of these things, in the present circumstances; but ἐκ τούτον in § 13, means hereupon. αὐτοῦ, here, an adv. σκεπτέον είναι, sc. ἡμῦν, that we must consider etc. For the construction of the verbal in τέος, see Gr. § 284, 8, (12). ἄπιμεν, future. Cf. note § 1 above. ὅφελος οὐδέν, sc. ἐστι, there is no profit either in general etc.
- § 12. ὁ ἀνήρ, i. e. Cyrus. πολλοῦ depends on ἄξιος as gen. of price. Gr. § 275, 3, worthy of much, valuable. ἐχθρός = inimicus: πολέμιος = hostis. πάντες όμοίως, all alike, all without exception. καὶ γάρ, since also. αὐτοῦ, gen. of the pers. pron. dependent on πόρρω. Gr. § 273, Rem. 4, (c). ἕρα, sc. ἐστίν, it is time.
- § 13. èk τούτου, hereupon; cf. note § 11. After him would be expressed by μετὰ τοῦτον; cf. § 14 below, and 3, 1, 45. λέξοντες, to say; fut. act. particip. denoting purpose as in Latin. Gr. § 312, 4, (c). in èkelvou, by him, i. e. Clearchus. ola (from olos), of what nature; how great would be expressed by δση (from δσος).
- § 14. els δè δή. The three clauses oi μέν, oi δέ, and els δè δή are correlative, the last being made emphatic by δή; render them, some . . ., others . . ., but one particularly . . . ἐλέσθαι depends on elπε, proposed to choose. εἰ μὴ βούλεται for liveliness of narration instead of εἰ μὴ βούλοιτο. ἡ δ' ἀγορά . . . στρατεύματι. This clause is not a part of the speech, but is thrown in by the narrator to show how absurd the speech

was. — συσκευάζεσθαι like έλέσθαι depends on elwe: so also the remaining infinitives in this section. —— ελθόντας agrees with the implied subject of aireir; and that they having gone should demand etc. —— έαν μή διδφ. As the Greeks not unfrequently pass abruptly from the oratio obliqua to the oratio recta, so dependent clauses of the oratio obliqua often take the form of the oratio recta. Here the regular form of the oratio obliqua would be εί μη διδοίη. Cf. note 1, 4, 12. So also ἀπάξει instead of ἀπαγάγοι on the same principle. — την ταχίστην, sc. όδόν, in the speediest (manner). For the construction, see Gr. § 279, Rem. 8. —— προκαταληψομένους, persons to preoccupy etc., the object of πέμψαι. Cf. note on λέξοντες § 13. φθάσωσι καταλαβόντες, may have anticipated us in having occupied (them). For the construction of $\phi\theta d\nu\omega$, $\tau \nu\gamma\chi d\nu\omega$, $\lambda a\nu\theta d\nu\omega$, etc., with a participle, see Gr. § 310, 4, (1). —— ων, relating to of Κίλικες, limits both πολλούς and xohuara; with the former, it is a partitive gen. (or more properly gen. of the whole), with the latter, a gen. of possession. —— έχομεν ήρπακότες: a complete transition to the oratio recta, which was already indicated by using the subj. and indic. instead of the optat. just before. The particip. and verb, as often elsewhere, may here be rendered into English by two connected verbs:—from whom we have taken and now possess many captives and much treasure. —— τοσοῦτον, thus much, i. e. only thus much, directing attention to the brevity of his speech.

§ 15. is . . . orparnylar, as if I were about to take this command; either the accus. or the gen. abs. may follow ώs or δοπερ. Gr. § 312, 6. στρατηγίαν is accus. of kindred meaning after στρατηγήσοντα. Gr. § 278, 1, 2. --- λεγέτω takes as object, not έμέ alone, but the whole clause, &s... στρατηγίαν. It may be rendered, let no one of you entertain an opinion as if etc. With the meaning of Leyére here, cf. that of Léyers 2, 1, 15. ἐμοὶ . . . ποιητέον. For the construction of the verbal, see Gr. § 284, 3, (12). — ώς δέ, εc. έκαστος λεγέτω suggested by μηδείς λεγέτω, but let each one entertain the opinion that I etc. — $\tau \hat{\varphi}$ aroult cf. note on $\pi \in \{\sigma \circ \tau\}$ μαι 1, 3, 5. — by an ελησθε, whom you shall have chosen. An with the aor. subjunct. has the meaning of a fut. perf. Gr. § 255, Rem. 9. η δυνατον μάλιστα, lit. in what way it is possible the most, or more simply, the most possible, most implicitly. — welooual stands by a change of construction for πεισόμενον, which would correspond to the construction of στρατηγήσοντα. — δτι καὶ άρχεσθαι ἐπίσταμαι. It was universally admitted that he knew how to govern (apxeir); hence the force of rai before ἄρχεσθαι:—that I know how to be governed also. —— μάλιστα ἀνθρώπων is added to the foregoing expression for the sake of emphasis; lit. as any other one also especially of men, i. e. as well as any other one among men.

§ 16. τοῦ . . . κελεύοντος, of the person urging etc.; gen. limiting εὐφθειαν. — Εσπερ . . . ποιουμένου: gen. abs. cf. note § 15. Krūg. and

Hert. would omit the negative $(\mu \eta)$ in this clause, and render it thus, just as though Cyrus would make the expedition back again, and so have no occasion to use the ships. This interpretation is rendered very probable by a comparison with 1, 4, 5. Matthiae expresses the same idea by omitting maker. Kühner following Bornemann renders, quasi retro Cyrus navigaturus non esset,—an intelligible and possible interpretation, but less probable than the one above given. Others render waker by posthac, which Kuh. pronounces impossible. — ποιουμένου instead of ποιησομένου,—the lively Greek often conceiving of the future as already present. See Gr. § 255, Rem. 3. — wapá with the gen.; cf. note 1, 2, 5. See also the construction of alteir § 14. — & is attracted by its antecedent hyenor from the accus. to the dat. See Gr. § 332, 6. For the force of an with the pres. subjunct., see Gr. § 260, 3, (c). Cf. also note on δν δν έλησθε § 15. — τί . . . προκαταλαμβάνειν. Krüg. understands this passage thus, what hinders that Cyrus (as he can work against us in other matters, so also) should give orders to occupy the heights before us (for the purpose of intercepting Hertlein more suitably to the connection understands it as ironical and intended to show the absurdity of asking ships or a guide from Cyrus: thus, what hinders our urging Cyrus also to preoccupy the heights for us (i. e. for our advantage)?

§ 17. Έγω is not expressed unless there is some emphasis on it. μή, lest, used after ὀκνοίην as after a verb of fearing. —— αὐταῖς ταῖς τριhpers, lit. with the ships themselves, i. e. as we sometimes say ships and all. For the government of Tpihpeoi, see Gr. § 283, 2. — \$: cf. note § 16. — $\Delta \nu$ with $\delta ol\eta$ is omitted in some editions on the ground that the optat. with as must be the principal clause of a conditional sentence, while here it stands in a relative clause. Yet instances of the kind before us seem to be well established (cf. 1, 5, 9), and the zu suggests here very pertinently an implied condition, thus-whom he should give (if indeed he should give one). —— $\delta\theta\epsilon r = \epsilon\kappa\epsilon i\sigma\epsilon$ $\delta\theta\epsilon r$, to a place from which, the antecedent of a relative adverb like that of a relative pronoun being often omitted. άγάγη and ξσται instead of άγάγοι and είη. Cf. note on εάν μη διδώ § 14 above. — ἄκοντος Κύρου, gen. abs.; ἐκών and ἄκων in the gen. abs. have the force of participles, bytos or being very seldom expressed with them. A few passages also occur where evolutery stands absolutely without orrest (cf. 7, 8, 11). With these exceptions the omission of we in the gen. abs. is rare and poetic. — λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών, lit. to elude him in having gone away, i. e. to go away without his notice.

§ 18. $\phi \lambda \nu \alpha \rho las$: accus. plur. predicate of elvai; has esse nugas.— $\tau l \dots \chi \rho \hat{\eta} \sigma \theta \alpha l$, for what he wishes to employ us. For τl in an indirect question instead of 8, τl , see Gr. § 844, Rem. 1. For the government of τl , see Gr. § 278, 4.—l, subjunct. pres. 8d pers. sing.—l0 $l q \pi \epsilon \rho =$

τοιαύτη οΐαντερ, the antecedent being omitted and the relative being attracted to its case. The relative οΐαντερ would depend on χρῆσθαι as an accus, of cognate meaning, the Greek being able to say (according to Krüger) πρᾶξιν χρῆσθαι, as he would say χρῆσιν χρῆσθαι. We should render, similar to that in which he formerly also employed the mercenaries. For the allusion, cf. 1, 1, 2. — τούτφ, i. e. Κύρφ, depends on σύν in composition.

- § 19. της πρόσθεν, sc. πράξεως, depends on the comparatives which follow. πρόσθεν has here the construction of an adjective. Adverbs are often thus used in Greek. Gr. § 262, d. ἀξιοῦν and below ἀπαγγεῖλαι and βουλεύεσθαι with its subject accus depend on δοκεῖ § 18. η . . . η: either that he having persuaded should lead us or etc., dependent on ἀξιοῦν. The Greeks would probably be persuaded not so much by arguments as by higher pay (δώροις και χρημασιν) Cyrop. 1, 5, 3. πρὸς φιλίαν, in a friendly manner. Cf. πρὸς ὁργην, in an angry manner, and πρὸς ἡδονην, in a flattering manner. Thucyd. 2, 65. ἀφιέναι, dismiss, let go. φίλοι, an adject agreeing with the subject of ἐποίμεθα; in following, we should follow friendly to him etc.
- § 20. ξδοξε ταῦτα: notice the asyndeton (omission of the connective). Cf. 3, 2, 39; 3, 3, 20; 4, 2, 19; 4, 4, 6. Similar instances, when the verb stands first and the demonstrative follows, are numerous. τὰ δόξαντα τῆ στρατιᾶ: lit. the things which seemed good for the army, i. e. what had been resolved on for the army. ὅτι ἀκούοι κ.τ.λ. Cyrus here discloses a part of the truth, that the Greeks might be led to conjecture the rest, and thus by degrees become familiar with the project of marching against the king. Abrocamas is mentioned again in 1, 7, 12. τὴν δίκην, the merited punishment. Cf. 2, 5, 38, and 41.
- § 21. of alpetol, those who were chosen. Cf. ανδρας ελόμενοι κ.τ.λ. § 20. αγει, used for vivacity of expression instead of αγοι. προσαιτοῦσι. The preposition in composition signifies in addition, i. e. in addition to the pay which they had before received. ἡμιόλιον . . . οδ: a half more than that which etc. οδ = τούτου δ, the relative depending on εφερον and the antecedent on ἡμιόλιον which has the force of a comparative. Gr. § 275, 2. Others take οδ = τοῦ μισθοῦ δν, instead of regarding it as a neuter pronoun used substantively. τοῦ μηνός, monthly. Gr. § 273, 4, (b). τῷ στρατιώτη, to the soldier, i. e. to each soldier. For the value of the Daric, see note 1, 1, 9. εν γε τῷ φανερῷ, adverbial, at least openly. Cf. εν τῷ ἐμφανεῖ, 2, 5, 25.

CHAP. IV.

- The march from Tarsus to the Euphrates. Manner of passing the Pylae Syriae;—desertion of Xenias and Pasion;—conduct of Cyrus towards them;—arrival at Thapsacus on the Euphrates;—Cyrus discloses his real object;—dissatisfaction of the army;—at length, influenced by fresh promises and by the example of Menon, the whole army crosses the Euphrates.
- § 1. Yapos is written Zapos in other Greek authors; it is now called Seihûn. The river Pyramus is now called Dschehân. The city Issus afterwards became celebrated as the scene of the great battle between Alexander and Darius 111. —— οἰκουμένην, situated. Cf. ἀκεῖτο 1, 4, 11; 4, 8, 22. It sometimes means inhabited (1, 2, 6.), in opposition to the idea ἐρήμη, deserted. Cf. 1, 5, 4; and 3, 4, 7.
- § 2. al ἐκ Πελοποννήσου νῆες: the clause ἐκ Πελ. has the position and force of an adjective. Gr. § 245, Rem. 3. The ships from Peloponnesus have already been mentioned 1, 2, 21. ἐπ' αὐταῖς, over them, denoting command. Cf. in § 3. ἐπὶ τῶν νεῶν, upon the ships, denoting situation only. ἡγεῖτο αὐτῶν, led them, i. e. as commander in chief, while Pythagoras was subordinate in command, and admiral of the Peloponnesian ships only. After the death of Cyrus, this Tamos fled to Psammetichus king of Egypt and was there executed by order of the king. ἐξ Ἐφέσου is to be connected with ἡγεῖτο, conducted from Ephesus. ἐπολιδρκει, and συνεπολέμει: cf. note on ἐτύγχανεν 1, 1, 8. πρὸς αὐτόν, against him, i. e. against Tissaphernes.
- § 3. μετάπεμπτος: for the force of the verbal adject. in -τος, see Gr. § 234, 1, (i); cf. αίρετοί, 1, 3, 21. 'Αβροκόμα: gen. sing. 1st declens., see Gr. § 44, Rem. 2. This whole clause is a condensed expression, equivalent to οί παρ' 'Αβροκόμα μισθοφόροι Έλληνες παρ' 'Αβροκόμα ἀποστάντες, the mercenary Greeks with Abrocamas having revolted from Abrocamas etc. Cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5.
- § 4. $\epsilon\nu\tau\epsilon\hat{\nu}\theta\epsilon\nu$, thence, i. e. from the city Issi, or as commonly written Issus. $\pi\nu\lambda as$ $\kappa.\tau.\lambda$. Three mountain passes led into the Cilician plain: one over Mt. Taurus, through which Cyrus had already gone before reaching Tarsus; the other two, between Cilicia and Syria. Of these, the route nearest the sea, which Cyrus now chose (and which contained in reality two passes), was called the Syrian, and that farthest from the sea, the Amanic pass. $\pi\nu\lambda as$ stands here without the article, as is often the case with the names of places. $\hbar\sigma a\nu$... $\tau\epsilon l\chi\eta$, and these were two walls. Thus Xen. describes somewhat indefinitely the passes themselves, because they were fortified by two $\tau\epsilon l\chi\eta$. Observe in this clause $\hat{\eta}\sigma a\nu$ with the neut. plur. Gr. § 241, 4, (b). $\pi\rho\delta$, before, on the side of. To

denote this idea πρός was more commonly used. — διὰ μέσου, through the midst. μέσου used substantively often stands without the article; cf. 1, 7, 6; 1, 8, 18. — εδρος πλέθρου: the latter word depends on ποταμός, the former is acc. by synec. — ħσαν agrees in number with the predicate. Cf. ħν 6, 2, 10; and 7, 2, 32. — οὐκ ħν, impers. it sous not possible. — ħλίβατοι: a poetic word. Cf. Introduction; latter part of § 8. — ἐφειστήκεσαν: compounded of ἐπί and Ιστημι. Recollect that ιστημι is intrans. in the perf. pluperf. and 2d aor. act., and that the perf. and pluperf. act. are pres. and imperf. in meaning. — This section may be better understood by the following diagram.



- § 5. ἀποβιβάσειεν: from ἀποβιβάζω, a transitive verb, to be carefully distinguished from ἀποβαίνω (intrans.): that he might land heavy-armed men etc. είσω, within, i. e. between the two walls or fortresses; ἔξω, without, i. e. on the Syrian side; πυλών limits both είσω and ἔξω. See Gr. § 273, 3, (c). καὶ βιασάμενοι κ.τ.λ., and that they (i. e. Cyrus and his army) having forced the enemy etc. For a similar change of subject in two succeeding clauses, from the commander alone to the commander with his troops, cf. § 19. φυλάττοιεν, sc. οἱ πολέμιοι. ὅπερ, which very thing, i. e. the keeping guard at the Syrian pass. ἔχοντα: the participle denotes the various ideas of time, cause, and condition. Here the notion of cause seems most prominent, because he had a large army. οὐ instead of its usual position (immediately before the verb) here stands before τοῦτο, thus anticipating more distinctly the following antithesis. Κῦρον... ὅντα, that Cyrus was etc. For the accus. and particip. instead of the accus. and infin. see Gr. § 310, 4.
- § 6. Muplarδον. Hertlein, apparently following Kiepert, gives this as the true form of the word for the time of Xenophon, instead of the later form Muplarδρον, which is found in most editions. ħν. Xen. might have written ἐστί, the place is a commercial factory, for the language was still true when he wrote the account; but the past tense is not unfrequently introduced thus instead of the present in a narration. Cf. ἐνόμιζον 1, 4, 9. ἐχώρει 1, 5, 6, and ħν 1, 4, 1. ὁλκάδες. For an account of the different kinds of ships, see Dic. Antiqq. art. navis. ἄρμουν: from ὁρμάω, to be carefully distinguished from ὁρμάω.

- § 7. &s... εδόκουν, as they seemed to the most; the personal, instead of the more usual impersonal construction. φιλοτιμηθέντες, being jealous. The allusion is explained in 1, 3, 7. τοὺς στρατιώτας is the object of έχειν: because Cyrus allowed Clearchus to retain etc. Observe the important force of τούς before παρὰ Κλέαρχον: their soldiers, those who had gone to Clearchus. Without τούς it would mean, their soldiers (implying all of them) after having gone away to Clearchus. ώς: cf. note 1, 1, 2. εία: imperf. 3d pers. sing. of είω, with the augment εί-. See Gr. § 122, 3. εύχοντο as distinguished from βούλομαι and εθέλω denotes an earnest desire. ώς... ύντας: cf. note on ώς 1, 1, 2. άλωσοιντο: observe that all the parts of this verb even those which are act. or mid. in form are pass. in meaning.
- § 8. ἀλλ' . . . ὅτι, but still let them at least know well that etc. ἐπιστάσθωσαν from επίσταμαι. — αποδιδράσκω, I escape by running away and eluding observation; ἀποφεύγω, I flee away so as to get beyond the power of any one. — οίχομαι, as also ήκω, is perf. in meaning, though pres. in form. Gr. § 255, Rem. 2. —— oùô' . . . oùôcís: a double negation which we can translate only by a single negative. Gr. § 318. 6. — ως εγώ, notice-the emphasis on this last word. --- avrovs, though in the plural, refers to 71s as collective in meaning. —— lovrwv, let them (i. e. Xenias and Pasion) go. --- κακίους, nominat. plur., qualifying the subject of είσί. ---- καίτοι... $\gamma \in ...$, ἀλλ': although I have indeed..., yet etc. $\gamma \in ...$ renders ξχω emphatic. — Τράλλεις: Tralles was a city in Lydia. — φρουρούμενα refers to τέκνα καὶ γυναίκας, not as persons but as things. Gr. § 242. — στερήσονται: observe the anomaly in voice. See L. & Sc. § 9. ήδιον and προθυμότερον: for the comparison of adverbs, see Gr. § 85. — συνεπορεύοντο, proceeded in company with (him, i. e. Cyrus). For the special force of the imperf. tense, see Gr. § 256, 2. —— Xálos:
- § 9. ηδιον and προθυμότερον: for the comparison of adverbs, see Gr. § 85. συνεπορεύοντο, proceeded in company with (him, i. e. Cyrus). For the special force of the imperf. tense, see Gr. § 256, 2. Χάλος: now called Kuweik. Lower in its course it flows through Haleb, the Χαλυβών of the ancients. The name Χάλος seems allied to the name Χαλυβών. πλέθρου limits ποταμόν. Cf. πλέθρων 1, 2, 23. Αεούς. Αccording to the Syri in legend, Semiramis was changed into a dove and her mother Derceto into a fish. Diodor. 2, 4, and 20. Hence these animals were held as sacred by the Syrians. The worship of fishes was especially prevalent in the neighboring city, sacred to Derceto, called by the Greeks Γεράπολις, by the Syrians Bambyce (so on the map), or Old-Nineveh (from nin i. e. fish). ἐνόμιζον and είων: cf. note on ην § 6. είων: cf. εία § 7. οὐδὲ τὰς περιστεράς, sc. ἀδικεῖν είων. εἰς ζώνην: the tribute from different provinces in the Persian empire was often devoted to the supply of the various wants of the Persian queens. In like manner (as we learn from Thucyd. 1, 138.) the Persian king gave to Themistocles the province of Magnesia to supply him with bread, Lampsacus, with wine, and Myus with viands.

- § 10. Δαράδαξ. This river has not yet been identified in modern times. Its aituation however can be determined pretty nearly by the distances given in the Anab., and this is farther confirmed by the site of the city afterwards called Barbalissus, by the Syrians, Bar-Bâlasch (i. e. field of Bâlasch = Belesys), now called Bâlis. —— οῦ τὸ εδρός τλέθρου: the full construction according to Krüger is οῦ τὸ εδρός ἐστι εδρος πλέθρου, whose width is (that of) a hundred feet. —— τοῦ . . . ἄρξαντος, the one having governed Syria, i. e. the person who had been governor of Syria (up to the time when Cyrus arrived). —— αὐτόν, i. e. παράδεισον.
- § 11. ¿n ... ποταμόν: Hert. understands this to mean along the river, supposing Cyrus to have reached the Euphrates at the place called on the map Daradax, and from thence to have proceeded along in the neighborhood of the river without following its numerous windings. But the usual interpretation to the river seems to be a more natural expression of end τον . . . ποταμόν: and it would seem also that Cyrus first reached the Euphrates at Thapsacus, because the width of the river is first mentioned at that place. —— $\tau e \tau \tau d \rho \omega \nu$ or $\sigma \tau a \delta (\omega \nu)$ is pronounced by Kiepert to be a mistake either of the pen or of the memory for τεττάρων πλέθρων. φκεῖτο: cf. note on οἰκουμένην 1, 4, 1. —— Θάψακος: the name is derived from a Syriac word, signifying ford, or ferry. The ruins of the ancient city are near a ford of the Euphrates, a little above the present city Rakka, called in the Macedonian period Nicephorium. —— δνόματι: the accus. broug is a more common construction. Cf. 1, 2, 23. —— βασιλέα: cf. note on βασιλεύs 1, 1, 5. — àranelθειν differs from πείθειν, in implying that a previous opinion must first be refuted, or a previous determination checked, and then some other opinion or determination made to take its place.
 melder means simply to persuade, avareller, to bring over by persugsion.

1

- § 12. aὐτοὐs... κρύπτειν: that they, knowing these things long before, concealed them. Contrary to the usual construction of the verba declarandi, φημί almost always takes the accus. and infin. instead of δτι οτ ὧs with a finite mood. οὐκ ἔφασαν: cf. note 1, 3, 1. ἐὰν... διδῷ, instead of εἰ... διδοίη. Cf. note on this same expression 1, 3, 14. ἐὰν μή, unless. τὶs, some one. The reference is of course to Cyrus. ιδωπερ καί, so. ταῦτα ἐδόθη, as also was given etc. For the allusion, see 1, 1, 2. καὶ ταῦτα, and that too. ταῦτα may be explained here by understanding ἐδόθη, although the phrase καὶ ταῦτα often has the force of a conjunction. See Gr. § 312, Rem. 8. ἰόντων, so. αὐτῶν, gen. abs. The dat. ἰοῦσιν agreeing with τοῦς προτ. might have been expected. Cf. προϊόντων 1, 2, 17. and ἐχόντων 3, 1, 40.
- § 18. δώσειν. The fut. infin. is the usual construction after verbs of hoping and promising; yet see παύσασθαι 1, 2, 2. βουλεύσασθαι 2, 3, 20.

- mammus. hrwa: and ratable of the Grecian money, see Dic. Antiqq. art nummus. hrwa: and ratable of: cf. note on dar... διδφ 1, 3, 14. τὸ ταλὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ: lit. the much of the Grecian force, i. e. in an Eng. idiom, the greater part of etc. in distinction from Menon and his army. ταλύ without τό would mean much, a considerable part, but not the greater part. τρὶν δῆλον είναι, before it was plain. See Gr. § 387, 9, (c). τί τοιήσουσιν. The form of a direct question, for liveliness of narration, instead of δ, τι ποιήσειαν: and since it is directly dependent on this clause έψονται also has the form of the oratio recta. In translating we should more naturally employ the oratio obliqua,—what the other soldiers would do, whether they would follow etc.
- § 14. προτιμήσεσθε: mid. in form, but pass in meaning,—you shall be honored before the other etc. πλέον though pleonastic, imparts additional force to προ- in composition. όμῶς χρῆναι διαβῆναι, that it is expedient for you to cross. όμῶς is the subj. of διαβῆναι, χρῆναι is impers. and dependent on φημί. ἀποκρινοῦνται. For the formation of the fut. in liquid verbs, see Gr. § 149.
- § 15. hr... \phi\phi\phi\armaurau: lit. for if they shall have voted. Ar with the subjunct. acr. is a dependent fut. perf. Gr. § 255, Rem. 9. We should commonly say simply, for if they vote. - alrio: an adject. qualifying ineis: you will seem to be a cause, i. e. of their voting to follow. —— ap-Energy: the particip. denotes here most prominently the notion of cause, while the other ideas of time and of condition are also involved. We may render it, because you began etc. Cf. note on exorta § 5 above. —— xapır eidéras and azodidoras: in Latin gratiam habere and referre: to be grateful and to repay a favor, or to return thanks. Electric is fut. of olda. See Gr. § 195. —— el τις καὶ άλλος: cf. 1, 3, 15. —— ἀποψηφίσωνται, εc. ἐπεσθαι. άπο-, away, from, has a privative or negative sense. —— ὑμῖν . . . εἰς: but you as if alone yielding he will employ (as) most faithful both for etc.--και άλλου . . . Κύρου: and any other thing, whatever you shall need, I know that you will obtain from Cyrus as a friend. Two methods of explaining the construction of άλλου are proposed. It may depend as gen. on τεύξεσθε, since ruyydreur can take two genitives (cf. 5, 7, 83), or it may be instead of allo by inverted attraction (in which the antecedent is attracted to the case of the relative). Gr. § 332, Rem. 11.
- § 16. διαβεβηκότας, sc. αὐτούς: that they had crossed over; accus. and particip. after a verbum sentiendi. —— είπεν: cf. note on έλεγε 1, 3, 8.—— ξπαινῶ: for the present I applaud you; or, for the present I thank you. Cf. ἐπαινῶ 7, 7, 52. —— ἐπαινέσετε: the fut. act. of ἐπαινέω is much less frequent than the fut. mid. —— ϡ . . . νομίζετε: or no longer think me (to be) Cyrus. His generosity was well known.
 - § 17. oi στρατιώται: the soldiers, i. e. those of Menon. —— Μένωνι:

- to Menon, or for Menon; dat. commodi, limiting πέμψαι, but not as a verb of motion. To denote the person or place where the motion ends, after a verb expressing or implying motion, a preposition with the accus. is used. In § 16 τῷ στρατεύματι limits εἶπεν, not πέμψας. The same principle is also familiar in Latin. καὶ τῶν . . . οὐδείς: and no one of those who were crossing the river etc. Krūg. and Matt omit τῶν and understand αὐτῶν,—and no one of them while crossing etc. Hert. retains τῶν and also understands αὐτῶν, which seems inadmissible. The first interpretation presents no real difficulty.
- § 18. διαβατός... πε(ŷ: passable on foot, fordable. For the meaning of the verbals in -τός, see Gr. § 234, 1, (i). εἰ μή: except; used after negations. Cf. 1, 5, 6; 2, 1, 12; 4, 7, 5. ἀλλά: but only; cf. 3, 2, 13. In this clause understand διαβατός: but (that it was passable only) with boats. διαβŷ: another instance added to several that we have already noticed, in which the subjunct stands instead of the optat. in a clause dependent on a past tense of the indic. See Gr. § 327°. 1, and 2. τὸν ποταμόν is the subject of ὑποχωρῆσαι and both together depend on ἐδόπει,—that the river manifestly receded before Cyrus as if etc. The statement of the Thapsacenes is considered by Grote as "a mere piece of flattery to Cyrus." For other similar instances of oriental flattery, see Grote ch. 69, and note on this passage.
- § 19. Zupias. This name, as also Aram in the Old Test., was given to the land both east and west of the Euphrates. It was not till the Roman period that the name was limited to the country between the Euphrates and the Mediterranean; for it was not till after the Macedonian conquest that the name Mesoworapia became generally applied to the land between the Tigris and Euphrates.——'Apáins. This name, signifying "water-flowing," was applied to several rivers in the Aramaean country. Here it is applied to the only tributary of the lower Euphrates, which in all other ancient writings is called Chabôr (Xaßépas or 'Aßéppas). The Arabs now call it Chabûr. In the Roman period, the important frontier fortress Circesium stood here.

CHAP. V.

- March on the left bank of the Euphrates to a point opposite Charmande. Sufferings of the army in the desert;—dangerous quarrel of Clearchus and Menon, in which the Greeks generally become involved;—settled by the expostulation of Cyrus.
- § 1. 'Apaßlas. This is an ethnographic name given to the southern part of Mesopotamia, because this region, owing in part to the depth of the channel of the Euphrates, was nearly destitute of water and of vegetation;

and consequently was inhabited only by roving tribes of Arabs, as is also the case at the present day. — ἐρήμους, in a desert country. — ἄπαν is sometimes explained as qualifying δμαλόν; but in 4, 4, 1, it is used in the same sense as here and is necessarily an adject. So here it is more natural to consider it an adject qualifying πεδίον. In that region the earth was altogether a plain level as a sea. Cf. Thucyd. 6, 21. Herod. 1, 52. — εί τις and εί τι may often be best rendered whoever, whatever. So here:—and whatever else also there was in (this region) of brush or reed etc. — ἄπαντα refers to εί τι as collective in meaning. Cf. αὐτούς 1, 4, 8. — ἦσαν agrees with a neuter plur. See Gr. § 241. Rem. 5. (b). Cf. 1, 2, 23. — ἐνῆν: εc. τούτο τῷ τόπο.

- § 2. Δηρία παντοῖα, 80. ἐνῆν. διώκοι and πλησιάζοιεν. The optat. is not unfrequently as here used in an iterative sense. Gr. § 827b, 2. προδραμόντες, from προτρέχω. εστασαν: syncopated pluperf. 3d pers. plur.; used in the sense of the imperf. Gr. § 193. πολύ: an adv. qualifying δάττον, much swifter. ταὐτὸν ἐποίουν, they did the same thing. For the form ταὐτόν instead of τὸ αὐτό, see Gr. § 92, Rem. 2. λαβεῖν, sc. αὐτούς. δια- in composition with στάντες signifies apart, at intervals. διαδεχόμενοι τοῖς ἵπποις: relieving (one another) with their horses. τοῖς ἐλαφείοις, 8c. κρέασιν, the flesh of stags, venison.
- § 3. πολύ γάρ... φεύγουσα: for in fleeing it distanced (the horsemen, by far. One would expect φεύγων instead of φεύγουσα, as in the phrase στρουθοί οἱ μεγάλοι just above, στρουθός is masculine; but the gender of this word in other writers also fluctuates as here. τοῖς μὲν ποσί... ταῖς δὲ πτέρυξιν depend on χρωμένη,—using the feet in running and the wings (by raising them up) just like a sail. With alpoura understand τὰς πτέρυγας. ἀνιστῆ being in the present tense denotes the continuance or repetition of the action,—if one start them up quickly and repeatedly. ἔστι, it is possible. For this accentuation, see Gr. § 85, 1. ἢν: cf. note on ἢν 1, 4, 6.
- § 4. $\pi\lambda\epsilon\theta\rho\iota\alpha\hat{i}o\nu$. In this entire distance of five days' march only short, narrow, and except in the rainy season dry ravines are found; so that the language of Xen. is applicable only to a canal which is filled from the Euphrates, and is situated at about this distance from Chabôr. Together with the river it forms the large island Werdi, and on this Corsote must have stood. —— $\pi\epsilon\rho\iota\epsilon\rho\rho\epsilon\hat{\iota}\tauo$ $\kappa\delta\kappa\lambda\phi$ must not be taken in too strict a sense. In 4, 7, 2. and in 7, 1, 14. $\kappa\delta\kappa\lambda\phi$ cannot mean entirely round: and Isocrates says of the Nile $\kappa\delta\kappa\lambda\phi$ $\alpha\delta\tau\eta\nu$ (Egypt) $\pi\epsilon\rho\iota\epsilon\chi\omega\nu$. For the imperf. here, cf. note on $\hbar\nu$ 1, 4, 6. —— $Md\sigma\kappa\alpha$: see Gr. § 44, Rem. 2.
- § 5. Πύλας. This was not a mountain pass like the Πύλαι τῆς Κιλικίας και τῆς Συρίας (1, 4, 4.), but rather a gentle descent from the high descript region which they had just traversed to the well watered and fruitful

been established, marking the boundary between two satrapies. — οὐδὰ ἄλλο οὐδὰν δένδρον: nor any thing else even a tree. — οἱ ἀνοικοῦντες, so. ταύτη τῆ χώρα. — δνους ἀλέτας. The latter noun, grammatically in apposition with the former, is added to give it the specific meaning milletone. According to the grammarians, δνος denoted the upper and μόλος the lower mill-stone. It is also suggested that the upper mill-stone may have been called δνος from the fact that the ass was very commonly employed in turning it. — ἡγον, sc. δνους ἀλέτας. — καὶ . . . ἔζων: imperf. of ζάω.

- § 6. mplasta: used only in the sor.; referred to defound as a present. ----- ἐν τἢ Λυδίφ ἀγορφ. We learn from Herod. 1, 155, and 157. that the elder Cyrus, after the conquest of Lydia forbade the use of arms to the inhabitants, and that henceforth they devoted their attention to trade.— έν τῷ . . . βαρβαρικῷ : τὸ βαρβαρικόν, the barbarian (army), is used like τὸ Έλληνικόν 1, 4, 13. --- τὴν καπίθην: in apposition with σετον understood, the object of πρίασθαι. — τεττάρων σίγλων: gen. of price. Gr. § 275, 8. It will be perceived that σίγλος is the Greek form of the word shekel which occurs so often in the Old Testament. —— δβολούς: object of Siveres. Gr. § 279, 6. —— 'Arriko's agrees with the principal word δβολούς, although the more remote. The δβολός was one-sixth of a δραχμή, which was about one-sixth of an American dollar in value. How high the price here mentioned was, may be seen by a comparison with the prices at Athens. In the time of Socrates, four choenixes of peeled barley were worth one obolus. Boeckh, Staatshaush. d. Ath. 1. 102. By computation it will be seen that the price of corn in the army of Cyrus at this time compared with the price at Athens was as sixty to one. —— With έσθίοντες διεγίγνοντο compare λέγων διήγε 1, 2, 11; διετέλουν χρώμενοι 8, 4, 17.
- § 7. Ψν ούς, some. So also we find έστιν or Ψν ων for the gen.; έστιν or Ψν οίς for the dat. In all these expressions the verb has merely the force of a prefix; and the two words together equal, in the gen. ἐνίων, in the dat. ἐνίωις, in the accus. ἐνίωις. See Gr. § 831, Rem. 4; Ψν ούς therefore taken together depend on Ψλαυνεν as accus. of cognate meaning. Lit. some of these stages he marched very long; i. e. some of these stages which he accomplished were very long. βούλοιτο, another example of the iterative optative. Cf. διώκοι, πλησιάζοιεν, 1, 5, 2. διατελέσαι, sc. τὴν ὁδόν. In 4, 5, 11. we find the expression διατελέσαι ἐν τῷ ὁδφ̂. καὶ δὴ is often used to introduce that which is specially emphatic. And what was worthy of special notice, on a certain occasion when etc. στενοχωρίας, gen. abs. The case absolute in Greek as in Latin is best translated by

one of the words, when, because, or if; according as the notion of time, cause, or condition is most prominent. For the gender and number of φανέντσε see Gr. § 242. 1. (b). — τοῦ β. στρατοῦ, depends on λαβόντας, the gen. denoting of, a part of. Gr. § 273, 3.

- § 8. συνεπισπεῦσαι (comp. σύν, ἐπί, σπεύδω); σύν, with, often denotes assistance (cf. συνεκβιβάζειν sup.), to assist in hastening on the wagons. —

 ην, impers., it was possible. κάνδυς, see Dic. Antiqq. art. Candys. —

 ἔτυχεν ἐστηκώς, happened to be standing. Cf. παρῶν ἐτύγχανε, 1. 1. 2; ἐστηκώς, perf. in form, always pres. in meaning. περὶ νίκης, for victory, in allusion to the Grecian games. καὶ μάλα, even very, qualifying πρανοῦς. ἀναξυρίδας, see Dic. Antiqq. art. Bracae. ἔνιοι δὲ καί, but some also, sc. ἔχοντες. σὺν τούτοις, with these, i. e. the costly tunics and embroidered trowsers. The Persians had adopted the rich and expensive dress of the Medes. βάττον ἡ ὡς, lit. sooner than as; i. e. sooner than, the Eng. idiom not allowing us to translate ὡς, unless by an awkward transposition of the words, thus, in a way sooner than, etc. τὶς ἀν ψετο, one would suppose, crederes. μετεώρους, raised aloft; qualifies τὰς ἀμάξας.
- § 9. το σόμπαν, lit. as to the whole, i. e. in general. &s after δηλός ἐστι (or ην) is unusual. Cf. δηλος ην ἀνιώμενος 1, 2, 11. and the note on that passage. δπου μη, lit. where not, i. e. (in an Eng. idiom) except where he halted etc. δσφ μὲν . . . τοσούτφ, quanto . . . tanto, lit. by how much . . . by so much, i. e. (in the Eng. idiom) the more . . . the more. ἄν with ἔλθοι, being in a dependent clause is contrary to the general rule, Gr. § 260, (4), (a): it suggests the condition εἰ ἔλθοι. μαχεῖσθαι, fut. infin., dependent on νομίζων. σχολαιότερον, sc. ἔλθοι. συνιδεῖν is explained as synonymous with δηλη. And to the person directing his attention towards it, the king's government was also (lit.) to discover being strong, i. e. was manifestly strong etc. καὶ τῷ διεσπάσθαι τ. δ., and in the fact that the forces were wide apart. ἀσθενής qualifies ἀρχή. διὰ ταχέων, adverbial, quickly. ἐποιεῖτο. The mood, but not the tense (ποιεῖται) of direct narration is here retained. This sentence gives a brief but striking description of the character of the Persian empire.
- § 10. πέραν, on the other side of, i. e. on the west bank of the river; the army having crossed over to the eastern side at Thapsacus. —— δια-βαίνεντες, εc. τὸν ποταμόν. —— διφθέρας. Tanned sheep-skins, inflated and sewed together, are still used very commonly by the Kourds and Arabs in crossing the Tigris and Euphrates. —— ἐπίμπλασαν from πίμπλημι. —— συνέσπων (from συσπάω), they sewed them together. —— τὸ δδωρ, subject of ἄπτεσθαι, so that the water should not touch etc. ώς before the infin. instead of δστε is frequent in Xen.; e. g. 1, 8, 10; 2, 3, 10; 2, 6, 9; for the negative μή instead of οὐ, see Gr. § 318. 8. (f). ——

- ris before and τοῦ φοίνικος connects this phrase as an adjective to βαλάνου. As the Greeks were not familiar with the fruit of the palm tree (the date), they had no one word by which to express the idea; hence the circumlocution, ή βάλανος ή ἀπὸ τοῦ φοίνικος, the fruit of the palm tree. Palm wine and the date are described more particularly 2, 3, 15 and 16.—τοῦτο refers indefinitely, without regard to gender, to μελίνης considered simply as a thing.
- § 11. ἀμφιλεξάντων τι (= περί τινος), disputing about something.—
 τῶν τε . . . καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου, both the soldiers of Menon and those of Clearchus; gen. abs. with ἀμφιλεξάντων.—— τὸν τοῦ Μένωνος, sc. στρατιώτην. It seems that the quarrel had originated between two single men belonging to these generals respectively, and that their other soldiers had by degrees been drawn into it.—— πληγὰς ἐνέβαλεν, sc. αὐτῷ, inflicted blows (on him).—— ἔλεγεν, related (the affair).
- § 12. τοῖς περὶ αὐτόν, lit. those around him, i. e. his attendants.

 ħκεν, imperf. in form, but aorist or pluperf. in meaning. Cf. note 1, 2, 6. If rendered as an imperf. here it would plainly contradict προσήλαυνε.

 Ἰησι τῆ ἀξίνη: Suidas supposes an ellipsis of τὸν Κλέαρχον after Ἰησι, and this suggestion has been generally followed; but it is somewhat doubtful. An ellipsis of the gen. would seem more natural. Cf. Soph. Aj. 154. τῶν ψυχῶν leis. It is perhaps still better to consider the verb as intrans. Cf. L. & S. sub voce. τῷ ἀξίνη, dat. of instrument. Lit. he throws with his axe; in the Eng. idiom, he throws his axe.——οῦτος the same as τὶς above.——αὐτοῦ, i. e. Clearchus. For the government, see Gr. § 271, 2.—— ἄλλος, sc. Ἰησι.
- § 13. παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα, εc. ἰέναι. The elliptical expression corresponds to the idea of haste here involved. τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα βέντας, placing their shields upon their knees; thus signifying that they were ready for an attack. τούτων, i. e. the horsemen. οἱ πλεῖστοι, εc. ἦσαν. τοὺς Μένωνος. Cf. οἱ ἐκείνου, 1, 2, 15. ἐκπεπλῆχθαι (from ἐκπλήσσω), were terrified. οἱ δὲ καί, others also; οἱ δὲ being used here as though οἱ μέν had gone before. ἔστασαν, see Gr. § 193.
- § 14. τάξις κ.τ.λ., a division of the heavy-armed men following him, sc. ἔτυχε προσιοῦσα. The τάξις, according to 6, 5, 11., consisted of 200 men. — οδν indicates that the sentence, which had been broken off by the parenthetical clause ἔτυχε γάρ, κ.τ.λ., is here resumed. So in Latin igitur. Cf. 6, 6, 15. — ἀμφοτέρων, of both parties, i. e. Clearchus and Menon with their respective forces; dependent on τὸ μέσον used substantively. — ἔθετο τὰ ὅπλα. For the three meanings of βέσθαι τὰ ὅπλα, see L. & S. sub τίθημι IX. Here it means, he halted; while his soldiers laid their shields down before them and stack their spears in the ground.

- --- αὐτοῦ... καταλευσθηνα, when he (i. e. Clearchus) wanted little of being stoned to death. ---- πρῶως λέγοι, (sc. Μένων,) he spoke lightly etc. ---- αὐτοῦ refers back to the leading subject of the sentence ὁ δέ, i. e. Κλέαρχος.
- § 15. ἐν τούτφ, sc. τῷ χρόνφ. τὰ παλτά. The article is used because it is assumed as a fact well known that the παλτά belonged to his ordinary armor. σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν, with those who were present of his most faithful attendants; implying perhaps that part of them had not yet come up, being still on the march.
- § 16. oi άλλοι, in apposition with ύμεῖς understood. Observe that the nom. is here connected by καί to the voc. Examples of this kind, when σό, or ὑμεῖς is understood, are frequent. κατακεκόψεσθαι: fut. perf., with pass. meaning. As it expresses the notion of finished action, the future event is conceived of as already having taken place; hence, as certain. οὖτοι... βάρβαροι. A common noun with a demonstrative pronoun requires also the article before it. See Gr. § 246. 3. In this clause οὖς ὁρᾶτε expresses emphatically the idea of the article, and hence stands instead of it. πολεμιώτεροι, more hostile; perhaps (as Hertlein suggests), from envy because Cyrus had shown a preference for the Greeks. τῶν ἡμετέρων, our affairs; gen. abs. with ἐχόντων: compare with κακῶς ἐχόντων (being in a bad condition) εὐνοϊκῶς ἔχοιεν 1, 1, 5.
- § 17. En éaut de dyénero: lit. became in himself, which is very similar to the English expression by which this is to be rendered, came to himself. In with the dat. as distinguished from els with the accus. after a verb expressing or implying motion denotes the idea of remaining in. This is inferred from the notion of rest belonging to the dat. κατά χώραν, in their respective places; κατά with the accus. often denoting the idea of distribution. Εθεντο τὰ δπλα, laid aside their arms, encamped. Not used in precisely the same sense as above, § 14. Cf. note on that passage.

CHAP. VI.

- Trial and condemnation of Orontes for conspiracy against Cyrus.
- § 1. Έντεῦθεν, cf. 1, 5, 5 and 10. προϊόντων, while they were advancing; gen. abs. sc. αὐτῶν. οὖτοι, i. e. οἱ ἱππεῖs implied in the foregoing. εἶ τι, cf. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο, 1, 5, 1. γένει, by birth. In 5, 2, 29, the same idea is expressed by τὸ γένος, accus. synec. τὰ πολέμια limits more definitely the meaning of λεγόμενος. Gr. § 279, 7. καὶ πρόσθεν πολεμήσας, having even before been at war, i. e. with Cyrus. καταλλαγεὶς δέ. Hertlein and Krüger following Reiske punc-

tuate thus. With καταλλαγείς, cf. συναλλαγέντι 1, 2, 1, and καταλύσαι 1, 1, 10.

- § 2. τοὺs ἐππέαs, the object of κατακάνοι; ἄν is expressed with this verb, because it would be required if the sentence were changed into the oratio recta. See Gr. § 845, 4; it is to be understood with the optatives which follow in this sentence; for, according to the principle laid down by Krüg. Spr. 69, 7, 4., when two or more verbs follow each other in the same grammatical construction, if ἄν is expressed with the first, it may be omitted with the rest, but must be supplied mentally. κωλύσειε... ἐπιόντας, would restrain (them) in advancing from burning etc. The object of καίειν is to be gathered from the first section, where it is expressed. For the government, see Gr. § 271, 2. ποιήσειεν ῶστε; ποιεῖν is usually followed by the infin. alone. The intended result is expressed here more emphatically by using ὧστε. ἰδόντας ... διαγγεῖλαι, having seen the army of Cyrus to convey the tidings to the king. δια-, in compwith ἀγγεῖλαι, signifying through, has reference to the intervening space. Cf. in Latin internuntium esse. See also διαγγελθŷ, 2, 3, 7.
- § 3. δτι, to the effect that, introduces the substance of the letter expressed in the orativ obliqua. ώς αν δ. πλείστους, as many as possible. δύνηται, subjunct. instead of optat. which the general rule would require. Gr. § 327°, 1 and 2. ἐκέλευεν, sc. τὸν βασιλέα; φράσαι dependent on ἐκέλευεν and ὑποδέχεσθαι on φράσαι. αὐτόν, him, i. e. Orontes.
- § 4. ἀναγνούς, having read; from ἀναγιγνώσκω. —— ἐπτά belongs to τοὺς ἀρίστους. —— δέσθαι τὰ ὅπλα: cf. note on 5, 14.
- § 5. δς γε. Since he especially. The relative here is causal, and the particle γέ makes it emphatic. τοῖς άλλοις, to the others; i. e. both Greeks and Persians; all the others in distinction from Clearchus. προτιμηθῆναι μάλιστα; cf. 1, 4, 14. τῶν Ἑλλήνων limits δς. τὴν κρίσιν ὡς ἐγένετο, lit. the trial how it took place, i. e. how the trial was conducted; another instance of prolepsis or anticipation, cf. 1, 1, 5. οὐ . . . ἀπόρρητον, not forbidden to be spoken of, i. e. not to be kept secret; ἀπόρρητον qualifies ἡ κρίσις, but refers to it indefinitely only as a thing; cf. τοῦτο, 1, 5, 10. ἄρχειν τοῦ λόγου, began the conversation, (in this case, the trial); ἄρχω λόγου, I begin a conversation (in which others are to participate); ἄρχομαι λόγου, I begin an address (which I myself am to continue). Cf. 3, 2, 7.
- § 6. ανδρες φίλοι; cf. ανδ. στρατιώται, 1, 3, 9; ανδρες was the common mode of respectful address. We have no one word so generally used.

 πρός c. gen.; a common form of asseveration, more solemn than νη or μα with the accus. πρὸς δεῶν, in the presence of the gods, in the view of the gods. τουτουί. For the demonstrative (at the end of τούτον, see Gr. § 95, (ε). For the omission of the article, see Gr. § 246, Rem. 1.

- (b). aèros, always intensive in the nom. and in the oblique cases when in apposition with another pronoun or with a noun. ἐποίησα κ.τ.λ., lit. I effected that it seemed good to kim to cease etc. δεξιάν, right-hand, given in token of a solemn promise; hence by meton. promise, pledge.
- § 7. μετὰ ταῦτα; Cyrus here turns directly to Orontes. ἀπεκρίνατο δτι οδ, he replied, "no;" δτι is often used as the sign of a direct quotation, where we use only quotation marks; οδ = οὐκ ἔστιν. αὐτός, see note § 6 sup. οὐδέν, in nothing, accus. synec.; more emphatic than the simple negative οὐκ. ἀποστὰς εἰς, an abbreviated, but common form of expression for ἀποστὰς καὶ ἀπελθών εἰς. The Mysians like the Pisidians inhabited a mountainous country and maintained their independence against the Persians. Cf. 3, 2, 23 and 24. δ, τι ἐδύνω, sc. κακῶς ποιεῖν, in whatever you were able (to do injury). ἔφη = ὡμολόγει, Orontes said, yes. τὴν . . . δύναμιν, your own power (i. e. as the connection implies), how insufficient it was. τῆς ᾿Αρτέμιδος; probably the Ephesian Artemis (Diana), a divinity quite distinct from the Grecian Artemis, and especially worshiped among the Persians, (Diodor. 5, 77.)
- § 8. φανερός, manifest; more conveniently translated as an adv. openly (plotting against me). Cf. note on δήλος ήν, 1, 2, 11. δτι before οὐδέν, and οὐδ', sign of a direct quotation and consequently not to be translated. Cf. note on δτι § 7. οὐδὲν ἀδικηθείς, εc. ἐπιβουλεύων σοι φανερός γέγονα. "Η γάρ, yes for; "Η is in sense equivalent here to δμολογῶ, I acknowledge (it); hence the force of γάρ. ἀνάγκη, εc. ἐστί. With ἀνάγκη, we often find ἐστί omitted. γενοίμην, εc. φίλος σοι καὶ πιστός. Who has not seen the character of Orontes reproduced, on a smaller scale, in what we call "a spoiled child?"
- § 9. and physical (from anomalum) yudinu, express an opinion; boths and b, ti in an indirect question instead of tis, ti. tabe, as follows. Observe the distinction here made between tabe and taûta. With taûta, compare toiaûta, tootaúta, and oűtws; with tade, compare toiaûe, to odde, and &de. See Gr. § 303. toûtou pulatteodai, to be on our guard against this man. Whereas pulatteiu tiud signifies to guard any one. For the force of the Mid. voice (pulatteodai), see Gr. § 250. td... elvai, so far as relates to this man; accus. of limitation. Gr. § 279, 7; elvai has in such formulas, says Hertlein, a limiting sense like γ é, at least.
- § 10. έφη: sc. Κλέαρχος: (as Clearchus afterwards) related. της ζώνης, by the girdle, gen. of part. Gr. § 273, 3. (b). This is said to have been among the Persians a sign of condemnation to death. και οί συγ., even his relatives. οῖς προσετάχθη, lit. they to whom it was appointed led etc. Krüger reads οῖ προσετάχθη, to the place where it was appointed (to

them to lead him). —— ofrep, the very persons who;—rep is intensive: the antecedent of olvep is the subject of elder. —— end denotes the object or end without the idea of motion.

§ 11. obτε...oùδεls...no one ever beheld Orontes either etc.; for the negatives, see Gr. § 318, 6. —— εἰδώς, knowing, in opposition to the idea of εἰκάζων, conjecturing. —— ... Κλλοι Κλλως, some conjectured one thing; some, another. It is suggested on the strength of a passage in Herod. (7. 114.), that he may have been buried alive in the tent.

CHAP. VII.

- March to the vicinity of Cunaxa. Review of the forces at midnight;— Cyrus excites the enthusiasm of the Greeks by magnificent promises; after passing a trench dug by the king, not expecting an immediate engagement, the army marches somewhat negligently.
- § 1. μέσας νύκτας is used in the plur. says Krüger, because reference is had to the several parts (φυλακαί) into which the night was divided. els την έπ. εω, on the following morning; cf. 2, 3, 25; 4, 1, 15. The notion of direction towards is contained in these expressions. —— συν το στρατεθματι; cf. 1, 8, 1; σύν is not commonly expressed with this idea. Here however perspicuity requires it; for if the dat. stood without our, it might be connected either with μαχούμενον denoting the army of Cyrus; or with ηξειν denoting the army of the king. — μαχούμενον, fut. particip. denoting purpose. — κέρως, for the government, see Gr. § 275. 1. --- τοῦ δεξ. κέρως, and τοῦ εὐωνύμου: the right and the left wing of the Greeks is meant; cf. 1, 8, 4. The whole Grecian force constituted the right wing of the army of Cyrus; this place having been assigned them as the post of honor. It was also the post of danger in a Grecian army; for in case they were outflanked, the right side, not being covered with the shield, was more exposed than the left would be. —— airos, he himself, i. e. Cyrus.
- § 2. huépa, governed by au used as a preposition. Gr. § 289, Rem. $\pi\hat{\omega}s$, the direct interrogative, here used in an indirect question instead of $\delta\pi\omega s$; cf. τ l instead of δ,τ l, 1, 4, 13. advis maphres Sapphres voidde, he himself, encouraging, advised (them) as follows. maphres from mapairée; voidde, such things as follow; voodde, so many things as follow; vdde, the following things. Cf. also note on τ dde, 1, 6, 9.
- § 3. où àv0. . . . βαρβάρων, not because I am in want of barbarian men etc. For the government of àνθρώπων, see Gr. § 273, 5. (b). —— àμείνονας καὶ κρείγτους, better and braver, a pleonasm employed for emphasis.

- προσέλαβον, sc. όμας. όπως... άνδρες, see therefore that ye be men etc. Gr. § 330, 6. and Rem. 4. ής instead of ήν by attraction. Gr. § 332. 6. ὑπὸρ ής, for which, is thought to be the only instance of ὑπέρ and the gen. instead of the gen. alone with εὐδαιμονίζω. ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων, in preference to all that I have. The antecedent πάντων is here drawn into the relative clause, instead of ἀντὶ πάντων & ἔχω. Cf. δ εἶχε στράτευμα 1, 2, 1.
- § 4. The learner will distinguish between eldire (from olda) and 10nte (from $\epsilon l \delta o \nu$). —— $\gamma d \rho$, epexegetic; see L. & S. under $\gamma d \rho$, II. —— $\tau \delta$ πληθος, sc. εστί. — àνάσχησθε; for the force of the aor. subjunct. with av, see note 1, 4, 15. — τὰ άλλα . . . olous, in respect to the other things, I seem to myself to be even ashamed (considering) what sort of etc. It is usual to explain the construction of olous by supposing an ellipsis of Aoyıζόμενος or ενθυμούμενος. Would it not be simpler and more natural to supply mentally the antecedent of olous, namely τοιούτοις ανθρώποις, or ύπερ τοιούτων ανθρώπων (for this construction see Plat. Crito 45. ε.)? Thus: I seem to myself to be even ashamed on account of (or, in behalf of) such men as you shall know those who are in our country (to be). —— ἡμῖν is the ethical dat.; i. e. the dat. of the person who experiences joy or sorrow in view of the fact which is stated. Gr. § 284, (10). (d.) —— drepur. wous in the last sentence. — τοῖς σίκοι ζηλωτόν, an object of envy to those at home. — τὰ παρ' ἐμοὶ κ.τ.λ., to choose the things with me in preference to those at home. των σίκοι from the nom. τὰ σίκοι; τοῖς οίκοι (just above) is masc. from the nom. of olkos.
- § 5. καὶ μήν. In a similar connection in English, one would say, yes, but; certainly, but; see καὶ μήν in L. & S., in the alphabetic order.—
 δίὰ τὸ ἐν τοιούτφ κ.τ.λ., lit. on account of being at such a point of danger approaching; i. e. on account of being on the eve of danger so imminent; κινδύνου limits τοιούτφ.—— αν . . . τι, but if any thing shall have happened fortunately. τὶ refers indefinitely to the undertaking of Cyrus.—— μεμνήσθαι, perf. in form but pres. in meaning; cf. Lat. memini. Here the pres. is used instead of the fut. to denote the certainty of the future action. Cf. 7, 6, 38.—— ἔνιοι δέ, sc. λέγουσιν.—— μεμνώο, Gr. § 154, 8.—— βούλοιο, sc. ἀποδοῦναι.
- § 6. ἀλλά is often used by Xen. at the beginning of a speech made in reply to something going before. ἔστι . . . πρὸς . . . μέχρι: a verb of rest with a construction implying motion: cf. elσίν 1, 2, 7; reaches southward to the region where etc. διὰ χειμῶνα, sc. οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι. τούτων, these limits; dependent on μέσφ. Cf. 3, 4, 20.—
 τὰ . . . πάντα seems here to be the direct object of σατραπεύουσιν; but as this verb regularly governs the gen., perhaps πάντα should be considered

- a remote object, accus. of limitation, and the verb should be understood as used absolutely. Cf. 7à már7a 2, 1, 1.
- § 7. In the idea of $\eta\mu\epsilon\hat{i}s$, Cyrus would very naturally include those whom he was addressing, as well as himself; but by $\eta\mu\hat{a}s$ before $\delta\epsilon\hat{i}$ he must mean himself alone. The plural instead of the singular both of the first and second persons is almost as common in Greek as in English; and the changes from one number to the other are remarkably abrupt in Greek. Observe here the sudden change from $\eta\mu\hat{a}s$ to $\delta\epsilon\delta\omega\kappa a$, $\xi\chi\omega$, $\delta\hat{\omega}$. $\tau \omega \nu$, these domains (above mentioned). For the government of $\tau \omega \nu$ by $\epsilon\gamma\kappa\rho\alpha\tau\hat{\epsilon}s$, see Gr. § 275, 1. $\epsilon\omega\tau\epsilon$ followed by the indic. denotes a consequence or result, as something actual, and if made negative takes $\epsilon\hat{\omega}$; followed by the infin., it denotes a consequence or result merely as a thing supposed, and if made negative, takes $\mu\eta$. $\delta\epsilon\delta\omega\kappa\alpha$, $\mu\eta$, like the Latin versor ne. Gr. § 318, Rem. 6. $\kappa\alpha l$ $\sigma\tau\epsilon\phi\alpha\nu\nu$ $\chi\nu\nu\sigma\alpha\hat{\nu}\nu$, a golden crown also; i. e. in addition to all that had been promised before. A golden crown even among the republican Greeks was often given as a reward for distinguished services.
- § 8. of δè ταῦτα ἀκούσαντες, and those who had heard these things; not, and they having heard these things. ἐξήγγελλον, sc. ταῦτα. οἶ τε στρατηγοί. These words seem to be an interpolation, inasmuch as the generals are mentioned in § 2, as being present with Cyrus; and it would seem unnatural that they should repair to him again, after promises so flattering. σφίσιν distinguished from ἐαντοῖς, Gr. § 302, Rem. 3. ὁ δὲ . . . τὴν γνώμην, and he, having satisfied the mind of all. In such a connection, the Greek could say either τὴν γνώμην, or τὰς γνώμας. ἀπέπεμπε, sc. ἄπαντας.
- § 9. μη μάχεσθαι, not to fight, i. e. not to engage personally in the battle. έαυτῶν: dependent on ὕπισθεν. Gr. § 273, 8. (b). ὧδέ πας, somehow as follows. ήρετο, referred to ἐρωτάω, as a pres. tense corresponding in sense. Οἴει, 2d pers. sing. of οἴομαι; always used by the Attic writers instead of οἴη; so also βούλει and ὕψει ίτοι βούλομαι and ὕψομαι. Gr. § 116, 11. ἐμὸς δὲ ἀδελφός, being without the article, is indefinite: a brother of mine; δ ἐμὸς ἀδελφός would mean my brother: δέ in this clause stands without μέν in the preceding clause; so regularly, when two kindred qualities or designations are predicated of one person. Cf. φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρφ, 1, 7, 5. ταῦτα, these things, i. e. this power, this kingdom.
- § 10. dowis by meton, for those who carried the dowis; i. e. dwlira, heavy-armed men. By comparing the numbers here given with those in 1, 2, 9 and 1, 4, 3, deducting the number lost 1, 2, 25., it will appear that the heavy-armed were considerably diminished and the targeteers increased. Some of the heavy-armed men may in the mean time have

- § 11. έκατον καὶ είκοσι μυριάδες: probably an exaggeration. Plut. Artax. 13. represents Ctesias (who was present with Artaxerxes as his physician), as saying that the number present in the battle amounted to only forty myriads. —— άλλοι δὲ ἦσαν, and there were others; or as we should say, and there were besides. Cf. άλλοι 1, 8, 9. —— πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, in front of the king himself; the article is wanting before βασιλέως, because it has the force of a proper noun. Gr. § 244, 7.
- § 12. καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες. Krüger following Weiske questions whether these words belong to the text; yet they are retained by other editors. μυριάδων ἕκαστος, sc. ἄρχων. τῆς μάχης, dependent on ὑστέρησε. Gr. § 275, 1. ἡμέρας; the dat. would be more usual, cf. 1, 2, 25. Why Abrocamas, who is said (1, 4, 18.) to have been before Cyrus, was too late for the engagement does not appear from the narrative. It is not improbable that he intentionally loitered, till the contest between the two candidates for the throne was decided.
- § 13. & c. gen. out of, out from among; wapd c. gen. from the side of, from the presence of (in Attic prose with the name of a person); and c. gen. from (in a general sense; usually with the name of a thing).——
 \tau\in\text{v} \tau\text{v} \tau\text{v} \text{(the second)} dependent on the antecedent of of: those of the enemy who etc. —— \tau\in\text{v}\tau, the same things; observe how this word differs in form from \tau\in\text{v}\tau just above.
- § 14. $\tau \hat{\varphi}$ στρατεύματι, dat. of accompaniment. Gr. § 285, Rem. 2. Sometimes, though less frequently, σύν is expressed with the dat. in this sense. Cf. 1, 7. 1. δρυκτή, artificial (in opposition to the idea that it was produced by any natural cause). The fact of his meeting with this ditch indicated to Cyrus that the forces of the king were near and prepared for battle. Hence the force of γάρ after κατά. δργυιαί. The more usual construction would be the gen. limiting τάφρος; cf. σταδίων 1, 4, 11; πλέθρου 1, 4, 9 and 1, 4, 4; also just below § 16, ποδών limiting πάροδος. Here δργυιαί is grammatically in apposition with τάφρος. Cf. 3, 4, 7; 4, 8, 16.
- § 15. $\epsilon\pi l$, denoting extension over. Gr. § 296. 111. (b). One might rather expect the accus. without a prep. here. $\mu \epsilon \chi \rho \iota \tau o \hat{\nu}$ Mydlas $\tau \epsilon l \chi o \nu s$, as far as to the wall of Media. This was built by one of the last Babylonian kings (before Babylon fell into the hands of the Persians), as a defence to the open country against the Medes; who after the fall of the Assyrian empire had possession of the upper Tigris. It extended entirely across from the Euphrates to the Tigris. It is still at the present day in some places from fifty to sixty feet wide, and from thirty to forty feet in

height. It is called by the Arabs, Sidd-Nimrad, i. e. Nimrod's wall. The part nearest to the Euphrates was probably dilapidated in the time of Xen., and not seen from the line of march; so that the distance, twelve parasange, was something which was merely reported to him; the use of $\mu \in \chi \rho \iota$ is at all events geographically inaccurate. The sentence included in brackets is evidently an interpolation, as was first shown by Rennel. is the gloss of some person who had an indistinct idea of the four great canals which lower down the river, flow from the Euphrates into the Tigris (not, as here stated, in the opposite direction); and who confounded these canals with the ditch mentioned by Xenophon. Such in substance is the note of Kiepert. On the other hand Grote in a note on chap. 70, remarks, "subsequent observations, recently made known by Colonel Rawlinson to the Geographical Society, have contradicted the views of Dr. Ross," (the same with those of Kiepert,) "and have shown that the wall of Media, in the line here assigned to it, has no evidence to rest upon." "As our knowledge now stands, there is not a single point mentioned by Xen. in Babylonia which can be positively verified except Babylon itself,—and Pylae, which is known pretty nearly as the spot where Babylonia proper commences." For a more full discussion of the subject, see Grote, ch. 70. --- διαλείπουσι . . . παρασάγγην, and are a parasang apart; έκάστη, in apposition with the subject of διαλείπουσι.

- § 16. rápodos overh. The completion of the ditch through this remaining space of twenty feet, was doubtless postponed by the king till the last moment, in order that the trade on the N. E. bank of the river might not be stopped before necessity required. That it was not already completed before the arrival of the army indicates that Cyrus had surprised the king by his rapid march. noieî, historic pres.; the Eng. idiom requires here the pluperf. Cf. 8, 4, 12. nposeranivova, particip. after a verbum sentiendi. Gr. § 310. 4. (a).
- § 17. $\pi a \rho \hat{\eta} \lambda \theta \epsilon$ καὶ ἐγένοντο: observe the sudden change in number. Cf. ἐγένετο καὶ ἐσκήνησαν 4, 2, 22; γίγνεσθαι with local adverbs or prepositions (ἐν, ἐς, κατά, ἐπί, ὑπέρ) is often translated to come. μέν, the correlative of δέ § 20. ὑποχωρούντων agrees with $I\pi\pi\omega\nu$ καὶ ἀνθρώπων. $\bar{\eta}\sigma\alpha\nu$, cf. 1, 2, 23.
- § 18. τον Αμβρακιώτην, the Ambraciot. Ambracia was a city in Epirus; it is now called Arta. δτι . . . πρότερον, because on the eleventh day before (reckoning back) from that day. δτι before βασιλεύς introduces the oratio recta. Cf. note on ὅτι 1, 6, 7. δέκα ἡμερῶν, within ten days. See Gr. § 273, 4. (b). ἔτι, after that, at all. οὐ μαχεῖται. A conditional clause always requires the neg. μή; hence Krüger reads εἰ μὴ κ.τ.λ., omitting οὐ before μαχεῖται; but the reading in the text seems to be genuine,—and οὐ μαχεῖται, as a repetition of the words

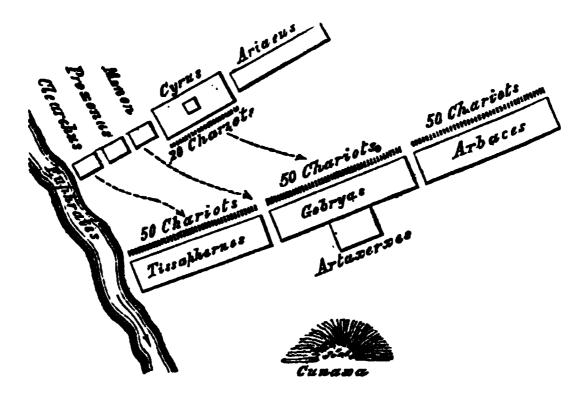
of the soothsayer, seems natural and forcible. We must understand ob, not as qualifying the whole conditional clause, but μαχεῖται alone. See Gr. § 318, Rem. 1. —— ἐὰν δ' ἀληθεύσης, conditional fut. perf. Cf. note 1, 4, 15. —— αἱ δ. ἡμ., the ten days, i. e. those above mentioned.

- § 19. ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχ-, had abandoned the idea of fighting. For the government of τοῦ μάχεσθαι, see Gr. § 271. 2.
- § 20. τὸ πολύ, cf. note on 1, 4, 13. αὐτῷ, Gr. § 284. (10). ἀνατεταραγμένον, without military order; from ἀναταράσσω. τοῖς στρατιώταις, dependent on ήγοντο as dat. commodi. Gr. § 284, Rem. 4.

CHAP. VIII.

Battle of Cunaxa and death of Cyrus.

- § 1. Kal hon τε... κal... And already not only... but... See Gr. § 321, 1. (a). ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθ.: about (the time of) full market; i. e. from 10 A. M. to 12 M. ὁ σταθμός, here used in the strict sense, the station, the place where they were to halt. καταλύειν, to put an end to (the march), to halt. Cf. 1, 10, 19. τῶν πιστῶν, depends, as is often the case with the gen., directly on the proper name, without the expression of τὶς: cf. τῶν ἀμφὶ κ.τ.λ., 1, 2, 3. ἀνὰ κράτος, at full speed, μετὰ πάσης σπουδῆς, Suid. τῷ ἴππφ, see Gr. § 285, Rem. 2. ἐβόα, from βοάω. ὅτι, here again not to be translated, since it is followed by the oratio recta. σὺν τῷ στρατεύματι, cf. 1, 7, 1. ὡς εἰς, as if for, apparently for. Cf. 1, 8, 23.
- § 2. aὐτίκα qualifies ἐπιπεσεῖσθαι. ἐδόκουν οἱ Ελληνες καὶ πάντες δέ, the Greeks and also all imagined; δέ we translate and; καί, also. Ci. δὲ καί, 1, 2, 2 and 7, and 8, and 9. ἐπιπεσεῖσθαι, εc. βασιλέα, that the king would fall upon them etc. The battle, about to be described, was fought in the autumn of 401, B. C., not far from the village of Cunaxa (as we learn from Plut. Artax. 8.); and hence it is called in history the battle of Cunaxa. According to 2, 2, 6., this place was three hundred and sixty stadia (about fifty miles) from Babylon. Plutarch, however, in the passage above referred to, says it was five hundred stadia from Babylon.
- § 3. Κῦρός τε...τοῖς τε. These clauses are connected and made correlative by τέ. ἐνέδυ (from ἐνδύω) put on. τὰ παλτά, cf. note 1, 5, 15. ἐξοπλίζεσθαι, to equip themselves fully. It appears from 1, 7, 20. that a portion of the heavy armor which was necessary for a full equipment had been laid on the wagons and beasts of burden. ἕκαστον, subject of καθίστασθαι.



PLAN OF THE BATTLE OF CUNAXA.

- § 4. τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων, occupying the right (parts) of the wing. The whole Grecian force constituted the right wing of the army (see note on 1, 7, 1.); and of this wing Clearchus occupied the extreme right. See plan of the battle. —— ἐχόμενος, being next. See L. & S., B. 2. —— Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα, and Menon and his army.
- § 5. els, to the number of. Gr. § 290, 2. (1.) (b.) wapd, near. Gr. § 297, 111. (c.) fornour. For the difference between the 1st and 2d aor. of this verb, see Gr. § 173, Rem. 2.
- § 6. Kῦρος δὲ καὶ οἱ ἰππεῖς, εκ. ἔστησαν, which is expressed above § 5. It is conjectured also that κατὰ τὸ μέσον has been dropped from the text; since we should expect that his position in the army would be mentioned here. Cf. § 22 below. —— αὐτοί, they themselves, i. e. the men in distinction from their horses, which also had defensive armor (§ 7). —— ψιλήν, unarmed; not absolutely bare, but without helmet. He had on a τιάρα, according to Plutarch; who in describing the death of Cyrus (Artax. 11.) says ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου. —— λέγεται, see Introduction § 6.
- § 7. In the treatise on horsemanship (De re eq. 12, 8), Xen. says, it is necessary to equip the horse also with frontlet (properwaldion), and breastplate (properpolition), and cuisses (properpolition); for these at the same time serve as cuisses for the rider also. These last words explain the reason why the paramploia, which are mentioned in § 6, are not again mentioned in this section. —— $\mu \alpha \chi \alpha l \rho \alpha s$. 'Ellow's, Grecian swords. The $\mu \alpha \chi \alpha l \rho \alpha s$ was slightly curved and used for striking; the Elpos was straight and pointed, and was used like a dagger.

- § 8. τέ... καί. See note 1, 8, 1. χρόνφ... δετερον, εc. ἐφάνη, and in no considerable time afterwards, it appeared etc. τὶς after μελανία and also after χαλκός, denotes the indistinctness with which they were seen, owing to the distance. ἐπὶ πολύ, reaching afar off. ἐγγύτερον, like other adverbs of place, is often used with είναι οτ γίγνεσθαι as an indeclinable adjective. Cf. πλησίον 1, 8, 1; and ἐγγύτερον 4, 7, 28.
- § 9. λευκοθώρακες. Perhaps these white corselets were of linen. In the Cyr. 6, 4, 2., it is said of Abradatas the Assyrian, ξμελλε τον λινοῦν δώρακα, δς ἐπιχώριος ἢν, ἐνδύεσθαι. ἐχόμενοι, cf. above (§ 4) ἐχόμενος. γερροφόροι. The γέρρον was a rectangular shield, of wicker frame and covered with leather. Αἰγύπτιοι. As Egypt was not at that time under the dominion of Persia (2, 1, 14.), it is probable that the Egyptians here mentioned were the descendants of those who had received a residence in Asia from the elder Cyrus. See Cyr. 7, 1, 45. κατὰ ἔθνη, in separate nations; this was the Persian custom. Herod. 7, 60 and 100. ἐπορεύετο agrees with ἔθνος, which is in apposition with πάντες οδτοι. It cannot well be rendered literally into English. Cf. Οδτοι ἄλλος ἄλλα λέγει, 2, 1, 15.
- § 10. ἄρματα, sc. ἐπορεύετο, which had just before been expressed.—
 διαλείποντα συχνόν, a considerable space apart. ἐκ τῶν . . ἀποτεταμένα (from ἀποτείνω), projecting out from etc. εἰς πλάγιον, in an oblique direction. καὶ . . . βλέποντα, and (others) pointing (lit. looking) towards the ground. ἡ δὲ γνώμη ἢν, and the plan was. ὡς εἰς . . . ἐλῶντα, apparently to drive into etc. ἐλῶντα, fut. act. particip. from ἐλαύνω. The fut. ἐλάσω instead of ἐλῶ is extremely rare except in later writers. (Gr. § 158, 3.) ἐλῶντα and διακόψοντα are in the accus. absol., with τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα understood. For the two principal forms of the accus. abs. see Gr. § 312, 5 and 6.
- § 11. εἶπεν, 1, 7, 4. τοῖε Ελλησι belongs in idea both with καλέσας and παρεκελεύετο. When two connected verbs take a common object, but require a different case, the object is expressed but once, and commonly in the case which the nearest verb requires. Krüg. Sprachlehre § 60, 5. σεγŷ ὡς ἀνυστόν, ας silently ας possible (not as L. & S. sub ἀνυστόν render, ας stilly etc.); σεγŷ, in silence, opposed to the idea of shouting and screaming (κραυγŷ); ἡσυχŷ, quietly, opposed to the idea of noise of any kind.
- § 12. τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν, cried aloud to Clearchus to lead. ἐβόα, as frequently λέγειν and εἰπεῖν, contains the idea of κελεύειν and hence takes the infin., cf. ἔλεγε, 1, 3, 8. —— κατά, against, Gr. § 292. II. (1.) (a.) —— ἡμῖν, for the government, see Gr. § 284. (11.) —— πεποίηται. The perf. expresses the certainty of the future action, by representing it as already completed.

- \$ 13. τὸ μέσον. For the difference between μέσος before and μέσος after the article, see Gr. § 245, Rem. 5; στίφος, a body of men in close array; ὁρῶν κ.τ.λ., beholding the central body in close array; i. e. τοὺς ἐξακισχιλίους ἐππεῖς, 1, 7, 11 and 1, 8, 24. ἀκούων Κύρου, hearing from Cyrus; for the different constructions of ἀκούω, see Gr. § 273, Rem. 19. ἔξω ὅντα . . . βασιλέα, that the king was beyond the left wing; for the accus, and particip. (instead of the accus, and infin.) after verba sentiendi, see Gr. § 310, 4. τῶν ἑαυτοῦ, lit. of those of himself, i. e. of his own forces. Cf. τοὺς ἑαυτοῦ, 1, 2, 15. ἀλλ' and the repetition of ὁ Κλέαρ-χος is occasioned by the insertion of the explanatory sentence τοσοῦτον γάρ κ.τ.λ. δμως, nevertheless; i. e. although Cyrus commanded it, nevertheless Clearchus refused etc. αὐτῷ μέλοι, it would concern him, i. e. he would take care. ὅπως καλῶς ἔχοι, that it should be well; ἔχοι is impers.
- § 14. δμαλῶς, in an even line, cf. ἐν τσφ § 11 above. ἔτι ἐν τφ αὐτφ μένον, still remaining in the same (place). ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων, of those still coming up, i. e. from the march. οὐ πάνυ πρὸς, not very close to,—the adv. here qualifying the preposition; cf. ὡς qualifying εἰς § 1 above. κατεθεᾶτο . . ἀποβλέπων, he took a view in each direction looking away etc.
- § 15. Heroφων 'Aθηναίος, Xenophon an Athenian is here mentioned for the first time in the Anabasis; and, as always hereafter, in the 3d person. Cf. Introduction § 6. ὑπελάσας (from ὑπελαύνω), having rode up. ἐπιστήσας sc. τὸν ἴππον, having halted. It appears from παρελαύνων just above, that he was previously riding along. τὰ ἰερά, the omens from the entrails of the victims; τὰ σφάγια the omens from the motions of the victims. The repetition of καλά is emphatic. With lepá and σφάγια understand είη.
- § 16. δτι is here again followed by the oratio recta. τὸ σύνθημα, the war-cry, as Krüger interprets it; or, as it is commonly understood, the watch-word. From what follows in this connection as well as from Cyr. 3, 8, 58., it appears that the watchword (σύνθημα) was first communicated along the ranks to the extreme lines and then back again; and that the paean (the battle-song) was then sung. The σύνθημα answered a double purpose:—first, it expressed some sentiment calculated to inspire courage before the battle; and secondly, it was used as a watchword in the engagement if the different ranks of the same army at any time came in collision with one another. και δε, and he, refers only to a person; and is used only in the nom. case; the corresponding accus, would be και τόν instead of και δν. δ δέ, and he, i. e. Clearchus; or if instead of δ δὲ Κλέαρχος είπεν just above (the reading which Hertlein adopts from Dindorf), we should read δ δὲ Εενοφῶν είπεν (with Krüger and others), then of course δ δὲ before ἀπεκρίνοτο would mean Xenophon. Ζεὺς σωτήρ και νίκη.

Some expression denoting good fortune would naturally be cheen for a watchword. Thus in 6, 5, 25. we have Zeùs σωτήρ, 'Ηρακλής ἡγεμών; in Cyr. 3, 3, 58. Zeùs σύμμαχος καὶ ἡγεμών; and in Cyr. 7, 1, 10. Zeùs σωτήρ καὶ ἡγεμών.

- § 17. 'AAAd denotes the sudden turn in his thoughts, from the doubt which filled his mind when he asked "what the noise was" in the Grecian ranks, to the animation with which he said, "I both accept it, and let it be" (thus). With àλλά in this place, cf. àλλά 1, 7, 6. δέχομαι is the proper expression of one who recognizes a favorable sign and appropriates it to himself. Cf. Herod. 9. 91; cf. also accipio in Latin. Virg. Aen. 12. 260.

 τοῦτο, this (i. e. σωτηρία καὶ νίκη). τὰ φάλαγγε: one might expect τὰ φάλ. as the noun is fem.; but the fem. form τά occurs only a few times and that in the poets; ταῖν in the gen. and dat. is more common than τά and found even in prose; but τοῖν for the fem. as well as masc. and neut. is much more common than ταῖν. προήρχοντο, began first (i. e. πρὸ τῶν βαρβάρων, before the barbarians belonging to the army of Cyrus) to go etc.
- § 18. πορευομένων, gen. abs. sc. αὐτῶν. τὸ ἐπιλειπόμενον, the part which was left behind, in allusion to ἐξεκύμαινε (projected forward as a surge rises from a great body of water). δρόμφ δεῖν, to hasten at a running pace. οἰόνπερ, in such a manner as, or more simply, as. Ἐννάλιος, commonly considered another name of ᾿Αρης. ἐλελίζω and the synon. word ἀλαλάζω are from ἐλελεῦ and ἀλαλά, the actual words which were shouted in marching against the enemy, after singing the παιάν. λέγουσι, cf. § 6 above, and Introduction § 6. τοῖς ἵπποις, the horses here spoken of were attached probably to the scythe-bearing chariots (§ 10 above), which went in front of the enemy and were intended to break the ranks of the Greeks.
- § 19. ἐξικνεῖσθαι, sc. αὐτῶν; for the infin. after πρίν, see Gr. § 337. 9.
 —— κατὰ κράτος, lit. according to their power, i. e. with all their might. Cf. ἀνὰ κράτος 1, 8, 1.
- § 20. ἐφέροντο with the neut. plur. Cf. ħσαν 1, 2, 23. τὰ μὲν . . .
 τὰ δέ, some . . . others, distributive clauses in apposition with τὰ ἄρματα.
 ἡνιόχων dependent on κενά. Gr. § 271, 3. προίδοιεν, sc. τὰ ἄρματα. ἔστι δ' ὅστις, now and then one however (of the Greeks). For the analysis of the expression, see Gr. § 331, Rem. 4. ἐκπλαγείς (from ἐκπλήσσω), having been terrified, and thus losing self-possession. οὐδὲ τοῦτον παθεῖν, not even this one suffered etc. Instead of τοῦτον, one would rather expect τούτους. See however τούτω 3, 3, 18. οὐδ' ἄλλος δὲ . . . οὐδείς, and not even any other etc. οὐδὲ—δέ, in a negative correspond to καὶ—δέ in an affirmative clause.
 - § 21. τὸ καθ' αὐτούς, that which was opposed to themselves. —— οὐδ'

Es, not even thus; Es in the sense of obtws is not uncommon after καί, οὐδέ, and μηδέ; observe that it is oxytone in this sense, but in every other an atonic. — ἐξήχθη (from ἐξάγω), was he induced. — συνεσπειραμένην, (from συσπείρω), drawn closely together; agrees with τὴν . . . τάξω. All which intervenes between τήν and τάξω is of the nature of an adjective qualifying the noun τάξω. — ἐπεμελεῖτο . . βασιλεύς, he narrowly watched what the king would do. By the general rule (Gr. § 327°, 1.) we should expect the optat. This verb is another added to the many examples already pointed out, of a sudden transition from a dependent to the form of an independent construction. — ἤδει (from οἶδα) αὐτὸν ὅτι, lit. he knew him that; another instance of anticipation. Cf. 1, 1, 5 and 1, 6, 5. — μέσον: one would naturally expect τὸ μέσον; yet μέσον, like δεξιόν and εὐώνυμον, denoting a part of the line of battle, often stands without the article. Cf. 1, 8, 13 and 1, 8, 23.

- § 22. τό shows that αὐτῶν is grammatically connected with μέσον; their own centre: ἡγοῦνται. Several editions have ἡγοῦντο; Hertlein, following Dindorf, has the pres. tense. —— καὶ . . . καί, not only . . . but also. —— ἐν ἀσφαλεστάτφ, in the safest (position). —— ἡν . . . ἐκατέρωθεν, if their force may be on both sides of them; αὐτῶν being dependent on the adv of place. Krūger reads ἡν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν ἢ, if their own strength may be on both sides. —— αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα dependent on νομίζοντες.
- § 23. έξω ἐγένετο, lit. became without, i. e. extended beyond. —— ἐκ τοῦ ἀντίου, from the opposite side. —— αὐτῷ and αὐτοῦ mean the king; αὐτοῦ is dependent on ἔμπροσθεν, and τοῖς τεταγμένοις on ἐμάχετο.
- § 24. δείσας μή, having feared that; δείσας from δέδοικα which though perf. in form, is present in meaning.—— γενόμενος, sc. βασιλεύς.—— κατακόψη, the general rule would require the optat. here. See note on ποιήσει § 21 above.—— τοὺς έξακισχιλίους, being thrown to the end of the sentence, presents the contrast to έξακοσίοις more strikingly.
- § 25. els τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, having rushed on in the pursuit.——σχεδόν, chiefly; ol ὁμοτράπεζοι, table companions, called also (1, 9, 31.) συντράπεζοι.
- § 26. καθορφ, he descries. οὐκ ἡνέσχετο, he did not contain himself. καίει, strikes (him), with the spear, according to Ctesias (see Plut. Artax. 11.); although the verb καίει does not necessarily imply any thing more than the use of a missile. See Cyr. 7, 1, 34. Concerning Ctesias, see Introduc. § 7. καί . . . φησι; an independent added to a relative sentence; cf. καί . . . δὲ . . . ἀπέδειξε, added to ἡs . . . ἐποίησε, 1, 1, 2.
- § 27. μαχόμενοι. One would expect here the gen. abs. The nomin. can however stand, says Hertlein, because the following subject δπόσοι constitutes a part of those of whom μαχόμενοι is predicated. Cf. δέμενοι 2,

- 2, 8. and καταλιπόντες 5, 2, 21. όπόσοι . . . Κτησίας λέγει, how many otc. Ctesias relates. ἐκείνψ, i. e. τῷ βασιλεῖ. ἔκειντο, like the Lat. jacere, lay (dead).
- § 28. δ... Βεράπων, the attendant most devoted to him of (all) his officers.

 —— περιπεσεῖν, dependent on λέγεται. The preposition (περι-) suggests that he threw his arms around the body of Cyrus.
- § 29. Κύρφ dependent on ἐπι- in composition. οἱ δέ, sc. φασί. ἐπισφάξασθαι instead of ἐπισφάξαι which occurred in the last clause. See Gr. § 250. We have here ἐαυτόν as the object of ἐπισφάξασθαι. It is added both for perspicuity and for emphasis:—he (himself) elew himself:— the expression being almost equivalent, says Krüger, to αὐτὸς ἐαυτὸν κ.τ.λ.

CHAP. IX.

Character of Cyrus.

- § 1. των... γενομένων, who have lived since the elder Cyrus,—the founder of the Persian empire; the subject of Xenophon's Cyropaedia. What he says here of Cyrus the Younger is the highest possible eulogy.—παρά, c. gen. in connection with the pass. occurs chiefly with verbs of saying or communicating. Gr. § 251, Rem. 4. Κύρου ἐν πείρα γενέσθαι, to have been in intimate acquaintance with Cyrus. Κύρου depends on πείρα. Cf. the synonymous expression ἐμπείρως αὐτοῦ ἔχειν, to be intimately acquainted with him, 2, 6, 1.
- § 2. πρώτον μέν, a correlative with έπει δέ § 6. πάντων πάντα, of all in all respects. For a similar paranomasia, see 2, 5, 7. πάντη . . . πάντα . . . πανταχŷ πάντων; 2, 6, 7. πανταχοῦ πάντες; 4, 1, 28. πολλαῦ πολλοῦ.
- § 3. al βασιλέως δύραι was the common expression for the court of the (Persian) king. —— For the accentuation and meaning of ξστι, see Gr. § 35, 1.
- § 4. ἀκούουσι connected by καί to Seûrrai, behold and hear of; καὶ τοὺς τίμ... καὶ ἄλλους, both those who are honored etc., and others etc.— εὐθὺς παίδες ὅντες, immediately being (yet) boys, i. e. from their boyhood onward.—— ἄρχειν. This they learn through the example of the king.
- § 5. alδημονέστατος μέν πρώτον, instead of πρώτον μέν alδημ.; the present arrangement gives more prominence to the adjective. πείθεσθαι with its clause is in the same construction with είναι, to which it is connected by τέ: καὶ . . . μᾶλλον, even more than those who were inferior to himself (in rank); ἐαυτοῦ governed by the comparative immediately following. With φιλιππότατος supply from the preceding clause

- elvas; and with χρησθαι, εδόκει. έκρινον is most naturally explained by Krüger as impers.; like λέγουσι and φασί, Gr. § 238, 5. (c.): men judged him to be etc. (In German, man urtheilte.) τῶν... ἔργων depends on φιλομαθέστατον είναι in the same way as the gen. on verbs denoting a state or affection of the mind. Gr. § 274, 1; in respect to the actions etc., to be most fond of learning etc. τοξικής and ἀκοντίσεως are in apposition with ἔργων.
- § 6. ἐπιφερομένην, attacking (him). συμπεσών (from συμπίπτω), having grappled with (it). τὰ μὲν ἔπαθεν, he suffered some things. The strict antithesis to this would be τὰ δ' ἐποίησεν, but he achieved other things; and such a clause would be followed by a specification of what he did. The actual construction is briefer; instead of τὰ δὲ κ.τ.λ., we have τέλος δέ, but finally; and then the statement of what he did. κατέκανε from κατακαίνω = κατακτείνω. πολλοῖς μακαριστόν, most happy in the view of many. For the construction of this dat., see Gr. § 284, (10).
- § 7. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη; in the year 407, B. C. Φρυγία ἡ μεγάλη, so called to distinguish it from Φρυγία ἡ παρ' Ἑλλήσποντον. The chief city of the former was Celaenae. See map. καὶ πάντων, of all also; not only of the forces of his own satrapy, but of all also who etc. οἶς καθήκει, on whom it is incumbent, i. e. who are required. εἰς Κασ. πεδίον. The plain of Castolus seems to have been the rendezvous of the military forces from the greater part of western Asia Minor. Such places were appointed throughout the Persian empire. Cf. Oecon. 4. 6. μέν, after πρώτον, is a correlative of δέ after φανερός, § 11 below. περὶ πλείστον, of the greatest importance. Gr. § 295, 3, 1. (d). εἰ . . συνθοῦτο, if he made peace with any one, and if he made a trêaty with any one. σπένδομαι, says Krüger, implies previous hostility, συντίθεμαι suggests no such collateral notion. Observe the difference in form between the dat. of τὶς which we have in this clause, and the dat. of the article. μηδὲν ψεύδεσθαι depends on ποιοῖτο.
- § 8. και γὰρ οδν, and (there was proof of this) for on this account, etc. These words are used to connect sentences (καί), which express a fixed fact (οδν), as a proof (γάρ) of that which goes before. οἱ ἄνδρες, εc. ἐπιτρεπόμενοι: not only the cities, but the (individual) men etc. παρά, contrary to. Gr. § 297, 111, (1.) (b.) ἀν παθεῖν (fut. in meaning), that he would suffer. See Gr. § 260, Rem. 10.
- § 9. τοιγαροῦν has the same force as καὶ γὰρ οδν with the exception that τοί is intensive and καί connective. πᾶσαι αὶ πόλεις, all the cities, i. e. in Ionia; cf. 1, 1, 6. ἀντί, instead of, Gr. § 287, 1. (2.) (b.) τοὺς φεύγοντας προέσθαι, to abandon the exiles. Cf. 1, 1, 7 and 1, 2, 2. προέσθαι from προίημι. The exiles whom Cyrus had received were the political enemies of the dominant party in Miletus, and hence the

ground of their fear. Probably the exiles belonged to the aristocratic party.

- § 10. και before γάρ is a correlative of και before έλεγεν,—not only, but also. δτι . . . προοῦτο, that he would never abandon (any), sc. τινάς, or better perhaps τινά, (cf. τ\s . . . αὐτούς, 1, 4, 8.) ἄπαξ, once for all. ἔτι μείους, still fewer. ἔτι . . . πράξειαν, and should be still less fortunate; κακῶς πράττειν, to be unfortunate; εδ οτ καλῶς πράττειν, to be fortunate; κακῶς ποιεῦν, to do harm (to some one); εδ οτ καλῶς ποιεῦν, to do good (to some one); so also ἀγαθόν, οτ κακόν with ποιεῦν τινα, to do good, or, ill to any one; cf. § 11.
- § 11. φανερός δ' ην . . . νικῶν πειρώμενος, lit. he was plain attempting to surpass (him); i. e. it was plain that he etc. Cf. note on δηλος ην, 1, 2. 11.

 —— For the two accusatives with ποιήσειεν, see Gr. § 280, 2. —— εὐχην αὐτοῦ, a prayer of his, indefinite; την εὐχην αὐτοῦ would be rendered his prayer; ώς εὕχοιτο, that he prayed etc. —— ἔστε νικώη . . . ἀλεξόμενος, until, in requiting, he should surpass etc. This was a common sentiment among the Greeks, cf. Isocra. 1. 26. How different and how much better is the Christian principle!
- § 12. $\pi\lambda\epsilon\hat{i}\sigma\tauoi\delta\eta$. The superlative is often strengthened by $\delta\eta$. Cf. 1, 9, 18 and 20. See Gr. § 315, 2. adrôf évi ye àrdoi, lit. to him one man at least. The English idiom requires some change of construction in rendering; e. g. A far greater number desired . . . to him than to any other one man. $\tau\hat{\omega}\nu$ é ϕ $\dot{\eta}\mu\hat{\omega}\nu$, of those contemporary with us, limits évi ye àrdoi; for $d\pi i$ c. gen., see Gr. § 296, (2). $\pi\rhooi\sigma\theta ai$, (to give up, to surrender,) is here used in a connection somewhat different from that in § 9 above.
- § 13. οὐ μὲν δὴ οὐδέ, lit. not indeed not even, or more simply and in an Eng. idiom, nor indeed. μέν in this clause is considered synonymous with μήν; so also in the phrases ἀλλὰ μὲν δή, κὰὶ μὲν δή, οὐ μὲν δή, cf. 2, 2, 3; 3, 2, 14. εἴα from ἐἀω. καταγελᾶν; some supply αὐτοῦ, i. e. Κύρου; others, τῶν νόμων; but it seems more natural and forcible to consider it as absolute. See L. & S. στερομένους, deprived of, with a perf. signification, see Gr. § 161, 21. ἐγένετο, it happened, nearly = ἐξῆν, it was permitted. ἔχοντι... προχωροίη, having whatever might be convenient, sc. to him to have; ἔχειν with προχωροίη is suggested by ἔχοντι. Schneider's interpretation, which is followed by Krüger, seems too forced and is consequently not given here.
- § 14. τούς γε μέντοι ἀγαθούς, but those at least who were good; μέντοι is here as usual intensive and slightly adversative; that which follows being opposed to the idea of severity contained in the preceding section. εἰς πόλεμον, for war, Gr. § 290, 2. (3.) (a.) πρῶτον μέν belongs in meaning to ἄρχοντας ἐποίει, as though the intervening clause were in a dependent construction, πολέμου αὐτῷ ὅντος. Clauses logically subor-

- dinate are not unfrequently made coordinate. Cf. 3, 1, 26; 3, 2, 4.

 καὶ αὐτός, himself also, not merely his army. ἐώρα (from ὁράω), see
 Gr. § 167, 4. καὶ before ἄρχοντας a correlative of καὶ before ἄλλη.

 ἢς κατ. χώρας, for τῆς χώρας ἡν κατ.: cf. ἢς ἄρχοι χώρας, 1, 9, 19;
 and the note on δσον ἢν αὐτῷ στράτευμα 1, 2, 1.
- § 15. δστε φαίνεσθαι . . . ἀξιοῦν, so that he appeared to think it proper, etc. —— Κῦρον αἰσθ-, more expressive than αὐτὸν αἰσθήσεσθαι.
- § 16. els, in respect to; cf. 2, 6, 30. γέ, thus united with μήν, presents with more point and emphasis than δέ a transition to another and important thought. Cf. § 20 below. ἐπιδείκνυσθαι, (mid.) to exhibit kimself, to be conspicuous. περὶ παντός, all-important; cf. περὶ πλείστου, § 7 above. τούτους referring to τὶς; cf. 1, 4, 8. αὐτούς. ἐκ τοῦ ἀδίκου, by unjust means, unjustly; cf. ἐκ τοῦ δικαίου, § 19.
- § 17. ἄλλα τε πολλά... καί, not only many other things... but especially; when τέ... καί are correlative, the second member is joined emphatically to the first. Cf. Lat. quum—tum. Gr. § 321, 1. (c.)—
 δικαίως αδτῷ διεχ— were accomplished for him justly; αὐτῷ, for him, not as dat. of agent by him; δικαίως is predicated of the just actions, not of Cyrus, but of those who served him.— ἀληθινῷ, true, genuine, in opposition to the idea of spurious or counterfeit; ἀληθής, true, in opposition to the idea false or untrue.— ἔπλευσαν. Xen. evidently has in mind the Grecian soldiers particularly.— είναι; for the difference between the infin. and particip. after γιγνώσκω, see Gr. § 311, 4.— κατὰ μῆνα, monthly, payment being made by the month; cf. 1, 3, 21.
- § 18. ἀλλὰ μήν, but further, used to denote a transition to some new topic. ἀχάριστον, without thanks, i. e. unrequited, qualifies προθυμίαν. κράτιστοι δή, see note on πλείστοι δή, § 12 above. There were said to arise to Cyrus the very best supporters (servants) in every enterprise.
- § 19. el dé τινα... δικαίου, and if he saw that any one was skilful as a manager on the principles of justice; δεινόν, able, skilful; ἐκ τοῦ δικαίου, cf. ἐκ τοῦ ἀδίκου, § 16 above. καί... τέ... καί, and not only... but also. ħς ἄρχοι χώρας την χώραν, ħς ἄρχοι. ἀν ἀφείλετο denotes repetition or habit. Gr. § 260, (2), (β.): he would never take (any thing) away from any one. Hertlein supplies in this clause αὐτήν, i. e. την χώραν; but this is not so natural in connection with the next clause. πλείω, acc. plur. neuter. ἐπέπατο (πάομαι), a poetic word, but used several times by Xen.
- § 20. φίλουs is not perhaps the object of Sepaneveiu, as it stands without the article, but is rather to be considered a part of the relative chase with δσους, and instead of having its regular position after ποιήσαιτο, stands first for the sake of emphasis. —— γè μήν, cf. note § 16. —— δ, τι ... κατεργάζεσθαι, in that which he might perchance desire to accomplish.

For regident with the particip., see Gr. § 310, 4. (L) —— upos with the gen., after pass. verbs, is unusual in Attic prose.

- § 21. kal yap... Exec. The simplest construction of this clause is as follows:—For (it was) this very thing, on account of which HE thought he needed friends, that he might have helpers; others construe thus, and rouro is example of that etc. kal and is execused k.t.l.; thus he set an example of what he thought a friend should be. rourou depends on surepyos, or on excountries. For the accus. and particip. instead of the accus. and infin., see Gr. § 310, 4. (a.)
- § 22. els γε èν àνήρ limits the superlative πλείστα, lit. he being one man at least received etc., i. e. in an Eng. idiom, he received more gifts than any other one man; cf. ένί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, limiting πλείστοι § 12 above. πάντων δὴ limits the subject of διεδίδου, he of all men etc.; for the force of δή, see note on πλείστοι δή § 12 above. διεδίδου, used to give apart (δια-), i. e. used to distribute. καὶ (sc. σκοπῶν) δτου, and taking into consideration that which etc. Το correspond with πρὸς τοὺς τρόπους ἐκάστου, one might expect πρὸς τὴν ἔνδειαν ἐκάστου, having regard for the habits and the wants of each one.
- § 23. is eis, intended for, cf. 1, 8, 23. καλλωπισμόν, personal adorning in distinction from the implements of warfare. λέγειν αὐτὸν έφασαν, they (the persons from whom Xen. obtained his information; cf. 2, 1, 14; 2, 6, 10.) affirmed that he used to say. φίλους καλῶς κεκοσμημένους, sc. εἰναι, that friends well adorned were etc.; cf. νομίζω ὁμᾶς ἐμοὶ εἰναι κ.τ.λ., 1, 3, 6.
- § 24. τό belongs to the whole member of the sentence ending with wow with the whole being the subject of iστί understood. τὰ μεγάλα, adverbial, greatly. ταῦτα is plural because two ideas precede:—the fact that he surpassed his friends in care (for them), and (the fact that he surpassed them) in the desire to confer favors, these things etc.
- § 25. Observe the difference in this section between έπεμπε and έπεμψε. λέγων, saying, not in person, but by means of his servant who conveyed the present of wine. Cf. έλεγε, 1, 3, 8. τούτου ήδίονι, more delicious than this (wine). ἔπεμψε, observe here the transition from the oratio obliqua to the oratio recta. ἐκπιεῖν from ἐκπίνω. σὺν οἶς = σὸν τούτοις, οᾶς. See Gr. § 832, 6, and the ex. πρὸς οῖς ἐκτήσωντο, Pl. Gorg. 519. a.
- § 26. uprov hulves, lit. halves of loaves of bread, i. e. half loaves of bread. For the government of uprov, see Gr. § 264, Rem. 5. b. —— èxin comp. with léveur signifies, in addition, besides, i. e. besides carrying the present. —— Observe the accentuation of vé, Gr. § 85, Rem. 2. (b.) —— robrer, for the government, see Gr. § 278, 5. (c.)

- § 27. πάνν is here placed after the adjective which it qualifies. This unusual position increases its force; cf. loχυρώς, 1, 2, 21 and 1, 7, 15.——αντός... ἐπιμέλειαν is parenthetical and hence the verb (ἐδύνατο) is indicinstead of optat.——καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, and on account of their care (for him as prince).—— ως μὴ πεινώντες, so. οἱ ἴπποι.—— ἄγωσιν instead of ἄγοιεν, another instance of transition to the oratio recta.
 - § 28. Έλλήνων and βαρβάρων, depend on οὐδένα.
- § 29. παρὰ μέν; we should expect here παρὰ μὲν γάρ, as introducing after τεκμήριον a statement of the proof; other instances however like this occur. δούλου δντος, being a subject; cf. 2, 5, 38; 8, 1, 17. οὖτος, i. e. Orontes. δν, relating to αὐτόν, i. e. the faithful servant to whom Orontes had entrusted the letter to the king; cf. 1, 6, 8; δν being placed before its antecedent is made far more prominent in the sentence; cf. οὖς— αὐτοῖς, 6, 4, 9. καὶ οὖτοι μέντοι, and these indeed; οἰ . . . ἀγαπόμενοι in apposition with οὖτοι, and in the same construction with πολλοί. ἐν τυγχάνειν, they would obtain etc., dependent on νομίζοντες.
- § 80. τδ . . . αὐτῷ γενόμενον, that which happened to him (Cyrus) etc.; μέγα τεκμήριον (ἦν) ὅτι κ.τ.λ., was a striking proof that etc.
- § 31. $\pi a \rho^*$ advov, near him, on his side. —— kal to stp.; not simply alone but having also all the army which etc. Cf. kal tods departures advant fewer, 3, 3, 2.

CHAP. X.

Movements of both armies immediately after the death of Cyrus, at the close of the battle. The Persians, after plundering the camp of Cyrus, having advanced against the Greeks, retreat precipitately.

- § 1. Κύρου... χελρ ἡ δεξιά: Plutarch (Artax. 13) says this was done κατὰ δή τινα νόμον Περσῶν. Cf. 3, 1, 17. διώκων εἰσπίπτει agrees with the principal subject, as λαμβάνει in § 2 below. οἱ μέν. Το this corresponds that which in substance is contained in § 3, οἱ δὲ Ἦλληνες— ἀντιταχθέντες. —— εἰς τὸν σταθμόν: cf. 2, 1, 3; the station where they had last encamped. στρατοπέδου, the place where the attendants of the army remained during the battle.
- § 2. Φωκαΐδα; from Phocaea in Ionia according to Athenaeus, 18. 576., πρότερον Μιλτὰ καλουμένην, 'Ασπασίαν μεταγομασθήναι.
- § 3. γυμνός, like nudus, often means without the outer garment, clad only with the χιτών; cf. 4, 4, 12. πρὸς τῶν Ἑλλήνων οι: πρὸς governs the omitted antecedent of ol which would be τούτους: to those of the Greeks who etc. The omission of the antecedent in similar cases is extremely rare. οἱ δὲ καὶ αὐτῶν, and some of them, i. e. the Greeks who had

- arms in their camp. ταντην την Μιλησίαν. άλλα όπόσα, the more common order would be όπόσα άλλα. ἐντὸς αὐτῶν . . . ἐγένοντο, came within their reach. The repetition of ἔσωσαν seems here to be emphatic, although similar repetitions occur where no special emphasis seems to be intended. Cf. ἀναβαίνει, ἀνέβη, 1, 1, 2; ἤγγελλον repeated, 1, 7, 13; ἀπεχώρει, ἀπεχώρησαν, 3, 4, 15; δεῖ repeated, 3, 4, 85.
- § 4. of EALques here denotes the main army of the Greeks; not the same that were mentioned in the last section. of men here refers to of EALques. In like manner & mén not unfrequently refers to the nearer, and & dé to the more remote object. kab abroús, opposite to themselves; cf. 1, 8, 21. of dé instead of & dé because Xen. has in mind not merely Basileús, but also of sûn adres. In a similar way, autoús § 7, and but as § 10 below. és hon mántes, as if already all, i. e. all the Persiana, even those who were opposed to the Greeks and were already routed.
- § 5. «In and νικφεν, oratio obliqua. Observe the force of the imperf. optat. (νικφεν, were conquering), as distinguished from the acr. optat.—
 εἰς τὸ πρόσθεν, forwards.—— εἴχονται, lit. have gone; pres. in form, perf. in meaning. One might expect the optat. to correspond with νικφεν. For a similar change, cf. τράψονται and ἔχοιεν, 8, 5, 13; πέμπει and φαίνοιτο, 2, 1, 2; τέθνηκεν and εἴη, 2, 1, 3.—— ἐπὶ τὸ στρ. ἀρήξοντες, to the camp to render assistance.
- § 6. και βασιλεύs, the king also; as the Greeks had purposed to attack him, so the king also was now coming to make an attack on them. ώς εδόκει must be connected in idea simply with όπισθεν. στραφέντες, having faced about; συστραφέντες (the reading of some editions) would signify, having brought their ranks together. ώς ταθτη προσιόντος, sc. βασιλέως: καί connects here a particip. in the gen. with a particip. in the nominative. Not unfrequently καί and δέ and the corresponding negative connectives unite a gen. abs. with some other case of a particip.; cf. 5, 6, 32; 7, 1, 27. In 2, 4, 22, the case abs. is connected to a governed case. ή δὲ κ.τ.λ., (see 1, 8, 23.) but where he passed along etc. και τοὺς . . . αὐτομολήσαντας, and those who (being) over against the Greeks had deserted in the battle; cf. 2, 1, 6.
- § 7. διήλασε, marched through. Tissaphernes being on the left wing of the Persians (1, 8, 9.) would be opposed to the right wing of the army of Cyrus. Here Clearchus was posted (1, 8, 4.); and on his right, the Grecian targeteer force (1, 8, 5.), which skilfully gave way so as to allow Tissaphernes to pass along between themselves and the river. Cf. 2, 3, 19.

 —— Έλληνας, here used adjectively; cf. Θράκας and Κρήτας, 1, 2, 9. The names of nations with nouns denoting persons are often thus used.—

 κατάκανε from κατακαίνω κατακτείνω. —— αὐτούς Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Cf. note on ol δέ § 4 above. ᾿Αμφιπολίτης, from

Amphipolis, a city in Thrace on the Strymon. —— prévues veréstes, to have been prudent and skilful, inaumuch as he contrived to avoid the overwhelming force of the enemy, receiving no harm from them, but inflicting considerable damage.

- § 8. ως . . . ἀπηλλάγη, after he withdrew being worsted. μεῖων έχευ, to have less, to suffer disadvantage, to be worsted. ἀπηλλάγη from ἀπαλλάσου. —— δμοῦ qualifies ἐπορεύοντο.
- § 9. To everyor, the left, according to the first arrangement, but now, since the Greeks had faced about (§ 6 above), the right wing. —— are to seen (are back, artisseen, to fold) to repas, to bend the wing around. By this movement the army would from the enemy, while the rear would rest on the river (nechonoral buisder tor normally, lit. to make the river in the rear).
- § 10. & § . . . & βουλεύοντο, but while (the Greeks) were deliberating on these things. The movement spoken of in the preceding section was only contemplated (ἐδόκει). καὶ δή, even now, nearly = ήδη. παραμεθήμενος, having passed along by, = παρελθών. ἀντίαν, ει τοῦ Ἑλληνικοῦ. εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, δοπερ, in the same form, as εἰε. μαχούμενος, fut. part., see Gr. § 154, 5. ὕντας, ει. βασιλέα καὶ τοὺς σὸν αὐτῷ; cf. οἱ δέ, § 4 above.
- § 11. ἐκ πλέονος, lit. from a greater distance, i. e. they began to flee at a point still farther from the Greeks. —— τὸ πρόσθεν, 1, 8, 19.
- § 12. ἀνεστράφεσαν (ἀνά, back, or about, and στρέφω, I turn), faced about. πεζοί (in grammatical apposition with οἱ ἀμφὶ βασιλέα) μὲν οὐκέτι, . . . δέ, footmen no longer, but; or more clearly, not however footmen, but; οὐκέτι, non item, not after the same manner = but not, not however. ἐνεπλήσθη from ἐμπίμπλημι: for the gen. with this word, see Gr. § 273, 5. (b.) τὸ ποιούμενον, much less frequent in this sense than τὸ γιγνόμενον, that which was being done, or more simply, what was going on. ἐπὶ πέλτης, on a spear, in which signification the word πέλτη seldom occurs. Cf. Cyrop. 7, 1, 4. ἢν δὲ τῷ Κύρφ τὸ σημεῖον ἀετὸς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος (with expanded wings).
- § 13. ἐνταῦθα denotes more commonly rest in a place, but also very often motion to a place instead of ἐνταυθοῖ; so here. ἄλλοι ἄλλοθεν expresses more briefly than our idiom will admit of the promiscuous dispersion of the horsemen; cf. Lat. alii alio: some (went) one way, some another; ἄλλοθεν (which means strictly, from another place) is here translated like ἄλλοσε, to another place, the writer assuming in mind for his stand-point the place towards which the enemy were fleeing. ἐψιλοῦτο (from ψιλοω); observe the force of the imperf., was becoming bare; ἐψιλόθη, was made bare, would be inconsistent with the next clause. καὶ πάρτες, all also; cf. 1, 8, 2.

- § 14. ἀνεβίβαζεν, εc. τὸ στράτευμα, did not conduct (the army) upon etc.
 ὑνὸ αὐτόν; an expression implying motion with a verb of rest. The idea is, conducting the army to the foot of it (the hill), and commanding it to halt, he sends etc. κελεύει, εc. αὐτούς. κατιδόντας . . . τί ἐστιν, lit. having looked down on the things beyond the hill, what (there) is; τί in the sing. denotes the complete view of the several objects denoted by τά; cf. τί οῦν ταῦτά ἐστιν, 2, 1, 22.
- § 15. oxeddr d' bre, and about the time when. —— nal fixes éduero, the sun also was setting; fixes often stands without the article, when the Eng. idiom requires it; so also other objects and appearances in nature which are from their very character single; cf. odparoû, 4, 2, 2; fixes, 5, 7, 6; Bopéas and voros, 5, 7, 7.
- § 16. αμα μέν. Instead of a corresponding αμα δέ, the construction is changed, owing to the introduction of explanatory clauses, and we have in the correlative sentence § 17. καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο κ.τ.λ. αὐτὸν τε-θνηκότα, Gr. § 810, 4. (a.) καταληψόμενόν τι, to seise upon something, perhaps some important military point. προεληλακέναι, had marched forward; from προελαύνω.
- § 17. abrol, they themselves, they on their part in contradistinction from Cyrus. —— abrov, adv. there; evravba, cf. § 18 above, with note. —— abrovs àmiévai, that they themselves should go away, in opposition to the idea of bringing the baggage to them; were there no antithesis implied, abrovs would be unnecessary. —— dópungrov, chiefly poetic, instead of desapov.
- § 18. $\tau ab \tau \eta s \ \mu e \nu \dots e \gamma e \nu e \tau o$, such was the end of this day. An event-ful day; and destined to exert an important influence on the future history of the world. For on that day the Greeks learned their superiority to the Persians, even in the heart of the empire. The conquests of Alexander, with all of their weighty results, may be traced directly to the lesson which was learned in the battle of Cunaxa. $\tau e \dots \kappa al$, not only, but especially. Gr. § 321, 1. (c.) $\mu e \sigma \tau ds$: obvas is here omitted; cf. Euerpov, sc. δv , 3, 2, 16; and $\delta \rho \theta l a$, sc. obva, 4, 1, 20. &s $e \lambda e \nu e \nu e$ has respect to the preceding word. The personal instead of the more common impersonal construction is used here. Cf. $e \delta e \nu e \nu e$ these.
- § 19. καταλῦσαι, cf. 1, 8, 1. —— For the meaning of άριστον and δείπνον, see Dic. Antiqq. art. coena.

BOOK SECOND.

"Osa drel Kûpos drelebtησεν έγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς.—Movements of the Greeks after the battle of Cunaxa, until the treaty which they ratified with the Persians was broken.

CHAP. L.

Negotiations of the Greeks with Ariaeus, Persian commander under Cyrus, to whom they offer the throne of Persia; and of Artaxerxes with the Greeks whom he attempts in vain either to overreach or to intimidate.

- § 1. A recapitulation of the principal events in the last book. 'Os μèν οὐν, How therefore; μέν, correlative with δέ § 2. Κύρφ, dat. com. Gr. § 284, 3, Rem. 4. ἐν τῷ ἀνόδφ = ἐν τῷ ἀναβάσει, (3, 1, 1.); cf. note on ἄνω 1, 2, 1. ἐλθόντες, having gone back; cf. ἐλθεῖν, 5, 7, 15; also ħξω, 2, 1, 9; ħκε, 2, 1, 15; ħκον, 2, 3, 6. τὰ πάντα, see Gr. § 246, δ. (β.) νικᾶν, does not mean that they were conquering; but rather, that they have conquered, that they are victorious. In this sense it is often used; cf. 1, 8, 12; 1, 10, 4. Gr. § 255, Rem. 1. Krūger takes τὰ πάντα as subject-accus. of νικᾶν, but it seems much more natural to take it as the object. See Gr. § 278, 2. δεδήλωται has for its subject the several clauses introduced by ώs.
- § 2. αμα τŷ ἡμέρα, at break of day; αμα is often thus used as a preposition. Gr. § 289, Rem. σημανοῦντα, fut. act. particip. denoting purpose, from σημαίνω. αὐτός, ipse, always intensive in the nominative without the article. πέμπει—φαίνοιτο. The same change of mood occurs § 8, τέθνηκεν—είη. εἰς τὸ πρόσθεν, cf. 1, 10, 5. συμμίξειαν, should join with; μίγνυμι is again used intransitively in 2, 3, 19, and in 3, 5, 16.
- § 3. ἐν ὁρμῆ, in the act of setting out. ὅντων, gen. abs.; sc. αὐτῶν; cf. προϊόντων, 1, 2, 17. ἄμα ἡλίφ ἀνίσχοντι, at sun-rising, denoting a time later than ἄμα τῷ ἡμέρα; for ἡλιος without the article, see note 1, 10, 15. Teuthrania was in Aeolis not far from Halisarna (7, 8, 17.), opposite the island of Lesbos according to the conjecture of Kiepert. It had been given by Darius to the Spartan king Damaratus, after he had been driven from Sparta by the intrigues of king Cleomenes. γεγονῶς ἀπό, descended from; for another construction, see 1, 1, 1. Γλοῦς connected by καί to Προκλῆς. Ταμώ, gen., Att. 2d declens. ——

- τέθνηκεν... εἴη; the indic. is more positive than the optat.; the death of Cyrus therefore is reported as a fixed fact. ἐν τῷ σταθμῷ must be connected with εἴη, as πεφυγώς would require εἰς τὸν σταθμόν. τῷ προτεραία, sc. ἡμέρα. τῷ ἄλλη, on the other = on the next (day); cf. 3, 4, 1; in this sense τῷ ὑστεραία is more common. λέγοι and φαίη, sc. ᾿Αριαῖος. ἐπὶ Ἰωνίας, towards Ionia. For the difference between ἐπί with the gen. and ἐπί with the accus., see Gr. § 273, Rem. 8.
- § 4. 'Aλλ', cf. note 1, 7, 6. τφελε... ζην, would that Cyrus were alive. For the precise meaning of this form of wish, see Gr. § 259, Rem. 6; τφελε, 2d aor. of ὀφείλω. ημεῖς, ὑμεῖς, not expressed in the nom. except for some particular emphasis or for perspicuity. Gr. § 302, 1. Yet cf. note § 12 below. καθιεῖν, Att. fut. infin. of καθίζω, to cause to sit down, i. e. to set, to place. See Gr. § 117.
- § 5. τοὺς ἀγγέλους; those mentioned in § 3 above. —— ἐβούλετο, ες. ἀποστέλλεσθαι.
- § 6. oi μέν, an asyndeton for καl oi μέν; cf. 1, 2, 25. For the general subject of asyndeton, see Gr. § 325. κόπτοντες refers to στράτευμα as a collective noun. ξύλοις, for wood, in apposition with οἰστοῖς κ.τ.λ. οῦ, to the place where. ἐκβάλλειν, to cast away, probably from their quivers. The deserters from the king were retaken; cf. 1, 10, 6. ἦσαν φέρεσθαι, there were to be brought, i. e. which might be brought (for fuel). ἔρημοι, empty, because they had been plundered; 1, 10, 18. κρέα belongs as object both to ἔψοντες and ἤσθιον.
- § 7. of μèν ἄλλοι βάρβαροι, . . . δέ, the others barbarians, . . . but. —
 ἐντίμως ἔχων = ἔντιμος ὥν. τῶν ἀμφὶ κ.τ.λ., in those things pertaining to etc.; depends on ἐπιστήμων, Gr. 273, δ. (e.) τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. The former denotes the act of drawing up the lines; the latter, the various exercises pertaining to a battle, (strictly as the etymology imports, a battle with heavy armor.)
- § 8. νικῶν τυγχάνει. For the construction, cf. note on παρῶν ἐτύγχανε, 1, 1, 2.— ἰόντας ἐπὶ... βύρας, going to the doors of the king; a common form of expression to denote the suit of the poor and the weak before the rich and the powerful; cf. 1, 2, 11.— εδρίσκεσθαι, to try to obtain; cf. 7, 1, 31.— ἀν δύνωνται, if they can, sc. obtain any advantage; ἀγαθον belongs as a complement with εὐρίσκεσθαι and also with the conditional clause.
- § 9. δμως δὲ Κλέαρχος, but Clearchus nevertheless, i. e. although he was equally indignant with the others. οὐ; the position of the negative, not before είη but before τῶν νικώντων, should be noticed: to deliver up their arms belonged not to the victorious, implying the antithesis ἀλλὰ τῶν ἡττωμένων. ἔφη, continued he; a common use of the word. Cf. 3, 2, 9; 3, 3, 12; 3, 5, 6. ἔχετε, εc. ἀποκρίνασθαι. ἤξω, will return; cf.

- note on dastores, 2, 1, 1.— The lepth dippopulae (from discrete), the entrails which had been taken out (from the victim); since from the entrails, especially from the liver, they supposed future events might be known.——Subjectors, sacrificing, the mid. voice adds the idea, for himself, i. e. as the word often means, to take the auspices. Cf. 1, 7, 18.
- § 10. Kλedrup, doubtless the same who in 2, 5, 37. is called an Orchomenian and a general. See note 1, 2, 9. πρόσθεν... παραδοίησαν, they would sooner die than deliver up their arms; a familiar idiom in many languages; παραδοίησαν: with the exception of the common word είησαν (see 1, 1, 5.) this is an extremely rare form of the optat. of verbs in -μι, instead of παραδοίεν. δαυμάζω, πότερα, I wonder whether. This verb often contains in itself not only the notion of wonder, but also of desire to know, and hence may be followed by an indirect question. δώρα, ac alτεί. εἰ μὲν γάρ, sc. alτεί. καὶ ... ἐλθόντα, and not (much rather) to come and take (them); lit. having come to take.
- § 11. αὐτῷ, sc. τῷ βασιλεῖ, depends on ἀντιποιεῖται, perhaps as dat. incom.; Gr. § 284, Rem. 4; for who is there that lays claim to the government against him? ἐαυτοῦ εἶναι, belong to himself, i. e. are his property. ἔχων, sc. ὁμᾶς. μέση, cf. μέσου, 1, 2, 7. καὶ . . . ἐντός, and (having you) within etc. οὐδ', εἶ παρέχοι ὑμῖν, not even if he should give them up to you, sc. to be slain; i. e. should they not fight at all, there would be too many even for the Greeks to slaughter.
- § 12. &s σὸ ὁρᾶs, the personal pronoun stands here, as elsewhere sometimes, with a very slight emphasis. Examples of this sort are found chiefly in clauses introduced by a relative adverb or pronoun; cf. δσους σὸ ὁρᾶς § 16 below; also &s ἐγώ, 2, 2, 3. ἄν; the first belongs to χρῆσθαι; the second, to στερηθῆναι. παραδώσειν, εc. ἡμᾶs as subject: that we shall deliver up to you etc. σὺν τούτοις = ταῦτα ἔχοντες (§ 20 below), not exactly the same as τούτοις (dative of instrument). Cf. 3, 2, 8.
- § 13. φιλοσόφφ, used here in contempt, as of one who does not recognize the actual, but sees only the imaginary. forces, you resemble; for the forms of this verb, see Gr. § 195, 2. oùr àxáριστα, what is not unpleasing, ironical. τσθι... ων, be assured that you are, Gr. § 310, 4. (a.) σίει, the form always used by Attic writers as 2d pers. sing. of οίομαι; cf. βούλει and όψει from βούλομαι and όψομαι. Gr. § 116, 11.
- § 14. έφασαν, cf. note, 1, 9, 28. ώς καὶ . . . ἐγένοντο καὶ . . . ἀν . . . γένοντο, that they both were . . . and might become . . .; see Gr. § 821, 1. πολλοῦ, see note on 1, 8, 12. είτε . . . είτε, whether . . . or . Κλο τι, in something else, as distinguished from an expedition to Egypt. συγκαταστρέψαιντο (comp. σύν, κατά, στρέφω) αν αὐτῷ, they would together with him subjugate (it).

- § 15. swolable elver, breaking in, said. Obto... ällos älla léγει; the verb agrees with ällos which is in apposition with obtoι; cf. the construction of evopetere, 1, 8, 9; we may render, of these, one says one thing, another (says) another. τί λέγεις, what you propose.
- § 16. ασμενος is much more common than ασμένως, where an adverb might be expected. Cf. ἐκών, ἄκων, ἐθελούσιος, ἀκούσιος. —— οίμαι often stands as here without any influence on the construction; still, the accust τοὺς άλ. τάντας, would be admissible; cf. Plat. Prot. 314, b. οίμαι δὲ καὶ Πρόδικον κ.τ.λ.; with the construction of οίμαι here, compare εδ ἴσθι and aimilar expressions. —— οἱ ἄλλοι πάντες, εc. σε ἄσμενοι ἐωράκασιν. —— ἡμεῖς, εc. Ελληνές ἐσμεν. —— περὶ ῶν περὶ τούτων ἄ.
- § 17. πρὸς δεῶν, in the presence of the gods, a solemn form of asseveration. Gr. § 298, 1. (2.) (c.) —— ἀναλεγόμενον, expresses no fitting idea, says Hertlein; Krüger translates it with eis τὸν ἔπειτα χρόνον, when handed down to coming time, making ἀναλεγόμενον agree with δ; but such a meaning of the word, he says, is not to be found elsewhere, at least in Attic writers. Hence various conjectural readings have been proposed;—e. g. &ν λεγόμενον, should it be reported; ἀναγγελόμενον, being asmounced; πάντα λεγόμενον, in which case λεγόμενον would agree with χρόνον, time, that tells all things. —— ξύν, older Attic form of σύν. —— ξυμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοῖς, advised them on consulting with him; the marked difference between the act. and mid. will not escape notice.
- § 18. ταῦτα ὑπήγετο, briefly expressed, says Hertlein, for ταῦτα λέγων ὑπήγετο, in these things he made an artful suggestion to lead (Phalinus) on.

 ὑποστρέψας, having artfully turned. The notion, artful, sly, in both of these verbs, is expressed by ὑπό. παρά, contrary to. αὐτοῦ, i. e. τοῦ Κλεάρχου. It will be perceived that Greek met Greek in this interview.
- § 19. τῶν μυρίων. For the article here, cf. 1, 7, 10, and Gr. § 246, 9.

 σωθῆναι, depends on ἐλπίδων, hopes of being saved. After ἐλπίς ἐστιν the infin. aor. is not unfrequently used without ἄν, denoting a future event; less frequently after ἐλπίζειν. πολεμοῦντας agrees with the implied subject of σωθῆναι. The dat. agreeing with ὑμῦν would also have been grammatical; cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. ἄκοντος, cf. note 1, 8, 17. ὅπη δυνατόν, lit. in what way it is possible, i. e. in the best way possible.
- § 20. ταῦτα as usual referring to what precedes, τάδε to what follows.

 φίλους εἶναι, εc. ἡμᾶς. πλείονος . . . φίλοι, dependent on οἰόμεθα, we might be more valuable friends, εc. ἡμεῖς (which however could not properly be expressed); for the nominative with the infin., see Gr. § 307, 4.

 πολεμεῖν, also dependent on οἰόμεθα. This reply is worthy of the Laconian Clearchus.

- § 21. μένουσι αὐτοῦ, εc. ὁμῶν, to you (on condition of your) remaining here. είησαν, εce note on παραδοίησαν § 10 above. προϊοῦσι καὶ ἀπιοῦσι, εc. ὁμῶν; —πόλεμος, εc. είη. είπατε: for those parts of the 1st aor. of this word which are used in preference to the 2d aor., see Gr. § 167, 7. περὶ τούτου, concerning this, i. e. the last point proposed by the king. πότερα . . . είσιν, lit. whether you will remain and there is a treaty to you, i. e. whether you will remain and have peace. ώς πολέμου ὅντος, on the supposition that war exists; gen. abs. with ώς.
- § 23. $\tau a \dot{\nu} \tau d$, do not confound with $\tau a \dot{\nu} \tau a$. With $\mu \dot{\epsilon} \nu o \nu \sigma \nu$ and the other participles in the dat. plur., understand $\dot{\eta} \mu \dot{\nu} \nu$. The diplomacy of Clearchus appears to be quite a match for that of Artaxerxes.

CHAP. II.

- The Greeks joining Ariaeus resolve to return with him to Ionia. After a day's march, they arrive at some Babylonian villages. In the night, they are seized with a groundless panic, which is allayed through an ingenious pleasantry of Clearchus.
- § 1. of δè παρὰ 'Aριαίου; see 2, 1, 3 and 5. αὐτοῦ παρὰ 'Aριαίφ, there with Ariaeus; αὐτοῦ is often in this way more exactly defined by a preposition with its case, cf. 4, 3, 6; 4, 3, 28; 4, 2, 22. βελτίους, better, i. e. in respect to birth and rank. οῦς (sc. φαίη) . . . βασιλεύοντος, who would not endure his being king; we should expect here instead of the accus. and infin. of οὺκ ὰν ἀνασχοῦντο κ.τ.λ.; but in indirect narration (oratio-obliqua) we sometimes find the infin. after a relative pronoun, also after ὡς, ὅτε, ἐπεί, ἐπειδή. Cf. 5, 7, 18. See Gr. § 345, 6; αὐτοῦ depends on ἀνασχέσθαι, Gr. § 275, 1. κελεύει, sc. ὑμᾶς. αὐτός belongs to the subject of ἀπιέναι, that he himself will go away. Gr. § 307, 4.
- § 2. obto regularly refers to what precedes; but it denotes what follows when used as a correlative before Sove or Sovis, and also before an epexagetical clause; as here. Cf. 4, 6, 10; 5, 6, 12 and 32. —— woisiv, sc. buâs. —— Before Sovep Aéyere, understand, from the foregoing, xp?

- ποιείν. —— οὐδὲ τούτοις, not even to these, as he had also concealed his intention from Phalinus and his fellow ambassadors, 2, 1, 28.
- § 3. léval depends not on Suoméro, but on oùn èviquero tà lepá, sc. rald, cf. 6, 6, 36; 7, 2, 17; rald is omitted with ylquessal also in 6, 4, 13, and 16, and 17, and 19, and 25; and in 6, 5, 2. apa, manifestly; it is used similarly in 4, 2, 15. où mèr dh, cf. note 1, 9, 13. oior te, possible, sc. êsti; olos with te annexed has regularly the meaning, able, possible; and it often stands as here without the verb. tà èxitival, the requisite means of subsistence. éstiv, see Gr. § 35, 1. léval, dependent on rald.
- § 4. δειπνεῖν, exegetical of ὧδε ποιεῖν, and governed in the same way.

 δειπνεῖν—συσκευάζεσθε, a transition from χρή with the infin. to the imperative, as in § 2, χρή ποιεῖν—πράπτετε. σημήνη, sc. ὁ σαλπιγκτής as it is ordinarily explained; cf. ἐσάλπιγξε 1, 2, 17. ὡς ἀναπαύεσθαι, as if to rest; ὡς denotes that the signal was given only as a pretence to deceive the enemy. ἐπὶ τῷ τρίτῳ, on the third (signal). τῷ ἡγουμένῳ is neuter (cf. 2, 4, 26); the part (of the army) taking the lead. πρὸς τοῦ ποταμοῦ, near or next (πρός) from the (denoted by the gen.), in the next place this side of the river, or more freely, on the side towards the river. Gr. § 298, 1. (1.) τὰ ὅπλα, by a common meton. for τοὺς ὁπλίτας.
- § 5. $\tau \delta$ $\lambda o i \pi \delta \nu$, as to the rest, i. e. from that time forth. —— $\tilde{\eta} \rho \chi \epsilon \nu$ is spoken of the chief command. —— $o \tilde{\nu} \chi \epsilon \lambda \delta \mu \epsilon \nu o i$, not having chosen him for the commander in chief. —— $\delta \epsilon \hat{i} \tau \delta \nu \delta \rho \chi o \nu \tau a$, sc. $\phi \rho o \nu \epsilon \hat{i} \nu$.
- § 6. As Krüger remarks, this section is wholly out of place here; like a considerable number of similar passages it is very likely an interpolation from some other work. ἀριθμός τῆς όδοῦ, a reckoning of the way; cf. πλῆθος τῆς καταβάσεως τῆς όδοῦ, 5, 5, 4. μάχη, battle-field, so in 5, 5, 4. σταθμοί τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα: only eighty-four stations from Sardis to the battle-field are mentioned in the first book, but it will be perceived that the distance from Ephesus purports to be given here. ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι, cf. note 1, 8, 2.
- § 7. τῶν πεζῶν Θρακῶν, mentioned 1, 2, 9. as being in all 800 peltasts. The Thracian horsemen are mentioned in 1, 5, 13. ηὐτομόλησε from αὐτομολέω.
- § 8. κατὰ τὰ παρηγγελμένα, according to the directions which had been announced, § 4 above. τὴν ἐκείνου στρατιάν = τὴν στρατιάν αὐτοῦ, only that ἐκείνου is more emphatic than αὐτοῦ; ἐκεῖνος not unfrequently as here refers to an object in immediate proximity with it, instead of denoting an object somewhat remote; cf. 1, 2, 15; 1, 3, 1; 1, 8, 26. μέσας νύκτας, cf. note 1, 7, 1. ἐν τάξει, a construction denoting rest with a verb of motion; instead of which one might expect εἰς τάξιν (cf. 2, 2, 21; 5, 4, 11). But ἐν and the dat. with a verb of motion involves

the idea of the rest which succeeds, an idea not distinctly suggested with els and the accus.; cf. Gr. § 300, 3. (a.) — δέμενοι, sc. οἱ Ἑλληνες, not simply οἱ στρατηγοί. Cf. note on μαχόμενοι, 1, 8, 27. — δέμενοι τὰ ὅπλα, cf. note 1, 5, 14. — μήτε—τε; so in Latin sometimes neque—et: may be rendered, not only not—but also; cf. 2, 5, 4; 3, 1, 30; 4, 3, 6. — προσώμοσαν, swore in addition (προσ-).

- § 9. Demosthenes (23, 68) mentions κάπρος, κριός, and ταῦρος as being used for a solemn sacrifice; compare also the suovetaurilia of the Romans. The wolf seems to have been added to the sacrifice as an animal held sacred among the Persians to Ahriman, the god of darkness. —— εἰς ἀσπίδα, so that the blood-ran into the shield (Hertlein); cf. εἰς τὸν ποταμόν, 4, 3, 18. For the form of the ἀσπίς, see Dic. Antiqq. art. Clipeus.
- § 10. Aye of, come now, age vero. —— animer (sc. the odder) herep hadomer, shall we withdraw by the way that we came etc. For the government of herep, see Gr. § 278, 1, 2.
- § 11. ἀπιόντες sc. την όδόν: also, with μακροτέραν below, understand όδόν. όπό with the gen. (when not used in a local sense) denotes regularly the agent or doer; then also the acting cause; cf. 1, 5, 5. ἐπτακαίδεκα κ.τ.λ., for in seventeen of the nearest marches; σταθμῶν denotes here the notion of time within which something takes place, and hence is put in the gen. Gr. § 273, 4. (b.) οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, not even in coming hither etc.; much less would they be able to obtain provisions from the same country in a second march over the same route. ἔνθα is either a demonstrative or a relative adverb; here the latter: but where there was any thing, we etc. ἀπορήσομεν, instead of ἀπορεῖν by a change of construction similar to the one in 1, 3, 15., πείσομαι instead of πεισόμενον.
- § 12. πορευτέον; for the construction of the verbal in τέος, see Gr. § 284, 3. (12.) ἀποσπασθῶμεν, Gr. § 130. (c), σπάω. ἄπαξ, cf. note 1, 9, 10. οὐκέτι μὴ δύνηται. The strengthened negation οὐ μἡ takes almost always the subjunct. aor. or fut. indic.; here by the use of δύνηται the fut. event is contemplated as already present. σπανιεί Att. fut. from σπανίζω; cf. καθιεῖν, 2, 1, 4. ταύτην is here a predicate: this as my opinion.
- § 13. ħν δυναμένη, signified, meant; the particip. with ħν is considered = ἐδύνατο; cf. 6, 1, 6, ħν πεπονθώς, and 6, 4, 24, βεβοηθηκότες ħσαν.—
 ħ ἀποδρᾶναι ħ ἀποφυγεῖν, than to escape by secret or by open flight. Cf. 1, 4, 8. ἐν δεξιᾶ ἔχ- τὸν ħλιον, i. e. towards the north, since it was not far from the autumnal equinox, when the sun rises exactly in the east.
- § 14. τοῦτο, in this; cf. 1, 8, 11. ἔτι δέ, furthermore. ἔδοξαν δρᾶν, they imagined they saw. τῶν Ἑλλήνων depends on the subject

of $\xi\theta \epsilon o \nu$, the antecedent of oi, those of the Greeks who etc. —— $\xi \tau \epsilon \tau \rho \omega \tau o$, Gr. § 161, 22.

- § 15. εἰσίν... νέμοιντο. For a similar change of mood, cf. 2, 1, 2 and 3; 3, 5, 13; 4, 5, 10 and 28. νέμοιντο with the neut. plur., cf. ησαν, 1, 2, 23. ἐστρατοπεδεύετο, the mood but not the tense of the oratio recta is here retained; cf. ην, 1, 2, 21; ἐφρόνει and ησαν, 2, 2, 5; ησαν, etc. 3, 1, 2; εἶχεν, 7, 8, 2. καὶ γὰρ καί, etenim etiam, unusual in Attic writers; and (the king was doubtless encamped somewhere near) for a smoke also etc.
- § 16. ἀπειρηκότας (ἀπό, είρηκα), fut. ἀπερῶς aor. ἀπεῖπον; in 1, 5, 3, ἀπαγορεύω is used as a corresponding pres., wearied out, exhausted.—

 ύντας after a verbum sentiendi, Gr. § 310, 4. (a.)— εὐθύωρον, forthwith, an unusual word.— ἄγων (and above ἤγεν) used absolutely, marching.

 τοὺς πρώτους, the first, the foremost, i. e. the van.— καὶ αὐτὰ τὰ ξύλα, even the very timbers.— τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα, an abbreviated expression which we can easily render into English; expressed in full = τὰ ἐν ταῖς οἰκίαις ξύλα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν διήρπαστο κ.τ.λ.; cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων = τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκ τῶν πόλ. 1, 2, 3; τῶν παρὰ βασιλέως = τῶν παρὰ βασιλεῖ παρὰ βασιλέως, 1, 1, 5. See Gr. § 300, 4.
- § 17. δμως, nevertheless, notwithstanding the fact that the villages were plundered and laid waste by the king. σκοταῖοι προσιόντες, coming up in the darkness; adjectives denoting time very often, those denoting place less frequently, stand instead of adverbs. Gr. § 264, 3; so also in Latin, And. & St. Gr. § 215, Rem. 15. &s ἐτύγχανον ἕκαστοι, as they severally happened, sc. αὐλιζόμενοι. κραυγήν ἐποίουν; one would sooner expect ἐποιοῦντο, yet the act. is found with κραυγήν, Cyr. 3, 1, 4; Hel. 6, 4, 16. &στε followed by the indic., denoting an actual consequence or result, may be rendered wherefore. Cf. note 1, 7, 7.
- § 18. Example from Examples. nal Basileus, the king also; not simply of Exystata $\tau \hat{\omega} \nu$ moleular § 17. of $\tau \hat{\eta}$ boterala Expatte, by what he did on the next day. See 2, 3, 1.
- § 19. elor, sc. δόρυβον καὶ δοῦπον, the subject of γίγνεσθαι, dependent on εἰκός, sc. ἐστι, such as it is natural should arise etc.
- § 20. τῶν τότε, εc. κηρύκων. τοῦτον, in apposition with Τολμίδην, is expressed for the sake of perspicuity on account of the intervening clause. Cf. καὶ ταύτας, 1, 10, 18; ταύτην, 2, 5, 11. σιγὴν κατακηρύξαντα; heralds always proclaimed silence before they made any announcement. Cf. Hel. 2, 4, 20. τὸν ἀφέντα... δπλα, the one who let loose the ass among the heavy armor; τόν before δνον implies that the ass had been the cause of the uproar,—a joke invented by Clearchus to quell the panic.—
 τὰ δπλα denotes here the place (the front of the camp) where the arms were stacked. Cf. 2, 4, 15; 8, 1, 83; 5, 7, 21.

§ 21. Frep, in what manner, as. — $\epsilon l\chi o\nu$, used absolutely, they had themselves, they were drawn up. Cf. 6, 4, 11, $\epsilon l\chi \epsilon$; Cyr. 6, 3, 21, $\xi \chi \epsilon \tau \epsilon$.

CHAP. III.

- Further negotiations between the Persians and Greeks, ending in a treaty, the terms of which were that the Persians should faithfully conduct the Greeks back to Ionia, providing them with a market; and that the Greeks in turn should purchase their supplies or obtain them without damage to the country.
- § 1. "O . . . Εγραψα, 2, 2, 18. τηθε, in the following manner. πέμπων, without object (ἀγγέλους) as often; cf. 1, 1, 8; 8, 1, 27. ηλίφ, see note 1, 10, 15.
- § 2. Expl &v σχολάση, instead of Expl σχολάσειεν, as the clause depends on a historic tense of the indic., until he should be at leisure; a haughty reply, but it appears from the context to have been well-timed, and judicious.
- § 3. Sore... wurth. In this clause, Hertlein proposes to govern sparound by wurth, but acknowledges that the position is unusual. Krüger supplies kal before sparoun. Why not govern sparound by kalis (Gr. § 306, 1. (d.)? and render, so that it presented a fine appearance (lit. so that it was beautiful to be seen) (being) on all sides a dense phalanx. Instead of sparound, the act. spar with this construction would be more common. Gr. § 306, Rem. 10. —— undéra rather than oddéra because dore is here followed by the infin.; cf. note 1, 7, 7.
- § 4. wpds tois dryéhois, near the messengers. Gr. § 298. II.—— dropes... footal, being men who were competent etc.—— footal, the form of the oratio recta, in the midst of oblique narration. Many instances of this sort have already been noticed.
- § 5. apistor... for there is not a breakfast. —— où d' d'adaph-sor, nor is he the person that will dare etc. —— μ h proposes: the particip. with μ h denotes a condition. Gr. § 318, 5.
- § 6. have, came back; cf. hew, 2, 1, 9; eldoves, 2, 1, 1. \$, by which, wherefore. elasta, things that were reasonable. dokolev has the same subject as eleyou; have (like have), had come back. edv... γ évoura, fut. perf. in meaning. Gr. § 255, Rem. 9. ever = exeloe ever, to that place from which; cf. $\delta\theta$ ev, 1, 3, 17.
- § 7. & &é, i. e. Clearchus. —— σπένδοιτο, should conclude a treaty. ——
 αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι, with the men themselves, with the men alone, to the exclusion of those whom they represented. As this expression is not sufficiently defined, an exegetical clause is added, τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, those coming

- and going away, i. e. the Persian commissioners. —— Evacu, sc. Fourto owordal. In this whole conference, Clearchus affects for himself and the Greeks a perfect indifference to the treaty; thus placing the king as far as possible in the attitude of a suppliant.
- § 8. μεταστησάμενος, having removed. Notice the force of μετά in composition; L. & S., sub voce, G. in compos. VIII. —— ἐδόκει, it seemed (expedient). —— καθ' ἡσυχίαν, quietly, i. e. undisturbed by the enemy. —— ἐπί, after, i. e. in order to get and bring; cf. 5, 1, 5; 6, 2, 2; 7, 6, 2 and 8. In the next section, πρός means simply to.
- § 9. An δκνήσωσιν, shall have become uneasy, afraid. ἀποδόξη, it may seem inexpedient. ποιήσασθαι. With verbs containing the notion of fearing, hindering, denying, refusing (here ἀποδόξη), the accompanying infin. regularly takes the negative. Cf. 1, 8, 2. See Gr. § 818, 8; there are however many exceptions to this rule, as here; after κωλύειν, μή is more frequently omitted.
- § 10. τάφροις καὶ αὐλῶσιν, ditches and canals; the latter denoting something larger than the former. These had been made for the purpose of irrigating the land; cf. § 13 below. ώς = ωστε as in 1, 5, 10. διαβάσεις as distinguished from γέφυραι, regularly constructed bridges, denotes a temporary means of crossing; and may be rendered here temporary bridges; cf. 8, 5, 9. τοὺς δέ, but others, corrects the too general statement οῖ ἡσαν ἐκπεκτωκότες; they used not simply the palm-trees which were already fallen, but they also cut some down. Cf. οἱ δὲ καί, 1, 5, 13; and note on 5, 4, 31.
- § 11. Κλέαρχον . . . ἐπεστάτει, lit. to learn Clearchus how he governed, by anticipation (πρόληψις) for καταμαθεῖν ώς Κλέαρχος ἐπεστάτει, to learn how Clearchus governed. Cf. 1, 1, 5, note on τῶν βαρβάρων ἐπεμελεῖτο κ.τ.λ. βακτηρίαν. Flogging was not uncommon in the Spartan armies, and hence the Spartan generals were in the habit of carrying a stick. Cf. πλη-γὰς ἐνέβαλεν, 1, 5, 11. πρὸς τοῦτο, i. e. διαβάσεις ποιεῖσθαι. τὸν ἐπετήδειον, the one who deserved (it, i. e. παlεσθαι). ἔπαισεν ἄν, cf. note on ὰν ἀφείλετο, 1, 9, 19. μή is here prefixed to οὐ συσπουδάζειν on account of the notion of refusing implied in αἰσχύνην εἶναι. Gr. § 318, 8. The Eng. idiom does not admit of our rendering it.
- § 12. of τριάκοντα έτη γεγονότες, those who had become thirty years of age, including without doubt all the soldiers who were younger that that. Hence Krüger's conjecture of els or of ούπω τρ. έτ. γεγ. is very probably the true reading.
- § 13. ola to medlor hoder, such as to, or suited to irrigating the plain. It was now near the middle of autumn. The fields were irrigated in the summer to prepare them for the sowing in the early autumn. —— àpermeru (from àplam), in like manner we say in English to have let etc.

- § 14. olves powiker, cf. 1, 5, 10. —— ifos k.r.l., a sour drink made from the same by boiling.
- § 15. ἀπέκευτο, were laid up; cf. ἀποκείμενον, 5, 4, 27. ai δέ, but some, ἀπόλεκτοι, of a choice quality. ἡλέκτρου instead of ἡλέκτρου όψεως, a species of brachyology very common in Greek and Latin. We should say the appearance differed in no respect from (that of) amber. τὰς δέ τινας, but some others. With δ μέν and δ δέ, τὶς is often united. Cf. 8, 8, 19; 5, 7, 16. τραγήματα, in apposition with τὰς δέ τινας. ἤν, it was, the subject being indefinite. The reference is to the dried fruits just mentioned. παρὰ πότον, at a banquet. For a full account of the συμπόσιον οι πότος, see Dic. Antiqq. art. Symposium.
- § 17. yuranos, her name according to Plut. Artax. 5. was Statira.

 —— hae, used acristically, cf. note 1, 2, 6.
- § 18. àuhxava, inextricable, predicated of evils or dangers against; which no remedy or defence can be found. —— εδρημα ἐποιησάμην, I considered it an unexpected good fortune. Cf. ἐποιοῦντο, 6, 1, 11. —— αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι; for a similar accumulation of infinitives, see 7, 6, 30: to obtain by request that he would grant to me to conduct in agfety. —— ὰν οὺκ is uncommon instead of οὖκ ἄν; by the present order the negative is connected immediately with ἀχαρίστως. —— With ἀχαρίστως ἐχειν, to be without gratitude, compare εὐνοῖκῶς ἔχειν, 1, 1, 5; κακῶς ἔχ., 1, 5, 16; ἐντίμως ἔχ., 2, 1, 7. —— πρός, on the part of.
- § 19. adt $\hat{\varphi}$ Kûpor êxistpatevorta, that Cyrus was marching against him; the accus. and particip. with dyyélle is much less frequent than the accus. with the infin. $\pi \rho \hat{\omega} \tau os \ \eta \gamma \epsilon ila,$ see 1, 2, 4. $\delta i \eta la \sigma a$, 1, 10, 7. $a l \tau \hat{\varphi}$, sc. $\tau \hat{\varphi}$ $\beta a \sigma i l \hat{\epsilon} \hat{i}$.
- § 20. βουλεύσασθαι, see note 1, 2, 2. ἐρέσθαι, to ask, to enquire of; a defective verb, the tenses which are wanting being supplied by ἐρωτάω. διαπράξασθαι, to bring about, to obtain.
- § 21. μεταστάντες, cf. note on μεταστησάμενος, 2, 3, 8; recollect also that the perf., pluperf., and 2d aor. of Γστημι are intrans. in the act. voice. —— έλεγεν, spoke, acted as speaker. Cf. 2, 5, 39; 3, 8, 8. —— ἐπί, Krüger conjectures &s ἐπί, cf. 1, 2, 1.
- § 22. ησχύνθημεν: for the construction of alσχύνομαι with the accus., see Gr. § 279, 5: we felt ashamed both before gods and men etc.; for the difference between the particip. and the infin. with alσχύνομαι, see Gr. § 311, 14. Cf. 2, 5, 39. ημᾶς αὐτούς is simply reflexive, no special emphasis resting on αὐτούς. παρέχοντες . . . ποιεῖν, lit. yielding ourselves (to Cyrus) to do well (by us); i. e. suffering ourselves to receive favors from him.

- § 23. βασιλοί ἀντινοιούμεθα τῆς ἀρχῆς; cf. 2, 1, 11, αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀντινοιείται; βασιλεί, like αὐτῷ, dat. incommodi. —— οὐτ'... ἕνεκα, nor is there (any thing) for which; ἔστιν has for its subject the implied antecedent of ὅτου. —— ἀδικοῦντα, any person who injures (us), the object of ἀμύνασθαι. —— ὑπάρχη, begins, is first, as in 5, 5, 9. —— τούτου ἡττησόμεθα, we shall not be inferior to this one, or, behind this one. Gr. § 275, 1. —— εἰs, according to. Gr. § 290, 2. (3.)
- § 24. haw, cf. note on electrics, 2, 1, 1. merorrar, imperat. dryopdr rapéxer is the regular expression signifying to furnish a market where provisions are sold. Cf. §§ 26 and 27 below; also 3, 1, 2.
- § 25. εls, cf. note on els, 1, 7, 1. διαπεπραγμένος παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν, having obtained from the king that it should be granted to him (Tissaphernes) to rescue etc. With σώζειν τοὺς Έλληνας, compare ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. ἄξιον, worth the while, becoming, = πρέπον, as in 7, 3, 19. ἐαυτόν, instead of αὐτόν, because βασιλεῖ is the subject of ἀφεῖναι on which the clause containing the reflexive is immediately dependent. ἀφεῖναι (comp. ἀπὸ ἴημι), to dismiss, let go.
- § 26. τέλος, finally, cf. 1, 10, 13.—— ἡ μήν, surely, certainly, used particularly with oaths, asseverations, or solemn promises. Gr. § 316, 1. (a.)—— ἡ μὴν παρέξειν, that we will certainly guarantee. The subject of παρέξειν is ἡμᾶς understood; φιλίαν is an adjective agreeing with χώραν, used here as a predicate; Gr. § 245, 3. (b.)—— ἀδόλως, in good faith, used very commonly in solemn promises and in treaties. Cf. 2, 2, 8; 3, 2, 24.—— ὅπον . . . ἢ, and wherever it may not be (possible).
- § 27. ύμῶς ὁμόσαι (from ὁμνυμι), that you should give your oath.——πορεύεσθαι by a rhetorical figure for πορεύεσθαι, the fut. being conceived of as already present.——διὰ φιλίας, εc. τῆς χώρας, cf. 1, 3, 14.—— ἔξειν, according to Krüger, depends on δεήσει, ὑμῶς being understood as its subject.
- § 29. is = πρός before the names of persons; cf. 1, 2, 4. ἐπειδὰν διαπράξωμαι, fut. perf. in meaning; Gr. § 255, Rem. 9. à δέομαι, cf. note on el τι δέοιτο, 1, 8, 4.

CHAP. IV.

- The Greeks suspecting the sincerity both of Ariaeus and of Tissaphernes march and encamp by themselves. Both armies cross over to the left bank of the Tigris, and proceed as far as the river Zabatas.
- § 1. ἀναγκαῖοι, kinsmen; cf. ἐπιτήδειος, and in Latin, necessarius.—— Περσών τινες, sc. ἀφικνοῦνται.—— ἔνιοι is considered as in apposition with τινές; cf. 5, 5, 11; 6, 6, 84.—— δεξιὰς ἔφερεν, brought assurances. They

- presented the right hand as the sign of a solemn promise in the name of the king; in Ages. 8, 4, δεξιὰν πέμπειν is predicated of the king himself.— μνησικακήσειν, with βασιλέα as its subject, depends on δεξιὰς ἔφερον as containing the idea of a promise.— τῆς ἐπι- and ἄλλου μηδ-, gen. of cause; Gr. § 274, 1.— τῶν παρφχημένων (from παροίχομαι), of the things that were past.
- § 2. of weel 'Apiacor, Ariaeus and his men; Gr. § 263, d. We learn from Hell. 4, 1, 27. that Ariaeus afterwards revolted a second time from the king. wposéxorres ror rour with the dat., giving the mind to, attentive to. nal did rouro, on this account also, aside from other reasons. wposiórres, so. of wolld rûr 'El-. rois µèr wollois, a correlative of Kléapxos dé, § 5 below. rû Kl-, dat. with éleyor.
- § 3. ή, instead of ή, used chiefly in indirect questions; and in "such direct questions as follow a general question and suggest the answer thereto, like Lat. an." L. & S. περί παντός, cf. note on περί πλείστων, 1, 9, 7. στρατεύειν instead of τοῦ στρατεύειν, dependent on φόβος, cf. 3, 1, 18; but in 4, 4, 11, ἀνίστασθαι without τοῦ dependent on ὕκνος. ὑπάγεται, λε through deceit induces, cf. ὑπήγετο, 2, 1, 18. αὐτῷ dat. incom. with διεσπάρθαι. ἀλισθῷ from ἀλίζω, a poetic word. οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται, lit. there is not any way that he will not attack, i. e. he will certainly at all events attack; cf. 4, 5, 31.
- § 4. οὐ... βουλήσεται, he will never consent, voluntarily at least etc.
 τοσοίδε means either so many or so few, the context alone determining which of these specific ideas it denotes; here, so few. —— ἐπὶ ταῖς δύραις αὐτοῦ, a hyperbole as in 3, 1, 2. —— καταγελάσαντες, cf. καταγελάν, 1, 9, 13.
- § 5. καὶ ταῦτα πάντα, all these things also, as well as other things.—
 ἐπὶ πολέμφ, for war, denoting purpose; Gr. § 296, II. (3.) (c.)——δθεν
 must also be connected with παρέξει: nor will any one furnish places from
 which etc.—— ἐπισιτιούμεθα, Att. fut. mid. of ἐπισιτίζω, Gr. § 117.——
 δ ἡγησόμενος . . . ἔσται, lit. the one who will act as guide will be nobady,
 i. e. there will be no one to act as guide; cf. δ τολμήσων, 2, 3, 5.—— For
 the meaning of the fut. ἐστήξω, see Gr. § 173, Rem. 2.—— οὶ πρόσθεν
 δντες, sc. φίλοι, even those being formerly (friends) will be etc.
- § 6. ποταμός is placed before εὶ to give it more prominence and emphasis. Cf. ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, 4, 3, 6. ἄρα, perchance, denoting that the supposition is not improbable. διαβατέος, that must be crossed; Gr. § 284, 3. (12.) δ' οὖν, but at all events, presents a fixed fact contrasted with a mere conjecture; cf. 1, 2, 12. οἴδαμεν an unusual form instead of ἴσμεν. οὖ μὲν δή, cf. note on 1, 9, 18. ἐππεῖς. They had already gone over to the Persians (2, 2, 7). νικῶντες, in case soe should conquer; the participle for the sake of

conciseness often takes the place of a conditional clause. So http://www.should we be conquered.

- § 7. βασιλέα is the subject of δμόσαι, and αὐτόν is repeated for the sake of perspicuity, on account of the intervening clauses. τὰ σύμμαχα, the means of making an attack, the resources. δ, τι, in what respect, why; δ, τι instead of τί, because it is an indirect question. —— Βεοὺς ἐπορκῆσαι, swear falsely by the gods; cf. 3, 1, 22; Gr. § 279, 4.
- § 8. εἰs οἰκον; to his province Caria. Hell. 8, 2, 12: Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἰκος. —— ἐπὶ γάμφ, not for marriage, but rather in marriage, i. e. as kis wife; since the nuptials had doubtless been celebrated in Babylon; and in 3, 4, 13, the expression τοῦ τὴν βασιλέως δυγατέρα ἔχοντος is used of Orontas. This can hardly mean any thing else than that he was already married. So Krūger.
- § 10. ὑφορῶντες (ὑπό and ὁράω), looking with suspicion upon. —— αὐτοὶ ἐφ' ἐαντῶν, themselves by themselves. —— ἡγεμόνας, guides. —— εὐθύς, immediately.
- § 11. ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ; like the Eng. idiom, while gathering wood from the same place. Expressed logically in full, it would be, ξυλιζόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐξ αὐτοῦ κομιζόμενοι; cf. ἐκ ταύτης ἡγόραζον κ.τ.λ., 1, 5, 10. πληγὰς ἐνέτεινον, cf. πληγὰς ἐνέβαλεν, 1, 5, 11.
- § 12. καλούμενον, so called; cf. 1, 2, 13. είσω αὐτοῦ, within it, i.e. on the eastern side, towards Babylon. πλίνθοις ὀπταῖς, burnt bricks, in distinction from those which are dried in the sun. ἐν ἀσφάλτφ, which was very commonly used as mortar, and served an excellent purpose; cf. Herod. 1, 179. ποδῶν depends on τεῖχος the implied subject of ἢν. This passage, says Kiepert, shows what cannot be inferred from the imperfect and somewhat careless account of the preceding marches (2, 1, 3), that the Greeks had gone back two or three days' march, by the way that they had come, along the bank of the Euphrates or near the river, and had already passed the Median wall, so as to be on the west side of it, the side towards Mesopotamia; είσω αὐτοῦ consequently means on the side towards Babylon or the eastern side. ᾿Απέχει δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολύ is a remark so idle and inaccurate that it can scarcely be considered any thing else than a gloss.
- § 13. την δ' εζευγμένην, lit. the other joined together, Lat. junctam, i. e. the other being furnished with a temporary bridge consisting of seven boats. The Greeks said either ζευγνύναι ποταμόν (διώρυχα) as here, or ζευγνύναι γέφυραν, as in § 24 below. ήσαν ἀπό: it is not uncommon to unite είναι with prepositions or adverbs expressing motion; cf. είσιν ἐκ, 1, 2, 7. κατετέτμηντο (κατά, τέμνω), there had been cut. ὅσπερ, sc. κατατέτμηνται. μελίνας here means fields on which μελίνη is grown.
 - § 14. dérôper is probably dependent on mapadelous, since daous else-

- where always takes the dative. The clause would then be read, near a large and beautiful and dense park (consisting) of etc.—— of δè βάρβαροι, sc. δακήνησαν.
- § 15. δπλων, cf. note on τὰ δπλα, 2, 2, 20. —— τδοι, might see, i. e. have an interview with. —— και ταῦτα, and that too; cf. 1, 4, 12. —— των agrees with the subject of είμτει, ενθρωπός τις.
- § 16. 874, cf. note 1, 6, 8. —— Exemple, in the sing., agrees with the nearest subject and is understood with the more remote; an idiom not uncommon. Cf. \$\frac{1}{4}\nu\$, 1, 2, 3; Exemples(\eta\), 6, 1, 16.
- § 17. την γέφυραν: the bridge of boats mentioned again § 24 below. In § 18 above, γέφυρα denotes a regularly constructed bridge in distinction from a mere bridge of boats, a pontoon. —— ω before διανοείται is causal, since; before μη διαβήτε, it is final, in order that. —— της διώρυχος, the one mentioned § 13, over which the bridge of boats was constructed.
- § 20. πόση τις, about how large; τλς is often joined in this way to adjectives denoting quantity. —— χώρα ἡ, see Gr. § 245, 3. (a.)
- § 22. ὑποπέμψαιεν; ὑπό in composition denotes, from the general idea under, the notion secretly. Instead of πέμψαιεν, the other form πέμψειαν would be more common; Gr. § 116, 9. ἔνθεν μὲν . . . ἔνθεν δέ, on the one side . . . on the other side; cf. 3, 5, 7. τῶν . . . ἐνόντων, there being in (it) persons who would till (the land); a clause in the gen. abs. connected to a gen. governed by a preposition; cf. note 1, 10, 6. ἐργάζεσθαι, to work, is used particularly to denote agricultural labor. ἀποστροφή γένοιτο, it might become a place of refuge; ἀποστροφή = καταφυγή, as in 7, 6, 34.
- § 23. 8µws, nevertheless, i. e. although they thought there was no occasion for alarm or solicitude; cf. 2, 2, 17.
- § 24. ωs οδόν τε μάλιστα, as much as possible; πεφυλαγμένως, adv. being on their guard. των παρά, cf. note 1, 1, 5. διαβαινόντων, gen. abs.; the dat. διαβαίνουσι might have been expected here; cf. note on λόντων, 1, 4, 12. φχετο ἀπελαύνων, he departed riding away, or simply, he rode away; ἀπελαύνων added to φχετο is not a mere tautology since it tells how he went away.

- § 25. skeiro, was situated; of note on sikeupérny, 1, 4, 1.
- § 26. els δύο, two abreast; but in 7, 1, 28, els derr

 denotes the depth of the line is also denoted by en with the gen.; e. g. en τεντάρων, four deep, 1, 2, 15; but in 5, 2, 6, en with the gen. denotes also the width of the line. Hence the connection must determine the precise meaning of both expressions. καλοτε καλ καλοτε εφιστάμενος, halting now and then. τὸ ἡγούμενον, the van, (cf. 2, 2, 4); it is the object of επιστήσειε, all the time that he made the van of the army to halt. τὴν ἐπίστασιν, the halt.
- § 27. Mηδίαs; the land on the eastern side of the middle Tigris. It was originally called Athûr (Hebrew and Phoenician Ashûr, whence the Greek Aσσυρία). After the Assyrian empire had been overthrown by the Medes, the country took the name of Mηδία. Herod. calls it Ματιηνή, whereas the name Assyria is applied by him exclusively to Babylonia. In the time of Alexander the Great and later, this country was again called Assyria. Παρυσάτιδος κώμας. From the distance they had marched, these must have been somewhere near the mouth of the Lesser Zub, a considerable stream, the passage of which one would expect to find mentioned. This seems to have been forgotten in speaking of the pillage. Κύρφ ἐπεγγελῶν (ἐπί, ἐν, γελάω), insulting Cyrus, as an insult to Cyrus. πλὴν ἀνδραπόδων, but not to reduce the inhabitants to servitude; the full expression would be, πλὴν ἀνδραποδίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐπέτρεψε.
- § 28. Kawai, later in the Roman and Parthian wars, called Kanae, Maschane or Marchane, (probably the Assyrian commercial city Canneh, mentioned in Ezekiel 27, 23.) Its ruins are still in existence and some remains of Assyrian sculpture have recently been found there. —— $i\pi l \sigma \chi$. $\delta \iota \phi$ —, on rafts (made) of tanned skins. Arrian. Anab. 3, 29, 4, describes something similar. —— āprovs, rupovs, olvov. Asyndeton is often empleyed in the enumeration of different objects. Cf. 3, 1, 3; 3, 4, 31; 4, 4, 9; 4, 5, 31; 6, 6, 1.

CHAP. V.

During a halt of three days at the river Zabatus (the Greater Zab), Clear-chus seeks and obtains an interview with Tissaphernes. He is so far deceived by the wily Persian that he takes with him four other generals and twenty captains for a second interview. The Greek generals are made prisoners and the captains are put to the sword. Ariaeus repairs at once to the Grecian camp and demands an immediate surrender. Cleanor in behalf of the Greeks returns a reproachful answer.

§ 1. Zanáras (cf. 8, 8, 6.), Syriac Zaba, i. e. Wolf; hence called by the later Greeks Aúkos; it is still called the Greater Zab (Syriac Sab).

—— śwowia, occasions for distrust.

- § 2. παῦσαι τὰς ὁποψίας connected by καί to συγγενέσθαι, and understood with δύναιτο. —— ἐροῦντα (indic. ἐρῶ, the fut. of φημί), to say. —— αὐτῷ, i. e. τῷ Τισσαφέρνει.
- § 8. Τισσαφέρνη, instead of Τισσαφέρνες. See Gr. § 71. A. ἡμᾶς dependent on φυλαττόμενον, guarding yourself against us etc.
- § 4. obre has for its correlative τè after èγώ; cf. note on μήτε—τε, 2, 2, 8. αίσθεσθαι instead of αἰσθάνεσθαι is rare: the acrist infin. would be αἰσθέσθαι. τοιοῦτον οὐδέν, any such thing, i. e. to do injury to you. εἰς λόγους σοι ἀλθεῖν, to enter into a conference with you. ἐξέλοιμεν, from ἐξαιρέω, I take away from.
- § 5. ἀνθρώπους, which denotes the whole is in the same case with τοὺς μέν, and τοὺς δέ, which denote the parts, instead of the gen. ἀνθρώπων. This kind of apposition is not uncommon. οἱ φοβηθέντες . . . βουλόμενοι . . ἐποίησαν, instead of φοβηθέντας . . . βουλομένους . . . ποιήσαντας. Το avoid such an accumulation of participles, the present construction (unusual with olda) was chosen. φοβηθέντες, having feared, is regularly used as aor. mid. φθάσαι . . . παθεῖν, wishing to anticipate (the others) before they suffered (any thing). For the two accusatives κακά, and τοὺς κ.τ.λ., with ἐποίησαν, see Gr. § 280, 2.
- § 6. ἀγνωμοσύνας, a milder expression for ἀδικήματα, as ἀγνώμων is used for άδικος, 7, 6, 28.
- § 7. πρώτον . . . μέγιστον, for (to speak of that which is) first and most important; cf. 1, 3, 10; 5, 6, 29. μέν is correlative with δέ, § 8. οι δεῶν δρκοι, our oaths to the gods; cf. 6, 1, 81, δμνύω δεούς, I swear by the gods. τούτων, i. e. τῶν δεῶν, depends on παρημεληκώς. τὸν δεῶν πόλεμον, war with the gods, object of ἀποφεύγοι. ἀπὸ ποίου τάχους, with what speed. In this and similar expressions the means seems to be conceived of as the beginning of the action, the starting-point; cf. 1, 1, 9; 2, 6, 5. For the difference between ἀποφεύγω and ἀποδιδράσκω, cf. note on 1, 4, 8. ἀποσταίη, with this also τὸν δεῶν πόλεμον may be supplied, nor how (fleeing) into a stronghold he might escape from the war with the gods. So Krüg. and Hert. Cf. ἀφίστανται τὸν ῆλιον ὑπὸ τὰς σκιάς. Cyneg. 3, 3. ποῖον stands regularly in a direct question, δπως in an indirect. For a similar change (from the indirect to the direct interrogative), see 8, 5, 13. πάντη πάντα, πανταχή πάντων, cf. note 1, 9, 2; cf. also πιστὰ ἄπιστα, 2, 4, 7. ἴσον, adv. alike, equally.
- § 8. ols relates to the more remote noun δεῶν. κατεθέμεθα, have deposited it (τὴν φιλίαν), as a consecrated offering which neither party has any right to remove from its place (παρὰ τοῖς δεοῖς). τῶν ἀνθρωπίνων, in contrast with περὶ τῶν δεῶν, dependent on μέγιστον ἀγαθόν.
- § 9. πασα δδός, every way; but πασα ή δδός, all the way, the entire journey. —— φοβεράτατον instead of φοβερωτάτη; cf. Επορον, 3, 2, 22;

- **ποτηρόν**, 3, 4, 85; ἀλεεινόν, 4, 4, 11. See Gr. § 241, 2. —— Notice the paranomasia φοβερός, φοβερότατον; cf. 2, 4, 7, and § 7 above.
- § 10. parérres, sor. of palropas, having become destitute of reason.——

 Example 10. péroure, an elliptical expression with which one may supply mentally (before 1) révoure, would any thing else happen than; or perhaps nouviper, should we do any thing else than.—— épedpor means properly the athlete who, when the number of combatants was uneven, had no one matched against him, and who consequently waited to contend with fresh strength against the already exhausted victor; hence it denotes secondarily a dangerous antagonist.
- § 11. τῶν τότε, cf. 2, 2, 20; in this clause understand abτόν as the subject of elval. τήν τε... ξχοντα, possessing both the military power and the country of Cyrus. Cf. Hell. 8, 1, 8. τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, sc. δρῶ. ταύτην, cf. note on τοῦτον, 2, 2, 20.
- § 12. δστις, that he; cf. 7, 1, 28. ἐρῶ γὰρ καί, for I will tell also; γάρ has reference to the thought implied after ἀλλὰ μήν, but furthermore (we can become useful to you) for etc.; cf. 3, 2, 11.
- § 13. An παρασχεῖν has the same subject as νομίζω, whom I think that I might render etc. ἄλλα ἔθνη; as the Lycaonians 3, 2, 23; the Carduchians 3, 5, 16. Concerning the Mysians see note 1, 6, 7; and the Pisidians, see note 1, 1, 11; and the Egyptians, see note 1, 8, 9. Δυ παῦσαι, I should make to cease. ἐνοχλοῦντα agrees with της ... σύσης instead of η τῆς ... σύσης I see not by the use of what allied force you could better punish (them, i. e. the Egyptians) than by using that which is now with me.
- § 14. Observe the difference between τφ dat. of τls, and τφ the dat. of the article. ώs before μέγιστος is intensive, the very greatest; before δεσπότης, it signifies as. είης, sc. ξχων ἡμᾶς ὑπηρέτας. ἀναστρέφοιο, sc. ἄν, you might conduct yourself as master etc.; cf. 1, 6, 2, where ἄν is expressed with the first optative (in the apodosis) and understood with the others. τῆς χάριτος, supply ἕνεκα from the preceding clause. ἡς, object of ἔχοιμεν, attracted to the case of the antecedent.
- § 15. $\tau \delta$ üνομα, τi s, an unusual form of expression. We should expect either the omission of $\tau \delta$ δνομα (in which case it would read, I should most gladly hear who), or elee $\tau \delta$ ὕνομα τούτου, δστις (I should most gladly hear the name of him who). —— δεινός λέγειν, skilful or able to speak, i. e. eloquent. —— ἀπημείφθη = ἀπεκρίνατο, in which sense ἀμείβομαι (comm. with a 1st aor. mid.) is poetic.
- § 16. 'AAAd, see note 1, 7, 6. as belongs to elva; kakérous in the nom. agreeing with the subject of elva; Gr. § 807, 4. is 5' as udôps, but that you may perhaps (as) learn. When is or sweet denoting a purpose, is followed by the subjunctive, if as is omitted, the notion of

simple purpose is denoted, if ar is expressed, the notion of contingency is added; (Hermann as cited by Hertlein). Cf. 6, 8, 18.

- § 17. aropeir stands here without ar, since a fixed fact is expressed (oùr aropoimer); in § 18 it stands with ar denoting possible cases (oùr ar aropoimer). —— èr denotes here the means, Gr. § 289, 1. (3.) (a.) —— artendo year depends on rivouros, cf. 5, 1, 6.
- § 18. ἀλλά is best rendered here by the Eng. word or. See L. & S., sub voce II; cf. 5, 8, 4. διαπορεύεσθε, cf. note 2, 3, 27. όντα instead of elvai, Gr. § 310, 4. (a.) όντα πορευτέα, must be passed; with this belongs δμῶν as agent or doer; Gr. § 284, 3. (12.) ταμιεύεσθαι . . . μάχεσθαι, to divide off (after the manner of a steward) so many of you as we may wish to fight with; i. e. as the Greeks were crossing a river, they could attack either those who had already passed over or those who were left behind, as many or as few as they pleased. αὐτῶν, of them, i. e. the rivers. διαπορεύοιμεν; notice the difference between πορεύω and πορεύουμαι.
- § 19. el httphe8a (optat.), if we should be defeated. àllà to γ é ten $\pi \hat{v}p$, yet at least (γ é) the fire is certainly (τ ol) etc.; cf. àllà . . . γ é, 8, 2, 8.
- § 20. ξχοντες is conditional and hence takes μηδένα instead of οὐδένα, Gr. § 318, 8. άν qualifying ἐξελοίμεθα is repeated because the first is so far removed from the verb. πρὸς δεῶν, cf. note on 1, 6, 6.
- § 21. ἀπόρων ἐστὶ... οἶτινες ἐθέλουσι, lit. it belongs to persons without resources etc. who wish; a mingling of two constructions, ἀπόρων ἐστὶ... ἐθέλειν, and ἄποροί εἰσιν... οἶτινες ἐθέλουσι. —— καὶ τούτων πονηρῶν, and still more (it belongs) to base persons. Cf. note on καὶ ταῦτα, 1, 4, 12.
- § 22. εξόν, accus. absol.; Gr. § 312, 5; cf. 2, 6, 6; 3, 2, 26. επι τοῦτο Κλθομεν, we came upon this, i. e. we applied ourselves to this (cf. επι πῶν ἔλθοι, 3, I, 18). The clause reads, why indeed, when it was permitted to destroy you, did we not apply ourselves to this? τούτον, of this, (i. e. the fact that we did not undertake to destroy you,) depends on αίτιος. τοῦ γενέσθαι και καταβῆναι depends on ἔρως; my earnest desire to become faithful etc. (lit. desire of this that I become etc.); τούτω is the antecedent of \$\mathcal{G}\$, and the substantive ξενικώ stands in the relative clause; Gr. § 332, 8; and my earnest desire to return, being strong through benefits (conferred), with that mercenary force, with which Cyrus came up etc. My earnest desire etc. was the cause of this (τούτον αίτιος). μισθοδοσίας and εὐεργεσίας are antithetical; they are in the plural, denoting that the actions signified were performed at different times.
- § 23. 80a, in how many ways, connected with xphother, Gr. § 279, 7.

 —— ridpa dpth: the Persian kings alone were the upright tiera, while the nobility were those which were flexible. —— The 8' ent The maplie: by

this figurative language, Tissaphernes is thought to intimate that he himself secretly aspired to the throne. It is not necessary, however, to put this construction on the passage; since it may naturally signify that while the king were the outward sign of authority, the real power would be in the possession of Tissaphernes if he were supported by the Greeks. After $\xi_{\chi 0i}$ supply $\delta \rho \theta \dot{\eta} \nu$.

- § 24. elver, sc. δ Κλέαρχος. The acrist elver comprehends the following as one whole; the imperf. έφη dwells on the presentation of the single and special (Krüger). Cf. 6, 1, 31; 7, 3, 24; 7, 6, 41. The Eng. idiom scarcely admits of our translating έφη. τοιούτων... ὁπαρχόντων, gen. abs., while such reasons exist etc. παθεῖν, without τοῦ, dependent on theor, cf. 1, 9, 1.
- § 25. of τε στρατηγοί και οί λοχαγοί, in apposition with the subject of βοόλεσθε, sc. δμεῖς. Before έλθεῖν Krüger supposes εἰς λόγους may have fallen from the text. In that case μοι would limit εἰς λόγους έλθεῖν, to come to an interview with me. Kühner connects ἐν τῷ ἐμφανεῖ with the foregoing and renders, mihi in conspectum venire, to appear before me. With the text of Hertlein, if no ellipsis be supposed, μοι must be considered as the dat. in reference to whom the action takes place (Gr. § 284, 3. (10).); since a Greek would not say ἐλθεῖν μοι, to come to me, but ἐλθεῖν πρὸς οτ παρὰ ἐμέ. ἐν τῷ ἐμφανεῖ, according to Krüg. and Hert., openly. Cf. ἐν τῷ φανερῷ, 1, 3, 21.
- § 26. kal—ab, see note 1, 1, 7. —— boer, not from whom, since this word is not spoken of persons; but rather, whence, from what source.
- § 27. δήλος ήν οἰόμενος, manifestly supposed. Cf. δήλος ήν, 1, 2, 11.

 φιλικῶς διακεῖσθαί τινι ordinarily means, to have a friendly disposition towards any one; here however in a wider sense it means, to sustain towards any one relations that are mutually friendly, the friendly disposition of Tissaphernes being the prominent idea. οἰ...διαβάλλοντες, who should be convicted of calumniating (him, i. e. Tissaphernes). For the construction of λν ἐλεγχθῶσι, cf. note on ἐὰν μὴ διδῷ, 1, 3, 14. The omitted antecedent of οῖ is subject of τιμωρηθῆναι, and the clause &s... ὕντας is in apposition with it: on the ground that they themselves were traitors and evilminded towards the Greeks. Others consider αὐτούς the antecedent of οῖ, and refer for a similar construction to 1, 9, 29; 6, 4, 9.
- § 28. $a\dot{v}\tau\hat{\varphi}$, i. e. Clearchus. \tilde{y} instead of $\epsilon l\eta$; cf. note on $\delta\iota a\beta\hat{\eta}$, 1, 4, 18.
- § 29. πρός ξαυτόν ξχειν την γνώμην, should direct their attention towards himself, implying that they should be devoted to him. —— ἀντέλεγον—αὐτῷ μη λέναι πάντας, spoke in opposition to him, that all etc. should not go. For the use of μη before λέναι, cf. note on τὸ μη καταπετρωθήναι, 1, 3, 2.
 - § 80. narévelvev, exerted himself, contendebat. The whole transaction

- is differently related by Ctesias cap. 60, according to whom, Clearchus was with difficulty persuaded by Menon to go to Tissaphernes. —— is eis dropale, as if to market, consequently without their armor.
- § 81. Aylas has not been mentioned before; cf. note 1, 2, 9. —— ext Sopus without the article, as commonly when no qualifying clause is joined to it; cf. 7, 8, 16.
- § 82. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου, from etc., in the Eng. idiom, at the same signal. Cf. ἀπὸ παραγγέλσεως, 4, 1, 5. —— ῷτινι . . . πάντας, cf. note on δστις . . . πάντας 1, 1, 5.
- § 83. hupeyvoov, from aupryvoes; for the augment see Gr. § 126, 1, and 8.
- § 85. Hoar. Our idiom would hardly admit of the imperf. here, but to be exact we should employ the pluperf., had been. Cf. exolipres, and ourexolémes, had besieged etc., 1, 4, 2; hrdyrasor, had compelled, 2, 1, 6. Instances of this sort are not unfrequent.
- § 36. et τις, like δστις, is used as a compound relative: ordered whatever one there might be... to approach etc. ἀπαγγείλωσι, cf. note on διαβή, 1, 4, 18. τὰ παρὰ βασιλέως, cf. 2, 3, 4.
- § 87. 'Opxouérios, not from the Boeotian, but from the Arcadian Orchomenus, since he is also called 'Aprás, 2, 1, 10; 3, 1, 47. Ecropar has been mentioned but once before, 1, 8, 15. Tà mepl IIpoférou, the things relating to Proxenus, the fate of Proxenus. The common construction for this idea would be Tà mepl IIpoférou, cf. 3, 2, 20; 1, 6, 8; but the gen. stands instead of the accus., owing to the proximity of µdoo, by a species of attraction, since µabeîr mepl twos would be the regular construction. So Hert., Krüg., and Küh. explain it.
- § 38. ξστησαν εἰς ἐπήκοον; a verb of rest followed by a clause denoting motion, (having gone) to a place within hearing distance they stood.——
 έχει την δίκην, has suffered punishment; cf. § 41 below; but in 7, 4, 24, έχειν δίκην means, to receive satisfaction.—— ἀπαιτεῖ; he does not say simply alτεῖ. Cf. note on ἀπήτουν, 1, 2, 11.—— τοῦ ἐκείνου δούλου, his slave; ἐκείνου is governed by τοῦ δούλου.—— With εἰναι and ἢσαν supply τὰ ὅπλα.
- § 89. Exerc, cf. note 2, 3, 21. aloxiver & Seois, cf. note on is xived on the same of the same in the same in the same in the same and defensive alliance. is should not be expressed, but owing to his excitement Cleanor forgets that he had just used of the same excitement must be attributed mposed where, while mposed had just been expressed. By employing the same anacoluthon in English and by repeating the idea of aloxivers, we may translate is: are you not

unitemed that you have destroyed the very men to whom you gave your oath, and etc.

- § 40. $\gamma d\rho$ has reference to some thought not expressed, perhaps in this form,—we are not unjust for etc. Cf. note on H $\gamma d\rho$, 1, 6, 8.
- § 41. δίκαιον is here used impersonally; cf. 8, 1, 37. In like manner δήλον, 3, 1, 16. With both these words, the personal construction is very frequent; cf. 1, 2, 11; 2, 5, 27; 2, 6, 21. Πρόξενος καὶ Μένων: grammatically they seem to be connected with the nearest verb, but logically, they seem rather to be the object of πέμψατε. We may imitate the expression thus, But in respect to Proxenus and Menon, since they are etc. Cf. ἡμεῖς, 3, 3, 16.

CHAP. VI.

Character of the five generals; particularly of Clearchus, of Proxenus, and of Menon.

- § 1. ως, see note I, 2, 4. ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς. From the active, ἀποτέμνειν τινί την κεφαλήν, comes the passive, ἀποτέμνεταί τις την κεφαλήν, the acc. of the thing being retained even in the Pass., Gr. § 281, 3. Render, having been beheaded. els is in apposition with στρατηγοί. μέν, the correlative δέ occurs § 16 below. δμολογουμένως ἐκ πάντων, by the admission of all; the construction of ἐκ πάντων seems to be determined by δμολογουμένως (which contains the notion δμολογούμενος) rather than by δόξας, having seemed, which would take πᾶσι. For ἐκ denoting the agent or doer, see note 1, 1, 6. τῶν . . . ἐχόντων, those who were familiarly acquainted with him; cf. 1, 9, 1; αὐτοῦ depends on ἐμπείρως, by the same principle that the adjective ἔμπειρος takes the gen., Gr. § 273, δ. (e.) καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως, both skilled in war and extremely fond of wdr. Cf. the similar word πολέμιος, hostile; πολεμικός is defined § 7 below, and φιλοπόλεμος § 6.
- § 2. πόλεμος, the Peloponnesian war, which commenced 431 B. C., and ended in the spring of 404 B. C., three years and a half before the death of Clearchus. —— παρέμενεν, he remained, i. e. among the Lacednemonians. —— τοὺς Ἦλληνας, the Greeks who occupied the Thracian Chersonesus; cf. 1, 3, 4. —— Περίνθου: Perinthus was a city in Thrace on the Propontis; it was afterwards called Heraclea and is now called Eregli.
- § 3. μεταγνόντες πως, having in some way (or for some reasons) changed their mind. έξω, away, i. e. away from Sparta. 'Ισθμοῦ; the isthmus of Corinth, since that alone was commonly called 'Ισθμός without any qualifying word. ἐνταῦθα imparts additional emphasis to the member of the sentence before which it stands; cf. 1, 10, 5; 3, 4, 25. οὐκέτι,

- no longer, no more as he had previously done when he remained (§ 2 supénever) faithful to Sparta.
- § 4. των τελών, nom. τὰ τέλη, the magistrates, meaning particularly the Ephora. έπεισε εc. μυρίους δαρεικούς δούναι. ἄλλη γέγραπται, has been described elsewhere; a mistake on the part of Xenophon, since neither in 1, 1, 9, nor in 1, 3, 8, nor any where else is any thing said on this point.
- § 5. ἀπὸ... χρημάτων; cf. note on ἀπὸ... τάχους, 2, 5, 7.— ἀπὸ τούτου, ab so tempore, inde, Küh.—— ἔφερε καὶ ἢγε; so in Latin ferre and agere, the former being predicated properly of movable effects, the latter of cattle; hence when used together they mean, to rob and plunder utterly. They take as object in the accus. either the country or the inhabitants.—— πολεμῶν διεγένετο, cf. ἐσθίοντες διεγίγνοντο, 1, 5, 6.
- § 6. botis, see note on oltives, 2, 5, 21. —— exér, see note 2, 5, 22. —— bote waxeheir, under the condition that he may carry on war; Gr. § 841, §. (d), Cf. 5, 6, 26. —— bottep els mudicá, just as if upon a favorite.
- § 7. ταύτη, adverbial, in this respect. —— πανίαχοῦ πάντες, cf. note, 1, 9, 2.
- § 8. &s devator...elχεν, as much as possible with such a character as he possessed; de is used somewhat like devo, § 5 above; sal before decives as also before allows in the next sentence cannot easily be translated into English. —— &s τις καλ άλλος, cf. 1, 8, 15. —— αὐτῷ is ethical dat., Gr. § 284, 8. (10.) (d.). —— δμποιῆσαι, to impress upon. —— &s ... Κλεάρχφ, that Clearchus must be obeyed; Κλεάρχφ here is much more expressive than though he had said simply αὐτῷ.
- § 9. ἐκ τοῦ χαλεπός εἰναι, from the fact that he was austere, or simply, by being etc.; χαλεπός, see Gr. § 807, 4. ὁρᾶν στυγνός, repulsive in appearance; for the construction of the infin. ὁρᾶν, see Gr. § 806, Rem. 10. αὐτῷ μεταμέλειν, cf. 1, 6, 7. ἔσθ' ὅτε more emphatic than ἐνίστε, as οὐδὲ εἶς is more emphatic than οὐδείς. γνώμη, with judgment, considerately, in opposition to ὀργῦ. στρατεύματος . . ὄφελος, cf. 1, 3, 11.
- § 10. Epasar, cf. note 1, 9, 28. —— pulards puldeer, Gr. § 278, 1. In English we should say, to keep guard; cf. 5, 1, 2. —— pilar apelesta, to refrain from (doing injury to) friends.
- § 11. airroû àkobew, to hear to him, to obey him; Gr. § 278, Rem. 18. —— σφόδρα, implicitly, cf. σφόδρα πειθομένοις, § 18 below. —— èν τοῦς προσώποις, in his looks. The plural of πρόσωπον, used of a single person, is chiefly poetical.
- § 12. πρὸς ἄλλους, εc. στρατηγούς. ἀρχομένους agrees with the subj ct of ἀπιέναι. For the accus. instead of the dat., ef. not: on λαβόντα,

- 1, 2, 1. Render, and it was permitted (to the soldiers) to go away to serve under other (generals). —— διέκειντο πρός αὐτόν, were disposed towards him; δοπερ...διδάσκαλον. It is to be hoped that boys nowadays will not understand this comparison.
- § 13. και γάρ οδν, cf. note 1, 9, 8. τεταγμένοι, εc. παρείναι αὐτῷ. ὑπὸ τοῦ δεῖσθαι, εc. κατεχόμενοι, adhering to him from the fact that they were in want. πειθομένοις agrees as predicate with the object of ἐχρῆτος these persons (those described in the former part of the sentence) he made use of, obeying (him) implicitly. Cf. πολεμία, 2, 5, 11.
- § 14. τa ... expansions, lit. the things making the soldiers with him to be useful.—— τb ... $\phi \circ \beta \in a \circ b$ that they feared etc.
- § 15. οὐ μάλα = ἡκιστα, a very common litotes. —— ἀμφὶ τὰ πεντή-κοντα, cf. note on ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, 1, 2, 9; see also § 80 below.
- § 16. eddle members we, cf. eddle waides butes, 1, 9, 4. Populas, a celebrated sophist and rhetorician from Leontini in Sicily. Come... appriner; in order to obtain instruction from him. 'Appriner didóras turí often means, to receive instruction from any one; cf. Symp. 3, 6.
- § 17. sureyévero éxelve, had associated with him, i. e. had received instruction from him. So supplyresbal turi is not unfrequently used; as also in Latin case cum aliquo. toîs mowtous, the first, i. e. the most distinguished men. everyetwv (particip. of everyetwv), cf. the construction of alassomers, 1, 9, 11.
- § 18. τ or other t on the other hand. while desiring so many things intensely. t on the other hand. when t in the other hand. when t in the other hand. t in the other hand.
- § 19. ἐαντοῦ objective gen. dependent on alδῶ, respect for himself.——
 ἐκείνψ = αὐτῷ, except that ἐκείνψ is more emphatic. Cf. note on ἐκείνου,
 2, 2, 8.
- § 20. ϕ ero . . . Fokeîr . . . èxaveîr, and he thought it sufficient for being and seeming (to be) competent to command that he should praise etc.
- § 21. δηλος ην ἐπεθυμών, cf. δηλος ην ἐνιώμενος, 1, 2, 11. —— διδοίη δίκην, poenam dare, give satisfaction, i. e. suffer punishment, cf. 4, 4, 14; 5, 4, 20.
- § 22. Let for ravra Let. To aire to . . . elvai, the same (thing) with the being stupid, the same as stupidity. Cl. & ravrô rovreis, 3, 1, 27.
- § 28. τούτφ depends on ἐπιβουλεύων. καὶ . . . κατεγέλα implies that he was afraid of the enemy. τῶν συνόντων πάντων depends on καταγελῶν but must be supplied mentally (in the dat. case) with διελέγετο: he always conversed with his associates as if he were making sport of them all.
 - § 24. τὰ τῶν φίλων, the (possessions) of his friends. —— μένος, an

- adjunct of the subject of eideral, cf. Gr. § 307, 4, he supposed that he alone (i. e. he especially, he better than any body else; Hert. renders μόνος, unus emnium maxime) knew etc. —— έν, particip. instead of infin. after εἰδέναι, a verbum sentiendi; Gr. § 310, 4. —— ἀφύλακτα belongs as a predicate to τὰ τῶν φί., because they were not guarded; see Gr. § 245, 3. (b.)
- § 25. The antecedent of δσους, namely πάντας understood is the object of ἐφοβεῖτο, and with this object ὧπλισμένους agrees.
- § 26. τῷ ἐξαπατῶν δύνασθαι; τῷ belongs to δύνασθαι, in the ability to deceive. πλάσασθαι from πλέσσω, an expressive word. τῶν ἀπαι-δεύτων, connected with elva, partitive genitive. καλ . . . κτήσασθαι, and those persons with whom he attempted to excel (to occupy the foremost place) in friendship, he thought it necessary to acquire by calumniating their best friends. διαβάλλων instead of διαβάλλωντα, by attraction of the subject of ψετο just as though δεῦν were not expressed. Examples of this sort are not uncommon. Cyrop. 5, 2, 17, ἐπλ τῷ σίτῳ σίονται δεῦν φρόνιμοι καλ μέτριοι φαίνεσθαι. With τοὺς πρώτους supply from the foregoing φιλία, those who are first in friendship, i. e. their best friends; τούτους, object of κτήσασθαι.
- § 27. τδ... παρέχεσθαι depends on έμηχανᾶτο, he contrived to render etc. έκ τοῦ... αὐτοῖς denotes the means. εὐεργεσίαν κατέλεγεν, he recounted it as a beneficent act that he did not (δτι... οὐκ...) etc. So κατέλεγεν is commonly understood; but Krüg. interprets it thus, he spoke against, he spoke with complaint of his beneficent conduct in that he did not etc.
- § 28. 'Apistissey, cf. 1, 1, 10, and 1, 2, 6. 'Apisio depends on olkerotatos. hotero, sc. 'Apisios. avtos dé, but he himself, i. e. Menon. perecurra (particip. from perecue), having already arrived at manhood; agrees with Gapóssus. The disgusting vice here alluded to is described in the Epistle to the Romans, ch. 1, verse 27. An uglier portrait than that of Menon has seldom been drawn on a small scale.
- § 29. πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε, εc. Μένων. —— ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, cf. § 1 above. —— ὡς belongs simply to πονηρός not to λέγεται.
- § 80. kal τούτω, lit. these also, is most conveniently rendered by the Eng. word likewise; cf. kal τούτους, 1, 1, 11.—— els φιλίαν, in respect to friendship; i. e. for a want of fidelity in their relations to friends.

BOOK THIRD.

"Οσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.—Hostilities between the Persians and Greeks after the treaty was broken, with an account of the march from the river Zabatas to the Carduchian mountains.

CHAP. I.

- The Greeks are in the greatest dejection. Xenophon, waking from a remarkable dream, rouses first the captains of Proxenus and urges them to immediate action. The other captains and the surviving generals are then called, and after deliberation in which Xenophon takes a conspicuous part, they conclude to elect new generals in place of those who were taken by the Persians.
- § 1. "Οτα...μάχης indicates the subject of the first book; δσα... σπονδαῖς, the subject of the second book.—— ἐν ταῖς σπονδαῖς, during the treaty, is to be joined with ἐγένετο.
- § 2. of στρατηγοί; not all of the generals, but those only who are mentioned in 2, 5, 31. ἐπὶ ταῖς βασ. δύραις, cf. note 2, 4, 4. Οπ ἢσαν (and the verbs in the following clauses dependent on ἐννοούμενοι), see note on the construction of ἐστρατοπεδεύετο, 2, 2, 15. κύκλφ is not always to be taken in the strict sense (cf. 1, 5, 4), hence it is often joined with πάντη, or πανταχŷ. πολλά and πολέμιαι belong both to έθνη and πόλεις, there were around them on every side many both nations and cities (that were) hostile. When connected nouns have a common attributive, it is expressed with each only when perspicutity or emphasis requires; otherwise it is expressed but once, and agrees in form with the nearest noun; cf. Gr. § 242, Rem. 4. ἀγοράν, cf. note 2, 3, 24. μύρια στάδια: i. e. by the most direct route; by the circuitous way in which they had come it was considerably more; cf. 2, 2, 6. νικώντες, in case they should be victorious. ἡττάομαι, I am vanquished, is regularly used for the pass. of νικάω.
- § 3. $\delta\lambda i\gamma oi$, few, not a few; it belongs to evroov as an apposition of the part to the whole. ϵis , cf. note 1, 7, 1. $\tau \lambda$ $\delta\pi\lambda a$, lit. the heavy armor, by meton. the place where the heavy armor was stacked, hence the encampment; cf. 2, 2, 20 $\epsilon\tau i\gamma \chi aver$, so. δv , happened to be. The particip. is often omitted with $\tau v\gamma \chi dvev$, especially in relative clauses.

- —— πατρίδων . . . παίδων; notice the asyndeton. Cf. note on άρτους κ.τ.λ., 2, 4, 28.
- § 4. abτόs is intensive (as always in the nom.); it belongs also to the subj. of roulfew rather than to that of έφη; thus, whom he said that he himself deemed etc. —— κρείττω, better, of more value, agrees with δν which relates to Κόρφ.
- § 5. μή, lest, or that, the notion of fearing being contained in δποπτεύσεις. μή . . . γενέσθαι, that the becoming a friend to Cyrus might be some occasion of accusation on the part of the city. δτι introduces the reason; because. συμπολεμήσαι; particularly during the last years of the Peloponnesian war. ἐλθόντα, see Gr. § 807, 2. Cf. λαβόντα, 1, 2, 1.
- § 7. où stands before τοῦτο instead of ἡρώτα, because the points in the antithesis are οὺ τοῦτο—ἀλλὰ...τοῦτο...; cf. note on οὐ, 1, 4, 5.——τοῦτο regularly refers to what precedes; but when an exegetical clause (introduced by ὅτι, ὡς, or as here, in the form of an indirect question) is added to it, then it has reference to what follows.——ἰτέον εἶναι, that he must go; Gr. § 284, 3. (12.)—— ἡρου from ἡρόμην, aor. of ἐρωτάω.
- § 8. ois areider, ec. Steσθαι. δρμαν την άνω όδον, to set out on the march upward, accus. of kindred signification; cf. ξλθοι την όδον § 6 above. συνεστάθη (from συνίστημι), was introduced.
- § 9. συμπρούθυμεῖτο, joined in soliciting. ὅτι . . . ἀποπέμψειν. A clause introduced with ὅτι or ὡs is occasionally by anacoluthon finished with an infinitive instead of a finite mode. Cf. ὡs . . . παραδώσειν, 7, 5, 8. ἐπειδὰν τάχιστα, as soon as. εἰς Πισίδας; cf. note 1, 1, 11.
- § 10. βδει, sc. δ Πρόξενος. δμως, nevertheless, i. e. notwithstanding their fear and unwillingness. οἱ πολλοί, the most (of them). Some according to 1, 4, 7, left the army at that time. δι' αἰσχύνην καὶ ἀλληλων κ.τ.λ., from a feeling of shame both towards one another etc.; ἀλληλων and Κύρου are objective gen.; cf. note on ξαυτοῦ, 2, 6, 19.
- § 11. Envou $\lambda a \chi d \nu$ (from $\lambda a \gamma \chi d \nu \omega$); for the government of Envou, see Gr. § 278, 3. (b.) (γ) —— $\xi \delta o \xi \epsilon \nu$: an instance of asyndeton, such as is very common; when a sentence more fully explains what the foregoing expresses in general terms; cf. 4, 8, 8; 4, 7, 10.—— $\pi a \sigma a \nu$, sc. $\tau h \nu$ olkiav: it seemed that all the house. To correspond with the foregoing personal construction, $\xi \delta o \xi \epsilon \nu \dots \sigma \kappa \eta \pi \tau \delta s$, a thunderbolt seemed, we should have here $\pi a \sigma a$, all the house seemed. Cf. 1, 4, 18, $\xi \delta \delta \kappa \epsilon \iota$.

- § 12. àrryépôn (from àrrysipe), was aroused, awoke. $\pi ij \mu i\gamma \dots \pi ij$ Bé, in one respect. ... but in another respect. $i\delta \epsilon i\gamma$ to $\delta \epsilon$, he seemed to see, it appeared to him in a dream that he saw. $\mu i\gamma$ où dévarts, lest he should not be able, is to be connected with the $\delta \epsilon$.
- § 13. ὁποῖόν τι κ.τ.λ. But of what import it is to have (lit to see) such a dream, it is permitted to discover etc. πρῶτον μέν; the correlative clause is ἐκ. τούτου § 15. εἰκός; ἐστί is regularly omitted with this adjective. ἐπὶ βασιλεῖ, cf. 1, 1, 4. τί ἐμποδών, sc. ἐστι, what is in the way, what hinders; this question is equivalent to σὐδὲν ἐμποδών; and hence it is followed by the two negatives μὴ σὐ, which according to the English idiom we render simply that. Gr. § 318, 10; cf. μὴ σὐ, 2, 8, 11. ἐπιδόντας, having lived to see; cf. 7, 1, 30; 7, 6, 31.
- § 15. ἐκ τούτου, cf. note 1, 3, 11. ἄνδρες, cf. note 1, 3, 3. ούτε... ούτε, neither... nor; οὐδέ, not even. ὑμεῖς, εc. δύνασθε καθεύδειν. ἐν οίοις ἐσμέν, in what (dangerous) circumstances we are.
- § 16. δηλον δτι although written in two words is often employed as an adverb, in the sense manifestly; and is not unfrequently introduced in the midst of the clause; cf. § 35 below. πρότερον . . . πρίν, cf. note on πρόσθεν . . . πρίν, 1, 1, 10. οὐ . . . ἐξέφηναν (from ἐκφαίνω), did not declare. ἀγωνιούμεθα (from ἀγωνίζω), Gr. § 117.
- § 17. δφίεσθαι, to be negligent, to yield. —— ἐπὶ βασιλεῖ, cf. note on $d\pi$ $d\pi$, 1, 1, 4. — 8s is causal, since he, or, from him who; it introduces the reason for the question, "what do we think we shall suffer?" ---- nal τοῦ . . . καl τοῦ; the repetition of the article and also of the conjunction gives more prominence to each adjective. — καὶ τεθνηκότος ήδη, even when already dead. This in the mind of a Greek would greatly heighten the abuse. Cf. Herodot. 7, 238. — την χείρα; την δεξιάν, 1, 10, 1. —— $\eta \mu \hat{a}s$ subject of $\pi a\theta \epsilon \hat{i}v$. Regularly when the subject of the infin. is the same as the subject of the governing verb, it is omitted with the infin.; Gr. § 307, 4. Here however it is expressed and also stands first in the sentence as being the emphatic word; Krug. and Hert. are inclined to consider the construction an anacoluthon, the sentence commencing as though it should have ended with ποιήσαι αὐτόν instead of παθείν;—an improbable explanation. —— ἐστρατεύσαμεν δὲ κ.τ.λ.; an independent sentence joined to a relative clause. Render, who made an expedition against him etc. — is . . . not govres, cf. note on is, 1, 1, 2.
- § 18. do' où k... Exboi, would be not have recourse to every means; end mây exbeîy = mayra moiñoai at the end of the §, and in § 35. —— aikisáuevos implies both ignominy and suffering: rà eoxara aikisápevos, having insulted and tormented us to the lost degree; rà eoxara is the object of aikis.

- —— τοῦ στρατούσαι κ.τ.λ. depends on φόβον. —— ἐπ' ἐκείνψ, cf. ἐπὶ βασιλοῖ, § 17. —— ποιητέον, see Gr. § 284, 8. (12.)
- § 20. δπότε ἐνθυμοίμην, whenever I considered. The optat. is here iterative; cf. note 1, 5, 2. δτι . . . οὐδενδε ἡμῖν μετείη, that we shared in nothing of etc.; Gr. § 273, 8. (b.) δτου, the means with which; gen. of price; Gr. § 273, 2. (c.) ήδειν . . . ἔχοντας, I knew that few longer possessed etc. δρκους . . . ἡμᾶς, εc. ἡδειν, I knew that our oaths restrained us; πορίζεσθει with its complement depends on ἔχοντας. ἐνίστε qualifies ἐφοβούμην.
- § 21. ταῦτα τὰ ἀγαθά, these good things (above enumerated). —— ἄθλα is a predicate: as prizes. Supply τούτων before ὁπότεροι, (for those) whichever party of us etc. The allusion to their national games would be very inspiring to the Greeks.
- § 22. advois, them, i. e. the gods; emiopreîv deois is analogous to durbrai deois. Gr. § 279, 4. —— των δεών δρκους, cf. 2, 5, 7. —— πολό qualifies μείζονι: cf. 1, 5, 2; 8, 2, 15.
- § 28. ετι δέ, furthermore; cf. 3, 2, 28. ξχομεν... ξχομεν δὲ καί. In anaphora, μέν is generally wanting when the second member has δὲ καί; when the second member has only δέ, μέν is commonly expressed with the first. ψύχη καὶ δάλπη, cold and heat. The plural is used in Greek denoting what had been experienced at different times and in different degrees. σὺν τοῖς δεοῖς, with the assistance of the gods. The frequency and the apparent reverence with which Xen. refers to the gods are worthy of notice. —— οἱ ἄνδρες is here spoken of the enemy.
- § 24. ἀλλά belongs to μη ἀναμένωμεν, but since others also are probably considering these things, let us not etc. πρός, Gr. § 298, 2. (c.) παρακαλοῦντες, like συγκαλοῦμεν, § 46, is future; Gr. § 117. τοῦ ἐξορμῆσαι depends on ἄρξωμεν. Gr. § 271, 4. φάνητε: for a similar asyndeton, cf. τωμεν, 6, 5, 21.
- § 25. εγώ, σύ, ἡμεῖs, and ὑμεῖs are often much less emphatic than ego, tu, nos, and vos. Krüg. —— οὐδὲν . . . ἡλικίαν, I do not allege my age as any excuse; cf. § 14. —— ἐρύκειν is chiefly poetic.
- § 26. Αν βοιωτιάζων τη φωνή · ούτος δ' είπεν, instead of the simpler and more common form of expression βοιωτιάζων τη φωνή είπεν. Cf. note 1, 9, 14. άλλως πως . . . ή: cf. § 20 above. σωτηρίας αν τυχείν, that he could obtain safety. εἰ δύναιτο, εc. τὸν βασιλέα πεῖσαι.

- § 27. μεταξὸ ὁπολαβών, interrupting (him) in the midet (of his remarks).

 οὐδὲ . . . οὐδέ (is far more emphatic than οὕτε . . . οὕτε), not even . . .

 reor indeed. ταὐτῷ τούτοις, in the same place with these. Cf. note on ἡμῖν, 2, 5, 39. For an explanation of the allusion, see 2, 1, 8. μέγα φρονήσας, having become proud. ἐπὶ τούτῳ, on account of this,—the death of Cyrus.
- § 28. τί οὐκ ἐποίησεν, what did he not do, expresses in the form of a question the same idea as πάντ' ἐποίησε in a direct form. Cf. § 18 above.
- § 29. αὐτοῖς, i. e. τοῖς Πέρσαις, implied in βασιλεύς expressed above. Cf. note on oi δέ, 1, 10, 4. οὐ νῦν . . . δύνανται, are they not now, the wretched men, though beaten . . . , unable even to die; being prevented, as he seems to imply, from putting an end to their existence by their being bound. καὶ μάλ . . . ἐρῶντες τούτου, even though passionately longing for it. τούτου, i. e. τοῦ ἀποθανεῦν. πάλιν is comm. understood as qualifying πείθειν . . . ἰόντας; Grote however understands it as qualifying κελεύεις.
- § 30. μήτε... τε, cf. note 2, 2, 8. προσίεσθαι, to be admitted.—
 εἰς ταὐτὸ ἡμῶν αὐτοῶς: for the construction, cf. ἐν ταὐτῷ τούτοις § 27 above.
 ἀφελομένους and ἀναθέντας agree with ἡμῶς understood, the subject of χρῆσθαι. ὡς τοιούτῳ, as such a person; one on whom they had placed baggage (σκεύη ἀναθέντας).
- § 31. τούτφ...τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδέν, there belongs to this fellow nothing of Boeotia. Gr. § 273, 3. (b.) (γ.)—— ἀμφότερα... τετρυπημένον, having both ears bored. For the construction, cf. note on ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, 2, 6, 1. The practice of boring the ears was regarded with abhorrence by the Greeks; and as belonging only to the barbarians.—— και είχεν οὕτως, and so it was. The Greeks discovered this on examination.
- § 32. ofxorto, was gone; ofxora and how though present in form are perfect in meaning.
- § 33. τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων, the front of the encampment; the place where the arms were stacked; cf. note 2, 2, 20. —— On ἐγένοντο and ἀμφὶ τοὸς κ.τ.λ., cf. note 1, 2, 9. —— μέσαι νύκτες, cf. note 1, 7, 1.
- § 34. καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν, both to come together ourselves; αὐτοῖς in apposition with ἡμῖν. —— ἄπερ... ἡμᾶς, εc. ξλεξας, the very things which (you said) to us also.
- § 35. ταῦτα μέν has nothing properly corresponding to it in what follows; since with ἡμῖν δέ a different turn is given to the sentence from what would have been suggested by ταῦτα μέν. —— δῆλον ὅτι, cf. note § 16 above
- § 36. μέγιστον . . . καιρόν, a most important opportunity. —— ἀθύμους, sc. δντας.
 - § 37. Tows in courteous language was used by the Greeks even where

- no actual doubt existed. —— δίκαιον, cf. note 2, 5, 41. —— δμάς . . . τούτων, that we surpass them somewhat. —— δμεῖς . . . ὑμεῖς: the anaphora without μέν and δέ is far more emphatic than with these particles. —— χρήμασι: the officers received higher pay than the common soldiers; cf. 7, 2, 36. —— τούτων depends on ἐπλεονεκτεῖτε, Gr. § 275. 1. —— ἀξιοῦν . . . αὐτούς, it is becoming that you consider yourselves etc.
- § 88. el... deprinata σταθώσιν, if you would see that instead of those who have perished... be appointed; δπως after επιμελέσμαι, μέλει and verbs of similar meaning, is more commonly followed by the fut. indic.; yet here we have the subjunct. and in 1, 8, 18; 2, 6, 8; 7, 7, 44, the optat.— is συνελόντι εἰπεῖν, to speak briefly, to comprehend all in one word; properly to say it when one has brought the whole together into a small compass. With συνελόντι we are not to understand λόγφ, but rather the dat. of a person. See Gr. § 284, 3. (10.) (a.)—— ἐν δὲ δὴ... παντάπασιν, but above all in military achievements; supply mentally ἄνευ γὰρ... γένοιτο.
- § 39. ¿πειδάν δὲ κ.τ.λ... ἡν καὶ κ.τ.λ., but when you shall have etc. ... if you will also etc. For ἕν with the aor. subjunct., see Gr. § 255, Rem. 9. πάνυ ἐν καιρῷ, very seasonably.
- § 40. à $\theta \theta \mu \omega s$ $\delta \epsilon$, cf. note § 19 above. —— $\epsilon \chi \delta \nu \tau \omega \nu$, cf. note on $i \delta \nu \tau \omega \nu$, 1, 4, 12. —— δ , $\tau \iota$: cf. note on $\tau \iota$, 1, 3, 18. —— $\delta \epsilon \omega \iota \tau \iota$: sc. $\chi \rho \eta \sigma \theta \omega \iota \omega \iota$ with which $\tau \iota$ is connected, as δ , $\tau \iota$ with $\chi \rho \eta \sigma \omega \tau \sigma$.
- § 41. τί πείσονται. Recollect that πείσομαι from πάσχω takes the accus.; but πείσομαι from πείθω, the dat.
- § 42. ή... ποιοῦσα, that which achieves etc., is the subject of ἐστίν, and is sem. on account of its proximity to ἰσχύς. It is easier in rendering it to follow the Greek order, that it is neither a multitude etc... which achieves etc. ἀς ἐπὶ τὸ πολύ, for the most part, generally. οὺ δέχονται, do not receive, i. e. the enemy do not sustain the attack of such persons.
- § 43. μαστεύουσι: a word chiefly poetic, which however Xen. employs several times. ἐκ παντὸς τρόπου, by every means, at all events. (ῆν (from (áw), Gr. § 187, 3. τούτους is the antecedent of ὁπόσοι δέ, as οὖτοι μέν is the antecedent of ὁπόσοι μέν. μᾶλλόν πως... ἀφικνουμένους, in some way rather (i. e. more frequently) arriving etc. διάγοντας, living, agrees with τούτους.
- § 44. αὐτούs, is intensive, should not only be brave men ourselves but etc.
 —— παρακαλεῖν, εc. ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι.
- § 45. τοσοῦτον... ὅσον, in so far... as. —— 'Αθηναῖον εἶναι, sc. σε, that you were an Athenian. —— ὅτι qualifies πλείστους; cf. note on ὅτι, 1, 1, 6.
- § 46. alpelσθε, imperat., do ye who need choose etc. —— συγκαλοθμεν, cf. note on παρακαλοθυτες § 24 above.

§ 47. rd décre, the subj. both of méddore and of repairers: that the recessary business might not be postponed but etc. —— Aapdare's: from Dardanus, a city of Troas, south of Abydus. —— Kledrup was already or parmy's according to 2, 5, 37. We are to suppose therefore that the soldiers of Agias were united with those of Cleanor.

CHAP, IL

- The whole army being called together, Chirisophus and Cleanor first address the soldiers briefly, and after them Xenophon harangues the assembly at considerable length and with great skill; he concludes by proposing the order of march which is approved by all.
- § 1. τε... καί. Gr. § 321, 1. (c.) υπέφαινε, intrans., cf. 4, 2, 7; 4, 3, 9: day was almost beginning to dawn. καταστήσαντας, cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. πρώτον μέν corresponds with έπὶ τούτψ § 4; cf. note on πρώτον μέν, 3, 1, 13.
- § 2. ὁπότε is here causal, since, inasmuch as. στερόμεθα, are deprived of, have lost and are now destitute of. For the difference in meaning between this and the cognate forms στερέσμαι, στερίσκομαι, see L. & S. sub στέρομαι. πρὸς δ' ἔτι, and besides. In Attic prose only the preposition πρός is thus used without a case, i. e. as an adverb; Krüg. Gr.; cf. Cyrop. 2, 1, 31. οἱ ἀμφὶ ᾿Αριαῖον, 2, 4, 2.
- § 3. ἐκ τῶν παρόντων... ἐλθεῖν, to go forth from the present (difficulties). —— εἰ δὲ μἡ, but otherwise, i. e. εἰ δὲ μἡ καλῶς νικῶντες σωσόμεθα. —— ἀλλὰ... ἀποθνήσκωμεν, yet at least let us die nobly. —— οἶα... ποτήσειαν, quae utinam faciant.
- § 4. ἐπὶ τούτῳ, after him; cf. 6, 1, 11; 7, 3, 14. δστις, not the same as δς: a man who, such a man that he. γείτων . . . τῆς Ἑλλάδος, cf. 2, 3, 18. περὶ πλείστου, cf. note 1, 9, 7. ἄν: the condition, to which this particle must be referred, lies particularly in σῶσαι: saying that he would make it an object of the highest importance to rescue us (if he should be able to rescue us). Cf. note 1, 6, 2. αὐτός (recollect that it is always intensive in the nom.) before ἐξαπατήσας belongs in idea both to the verb and particip. Notice particularly the anaphora. ὁμοτράπεζος, see 2, 5, 27. Thus he became a ξένος towards Clearchus, and hence his offence was particularly against Zεὺς ξένιος. αὐτοῖς τούτοις, by these very means.
- § 5. βασιλέα καθιστάναι: cf. 2, 1, 4. καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν: the Eng. idiom requires a fuller expression, e. g. (to whom) we gave and (from whom) we received etc.; cf. note on ἐστρατεύσαμεν, 3, 1, 17. καὶ οδτος; cf. note on καὶ ταύτας, 1, 10, 18. ἐχθίστενς: an adject.

in the superlat. degree, used as a substantive; and as such governing declare, his bitterest enemies.

- § 6. ἀλλὰ . . . ἀποτίσαιντο, but may the gods punish them as they deserve; ἀπό in comp. with τίσαιντο denotes the idea deserved or due; cf. ἀπήτουν, 1; 2, 11; ἀποθύουσιν, § 12 below.
- § 7. δρθώς ξχειν, that it was right, depends on νομίζων. —— εν τούτοις, in these, i. e. in his most beautiful armor.
- § 8. διὰ φιλίας lévau, lit. to go through friendship, i. e. to be friendly; διὰ παντός πολέμου lévau, lit. to go through perpetual war, i. e. to be perpetually at war; Gr. § 291, 1. (1.) (b.) τοὺς στρατηγοὺς . . . οἶα πεπόνθασιν, seeing the generals what they have suffered (a construction called anticipation or prolepsis); in an Eng. idiom, seeing what the generals etc. Cf. note on τῶν βαρβάρων, 1, 1, 5. σὺν τοῖς δπλοις, cf. note on σὺν τούτοις, 2, 1, 12. ὧν = τούτων ὧ, for those things which; the gen. depends on δίκην.
- § 9. olors, an omen. For an account of the various kinds of omens, see Dic. Antiqq. art. Divinatio, p. 517. The omen says Xen. occurred while we were speaking weel owrnplas, hence it was thought to be from Zeus Soter. — τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος. An appellative attached to the name of a god is commonly placed after the name; and as the appellative is of the nature of an adjective, the article is either placed before both or is omitted with both. Hert.; cf. 4, 8, 25; 6, 1, 22; 7, 6, 44; yet 6, 2, 15, is an exception. For the construction of appellatives with other proper names, see Gr. § 244, 7, Rem. 5. —— εδξασθαι depends on δοκεί. — δπου, when or where; it includes both ideas. Cf. ένθα, 5, 1, 1. —— ἀνατεινάτω την χειρα, let him raise the hand. The Greeks voted in all of the various ways which are common among us, by the voice, by raising the hand, by ballot, and by a division of the assembly. For the last-named method, cf. Thucyd. 1, 87. Raising the hand (xeiporovia, xeiporoveir, διαχειροτονία, διαχειροτονείν), being both the easiest and the most unequivocal method, was also the most common.
- § 10. ἐπιωρκήκασι, have been guilty of perjury, in that they took the oath with the intention of breaking it: τοὺς δρκους λελύκασιν, have broken their oaths, have actually carried into effect that which they intended to do when they took the oaths. —— ἐχόντων gen. abs., things being thus. —— ὑχόντων gen. abs., things bein

- of επειτα § 13. Alkusion is evidently made to the invasion in 490, B. C., when the Persians for the first time landed in Greece. στόλφ, cf. note on σὺν τῷ στρατεύματι, 1, 7, 1. ἀφανιούντων fut. of ἀφανίζω. Gr. § 117. ಓs... ᾿Αθήνας, as if to blot Athens out of existence again; αδθις not implying any previous destruction of the city, but simply that it should again become the same as it was before it had any existence.
- § 12. εὐξάμενοι belongs logically to εδοξεν, as though perhaps ἐψηφίσαντο or some similar word were used. The anacoluthon is less noticeable, inasmuch as both κατακάνοιεν and εἶχον intervene. οὐκ εἶχον, had not (the ability), were not able. The number of Persians who fell in the battle of Marathon, according to Herod. 6, 117, was 6400; but according to the representation of Xen. it must have been much greater, else the Athenians would already have ceased making the annual offerings. ἀποθύουσιν. The sacrifices had been promised to the goddess and hence were considered due (ἀπο-). Cf. note on ἀποτίσαιντο, § 6 above.
- § 13. την (before ἀναρίθμητον) the (well known), that. ηλθεν in 480 B. C. καὶ τότε, then also (as well as in the battle of Marathon, ten years before). ἔστι, Gr. § 85, 1. ἀλλά, but only; cf. 1, 4, 18; 6, 4, 2.
- § 14. où $\mu \hat{\epsilon} \nu$ oh: cf. note 1, 9, 13. $\hat{\epsilon} \rho \hat{\omega}$ fut., comm. referred to $\phi \eta \mu \hat{\iota}$ as a present. $\hat{a} \lambda \lambda' \dots \hat{a} \phi'$ où, but there are not yet many days since; supply in this clause $\hat{\epsilon} \hat{\iota} \sigma \hat{\iota} \nu$, which in adverbial formulas of this nature is not commonly expressed.
- § 16. αὐτῶν depends on ἄπειροι: Gr. § 273, 5. (e.) ἄμετρον, ε. τν: cf. note on μεστάς, 1, 10, 18. εἰς αὐτούς properly signifies (says Krüg.), into the midst of them, stronger than ἐπί: cf. 4, 3, 29; 4, 5, 18. πεῖραν . . . αὐτῶν: cf. note on Κύρου πείρα, 1, 9, 1.
- § 17. μηδέ... δόξητε, nor imagine. In prohibitions, μή is used with the present imperat. or aor. subjunct.; cf. 6, 6, 18. μεῖον ἔχειν, that you are inferior, that you suffer disadvantage; cf. μεῖον ἔχων, 1, 10, 8. εἰ, that; see L. & S. εἰ, II. οἱ Κύρειοι, the forces of Cyrus, meaning of course the barbarian forces. γοῦν confirms the foregoing assertion by an undeniable fact. πρὸς ἐκείνους, i. e. τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἡττημένους.
- § 18. ἐνθυμήθητε, do ye consider. We should expect, from the foregoing εἰ δέ τις . . . ἀθυμεῖ, the 3d pers. sing. ἐνθυμηθήτω.
- § 19. τῶν ἰππέων is governed by the comparative degree. πολύ qualifies ἀσφαλεστέρου; though removed from it by several words, the arrangement is not unusual. βεβηκότες, standing firm; cf. Oecon. 8, 17, where this word is predicated of a house. δτου depends on τευξόμεθα. ἐνὶ μόνφ, in one thing alone. προέχουσιν ἡμᾶς: προέχειν regularly governs the gen., Gr. § 275, 1; yet in Eurip. Hippol. 1365, it also takes the accus. σωφροσύνη πάντας ὑπερέχων.

- § 20. τοῦτο, at this, viz. δτι κ.τ.λ.; for the construction, cf. οὐδέν, 1, 1, 8. κρεῖττον, sc. ἐστίν. οὐε . . . ἄνδρας = τοὺς ἄνδρας (ἡγεμόνας ἔχειν) οὕς. For the antecedent in the relative clause, cf. note 1, 2, 1. εἴσονται, see οἰδα, Gr. § 195. τὰς ἐαντῶν ψυχὰς καὶ σώματα. When the gender of two connected nouns is different, the article is seldom omitted with the second noun.
- § 21. πότερον, sc. σκέψασθε, consider whether. ħs, object of παρείχον, but attracted to the case of the antecedent. πολλοῦ ἀργυρίου, for much money. Cf. the construction of ὅτου, 8, 1, 20. ἔχοντας agrees with the subject of ἀνεῖσθαι, ἡμᾶς understood. αὐτούς is intensive, agreeing with the implied subj. of λαμβάνειν, or that we ourselves should take (provisions).
- § 22. εὶ... κρείττονα, lit. but if you know these things that they are better; cf. note on τῶν βαρβάρων... ως, 1, 1, 5.— ἄπορον: cf. note on φοβερώτατον 2, 5, 9.— καὶ... διαβάντες, and if you think that you have been greatly deceived in having crossed (them).—— σκέψασθε, εἰ: after verbs of doubting, considering and the like, the Greeks used simply εἰ, not only to denote improbability, but also probability, where we should employ a negative: so here, whether the barbarians have not etc.—— ἄρα, see Gr. § 324, 3.—— προϊοῦσι, to (persons) advancing; Gr. § 284, 3, 10.
- § 23. $\mu h \tau e ... \tau e$: cf. 2, 2, 8. dehovour from delique, to allow to pass; cf. 4, 1, 8; b, 4, 2. oùd as: cf. note 1, 8, 21. Musous: cf. 1, 6, 7; 2, 5, 13. akoptos: cf. note 1, 8, 17. ep tij basiléws $\chi \text{ der}$ instead of ev tij $\chi \text{ der}$ adtoû: cf. the repetition of K der 1, 4, 12; tar barbdow 4, 4, 21. $\Pi \text{ islas}$: cf. note 1, 1, 11. adtol elbomer, 1, 2, 19. $\tau \text{ outwr}$, i. e. $\tau \text{ der}$ $\Pi \text{ er}$ $\sigma \text{ implied in } \beta \text{ asile is}$, cf. note 3, 1, 29.
- § 24. ἡμᾶs, subj. of είναι, stands at the beginning of the sentence to give it more prominence. ἀν . . . ἔγωγε, I for my part should say. The particle ἄν suggests the condition εἰ μὴ ἐδεδοίκειν: in place of which we have below § 25, ἀλλὰ δέδοικα: cf. 4, 2, 10. τοῦ . . . ἐκπέμψειν limits δμήρουs, hostages as a pledge that he would send etc. καὶ . . . γε, and even, cf. 7, 2, 38; in the next sentence, καὶ . . . γε, and at least, cf. 3, 3, 5. ἄν hefore οίδα qualifies ἐποίει.
- § 25. à\lambda \gamma d\rho, but (I do not advise that we actually make such preparation) for. ä\pi a\xi, cf. note 1, 9, 10. \kalpha alass \kal \mu e\gamma d\lambda as, beautiful and stately. These two words are often united in the Greek writers, because the latter idea was considered an important element of perfect beauty. Cf. Odys. 15, 418; Xen. Mem. 2, 1, 22; Oecon. 10, 2. \mu\eta, although expressed above, is repeated on account of the intervening clause. So \(\ell\) \(\frac{1}{2}\) \(\frac{1}{2

- § 26. εξόν: cf. note 2, 5, 22.— τοὺς ... πολιτεύοντας, those who now live at home (i. e. in Greece) without a fortune, object of δράν; πλουσίους is predicated of τοὺς ... πολιτεύοντας.—— ενθάδε κομισαμένους, having migrated hither, is commonly understood as referring to αὐτοῖς, cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.— ἀλλὰ γάρ, but (no more on this point) for.
- § 27. ἡμῶν governed by στρατηγŷ. ἔπειτα, cf. note 1, 3, 2. ἔχλον παρέχουσιν, occasion difficulty. ἔγειν depends on ἔχλον, Gr. § 306, Rem. 10.
- § 28. ἀπαλλάξωμεν, an exhortation, let us etc. κρατουμένων depends on ἀλλότρια. Gr. § 271, 8. all things are forfeited on the part of those who are conquered. τοὺς πολεμίους, εc. εἶναι.
- § 29. δρᾶτε γάρ. This sentence states the reason for the following (introduced by σδν § 30); cf. 5, 1, 8; 5, 8, 11; 6, 4, 8. When the reason denoted by γάρ is thus placed first in order, γάρ corresponds to the Eng. since. και τοὺς πολεμίους, even the enemy; και suggests the notion; if the enemy entertained such an opinion, how fully ought we also to be convinced of the importance of order and discipline. τοὺς πολεμίους δτι, another instance of anticipation, instead of δτι και οί πολ.; cf. note 1, 1, 5. πρόσθεν... πρίν, cf. note 1, 1, 10.
- § 30. τοὺς νῦν. The position of this phrase is determined by the effort to place the words which are antithetical near together. So also νῦν ἡ πρόσθεν. τῶν πρόσθεν, εc. ἀρχόντων.
- § 31. ην ψηφίσησθε. The first conditional clause belongs to the following: and if you will resolve, in case any one shall be disobedient. The same arrangement occurs 7, 3, 37; cf. 3, 1, 39. —— τον... ἐντυγχάνοντα: lit. that the one of you on each occasion (ἀεί) falling in (with him, i. e. τῷ ἀπειθοῦντι). —— οὐδ' ἐνί is more emphatic than οὐδενί, not even one man.
- § 32. $\epsilon l ... \beta \epsilon \lambda \tau iov$, sc. $\delta o \kappa \epsilon \hat{i}$: lit. if any thing else seem better than in this way. There would be more uniformity in the expression by substituting $\delta \lambda \lambda \eta$ for $\tau i \delta \lambda \lambda o$, or else $\tau a \hat{v} \tau a$ for $\tau a \acute{v} \tau \gamma$. —— δ $l \delta i \acute{v} \tau \eta s$, the common soldier; cf. 1, 3, 11.
- § 33. ols by attraction instead of a. kal autika, presently also, not simply now. avéteivar: on the asyndeton, see note 1, 3, 20.
- § 34. $\pi\rho\sigma\sigma\delta\epsilon\hat{\imath}\nu$, impers., governs $\delta\nu$, what there is need of in addition.

 $\delta\pi\sigma\nu = \epsilon\kappa\epsilon\hat{\imath}\sigma\epsilon$ $\delta\pi\sigma\nu$, to that place where; cf. o $\hat{\imath}$ 2, 1, 6. $\pi\lambda\epsilon\sigma\nu$:

 cf. note 1, 2, 11. $\epsilon\pi\epsilon\chi\sigma\nu\sigma\sigma\sigma$, distant, agrees with $\kappa\omega\mu\sigma\sigma$.
 - § 85. ei... ei: cf. note on $\mu\eta$, § 25.
- § 36. $\delta\pi\lambda\omega\nu$: cf. note on $\tau\lambda$ $\delta\pi\lambda\alpha$, 2, 2, 4. τ lva is the subj. of $i\gamma\epsilon i\sigma\theta\alpha$ and both depend on the impers. $\chi\rho\eta$, who ought to lead, whose duty it is to lead etc. τ lvas, sc. $\chi\rho\eta$. $\pi\lambda\alpha$ l σ lov signifies a hollow rectangle (not necessarily a square). It was the ordinary arrangement of

forces in a retreat through a plain country; especially where they were beset by cavalry and light-armed troops; cf. Hellen. 4, 3, 4. —— in two where they were there in the sides; one would expect here in the plant seems to be used here, as also in § 37, because each side consisted of several ranks. —— toîs tetayµérois, those who have been arranged, those who have been appointed to their place.

- § 37. $\frac{\partial \pi_{\ell}(\partial \eta)}{\partial \tau}$: he was entitled to the post of honor, because the Lacedaemonians at that time held the hegemony among the Greeks: cf. 6, 1, 26. $\frac{\partial \pi_{\ell}(\partial \eta)}{\partial \tau}$ elva, for the present at least; cf. note on $\frac{\partial \pi_{\ell}(\partial \eta)}{\partial \tau}$ elva, 1, 6, 9.
 - § 38. del, on each occasion; cf. del § 31.
- § 39. $\mu \in \mu \neq h \sigma \theta \omega$... elva, let him remember to be etc.; if it were $\omega \neq h = 1$ instead of elva, the idea would be let him remember that he is etc. Gr. § 311, 7.

CHAP. III.

- Mithridates comes to the Greeks under the guise of friendship proffering his advice, while his real object is manifestly to ascertain their plans. The Greeks resolve to listen to no more terms from the Persians. After crossing the river Zabatas, being annoyed by the enemy's cavalry and light troops, they concert measures to supply this deficiency in their forces.
- § 1. ἀνέστησαν: cf. note 6, 2, 5. δτου depends on δέοιτο (whatever any one needed); it is limited by τῶν περιττῶν, and its antecedent is the object of μετεδίδοσαν. —— εἰς ἐπήκοον: cf. 2, 5, 38.
- § 2. Κύρφ πιστός: cf. 2, 5, 35. εύνους, sc. εἰμί, which is suggested by ἐγώ, . . . ἢν, although as is often the case in ellipses the tense is different. The form to be supplied may also differ in number, person, and mood from the form expressed. Krüg. ὁρψην: for this form of the optat., see Gr. § 137, 4. καὶ . . . ἔχων, having also, etc., i. e. not simply alone. πρός με differs from πρὸς ἐμέ in that the enclitic με is less prominent than the orthotone ἐμέ. Cf. Gr. § 35, 3. ὡς φίλον: it is more comm. to repeat the preposition (in this instance πρός) when the comparison follows as here. φίλος opposed to the idea πολέμιος; εύνους, to ἐχθρός.
- § 3. Exerc: cf. note 2, 3, 21.—— ris, any one. The allusion is to Tissaphernes.
- § 4. τῶν Τισσαφέρνους τις οἰκείων. For the same position of τὶς, see 2, 5, 32; 5, 7, 19. Cyr. 5, 4, 1; 7, 2, 3. Thueyd. 1, 45. But τῶν τις οἰκείων without Τισσαφέρνους would be only Ionic. Hert. πίστεως ἔνεκα, for the sake of fidelity, to secure fidelity, i. e. the fidelity of Mithridates.

- § 5. ἔστε followed by εἶναι (which denotes continued existence) we render, while, as long as; followed by γίγνεσθαι (which denotes the beginning of an action, the coming into existence), we render it until.——Νίκαρχον: cf. 2, 5, 33. Whether they were the same person, is doubtful.—— φχετο ἀπιών: cf. 2, 4, 24; 2, 6, 3.
- § 7. ἐγένοντο: Μιθριδάτης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. —— τῶν ὅπλων: as in 3, 2, 36. —— βραχύτερα ἡ ὡς ἐξικνεῖσθαι: lit. a shorter distance than so as to reach; in an Eng. idiom, too short a distance to reach; Gr. § 841.
 - § 8. ¿diwkov has for its subj. the antecedent of of.
- § 9. over ... $\chi \omega \rho i \varphi$, nor were the footmen (the Greeks) able in a short space to overtake the footmen (the Persians) in fleeing from a point considerably in advance; with $\tilde{\epsilon} \kappa \pi \delta \lambda \delta \tilde{\nu}$, compare $\tilde{\epsilon} \kappa \pi \lambda \tilde{\epsilon} \delta \nu \delta \delta 1$, 10, 11.
- § 10. και φεύγοντες . . . εἰς τοὕπισθεν τοξεύοντες, even while fleeing . . . by shooting behind. So in later times the Parthians. Cf. Plut. Crass. 24. ὑπέφευγον ἄμα βάλλοντες οἱ Πάρθοι. Virg. Georg. 3, 31.
- § 11. δείλης here means δείλης όψίας, (the later afternoon, evening,) as the words της ημέρας δλης show. For the different uses of δείλη, see L. & S.; cf. 1, 8, 8. τὰς κώμας: mentioned above 3, 2, 34; hence the article. οὐδὲν μᾶλλον, none the more, i. e. no more than though he had remained with the phalanx.
- § 12. ἢτιῶντο: see note on ἐστρατοπεδεύετο 2, 2, 15; and on the change of mood (ἢτιῶντο and μαρτυροίη), cf. note 2, 2, 15.
- § 13. ἀληθη λέγετε: a brief and lively expression for τη ἀληθεία ἐγένετο ἃ λέγετε, in truth those things which you say took place.
- § 14. xdpis, sc. ĕστω. Cf. Cyrop. 7, 5, 72; 8, 7, 3. So in Eng. the verb is often omitted: thanks to the gods that etc.
- § 15. δσον, as much as, here predicated of space: such a distance that neither etc. οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες: same as οἱ ἀκοντισταί § 7 above. ἐξικνεῖσθαι, to reach, often stands thus without any definite object. πολύ belongs to χωρίον. ἐν ὀλίγφ . . . ῥύματος, and in a short space not even though a footman were fleet would he overtuke in pursuit a footman who had a bow-shot the start. ἐκ . . . ῥύματος is analogous to ἐκ πολλοῦ § 9. Cf. ἐκ πλείονος 1, 10, 11.
- § 16. $\eta\mu\epsilon\hat{i}s$: we should expect here $\eta\mu\hat{i}\nu$ depending on $\delta\epsilon\hat{i}$, but the case is determined by the nearest verb $\mu\epsilon\lambda\lambda\rho\mu\epsilon\nu$, being a species of attraction. Cf. note on $\Pi\rho\delta\xi\epsilon\nu$ 2, 5, 41. $\sigma\phi\epsilon\nu\delta\rho\nu\eta\tau\hat{\omega}\nu$ depends on $\delta\epsilon\hat{i}$, Gr. § 273, 5. (b.) $\tau\eta\nu$ $\tau\alpha\chi(\sigma\tau\eta\nu)$, cf. note 1, 3, 14. $\sigma\phi\epsilon\nu\delta\rho\nu\hat{\omega}\nu$ depends on $\delta\iota\pi\lambda\delta\sigma\iota\rho\nu$ used substantively. $\sigma\phi\epsilon\nu\delta\rho\nu$ here denotes by meton. the stone which is flung. So in 3, 4, 4; 4, 3, 29; 5, 2, 14. The clause reads, and their missile is borne even twice the distance of the stones from the Persian slings.
- § 17. διὰ τὸ . . . σφενδονᾶν, from the fact that (the Persians) sling with etc.

- § 18. αὐτῶν depends on τίνες. πέπανται, cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. τούτφ: as τίνες was just before used, we should expect here the plural; but in using the sing. one person is presented as an example of what would be done for all. αὐτῶν, for them, i. e. the slings. For the government, see Gr. § 275, 3. τῷ . . . ἐθέλοντι, to the one who is willing being enrolled to act as slinger. ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν, something else as an immunity. Cf. note on ἄλλο δένδρον 1, 5, 5. This immunity might perhaps be exemption from the duty of acting as sentinels.
- § 19. robs mér rwas: cf. note on ràs dé rwas 2, 3, 15. τῷ Κλεάρχφ, by Clearchus, dat. of agent; Gr. § 284, 8, 11. εἰς ἐππέας κατασκευάσωμεν, prepare for horsemen, i. e. by equipping these horses with the armor suitable for the use of horsemen.
- § 20. ¿δοκιμάσθησαν, were approved; δοκιμάζω is the common word for this idea.

CHAP. IV.

- Contains an account of several days' march from the level country in the neighborhood of Nineveh into the hilly region bordering on the Carduchian mountains. The Greeks are at first attacked by Mithridates whom they easily repulse; afterwards, by Tissaphernes with a large army, from which they experience considerable annoyance.
- § 1. $\tau \hat{y}$ the sing. numb.) the rest of, but that meaning cannot be assigned to it here. Cf. 2, 1, 8; 6, 1, 15, where $\tau \hat{y}$ that means as here, on the next day. —— $\epsilon \phi$ \hat{y} , at which, connect in idea with $\epsilon \pi \iota \theta \circ \hat{v} \tau \sigma$.
- § 2. διαβεβηκόσι, after they had crossed over; the notion of time is the prominent idea of the particip. here; so also just above διαβαίνουσιν, while crossing over. $\Delta \nu \ldots \lambda d\beta \eta$: cf. note on $\partial \nu \mu$ διδ $\hat{\varphi}$ 1, 8, 14.
- § 8. παρήγγελτο κ.τ.λ., and orders had been given who of the targeteers should pursue etc. τῶν πελταστῶν limits οῦς the subject of διώκειν.—— βαρροῦσι, particip. agreeing with τοῖς ἐππεῦσιν; more conveniently rendered as an adv. to pursue boldly.—— ὡς, on the supposition that, feeling assured that. Cf. note on ὡς 1, 1, 2.
- § 4. κατειλήφει, 8c. αὐτούς. σφενδόναι: cf. note on σφενδονῶν 3, 8, 16. ἐσήμηνε, 8c. δ σαλπιγκτής. Cf. note on ἐσάλπιγξε 1, 2, 17. ἔθεον . . . εἴρητο, they to whom orders had been given ran towards the same point, i. e. towards the enemy. οἱ δέ; i. e. οἱ πολέμιοι.
- § 5. τοῖς βαρβάροις, on the side of the barbarians; dat. incomm., limiting ἀπέθανον and also ἐλήφθησαν. —— ὅτι qualifies φοβερώτατον, as shocking as possible. —— ὁρᾶν depends on φοβερώτατον, Gr. § 306, Rem. 10.

- § 6. οδτω πράξαντες, having fared thus, having experienced such fortune. With οδτω πράττειν, compare εδ πράττειν etc. Cf. note 1, 9, 10.
- § 7. Λάρισσα. This apparently Grecian name need not occasion surprise, since the numerous cities of this name in Greece are of Pelasgic, hence also of oriental origin. The meaning of the word Larissa is not yet settled, and in the present instance it is probably not the name by which the place went among the Persians. From its proximity to the Zab, it was evidently the city whose ruins are now called Athur (= Ashur) or Nimroud. Through the indefatigable exertions of Layard many remarkable relics of ancient Assyrian art have been recently discovered here, and are now among the most interesting objects in the British Museum. Mη̂-δοι: cf. note on Μηδίας 2, 4, 27. τὸ εδρος without μέν, as though τψος δ' ἐκατόν did not follow; cf. 4, 8, 9. τοῦ . . . περίοδος, the entire circumference. πλίνθοις κεραμίναις: cf. note on πλίνθοις ὀπαῖς 2, 4, 12.
- § 8. βασιλεύς, i. e. Cyrus the Elder. ήλιον κ.τ.λ.; in this way certain Grecian philosophers also explained eclipses of the sun. —— ἐξέλιπον, sc. την πόλιν. Taking the eclipse as an unlucky omen, they were led to abandon their city.
 - § 9. mapá, cf. note 1, 2, 13.
- § 10. $\pi\rho\delta s$ $[\tau\hat{y}]$ $\pi\delta\lambda\epsilon\iota$. If the article is the true reading, then the meaning is near the city, i. e. the one to which the fort belongs.——Mé $\sigma\pi\iota\lambda a$. This also, as in the case of Larissa, seems not to be the true name, but perhaps a corruption of the name given in the Aramaean rural dialect to the region of country or to the ruins. It is very surprising that Xen. did not learn what we so well know from the Grecian and Roman writers of a later period, and from the Arabic writers of the middle ages, as well as from the interesting discoveries of recent times,—the fact that he was among the ruins of Nineveh ($\dot{\eta}$ Nivos), once the capital of the old Assyrian empire, a city described in the most glowing terms by the Greeks themselves. It was situated on the eastern bank of the Tigris, nearly opposite the modern city of Mosul; and was built almost entirely of the shelly marble ($\lambda l\theta os \kappa o \gamma \chi \nu \lambda \iota d\tau \eta s$) in which the adjacent country abounded.
- § 11. $\dot{\nu}\pi\dot{\nu}$ $\Pi\epsilon\rho\sigma\hat{\omega}\nu$: this construction is employed because $\dot{\alpha}\pi\dot{\omega}\lambda\epsilon\sigma\alpha\nu$ $\tau\dot{\eta}\nu$ $\dot{\alpha}\rho\chi\dot{\eta}\nu$ (= $\dot{\epsilon}\sigma\tau\epsilon\rho\dot{\eta}\theta\eta\sigma\alpha\nu$ $\tau\dot{\eta}s$ $\dot{\alpha}\rho\chi\dot{\eta}s$) is pass. in idea:—lost the government, were deprived of the government; cf. 7, 2, 22.
- § 12. χρόνφ, by time;—the means of subsistence being consumed by the length of the siege. —— εμβροτήτους, mad, insane; or as others understand it terrified by a storm. —— εάλω from ἀλίσκομαι: observe that all the parts of this verb are pass. in meaning, though some of the forms are in the act. voice.
 - § 13. eis... σταθμόν. The preposition is to be understood as in 1,

- 7, 1, since σταθμός here denotes the notion of time. ħλθεν. The fact that he went up to Babylon with horsemen is mentioned in 1, 2, 4. Cf. also 2, 4, 8. Εχων is to be repeated in mind, as though he had written εχων ους ħλθεν εχων, he appeared with (εχων) the horsemen that he himself came (up to Babylon) with (εχων), etc. So with ἀνέβη and ἐβοήθει, repeat εχων in mind. ἐππέας: antecedent in the relative clause; cf. note 1, 2, 1. εχοντος, in matrimonio habentis. δ... ἀδελφός, cf. 2, 4, 25. πρός, in addition to.
- § 14. είχεν... καταστήσας is understood as a circumlocution for κατέστησεν. δπισθεν, in the rear, i. e. of the Greeks. —— είς τὰ πλά-για, in the direction towards the flanks (of the Grecian army).
- § 15. Σκύθαι evidently does not belong here. προύθυμεῖτο, sc. ἀμαρτάνειν ἀνδρός. οὐδὲ γὰρ... ῥάδιον ἢν: because the enemy stood so close together. ἢν stands without ἀν, because the consequence was necessary and unconditional.
- § 17. καὶ... Περσικά, the Persian implements of archery also, as well as those of the Cretans. τοῖς Κρησί belongs to χρήσιμα. τὰ τοξεύματα means the arrows; τὰ τόξα, the implements of archery including bows and arrows. διετέλουν χρώμενοι, they continually used; so διάγειν 1, 2, 11; διαγίγνεσθαι 1, 5, 6; 2, 6, 5; 4, 5, 5. ἐμελέτων τοξεύειν, lit. they practised to shoot, i. e. as we should say in practising they shot. ἄνω ἰέντες μακράν, far upwards (lit. casting (sc. their arrows) far upward). This was done that they might the more easily recover them, without being compelled to go far from the main army. πολλά belongs both to νεῦρα and μόλυβδος. Cf. note on πολλά 3, 1, 2.
 - § 18. μεῖον ἔχοντες: cf. note 1, 10, 8.
- § 19. πλαίσιον ἰσόπλευρον, a square; cf. note 3, 2, 36. συγκύπτη, bend together, i. e. approach each other. τὰ κέρατα, the wings, § 22 ai πλευραί. ὁδοῦ στενοτέρας... ὀρέων... γεφύρας: these contingencies would now occur; for immediately north of Mosul the fruitful plain of Assyria becomes more hilly and is intersected by numerous brooks which flow down from the mountains of Kourdistan. ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας, that the heavy-armed men are thrown out of their ranks. The heavy-armed men in the van and the rear particularly would be thus disturbed. The targeteers also in the van and rear (see 3, 8, 8; 3, 4, 40 and 43) would in like manner be thrown into confusion, but the heavy-armed alone are mentioned because they constituted the principal part of the forces at the points in question.
- § 20. διασχŷ (from διέχω) is the opposite in meaning of συγκύπτω.—
 τὸ μέσον τῶν κεράτων, the space between the wings.—— διάβασιν, cf. note 2,
 8, 10.—— βουλόμενος φθάσαι πρῶτος, wishing to get over first.——
 εὐεπίθετον ἢν, it was easy to make an attack. The adjective joined to the

impersonal η_{ν} must be understood as a substantive predicate. Cf. $\pi\rho\sigma\sigma$ - $\beta\sigma\sigma\sigma$, 4, 3, 12; and the plurals $\beta\sigma\sigma$, 4, 49; $\beta\sigma\sigma$, 6, 17.

- § 21. ξξ λόχους. Three of these were to constitute the van and three the rear of the square (πλαίσιον); cf. § 43 below. Each λόχος consisted of two πεντηκοστύες (commanded by πεντηκοστήρες), and each πεντηκοστύς of two ἐνωμοτίαι (commanded by ἐνωμοτάρχαι). ἄλλους κ.τ.λ., and others as commanders of Pentekosties, and others as commanders of Enomoties; cf. note 1, 5, 5. οὖτοι δὲ πορευόμενοι, and while they were on the march. We should expect here the gen. abs.; yet see note on μαχόμενοι 1, 8, 27. οἱ λοχαγοί: these of course were attended by their companies (λόχοι). So also § 23. ξξωθεν τῶν κεράτων, apart from the wings; i. e. as we learn from ὑπέμενον ὕστεροι, behind the wings. Hence the definition of παρῆγον, they made the men march of sideways, given by L. & S. referring to this passage, is not accurate. Translate thus, but then they led (their men) along behind the wings.
- § 22. an exemination of the vacant space. κατὰ λόχους, with companies of a hundred men; so arranged that the lochus constituted but a single file of a hundred men deep. Thus there would be six men abreast. κατὰ πεντ., in companies of fifty; so arranged that each company constituted but a single file of fifty men deep. Thus there would be twelve men abreast. κατ' ενωμ., in companies of twenty-five men; so arranged as to form a single file of each company. Thus there would be twenty-four men abreast, and they would consequently fill a vacant space in the line of the square (τὸ διέχον) four times as large as the companies of a hundred.
- § 23. ἐν τῷ μέρει, in their turn; cf. 7, 6, 36. τι, in any respect; it may be rendered perchance. τῆς φάλαγγος depends on που, as an adv. of place: and if perchance occasion required it (δέοι, sc. τούτους ἐπιπαρεῖναι), these were at hand (ready for assistance). τούτῳ τῷ τρόπῳ applies unquestionably not alone to the next four marches, but to those which followed. This thought was in the mind of the writer: in this manner they continued their march without meeting with any thing worthy of notice in the next four stages (Krüger).
- § 24. eldor Basileibr 71: they beheld a certain royal structure. This was seen from a distance, being situated on an eminence of the foremost range of the Kourdish mountains. This range extends westward to the Tigris. It is now called by the Kourds Tscha Spi; by the Arabs, Dschebel Abjad. Both signify white mountain. (Cf. §§ 30, 37, where it is called boos.)—— τοῦ Ερους, the mountain, i. e. the one in sight directly before them; hence the force of the article.—— ἄσμενοι. Cf. note 2, 1, 16.
- § 25. ως... ἀναβ., as if to etc.; cf. note 1, 1, 3. τον ετερον = τον δεύτερον (cf. § 28). Εβαλλον... ἐτόξευον. Notice the asyndeton.

These three verbs denote the different modes of discharging missiles; namely with the hand, with slings, and with bows. —— $i\pi \delta$ $\mu a \sigma r i \gamma \omega \nu$ (Gr. § 299, 1. (2.) (c).), under the lash; being constantly scourged. The Persian government resorted to this means of making the slavish people fight well. Cf. Herod. 7, 21, $i\omega \rho \nu \sigma \sigma \sigma \nu$ $i\pi \delta$ $i\omega \sigma r i \gamma \omega \nu$, they dug under the lash, spoken of the army of Xerxes at Mt. Athos. In other passages also Herod. mentions the same practice.

- § 26. Έλλήνων, used adjectively. So regularly names of nations with nouns denoting persons. Cf. Λάκωνα 5, 1, 15; Έλληνες 6, 5, 26.—— ἐν τῷ ὕχλφ, among the attendants of the army; within the square of heavy-armed men.
- § 27. ônlita beres. The particip. expresses the notions of time, cause, and condition. Here the notion of cause is the prominent idea, and it may be rendered, because they were heavy-armed men.
- § 28. raird must not be confounded with raira. —— wplv... arhyayor instead of araydyoier (until they should lead up); the construction
 arhyayor is as though our eximpour instead of μh kively had preceded.
 Krug.
- § 29. of πολέμιοι: the first denotes the Persians, but the second, at the end of the §, denotes the Greeks.—— ἀποτμηθείησαν. This form of the optat. 8d pers. plural is much less common than the termination -εῖεν. Gr. § 116, 7. It occurs again § 35 below, and 4, 3, 21; 5, 7, 20.——αὐτῶν, the Persians.
- § 80. κατά, along, over, Gr. § 292, II. (1.) (b.)—oi δέ: the targeteers § 28.— ἐπιπαριόντες: passing along on the mountain in a direction parallel to the main army and at no great distance from it; cf. 6, 8, 19.—εἰς τὰς κώμας: mentioned § 24, hence the article.—iατρούς: doubtless the same that Cyrus had previously employed. No doubt in Greece itself the necessity of surgeons connected with the army had long before been learned.
- § 31. και Εμα adds another reason; hence = και Εμα δτι, and at the same time because. τῷ σατραπεύοντι. The satraps had to provide for the troops in their own satrapy. Cf. Cyrop. 8, 6, 3. Oecon. 4, 5 and 6.
- § 32. and mayor, away from the ranks. Three classes were not in a condition for fighting; the wounded, those who carried the wounded, and those who had taken the armor of the persons who carried the wounded.
- § 83. πολύ . . . διέφερεν . . . ή: it was far otherwise than; or in our idiom, it was a very different thing to etc., from (what it was) to fight etc. ἐκ χώρας δρμ-, rushing out from a fixed position. Cf. ἐκ Χερρονήσου δρμ. 4 1, 1, 9.
- § 34. τοῦ Ἑλληνικοῦ depends on ἀπ-, and σταδίων on μεῖον. —— ἐπιθῶνται: cf. note on κατακόψη 1, 8, 24.

- § 35. πονηρόν: cf. note on φοβερώτωτον 2, 5, 9. ώς ἐπὶ τὸ πολύ: cf. note 3, 1, 42. τοῦ . . . φεύγειν ἔνεκα, εἰ: to the end that they may not flee, if etc. The construction is elliptical, and we may supply mentally δωερ ὰν γένοιτο, which very thing would take place if etc.; cf. 7, 8, 16. δεῖ . . . ἀνδρί. Instead of the dat. the accus. would be the common construction with δεῖ. Δωρακισθέντα agrees with the subject of ἀναβῆναι. For the change from dat. to accus., cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. With this whole passage, cf. Cyrop. 3, 3, 26 and 27.
- § 36. διαγγελλομένους, that they were passing along the word, i. c. to depart. —— ἐκήρυξε, the herald proclaimed. Cf. note on ἐσάλπιγξε 1, 2, 17.
- § 37. nal abrol: et ipsi, cf. § 44. xwplov brepdétion... ħ, a place on the right hand above (the way) where. anperuxlar, in apposition with xwplor. bpous, cf. note § 24. bp hr: under which is an inadequate translation, since it does not express the notion of direction or extension contained in the accus. case; Gr. § 299, III. (1.) In German, it is expressed by unter dem hin. neblor: the small level valley between the first range of mountains (cf. note § 24) and the principal range. Through it flows westward a tributary of the Tigris called Chabur. The same valley is meant by the expression èr rô neblo 3, 5, 2.
- § 38. oùpá: agmen extremum, the opposite of orbµa (§ 42) agmen primum.
- § 39. $\eta \mu i \nu$, dat. incommodi. Gr. § 284, 8, Rem. 4.—— robrous, these men, i. e. those by whom the eminence had been preoccupied.
- § 40. $\xi \rho \eta \mu a$, defenceless. $\pi \hat{\omega} s$, cf. note 1, 7, 2. $\tau \iota s$: indef. one, some one. As the reference was of course to themselves, the idea would be better expressed by the English we. $\hat{a}\pi\epsilon\lambda\hat{q}$: for the form, cf. note on $\hat{\epsilon}\lambda\hat{\omega}\nu\tau a$ 1, 8, 10.
- § 41. aὐτοῦ is intensive; lit. above their own army itself, i. e. above their very army. So ipse in Latin: e. g. Caes. B. G. 5, 43, sub ipso vallo; B. C. 3, 19, ad ripam ipsam fluminis. ἐαυτῶν, i. e. the Greeks. βούλει: for the three verbs which regularly take this form of the 2d pers. sing. in the Att. dialect, see Gr. § 116, 11. μένε . . . πορεύου: one would expect to find with these words σὺ μέν as the proper antithesis of ἐγὰ δέ. Krüg. and Hert. say in explanation that the words ἐγὰ δέ were not contemplated when μένε and πορεύου were uttered. It seems rather that Xen. by giving such prominence to ἐγὰ δέ would indicate his own entire willingness either to go or to stay; cf. 7, 3, 36.
- § 42. $\epsilon i\pi \delta \nu$: an asyndeton like 4, 1, 20, and 4, 8, 6, where an answer follows immediately after a question or a proposition containing the substance of a question; and where the verb or particip. stands first. —— of, dat. from ob, governed by $\sigma \delta \nu$ in composition with $\pi \epsilon \mu \psi a \iota$; of the article is a proclitic, of the plural of δs (the relative pron.) is always orthotone,

- of the dat. is an enclitic. $\mu a \kappa \rho b \nu$ $\eta \nu$, it was a long distance; i. e. too long a distance for the time allowed them, since their plan required the utmost dispatch.
- § 43. τοὺς ἀπὸ τοῦ στ. π.; cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων 1, 2, 3.—— τοὺς τριακοσίους... τῶν ἐπιλέκτων; these were half of the six companies mentioned in § 21.
- § 44. ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον, to vie (with the Greeks) in the attempt to reach the summit.
 - § 45. Siakelevouéror: cf. note on kontortes 2, 1, 6.
 - § 46. vûv . . . vûv : cf. note on bueis 3, 1, 37. --- The doings, sc. door.
- § 47. οὐκ ἐξ ἴσου . . . ἐσμέν, we are not on equal footing. —— χαλεπῶς qualifies φέρων.
- § 48. και δs: cf. note 1, 8, 16. έχων, with (it; i. e. the shield of Soteridas). Βώρακα . . . τον ίππικόν. The breast-plate of a horseman was heavier than that of a footman. Cf. Plut. Philop. 6. ὑπάγειν, to lead slowly on. τοῖς . . . ἐπομένοις, and those behind though following (those in front) with difficulty, to pass along by (him).
- § 49. δ δέ, but he, i. e. Xenophon. àraβás, sc. ἐπὶ τὸν Ίππον. βάσιμα... ἄβατα, sc. τῷ Ίππφ. Cf. note on εὐεπίθετον 3, 4, 20. ἢγεν is often used absolutely as here the accus. being omitted; he led (his men), or simply he took the lead. φθάνουσιν... πολεμίους, they anticipate the enemy in arriving etc.; cf. 5, 7, 16.

CHAP. V.

- The Greeks being still harassed by the Persians arrive at a point where the Carduchian mountains reach the Tigris, and hang precipitous over the river. After considerable deliberation and diligent enquiry from the captives, they resolve to attempt the passage of the mountains.
- § 1. $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ here denotes the means of subsistence. Cf. 3, 1, 20; 4, 6, 27; 6, 6, 1.
- § 2. και γάρ (cf. note 1, 1, 6,) explains the reason why the Greeks were dispersed in the plain for plunder. —— διαβιβαζόμεναι, lit. while being transported over, i. e. while their owners were transporting them over; it is to be connected with κατελήφθησαν as a predicate.
- § 3. ἐννοούμενοι contains the notion of fear, and hence is followed by μή instead of δτι as in 3, 1, 2. καίοιεν, εc. οἱ πολέμιοι. ἔχοιεν, εc. οἱ ελληνες. ὁπόθεν, any place from which. Cf. note on δθεν 2, 4, 5. τὰ ἐπιτήδεια is the object of λαμβάνοιεν.
- § 4. anheau en this Bondelas, returned from rendering assistance, i. e. to the Greeks scattered through the plain and attacked by the enemy

- (see § 2). It seems to be taken as a matter of course that assistance would be rendered to them, and hence the article before βοηθείας; although no mention had previously been made of such assistance. (Hert.)
 κατέβη, descended, i. e. from the mountain; see end of ch. 4.—

 ήνίκα... οἱ Ἑλληνες, when the Greeks (returning from the assistance, i. e.)

 after having rendered the required assistance met him (i. e. Xenophon) on their return.—— οἱ Ἑλληνες, i. e. Chirisophus and his party, who had just been opposed to the enemy.
- § 5. ὑφιέντας, εc. τοὺς πολεμίους, that (the enemy) are giving up etc. It depends on ὁρᾶτε; for the accus. and particip. instead of accus. with the infin., see Gr. § 310, 4. μη καίειν . . . χώραν is epexegetical of &: for what they stipulated (that we should not do, namely) that we should not set fire to the country etc. For the stipulation here alluded to, cf. 2, 3, 27. νῦν . . . ἀλλοτρίαν, now they themselves do, setting fire (to the country) as though it belonged to another. καίουσι is a brief expression for ποιοῦσι καίοντες.
- § 6. βοηθεῖν ἐπί, to march against. ως . . . ήμετέρας, εc. χώρας, as if in defence of etc.
- § 7. σκηνάs: not properly tents, since these, according to 3, 3, 1, had been burned; but rather in general camp, or encampment, which in this instance was a village (§ 1 above). So σκηνεῖν and σκηνοῦν are often to be understood simply to encamp; cf. 3, 4, 32. στρατηγοί και λοχαγοί: without the article, as often when several names (particularly of persons holding office) are joined together. Cf. 4, 7, 25; 6, 5, 12; 6, 6, 30. ἔνθεν μὲν . . . ἔνθεν δέ, cf. note 2, 4, 22. τοσοῦτος τὸ βάθος ὡς, lit. so much in depth that, = so deep that. μηδὲ . . . βάθους, not even the spears of (the persons) trying the depth rose above (the water). For an idea of the ordinary length of a Grecian spear, see Dict. Antiqq. p. 135.
 - § 8. kard is distributive, in companies of etc. Gr. § 292, II. (3.) (d.)
- § 9. ἀσκῶν: cf. note on διφθέρας, 1, 5, 10. πολλά κ.τ.λ., not I see these many sheep etc. This would require τά before πρόβατα. Rather, I see here many sheep etc. πολλά πρόβατα is a predicate of ταῦτα and hence the article is wanting. ά ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα; a brief expression for ὧν ἀποδαρέντων τὰ δέρματα φυσηθέντα. (Hert.)
- § 10. τούτοις, i. e. τοῖς δεσμοῖς. δρμίσας . . . ἀσκόν, lit. having anchored each skin, i. e. having made fast each skin. λίθους . . . ὕδωρ, by tying stones (to them) and casting (these) as anchors into the water. διαγαγών . . . δήσας, having conveyed (the leathern bottles) over (the river) and having bound (them) at both ends, i. e. on each bank of the river. His object was to make, not a mere raft, but a temporary bridge.
- § 11. μάλα εἴσεσθε (fut. of olda), you shall know for a certainty.—— Εξει, will hold, will prevent. In this sense the fut. σχήσω instead of Εξω is

almost invariably used. —— τοῦ μὴ καταδῦναι, from sinking. For the negative, cf. note on τὸ μὴ καταπετρωθῆναι 1, 3, 2.

§ 12. τὸ ἐνθύμημα, the conception, the plan; τὸ ἔργον, the execution.——
el κωλύσοντες, the persons that would hinder (the execution). Cf. the construction of ὁ τολμήσων 2, 3, 5.—— τοῖς πρώτοις, the foremost, i. e. the first men who attempted the execution of the proposed plan.

١

- - § 14. τίς ἐκάστη, εc. χώρα.
- § 15. τὰ... είη, the regions southward belonged to the (country) in the direction of Babylon etc. ἡ... φέροι: here we must supply, instead of χώρα, δδός: the (way) eastward would lead etc. Seρίζειν and ἐαρίζειν are to be understood in the inverse order (χιαστῶς) of Susa and Ecbatana; as Seρίζειν is predicated of Ecbatana and ἐαρίζειν of Susa; cf. Cyrop. 8, 6, 22. ἡ δὲ διαβάντι, but the way to one having crossed over etc. For the construction of διαβάντι, see Gr. § 284, 8. (10.) Cf. 6, 4, 1. δτι: for a similar arrangement, cf. 6, 8, 11. Καρδούχους. The same that are now called Kourds; by the old Syriac writers called Kardu; and by the Armenian, Kordu, in the plural Kordukh (hence perhaps the Greek ending -χοι). By the later Greek writers the country itself was called Καρδουηνή, Κορδουηνή, and also Γορδυαία.
- § 16. βασιλέως οὐκ ἀκούειν, did not hear to, i. e. did not obey the king. Gr. § 278, Rem. 18. ἐμβαλεῖν . . . στρατιάν: this clause is grammatically coördinate, though logically subordinate, as though it were ἐμβαλούσης . . . στρατιᾶς, with the omission of δέ after τούτων. It would then read, but even on a certain occasion when a royal army of twelve myriads had made an incursion among them, no one of these returned etc. Cf. note 1, 9, 14. ἐπιμιγνύναι, depends on ἔφασαν; it is here used intransitively (cf. note on συμμίξειαν 2, 1, 2), in which sense ἐπιμίγνυσθαι would be more common. σφῶν and ἐκείνων, partitive genitives, dependent on ἐπιμιγνύναι, and not only that some of themselves transacted business with the Carduchians (ἐκείνων), but also that some of the Carduchians (ἐκείνων) engaged in business with them; σφῶν and ἐαυτούς being reflexives refer to the persons speaking, and thus remove the ambiguity which would arise from the use of so many pronouns in our language.
 - § 17. ikaoraxóoe eldérai, that they knew the way in every direction.—

τούτους, i. e. τοὺς Καρδούχους. —— έφασαν, εc. ol ἐαλωκότες. (The captives) affirmed that (the Greeks) having passed through these etc.

§ 18. $\tau \eta s$ spas depends on supplies, at the very hour when it should seem expedient. — $\tau \eta r$ supplies $t \eta r$ supplies

BOOK FOURTH.

Όσα ἐν τῷ πορείᾳ τῷ μέχρι ἐπὶ δάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς ἐπὶ Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπεθυσαν ἃ εὕξαντο σωτήρια δύσειν ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο.—From the entrance into the Carduchian country to the sea.

CHAP. L.

Narrative of several days' march among the Carduchian mountains. The Greeks suffer severely from the ruggedness of the country, from the assaults of the Carduchians and from the severity of the cold. They are at last shut up in a deep valley, while the only apparent egress is occupied by the barbarians.

- § 1. δσα . . . ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ελληνας, what hostile measures were adopted against the Greeks etc.
- § 2. ἔνθα = ἐκεῖσε ἔνθα, to the place where. We may also in English omit the demonstrative before the relative adverb: when they arrived where the river etc. —— πάροδος, passage along by the side (of the river). —— ἀπότομα... ἐκρέματο (from κρεμάννυμι), hung precipitous etc.
- § 3. τῶν ἀλισκομένων = τῶν ἑαλωκότων, from those who had been taken, from the captives. Several verbs in the present, besides their proper signification, have also a sort of perfect meaning; as φεύγω, I flee, or I am banished; νικῶ and κρατῶ, I conquer, or I am conqueror; ἡττῶμαι, I am being conquered, or I am conquered; ἀδικῶ, I do injustice, or I have done injustice, am ἄδικος; so also ἀλίσκομαι, I am being taken, or less frequently I am taken. Krüg. Spr. 53, 1, 3. περιίασι, (they might go around now), corresponds in construction to διαβήσονται, since εἰμι has a future signification. βούλωνται: cf. note on ἐὰν μὴ διδῷ 1, 3, 14. τὰς πηγὰς ἐλέγετο εἶναι: a construction not less common than al πηγαὶ ἐλέγοντο εἶναι. Cf. 1, 2, 12; 1, 8, 6. οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος is an inaccurate

form of expression instead of οὐ πρόσω τῶν τοῦ Τίγρητος, as is very common in comparisons. See note on ἡλέκτρου 2, 3, 15.——καὶ . . . ἔχον, and it is thus. Xen. had just spoken of it as being reported (ἐλέγετο), and he adds it is really thus. οῦτως ἔχειν, to have (itself) thus, to be thus.

- § 5. The televialar pularhe. The Greeks divided the night into three watches, the Romans into four. —— 8000... wellow, lit. as much as that they might pass through the plain in the darkness; i. e. in an Eng. idiom, so much that they might etc. —— σκοταίους, cf. note on σκοταΐοι 2, 2, 17. —— ἀπό: cf. 2, 5, 32. —— ἀπὸ παραγγέλσεως, at the word of command. The signal was not given in this instance by the herald or by the trumpeter, lest it attract the attention of the enemy.
- § 6. τὸ ἀμφ' αὐτόν, that (part of the army) around himself, i. e. his own men. ὁπισθοφύλαξιν belongs as an attributive to ὁπλίταις, with the heavy-armed men who guarded the rear. μή, that, lest; κίνδυνος in the preceding clause implies the notion of fear. πορευομένων gen. abs., while they were going; cf. ἰόντων 1, 4, 12. ἐπίσποιτο from ἐφέπομαι.
- § 7. del is to be connected in idea both with exeluero and with brep-Ballowed on continually (after Chirisophus) etc.
- § 8. yuvaîkas . . . **aîdas: without the article; so commonly, cf. 1, 4, 8; 5, 8, 1; 8, 1, 8. —— et **\pi\omegas, if in any way, or expressing what is implied, to see if in any way; cf. § 21 below. —— duévai: cf. dihoovour 3, 2, 23. —— pilias it will be observed has the position of a predicate; Gr. § 245, 3. (b.) The idea is, through the country as if (it were) friendly.
- § 9. δτφ: cf. note on δστις 1, 1, 5. —— οδτε . . . ὑπήκουον, neither listened to (them) while calling etc.
- § 10. σκοταῖοι: cf. § 5.— τινές added to ὀλίγοι denotes the idea of indefiniteness, as we say some few; ὀλίγοι... ὅντες, being some few (in number). Though they were but few, they had inflicted some wounds and even slain some of the Greeks.—— ἐξ ἀπροσδοκήτου ex improviso.
- § 11. ἐκινδύνευσεν αν διαφ-, would have incurred the danger of being destroyed. —— συνεώρων ἀλλήλους is understood to mean rallied one another (by means of fire-signals). Sintenis and Hert. with much reason approve of συνεβόων (instead of συνεώρων), they called to one another, as in 6, 3, 6.
- § 12. τέ has for its correlative καί before ὁπόσα, although the last clause (being modified by the intervening words καταλιπόντας τάλλα) does not altogether correspond logically to the first. ἀφεῖναι, to set at liberty, from ἀφίημι.
- § 13. of $\[\epsilon \pi \]$ to $\[\delta \nu \tau es \]$: those who were appointed over these (captives), i. e. to have charge of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them. Cf. $\[\epsilon \pi \]$ advaîs 1, 4, 2. $\[\delta \pi \]$ average of them.

same principle that the neut. plur. takes a verb in the sing. Besides this expression the Greeks used δόξαντα ταῦτα, δοξάντων τούτων, and δόξαντος τούτου. Gr. § 312, 5.

- § 14. et τι: cf. note 1, 5, 1. et τι... ἀφειμένον, whatever they found (that was) not given up of the things mentioned. τῶν εἰρημένων, cf. § 12. οἰ δέ, i. e. the soldiers. πλην εἰ, unless. ἔκλεψεν, passed any thing (τὶ) through secretly, or by stealth, which is the same metaphor as ἔκλεψεν. οἶον, as for example. τῶν εὐπρεπῶν, gen. of the whole (often called partitive gen.) limiting παιδός and γυναικός; lit. having desired a boy or woman of those (that were) beautiful = having desired a beautiful boy or woman. τὰ μέν τι... τὰ δὲ καί, partly... partly; τὰ μέν, though plural in form, is not contemplated as such in idea, and hence the sing. τὶ is joined to it; cf. Hell. 7, 1, 46.
 - § 15. eis: cf. note 1, 7, 1.
- § 16. àraxásorres, returning. In 4, 7, 10, àrexásero. It is regularly deponent, the active form being (excepting Xen.) poetic.
- § 17. π aperyviêto, optat. imperf. of π aperyvides. τ of ϵ def, but in this instance, the one to be related. π pâyma, trouble, difficulty, as in 6, 3, 6, and in the common formulas π páymata $\xi \chi \epsilon i \nu$, π páy. π apex $\xi \chi \epsilon i \nu$; cf. § 22, and 1, 1, 11. π apex $\theta \delta \nu \tau i$, to (him) in passing along, i. e. to Xen.
- § 18. Λακωνικός Κλεώνυμος: the common order would be Κλεών. Λακ., Cleonymus a Laconian. —— διαμπερές είς, εc. τοξευθείς, being shot entirely through (the helmet) into etc.
- § 19. Σσπερ είχεν, just as he was, without delay (as the connection shows that it means). Cf. Cyrop. 3, 1, 7, εὐθὺς πορεύεται Σσπερ είχε πρὸς τὸν Κῦρον. ἀνελέσθαι, δάψαι, sc. αὐτώ: to take up and bury the dead was considered by the Greeks one of the most sacred and important duties.
- § 20. ἀποκρίνεται: on the asyndeton, see note 3, 4, 42. μία . . . δρθία: not, this one way which you see is steep; that would be αῦτη ἡ δδός κ.τ.λ. As it stands αῦτη is subject, μία όδός predicate; with δρθία understand οὖσα; this which you see is (the) only way (being) steep. ἔκβασις means a pass with reference to the idea of going out (ἐκβαίνειν ἐκ τῶν ἀγκῶν καὶ μυχῶν § 7); ὑπερβολή (3, 5, 18) with reference to the idea of going over; εἰσβολή (1, 2, 21), with reference to the idea of entering in.
- § 21. ταῦτα, for this reason; so also τοῦτο; as δ and ä, on which account; and very often τί, on what account? why? —— εί πως, cf. note § 8 above. —— οδ φασιν: cf. § 24, and note 1, 3, 1.
- § 22. δπερ, which very thing, .e. the lying in ambush. —— αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν, for this very purpose · τούτου here denotes what follows (ὅπως . . . χρησαίμεθα).

- § 28. οὐκ ἔφη, εc. elδέναι ἄλλην . . . φανεράν. —— φόβων, reasons for fear, means of exciting fear.
- § 25. δ depends on προκαταλήψοιτο. (Krüg.) It must be supplied with παρελθεῖν. δ, as is often the case with a relative pronoun, is most conveniently rendered by a conjunction and demonstrative pronoun: and unless some one should previously occupy this, it would be etc.
- § 26. πελταστάs is to be taken as an attributive of λοχαγούς (cf. note on δπισθοφύλαξιν § 6 above); hence = τῶν πελταστῶν. —— ὑποστὰς ἐθελοντής, having offered himself as a volunteer.
- § 27. iplotata, offers himself (as a volunteer). Notice the asyndeton. Cf. note 1, 8, 20. Observe also that the verb is sing. Cf. note on Exemple 2, 4, 16. Medudpieus: from Methydrium, a place not far from the later Megalopolis.
- § 28. τῶν μὲν ὁπλιτῶν (in § 27) would lead us to expect here τῶν δὲ γυμνήτων ταξιάρχων 'Αριστέας κ.τ.λ., but the repetition of ἐρωτῶσιν occasions a change in the construction. —— γυμνήτων is an attributive of ταξιάρχων, cf. note on πελταστάς § 26. —— πολλαχοῦ πολλοῦ: cf. note 1, 9, 2.

CHAP. II.

- The Greeks escape from the valley in which they were enclosed, being conducted by a captive over a circuitous route; and finally reach the river Centrites, which divides the Carduchian country from Armenia.
- § 1. oi δέ, and they; i. e. Xenophon and Chirisophus. ἐμφαγόντας: lit. having eaten in, i. e. (as Hert. thinks), having eaten in haste. Cf. 4, 5, 8; also ἐμπιεῖν, Cyrop. 7, 1, 1. συντίθενται, they agree with (them). τὴν νύκτα belongs to φυλάττειν. φυλάττειν σημαίνειν, and ἰέναι (spoken of the party with the guide), συμβοηθήσειν (spoken of Xen. and Chiris.) all depend on συντίθενται. τοὺς μέν denotes the party with the guide. ἄνω ὅντας, being above, i. e. after having arrived on the summit. αὐτοί, they themselves, expressed for the sake of the antithesis. Cf. note on αὐτός 4, 1, 24.

- § 2. πλήθος: without the article, as is often the case with εδρος, δόψος, βάθος, and similar expressions. δόωρ εξ οὐρανοῦ: the whole expression means simply rain. Sometimes όδωρ is used alone and sometimes with άνωθεν meaning rain. καὶ . . . περμόντες, and that those who were going around (with the guide) might escape notice as much as possible (from the fact that the enemy were turning their attention in another direction).
- § 3. hr... ἐκβαίνειν, which they must cross in order to go forth etc. The act denoted by διαβάντας necessarily preceded that denoted by ἐκβαίνειν.
 ἀμαξιαίους, large enough to fill a wagon; και μείζους και ἐλάττους, and larger and smaller (stones); i. e. larger and smaller than those described by ἀμαξιαίους.
- § 4. With δύναιντο and ἐπειρῶντο supply πελάσαι. —— οὐδὲν ἐπαύσσαντο is stronger than οὐκ ἐπαύσ-: they in nothing ceased, they did not for a moment cease. —— τεκμαίρεσθαι, to be perceived, to be known; i. c. the fact that the enemy continued thus all night long rolling down stones.
- § 5. &s... κατέχοντες, supposing they had possession of the height; the height mentioned 4, 1, 25.
- § 6. of δέ refers here to the foregoing subject, which is common in Herod. but rare in the Attic writers. ἡ στενὴ αδτη ὁδός: οδτος can stand between the article and noun only when some other attributive follows just after the article. αὐτόθεν, from the very place, from the place where they now were.
- § 7. inéquire: cf. note 3, 2, 1. in tous àrbourous, against the enemy. Cf. of arboes 3, 1, 23; 3, 4, 40. dalyou: few; not a few; few perished; for etc.; the next clause assigning the reason why only a few perished.
 - § 8. ανίμων (from ανιμάω) αλλ-, they drew one another up.
- § 9. τοὺς ἡμίσεις: πολύς in the three degrees of comparison, ἡμισυς, and adjectives in the superlative degree, when used as partitives are most frequently assimilated in gender to the genitive of the whole; Gr. § 264, Rem. 5. ἡπερ... ἔχοντες, in the way in which the men with the guide (had gone). εὐοδωτάτη, sc. ὁδός which is implied in the foregoing ἡπερ.
- § 10. αν ἐπορεύθησαν: instead of the corresponding conditional sentence (εἰ with a past tense of the indicative), an adversative sentence follows (τὰ δὲ ὑποζ.); cf. note on αν... ἔγωγε 3, 2, 24. —— τὰ ὑποζύγια is the subject of ἐκβῆναι, it was not possible that the beasts of burden should go out etc.
- § 11. dopolous rois adxous, with their companies (of a hundred men) in columns, or in single file. Thus a hundred men would march one behind another, and between the files of men there would be vacant spaces; cf. 4, 3, 17; 4, 8, 10.

- § 12. τέως μέν: for a while; strictly it means up to the time designated by the correlative member έγγὸς δ' οὐ κ.τ.λ.—— εκαστος, in apposition with the subject of εδύναντο; we may render, where they severally were able; cf. 1, 7, 15.—— εγγὸς... προσίεντο, but they did not suffer (the Greeks) to come near themselves; cf. προσίεσθαι 3, 1, 30.
- § 13. εννόησας μή. Cf. note on εννοούμενοι 3, 5, 3. καὶ πάλιν, even again. ἐπὶ πολὸ ἢν, extended over a long space. ἄτε πορευόμενα, because of (their) passing.
- § 14. δ ... $d\theta \in \lambda o \nu \tau \hat{\omega} \nu$, the one above the guard that had been surprised at the fire in the night by the volunteers; cf. § 5.
- § 15. ὑπώπτενον αὐτούς, they (the Greeks) suspected that they (the barbarians) left etc. This clause presents a transition to an independent construction. Cf. διετράφησαν 4, 7, 17.—— πολιορκοῦντο: cf. note 6, 8, 12.—— οἱ δ' ἄρα, but they as it proved.
- § 16. δπάγειν: cf. note 3, 4, 48. Θέσθαι τὰ δπλα: cf. note en ξθετο τὰ δπλα 1, 5, 14. είπε, told (them), bade (them). Cf. note on ξλεγε 1, 8, 8.
- § 17. δσοι... αφίκοντο: lit. as many as not leaping down etc. In an Eng. idiom, as many as did not leap down from the rock and arrive at etc.
- § 18. ἐπὶ... μαστῷ: λόφος means an eminence, a ridge, a kill of any shape (used as a generic word); μαστός, spoken primarily of the breast, means a round kill. Hence we may render this clause, upon a kill over against the round kill; μαστῷ has the article because it has been before mentioned §§ 6 and 14. τοὺς νεκροὺς ἀπήτει: cf. note 4, 1, 19. For the meaning of ἀπαιτεῖν, cf. note 1, 2, 11.
- § 20. Hetapto, sc. of Ellywes. Evba is here a relat. adv. where; $\tau a \delta \pi \lambda a \xi \kappa \epsilon \nu \tau o$, i. e. $\xi \nu \tau \hat{\varphi} \delta \mu a \lambda \hat{\varphi} \S 16$. $\kappa \epsilon \hat{\imath} \sigma \theta a \iota$ is in meaning a pass. of Séobai (Hert.); cf. 7, 1, 24. $\xi \chi \omega \nu \tau h \nu \delta \sigma \pi \delta a$, with the shield, i. e. carrying off the shield with him.
- § 21. Λουσιεύs: from Lusi (Greek Λουσοί), a town in the northern part of Arcadia. In 7, 6, 40. Λουσιάτης is used instead of Λουσιεύs. προ ἀμφοῖν, before both, i. e. himself and Xen. προβεβλημένος, sc. την ἀσπίδα. Cf. 1, 2, 17.
- § 22. αὐτοῦ ἐν: in that place in etc.; cf. note on αὐτοῦ παρὰ ᾿Αριαίφ 2, 2, 1. The preposition is understood with ἐπιτηδείοις, in the midst of abundant provisions. —— ἐν λάκκοις κονιατοῖς: Sturz defines λάκκος, cella

vinaria, a wine cellar; and the Scholiast on Aristoph. Eccl. 154. (cited by Sturz) implies the same idea; $\lambda d\kappa \kappa os$ meaning, not as some have understood it a cistern which was filled with wine, but a cellar in which wine was stored. For an account of the Grecian mode of preserving wine, see Dic. Antiqq. art. Vinum, and also art. Amphora. $b\nu \dots \epsilon l\chi o\nu$ then means which they kept in plastered cellars. Such cellars, with a circular mouth like a large well, increasing in size to the bottom (i. e. in shape a truncated cone), are still seen in great numbers in Piraeus.

- § 23. διεπράξαντο Εστε: negotiated so that. πράττειν and ποιείν are more commonly followed by the infin. without Εστε. Cf. note 1, 6, 2.—

 λκ τῶν δυνατῶν: lit. according to those things which were possible, i. e. according to their means. Εσπερ νομίζεται, εc. ποιείν, as it is customary (to do) etc.
- § 24. ἐκώλυον, tried to hinder; cf. note on ἐβιάζετο 1, 3, 1. πάροδος, like ὁδός, includes two notions; it denotes either the way along by, or the act of going along by; here the latter. (ὁδός includes the two ideas via and iter).
- § 25. πρὸς τὰ ὕρη, towards the mountains, is explained by the clause ἀνωτέρω . . . κωλυόντων, attempting to become higher up etc.
- § 26. ἐπιμέλοντο. Notice the form; less frequent by far in Att. than the contract ἐπιμελοῦμαι. Yet cf. 5, 7, 10.
- § 27. ħν ὁπότε, sometimes. Cf. note on ħν οῦς 1, 5, 7. ἔστιν (or where the connection requires it ħν) is prefixed to many words in this manner imparting a general and indefinite signification; cf. Gr. § 331, Rem. 5.

 ῶστε... ἀποφεύγειν, so as to escape when fleeing from a point even near at hand. Notice the difference between φεύγειν and ἀποφεύγειν. Cf. note 1, 4, 8.
- § 28. τόξα. From what follows it appears that the Carduchians made use of cross-bows. On this supposition the clause, they drew the bow-strings, when they would shoot, by stepping forward with the left foot on the lower part of the bow, becomes perfectly clear. The fact that the Greeks did not use the cross-bow is no objection to the above supposition. —— ἀκοντίοιs is in apposition with αὐτοῖs: the Greeks used them (i. e. the arrows of the barbarians) as javelins. —— ἐναγκυλῶντες: by fitting poises to them. The javelin had a leathern strap fastened to it at the centre of gravity, showing to the thrower at once the point where the javelin was to be seized, and also no doubt aiding in the act of throwing. (Rüstow u. Köchly griech. Kriegsw. cited by Hert.); cf. Dic. Antiqq. art. Hasta.

CHAP. III.

- The Greeks experience much difficulty in crossing the Centrites; owing to the depth and force of the current; the Arminians who were ready to oppose them on the opposite bank; and the Carduchians in the rear, who were ready to attack them while crossing; but by the accidental discovery of a ford, and by a series of skilful manoeuvres, they get over the river in safety.
- § 1. Κεντρίτην. This name (which does not occur elsewhere) denotes the eastern arm of the Tigris, which rises among the highest peaks of the snow-clad mountains of Kourdistan. In size it is fully equal to the longer western arm which rises near the Euphrates; and by some ancient writers it was called Tigris. The modern name is Buhtan Tschai. Xen. gives the name Tigris to still another tributary, the northernmost of the three, now called Bitlis; cf. 4, 4, 3. των καρδούχων limits ὀρέων.
- § 2. μάλα ἡδέωs, very gladly. The reason for this is given in the two following participial clauses. πολλά, many times, often; it qualifies μνημονεύοντες. δσα, sc. ξπαθον: lit. they suffered so many evils as they did not even (suffer) all being put together from the king and Tissaphernes. In an Eng. idiom, they suffered more evils than all which they experienced etc. ώs: cf. note 1, 1, 2.
- § 3. ποὺ πέραν, somewhere on the other side, implying that their exact position was not very distinctly seen.
- § 4. 'Opóviou: the satrap of Armenia 3, 5, 17. Mapõóviou, Persian Mardhunija, i. e. the manly, apparently an appellative which may have been given to different Persian tribes, as was the case with Mapõou, i. e. Men. Xaldaîou seems to be originally the same as $Kapõoû\chiou$, but to denote here that northern tribe who were also called $Xd\lambda u\beta es$ and who dwelt among the mountains near the S. E. coast of the Euxine. $\gamma éppa$, rectangular shields of wicker work.
 - § 5. ωσπερ χειροποίητος, just as if, i. e. apparently artificial.
- § 6. ὑπὲρ τῶν μαστῶν, above their breasts; μαστός is here used in the primary sense. οὕτε corresponds to τέ after ἐπί. Cf. note on μήτε ...τέ, 2, 2, 8. εἰ δὲ μή instead of εἰ δέ, as often after negative statements; cf. 7, 1, 8. The idea is in full, but if any one did hold his armor in the water etc. The clause ἐπὶ ... δπλα is placed before εἴ τις to give it a more prominent position; cf. note 2, 4, 6. γυμνοί (spoken with reference to the shield), unprotected, exposed; cf. ψιλήν 1, 8, 6. It is in the plural, together with ἐγίγνοντο, because of the collective meaning of τὶς. οδν is introduced here with a slight anacoluthon, as though the

- preceding member were independent and not introduced by excl.——airrow, on the very spot, where they were. With airrow waps, cf. airrow ev 4, 2, 22.
- § 7. ἔνθα (relat. adv.), where. πολλούς is here a predicate, many in number.
- § 8. Εδοξεν: cf. note 3, 1, 12, and on the asyndeton 3, 1, 11. εν πέδαις: we might expect here simply πέδαις, with fetters, but εν πέδαις is more common. αδται δέ, εc. Εδοξαν. περιρυήναι, to fall off from around him. διαβαίνειν δπόσον, to step as far as.
- § 9. καλῶς ἔσεσθαι, that it would be well. Adverbs instead of adjectives may be joined with elvas and γίγνεσθαι when these verbs do not simply unite (as a mere logical copula) the subject and predicate but when they contain within themselves a predication. και ώς τάχιστα, and as soon as; cf. 3, 1, 9. ἔως ὁπέφαινεν, morning began to dawn; cf. 8, 2, 1. ἐπὶ τοῦ πρώτου, sc. lepelou, at the first, or in full on the sacrifice of the first victim; cf. 6, 5, 2 and 8.
- § 10. αὐτῷ limits προσελθεῖν. One might expect the accusat. here instead of the dat.; yet see Gr. § 284, Rem. 2.——καὶ ἀριστῶντι, both while breakfasting etc.—— ἐπεγείραντα, sc. ἐξείη τινά, it was permitted that any one having awaked him etc. Cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.—— ἔχοι, sc. εἰπεῖν.
- § 11. και τότε, and on that occasion, or as we should express the idea, and so also on that occasion, introducing a particular illustration of what had been stated in general. Cf. 1, 8, 23; 7, 1, 33, and in a similar way και νῦν, 1, 6, 28. &s is often prefixed to prepositions, denoting intention or purpose, (frequently also a pretended purpose); cf. § 21 below. αὐτόν: cf. note on αὐτοῦ 3, 4, 41. ὅσπερ, just as if, apparently.
- § 12. δόξαι depends on ξλεγον above. οὐδὲ . . . τοῦτο, for it was not possible for the enemy's horse to approach at this point. Cf. note on εὐεπίθετον 3, 4, 20. ώς νευσούμενοι, as if about to swim, expecting to swim.
 διαβαίνειν, they proceeded to cross over; διαβῆναι, they crossed over; Gr.
 § 257. πρόσθεν . . . πρὶν . . . αἰδοῖα, before the water reached their loins.
- § 13. $\kappa al... \epsilon \kappa \epsilon \lambda \epsilon \nu \epsilon$, and gave orders (to his attendants) to pour out (wine, i. e. to fill goblets with wine) for the youths. —— $\delta \nu \epsilon \ell \rho a \tau a$: the plural is here spoken of the single dream mentioned in § 8. This usage is common among the poets. The plural, says Krūg., directs attention to the several parts of the dream. —— $\kappa al... \epsilon \pi \iota \tau \epsilon \lambda \epsilon \sigma a \iota$ depends on $\epsilon \nu \chi \epsilon \sigma \theta a \iota$: that they would accomplish the remaining good things also.
 - § 14. σπονδάς, libations. So 6, 1, 5.
- § 16. στάδιοι. The more common construction would be σταδίων, and it was a distance of about four stadia. Cf. note on δργιαί, 1, 7, 14.
 - § 17. εθεντο τὰ δπλα, they grounded their arms; cf. note 1, 5, 14.

drodús, having taken off (the outer garment), so as to be less encumbered in the stream. Grote for reasons not very satisfactory, understands τον στέφανον after ἀποδύς. — παρήγγελλε, sc. στεφανωσαμένους καὶ ἀποδύντας λαμβάνειν τὰ δπλα. This was in accordance with the Lacedaemonian custom. Cf. Plut. Lycurg. 22. Xen. de Repub. Lac. 13, 8. καὶ μηδένα Λακεδαιμονίων ἀστεφάνωτον είναι. — δρθίους: cf. note 4, 2, 11.

- § 18. els τον ποταμόν: cf. note on els doπίδα 2, 2, 9.
- § 19. ἀνηλάλαζον: cf. note 1, 8, 18. ὀλολόζεω is used chiefly of women, and chiefly also on joyful occasions. (Krüg.)
- § 20. àrà repares: cf. 1, 8, 1. —— ròr... els, the one opposite the pass which led (up) among etc.; cf. § 5 above.
- § 21. is woos, apparently for; cf. note § 11. —— Every, contendebant, they hastened.
- § 22. Aúrios: cf. 8, 3, 20. Ai $\sigma\chi$ iphs: cf. 4, 8, 18. $\epsilon\beta\delta\omega\sigma$: cf. note 1, 8, 12. $\mu\eta$ àroleines θ ai, not to be left behind, i. e. behind the enemy.
- § 23. κατά, along; cf. 3, 4, 30; 4, 2, 8. τὰς προσηκούσας ὅχθας ἐπὶ τὸν ποταμόν, the high banks extending to the river. The more common arrangement would be τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν προσηκούσας ὅχθας. Yet compare the position of μαστῷ 4, 2, 18. τοὺς ἄνω: cf. § 3. σφίσω, see Gr. § 302, Rem. 3.
- § 26. ακμήν διέβαινε, were just now crossing over. παρήγγειλε . . . φάλαγγοs, he gave orders to the Lochagi that each should form his lochus into enomoties, having led the enomoty towards the left so as to form a phalanx. We must understand that the lochi were in columns, and that, when divided into enomoties, those enomoties in the rear were marched forward to the same line with the foremost enomoties, filling up the spaces that had existed between the columns, thus forming an unbroken line, i. e. a phalanx. On ξκαστον and παραγαγόντας, cf. note on λαβόντα, 1, 2, 1. arm. —— ἐπὶ φάλαγγος, in the form of a phalanx, so as to form a phalanx; cf. 4, 6, 6. — $\pi \rho \delta s$, on the side towards; cf. 2, 2, 4. — oùpayoùs; the article is to be supplied mentally from the foregoing. The first man in each enomoty (beginning at the right of the front line) was the enomotarch, and the last man in each enomoty was the uragus (oùpayós). This place therefore was filled by a person of more competency than an ordinary soldier; see Dic. Antiqq. p. 484.
- § 27. τοὺς ὀπισθοφύλακας... φαινομένους, the rear-guards left without the camp-followers, and (on this account) already appearing few (in number). With τοῦ ἔχλου ψιλομένους, compare ἐψιλοῦτο... τῶν ἐππέων 1, 10, 13. It does not seem natural to make τοῦ ἔχλου depend on ὀπισθοφύλακας as some explain.

- § 28. diaβalvorras: cf. note on ibidífero 1, 8, 1.— aὐτοῦ ἐπί, on the spot where they were upon etc. Cf. note on aὐτοῦ παρά 2, 2, 1.— aὐτοί, they themselves, i. e. Xen. and his men.— ἐναντίους... ἐμβαίνειν, that they should enter (the river) at the opposite bank, on both sides of Xen. and his men (σφῶν). For the use of this reflexive (σφῶν), see Gr. § 802, Rem. 8.— διηγκυλωμένους, having passed the finger through the thongs of their javelins; cf. note 4, 2, 28.— ἐπιβεβλημένους, sc. τὰ τοξεύματα ἐπὶ ταῖς νευραῖς (cf. 5, 2, 12), having placed the arrows on the bow-strings.— πρόσω τοῦ ποταμοῦ, far in the river. See Gr. § 273, Rem. 4. (c.)
- § 29. σφενδόνη: cf. note 3, 3, 16. καὶ ἀσπὶς ψοφŷ, and a shield should ring, being hit by a missile from the enemy. τὸ πολεμικόν, the signal for attack. —— ἐπὶ δόρυ, to the right; cf. παρ' ἀσπίδας § 26.
- § 80. ὑποζυγίων and the following genitives depend on ἐπιμελησόμενοι, to attend to.
 - § 81. &s . . . ikarŵs, for a mountainous region sufficiently etc.
- § 32. τάναντία, in the opposite direction. So in Hell. 8, 4, 12, τάναντία άποστρέψας ἐπορεύετο.
- § 33. alotoperos, having become aware (that the Greeks instead of pursuing had suddenly turned and were crossing the river).
- § 34. of δπαντήσαντες, those who had come to oppose (the enemy), i. e. the targeteers etc., mentioned §§ 27, 28. πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, farther than was proper. So in Hell. 7, 5, 13.

CHAP. IV.

- They march several days without difficulty through Armenia, pass the sources of the Tigris (cf. note 4, 3, 1.) and reach the Teleboas. Here they make a treaty with the satrap Teribazus, who soon shows himself to be faithless.
- § 1. ἐπορεύθησαν... γηλόφους, they proceeded through Armenia over a plain wholly level and (after that) over smooth hills. πεδίον and γηλόφους are accus. of space after ἐπορεύθησαν. Gr. § 279, 6. —— πεδίον ἄπαν, altogether a plain, i. e. a plain wholly level; cf. 1, 5, 1.
- § 2. κώμην: antecedent in the relative clause; cf. note 1, 2, 1. Render, But the village into which etc. τύρσεις: perhaps for the defence of the inhabitants, during the marauding expeditions of the Carduchians.
- § 3. $T(\gamma\rho\eta\tau\sigma s)$: cf. note 4, 3, 1. It is surprising that Xen. says nothing in this place of the passage over the Taurus range of mountains, which are somewhat lofty and which separate southern from middle Armenia. See Introduction § 7. —— $T\eta\lambda\epsilon\beta\delta as$. This must be the stream now called Karasu which flows westward through the high plain of Musch and

- empties into the Euphrates. The Greek-sounding name given it by Xen. is probably a corruption of the common Armenian word Telmot, which denotes a sluggish marshy stream.
- § 4. ἐκαλεῖτο: cf. note on ¾ν 1, 4, 6. ὅπαρχος apparently = σατράπης, so that, while Orontes was the general satrap of Armenia (3, 5, 17), Teribarus would be satrap of the eastern part. — ἀνέβαλλειν, assisted in mounting.
- § 5. elwer, said, i. e. gave orders to say; a common idiom. Cf. ξλεγε 1, 3, 8; 2, 3, 17. —— ἐπήκοον: cf. 2, 5, 38.
- § 6. &\$\disp' \disp: cf. note 4, 2, 19. —— adr6s: nom. with infin. Gr. § 307, 4.
- § 8. xiàn wolld: this may seem surprising, considering that they were in the 89th degree of latitude; but it must be recollected that the elevation is about 4000 feet above the level of the sea (Koch, der Zug der Zehntausend; cited by Hert.). —— Ewber, in the morning; strictly, from the (beginning of) the morning; cf. note 6, 8, 23.
- § 9. lepeia, animals for slaughter; cf. Cyrop. 1, 4, 17. On the asyndeton, cf. note 2, 4, 28. των αποσκεδαννυμένων τινές, some of those who were scattered abroad.
- § 10. ¿δόκει διαιθριάζειν, it seemed likely to be fine weather, to clear up; διαιθριάζειν, like δειν, and νείφειν, is used without any definite subject. The preposition (δια-), as in the Latin disserenascere, has reference to the breaking up and dispersion of the clouds.
- § 11. ἄπλετος is chiefly poetic. ἀνίστασθαι depends on the noun ὅκνος. Cf. φόβος στρατεύειν, 2, 4, 8. κατακειμένων, gen. abs. ἀλεεινόν: cf. note on φοβερώτατον 2, 5, 9. ὅτψ μὴ παραρρυείη, to (every one from) whom it did not flow off.
- § 12. $\gamma \nu \mu \nu \delta s$: cf. note 1, 10, 3. τls kal äddos, a certain other one also; not one and another. à $\phi \epsilon \lambda \delta \mu \epsilon \nu \sigma s$, sc. $\tau h \nu$ à $\xi (\nu \eta \nu)$ which idea is readily supplied from the clause $\sigma \chi (\xi \epsilon \nu) \xi \lambda \sigma a$. $\epsilon \chi \rho (\nu \tau)$, anointed themselves; to make their stiffened joints limber. The Greeks were also accustomed to anoint themselves when very weary.
- § 13. χρίσμα is the generic word for ointment of any kind; μύρον is specific in meaning, a fragrant ointment. πικρών, εc. ἀμυγδαλών which is suggested by the adject. ἀμυγδάλινον.
- § 14. $\delta\pi\delta$... $\delta\delta(\delta\sigma\sigma\sigma)$, were punished by the open air, i. e. by being obliged to encamp in the open air; $\delta(\kappa\eta)$ $\delta\delta(\delta\sigma\sigma)$, has the force of a passive, hence the construction with $\delta\pi\delta$ and the gen.
- § 15. Τεμενίτην: from Temenus, a section of the city of Syracuse. But as Xen. would have been more likely to say Συρακόσιον, it is not unlikely that we should read here Τημενίτην, from Τημένιον in Argolia. (Hert.)—οἱ ἀποσκεδαννύμενοι: cf. § 9.—— ἀληθεῦσαι, to report truly.——

- τὰ μὴ ὅντα ἐν οὐκ ἕντα: the first ὅντα is hypothetical, and hence the negative μή. Gr. § 318.
- § 16. morever's ... Epn: a condensed expression, And having gone (and returned), he said that he did not etc. sayapır, a two-edged battle-axe. (Hert.) slarmep... Exousir, such as the Amazons have, i. e. such as they were represented to have in the painting and statuary of the Greeks. Xen. presupposes that his readers were familiar with this representation.
- § 17. To modands eln, the well-known question, the common question, of what country he was. —— To orphrevua is accus. —— End Tlvi, for what purpose.
- § 18. Xálußas: cf. note 4, 3, 4; also 4, 7, 15. —— Tabxous: cf. note 4, 7, 1. See also 5, 5, 17. —— µovaxîj qualifies fixep considered as a relative pronoun, by which alone, where alone.
 - § 20. To orparoneder, the encampment, i. e. of the enemy.
- § 21. of ἀρτοκόποι... είναι, those who professed to be pantlers and those who professed to be cup-bearers.

CHAP. V.

- They suffer severely several days from the attacks of the enemy, from the want of food and from the severity of the cold; but they at length reach some villages abounding in provisions where they remain seven days.
- § 2. Euphatnu: the eastern arm of the Euphrates, now called Muradsu. The ancient Armenians called both this and the western arm Jephrat; sometimes also by the special name Aradzani (the Arsanias of the Grecian and Roman authors). The point of crossing according to Xen. was 80 parasangs = 6 days' march from the river Teleboas. Making all proper allowance for the difficulties of the march, the actual distance is much less than 6 days' march; so also the point at which they crossed the Euphrates was much farther from the source of the river than the words of Xen. imply. He probably judged from the size of the stream, which is always much smaller in the latter part of the autumn before the rains commence.
- § 3. anoralor is here predicated of the severe cold, as also in 7, 4, 8. The Latin word urere is employed in the same way.
 - § 4. elwe, directed, gave orders; cf. Exere 1, 8, 8.
- § 5. διεγένοντο καίοντες: cf. note on διετέλουν χρώμενοι 3, 4, 17.—
 ξύλα πολλά. At the present day, owing to the devastations of the Turks and Kourds, the Armenian table-land is extremely destitute of wood, so

that the dried dung of cattle is now used for fuel. — wpoolerar: wpoolerar: $\eta\mu\iota$, I suffer to come to. Cf. $\delta\iota l\eta\mu\iota$, I suffer to pass through, 3, 2, 23; 4, 1, 8. — $\epsilon l \ \mu \dot{\eta} \ldots \pi \nu \rho o \dot{\nu} s$, unless they would share with them (and give them) cheese etc. With $\mu e \tau a \dot{\nu} \dot{\nu} s \dot{\nu} s$, the part which is given is put in the accus.; but the whole from which a part is given is put in the gen. (as in the next sentence). — $\delta\iota\lambda\lambda s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s$. Cf. note on $\delta\iota\lambda\lambda s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s \dot{\nu} s$.

- § 6. Ενθα δέ, but where. In the preceding clause, ένθα is demonstrative.

 έστε ἐπί, even to. Cf. εως ἐπί 4, 8, 8; ἄχρι εἰς 5, 5, 4; μέχρι ἐπί 5,
 1, 1; μέχρι εἰς 6, 4, 26. This idiom is much less common in the Attic than in the later writers.
 - § 7. ¿Bouliulagar: from Bouliula, they fainted from excessive hunger.
- § 8. διεδίδου, he distributed (the food); not indeed to those who had fainted, but to the persons who should convey it, as expressed in the next clause. διδόντας, giving, who gave. The fut. δώσοντας, who should give, would be a more common construction. Yet of. ἐπιδεικνύντες 1, 3, 18; σκοπῶν 2, 4, 24; ἀρχομένους 2, 6, 12.
- § 9. ἐκ τῆς κώμης, εc. οδσας, join with γυναίκας. πρὸς τῷ κρήνη, at the fountain, which belonged to the village, and was outside of the wall (ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος).
 - § 10. eln, anéxel. Cf. note 2, 2, 15.
- § 11. εδυνήθησαν, were able (to continue the march). Cf. § 12.——
 διατελέσαι: cf. 1, 5, 7.
- § 12. For the construction of τοὺς ὀφθαλμούς with διεφθαρμένοι, cf. note on τὰς κεφαλάς 2, 6, 1; τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν (their toes) is connected in a similar manner with the intrans. ἀποσεσηπότες.
- § 13. της χιόνος, objective gen. limiting επικούρημα, a protection against the snow. τῶν δὲ ποδῶν: the correlative clause τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς was apparently put in the dat. to avoid the construction of two genitives limiting the same noun (ἐπικούρημα). ὑπολύοιτο, took off his shoes; the opposite of ὑποδεδεμένοι.
- § 14. δσοι, supply mentally as antecedent τούτων which limits πόδας.

 περιεπήγνυντο: cf. note on ησαν 1, 2, 23. καρβάτιναι, brogues made as Xen. says of raw skins. Those brogues were commonly worn by the natives of the country. According to Hesych. they consisted of one piece of skin. βοῶν by meton. for βυρσῶν, cf. 4, 7, 22; 5, 4, 12.
- § 15. διὰ τὰς τοιαύτας ἀνάγκας, on account of such unavoidable difficulties, mentioned in § 12.— καὶ τετήκει, and it had (actually) melted. For a similar repetition, cf. § 4, καὶ σφαγιάζεται. Observe the omission of the syllabic augment in τετήκει. Cf. ἀναβεβήκει 5, 2, 15. See Gr. § 120, Rem. 2.— ἀτμίζουσα, sending forth warm vapor. This warm spring is supposed to have been discovered on the southern side of Mt.

- Bingoldagh, by Koch during a botanical tour through Armenia in 1848.

 —— ἐκτραπόμενοι: ἐκ denotes the idea, aside from the way towards the warm spring.
- § 16. Εχων δπισθοφύλακας: as the article τούς is not expressed, it means, with some of the rear-guards; the rest had very likely passed on.

 πάση τέχνη καὶ μηχανῆ, with every art and device, a more emphatic expression than κατὰ πάντα τρόπον. Cf. 7, 2, 8. καὶ τελευτῶν, and finally. Gr. § 312, Rem. 3. δύνασθαι depends on some word understood, e. g. Εφασαν, which is suggested by ἐκέλευον.
- § 17. φοβήσαι: observe the difference between the active and middle voices of this word. —— ἐπίοιεν, sc. οἱ πολέμιοι. —— ὧν = τούτων ἄ: ἀμφί very seldom occurs with the gen. in Attic prose. —— διαφερόμενοι, differing, quarreling.
- § 18. ατε δηιαίνοντες, inasmuch as they were well. —— ανακραγόντες (from ανακρά(ω)... μέγιστον, having screamed as loudly as they could. This was all done to increase the slarm of the enemy.
- § 19. ἐπ' αὐτούς, for them, so as to convey them to the rest of the army.
 —— ἀνίστασαν: cf. note on ἐβιάζετο 1, 8, 1.
- § 20. δλον τὸ στράτευμα. This however was not true, for Chirisophus and the van had passed on to a village; cf. § 9 et seq.
- § 21. avaorhouras agrees with the subject of avayed(ev, he ordered (them, i. e. the youngest men) having made (the sick) stand up, to compel (them) to go forward.
- § 22. $\tau \hat{\omega} \nu \ldots \sigma \kappa \epsilon \psi o \mu \epsilon \nu \sigma v s$, (some) of those from the village to see.—
 of $\delta \epsilon = oi \ \tau \epsilon \lambda \epsilon \nu \tau a i oi s \ldots \pi a \rho \epsilon \delta \sigma \sigma \sigma \nu$, delivered up the sick to these, i. e. the men whom Chirisophus had sent.—— $a \nu \tau o i \delta \epsilon$, but they themselves, i. e. of $\tau \epsilon \lambda \epsilon \nu \tau a i o$.
- § 23. διαλαχόντες (from διαλαγχάνω), having divided by lot. —— τοὺς ἐαυτῶν, their own (men).
- § 24. ἐπτακαίδεκα: from § 35, this number appears to be too small.
 —— ἐνάτην ἡμέραν, the ninth day, or as we should say, eight days.
- § 25. The description of these subterranean dwellings shows, says Kiepert, how little effect two thousand years have had on the habits of these Armenians, since the same description would answer for the present day.— το μὲν στόμα... φρέατος, the mouth was like (that) of a well. Kühner supplies ἢν with το στόμα; Owen, following Bornemann and Matthiae, supplies ἔχουσαι.— τὰ ἔκγονα τούτων, the young of these (animals).
- § 26. olvos κρίθινος, barley wine, i. e. beer. αὐταὶ . . . ἰσοχειλεῖς, the barley-corns themselves even with (or on a level with) the brim. Hence in drinking it was most convenient to make use of reeds, which of course must be without joints (γόνατα).

- § 27. arparos, strong, sc. & olvos. —— συμμαθόντι, to one having become accustomed to it. See Gr. § 284. (10.) (a.)
- § 28. στερήσοιτο... ἀπίασιν: for a similar change of mood, cf. note on 8, 5, 18. την... ἀπίασιν, and that they would go away after having filled his house with provisions as a reward (ἀντ-). ἔστε, until (in this sense when followed by γίγνομαι; but followed by εἰμί it is rendered while).
- § 29. elvor ξφρασαν ξυθα: by anticipation for ξφρασαν ξυθα elvos. Cf. note 1, 1, 5. κατορωρυγμένος, concealed in the ground. He probably means ξυ λάκκοις κουιατοῖς 4, 2, 22. ξυ δφθαλμοῖς, in their sight.
- § 80. kal... apleau, and from no place did they (the barbarians) let them (the Greeks) go etc.
- § 81. oùr hr 8' brou où, lit. and there was not a place where they did not etc. It is equivalent to and every where they placed etc. Cf. note on oùr forw oùr 2, 4, 8.
- § 32. Elker, he drew him, denoting a friendly compulsion.—
 popowra somep bown, sucking as an ox; popowra, as also emucharra, agrees with the subject of miner: somep bown, by a sort of attraction instead of somep bows, sc. popew, as an ox sucks. After somep and h, this species of attraction is not uncommon. Gr. § 342, Rem. 3.
- § 83. κἀκείνους, them also, i. e. Chirisophus and his men. σκηνοῦντας = εὐωχουμένους § 30, banqueting, feasting. Cf. 5, 3, 9; 7, 8, 15. ἐστεφανωμένους. The wearing of garlands at their symposia was a common custom among the Greeks. On this occasion, because they could find nothing better, and perhaps also because such garlands might afford them the more merriment, they had made them of dried forage. τοῦ . . . χιλοῦ: the article is used because the forage had been mentioned above § 25. παῖδας is connected by καί to ἐκείνους and depends on κατελάμβανον. ὅσπερ ἐνεοῖς, ας to persons who were deaf and dumb; because they did not understand Greek.
- § 34. of Inno. The region on the eastern side of the Bingol mountains (where the Greeks probably were at this time) is still celebrated for its excellent horses. —— Xáλυβας: the name of the people by meton. for the name of the country; cf. 7, 2, 32. He probably means here his neighbors towards the west, inhabiting the country at the sources of the western arm of the Euphrates: since the Phasiani and Taochi were his neighbors on the north; cf. 4, 7, 15. —— την όδον ἔφραζεν η είη, by anticipation for ἔφραζεν η όδος είη. Cf. οἶνον... ην § 29.
- § 85. καl... olkéras, and at that time Xen. went conducting the governor of the village to his own domestics. έαυτοῦ refers not to the grammatical subject of the clause but to the object (αὐτόν). Cf. 2, 3, 25. See Gr. § 802, 2. (b.) δν εἰλήφει, which he had taken, probably on that occasion

when he gave the rest to the horsemen; cf. 3, 3, 19. — παλαίτερον, somewhat old. For the comparative in this sense, see Gr. § 323, Rem. 7. — αὐτόν, i. e. τὸν Ίππον: ἰερὸν τοῦ Ἡλίου, sacred to the sun; see Gr. § 273, 2. — πώλων, partitive gen.

§ 36. $\pi o \lambda \dot{v}$ is placed after the comparative which it qualifies and at the end of the sentence for the sake of emphasis.

CHAP. VI.

- From the villages they are conducted on their way by a guide, who being abused by Chirisophus deserts them on the third day. After wandering without a guide several days, they reach the river Phasis. In two days more they reach a pass which had been occupied by the Chalybes, Taochi, and Phasiani. Having dislodged the enemy, they pass over into a plain and find some villages abounding in provisions.
- 1. ἡμέρα ὀγδόη. The article is often wanting with ordinal numbers, where the English idiom requires it. Cf. ὑστέρα ἡμέρα, 6, 4, 9. τὸν ἡγεμόνα ποραδίδωσι, he (i. e. Xen.) delivers up the guide etc. The guide, as appears from the sequel, was the governor of the village where Xen. had encamped (cf. 4, 5, 28 et seq.). ἡγήσαιτο, sc. ὁ κωμάρχης.
- § 2. $\frac{1}{\eta}\nu$; impers. it was etc. $\frac{1}{\epsilon}\nu$ $\tau\hat{\varphi}$ $\tau\rho(\tau\varphi)$ ora $\theta\mu\hat{\varphi}$ being used to denote time; cf. 2, 2, 11. $\frac{1}{\epsilon}\chi\alpha\lambda\epsilon\pi d\nu\theta\eta$, was angry, instead of the more usual act. form $\frac{1}{\epsilon}\chi\alpha\lambda\epsilon\pi\eta\nu\epsilon$. So also Cyrop. 3, 1, 38.
- § 3. ἀποδρὰς Εχετο, having escaped was missing, ran away and escaped. Cf. note 2, 4, 24. For the difference between ἀποδιδράσκω and ἀποφεύγω, cf. note 1, 4, 8. διάφορον, an occasion of disagreement. ἡ . . . ἀμέλεια is in apposition with τοῦτο. πιστοτάτω ἐχρῆτο, treated (him as a person) most faithful. Cf. the construction of πολεμία 2, 5, 11.
- § 4. àvá: used here distributively, at the rate of; Gr. § 290, 1. (3.) mapá, along, on the banks of. Pâsiv. Not as in 5, 6, 36, the well known stream of this name which empties into the Black Sea, but the upper part of the Araxes, now called Pasinasu. The Greeks seem to have been led out of their course by this stream, having proceeded towards the N. E. instead of the N. W.
- § 6. $\kappa a \tau a \kappa \epsilon \rho a s$, in column. The same expression is used in a very different connection and sense 1, 10, 9. —— $\epsilon \pi l$ $\phi d \lambda a \gamma \gamma o s$, in the form of a phalanx; cf. 4, 3, 26.
- § 9. εἰκός, sc. ἐστί, takes the aor. infin. (προσγενέσθαι) without ἄν in the sense of the future, it is likely that others will come etc. Cf. note on παύσασθαι 1, 2, 2.

- § 10. 86, after εγ6, used like àλλά 1, 7, 6; cf. note. So in 5, 5, 13; 6, 6, 12; 7, 8, 30. is . . . ἀποβάλωμεν, and how we shall lose (lit. throw away) as few men (lit. bodies of men) as possible.
- § 11. πλέον . . . στάδια, lit. more than extending over sixty stadia, i. e. more than sixty stadia in extent. Cf. ἐπὶ πολύ 4, 2, 13. —— οὐδαμοῦ . . . ἀλλ' ή, nowhere else than. Instead of ἀλλ' ή, we should expect ἄλλ' ή, yet see Gr. § 322, Rem. 10. —— κλέψαι τι, to take possession secretly of some part etc.; cf. § 13. —— λαθόντας, having escaped observation, only expresses more fully the idea contained in κλέψαι. —— καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, and having anticipated (the enemy) to seize upon (it).
- § 12. δρθιον λέναι ἡ δμαλές, to go up a steep (place) than on level ground.

 —— μεθ' ἡμέραν, in the day time, by day. —— τραχεῖα, sc. δδός.
- § 13. &s... $\pi a \rho \epsilon \chi \epsilon \iota \nu$, so as not to occasion any notice (to be taken of us). $\delta \nu$, which belongs to $\chi \rho \hat{\eta} \sigma \theta a \iota$, is repeated, as in 3, 1, 6, and with $\mu \epsilon \nu a \iota \nu$ in the next clause, it must be supplied mentally.
- § 14. κλοπης, the noun corresponding to the verb κλέψαι used above § 13. συμβάλλομαι: the full expression συμβαλέσθαι λόγους occurs Cyrop. 2, 2, 21. δσοι . . . δμοίων, as many as belong to the peers. Cf. Dic. Antiqq. p. 613. εὐθὺς ἐκ παίδων, lit. immediately from children, i. e. even from childhood.
- § 15. νόμιμον άρα ύμιν ἐστιν, it is accordingly enacted in your laws; άρα is manifestly ironical; cf. 5, 6, 29. — τοῦ ὕρους, partitive gen. = τοῦ ὕρους τι.
- § 16. δεινούς, skilful, expert; δεινοῦ in the next clause means terrible. For the connection between these different senses, cf. L. & S. κλέπτειν τὰ δημόσια is the regular expression for the embezzlement of the public monies. The penalty for this, aside from the loss of property, was under certain circumstances nothing less than death. ὑμῖν is here commonly considered as the agent or doer with ἀξιοῦνται: see Gr. § 284, 3, (11.)
- § 17. τούτων πυνθάνομαι, I learn from these. νέμεται αἰξί, is pastured with goats etc. αἰξί and βουσίν are dat. of means; not of course dat. of agent. βατά. Cf. note on εὐεπίθετον 3, 4, 20.
- § 19. kal stands before a direct question when it contains an objection or reply to the foregoing. —— àlla is used because the preceding question is logically equivalent to a denial: It is not necessary that you etc.
- § 20. 'Αριστώνυμος Μεθ.: cf. 4, 1, 27. Olraios. The Octacans, the same as the Achianians (Alviaves), dwelt in Phthia between Octa and Othrys.
 - § 21. ¿k, after.
- § 22. of ταχθέντες: those mentioned § 20. αὐτοῦ, on the spot where they were. ἐγρηγόρεσαν, 2d pluperf. of ἐγείρω. διὰ νυκτός, through the night, all night long.

- § 24. τὸ πολύ: cf. note 1, 4, 13. τοὺς πολλούς: the main bedies of both armies.
- § 25. of ἐκ τοῦ πεδίου, cf. note 1, 1, 5; the whole, instead of being in the gen., is here put in the same case with the parts (οί μὲν πελτασταί and Χειρίσοφος δέ). —— βάδην is the antithesis of δρόμφ, but does not contradict ταχύ: walking quickly, at a quick pace.
 - § 26. 70 are, the part (of their army) above; cf. § 24.

CHAP. VII.

- They pass through the country of the Taochi where they take by force a stronghold, and obtain an abundance of provisions, on which they subsist in their march through the country of the Chalybes. Having crossed the river Harpasus they march through the country of the Scithini and arrive at Gymnias, where they obtain a guide who conducts them to the summit of Mt. Theches. Here they have a view of the sea.
- § 1. ἐκ τούτων, sc. τῶν κωμῶν: the villages mentioned just above 4, 6, 27. Ταόχοι: another form of the word was Τάοι. (The ending -χωι is to be explained as in Καρδοῦχοι, see note 3, 5, 15.) The Taochi were known to the old Armenian writers under the name Taikh, to the Georgians (to whom they were allied by descent), under the name Tao; whence we are able to fix their locality, in the valley now called Taoskari, bordering on the river Akampsis (now called Dschoroch). ἐν οἶς . . . ἀνακεκομισμένοι: a condensed form of expression (cf. ἔχομεν ἡρπακότες 1, 3, 14); in full it would be, into which they had conveyed all their provisions and where they kept them.
- § 2. αὐτόσε, to it. See Gr. § 235, 3, Rem. 3. κύκλφ: cf. note 1, 5, 4.
- § 3. εls καλόν, opportunely. So also εls κάλλιστον Plat. Euthyd. 275. b.
 —— τὰ ἐπιτήδεια: cf. note 2, 2, 3.
- § 4. μ ía aŭt η : cf. note 4, 1, 20. oŭt ω διατίθεται, is served thus. σκέλη καλ πλευράs: cf. note on κεφαλάs 2, 6, 1.
 - § 5. Ελλο τι ή: cf. note 2, 5, 10. —— τούτους: cf. note 3, 5, 9.
- § 6. $\delta\iota\epsilon\lambda\theta\epsilon\hat{\imath}\nu$ has for its subject $\eta\mu\hat{a}s$ understood. $\delta\nu\theta$, $\delta\nu$, properly over against which, opposite which; in this connection = behind which, a meaning of $\delta\nu\tau\ell$ chiefly poetic.
- § 7. π 0 λ 0 ℓ , used as predicate; Gr. § 245, 3, (b.) a ν 7, this very thing. ℓ 1 ℓ 2 ℓ 2 ℓ 4, like ℓ 6 ℓ 2 ℓ 4, 1, 3, 17. to a place from which. ℓ 1 ℓ 2 ℓ 4, i. 6. ℓ 3 ℓ 4 ℓ 6 ℓ 6.
 - § 8. τούτου, this one, i. e. Callimachus. —— ὀπισθοφυλάκων, used

- adjectively, of. 4, 1, 6. —— καθ' ένα, one by one, in opposition to the idea άθρόσι.
- § 10. προέτρεχεν. Observe the asyndeton; cf. note 3, 1, 11. δύο καὶ τρία βήματα: καί is very often used in designations of number, where we should use or; two or three steps. —— ἀνεχάζετο: cf. note 4, 1, 16. —— ἄμαξαι is used here simply as a designation of quantity, wagon-loads.
- § 11. τὸν Κ. & ἐποίει = & ὁ Καλ. ἐποίει, cf. note 1, 1, 5. Λουσιέα: cf. note 4, 2, 21. αὐτός, himself, i. e. alone.
- § 12. της trues, by the rim of his shield; depends on επιλαμβάνεται. Gr. § 273, Rem. 7. άρετης, a reputation for valor, depends on άντετοιούντο: Gr. § 273, 3. (b.)
- § 14. πολλοί is placed like ολίγα 6, 3, 22. It qualifies πρόβατα as well as βόες and δνοι. Cf. note on πολλά 3, 1, 2.
- § 15. Χάλυβες, below 5, 5, 17, called Χαλδαῖοι. It is not possible to fix their locality with any degree of certainty, since no trace of their name has yet been discovered by modern travelers in this entire region. The position given on the map is conjectural and very doubtful. From this point till the Greeks reach the vicinity of the sea, their line of march is only conjectural. δυ διῆλθου = τούτων οὐς διῆλθου. εἰς χεῖρας: cf. 4, 8, 31. For a very different meaning of this expression, cf. 1, 2, 26. πτερύγων: wings of the breast-plates, i. e. the extreme parts at the top and bottom of the breast-plates, which parts were flexible so as not to obstruct the motion of the body. πυκυά and ἐστραμένα qualify σπάρτα, twisted ropes (set) close together.
- § 16. δσον, as large as. hr επορεύοντο: see Gr. § 260, 2. (2.) (β.) πηχῶν: the Attic form is πήχεων, which Krüg. substitutes for the form contained in all the manuscripts, and which Hert. is inclined to adopt. μίαν λόγχην έχον, having one point. The spear used by the Greeks commonly had two points, the one at the hinder end (called σαυρωτήρ, or στύραξ) being used to fasten the spear in the ground. Cf. Dic. Antiqq. p. 587, b.
- § 18. "Apracos. This name has hitherto been applied with the greatest confidence to the northern tributary of the Araxes, now called in Turkish Arpa-su or Arpa-tschai, i. e. Barley-river. By the ancient Armenians however this stream was called by the totally different name Achurean; and it is only the resemblance of the modern name to the word

Harpasus which has given rise to the supposition of their identity. After all the light which we have been able to obtain respecting the route of the Greeks, it is clear that the Harpasus must be sought much farther westward. In all probability it flowed through that deep valley which lies between the table-land of the Chalybians and the sea; which is now called by the Armenians and Georgians Dschoroch (Turkish Tschoruk-su), but was anciently called Akampsis, and near the coast Apsaros, of which Harpasus seems to be only a corruption. —— \(\sum_{\text{Evelivol}}\). Kiepert conjectures that these may be the same as the Hesperitae ('\(\text{Evepîtai}\)) who dwelt in the valley of Dschoroch.

- § 19. ἐαυτῶν refers to ὁ... ἄρχων including the idea of his subjects. It depends on πολεμίας χώρας considered as one idea, and may be rendered through their own enemies' country. Cf. ἐαυτῶν 3, 4, 41.
- § 20. πέντε ἡμερῶν: cf. note on δέκα ἡμερῶν 1, 7, 18. τεθνάναι is here as often used in the sense of an aorist. ἐαυτοῖς: cf. ἐαυτῶν § 19. ἐνέβαλεν is here intrans. It is singular that the action should be predicated of the guide rather than of the army or the commander. αἴθειν is chiefly poetic in its use. εὐνοίας: repeat ἕνεκα from the last clause.
- § 21. 78 tipos: the article is used because the mountain has been already alluded to in the word $\chi \omega \rho i \sigma \nu$ § 20. $\hbar \nu$: cf. note 1, 4, 6.
- § 22. αὐτῶν limits τινάς. βοῶν is added to ἀμοβόεια, because in actual use, the last part of the compound adjective had nearly lost its force:—wicker shields covered with the untanned hides of shaggy oxen. ἀμφὶ τά: cf. note on ἀμφὶ τούς 1, 2, 9.
- § 23. πλείων καὶ ἐγγύτερον: καί not unfrequently connects an adjoctive with an adverb. (Hert.) —— ἀεί, continually. —— ὅσφ: the regular correlative τοσούτφ is not expressed in the preceding clause, but instead of it πολλφ.
- § 24. Λύκιον: cf. 3, 3, 20. παρεγγυώντων, beckoning, giving a signal, to those who were behind to hasten, that they might the sooner have a view of the sea.
- § 25. περιέβαλλον, embraced. στρατηγούς, cf. note 3, 5, 7. —— δτου is in the gen. abs. with παρεγγυήσαντος, when some one (I know not who) had suggested it.
- § 26. κατέτεμνε: this was done that the shields might not be afterwards used; cf. 4, 6, 26. διεκελεύετο, sc. κατατέμνειν.
- § 27. dapenous: cf. note 1, 1, 9.— rous dantullous, the rings, i. e. those which they wore. "The free Greek, if not of the very poorest class, wore a ring not only as an ornament, but as a signet to attest his signature or for making secure his property." Becker, Charicles, p. 198, note 6.

CHAP. VIII.

- Passing through the country of the Macrones and of the Colchians, they reach Trapezus, where they remain a month, meanwhile making predatory excursions into the country of the Colchians and offering sacrifices to the gods.
- § 1. δριζε: cf. note on ην 1, 4, 6. την, sc. χώραν. Maxpaves: a people living on the northern slope of that part of the Pontic range of mountains which is still called Makur.
- § 2. ofor is used like &s to qualify the superlative degree. The full expression would be rownfor ofor fore. & oplian, sc. norands. —— & officer, sc. norands. —— &konton, they proceeded to cut down. They did this not simply to make the way clear, but to use the trees which they had felled as temporary bridges.
- § 3. Albous . . . ¿ppiwrour. This was done that they might approach nearer to the Greeks, so as to reach them with their missiles. —— of with an accent may stand before a vowel in antithesis (even when as here the sentence is not separated from the following); cf. 6, 5, 4.
 - § 4. ταύτην is subject accus. before είναι; εμήν πατρίδα is predicate.
- § 5. ἐρωτήσαντος, gen. abs. sc. αὐτοῦ. Cf. ἰόντων 1, 4, 12. ἀντιτετάχαται = ἀντιτεταγμένοι εἰσίν. See Gr. § 116, 15.
- § 6. "Oτι καὶ ὁμεῖς, because you also etc. The idea is, we are your enemies because you also are hostile to us, as appears from your coming against our country. —— λέγειν. On the asyndeton, cf. 3, 4, 42. —— ότι before the oratio recta; cf. note 1, 6, 7. —— ποιήσοντες, εc. ἐρχόμεθα, suggested by ἔρχεσθε.
- § 7. el doîer ar, whether they would give; without ar it would mean, whether they had given. $\pi \iota \sigma \tau d$, cf. 1, 6, 7.
- § 8. δδον ωδοποίουν is a pleonasm similar to the one in 4, 7, 22.—
 διαβιβάσοντες. The difference between βιβάζω and βαίνω will not be forgotten.—κατέστησαν, 1st aor. and trans. Gr. § 173, Rem. 2.
 - § 9. μέγα without μέν. Cf. τὸ εδρος 3, 4, 7.
- § 10. παύσαντας, εc. ἡμᾶς. λόχους ὀρθίους. Cf. note 4, 2, 11. τŷ μέν . . . τŷ δέ, partly . . . partly. Cf. note on πŷ μέν . . . πŷ δέ, 3, 1, 12.
- § 11. ἐπὶ πολλούς, many in depth; ἐπ' ὀλίγων, few deep. One would expect the gen. (which is far more common for this idea) in both clauses. The accus. has reference to the antecedent motion in forming the line; the gen., to the consequent rest. περιττεύσουσιν ἡμῶν, will outflank us ἀθρόων . . . πολλῶν, many, both weapons and men, in a dense mass.

- § 12. διαλιπόντας agrees with λόχους, being separate, standing apart. Cf. διαλειπούσαις 4, 7, 6. τοῖς λόχοις is connected with κατασχεῖν, that having formed our columns into companies standing apart we should occupy with our columns so much space as that etc. δσον. Cf. 4, 1, 5. οἱ ξσχατοι λόχοι, in apposition with the subject of ἐσόμεθα, i. e. ἡμεῖς understood; the part being in apposition with the whole.
- § 13. τὸ διαλεῖπον, the intervening space, the interval. Ενθεν καὶ Ενθεν: cf. 4, 3, 28. δρθιον belongs as predicate with προσιόντα, advancing in column. οὐδεὶς μηκέτι: the double negative οὐ μή is used regularly with the subjunct. sor. or fut. indic. Gr. § 318, 7.
- § 14. $\tau \delta$ elva: "Many verbs and verbal expressions which are commonly constructed with an infin. merely, sometimes take also the infin. with the article $\tau \delta$, even when they would have their object if a substantive in the gen." Gr. § 308, Rem. 1. For the negative $\mu \eta$, cf. note 1, 3, 2. $\delta \mu \sigma \delta s$ katapayeiv, is a proverb drawn probably from Hom. II. 4, 35, and denoting complete destruction.
 - § 15. de taîs xúpais, in their places. τοῦ δεξιοῦ, sc. έξω.
 - § 17. artimapabéortes, running along opposite to (the Greeks).
- § 18. διαχάζοντας: cf. note 4, 1, 16. It evidently means separating, being drawn asunder, not as L. & S. define drawing back, recoiling.——el...πελτασταί, the targeteers who were along by the Arcadian division; the same as τοὺς κατὰ μέσον § 15.
 - § 19. ήρξαντο, εc. οί πελτασταί.
- § 20. τὰ ἄλλος accus. synec. τὰ δὲ σμήνη κ.τ.λ. It has been commonly supposed that the honey of which the Greeks ate was made poisonous by being gathered from the flowers of the rhododendron. Koch (d. Zug d. Zehntausend s. 110. cited by Hert.) imagines that the injurious properties of the honey in this instance were owing to its not being suitably put up. κάτω . . . αὐτοῖς, it passed through them. πολύ, sc. ἐδηδοκότες. ἀποθνήσκουσιν, dat. plur. particip. depends on ἐψκεσαν understood.
- § 21. τροπηs, a defeat, gen. abs. aνεφρόνουν, they gradually recovered their reason.
- § 22. Τραπεζοῦς: familiarly known at the present day under the name Trebizond (called by the Turks Tarabusun), an important commercial city.
 —— οἰκουμένην, cf. note 1, 4, 1. —— ἐν τῷ . . . Πόντφ, on the Euxine (Gr. § 289, 1); not, says Hert., that ἐν does not as usual signify in, within, but the name of the place with which it stands embraces much more, i. e. all which is adjacent.
 - § 23. δρμώμενοι: cf. note 1, 1, 9.
- § 24. συνδιεπράττοντο... ὑπέρ, and they joined in a negotiation in behalf of etc., i. e. the inhabitants of Trapezus assisted the neighboring

Colchians in ratifying a treaty with the Greeks. —— #\lambda\theta_\nu\. Observe that it is predicated of something else than persons; cf. § 25.

- § 25. hr effare: cf. 8, 2, 9. ἀποθῦσαι: on the meaning of ἀπο-, cf. note 8, 2, 12. ἡγεμόσυνα, thank-offerings for safe conduct, seems to belong solely to 'Hρακλεῖ since he had the appelative ἡγεμών (6, 2, 15; 6, 5, 24 and 25). Hence Krūg. conjectures that σωτήρια has been accidentally omitted after σωτῆρι. Cf. 8, 2, 9; 5, 1, 1. ἐπιμεληθῆναι and προστατῆσαι depend on είλοντο. ἄκων κατακτανῶν, having unintentionally slain. The penalty for this offence in Attica was exile for one year, but according to the Spartan law, the penalty seems to have been heavier.
- § 27. station, accus. of cognate signification, Gr. § 278, 2. According to the Eng. idiom, in the stadium. For a description of the stadium and also for the length of the $\delta\delta\lambda\iota\chi\sigma$ s (commonly given at about 20 stadia), cf. Dic. Antiqq. art. Stadium. stepou, sc. hyporl(opto. walne k.t.l. Cf. Dic. Antiqq. art. Lucta. katéβησαν, entered the contest, lit. went down, because the arena was lower than the position occupied by the spectators. are, because of, is here followed by the gen. abs.
- § 28. 7dr βωμόν. The point in the stadium from which the runners set out and to which they must return. —— έγειν. Krüg. understands τὸν ἐπνέα as the object of this word.

BOOK FIFTH.

From Trapezus to Cotyora.

CHAP. I.

- While the Greeks are at Trapezus, Chirisophus is sent to obtain ships of the Spartan admiral Anaxibius that they may proceed by sea. While they are awaiting his return, Xenophon takes measures to obtain other ships, and also to improve the roads in case they shall be compelled to proceed by land. Dexippus is appointed to seize on coasting vessels, but deserts the army; and Polycrates is appointed to succeed him.
- § 1. μέχρι ἐπί. Cf. note on ἔστε ἐπί 4, 5, 6. Βάλατταν . . . Πόντφ, lit. a sea, the one in the Euxine, i. e. a sea which was a part of the Euxine. ἀπέθυσαν. Cf. note 8, 2, 12. εδξαντο: 8, 2, 9.

- § 2. Θούριος: from Thurii, a city in Magna Graecia on the Tarentine Gulf. τοίνυν, therefore, is often used at the beginning of a speech, having reference to some thought not expressed, here perhaps it may be rendered, to speak out, to express my opinion. (Hert.) ἐπείρηκα, used here in the secondary and intransitive sense, I am worn out. καί. . . . καί. The repetition of the conjunction gives greater prominence to each particip. φυλακάς φυλάττων. Cf. note 2, 6, 10. ἐκταθείς, . . . καθεύδων, stretched out, sleeping. These participles form an antithesis in the idea to those which follow ἀπείρηκα. ἄσπερ 'Οδυσσεύς. Hom. Odyss. 18, 78 et seq.
- § 4. ἐλθεῖν and ἡξω. Cf. note on ἐλθόντες 2, 1, 1. τριήρεις, warships; πλοῖα, transports. πλεῖν αὐτόν, that he should sail.
- § 5. ἐπὶ πλοῖα. Cf. note on ἐπί 2, 3, 8. —— ποιεῖν depends on καιρός, a suitable time to do. —— ἐν τῷ μονῷ, during our stay.
- § 6. Too irns ometa edmopla, a supply of the means with which we shall purchase. Cf. note on Stou 3, 1, 20.
- § 7. ἀλλά, cf. note 4, 6, 19. προνομαί, foraging parties in distinction from single persons engaged in foraging. άλλως, rackly, carelessly, temere. ἡμᾶς, i. e. τοὺς στρατηγούς.
- § 8. ἐπὶ λείαν γάρ: cf. note on δρᾶτε γάρ 3, 2, 29. ὅποι, sc. μέλλει ἐξιέναι. ἐγχειρῆ ποι, attempt any thing in any direction. In several instances ἐγχειρεῖν takes as here the construction of a verb of motion. Plat. Menex. 241, d. Thucyd. 8, 27. ἐφ' οὕs, understand τούτων, the antecedent of οῦs, of those against whom. Cf. note 3, 1, 21.
- § 9. κατά is here distributive; κατὰ μέρος, part by part, i. e. in turn, or by turns. —— ἐὰν . . . σκοπῶμεν, δύναιντ' ἄν. The protasis ἐάν with the subjunctive is followed by the indic. pres. or future when the consequence is positive, but by the optat. with ἄν, when it is probable.
- § 10. ων = τούτων &: there would be no need of those things which etc.

 αὐτόθεν, from the place itself, from this very region. ἢν . . . ἔλθη, for if he come back, i. e. with transports. ὑπαρχόντων, εc. πλοίων.
- § 11. παραπλέοντα, sailing by, sailing along the coast. αἰτησάμενοι, having borrowed. πλοῖα is sometimes used as a generic word, and thus may include the specific idea of triremes or war-ships (cf. 1, 3, 17); so also μακρὰ πλοῖα = τριήρεις. κατάγειν, to bring into port, Lat. deducere. τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, taking off the rudders, so that the sailors might not escape if they should desire. κομιδῆς, means of transportation.
- § 12. Errohoute... el, and consider, said he, whether it is not etc. Cf. note 8, 2, 22. raûdor kurbkobai, to agree upon passage-money.
- § 13. Apa: cf. note 2, 4, 6. ódoùs ódomeieùs: cf. note 4, 8, 8.

- § 14. exceptoure coder, lit. he put nothing to vote, i. e. nothing pertaining to the going by land.
- § 15. § relates to πεντηκόντερον, over which they appointed etc. —— περίοικον. Cf. Dic. Antiqq. art. Perioeci. —— πολυπραγμονῶν τι, while engaged in some intrigue.
- § 16. λαμβάνοι is iterative. ἀγώγιμα, cargoes. —— ἐξαιρούμενοι. This is the common word used to denote the unlading of a vessel. —— εἰς παραγωγάν, for privateering along the coast.

CHAP. II.

- Being in want of provisions, the Greeks make an excursion into the country of the Drilae. They storm and take the principal fort belonging to these people.
- § 1. els Δρίλαs, into (the country of) the Drilae, a mountainous region farther from the coast than the country of the Colchians. —— &τε: cf. note 4, 2, 18. —— πολλοί belongs as an adjective to oi Κόλχοι, the Colchians many in number were collected together.
- § 2. δπόθεν, cf. δθεν 1, 8, 17. αὐτοῖς. The inhabitants of the region implied in the word δπόθεν.
 - § 8. εμπιπράντες (from εμπίπρημι), εc. οί Δρίλαι.
- § 4. δορυφόροι, persons who carried long sticks or poles (δοράτια 6, 4, 28.) for the purpose of driving away and securing the booty. —— εἰς δισχανθ-. The nominative would be the usual construction here; yet cf. 2, 5, 85; 6, 4, 28.
 - § 5. of 86, and they, i. e. the enemy. Cf. note 3, 4, 4.
- § 6. $\epsilon \phi$ ' $\epsilon \nu \delta s$, in single file; $\epsilon \pi i$ with the gen. is used to denote not only the depth (cf. note 1, 2, 15), but also as here the width.
- § 7. δ ... $\lambda \acute{\epsilon} \gamma \epsilon \iota$, and the person who went says (to Xen.). —— $\delta \tau \iota$. Cf. note 1, 6, 7.
- § 8. Stobu và bula, to halt; cf. note 1, 5, 14. —— &s... xwplov, as if (i. e. in the hope that) the place might be taken.
- § 9. où elva, not to be possible. —— ànodederquévoi hour is middle: had expressed the opinion.
- § 11. weihou, to form, to draw up; as in 4, 8, 10 and 14. In this sense the mid. is more common. Cf. 4, 8, 12; 5, 4, 22; 6, 5, 5 and 25.

 —— is... à yenne îs ba, as he supposed he might contend most bravely. On the construction, cf. note on dar uh did 1, 8, 14.—— oi doxayol. Cf. 4, 1, 27; 4, 7, 9, et seq.
- § 12. διηγκυλωμένους: cf. note 4, 3, 28. —— σημήνη: cf. note 8, 4, 4. —— ώς δεήσον, as if it would be necessary, in the expectation that it would be

- necessary. The particip. of an impers. verb in the accus. abs. Gr. § 312, 5.
 —— ἐπιβεβλῆσθαι: cf. note on ἐπιβεβλημένους 4, 3, 28.—— τούτων ἐπιμεληθῆναι, to see to these things, i. e. all the orders specified after παρήγγελλε.
- § 13. $\delta \eta$, accordingly; i. e. as a consequence of the crescent-form in which the forces were drawn up.
- § 14. ἐπεὶ δέ is repeated in consequence of the intervening parenthetical clauses καὶ ἀλλήλους... τάξις ἢν. —— ἄμα τε introduces the principal clause. —— σφενδόναι: cf. note 3, 3, 16.
- § 15. Πελληνεύs: from Pellene, whether from the city of this name in Achaia or in Laconia is uncertain. —— καὶ ἄλλος ἀναβεβήκει, and another had gone up (alone, οὐκ ἐλκόμενος).
- § 17. Kal $\xi \chi o \nu \tau \epsilon s$: cf. note on Kal $\xi \chi o \nu = 3$, 3, 2. $\tau d \chi a \delta \epsilon \tau \iota s$. The indefinite force of $\tau l s$ may be expressed thus, and now and then one perhaps (fled) etc.
- § 18. τον βουλόμενον: cf. note 1, 3, 9. νικῶσι... εἰσωθούμενοι, those (Greeks) rushing within surpass those (Greeks) who were coming out, i. e. they compel them to return.
 - § 19. ἐξεκομίσαντο, εc. αὐτά.
- § 20. Aν is without a definite subject, σωτηρία ἀσφ- being predicate: for thus there was a secure way of escape (to them). —— οδτως (instead of οῦτω) may stand before consonants when it is particularly emphatic (as here, being used antithetically with ἄλλως).
- § 21. διήρουν, they took away. This was done to make more room and thus facilitate their retreat. καταλιπόντες, cf. note 1, 8, 27. It takes for its object the antecedent of ols, i. e. τούτους understood.
- § 24. κράνη Παφλαγονικά: according to 5, 4, 18, σκύτινα, according to Herod. 7, 72, πεπλεγμένα; hence it appears that they were woven or braided of leathern straps. —— ἐν δεξιῷ ὅτου δὴ ἐνάψαντος, on the right of some one or other who had set fire to it. On the use of ὅτου, cf. note 4, 7, 25.
 - § 25. τοῦτο . . . τύχης, this thing (presented) by good fortune.
- § 26. ἐλύπουν, occasioned solicitude. Cf. Cyrop. 3, 3, 50.—— ἀμφὶ... ἔχοιεν, might be busy about these things, i. e. in extinguishing the fires.
- § 29. rai before arpp introduces a fuller statement of what was just before only intimated.
- § 30. disposites = diapairomera oposites, seeing these things appearing at intervals. —— &s... obvar, as if there were an ambuscade; accus. abs. Gr. § 312, 6. —— lkarbr, a sufficient distance. —— kal &s: cf. note 1, 8, 16.
- § 31. oi άλλοι Κρητες, the others, namely the Cretans. Cf. note on οὐδὲ άλλο 1, 5, 5. άλίσκεσθαι, that they were overtaken. ἐβόα; cf. note 1, 8, 12.
 - § 32. ¿πὶ πόδα, baskwards, i. e. with their faces towards the enemy.

CHAP. III.

Compelled by the want of provisions to leave Trapezus, the army resumes its march by land, after having placed the invalids and the campfollowers on board the transports which they could command. Having reached Cerasus, they divide the money arising from the sale of the captives, and distribute the tenth part among the generals to be consecrated to Apollo and Artemis. Xenophon describes in a charming manner the sanctuary which he afterwards consecrated to Artemis in the vicinity of his residence at Scillus.

- § 1. μέν corresponds to δέ before άλλοι. ἐπορεύοντο, εc. κατά γῆν.
- § 2. Kepasoùs. A place in the lower part of a valley, which is now called Kerasun-Dere; distinct from the city Kerasonda or Kiresûn situated farther westward, not mentioned by Xen. but known in ancient times, first under the name Kerasus, afterwards by the name Pharnacia. Both places receive their name from the abundance of cherries (called in Armenian Keras; in modern Persian and Turkish Kires) which grow wild in this region, and which were taken from this region to Italy by Lucullus.——

 Totraios, on the third day. Cf. note on oncoraios 2, 2, 17.
- § 3. eν τοῖς δπλοις, under arms. This expression, says Krüger, is added because without it, the implication would be that they were mustered and numbered without their arms, as often happened. —— ἀμφί... μυρίους, in round numbers about 10,000. Cf. note 1, 2, 9. —— εί τις, που and then one, sc. ἀπάλετο.
- § 4. τδ... γενόμενον, the money raised from (the sale of) etc.—
 την δεκάτην, sc. μερίδα. The most common ellipses of the fem. gender are ημέρα, γη or χώρα, όδός, μοῖρα, χεῖρ, and μέρις.— τδ... Θεοῖς, each one to preserve for the gods his part.— 'Aσιναῖος: from Asine, a city in Laconia.— ἔλαβε, sc. τδ μέρος.
- § 5. With το του 'Απόλ., understand μέρος, as also § 6 with το της 'Αρτέμ.: having made (of) the part belonging to Apollo a votive offering, he consecrates it etc. των 'Αθηναίων ησαυρόν. Athens like the other Grecian cities had its own treasure-chamber at Delphi.
- § 6. δτε ἀπήει κ.τ.λ. See Introduction § 1. την . . . όδόν, accus. of cognate meaning with ἀπήει. Μεγάβυζος was not the individual, but the official name of the priests of Artemis at Ephesus. ἀναθεῖναι, sc. ἐπέστειλεν. ποιησάμενον: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 7. έφευγεν: cf. note on τοὺς φεύγοντας 1, 1, 7. For an explanation of the allusion, see Introduc. § 1. ἐν Σκιλλοῦντι: see Introduc. § 1. δπου... Θεός, where the god in an oracle directed; δ Θεός means Apollo, when an oracle is spoken of.

- § 8. διὰ μέσου τοῦ: cf. 1, 2, 7. —— ἐν . . . ἐν. The same preposition repeated. Cf. eἰs . . . eἰs 4, 4, 14. —— δῆραι, sc. eἰσίν.
- § 9. $\sigma \kappa \eta \nu o \bar{\nu} \sigma \nu$: cf. note on $\sigma \kappa \eta \nu o \bar{\nu} \nu \tau as 4$, 5, 88. $\tau \bar{\omega} \nu \ldots \lambda d \chi o s$, a share of the animals which were sacrificed from the sacred herd. $\lambda d \chi o s$, chiefly poetic, occurs also 6, 3, 2.
 - § 10. Φολόηs. A range of mountains between Elis and Arcadia.
- § 11. For $\delta \in \kappa.\tau.\lambda$, and the place is where they go etc., i. e. in our idiom, and the place is on the road from etc. $\xi v = \xi v \in \tau v$. $i\kappa uv = i\kappa uv$
- § 12. $\delta\sigma\alpha$; a brief expression for $\tau\sigma b\tau\omega\nu$ or $\tau d\nu\tau\omega\nu$ $\delta\sigma\alpha$, the supplied gen. depending on $\delta\epsilon\nu\delta\rho\omega\nu$: trees (of all fruits) which when ripe are eaten $\tau a\omega$. $\chi\rho\nu\sigma\tilde{\varphi}$: perhaps means only gilded instead of golden, since according to Pliny the image of Diana at Ephesus was of ebony, according to Vitruvius of cedar. It may be however that the image in the older temple (which was burned by Herostratus) was destroyed with the temple, and that this older image was actually made of gold.
- § 13. καταθύειν and ἐπισκευάζειν instead of the imperat., an idiom very common in the older Ionic, but found in Xen. only in this passage.——
 τῆ δεῷ μελήσει is intended as a warning, it will concern the goddess, or the goddess will see to it.

CHAP. IV.

The march through the country of the Mossynoeci; a picture of their savage and disgusting manners.

- § 1. οίπερ και πρόσθεν: cf. 5, 3, 1.
- § 2. εἰς αὐτούς, like εἰς Δρίλας 5, 2, 1. ώς διὰ φιλίας: cf. note 4, 1, 8. διήσοιεν: cf. 3, 2, 23 and 4, 1, 8.
- § 3. oi... ἐπέκεινα, those who dwell beyond; ἐκ τοῦ, cf. πρὸς τοῦ, 2, 2, 4. τοὺς ἄρχοντας, the chief men (of the Mossynoecians who dwelt farther along (οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα) than those who refused to let the Greeks pass through their country).
- § 5. διασωθήναι . . . Έλλάδα, to pass through in safety to Greece etc. Cf. ἐσάζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον, Cyrop. 5, 4, 16 Instead of πρός, εἰς would be more common. (Hert.)
- § 6. πώποτε stands often in affirmative sentences, especially in those which are hypothetical. (Krüg.) —— και τὸ λοιπὸν... τούτους, and that these men henceforth be your subjects, depends on ξξεστιν ύμιν.
- § 8. ¿ the principal man among the chiefs (§ 8, 4), who acted as speaker.

- § 9. πί... χρήσασθαι, for what you will want to make use of us; instead of ήμῶν, we should expect ήμῶν as dependent on χρῆσθαι, but by a species of anticipation the pronoun is put in the case required by δεήσεσθε.
- § 10. δτι. Cf. note 1, 6, 8. την τῶν... πολεμίων belongs to χώραν as an adjective clause.
- § 11. in robros: cf. 8, 2, 4. whois more posts made of one piece of wood, i. e. canoes. of die: the article is used because by giving the whole sum the part is consequently definite. According to our idiom the article would not be translated.
- § 12. ξοτησαν, they (i. e. the barbarians who remained) stood.—
 μάλιστα, at most = about, since in approximate designations of number the highest estimate is given.—— οίον, as for example.—— βοών: cf. note 4, 5, 14.—— ξύλου depends not on ὅπισθεν but upon σφαιροειδές and is gen. of the material:—and having at the hinder extremity the form of a ball, made of the wood itself.
- § 13. δπέρ γονάτων, above the knees, i. e. they did not reach down to the knees. λινοῦ στρωματοδέσμου limits χετωνίσκους, and πάχες is accus. by synec.; cf. εδρος and πλέθρων 1, 2, 23; lit. about of a linen bedeach in thickness, i. e. of about the thickness of a linen bed-sack. τιαρο-ειδή qualifies κράνη. σαγάρεις: cf. note 4, 4, 16.
- § 15. deciro: cf. note 1, 4, 1. del, at any time, a common meaning of del when placed between the article and particip. or adject. The account of this word in L. & S. is defective. $\pi d\nu \tau \omega \nu$ depends on dynamics.
- § 16. προσιόντων, εc. αὐτῶν. Cf. προϊόντων 1, 2, 17. τέως μέν: cf. note 4, 2, 12.
 - § 17. rópo tiví, in a certain tune.
- § 20. $\tau \hat{\varphi}$ byti, in reality. —— kal has, so. note on didoin dikny 2, 6, 21. —— addis, again, in future.
- § 21. oùx ôpolois... vûv te kal ste, lit. they will not fight with similar men both now and when etc., i. e. in our idiom, they will not fight with the same men now as when etc.
 - § 22. κατά ταὐτά, after the same manner as the Greeks, i. e. in column.
- § 23. ħσαν . . . ol, for some of the enemy. Gr. § 331, Rem. 4. τοῦς λίθοις, with the stones, i. e. with such as they had, or with such as they could pick up. ἀνέστελλον, attempted to drive back. Cf. note on ἐβιάζετο 1, 3, 1. πρῶτον μέν: the antithesis would be ἔπειτα δὲ ἄνω πρὸς τὴν μητρόπολιν, instead of which another construction § 25 is substituted, owing to the intervening clause.
- § 25. τοῖς παλτοῖς. The article is used because παλτά have already been mentioned § 12, as weapons used by the Mossynoeci.—— ἄλλα

- δόρατα, having other (weapons) also (namely) spears etc. Cf. note on kalo δένδρον 1, 5, 5. —— ἐκ χειρός, by casting (these weapons) from the hand; cf. ἐκ χειρός βάλλοντες 3, 3, 15.
- § 26. καὶ ἐντεῦθεν, from this place also, as from the place mentioned § 24.— καὶ φυλάττουσιν, and (whom) they guard. Mossyni reges suffragio deligunt vinculisque et artissima custodia tenent. Pompon. Mela 1, 19. (cited by Hert.)— ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίφ: the place mentioned § 15, as being in front of the metropolis.—— μοσσύνοις, a heteroclitic form of μόσσυν.
- § 27. νενημένων, from νέω, I pile up, or hoard up. πατρίους; Hert. understands this in the sense of πατρώους, handed down from their fathers, and supposes that something like ship-bread is described: Krüg. more naturally takes the word in its ordinary sense, such as they were accustomed to hoard up from the times of their forefathers. —— al πλείσται, the chief part; assimilated to the same form with ζειαί; though we should expect ὁ πλείστος as the form suggested by σίτον. In like manner in § 29 τούτω instead of τούτοις, sc. καρύοις.
- § 28. καρύα τὰ πλατέα, chestnuts, which grow in that region in great abundance. They were probably little known to the Greeks of that time.
- § 29. τούτφ, cf. note § 27. πλείστφ belongs to τούτφ as predicate. These they made use of even in the greatest abundance as food etc. o?vos: still made in the valleys of this region from the grapes which grow wild.
- § 30. προσεχώρουν, surrendered. —— ai δέ, without a preceding ai μέν, limits the too general statement which precedes: some more, some less.
- § 82. $\tau \hat{\omega} \nu \in \partial \delta \alpha_i \mu \delta_i \nu \omega \nu$, like beatorum, $= \tau \hat{\omega} \nu \pi \lambda_i \sigma \delta_i \omega \nu$. où $\pi \delta_i \lambda_i \delta_i \omega \nu$. The expression in the act. is $\sigma \tau \delta_i \nu \nu \nu$. (see $\tau \nu \nu \lambda_i \delta_i \nu \nu$).
- § 33. als by attraction instead of as. —— $\sigma\phi l\sigma \iota$: the reflexive is used because the Mossynoeci are thought of as the logical subject.
- § 34. ξλεγον: see Introd. § 6. τούτους βαρβαρωτάτους δίελθεῖν, lit. that they passed through these the most barbarous, i. e. that these were the most barbarous people through whom they passed etc. τολμῷεν, εc. ποιεῖν. δμοια . . . δντες, they did such things as (they would do) in the presence of others; these things he immediately enumerates. ἐφ' ἐαυτῶν, by themselves, i. e. when alone; a conjecture of Krüg. instead of ἐφ' ἐαυτοῖς, at themselves; cf. 2, 4, 10. τύχοιεν, εc. δντες.

CHAP. V.

Passing through the country of the Chalybes they reach Cotyora. Here they remain forty-five days, subsisting meanwhile by plundering the territory of the Paphlagonians and also of Cotyora. The Sinopians complain of this, but are silenced by a decisive reply from Xenophon.

- § 1. Xdaußas: not the same as those mentioned above 4, 7, 15.
- § 2. καl... δνηθήναι τι, and that the army be benefited somewhat; instead of the pass. δνηθήναι, we should expect here the act. δνήσαι; for a similar change of construction, cf. 7, 3, 3. —— ήκε, predicated of things, cf. 4, 8, 24.
- § 3. καταθυσάντων, sc. αὐτῶν. γνώμην: the singular number, though predicated of several persons: a common idiom in Greek as also in English. Κοτύωρα: now called Ordu. ἀποίκους: in apposition with the collective noun πόλων. ὕντας δέ: without a preceding μέν; cf. note on ἐμὸς δέ 1, 7, 9.
- § 4. $\frac{\partial \pi}{\partial \xi} = \frac{\partial \pi}{\partial$
- § 7. φοβούμενοι, though it agrees grammatically with πρέσβεις, in idea it is predicated of all the Sinopians. —— φόρον έφερον: cf. φυλακάς φυλάξειν 2, 6, 10. —— δεινός . . . λέγειν, reputed to be an eloquent man.
- . § 11. Evious is in apposition with $i\mu\hat{a}s$, the part in apposition with the whole: cf. note on $a\nu\theta\rho\omega\pi\sigma\nu s$ 2, 5, 5. —— où $\pi\epsilon\ell\theta\nu\tau as$ after $\beta\ell q$ is pleonastic.
- § 12. ταῦτα... ἀξιοῦμεν, wherefore we do not consider these things proper. —— Κορύλαν: ruler of the Paphlagonians, cf. 6, 1, 2. —— ἄλλον δντινα: cf. note on ἄλλα ὅπόσα 1, 10, 3.
- § 18. 'Hueîs dé: cf. note on dé 4, 6, 10. ayen kal pépen: cf. note 2, 6, 5.
- § 14. er Transscourt mér. The correlative clause is Korverstas dé § 19. àvô' &r = àvî τούτων ä, since τιμῶν may take an accus. both of a person and of a thing; cf. 1, 3, 3. àvi is expressed both in composition with the verb and also before the case. τούτων refers to the collective τls: cf. αὐτούς 1, 4, 8. ἡγοῖντο, iterative optative.

- § 15. huw is the object of truxor, one of we rew is predicate; what sort of men they found us (to be).
- § 16. αν τε... αν τε: supply mentally the clause ελθόντες... ξχωμεν.
- § 17. καὶ μάλα: of. note 1, 5, 8. —— πολεμίους ἐκτησάμεθα, we acquired as enemies, i. e. we made (them) our enemies.
- § 18. Μάκρωνας: cf. 4, 8, 8. —— τῶν ἐκείνων, of those things belonging to them; cf. τοῦ ἐκείνου δούλου 2, 5, 38.
- § 19. Korvepleas &, But in respect to the inhabitants of Cotyora. We should naturally expect here the nominative as subject of elose. The accus, may be explained as an instance of inverted attraction to the case of the relative obs; or with Krüg, as an anacoluthon, the sentence commencing as though el to apphysea were to follow.
- § 20. δ... λέγεις, but as to what you say etc. We should expect εδ του δτι ἡμεῖς, instead of ἡμεῖς alone; cf. 6, 1, 29.—— ξ... χωρίον, where the place itself (from the nature of its situation) gave us admission.—— δέ after σκηνοῦσι, used like ἀλλά 3, 2, 13.—— ἐπί: cf. note 1, 1, 4.—— κομίσασθαι, to carry ourselves, i. e. to go. Cf. 3, 2, 26.
- § 21. of άλλοι is in apposition with the subject of σκηνοῦμεν, but we the others etc. Cf. of στρατηγοί 2, 5, 25. ὑπαίθριοι: cf. note on σκοταῖοι 2, 2, 17.
- § 22. $\eta\mu\epsilon\hat{i}s$ $\delta\epsilon$. Through the word $\delta\epsilon$, the following part of the sentence exhibits an anacoluthon with respect to the beginning; as though it had commenced $\sigma\delta$ $\mu\epsilon\nu$ $\eta\pi\epsilon\lambda\eta\sigma\alpha s$. —— $\pi\delta\iota\sigma\delta\mu\epsilon\theta\alpha$: the fut. would be the common construction. —— $\tau\delta\nu$ $\Pi\alpha\phi\lambda\alpha\gamma\delta\nu\alpha$ $\tau\delta\nu$ $\delta\rho\chi\sigma\nu\alpha$ $\delta\rho\chi\sigma\nu$ $\delta\rho\chi\sigma\nu$ $\delta\rho\chi\sigma$ $\delta\rho\chi$ $\delta\rho\chi\sigma$ $\delta\rho\chi$ $\delta\rho\chi$
- § 24. τοις είρημένοις, at those things which had been spoken, i. e. by their own orator Hecatonymus. —— ξενίοις, connect with δεξόμεθα, we will receive you with gifts of hospitality. —— τοὺς ἐνθάδε, i. e. the Cotyorians.
- § 25. τε after ξένια is a correlative of καί before πρός. —— ἐπιτήδεια = φιλικά.

CHAP. VI.

- The Sinopians advise the Greeks to proceed by sea, and they agree to follow the advice on condition that the Sinopians furnish a sufficient number of ships for the purpose. The design of Xenophon to found a new city in Pontus is frustrated by the treachery of the soothsayer Silanus.
- § 1. χρήσιμοι . . . ήγούμενοι: the Sinopians seemed etc. It is more easily translated impersonally, it seemed that the Sinopians by acting as guides would be useful; as belongs to elval.—— είτε κατά δάλατταν, εc. δέοι πορεύεσθαι.

- § 2. καὶ ἡξίουν . . . ξυμβουλεύειν, and they demanded of (the Binopicus) as Greeks, that they should above all things receive (them) favorably in this way, in being friendly to Greeks and in giving the best advice; Ελλησι depends on εύνους, but is placed next to Ελληνας ύντας, on account of the paronomasia. Cf. note 1, 9, 2; τούτφ i. e. τῷ είναι κ.τ.λ. See Gr. § 304, 2.
- § 8. 4fdr...elra, it being permitted to be friends to the barbarians. Cf. note 2, 5, 22.
- § 4. would . . . yévoiro: a wish, would that etc. abry is subject; and as usual is assimilated in form to the following predicate: $\lambda e \gamma o \mu \acute{e} \gamma \eta$ elvei, said to be, a common method of citing a proverb. Gr. § 264, Rem. 1. The proverb alluded to was lepdy $\mathring{\eta}$ sumbouth, advice is a sacred thing. We may render the clause somewhat freely, for this (fact), advice is a sacred thing according to the proverb, (this) seems now to be fulfilled, (lit. seems to be present with me.) $\gamma \acute{a} \rho$ after $\nu \acute{\nu} \nu$ has reference also to the sentence ϵi $\mu \acute{e} \nu$. . . $\tau \acute{e} \nu$ also in § 6 the second $\gamma \acute{e} \rho$ refers to the same sentence as the first $\gamma \acute{e} \rho$.
- § 5. τὰ πλοῖα, the boats; the article here does not imply that they have been mentioned, but means simply the requisite boats.—— ἡν.,. στέλ-λησθε, but if you set out etc.
- § 6. Lentéa à yrymanu, I must tell you what I judge (to be best). For the construction of Lentéa, see Gr. § 284, 3, (12).
- § 7. οὐ γὰρ ἔστιν, εc. τὴν εἰσβολὴν ποιεῖσθαι. ἄλλη ἡ ϧ, any where else than where. τῆς όδοῦ depends on ἐκατέρα. ἄ depends on κατέχοντες. καὶ πάνυ, even very.
- § 8. kal vûr, and now; doubtless on the occasion of the battle of Cunsxa. —— µeî(or poreî, is too proud, i. c. to obey the summons of the king.
- § 9. κλέψαι: cf. note 4, 6, 11. ἐπὶ τοὺς ποταμούς, to the rivers; the article is used because they are to be mentioned immediately, so that we may render ἐπὶ τοὺς, to the following. πλέθρων limits Θερμάδοντα: cf. note 1, 2, 23. ἄλλως τε καὶ πολ-, especially when at the same time enemies etc. Cf. 7, 7, 40. ἄβατος, not fordable (Krüg.).
 - § 10. où: not only.
- § 11. Κορύλα: objective genitive limiting φιλίας. This Doric form of the gen. was used also by Attic writers in certain appellatives and in foreign proper names, especially Doric and Aeolic proper names. Gr. § 44, Rem. 2. —— δ' οδν: cf. note 1, 2, 12.
- § 12. obto $\delta \in \xi_{\chi \in I}$, but the case is thus = but on this condition. —— $\eta_{\mu \in is} \delta \in \mathcal{E}$: cf. L. & S. under $\delta \in \mathcal{E}$. In such a connection we cannot well translate $\delta \in \mathcal{E}$.
 - § 13. χώρη: loco. Cf. 5, 7, 28.
- § 15. καλ lππεîs . . . iκανους: lit. and horsemen also (being) already even very skilful through discipline. —— ένθα . . . παρεσκευάσθη, sokere so

- great a force could not be collected with small means, i. e. in case any one should wish to found a colony in that region. —— adrif is repeated for the make of perspicuity, because Herophire is so far removed. Cf. adrif 2, 4, 7.
- § 16. αὐτῶν, of themselves, i. e. Xen. and his men. —— Σιλανόν: cf. 1, 7, 18.
 - § 17. ¿autý: cf. note on ¿autóv 1, 8, 29.
- § 18. τὰς δέκα ἡμέρας: the article is used because the δέκα ἡμ- are mentioned 1, 7, 18. —— ἡλήθευσε: cf. note on ἀληθεῦσαι 4, 4, 15. —— Κύρφ, for Cyrus, limits δυόμενος.
- § 19. $\delta\tau\iota$ is repeated on account of the intervening clause. Cf. 7, 4, 5; and $\mu\eta$ in 3, 2, 25.
- § 20. ξχειν depends on ἀπόρους, being at a loss etc. ώς οἴκαδε, as if towards home, with the intention of going home. τῆς... οἰκουμένης, partitive gen. dependent on ἐκλεξάμενοι. κατασχεῖν, ἀπιέναι, and μένειν depend on βούλεσθε; but the first is to be connected in idea with βούλησθε, the second with τὸν μὲν ἐθέλοντα, the third with τὸν δὲ ἐθέλοντα. δέ after πλοῖα is used in the same way as δέ after ἡμεῖς in § 12.
- § 22. ἄσμενος: cf. note 2, 1, 16. προσέχειν μονή, to direct attention towards staying, i. e. towards settling in this region.
- § 28. Κυζικηνόν, sc. στατῆρα; was equal in value to the Daric, cf. 1, 1, 9. The name is from the island Cyzicus where this stater was coined. Dic. Antiqq. art. Stater. —— εκοντες, sc. οἱ πολῖται implied in ἡ πόλις. Cf. ἀποίκους 5, 5, 8.
- § 24. ἔνθεν, to a place where. Cf. note on δθεν 1, 8, 17.—καὶ τῆς...πάσης, and all the government of Pharnabazus, i. e. the satrapy called Dascylitis, to which, besides the countries mentioned, Bithynia also belonged.—ξυνεστρατεῦσθαι κ.τ.λ. This took place in 411 B. C. Cf. Thucyd. 8, 61 and 80.
- § 25. τῷ βουλομένφ is connected like αὐτοῖς with ἔσεσθαι just as though τοτε had not been expressed. It must be rendered as though it were τὸν βουλόμενον.
- § 26. την μισθοφοράν, the (requisite) pay. Cf. την before δίκην 1, 3, 20. Σστε: cf. note 2, 6, 6.
- § 27. eis often stands with verbs of speaking, because (says Hert.) the speaker is conceived of as entering into the midst of the hearers; cf. 28, 37.——70 κοινόν, the common authority having charge of the general interests; cf. 5, 7, 17.
 - § 28. kal vûv: cf. note on kal tôre 4, 8, 11.
- § 29. το μέν μέγιστον, the most important thing, chiefly; cf. 1, 3, 10.
 —— Επειρον, sc. τῶν ἱερῶν. —— ἐμοί depends on ἐπιβουλή. Verbal nouns not unfrequently take the construction of the verbs from which they are derived. —— ἐπεβούλευε, used here with the infin.: planned, plotted.

- § 80. & ob... Sore, lit. whence it might take place so that, or in an Eng. idiom, how it might be brought about that etc. Sore is not unfrequently used in this manner after $\gamma(\gamma\nu\epsilon\sigma\theta au. \tau \delta\nu \mu \epsilon\nu$, and $\tau \delta\nu \delta\epsilon$ are in partitive apposition with $\delta\mu\hat{a}s$. Cf. note 4, 6, 25. $-\tau \delta\nu \delta\epsilon \mu \eta$ $\beta oulderev$, but the one not wishing (to sail away at once, might sail) after he had acquired etc.
- § 81. καl... άνδρας, and see persons promising etc. The allusion is to Timesion and Thorax. σωζωμένους ένθα, arriving safely at the place where etc. βουλόμεθα: cf. note 5, 7, 6. μισθὸν τῆς σωτηρίας, pay for arriving in safety. Cf. μισθὸν τῆς ἀσφαλείας, 7, 6, 30.
- - § 33. apáres the xeipa: cf. note 3, 2, 9.
 - § 84. The Slame: cf. note 1, 8, 20.
- § 85. τὰ χρήματα . . . ἐψευσμένοι ἢσαν, deceived in respect to the money, did not keep their word in respect etc. —— τῆς μισθοφορᾶς limits τὰ χρήματα. The position of the gen. is no more strange than that of τῶν Καρδούχων (the second) 4, 8, 1.
- § 36. decreroleurs: cf. 3, 1, 5. Pasu: the well-known river of this name in Colchis; cf. note 4, 6, 4.
- § 87. els την: cf. note § 27 above. γνώμην: cf. note 1, 6, 9. οὐκ ἐκκλησιάζειν: several manuscripts and editions have μη ἐκ. Kühner says, utrumque aptum; μη, ne concionem convocarent; οὐκ, se nolle convocare concionem. Cf. Thucyd. 1, 89. δμᾶς ἀξιοῦντες οδ ξυμμαχεῖν.

CHAP. VII.

- Much excitement prevails in the army occasioned by the report that Xenophon is about to conduct them back to the Phasis. Xenophon calls the army together and eloquently defends himself; he then takes occasion to describe the conduct of a part of the army who had abused ambassadors sent from Cerasus. A resolution is passed that the affair be investigated.
- § 1. $\pi d\lambda v$ els Pasis, back to Phasis. It seems that Neon confounded the Phasis in Colchis to which the other generals proposed to sail with the Phasis which they had passed in Armenia. Cf. 4, 6, 4.
- § 2. ξύλλογοι, gatherings of the soldiers; κύκλοι, groups collected around one person who acted as speaker. Cf. Lat. circuli.—— καλ μάλα φοβερολ πσαν, μή, and they were causing much fear, lest; in other words, and it was greatly to be feared, that etc.—— τούς: the article is used as

if the events here alluded to, though not related till afterwards, were already known to the reader.

- § 3. ayopár is here used in the sense of errangiar, a use not common in the Attic writers.
 - § 4. Tri, that, saying that.
 - § 5. abrois xphove, treat them, use them.
- § 6. τουμπαλιν πρὸς ἐω: repeat from the preceding clause δεῖ πορεύεσθαι. ὡς ἥλιος . . . ἐντεῦθεν: that the sun rises at that point and sets
 yonder, while (in fact) it sets there and rises from thence. The meaning of
 this sentence would be rendered perfectly clear by the gestures of the
 speaker.
- § 7. Bopéas and véros: without the article, as the names of winds are often used; cf. 4, 5, 8. See also note on \$\lambda\loos 1, 10, 15. —— \(\epsilon\) \(\epsilon\) are On this form of the optat. see Gr. § 116, 9. Notice also the difference in accent between this word and the infin. in § 6.
 - § 8. ἀλλὰ γάρ: but (some one may say, I may deceive you) for.
- § 9. $\pi o i \hat{\omega}$, I make this supposition, I will suppose. —— $\kappa a \hat{\omega}$ of, and grant that. —— $\pi \hat{\omega} s$... Boulevourevos, how therefore could a single man suffer a worse punishment than by forming such plans etc.
- § 10. εγρηγορέναι (from εγείρω)... επιμελόμενον, to watch, (while) caring for etc., i. e. to watch carefully etc. παρίημι, sc. άρχειν, I give it up to him. The asyndeton adds greatly to the vivacity of the description. μόνον, adv. only.
- § 11. ἀλλὰ γὰρ: cf. note 8, 2, 26. ἄλλον is the object of ἐξαπατησαι, with which supply ἄν from the preceding clause; or that I might deceive any other person etc.
- § 12. δταν... άλις έχητε, when you have enough of, are satisfied in respect to etc.—— εὶ ἐπεισι καὶ ἔσται: cf. note on περιίασι 4, 1, 8.—— οδον ὑποδείκνυσιν, such as it appears in the beginning (ὑπο-).—— καὶ φίλων καὶ πολεμίων, in apposition with ἀνθρώπων.
- § 18. $\delta v = \tau o b \tau w v d$. $\delta o k o b \sigma v . . . \tau v e s$, and some of you also seem to me; or thus, and I think that some of you also; $\delta \lambda \theta b v \tau e s . . . d w e \lambda \theta e i v$, having gone . . . returned back again.
- § 15. ἐλθεῖν: cf. note 2, 1, 1. παραπλέοντες: in 5, 1, 16, παραγωγή is used. It will be recollected that a part of the army (cf. 5, 3, 1,) was conveyed in boats along the coast. —— el τι: cf. note 1, 5, 1.
- § 16. αθτόν . . . γενομένη, day unexpectedly breaks upon him; cf. 8, 4, 49. —— of δέ τινες: cf. note 2, 8, 15.

- § 17. δούρο εξωρμώμαν, we set out (to come) kither. —— των πλεόντων: cf. 5, 4, 1. —— το κοινόν το ήμετερον, our common authorities, the officers of our army; cf. 5, 6, 27.
- § 18. Incl... Expanse, but when they declared, said they (the Cerasuntii); the accusative with the infin. or as here the nominat. (speis) with the infin. may stand even after conjunctions (as incl.) just as after relative promouns (e. g. 2, 2, 1.); speis, the subject of the infin. Adjust, stands instead of spis because the infin. and the governing verb injury have the same subject. (Hert.) Still the construction of speis Adjust is very unusual and there is some reason to doubt the correctness of the text.——had nowed, by public authority.——nexebert, in the same construction with Adjust to which it is connected by nal.——robs... deopérous, the persons anding this, i. e. the friends of the deceased. This clause is in apposition with adverse and is the subject of Odnrew, that they themselves should take and bury the dead.
- § 19. τινές: cf. note 3, 3, 4. τοὺς βαρβάρους ὅποι, instead of ὅποι ei βάρβαροι: cf. note § 14 above. τοῖς λίθοις: cf. note 5, 4, 23. παρεκελεύοντο, εc. βάλλειν.
 - § 21. τῶν δπλων: cf. note on τὰ δπλα 2, 2, 20.
- § 22. is in the solution of th
- § 26. rovrous—ri doneire: what do you think of these persons? Hertlein supposes here an ellipsis of some infin. as dparan.—— holenow has the force of a pluperf. So also donei § 29 is perf. in meaning. Cf. note on runar 2, 1, 1.
- § 27. ἀνελέσθαι depends on κόριοι, without τοῦ before the infin. Cf. note on ἀνίστασθαι 4, 4, 11. οἱ βουλόμενοι: the sing. would be more common. τῶν ἰόντων limits λόγων.
- § 28. ἐν οὐδενὶ χώρφ, in no position, i. e. will be without power.—— δμών limits δν.
- § 29. ral diamempaxaous, have also accomplished; i. e. consider not merely their guilt but also the unhappy condition into which they have brought us. —— On the position of obtos, of note 4, 2, 6.
- § 31. and: cf. note 4, 6, 19. hueîs, i. e. oi orparnyol. —— Sofdre suîv, lit. let it seem good to you, i. e. ratify it by a formal vote. —— is, on the ground that, in the expectation that; cf. 5, 2, 12.
 - § 88. ob, where; the reference is to Greece. —— ndraw limits evalues.
- § 34. δοῦναι having τοὺς . . . ἄρξαντας for its subject depends on ξλεγον. Cf. note on ξλεγον 1, 8, 8. τοῦ λοιποῦ, henceforth; cf. 6, 4, 11. αὐτούς refers to τὶς: cf. note on αὐτούς 1, 4, 8. ἐπί: cf. note 1, 6, 10. ἐξ οδ, since.

CHAP. VIII.

- Investigation is also made into the past conduct of the generals. Several of them are fined for delinquencies. On the preferment of some charges against Xenophon, he defends himself with his accustomed ability.
 - § 1. δίκην ὁποσχεῖν, should submit themselves to a trial. διδόντων: so. αὐτῶν δίκην. δοῦναι δίκην = ὑποσχεῖν δίκην. τῆς φυλακῆς as gen. of cause depends on δφλε (from δφλισκάνω); Gr. § 274, 2. Observe that φυλακή here denotes negligent guarding. Cf. the use of δύναμιν 1, 6, 7. τὸ μείωμα is also dependent on δφλε as accus. of cognate meaning; Gr. § 278, 1 and 2. μνᾶς is in apposition with μείωμα: was fined, for negligently guarding the cargoes of the ships, twenty minue, the (amount of) the loss on the cargoes. τῶν . . . χρημάτων limits both φυλακῆς and τὸ μείωμα. For the allusion, cf. 5, 1, 16. Σοφαίνετος δέ, sc. δφλε. δρχων αἰρεθείς: cf. 5, 8, 1.
 - § 2. λέξαντα, sc. παίεσθαι. —— καί after ποῦ imparts emphasis to the interrogative. Cf. καί after 5, τι 1, 8, 16, after δπηνίκα 3, 5, 18. —— ἀπωλλόμεθα, were perishing; cf. 4, 5.
 - § 3. olov: by assimilation instead of τοιούτου οίον. παράν: cf. note on εξόν 2, 5, 22. πολλών gen. abs. with ἀπαγορευόντων. δρων δβριστότερος: a proverbial form of expression, worse tempered than asses, which by reason of their bad temper do not, (as) men say, become weary.
 - § 4. ἐκ τίνος = διὰ τί § 12. After each of the following questions we must imagine a pause sufficiently long for an answer, which is supposed to be negative, and hence the force of ἀλλά. —— For the difference between ήτουν and ἀπήτουν, cf. note 1, 2, 11. —— After μαχόμενες, supply mentally ἔπαιόν σε. —— ἐπαρφύνησα, from παροινέω, commonly takes a double augment.
 - § 6. τον κάμνοντα: cf. note on τούς 5, 7, 2.
 - § 7. διέδωκα, sc. τὰ σκεύη. ἀπό in composition with ἀγαγεῖν and the other verbs of this sentence, is to be understood as in ἀπήτουν § 4. πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, to return them (i. e. τὰ σκεύη) to me.
 - § 8. τοσοῦτον, ὅτι, only so far as this, that etc. Cf. note 1, 8, 14. —— &s ἐγὰ οἶμαι: cf. note 2, 1, 12.
 - § 10. ὁπόσα γε βούλεται: an expression of indifference; as much as he pleases may be live, it does not concern me. —— ἀληθη λέγεις, stands independent of the grammatical construction, as often olmu: of note 2, 1, 16. —— ἔδοξας κ.τ.λ., for you seemed to me to resemble a person who knew etc.
 - § 11. Kal yap, and since ; cf. note on yap 8, 2, 29.

- § 12. dhlyas, too little, so. whyyds.
- § 18. δσοις ήρκει, as many as it suited, as many as were pleased; a sarcam. —— lóντων, sc. ήμῶν: cf. note 1, 4, 12.
- § 14. προϊέμενον αὐτόν: mid. voice with a reflexive pronoun as object, cf. note 1, 8, 29. τψ̂... χειμῶνι: the article is used because it was something well known, in vivid remembrance. —— κατέμαθον ἀναστάς, was aware that I rose up etc.; μόλις qualifies both ἀναστάς and ἐκτείνας. For the construction, see Gr. § 310, 4. (a.)
- § 15. δπότε Ίδοιμι, is iterative; cf. βούλοιτο 1, 2, 7. —— ἐπουργὸν τῷ ἀπο-, conducive to the etc.
- § 17. sal yap oor: cf. note 1, 9, 8. —— in with the dat. cf. note 1, 1, 4. —— the might they have suffered as that (brow, lit. for which) they would think it proper to receive satisfaction. plya obrus: cf. note 4, 8, 26.
- § 18. γονείς, and διδάσκαλοι, εc. ὑπέχουσι. καὶ γάρ, and (it often happens that for the good of others we give them pain) for etc.
- § 19. νῦν ἡ τότε: cf. note 3, 2, 30. —— εὐδία: used figuratively for safety, as the antithetical χειμών means danger.
- § 20. δάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται; L. & S. render under ἐπιφέρω, a great sea dashes against (the ship); Kühner considers μεγάλη as predicate, the sea is borne high; cf. Gr. § 264, 8. With this use of μεγάλη, cf. Lat. magnum.
- § 21. naredundsare = edundsare nar' abrav, decided against them. ——

 exerces: on the asyndeton, cf. note on edofer 8, 1, 11.
- § 22. abrûr, i. e. rûr àrakrobrar, since ror àrakroûrra is collective.
 —— olµaı has no influence on the grammatical structure of the sentence;
 cf. note § 10.
- § 23. γοῦν: cf. note 3, 2, 17. διεμάχετο μη φέρειν, lit. fought (it) through not to carry, i. e. persisted in not carrying. ἀποδέδυκεν, is here transitive, though in the perf. and 2d aor. act. it is regularly intrans. Gr. § 158, 2.
- § 24. rayarta h... rowwis: we cannot say, the contrary than they do, and must adopt an entirely different form of expression, the reverse of what they do etc. —— didéasi, from the poetic didnue = déw. —— the réverse dideasi, from the poetic didnue = déw. —— the réverse dideasi, from the poetic didnue = déw. —— the réverse dideasi, from the poetic didnue = déw. —— the réverse dideasi, such as those mentioned § 23, by night.
- § 25. ἀλλὰ γάρ: cf. note 8, 2, 26. —— el δέ τφ... ἐπεκσύρησα, but if I protected any one against a storm; χειμώνα is constructed with ἐπεκσύρησα as with ἀμύνειν or ἀλέξειν with which it is here synonymous. —— ἀπήρυξα: cf. note on ἐρύκειν 8, 1, 25.
- § 26. represerve ... Exer, lit. it resulted so as to be well, i. e. the result was in all respects favorable.

BOOK SIXTH.

From Cotyora to Chrysopolis.

CHAP. I.

The Greeks entertain with a banquet embassadors from Paphlagonia and conclude a peace with their nation. On the next day, they set sail from Cotyora, and after a prosperous voyage reach Sinope. While here they conclude to give the sole command to a single general and offer the position to Xenophon. He prudently declines, and Chirisophus, who had now returned to the army, is appointed.

- § 1. $\epsilon \kappa \lambda \omega \pi \epsilon vov$: caught by lying in wait; an unusual word. $\epsilon \delta$ $\mu d\lambda a$, very expertly. $\pi o \lambda \epsilon \mu \kappa \omega \tau \alpha \tau a$ $\epsilon \chi \epsilon uv$: cf. $\epsilon \delta vo \delta \kappa \omega s$ $\epsilon \chi$. 1, 5, 16; $\epsilon \delta \theta \delta \mu \omega s$ $\epsilon \chi$. 3, 1, 3; $\pi o \lambda \epsilon \mu \kappa \omega \tau \alpha \tau a$ is the superlative of $\pi o \lambda \epsilon \mu \kappa \omega s$. $\epsilon \kappa \tau o \delta \tau \omega v$: cf. note 1, 3, 11.
- § 2. ετοιμος like εδοξε § 14, properly applies only to αδικεῖν; to αδικεῖν αποιοθαι only by a zeugma, which is the less striking inasmuch as μήτε αδικεῖν μήτε αδικεῖνθαι expresses only the idea εἰρήνην άγειν; whence also the position of τοὺς "Ελληνας (which would otherwise stand after αδικεῖν) is to be explained.
- § 3. ἐπὶ ξενία, lit. to hospitality, i. e. they received them as guests.—— ἀνδρῶν here refers to the Greeks.—— δικαιστάτους, sc. παρακαλεῖσθαι. We have here the personal construction. Cf. note 2, 5, 41.
- § 5. σπονδαί: libations and a paean followed regularly after the meal was finished; cf. Conviv. 2, 1. ύψηλά = ἄλματα ύψηλά. —— τέλος: adv., cf. 1, 10, 13. —— ώς . . . ἐδόκει: ώς = ἄστε, so that. —— πεπληγέναι is somewhat doubtful, since this perf. seems not to have been used in a pass. sense till after the time of Xen., and to translate it as act. seems a little awkward. Butt. conjectures πεπληχθαι; Küh. πληγήναι; as distinguished in meaning from παίω, it denotes here a fatal stroke.
- § 6, τον Σιτάλκην: a song in honor of Sitalces a Thracian king; perhaps the one mentioned by Thucyd. 2, 29.—— ην πεπονθώς: cf. note 2, 2, 18.
- § 7. μετά τοῦτο without δέ corresponds to πρῶτον μέν § 5; cf. § 9. See also note on πρῶτον μέν 8, 1, 18. —— Αἰνιᾶνες: cf. note 1, 2, 6. —— Μάγνητες: a people of Thessaly. —— τὴν καρπαίαν καλουμένην, the Carpaca as it is called.

- § 8. σπείρει καὶ ζενγηλατεί: this of course was merely represented in pantomime. —— πυκνά: adverbial, frequently. —— ληστής δέ: for vivacity of expression instead of δ δὲ ὡς ληστής. —— πρό expresses here the two ideas of before and for (Krüg.) —— τὸν ἄνδρα belongs as object both to δήσας and ἀπάγει. —— δ ζευγηλάτης, εc. νικῷ which is implied in δήσας ἀπάγει.
- § 9. 860: gen. abs. with arrivarrouérer: µıµouµeros stands without an object: acting in pantomime as if two persons were drawn up (and fighting) against (him). —— ¿ξεκυβίστα (from ἐκκυβιστάω), he turned a somerset; èn in comp. seems to denote here the act of throwing himself out of the circle in which he had whirled.
- § 10. Εκλαζε (from ὀκλάζω); hence this dance was also called according to Pollux ὅκλασμα.
- § 12. πεπάμενον: cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. πυρρίχην: a wardance in which according to Plato (Legg. VII, 815.) the various movements of combatants were imitated.
- § 13. abrai... elev, these were the persons that had driven etc.; a facetious exaggeration of what is related in 1, 10, 3.
- § 15. 'Αρμήνη (or 'Αρμένη) was a harbor in the territory of Sinope; hence της Σινώπης, as just before εἰς Σινώπην, must be understood according to note on ἐν τῷ... Πόντῷ 4, 8, 22. κεράμια. The principal measure of liquids among the Greeks was the Metretes, to which the common cask (ἀμφορεύς, κάδος, οτ κεράμιον) was made to correspond. The Attic Metretes contained nearly nine gallons. Dic. Antiqq. art. Metretes.
 - § 16. Χειρίσοφος ήλθε: see 5, 1, 4.
- § 17. elopes airobs: (the question) occurred to them; once with its clause is the logical subject of elopes, how they might arrive etc.
- § 18. ἐκ τῆς νικώσης, εc. γνώμης, according to the prevailing opinion. So in 6, 2, 12.
 - § 19. Exerder: tried to persuade. Cf. note on Epidsero 1, 3, 1.
- § 20. $\pi \hat{\eta}$ $\mu \acute{e}\nu$: to this $\delta\pi \acute{e}\tau \acute{e}$ § 21 instead of $\pi \hat{\eta}$ $\delta \acute{e}$ corresponds; cf. 8, 1, 12. $\tau \nu \chi \acute{e}\nu$: accus. abs. like $\acute{e}\xi \acute{e}\nu$ etc.; render it, perchance.
- § 21. καλ την... ἀποβαλεῖν, that he might even lose his previously acquired reputation.
- § 22. διακρίναι depends on διαπορουμένφ. —— δσπερ μαντευτός ήν, the very one who was pointed out (to him) by the oracle etc.; the personal

- instead of the impers. construction φτορ (δόου) μαντευτόν ήν: cf. note on αμήχανος 1, 2, 21. For the allusion, cf. 3, 1, 6. —— τὸ δναρ 3, 1, 11. —— ἀπό: proceeding from, sent from.
- § 23. συσταθησόμενος: cf. 3, 1, 8.— ἀετὸν φθεγγόμενον: for the accus. and particip. instead of the accus. and infin. see Gr. § 310, 4.— δεξιόν: on the right, hence according to Grecian ideas favorable; although according to Roman ideas unfavorable. Cf. L. & S. sub δεξιός.—— δτι μέγας μὲν οἰωνὸς είη depends by anacoluthon on the verb of the parenthetical clause δσπερ... ἔλεγεν, although it would properly depend on ἀνεμιμνήσκετο, and stand thus, μέγαν οἰωνὸν ὅντα.—— οὐκ ἰδιωτικός, not pertaining to a private man.—— χρηματιστικόν, indicating an increase of spealth.
- § 25. Έλεγον: cf. note on έλεγε 1, 3, 8. προεβάλλοντο αὐτόν: they proposed him (Xen.) for themselves, i. e. as their commander.
- § 26. είπερ ἄνθρωπός εἰμι: if I am really a man, i. e. if he were not pleased with such an honor, he would not be a man; he would not have human sensibilities. Λακεδαιμονίου ἀνδρός: the reference is to Chirisophus. οὕτε corresponds to τε after ἐμοί. τυγχάνειν, sc. δοκεῖτε suggested by δοκεῖ. παρ' αὐτῶν: from them, i. e. from the Lacedaemonians. οὐ πάνυ: a litotes. τι: accus. synec.
- § 27. πρόσθεν . . . πρίν: cf. note 1, 1, 10. δμολογεῖν: at the close of the Peloponnesian war 404 B. C. αὐτῶν refers to τὴν πόλιν as a collective noun.
- § 28. ἐπολιόρκησαν: cf. note 6, 3, 12. ἐννοῶ μή: cf. note 8, 5, 8. The construction of αν σωφρονισθείην is not affected by the interposition of ἐννοῶ μή.
 - § 29. 5: cf. note 5, 5, 20.
- § 30. εἰ ὀργιοῦνται κ.τ.λ.: this is presented as an example to show how ridiculous it would be for the Lacedaemonians to become angry should they not on all occasions obtain the precedence. —— συμποσίαρχον: cf. Dic. Antiqq. p. 1082, b. Charicles, Scene VI.
- § 31. $\pi\lambda\epsilon$ lovos $\epsilon\nu$ 3\(\elliv\)\(\e
- § 32. Δέξιππος: cf. 5, 1, 15. αὐτόν after διέβαλλεν and also after νομίζειν refers to Xen. Τιμασίωνι: cf. 8, 2, 37. Δαρδανεῖ ὅντι: in opposition to Λάκωνι ὅντι. The Greeks of Asia Minor had no high reputation for bravery.
 - § 33. day prove of: if there may be a voyage = if the wind is favorable.

CL Thuoyd. 1, 187. μέχρι πλούς γίγνεται. —— ἐκείσε κατασχείν, to land there.

CHAP. II.

- The army sails to Heraclea, where a sedition arises among them, and they separate themselves into three companies. The largest, consisting of Arcadians and Achaeans, chooses ten new commanders; another company remains under the command of Chirisophus; and the third part attaches itself to Xenophon.
- § 1. The rivers here mentioned, as also the 'larovia arth, all except the Parthenius lay between Cotyora and Sinope and not between Sinope and Heraclea. This error arises from the fact that Xen. kept no exact record of the march after the arrival of the army in Armenia (as appears from his narrative), but wrote the greater part merely from recollection. See Introduc. § 7.——"Ipios: this Ionic form of the gen. is also used sometimes by Attic writers in foreign words; cf. 1, 2, 12.
- - § 8. κεράμια: cf. note 6, 1, 15. πλέθρων: cf. note 1, 2, 23.
- § 4. τῶν στρατηγῶν, depends on δαυμάζω. Gr. § 273, Rem. 20.—
 οὐ μή: cf. note on οὐκέτι μή 2, 2, 12.— ὁπόθεν... οὐκ ἔστιν, and
 there is no place from which we shall be able to obtain provisions on the march.
 The principal idea lies in the particip. as often.—— κυζικηνούς: cf. note
 5, 6, 23.
- § 5. ἄλλος... μυρίους: a remark introduced parenthetically by Xen. into the speech of Lycon. μάλα is not unfrequently added to αὐτίκα as a strengthening particle. καθημένων: this is the ordinary word spoken of the ἐκκλησίαι, in which they were in the habit of sitting; cf. 3, 1, 33. Hence ἀνίστασθαι denoted the breaking up of the assembly; cf. 8, 8, 1.
- § 6. elol 8' of: but some. Gr. § 331, Rem. 4. of $\delta \epsilon$: i. e. Chirisophus and Xen. 8, $\tau \iota = \tau \circ \hat{\nu} \tau \circ \delta$, $\tau \iota$, in that which etc.; $\tau \circ \hat{\nu} \tau \circ \delta$ accus. syn. with $\delta \nu \alpha \gamma \kappa \delta (\epsilon \iota \nu)$.
- § 10. Ενα 'Αθ.; the allusion is to Xen. σφῶς and σφῶν are reflexive and refer to the logical subject of the sentence,—the persons speaking.

 ਜν: cf. note on ਜσαν 1, 4, 4.
 - § 11. καθ' έαυτούς, by themselves, alone.
 - \$ 12. en the vikwons: cf. note 6, 1, 18. —— ap' he = and tabtus J.

- § 14. abrol: Neon and Chirisophus. abrûr, specrum; in this sense it may stand in this unusual position, between the article and noun (Krūg.). Kühner however reads abrûr instead of abrûr. Gr. § 245, Rem. 4. —— abrû: Eeropûrt.
- § 15. έτι: for a while. τῷ ἡγεμόνι, cf. note 4, 8, 25; also note 8, 2, 9. λῷον καὶ ἄμεινον: the common formula in consulting an oracle or a god. On the pleonasm, cf. note 1, 7, 8.
 - § 16. ol Kacapyou Opakes: see 1, 2, 9.
- § 17. της Θράκης: Bithynia is here called Thrace, since the Bithynians were a Thracian tribe.
- § 18. γάρ introduces the reason why he chose the least dangerous way.

CHAP. III.

- The largest company set out first, and having arrived at the port Calpe, march out into the territory of the Bithynians for the purpose of obtaining booty. They meet with some success at first, but are at length surrounded by superior numbers and exposed to the most imminent danger. From this situation they are relieved by Xenophon and his party; after which both repair to Calpe, where they find Chirisophus already landed.
- § 2. Kdλπη: now called Kerpeh. —— λόχους: denotes here and in § 4 and 5, the ten subdivisions of the Arcadian and Achaean forces, consisting of 4500 men (cf. 6, 2, 16). Hence the generals are called § 6 λοχαγοί. —— ħγον: sc. εἰς ταύτην.
- § 3. συνεβάλοντο, they agreed upon. —— &τε: cf. note 4, 2, 18. —— περιεβάλλοντο: they secured to themselves.
- § 4. διέφευγον: being in the imperf. it denotes like διαφεύγοντες what was repeated, perhaps at every village. —— τὸ συγκείμενον: the place agreed upon, cf. § 3.
 - § 5. τέως μέν: cf. note 4, 2, 12. τρέπονται: sc. οἱ Θρῆκες.
- § 6. πράγματα: cf. note 4, 1, 17. —— αμα ἡμέρα is much less common than αμα τῆ ἡμέρα.
 - § 7. ol δέ: cf. note 3, 4, 4. —— ἐπίοιεν: sc. ol Ελληνες.
 - § 8. TELEUTÜPTES: cf. note on TELEUTÜP 4, 5, 16.
- § 9. τὰ ἄλλα: all the other things relating to a treaty except the giving of hostages. —— ἐν τούτψ ἴσχετο: at this point the negotiation stopped.
- § 10. πορευομένφ, while he was marching. The dat. of the particip. most frequently denotes the relation of time.
- § 11. $\delta \tau_i$ is here placed after a word of the clause to which it belongs, to make that word $(\nu \bar{\nu} \nu)$ more emphatic. For the same reason, el, ide,

- and other similar conjunctions are sometimes postpositive. —— wolsepmediate... elev: cl. note on reference... Exerce 8, 5, 13.
- § 12. well-preferra: the idea of the first part of this compound is in actual use nearly lost. Cf. 4, 2, 15; also note on 4, 7, 22.
- § 14. δσον, as far as; se. προελθεῖν. καιρὸς . . . δειπνοποιεῖσθαι, so as to be favorable for enjoying the evening meal; i. e. so as to afford sufficient exercise before partaking of food. —— ἐφορῶν ἡμᾶς, keeping us in sight.
- § 15. Contains some explanatory remarks introduced parenthetically into the speech.—— εl... καθορφεν, if they should descry any thing (coming) from any quarter.—— Επαντα δτφ: cf. note 1, 1, 5.
- § 16. οὐδαμοῖ: an uncommon word, to no place, nowhere. πολλή, sc. δδός. Χρυσόπολιν: cf. note 6, 6, 38. μένουσι: sc. ἡμῖν. δέ after μένουσι corresponds to the foregoing οὕτε: cf. note 5, 5, 8.
- § 17. ταὐτόν: cf. τῷ αὐτῷ 1, 8, 14. On the form ταὐτόν instead of ταὐτό, see Gr. § 92, Rem. 2. —— ἔχεσθαι with the gen. to cling to, be in earnest to secure. —— &s νῦν . . . ἔστιν, that it is now permitted (to us), that we may now.
- § 18. τοὺς μεγαληγορήσαντας... φρονοῦντας, those who have talked proudly as if they were wiser (than we): πλέον φρονεῖν means to be wiser, to be more cunning; on the contrary μέγα φρονεῖν, to be proud. For the allusion, cf. 6, 2, 10. τοὺς ἀπὸ τῶν δεῶν ἀρχομένους, who begin (every enterprise) with (lit. from) the gods. ὡς ἄν: cf. note 2, 5, 16.
- § 19. io door . . . elxer, as far as it was well, sc. diagnelpestal. ——
 interapiórtes: cf. note 3, 4, 30. —— i stratia, the main army; sc. Exale.
 —— albestal, to be on fire, a poetic word.
 - § 21. ₹πεὶ τάχιστα, as soon as; cf. 8, 1, 9.
- § 22. ἐλάνθανον... γενόμενοι, unconsciously to themselves arrived upon the hill; or as we might say, sooner than they were aware (of it). —— ἐπολιορκοῦντο is another of the many instances where the English idiom would require the pluperf. instead of the imperf. —— καταλελειμένους: cf. note 4, 7, 14.
- § 23. ἀφ' ἐσπέρας: after evening set in. ἀπὸ denotes the beginning of a transaction as εἰς denotes the termination (cf. 1, 7, 1). —— ὅπου, εκ. οἴχουντο.
 - § 24. είς . . . λιμένα is used because συμμίξαι implies the idea to go.
- § 25. ἡμεῖς μὲν γάρ: this clause implies something of this sort as going before, "but our conjectures were incorrect," for etc. —— ἐδόκουν: cf. note 1, 4, 7.
- § 26. Ethker, had expired. τa map' $h\mu ir$, lit. the things with us, i. e. our situation.

CHAP. IV.

- The soldiers refuse to encamp in Calpe, a place strongly fortified by nature, lest the generals contrive to detain them there and found a city. They prefer to remain in an exposed situation on the sea-shore. Afterwards they pass a decree that no one, under penalty of death, shall again propose to divide the army. Wishing to go out on a foraging expedition, they find the omens unfavorable. Neon nevertheless goes out with 2000 men, but is attacked and defeated by the cavalry of Pharnebazus. He is rescued from complete destruction by Xenophon.
- § 2. τριήρει . . . κώπαις, to a galley with oars. Not an unusual mode of denoting geographical distances among the Greeks. Cf. Thucyd. 2, 97.

 ἡμέρας . . . πλοῦς: a very long day's voyage. The distance was 750 stadia. ἀλλά: cf. note 3, 2, 13. ἐκπίπτειν: to suffer shipworeck. Cf. 7, 5, 12 and 13. δεινά: is explained like τὰ ἔσχατα 3, 1, 18. τοὺς Έλληνας: cf. note on ἐν τῷ βασιλέως χώρα 3, 2, 23.
- § 3. πλεόντων: of (persons) sailing. No subject is expressed because no definite subject is thought of. —— ἐν τῷ δαλάττη προκείμενον: a constructio praegnans for προτεῖνον (extending) εἰς τὴν δάλατταν ἄστε κεῦσθαι ἐν αὐτῷ. (Hert.) —— μάλιστα: cf. note 5, 4, 12.
- § 4. αὐτή: cf. note on αὐτοῦ 8, 4, 41. τὸ πρὸς ἐσπέραν: towards the west, on the west side. The expression is called adverbial by Küh. See Gr. § 279, Rem. 10. ἄφθονος is taken as predicate with ρέουσα, taking the place of an adverb. Cf. Thucyd. 2, 5. ὁ γὰρ ᾿Ασωπὸς ἐρρύη μέγας.
 - § 5. ἐν τῷ λιμένι: at the harbor. Cf. note 4, 8, 22.
- § 7. To πόλισμα an γενόμενον, i. e. To χωρίον ο πόλισμα an eyéreto, the place (cf. § 14, 21,) which might become a citadel. —— στρατοπεδεύεσθαι els, to go and encamp in etc.
- § 8. γάρ assigns the reason for the sentence at the end of the section, τοιοῦτοι... σάζεσθαι. Cf. note 3, 2, 29.—— βίου, means of subsistence.
 —— μισθοφοράν, expeditionem (Sturz).—— ἀκούοντες, because they heard of, connected by ἀλλά to οὐ σπάνει βίου.—— καὶ ἄνδρας ἄγοντες: cf. note on καὶ τὸ στρ. 1, 9, 31.—— πολλὰ καί: καί unites also adjectives, the first of which we are accustomed to join adverbially to the second. This occurs most frequently with πολύς. Krüg. Spr. 69, 32, 3. Hence we may

render weald need aparteur, did (or fored) extremely well; i. c. acquired a fortune.

- § 9. της...συνόδου is governed by the comparative δστέρα: later than = after their arrival. πεμπταίοι: cf. note on σκοταίοι 2, 2, 17. τοὺς ἐκ.: cf. note on τῶν παρὰ βασιλέως 1, 1, 5. ἐκ τῶν ὁπαρχέντων: according to their means. Cf. ἐκ τῶν δυνατῶν 4, 2, 23. οὺς ... εὐτοῖς: cf. note on δν 1, 9, 29.
- § 11. τοῦ λοιποῦ: cf. note 5, 7, 34. μνησθῦ: cf. L. & S. μιμνήσκω—2. to mention. κατὰ χώραν, in their respective places. ἢνερ
 εἰχε; cf. note 2, 2, 21. τὰ ἐκείνου, his place; cf. 5, 6, 86.
- § 12. την πορείαν, governed by ποιητέον. —— εί ποτε καὶ άλλοτε: lit. if at any other time also; i. e. now if ever. Cf. &s τις καὶ άλλος 1, 3, 15.
- § 18. δ Σιλανὸς δ 'Aμ. Inasmuch as Silanus is already known to the reader, the article can be prefixed, although an apposition with the article immediately follows. —— ἀποδεδράκει: cf. 6, 2, 15. —— ἐγίγνετο: cf. note 2, 2, 3.
- § 14. sinisa, from sinisa. Observe the difference between this word and sinisa.
 - § 15. τŷ αθριον, εc. ἡμέρα. τὸν βουλόμενον: cf. note 1, 3, 9.
 - § 16. els rois: even to a third time; cf. § 19 below.
- § 18. πρα: cf. note 2, 2, 3. so or δτι should properly be omitted. (Krüg.) The fact that both are introduced is explained on the ground that two different constructions are united in one sentence.— so γλρ έγω προυσα μέλλει, and έγω γλρ προυσα δτι μέλλει. Our idiom requires that we should adopt one or the other of these latter constructions in translating, for we cannot combine both. The clause ἀπὸ τοῦ... προυσά τινες may be rendered, I heard by a certain person from the boat that arrived accidentally yesterday etc.; or ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου may be taken adverbially = αὐτομάτως, and προυτος πλοίου would then be gen. absolute. ὁ ἐκ Βυζ. ἄρμ. Cf. note 1, 2, 3.
- § 19. où $\xi \phi \eta$: cf. note 1, 3, 1. For the force of $\mu \eta$ with the particip. see Gr. § 318, 5.
- § 20. σχεδόν τι, nearly; τι is often joined thus to σχεδόν and πάνν, modifying them and rendering them less positive. —— ἐκυκλοῦντο, in the plural, because the subject is collective. Cf. κόπτοντες 2, 1, 6.
- § 21. ἐν τῷ ἐρυμνῷ χ.; cf. § 8 and 4, and 7. és εἰs: cf. note 1, 8, 1. προχωροίη: might be favorable. The word προχωρέω is not uncommon in this sense; cf. L. & S.
- § 22. Béor: accus. abs.; cf. note 2, 5, 22. ind audins: lit. from under a wagon, or as we should say, from under the yoke. For the force of ind with the gen., cf. Gr. § 299, 1. προθυμεῖσθαι, to interest himself in the matter, i. e. to undertake the management of the sacrifices. —— el,

- (to ascertain) whether; τι ἐν τούτφ είη, there might be any thing in this; i. e. to ascertain whether the sacrifices would be more favorable if another should preside over them instead of Xen. —— ἐγένετο: sc. τὰ ἰερά.
- § 23. τοὺς ἀνθρώπους ὡς: cf. note τῶν βαρβάρων... ὡς, 1, 1, 5. ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου, as if (promising that) there would be a guide; viz. the Heracleote.—— δορατίοις: cf. note 5, 2, 4.—— εἰς δισχ. ἀνθ., cf. note 5, 2, 4.
- § 24. &s &πί: cf. note 4, 8, 11. Φαρναβάζου: the Persian satrap of lesser Phrygia. πρῶτοι: the Greeks were afterwards attacked by the Bithynians § 26. μἡ ἐλθεῖν, from coming; on this use of μή, cf. note 1, 8, 2; but also 2, 3, 9. μεῖον: cf. note on πλέον 1, 2, 11. After μεῖον, πλέον, and ἔλαττον, ή is often omitted before the numerals Cf. 7, 1, 27. (Hert.) τὸ ὅρος: cf. note on τοῦ ὅρους 8, 4, 24.
- § 26. Ral hon $\mu \neq \nu$: it is conjectured that $\tau \in$ should stand instead of $\mu \neq \nu$. Cf. note 1, 8, 1. $\mu \neq \chi \rho \iota \in S$: cf. note 4, 5, 6.

CHAP. V.

- The Greeks, alarmed by the dangers that surround them, consent to encamp in Calpe. As soon as the omens become favorable, Xenophon leads forth the army, and the barbarians are vanquished.
- § 2. $\epsilon \pi \epsilon \xi \delta \delta i a$ is commonly explained as = $i \epsilon \rho a$ $\epsilon \pi'$ $\epsilon \xi \delta \delta \phi$: Hert. following Schneider thinks the true reading may be $\epsilon \pi'$ $\epsilon \xi \delta \delta \phi$.
- § 4. τοῦτον: this one with his soldiers. —— ἐπὶ στρατοπέδου: an uncommon construction instead of στρατοπέδφ, at the encampment. The Greek article is omitted as often happens in designations of place (πόλις, ἄστυ, ἀγρός etc.), especially when joined with prepositions.
- § 5. τοῦ κέρατος, of the army marching in column. —— ποιησάμενοι κατά, having placed... near. —— δπόσους... τὸ κέρας, as many as the army had within its reach, as many as the army extended over.
- § 7. ἡμέραs is gen. abs. with μεσούσηs, and πέρα is an adv.; we may render the clause, after the middle of the day. —— δ, τι refers to ἐπιτήδεια as in 4, 1, 9; cf. note 1, 1, 5. —— ἐντός: cf. note 1, 10, 3. —— ἐκ τοῦ ἐναντίου: cf. note on ἐκ τοῦ ἀντίου, 1, 8, 23.
 - § 8. en τοῦ πρώτου: cf. note 4, 3, 9.
- § 9. λόχους φύλακας: reserve companies; φύλακας has the same grammatical construction as δπισθοφύλαξιν 4, 1, 6.
- § 10. the, sc. odor, in the way towards etc.; cf. note 2, 2, 10.—— He: cf. note 2, 1, 9.—— tods teleutalous lóxous, the reserve companies mentioned § 9.

- § 11. House: this adject is seldem so used. Hert cites Cyrop. 5, 3, 55. House is far more common. —— duá has here the distributive meaning; cf. 8, 4, 21. —— την μέν, so. τάξιν. —— èπὶ τὸ δέξιον ἐπέτρεψεν, directed towards the right. —— ἐφέπεσθει ἀπολιπόντας, so as to follow having left an interval of etc.; ἀπολιπόντας, cf. note on κόπτοντες 2, 1, 6. —— την δὲ μίαν, but the remaining one.
- § 12. 7d rános: on the repetition of this noun instead of a pronoun, cf. note 8, 2, 28.—— στρατηγούs: cf. note on στρατηγού 8, 5, 7.—— γγούμενον: cf. note 2, 2, 4.
- § 13. 57: . . . ely, that it was not worth the while to consider; i. e. it was clear without further deliberation that they ought not to do it.
- § 14. εθελεύστον belongs to με. Cf. note 2, 1, 16.—— els àνδρειόνητα is to be connected closely with δόξης, reputation for bravery; cf. note 2, 6, 80.
- § 16. προβαλλομένους: cf. note on προβαλέσθαι τὰ δπλα 1, 2, 17. The opposite in meaning is μεταβαλλομένους.
- § 17. τούτους . . . αὐτούς : cf. note on βασιλέα . . . αὐτόν 2, 4, 7. —— δέξασθαι : cf. note on σωθήναι 2, 1, 19. —— ἀπιόντων, εc. ἡμῶν ; cf. note on ἰόντων 1, 4, 12.
- § 18. xalends, difficult to pass; as in 4, 8, 2, and 5, 1, 17. —— do' oùxl... after, is it not worth the while even to seize hastily the opportunity (instead of avoiding it)? —— and rev xuplev diddences and, to take occasion from the place to become convinced. 'And denotes with pass, verbs the occasion for an action; ind denotes the action as being accomplished. (Hert.)
 - § 19. www 86: so. diabatà forai. —— å . . . öpn for tà öpn &
- § 20. Sefect 86, k.r. λ ., but if we arrive there the sooner, it will be necessary the sooner etc.
- § 21. lepd and opdysa: cf. note 1, 8, 15. —— leper: for a similar asyndeton, cf. pdrare 3, 1, 24.
- § 22. ἐκέλευσε, sc. Εενοφώντα. καὶ δs: cf. note 1, 8, 16. τοῦ νάπους depends on §. ἄν belongs to γενέσθαι. Cf. 5, 6, 1. ϡ el . . . ἐξεμηρύοντο, than if they defiled over the bridge etc.
 - § 28. em rais Dúpais: cf. note 2, 4, 4.
- § 24. ηγεμόνι is a predicate: Hercules as leader. ήδύ is predicated of the whole sentence, it is pleasant etc. ἀνδρεϊόν τι καὶ καλόν: the object of εἰπόντα and ποιήσαντα. μνήμην... ἐαυτοῦ, to occasion a remembrance of himself (among those) among whom one wishes (to be remembered). Supply τις with ἐθέλει.
- § 25. παρηγγέλλετο: impera orders were given.—— ἐπὶ τὸν . . . ἔχεω: a verb of rest accompanied with a construction implying motion: that (having placed) their spears on the right shoulder they should hold (them

- there). Cf. note on παρήσαν els 1, 2, 2. σημαίνοι: cf. note on ἐσάλπεγξε 1, 2, 17. καθέντας; so. τὰ δόρατα, having lowered their spears;
 i. e. having taken them from their shoulders where they rested; cf. § 27.
 σύνθημα: without the article because it is predicate. παρήει:
 passed along (the ranks); cf. 1, 8, 16. καλλν ἔχειν τὸ χωρίον = καλὸν είναι τὸ χωρίον ὁ ἔχοιεν.
 - § 26. ol Ελληνες πελτ.: cf. note on Ελλήνων 8, 4, 26.
- § 28. is differ overes: considering that they were few, i. e. with their small number; about forty horsemen; cf. 6, 2, 16.—— nad 3: opposite which.—— are: cf. note 4, 2, 13.
 - § 29. 48n: at once; often used in this sense, cf. 1, 3, 11; 3, 1, 46.
- § 30. dresphresar $\mu \in \nu$, $\delta \mu \omega s$ $\delta \in \mathbb{R}$: lit. they had become weary, but still etc. It would be more natural for us to say, although they had become weary, still etc. —— $\omega s \dots \delta s$ drawabsaurso, that (the enemy) might not recover confidence by rest.
- § 31. 8 does not, says Krüg., refer to whose, but to the whole clause, which fact. —— διώκοντες: the particip. is used because προσωτημένοντο = ἐπαύσαντο.
 - § 32. Erba: cf. note 4, 1, 2.

CHAP. VI.

- The Greeks obtain much booty from the country of the Bithynians. Meanwhile Cleander the Spartan governor of Byzantium arrives in company with Dexippus, by whom he had been greatly prejudiced against the army. This prejudice is removed by Xenophon. The command of the army being offered to Cleander, he declines it, as the omens are not favorable. The army marches under its former commanders through Bithynia, and arrives with much plunder at Chrysopolis.
- § 1. είχον ἀμφί: cf. note 5, 2, 26. πυρούς . . . σῦκα: on the asyndeton, cf. note 2, 4, 28.
- § 2. ἐλάμβανον: held possession of that which they took; as the connection indicates that it means.
- § 3. ἀφικνοῦντο: predicated of inanimate objects; cf. ξλθον 4, 8, 24.
 —— ἄσμενοι: cf. note 2, 1, 16.
- § 4. $\pi \circ \lambda(\zeta \in \nu)$: not used elsewhere by Attic writers; found in Hom., Herod., and later writers. —— $\delta \acute{e}o\iota$ is as usual impers. and the remainder of the clause δ , $\tau\iota$... elva ι is the logical subj. of $\delta \acute{e}o\iota$. We may render thus, what they must do to be friends. —— $\acute{e}\pi \circ \delta e(\kappa \nu \nu e \nu)$, showed, presented; to convince the army how important the new city might become.
 - § 5. Khéaropos: cf. 6, 4, 18. —— και επι helar . . . els το opos: thus

interpreted by Kühner, and some (happened) to have gone for body (in the plain); others in another direction to the mountain; with οἰχόμενοι supply from the foregoing ἐτύγχανον; and as it is evident from the foregoing narrative that the Greeks had plundered chiefly the level country; so the writer adds άλλοι άλλη εἰς τὸ ὅρος (sc. ἐπὶ λείαν οἰχόμενοι ἐτύγχανον).

— τὸ ὅρος: on the article, cf. note 8, 4, 24.—— Δεξίπτφ: cf. 5, 1, 15.

- § 8. δτι οὐδὰν «ἴη πρᾶγμα, that it was a matter of no importance.——
 ταῦτα γενέσθαι depends on αἴτιον after the analogy of the expression αἴτιός
 τι (cf. § 15); the occasion of these things taking place.
 - § 9. is, on the ground that they were, sc. örras.
- § 11. διὰ τέλους: always, constantly. ἐξ οῦ: in consequence of which, i. e. because he was a constant friend of Xen. διέβαλεν αὐτόν, calumniated him; reported to Cleander that Agasias was the person who commenced casting stones. παρ' δλίγον ἐποιοῦντο, made light of; παρ' δλίγον, means properly by the side of i. e. like a small affair.
- § 12. εμοί δέ: cf. note 4, 6, 10. —— εΓς εκαστος is in apposition with the implied subject of εἰσί, i. e. οἱ Λακεδαιμόνιοι. Cf. note on εκάστη 1, 7, 15.
- § 14. ένδε ἀνδρόε, alluding to Agasias. —— ἀπέχεσθαι, should be kept αυσιμ
- § 16. ἐαυτὸν παρασχεῖν κρῖναι: cf. note on παρέχοντες 2, 3, 22.—
 ἀντὶ δέ: we cannot translate δέ here; it is used because this clause is an antithesis to the preceding οἰόμενοι... τεύξεσθαι.—— οὐδ' δμοιοι instead of μηδ' δμ. because the negative does not belong to the whole clause, but to the particular word which it precedes.—— εἰρξόμεθα has a pass. meaning.
 - § 17. ὁμολογῶ is independent in gram. construction: cf. note 5, 8, 10.
- § 18. μη ἐκδῶτε: for the use of μη in prohibitions, see Gr. § 259, 5.

 δμῶν αὐτῶν depends on oίτινες, having chosen from yourselves (persons) who etc.
 - § 20. ἐκέλευσέ σε... κρίναντά σε αὐτόν: a repetition of the personal pronoun after an intervening clause is not uncommon: exhorted you... that having yourself placed us on trial you should use us as you please etc.
 - § 22. $\Delta \in \mathbb{R}$ and . . . alpeterra, and I know that Dexippus was chosen etc.; acc. and particip. Gr. § 310, 4. The remaining participles of this sentence are in the same construction and consequently to be rendered as finite

- verbs. —— πησάμεθα: cf. note 5, 1, 11. —— ἐφ' ἦτε: cf. note 4, 2, 19.
- § 23. τὸ ἐπὶ τούτψ, as far as depended on this person. —— ἀπολώλαμεν expresses the fact more positively than ἀπολώλειμεν ἄν. —— ἄσπερ ἡμεῖς: it was not however till after the flight of Dexippus that they first learned this fact; cf. 5, 6, 9. —— τοῦτον . . . ὅντα refers to Dexippus, and another accus. (τὸν ἄνδρα) is understood as the immediate object of ἀφειλόμην.
- § 24. Aγes, had been conducting (him away). τῶν . . . ἀποδράντων, sc. τις. νόμιζε commonly takes the infin., but here like εδ ἴσθι it takes the particip. : consider that you put to death etc.
- § 25. à ξιούτε: BC. κριθέντες της δίκης τυχείν. —— της δίκης: cf. note 1, 3, 20.
 - § 26. τόνδε τὸν ἄνδρα, i. e. Agasias.
- § 27. Lyeobai, in being led away. Supply after this, the idea, be assured.
- § 28. τὸ μέρος, his part. —— τοῖς λησταῖς: cf. § 5 above. —— ἡήτραν: a Laconian word for law, or decree.
- § 30. πέμψαντας: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1. Δρακόντιον: mentioned 4, 8, 25.
- § 31. ὑφεῖτο: submitted (it) to you. —— ἐβούλου, instead of βούλει, is assimilated to the tense of ὑφεῖτο. —— αἰτοῦνται καὶ δέονται: the urgency of the entreaty is more fully denoted by the use of both words.
- § 33. παραγενόμενον και άρξαντα έφυτών, having come and being commander of themselves etc.
- § 34. ναλ τὰ σιὰ is Laconian instead of νη τὰ δτά: by the twin gods.
 —— παραδιδῶσιν, sanction (it) by favorable omens. —— ἄντιοι ή: cf. note on τὰναντία ή 5, 8, 24. —— ἐνίων is in apposition with ὑμῶν.
- § 36. οὐκ ἐτελέσθη τὰ iepá seems to be Laconian for οὐκ ἐγίγνετο τ. ί.
 —— ἐκεῖσε: εἰς Βυζάντιον.
- § 38. οὐδενί is neuter: no booty. τούμπαλιν ὑποστρέψαντες: cf. note 4, 3, 32. ἐκταῖοι: cf. note 5, 8, 2. Χρυσόπολις: now called Uskudar (Scutari); the Asiatic suburb of Constantinople.

BOOK SEVENTH.

The remaining movements of the army till they are placed under the command of Thimbron.

CHAP. I.

The Spartan admiral Anaxibius, influenced by Pharnabazus, persuades the Greeks by false promises of pay to cross over to Byzantium. Again by false promises he induces them to evacuate the city. Exasperated by such treatment, they rush back into the city by force and are on the point of further violence; but being appeased by Xenophon, they leave the city a second time. Coeratades a Theban makes proposals to the army to which they accede, but being unable to fulfil his promises, he voluntarily relinquishes the command.

- § 1. Expaçar and exolour are used here without any important difference of meaning. —— Exa toû otómatos, sc. toû Hórtou: Exa is used with reference to the place where the army had been; taking Greece as the point of observation, it would have been elow.
- § 2. φοβούμενος τὸ στράτευμα μή = φοβούμενος μὴ τὸ στρ., cf. note 1, 1, 5. δέοι, εc. ποιεῖν Φαρνάβαζον.
- § 4. συνδιαβάντα, εc. τῷ στρατεύματι. —— ἐπειτα οὐτως: afterwards thus; ἐπειτα, as also οὐτως, is not unfrequently used after a particip.; but both together can scarcely be used thus. (Hert.)
- § 5. Σεύθης: cf. 7, 2, 82.—— ξφη... δτι: the particle ὅτι after φάναι is very rare; φάναι comm. takes the accus. with the infin.; on the position of δτι, cf. note 6, 3, 11.
- § 6. AAAd: cf. note 1, 7, 6. —— redelve: sc. Zebons. —— ducauplovs, spoken of persons it means influential, the chief persons, referring here to the generals.
- § 7. existifeedai, in order to purchase provisions, with which to etc. Cf. neuifeir 4, 5, 22.
- § 8. ξένος γεγενημένος: cf. 6, 6, 35.— μη ποιήσης: cf. note 6, 6, 18.— εἰ δὲ μη: cf. note 4, 8, 6.— ἐξέρχεται (Hert.)
 - § 10. πορευσόμενον: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 11. St. airds airdo airdo era: that he himself might blame himself for the consequences of not being present at the military review.
- § 12. 'Eredvices: a prominent Lacedaemonian who figured in the Peloponnesian war. Thucyd. 8, 23; Xen. Hell. 1, 6, 26, and often.

- § 18. τάλλα τὰ ἐπιτήδεια: the other things the provisions, i. e. the other means of subsistence; τὰ ἐπιτήδεια being in apposition with τάλλα.——
 Κυνίσκος: a Lacedaemonian as appears from 7, 2, 2 and 15.
- § 14. διαγγέλλει agrees in form with the nearest subject, but belongs also in idea to the more remote τινές. —— lepòν δρος: a mountain, which as appears from this passage and from 7, 8, 8, lay on the way from Byzantium or Perinthus to the Cherronesus. —— κύκλφ: by a circuitous route; cf. 4, 2, 5.
- § 15. διελέγοντο: sc. of στρατηγοί. ώs eiσιόντες, as if with the intention etc.; cf. note on léval 1, 3, 1. § 17, την χηλήν: the breakwater. The stones which were cast up in front of the wall on the side towards the sea, to prevent the violence of the waves from doing injury to the wall, were called χηλή. (Scholiast on Thucyd. 1, 63, cited by Hert.) ταῖς ἀξίναις: these and other similar implements were carried with the army on wagons or beasts of burden. (Hert.) τὰ κλείθρα, the fastenings, the bars, seems here to denote the same thing as τὸν μοχλόν above. Commonly τὰ κλείθρα is thought to denote the vertical bolts at the base of doors or gates; and δ μοχλός the horizontal bar extending across them. Cf. Dic. Antiqq.
- § 19. ἔνδον, within doors, in their houses. —— ἐν ταῖς τριήρεσι: one would expect here ἐν αὐταῖς. For similar repetitions, cf. note 3, 2, 28.
 - \S 20. The akpar = The akpostole.
- § 21. ἀνδρί: used emphatically as we often use the corresponding Eng. word. —— ἔχεις . . . ἔχεις : cf. note on ὑιιεῖς . . . ὑμεῖς 3, 1, 37.
- § 22. βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι is closely joined with ἀπεκρίνατο.
- § 23. els derés: eight men deep. This appears to have been at that time the ordinary depth of the line for heavy-armed men. (Rüstow u. Köchly Gesch. d. gr. Kriegsw. S. 118. cited by Hert.)
- § 24. elor qualifies the following superlative, in the same manner as is and δτι. καλούμενον: cf. note on καλουμένη 1, 2, 18. ξκεντο: cf. note on κεῖσθαι 4, 2, 20. συγκαλεῖ: so that they should form a ring around him.
- § 25. oùdér is constructed like τ_i 6, 6, 15. & forai èrreûler: what will be from thence, i. e. what will be the consequences.
- § 26. πολέμιοι μέν: one would expect here γάρ epexegetic. τὰ νῦν δὴ γεγενημένα: the things which have even now taken place; referring to the Peloponnesian war, which ended four years previous to this time, i. e. in 404 B. C.
- § 27. ὑπαρχόντων δέ: cf. note on καί 1, 10, 6.— ἐν τῆ πόλει: Thucyd. in speaking of the same thing says ἐν τῆ ἀκροπόλει, the Acropolis being the place where the treasures of the city were preserved.——

- § 28. αν before elόμεθα belongs to παθεῖν. Cf. αν 5, 6, 1. —— αναν: cf. note 1, 2, 1. —— δυτις: cf. note 2, 5, 12.
- § 29. τοις ήμετέροις αὐτῶν φίλοις = τοις ήμῶν αὐτῶν φίλοις. καὶ δικαίως is predicated most naturally of the nearest word στρατευσομέναις. καὶ ταῦτα: cf. note 1, 4, 12. οὐδεμίαν stands after εἰ, because in its strict hypothetical meaning this particle belongs only to the clause Έλληνίδα δὲ κ.τ.λ.; while the first clause βάρβαρον μὲν πόλιν κ.τ.λ., expresses a fixed fact, in reference to which εἰ = ἐπεί. (Hert.) ἐξαλαπαίζω is poetic.
- § 30. ἐπιδεῖν: cf. note 3, 1, 13. —— ἐμέ, the subj. of γενέσθαι denoting the same person as the subj. of εξχομαι, would not by the general rule be expressed (Gr. § 310, 8); hence a special emphasis is imparted to the word by expressing it in so unusual a connection (Gr. § 310, Rem. 1). —— Ελληνας δντας: cf. note on λαβόντα 1, 2, 1.
- § 31. πέμψαντας: cf. note 2, 3, 1.—— δτι: cf. note 1, 6, 7.—— ἀλλ' ἡν... εὐρίσκεσθαι: supply mentally εὐρησόμενοι.—— ἀλλά: still, yet; cf. 3, 2, 8.
- § 33. καθημένων: cf. note 6, 2, 5. φεύγων: cf. note 1, 1, 7; την Ελλάδα is considered by Krüg. and Küh. as dependent on περιήει. καλ τότε: cf. note 4, 3, 11. Δέλτα: the triangular peninsula of Thrace in the neighborhood of the Bosporus, and northward from Byzantium; cf. 7, 5, 1. μόλωσιν: a poetic word (from βλώσκω). εἰς ἀφθονίαν = ἀφθόνως. Cf. note 4, 7, 3.
- § 84. ἀκούουσι... τοῖς στρατιώταις stands as though § 85 began with εδοξε δέχεσθαι, ἀπελθεῖν. The anacoluthon is occasioned by the parenthetical clause ἀπεκρίνατο κ.τ.λ. τέλεσι: cf. note 2, 6, 4. ἀπαγγελεῖ, βουλεύσοιτο: observe the change of mood and tense; cf. note 2, 2, 15.
 - § 85. els the: cf. note 1, 7, 1.
- § 86. πεπράσομαι: used as simple fut. pass. instead of πραθήσομαι, which is not Attic.
- § 87. ἐλαιῶν τρεῖς: in full τρεῖς φέροντες ἐλαιῶν φορτίον ὅσον μέγιστον ἐδύναντο. —— ὡς ἐπί: cf. note 4, 3, 11.
- § 39. λέγειν: a transition to the oratio obliqua. —— ἐκέλευεν: ac. 'Αναξίβιος.
- § 41. $\pi o \lambda \lambda \hat{w} r$ (80. $\ell \pi r \eta \delta \epsilon \ell w r \psi$) $\ell r \ell \delta \epsilon r$ and when he lacked much provision etc.

CHAP. IL

- Many of the soldiers now leave the army, and a considerable number are sold as slaves by Aristarchus who had succeeded Cleander as governor of Byzantium. The army wishes to return to Asia, but is prevented by Aristarchus, who also attempts to get Xenophon into his power. Xenophon is thus induced to repair by night to the Thracian chief Seuthes and ascertain on what terms he will take the army into his service.
- § 1. The persons here mentioned are first spoken of as commanders in 3, 1, 47. Phryniscus alone has not been before mentioned. That he was a general appears partly from the way in which his name is here introduced; partly from § 29 and from 7, 5, 4 and 10. It is surprising that the name of Cleanor is not mentioned with the others.
- § 2. ταὐτὰ ἐβούλοντο: wished the same things, i. e. to cross over into Asia; cf. 7, 6, 12.
- § 3. ἀποδιδόμενοι, selling. —— κατά τους χώρους: in the country, in the villages.
 - § 4. διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα is explanatory of ταῦτα.
 - § 5. διάδοχος Κλεάνδρφ: successor of Cleander. δσον οὐ: almost.
- § 6. ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι: compelling (the inhabitants) to receive them into their houses; οἰκία in the singular is predicated of many persons by an idiom not uncommon in our language. Cf. γνώμην 1, 7, 8; κλίμακος 4, 5, 25; ζώνην 4, 7, 16; παλτόν 5, 4, 12.
- § 7. Πάριον: a city in Mysia on the Propontis eastward from Lampsacus.—— κατὰ τὰ συγκείμενα: cf. 7, 1, 2. It is probable that money had been promised and that he now demanded it.
- § 8. Ξενοφώντα: it seems that he had accompanied Anaxibius, as proposed 7, 1, 39. πάση τέχνη καὶ μηχανη : cf. note 4, 5, 16. Πέρινθον: a city in Thrace on the Propontis, afterwards called Heraclea, now called Eregli. τοῖς, with the requisite etc. ἐπὶ τὸ στράτευμα: which according to § 28 was at Selymbria.
- § 10. $\forall \pi \iota \sigma \chi \nu \circ \psi \mu \in \nu \circ s$... $\pi \in \{\sigma \in \iota \nu : promising him that in saying which he thought he should persuade (him); cf. § 25.$
 - § 11. àxooxdoas, sc. τοὺς ἐαυτοῦ, which is implied in the connection.
 - § 12. $\lambda \pi \epsilon \hat{\imath} \pi \epsilon \mu \hat{\eta}$: for the use of $\mu \hat{\eta}$, cf. note 1, 3, 2.
- § 13. $\delta \tau_i$: cf. note 1, 6, 7. $\tau_0i\nu\nu\nu$: therefore, to prove to you that I have a right thus to act. Cf. note 5, 1, 2. $\tau_0i\delta\epsilon$: in this place. He was Harmost in Perinthus as well as in Byzantium; cf. 7, 6, 24.
- § 14. προπέμπεται: sends them forward away from himself, i. e. to Perinthus. —— αὐτός belongs to βούλοιτο.

- § 15. του κωλόσοντος refers to Aristarchus. —— ένθα: ἐν Χερρονήσφ. —— τῷ ἐκεῖ ἄρμ.: τῷ Κυνίσκφ 7, 1, 18. —— ἀνάγκη: εc. ἦν.
 - § 16. HROPTES: cf. note 2, 1, 9.
- § 17. lévas: cf. note 2, 2, 8. Néwros: he had withdrawn from the army (§ 11).
 - § 18. ερήμοιs: having no scatinels near them.
 - § 19. el: sc. etn.
- § 20. araneohoartes: 80. enl tobs Innovs. —— ellwkor: they hastened away to tell Seuthes.
 - § 21. eyrexalipupépois: with bridled (horses). Cf. note on alf. 4, 6, 17.
- § 22. Thous: perhaps the same whom Thucyd. mentions (2, 29) as the father of Sitalces, and as the one who made the kingdom of the Odrysae more powerful than all the rest of Thrace. —— όπὸ τούτων τῶν ἀνῶρῶν: by these men, i. e. by the men dwelling in this region. —— μάλιστα νυκτός: especially by night.
- § 28. μεν πρώτον instead of the usual order πρώτον μέν; cf. note 1, 9, 5. κατὰ τὸν Θράκιον νόμον belongs simply to κέρατα, not to προύνων; since the drinking to one another's health was also a Grecian custom.
 - § 24. Exemples: 7, 1, 5.
- § 25. αδθις: § 10. τὰ... χωρία: more definitely mentioned 7, 5, 8.
- -§ 26. 10: νυν: the more poetic form νύν (instead of νῦν) occurs in prose particularly after imperatives. —— ἔφη: sc. Ξενοφῶν.
 - § 27. Connect airós with àxiévas. Cf. 4, 1, 24.
- § 28. τί γάρ: Krüg. suggests that δέ should perhaps stand instead of γάρ, since this clause stands in no causal relation to the foregoing. Hert. approves of the suggestion. —— ἔφη: sc. Ξενοφῶν. —— Σηλυμβρίαν. a city on the Propontis between Byzantium and Perinthus, now called Siliwri. —— κατά, in the neighborhood of. —— διαβαίνειν: sc. χρῆναι, which is suggested by the opposite expression οὐκ... οἶόν τε εἶναι. This species of brachyology is common in Greek, see Gr. § 346, 2, c.
 - § 30. The STAM is the object of Katalineiv.
- § 31. συγγενεῖs: kinsmen; according to an ancient myth. —— 8, τι is to be connected with χρησθαι. Cf. note 1, 3, 18.
- § 32. Aν agrees with the predicate ἀρχή. νοσεῖν is not unfrequently predicated of the affairs of a state. ἐκπεσών: being driven into exile; cf. note 1, 1, 7. βασιλεῖ: τῶν 'Οδρυσῶν.
- § 38. ℓ depends on ℓ and ℓ depends on ℓ and ℓ depends on ℓ and ℓ depends on ℓ d
- § 36. τῷ στρατιώτη: cf. note 1, 8, 21. —— Κυζικηνόν: εc. τοῦ μηνός; ef. note 5, 6, 28. —— διμοιρίαν: cf. note 7, 8, 10.

- § 37. ταθτα πειρόμενοι, sc. διαπρόττειν, i. e. to conduct the army to Seuthes. την σεαυτοῦ, sc. χώραν.
- § 38. kal... ye: cf. note 3, 2, 24. Spaniq vouq. Herod. 5, 6, says of the Thracians, "they purchase their wives of the parents at a great price." Burdsony: a city on the European side of the Propontis (cf. 7, 5, 8), afterwards called Rhaedestus, now called Rodosto.

CHAP. III.

The offers of Seuthes are reported to the army and accepted by all but Neon and his men. Seuthes entertains the generals in Thracian style. Having deliberated with the Greeks respecting future operations, he leads them against his enemies and obtains much booty.

- § 1. değids: cf. note 2, 4, 1.
- § 2. êasa: to neglect, to disregard.
- § 8. εξανατήσεσθαι has a pass. signification. Notice also the change of subject with the infinitives πωλήσειν, εξανατήσεσθαι, λήψεσθαι, and περιόψεσθαι. It is plain that Xen. did not intend to conciliate the army towards Aristarchus, as there is a manifest bitterness in his language.
- § 4. deciror: cf. note 1, 2, 15. rovro: respecting this, i. e. the question whether to obey Aristarchus, or to go to Seuthes. —— deared-borres: to the villages mentioned 7, 2, 1.
- § 5. ¿ dos: of Auresaupórios. —— of Arrows denotes the Thracian villagers. —— 715: the reference is to Aristarchus and Seuthes.
 - § 6. artrewar: cf. note 3, 2, 9.
- § 7. ἐπειθον: tried to persuade; cf. note on ἐβιάζετο 1, 8, 1. —— ὅτι: qualifies the superlative πλείστων.
- § 8. τῶν τοῦ Λακωνικοῦ: τῶν is neuter; if it were masculine, it would be τῶν παρὰ τοῦ κ.τ.λ.
 - § 9. à6péas: cf. note 4, 8, 11. —— Evor: cf. note 6, 3, 14.
- § 10. 7à roms sur that which is customary, i. e. twice as much to the captains and four times as much to the generals, as he paid to the soldiers. Cf. 7, 2, 86.
- § 13. δντων άγαθῶν τοσούτων: when there were so many good things (particularly, provisions) (with Seuthes). Krüg. would prefer ἐχθρῶν instead of ἀγαθῶν: when there were so many enemies (around them).—— εδρημα: cf. note 2, 3, 18.
- § 14. ἀντιλέγει: has any thing to say in opposition. —— ἐπεψηφιζέτω: sc. τις, which with such imperatives is sometimes omitted. Cf. προσενεγ-

- cossion, and compare above § 13 the repetition of ein.
- § 16. Mapweltns: from Mapwela, a Grecian colony on the Thracian coast eastward from Abdera. —— οδοτινας refers to the collective ένλ έκα-στφ. —— Παριανούς: from Parium. Cf. 7, 2, 7. —— πρώτον μέν: the correlative clause is αδθις δέ § 18.
 - § 17. Standiseral = $\xi \xi \epsilon t$ $\tau \alpha \pi \rho \alpha \gamma \mu \alpha \tau \alpha$.
- § 18. δωρεῖσθαι: should make presents. καταγαγεῖν: to restore. Timasion was an exile; cf. 5, 6, 28; 7, 2, 2. τοιαῦτα προϋμνᾶτο: the accus. is used because the notion λέγων is contained in the verb; cf. note 2, 1, 18.
- § 19. EAROI: Alcibiades is especially referred to. Hellen. 1, 5, 15; 2, 1, 25. —— Exer: cf. note 2, 8, 25.
- § 20. Εχων εὶ μή: having (any thing) except. —— δσον ἐφόδιον: enough (money) for travelling expenses.
- § 21. καθημένοις: the Greeks, on the contrary, after the heroic age reclined on couches at table. τρίποδες: tables with three feet.
- § 22. al τράπεζαι: by meton. the dishes of food which were placed on the tables. —— δσον μόνον: only enough.
- § 23. To diappirtely ela xalper: let the distribution take care of itself.

 —— TRIXOLVIKOV: the xolvit of corn was considered a day's allowance for a man; hence we may render this three days' allowance.
 - § 24. περιέφερον: (they) carried around. The subject is indefinite.
 - § 26. où μή: cf. note on οὐκέτι μή, 2, 2, 12.
 - § 28. Ira καὶ ἐγώ: that I also, like others. —— τιμᾶν: εc. σε.
- § 29. 4δη . . . ἐτύγχανεν: for he happened already to have drank somewhat freely.
- § 80. Eyà $\delta \epsilon$: others present other gifts, but I etc. $\tau o \nu \tau o \nu s$: on the arrangement, cf. note 4, 2, 6.
- § 32. συνεξέπιε καλ κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρας: drank off (a cup with Xen.), and after this cup poured (wine) over (the guests). Cf. Plat. Leg. 1, 637, e. Instead of μετὰ τοῦτο, Kūh. reads μετ' αὐτοῦ, and Krüg. τῶν μετ' αὐτοῦ. κέρασι . . αὐλοῦντες: (persons) blowing with horns such as they use in giving signals; is the subject of the sentence. καλ σαλπίγξιν . . . σαλπίζοντες: and sounding with trumpets made of τανο οχ-hide, both in time and as if with the magadis; ρυθμούς depends on σαλπίζοντες as accus. of kindred signification; μαγάδι is an irregular dat. instead of μαγάδι: this instrument seems to have been a lyre with twenty strings. Cf. Dic. Antiqq. art. Lyra.
 - § 88. TOREMIKÓY: cf. 4, 3, 29.
- § 84. δτι ωρα: sc. «ίη. —— δπως seldom stands after verbs of commanding and of similar meaning. They comm. take the infin. —— of τε

- γὰρ...φίλοι seems to be most naturally rendered thus, for not only those who are enemies to us, but you who are our friends are Thracians. Hence they could not easily be distinguished by night.
 - § 35. οὐδέν τι: not at all. —— αὐτούς, alone.
- § 36. avapereîte: the fut is a milder and in this connection a more courteous expression than the imperative.
 - § 37. etwep . . . el: cf. note 3, 2, 31, and also 3, 2, 22.
- § 39. σύνθημα: cf. note 6, 5, 25. είπον: Seuthes and the Grecian generals. 'Αθηναίαν: an Ionic form, used also by the Attic writers instead of 'Αθηνα which gradually took the place of the other, older form. συγγένειαν: of the Athenians and Thracians; cf. note 7, 2, 31.
 - § 40. viktas: cf. note 1, 7, 1.
 - $\S 41$. au o is large of since of si
- § 43. τοῖς ໃπποις: without σύν; cf. τῷ ໃππφ 1, 8, 1; and τῷ στρατεύματι 1, 7, 14.
 - § 45. kal 8s: cf. note 1, 8, 16.
- § 47. τάδε δή: sc. ἐστίν or γίγνεται. The remark of Xen. to which Seuthes here alludes is not found in the foregoing narrative. —— ἀλλὰ γάρ: but (I am not without apprehension) for. —— ἄλλος ἄλλη διώκων: cf. note 2, 1, 15.
- § 48. πρόβατα άλλα μύρια: other things (such as) sheep in great numbers; cf. note 1, 5, 5.

CHAP. IV.

Further operations against the enemies of Seuthes, who are finally reduced to submission.

- § 1. ola: a brief expression for ἐνθυμουμένοις ola: cf. note on olous 1, 7, 4.
- § 2. Saws he yévoiro: he denotes that the attainment of the object was conditioned, depending on circumstances; cf. note 2, 5, 16.
 - § 8. àxexalorro : cf. note 4, 5, 8.
- § 5. των αλμαλώτων: partitive gen., some of the captives. δτι: cf. note 5, 6, 19. και τούτων: of these also, as he had done to those mentioned § 1. όπο το δρος: implies motion, Gr. § 299, 111, went and encamped etc. So in § 11. Cf. όφ' ην 3, 4, 37.
 - § 8. déerai is not contracted, like déerbai 7, 7, 81.
- § 10. àpt' ekelvou: i. e. $\tau \circ \hat{v}$ vaidos. Cf. note 1, 2, 15. $\mu \eta \delta \hat{e}$ ete-pov is stronger than $\mu \eta \delta \hat{e} \tau \epsilon pov$. Cf. $o \hat{v} \delta$ ' ev 8, 2, 31.
 - § 11. καλουμένοις: cf. note 1, 2, 18.

- § 13. Los: cf. note 4, 2, 15.
- § 14. els: cf. note 1, 7, 1.
- § 15. Epacar, sc. of Ovvol. The Thynians affirmed this in their threats.
- § 16. Manéστιοs: from Máneστοs, or Mániστοs in Elis. —— ὀκτωκαίδεκα appears to be too small a number. Küh. conjectures ὀκτὰ καὶ πεντήκοντα.
- § 17. briover... This weaters: casting their targets around behind them. It is conjectured that they may have been fastened on with straps, and hence, in leaping over the fences, some were caught on the stakes.
- § 18. τους παρατρέχοντας . . . σκότους: two statements condensed into one, τους παρατρέχοντας ηκόντιζον, and είς το φώς εκ τοῦ σκότους ηκόντιζον.
- § 19. τοῖς πρώτοις: the first that were ready. —— ἤσθετο: became aware of what was going on. —— ἐβοήθει: was coming for assistance.
 - \$ 20. aire and airor refer to Xen. —— casa, sc. stratebesta.
- § 21. Trimhaolar, three times as large as before the arrival of the Greeks.
- § 24. Sinny: satisfaction. On the contrary in 2, 5, 38, it means punishment. Excur has the same subject as roulson.

CHAP. V.

- Seuthes fails to fulfil his engagements with the army, but they continue in his service. They finally become dissatisfied with Xenophon, on account of the conduct of Seuthes.
- § 1. ὑπερβάλλουσι: without object as in 6, 5, 7. —— Δέλτα: cf. note 7, 1, 83. —— Μαισάδου: cf. 7, 2, 32.
 - § 2. 'Ηρακλείδης . . . παρην: from Perinthus; cf. 7, 4, 2.
- § 3. Tolvuv: cf. note 5, 1, 2; also § 10 below. —— kal addis: even at some future time, not now. —— Tols otrathyols is in apposition with Tobtols.
- § 4. τῶν (ϵυγῶν: Krūg. suggests the reading τῶν μὲν ἡμιονικῶν (ϵυγῶν.

 πλεῖον: i. e. from the booty which he sold.
- § 5. $\epsilon a v \tau o \hat{v} = \sigma a v \tau o \hat{v}$. The reflexive of the 3d pers. is not unfrequently used by Xen. for that of the 1st or 2d pers.
- § 8. τέως: up to that time. ως... παραδώσειν: cf. note 3, 1, 9. καλ τοῦτο διαβεβλήκει: had uttered this calumny also.
- § 9. έτι άνω is equivalent to άνωτέρω, farther upward. —— σφείς: this unfrequent word is chiefly confined to indirect narration.

- § 10. αν μέλλη, στρατευσαίμην αν: cf. note 5, 1, 9.
- § 12. Melivopaywe: doubtless so named from their principal article of diet ($\mu \in \lambda(\nu\eta)$). —— $\sum \lambda \mu \nu \partial \eta \sigma \sigma \delta s$: now called Midia. —— $\ell \kappa \pi \ell \pi \tau \sigma \nu \sigma \iota$: cf. note 6, 4, 2.
 - § 13. πριν δρίσασθαι is explanatory of τέως.
- § 14. βίβλοι γεγραμμέναι: an important testimony to the traffic in books among the Hellenic colonies of the Euxine. —— ταῦτα: these regions, as in § 13, κατὰ ταῦτα.
 - § 15. ael: continually, on each occasion; cf. note 4, 1, 7.

CHAP. VI.

- Xenophon defends his own conduct by a striking presentation of the facts in the case. He declines the invitation of Seuthes to remain longer with him, and resolves to accompany the army into Asia, where it had been invited by the Lacedaemonians to join with them in a war against Tissaphernes.
- § 1. στρατεύεσθαι: this was to secure the freedom of the Ionian cities.
 - § 2. $\epsilon \pi i$: cf. note 2, 3, 8.
- § 3. παράγειν: to introduce them, i. e. the Lacedaemonian embassadors.

 —— τε after φίλος is used to connect this clause with the foregoing.
- § 4. This dump = wolos dump, what sort of a man. —— $\chi \in \hat{l} pou$: worse than if he were not pilostrations. —— dll \bar{l} : an ergo.
- § 5. $d\rho a ... \mu \eta$: this question indicates some solicitude. $\tau \eta s$ $d\pi a \gamma \omega \gamma \eta s$: the gen. denoting in what respect. $\tau \delta \nu \mu \omega \theta \delta \nu$: the article is used because the subject was mentioned above § 1.
 - § 7. 871: cf. note 1, 6, 7.
 - § 8. ἐπηκόφ: cf. note 2, 5, 38.
- § 9. οὐδὲν πεπαύμεθα: cf. note 4, 2, 4. —— τοὺς ἡμετέρους πόνους: lit. our toils, i. e. the results of our toils.
- § 11. ἀλλά... μέν: cf. note 1, 7, 6; μέν apparently = μήν. —— πάντα: every thing, every sort of fortune. —— ἀπετραπόμην: 7, 1, 4; 7, 2, 8.
 - § 12. $8\theta \epsilon \nu$: cf. note 1, 8, 17. For the allusion, cf. 7, 2, 8 et seqq.
 - § 13. $\delta w \in \rho \dots \hbar \nu$ is predicated of what follows.
- § 15. ϵi ϵi ϵi ϵi ϵi ϵi ϵi the pres. indic. is used, because Xen. does not wish to indicate his own judgment of the truth of the supposition, but to leave that entirely to the army. (Krūg.) $\pi \epsilon \rho i$ $\delta \nu = \tau o \nu \tau \omega \nu \pi \epsilon \rho i$ $\delta \nu$.

- § 16. έχοντα: εc. ἐμέ. —— οίμαι: cf. note 2, 1, 16. —— ἐπὶ τοότψ
 ... δπως: on this condition, that etc.
- § 17. reparter and τ_i : to demand any thing of any one, without signifying whether it is for one's self or for another. If this latter notion is to be added, the mid. $\pi \rho d\tau \tau e \sigma \theta ai$ is used. (Hert.) —— $\beta e \beta ai \hat{a} = \hat{\epsilon} \mu \pi e \hat{a} \hat{a}$, confirm, secure.
- § 18. πολλοῦ δεῖν: to lack much, to be far from; cf. δλίγου δεῖν 1, 5, 14.
 —— σύνοιδέ μοι: lit. knows with me, i. e. knows as well as I.
 - § 19. μη τοίνυν μηδέ: a strong denial, no indeed not even etc.
- § 20. Sop . . . π erlar: lit. by as much more as I should together with this man bear the poverty of that time.
- § 21. βσχυνόμην: as is omitted to impart more life to the expression; see Gr. § 260, Rem. 8. —— φίλην δυτι: for any one being a friend, limits alσχιον.
- § 22. et γe... φυλακή: if at least there is any protection to friends.——
 πῶσαν, sc. φυλακήν: accus. of cognate meaning with φυλαξαμένους.
- § 28. The drexupa: the requisite securities. —— Tobrov depends on drawtler, in the presence of.
 - § 24. 5rw: gen. of price; cf. 5rov 8, 1, 20.
 - § 25. ἐπί, on the borders of. —— ἐν πολεμία εἶναι: εc. ἀνάγκη ἢν.
- § 26. 574 62, connect with obx Ar Hulr, but there was not to us any force with which etc. —— συνεστηκός: regular, organized.
 - § 29. μηδαμή : cf. note on τὸ μή καταπετρωθήναι 1, 3, 2.
- § 80. μισθον της ἀσφαλείας: cf. note 5, 6, 81.—— τοῦτο... πάθημα, is this the cruel suffering that you speak of, etc.? Spoken with bitter irony.
 - \$ 81. οὐ: ε. ἀπέρχεσθε.
- § 82. πρὸς ἐκείνοις: in addition to those things, i. e. in addition to the reputation which you have acquired in Asia; ἐκείνοις though plural may refer to εί τι as collective. —— τούτων: for those things, dependent on χάριν εἰδέναι and the antecedent of ὧν.
 - § 83. anipa from analps, I set out.
- § 84. πρὸς Λακεδαιμονίους must be connected with διαβεβλημένος. —— ἀποστροφήν: cf. note 2, 4, 22. —— καταθήσεσθαι: to secure (to one's self).
- § 85. καὶ ταῦτα πολὸ κρείττοσιν ἐμαυτοῦ: and that too with persons far more powerful than myself. —— πραγματευόμενός τε ὑμῖν, instead of καὶ οῖς πραγ.
- § 36. ἐν τῷ μέρει: cf. note 3, 4, 23. τρόπαια βαρβάρων: trophies commemorating victories over barbarians. ἐδυνάμην: a recurrence to the 1st pers. although ἄνδρα above is 3d pers. πρὸς ὑμᾶς: in respect to you, for you.
 - § 87. Kal yap obv: ef. note 1, 9, 8. —— busis stands as though kauper

- **συμίζετε** followed instead of καιρός δοκεῖ δμῖν; another anacoluthon. —— δτι: because; spoken with extreme bitterness. —— πλέετε: not contracted; cf. note 7, 4, 8.
- § 88. οὐ μήν: οὅτως ἐδόκει ὑμῖν. —— μνημονικώτατοι is ironical. —— οδτοι: Charminus and Polynicus.
 - § 39. οὐ τὰ σιώ: cf. note 6, 6, 34. —— ἐρωτῶντος ἐμοῦ: cf. § 4 above.
- § 40. Λουσιάτης: cf. note 4, 2, 21. τοῦτο depends on στρατηγησαι as an accus. of cognate meaning, to lead on this expedition, and of this draπράξαι is epexegetical, to exact from Seuthes etc.
- § 41. τὰ γιγνόμενα: the proceeds. πέπαται: cf. note on ἐπέπατο 1, 9, 19. ἐξόμεθα αὐτοῦ: we shall keep hold of him.
- § 43. τὰ χωρία: cf. 7, 5, 8. —— ἐν ἀπορρήτω ποιησάμενος: under seal of secresy.
- § 44. $\epsilon \phi$ of $s = \epsilon \pi$ robrows &. arangeî: this word is often used to denote the response of an oracle, or other divine response. On the asyndeton, cf. note 1, 8, 20.

CHAP. VII.

- The army plunders certain Thracian villages belonging to Medosades. In reply to the expostulations of Medosades, Xenophon defends the conduct of the army. He is then induced by Medosades to repair again to Seuthes; who is finally persuaded to furnish the means for paying the army.
- § 1. ἐσκήνησαν εἰs: a condensed expression for ἐπορεύθησαν εἰs... καὶ ἐσκήνησαν ἐν...
- § 3. Μηδόκου: cf. 7, 2, 32; 7, 3, 16. ἀλεξόμεθα is occasionally used elsewhere as here for the fut.
 - § 4. kal amorpivaova: only to reply; Gr. § 321, Rem. 5.
 - § 6. εγκεχαλινωμένοις: cf. note 7, 2, 21.
- § 7. νῦν δέ: this δέ is only an emphatic repetition of the δέ at the beginning of the sentence, now indeed. —— κατὰ κράτος: by force, by right of conquest.
 - § 8. odx 8xws: not only not; Gr. § 821, 8. (b.)
- § 10. τ l kal: cf. note 5, 8, 2. oùdèv èuè...à modidoùs: not even having called me in (as an adviser), O most admirable men! so that, as I incurred their ill will when I led the army to you, so also now by delivering it up (to them, i. e. the Lacedaemonians) I might secure their favor; Exws must be closely connected in idea with oùdèv... mapakalévarres.
- § 13. αὐτῷ, i. e. τῷ Ξενοφῶντι: εc. προεῖπον.—— ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας is epexegetical of ἄπερ.

- § 14. & belongs to &πολαβείν. τὰ δίκαια: what they have a right to demand.
- § 15. εὶ μὲν σύ τι ἔχεις . . . λέγειν: εc. λέγε δή. ἔχομεν: εc. λέγειν.
- § 16. τοὺς φίλους ἡμῶν γεγενημένους: i. e. the inhabitants of the villages in which the Greeks were quartered; cf. § 1 and 18.
- § 17. τούτοις and τούτους refer to of ταῦτα δμῖν καταπράξαντες; i. c. the Greeks. —— ἐνθένδε ἀρξόμεθα: we shall begin from hence, i. e. we shall begin with you etc.
- § 18. ἐν ὧν τῆ χώρα, in whose country. ὁπότερα ἀν ψηφίσωνται is dependent on ἐπιτρέψαι, to leave to these men the decision of the question, whichever way they shall have decided, whether it was suitable, etc.
- § 19. οὐκ ἔφη, sc. ἐπιτρέψαι ἄν. —— οἴεσθαι: sc. ἔφη which is implied in the connection: πέμπειν on the other hand depends directly on ἐκέλευε.
- § 22. πρώτον μέν: the second reason is given § 27 et seqq. μετὰ τοὺς ઝεοὺς... καταστήσαντας: that these persons next to the gods have placed you in an eminent position.
- § 28. τ 010 $t\tau$ ϕ ... àrdel limits μ éya elva: to be an important thing for such a man. et àroueix $v\pi$ 6, to be well spoken of by; $v\pi$ 6 with the gen. is used because et àroueix has the force of the pass. voice. σ autóx, and λ éyois: a transition from the 3d pers. with which the sentence commenced to the 2d pers. v0, v1: in respect to what.
- § 24. πλανωμένους: wandering, i. e. failing in their object. —— σωφρονίζειν, to render obedient; corresponds to σωφρονείν (§ 80), to be obedient. —— άλλων τδ... κολάζειν: the custom of others to inflict punishment at unce.
- § 26. τὸ καὶ . . . κατεργασάμενον: that which also secured to you the kingdom. τούτων τῶν χρημάτων: for this money, the money due from Seuthes to the soldiers; gen. of price.
- § 27. $\pi\hat{\omega}s$ $\mu\acute{\epsilon}\gamma a$ $\mathring{\eta}\gamma o\hat{v}$: does not mean, how important an object you deemed it (that would be $\mathring{\omega}s$ instead of $\pi\hat{\omega}s$); but how you deemed it an important object etc.; that is, $\pi\hat{\omega}s$ qualifies the whole sentence, not simply $\mu\acute{\epsilon}\gamma a$.
 - § 28. apxhr, as to a beginning, i. e. at all, used with negations.
 - § 29. τη ση is here objective, friendship for you.
- § 30. $\sigma\omega\phi\rho\sigma\nu\epsilon\hat{\imath}\nu$: cf. note § 24. $\tau\dot{a}$ $\pi\rho\dot{o}s$ $\sigma\dot{\epsilon}$: in their relations to you. $\ddot{a}\lambda\lambda\sigma\nu$ $\tau\dot{\epsilon}$... $\pi\alpha\rho\alpha\gamma\epsilon\nu\dot{\epsilon}\sigma\theta\alpha$, depends on $\nu\rho\mu\dot{\epsilon}\omega\nu$ or some word of similar meaning suggested by $\delta\rho\dot{\phi}\dot{\epsilon}\nu$. $\tau\dot{\sigma}\dot{\nu}\tau\omega\nu$: from these (Greeks); depends on $\ddot{a}\kappa\sigma\dot{\nu}\sigma\nu\tau\alpha s$. $\mu\dot{\eta}\tau\dot{\epsilon}$... $\tau\dot{\epsilon}$: cf. note 2, 2, 8.
- § 81. ἡμῶν λειφθέντες: inferior to us. —— κίνδυνος μή: cf. note 4, 1, 6. —— ἀναπράξωσιν: εc. οί Λακεδαιμόνιοι.

- § 35. ἀλλὰ γάρ: at enim, but you may for sooth say something in reply for. —— πολὺ ἔλαττον, a much less difficult thing.
 - § 36. S Spl (wy: which determines.
- § 39. $\{\pi\}$ voîs orpanionals: for the sake of the soldiers, i. e. to conciliate the soldiers towards you.
- § 40. μηδέ ἀποδιδόντος: not even had you offered (it). —— κακῶς ἔχοντα agrees with τά.
 - § 41. wpos: in comparison with.
 - § 45. δώρα: object of έχειν.
- § 46. ἀποκεῖσθαι: should be laid up, should be preserved. —— ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο: were not satisfied in promising, were not weary in promising.
- § 47. The sou do feel amodo val depends on diddfeer, will teach you that it shall seem good to you to pay what is due. —— to vol mpoemérous everye-star: those who have thrown away a favor on you; the reference is of course to the Greeks.
- § 49. àvoµol ω s... $\delta \tau \epsilon$: not being in the same standing in the army now as when etc.; cf. 5, 4, 21.
 - § 50. τὰ χωρία: 7, 5, 8.
- § 53. τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους: cf. 7, 4, 14 et seqq., and 7, 4, 20 et seqq.
- § 54. $\xi \xi i \kappa \nu \hat{\eta} \tau a i = \xi \xi a \rho \kappa \hat{\eta}$. $\tau \ell \nu o s \tau d \lambda a \nu \tau o \nu$, whose talent. $\delta \rho$ o $\delta \kappa$ due $\nu o \nu$, sc. $\ell \sigma \tau i$, is it not better etc. $\pi \epsilon \tau \rho o \nu s$: a playful allusion to 7, 6, 10.
- § 55. aὐτοῖs: Xen. and his companions. —— ἐλάσονταs: elsewhere Xen. like the other Attic writers uses the fut. ἐλῶ. —— πολλην... aἰτίαν: they received much censure, i. e. for fraud in distributing the money.
- § 57. οὐ προσήει: did not go near, i. e. to Charminus and Polynicus, lest he also should incur consure. —— οἴκαδε: brief for ὡς οἴκαδε ἀπιών. —— οὐ γάρ πω: cf. Introduc. § 1.

CHAP. VIII.

- The army crosses over to Lampsacus. Xenophon having taken to himself none of the pay for the army, finds himself in want. He proceeds with the army to Pergamus and is hospitably entertained by Hellas the wife of Gongylus. By her advice he attacks the neighboring castle of Asitades a Persian, and having got possession of it, obtains a large amount of booty. The army is delivered up to Thimbron and incorporated with the forces which were raised to prosecute the war against Tissaphernes.
- § 1. Λάμψακος: a city on the Hellespont N. E. from Abydus; now called Lampsaki. —— Φλιάσιος: from Phlius (Φλιοῦς), a city between Argoli

- and Achaia. $\tau \circ \hat{v}$... $\gamma \epsilon \gamma \rho a \phi \delta \tau o s$: these words have been explained in different ways, according as $\gamma \rho a \phi \epsilon v$ has been taken in the sense to paint or to write; thus, the one who painted in the Lycaeum the dreams, or, the one who wrote the (work entitled) dreams in the Lycaeum.
- § 8. παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην: he placed Euclides near (himself).

 —— ίδων τὰ lepá: the soothsayer appears to have drawn the inference of Xenophon's destitution from the inferior quality of the victims.

 —— μέλλη: εc. χρήματα;—ἔσεσθαι, εc. σοι. —— σὺ σαυτῷ: you appear in the way of yourself, i. e. through your own want of care for yourself.
- § 4. & Zeds & Meil.: under this name Zeus was worshipped especially at Athens, at the festival called Aidoia. (Thucyd. 1, 126.)
- § 5. 'Οφρύνιον: a city of Troas, not far from Dardanus. —— τῷ πατριῷ νόμφ seems to be spoken of ὡλοκαύτει. It was not usual to consume by fire the whole victim in sacrifices, except in the case of those which were offered to Zeus Milichius.
- § 6. Bion and Euclides were sent by Thimbron. This Euclides is not the same as the one mentioned in § 1. —— πεντήκοντα δαρεικών: this price (not far from \$200), appears to have been an ordinary price for a good horse. (Hert.)
- § 7. της Λυδίας . . . πεδίον: εc. ἀφικνοῦνται. —— Θήβης πεδίον: called also Θήβη.
- § 8. 'Arpaubtrior: a city opposite Lesbos, on a gulf of the same name. Keprovlou: perhaps it should be written Kutovlou; it corresponds in situation with the modern Grecian city Kudwulais. —— ξενοῦται, is hospitably received and entertained; on the contrary in § 6 ξενοῦνται τῷ Ερνοφῶντι, they establish friendly relations with Xen.
 - § 9. αὐτόν, after έφη, means Xenophon.
- § 11. Te connects labor and deserthous. —— Biasaperoi: having forced themselves into the company. —— is evolute: sc. brown.
- § 12. This word often governs the gen. in Herod.; seldom in Attic writers.
- § 14. ἐπί: cf. note 1, 2, 15 and 5, 2, 6. διεφάνη: impers., an opening appeared through. βουπόρφ δβελίσκφ: with an enormous spear.
- § 15. Κομανία: perhaps a castle in the neighborhood. —— Υρκάνιοι. They dwelt on the eastern coast of the Caspian sea. —— πελτασταί: in apposition with άλλοι. Cf. note on άλλο δένδρον 1, 5, 5. —— Παρθένιον and Απολλωνία: cities in the neighborhood of Pergamus.
- § 16. λαβόντες... ἀνδράποδα: having taken as many oxen and sheep and slaves as there were, they drove them away etc. With the position of Κλαυνον, compare that of διήρπασαν 1, 2, 26; and ἀπήει 7, 1, 41.——οδτω: Kühn. reads έτι.——εἰ... ἀπίοιεν: cf. note 3, 4, 85.

- § 17. ral adrés: himself also, as well as those mentioned § 15. —— Blq: in spite of, against the will of. —— Прокайз . . . δ å π δ Δ .: cf. 2, 1, 8.
- § 18. $\kappa \delta \kappa \lambda \varphi$: in the form of a circle. Thus the arrows of the enemy would strike their shields obliquely. Krüg. conjectures that the shields on one side of the circle would be carried on the right arm. $\pi \rho \delta$: before, so as to ward off.
- § 19. 800: enough for; cf. 7, 8, 20. The expression implies that there were but few.
- § 20. μακροτάτην: εc. δδόν. της Λυδίας depends on μακροτάτην, as far as possible into Lydia. —— els τδ... άφυλακτεῖν: so that the enemy might not fear on account of the fact that the Greeks were near, but might be off their guard. els τδ, to the end that, so that. Some editions have δοτε.
- § 21. ἐπ' αὐτόν, i. e. ἐπὶ τῷ ἰέναι ἐπ' αὐτόν. —— ἐχούσας: extending, seldom thus used. (Krüg.)
- § 22. ἀπέβη: were fulfilled. τὰ lepá, the signs discovered in the sacrifices.
- § 23. The Deby: The Ala The Meillxion, § 4 et seqq. § 10. —— Etalpera: choice portions of the booty.
 - § 24. ἐκ τούτου: in the spring of 399 B. C.
- § 25. This section and the following are supposititious. ἐπήλθομεν: see Introduc. § 6. Λυδίας... Φρυγίας. Much rather, Cyrus and
 afterwards Tissaphernes were satraps of these provinces; cf. 1, 9, 7 and
 2, 5, 11. The same remark is true of Cappadocia. 'Εσπερίται: cf.
 note 4, 7, 18. Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι: in the Anabasis these are one
 and the same people. Κοῖται: not elsewhere mentioned. Σεύθης
 is improperly mentioned as one of the ἄρχοντες τῆς βασιλέως χώρας.
- § 26. άριθμος: cf. note 2, 2, 6. δεκαπέντε instead of πεντεκαίδεκα: such forms occur only in the later writers. καταβάσεως: only to Cotyora, as appears by a comparison with 2, 2, 6 and 5, 5, 4.

THE END.

•

| | |

ARNOLD'S FIRST LATIN BOOK;

BELIGORILED AND REWRITTEN, AND ADAPTED TO THE OLLERDORF MINISON OF INSTRUCTION.

By ALBERT HARKNESS, A. M.

12mo. 802 pages. Price 75 Cents.

This book is designed to take the place of the American edition of Arnold's First and Second Latin Book, issued five years since. Under the labors of the present author, the work of Arnold has undergone radical changes, and been adapted to the Ollendorff improved method of instruction, and is superior to the former work in its plan and all of the details of instruction.

From N. W. BENEDICT, Prin. Grammar School, Rochester University.

"Having thoroughly examined Harkness' Arnold's First Latin Book, and watched the results of its introduction into several seminaries of learning in this section of the State, I can safely say that I consider it superior to any of the primary Latin works with which I am acquainted. Its plan and execution are such as to render correct instruction in the Latin language, in its initiatory steps, practicable to a greater number of teachers than have hitherto been accustomed to instruct in that department, and such as to lay open the practical benefits of such instruction to very many who have not heretofore been thought to be in , circumstances to derive any benefit from attention to classical studies."

From W. E. Tolman, Instructor in Providence High School

"I have used 'Arnold's First Latin Book, remodelled and rewritten,' by Mr. Harkness, in my classes during the past year, and I find it to be a work not so much 'remodelled and rewritten' as one *entirely new*, both in its plan and in its adaptation to the wants of the beginner in Latin."

From J. R. Boise, Professor of Ancient Languages, in Michigan University.

"I have examined your First Book in Latin, and am exceedingly pleased both with the plan and execution. I shall not fail to use my influence towards introducing it into the classical schools of this State."

From George Cappon, Principal of Worcester High School.

"I have examined the work with care, and am happy to say that I find it superior to any similar work with which I am acquainted. I shall recommend it to my next class."

From Mr. A. P. S. Stewart, Principal of Holton High School.

"The clearness with which principles are stated and illustrated, and especially the syntax in which the nature and the relations of the different elements of a sentence are more fully developed than in works of similar kind, have struck me as being among its chief excellencies. It is better suited to the wants of beginners than any other work with which I am acquainted."

From Prof. Gammell, of Brown University.

"The book seems to me, as I anticipated it would be, a valuable addition to the works now in use among teachers of Latin in the schools of the United States, and for many of them it will undoubtedly form an advantageous substitute."

7

SECOND LATIN BOOK:

Comprising a Historical Latin Reader, with Notes and Rules for Translating, and an Exercise Book, developing a complete Analytical Syntax, in a Series of Lessons and Exercises, involving the Construction, Analysis, and Reconstruction of Latin Sentences.

By ALBERT HARKNESS, A. M.

12mo. 361 pages. Price 90 Cents.

This work is designed as a sequel to the author's "First Latin Book," which has acquired a wide reputation. It comprises a complete analytical syntax, exhibiting the essential structure of the Latin language from its simplest to its most expanded and modified form.

From J. F. Richardson, Professor of the Latin Language and Literature, Bookester University.

- "I have examined it with considerable care, and I am glad to see this addition to the valuable series of classical works now issued by the Appletons.
- "A faithful study of the work upon the plan indicated by the author, will greatly facilitate the student's acquisition of the general principles of the language, and prepare him for the intelligent reading of the Latin classics."

From Prop. Haven of the University of Michigan

- "I am fully convinced that a faithful use of the First and Second Latin Books will place the pupil securely on the right track, and facilitate, more than any other elementary treatises with which I am sequainted, his thorough understanding of the language.
- "I heartily wish that all students preparing for this college would study both books thoroughly."

From Prof. Anderson, of Lewisburg University, Pa.

"A faithful use of the work would diminish the drudgery of the student's earliest studies, and facilitate his progress in his subsequent course. I wish the work a wide circulation."

From PROF. LINCOLN, of Brown University.

"It seems to me, to carry on most successfully the method pursued in the First Book. Though brief, it is very comprehensive, and combines judicious and skilfully formed exercises with systematic instruction."

From Rev. J. A. Spencer, D. D., late Prof. Latin and Oriental Languages in Burlington College, N. J.

"The present volume appears to me to carry out excellently the system on which the late lamented Arnold based his educational works; and in the selections for Reading, the Notes and Rules for Translating, the Exercises in Translating into Latin, the Analyses, &c., I think it admirably adapted to advance the diligent student, not only rapidly, but soundly, in an acquaintance with the Latin language."

From J. J. OWER, D. D. Prof. of the Latin and Greek Languages and Literature in the Free Academy, New York.

"This Second Latin Book gives abundant evidence of the Author's learning and mot to arrange, simplify, and make accessible to the youthful mind the great and fun damental principles of the Latin language. The book is worthy of a 'lace in every dessient school, and I trust will have an extensive sale."

_

DR. ARNOLD'S CLASSICAL SERIES.

- FIRST AND SECOND LATIN BOOK AND PRACTICAL GRAMAR. Revised and carefully corrected by J. A. Spencer, D.D. 1 vol. 12mo Price 75 Cents.
- PRACTICAL INTRODUCTION TO LATIN PROSE COMPO SITION. Revised and carefully corrected by J. A. Spencer, D. D. 1 vol. 12mo. Price \$1 00.
- OORNELIUS NEPOS, with Practical Questions and Answers, and an Imitative Exercise on each Chapter. Carefully Revised, with Notes by E. A. Johnson, Prof. of Latin in Univ. of New York. New Edition, enlarged, with a Lexicon, Historical and Geographical Index. &c. 1 vol. 12mo. Price \$1 00.
- FIRST GREEK BOOK, on the Plan of the First Latin Book. Revised by J. A. Spencer, D. D. 1 vol. 12mo. Price 75 cents.
- PRACTICAL INTRODUCTION TO GREEK PROSE COMPO-SITION. Revised by J. A. Spencer, D. D. Vol. 12mo. Price 75 Cents.
- HECOND PART TO THE ABOVE. By J. A. SPENCER, D. D. 12mo. Price 75 Cents.
- GREEK READING BOOK. New Edition, Revised and Corrected. Containing the substance of the Practical Introduction to Greek Construing and a Treatise on the Greek Particles; and copious selections from Greek authors, with Critical and Explanatory English Notes and a Lexicon. Revised by J. A. Spencer, D. D. 1 vol. 618 pages. 12mo. Price \$1 25.

In the preparation of the above series, by thorough classical scholars and practical teachers, the utmost care has been devoted to a complete revision of Dr. Arnold's works; they have been rearranged and improved in many important respects, and made to conform, in an eminent degree, to the Ollendorff plan of acquiring languages.

From N. W. BENEDICT, A. M., Prin. Grammar School, Rochester University.

"I am specially pleased with the kind of help afforded in his Cernetius Nepos, which is such as to give the student a critical and accurate understanding of the text, and at the same time to stimulate his mind to greater exertion to apprehend the brauties of the anguage. The plan is designed and well adapted to make the knowledge obtained the property of the scholar."

From R. B. TECHUDI, Prof. of Ancient Languages, Norfolk, Va.

"After having in constant use since their first appearance, Arnold's Series of both Latin and Greek books, my experience enables me confidently to pronounce upon their amrivalled merits. I state without fear of contradiction, that, even with greater labor and pains on the part of the teacher, equal progress cannot be made without, as can be with them. And they "ucceed admirably in awakening an interest in the pupil, and in making a lasting impression upon his memory. It is an application of Bacon's principle for forming an accurate gran."

20

CICERO DE JFFICIIS.

CHIRPLY BELECTED AND TRANSLATED FROM ZUMPT AND BONNELL, ENGLISH NOTES

BY THOMAS A. THACHER, OF YALE COLLEGE.

1 Vol. 12mo. 194 pages. Price 90 Cents.

In this edition, a few historical notes have been introduced in cases where the Dictionaries in common use have not been found to contain the desired information; the design of which being to aid the learner un understanding the contents of the treatises, the thoughts and connections of thought of the author, and to explain the grammatical difficulties, and inculcate a knowledge of grammatical principles. The Editor has aimed throughout to guide rather than to carry the learner through difficulties; requiring of him more study, in consequence of his help, than he would have devoted to the book without it.

"The text is beautifully and correctly printed. The notes are nest, well arranged, and appropriate."—Presbyterian.

"A very elegant edition of this well-known work."—The Wisconsin.

SELECT ORATIONS OF M. TULLIUS CICERO.

WITH NOTES, FOR THE USE OF SCHOOLS AND COLLEGES

BY E. A. JOHNSON,

Professor of Latin in the University of New York.

1 Vol. 12mo. Price \$1.

This edition of Cicero's Select Orations possesses some special advantages for the student which are both new and important. It is the only edition which contains the improved text that has been prepared by a recent careful collation and correct deciphering of the best manuscripts of Cicero's writings. It is the work of the celebrated Orelli, together with that of Madvig and Klotz, and has been done since the appearance of Orelli's complete edition. The Notes, by Prof. Johnson, of the New York University, have been chiefly selected, with great care, from the best German authors, as well as the English edition of Arnold.

From THOMAS CHASE, Tutor in Latin in Harvard University.

"An edition of Cicero like Johnson's has long been wanted; and the excellence of the text, the illustrations of words, particles, and pronouns, and the explanation of varieus points of construction and interpretation, bear witness to the Editor's familiarity with some of the most important results of modern scholarship, and entitle his work to arge share of public favor."

THE WORKS OF HORACE.

WITH ENGLISH NOTES, FOR THE USE OF SCHOOLS AND COLLEGES.

BY J. L. LINCOLN,

Professor of the Latin Language and Literature in Brown University.

1 Vol. 12mo. Price \$1.25.

The text of this edition is that of Orelli, in the edition of 1848-44 the comparatively few readings of Orelli, not adopted, are given at the foot of the page. The most important various readings are also given in foot-notes. The method pursued in the preparation of the Notes is the same as that followed by the Editor in his edition of Livy, except so far as it is modified by the character of the present author, and by the fact that his writings belong to a later stage in a course of classical studies. While the grammatical study of the language has been kept in view, it has been a cherished object to take advantage of the means so variously and richly furnished by Horace for promoting the literary culture of the student.

From an article written by Prop. Barre of the University of Heidelberg, and Published in the Heidelberg Annals of Literature.

"There are already several American editions of Horace, intended for the use of schools; of one of these, which has passed through many editions, and has also been widely circulated in England, mention has been formerly made in this journal; but that one we may not put upon equality with the one now before us, inasmuch as this has taken a different stand-point, which may serve as a sign of progress in this department of study. The Editor has, it is true, also intended his work for the use of schools and has sought to adapt it in all its parts to such a use; but still, without losing sight of this purpose, he has proceeded throughout with more independence. In respect to the text, all the demands which could be made of the editor are fully met, and yet the limits observed which are necessary in a school edition. In an Introduction which precedes the text, the Editor gives a sketch of the Life of Horace, with a critique of his writings, which is well suited to the purpose of the whole work, and is, in our view, entirely satisfactory. In the preparation of Notes, the Editor has faithfully observed the principles laid down in his Preface; the explanations of the poet's words commend themselves by a compressed brevity, which limits itself to what is most essential, and by a sharp precision of expression; and references to other passages of the poet, and also to grammars, dictionaries, &c., are all wanting; all other learned apparatus is omit ted, on grounds which need no lengthened explanation. The entire outward execution o the work merits special and thankful acknowledgment."

From George Ticknon, LL. D., Boston.

"I received a few days since a copy of Horace you have lately published. As I have found leisure since, I have read with your notes some of the portions I best like, and have been struck with the correctness of your readings, and the condensed, faithful tearning and good tasts of the commentary. It seems to me that you have succeeded uncommonly well in your purpose."

C. JUL

COMMENTARIES ON THE GALLIC WAR.

¥.

CON, GEOGRAPHICAL AND HISTORICAL INDEXES, 4.

BY REV. J. A. SPENCER, D. D.

1 Vol. 12mo. with Map. Price \$1 00.

The text which Mr. Spencer has adopted is that of Oudenorp, with such variations as were suggested by a careful collation of the leading critics of Germany. The notes are as they should be, designed to aid the labors of the student, not to supersede them. In addition to these, the volume contains a sketch of the life of Casar, a brief Lexicon of Latin words, an Historical and Geographical Index, together with a Map.

BEZA'S LATIN TESTAMENT.

1 Vol. 12ma Price 75 Cents.

The Editor of the present edition has exerted himself to render it, by superior accuracy and neatness, worthy of patronage, and the publishers flatter themselves that the pains bestowed will insure for it preference over other editions.

SHORT AND COMPREHENSIVE GREEK GRAMMAR.

BY J. T. CHAMPLIN.

Professor of Latin in Waterville College.

12ma. Price 75 Cents.

From Rev. Mr. Anderson, New Orleans.

- "I believe the author has fully accomplished what he proposes in his preface. To those wishing to study Greek, I am satisfied he has presented a book which will much tend to simplify the study to beginners—and at the same time without being too voluminous, presents as lucid and full an exposition of the principles of the language, as can be contained within so small a compass.
- "The examples under the different declensions are full and well selected; so as fully to illustrate the principles on which the rules are founded.
- "His arrangement of Anomalous Verbs we think excellent, and not loaded with superfluous matter.

TACITUS' GERMANIA AND AGRICOLA.

WITH NOTES FOR COLLEGES BY W. S. TYLER,

Professor of the Greek and Latin Languages in Amherst College.
1 Vol. 12mo. Price 621 Cents.

It has been the endeavor of the Editor to bring down the literature of Tacitus to the present time, and embody in a small compass the most valuable labors of such recent German editors as Grimm, Günther, Gruber, Kiessling, Dronke, Roth, Rapeti, and Walther.

From Prov. Pelron, of Harvard University.

"I am much pleased with the book, and you seem to me to have discharged the duty of editor with becoming judgment and skill."

From Prov. Lincoln, of Brown University.

I have found the book in daily use with my class of very great service, very practical, and well suited to the wants of students. I am very much pleased with the Life of Tacitus, and the Introduction, and indeed with the literary character of the Book throughout. We shall make the book a part of our Latin course."

From PROT. PACKARD, of Borodoin College.

"I have given it such examination as my time would permit, and shall introduce "t this year into my course of study."

THE HISTORIES OF TACITUS.

WITH NOTES FOR COLLEGES.

BY W. S. TYLER.
1 Vol. 12mo. Price \$1 25.

'The editor has at least endeavored to avoid the fault, which Lord Bacon says 'is over usual in annotations and commentaries, viz., to blanch the obscure places, and discourse upon the plain.' The indexes have been prepared with much labor and care, and, it is believed, will add materially to the value of the work."—Extract from Preface.

From Prof. Thachre, Newton Theological Somenary.

"The notes appear to me to be even more neat and elegant than those on the 'Germania and Agricola.' They come as near to such notes as I would be glad to write myself on a classic as almost any thing that I have yet seen."

From Ra. . . II. TAYLOR, Principal of Philips' Academy.

"I have examined parts of it with some care, and am very highly pleased with it. The Essay on the style of Laureus, the Preliminary Remarks, the judicious and scholarly Notes afford all the assistance which the student can wish for the study of this some what difficult author."

GREEK OLLENDORFF.

BY A. C. KENDRICK, D. D.

Profesor of Greek Language and Literature in the University of Rochester.

Vol. 12mo. 371 pages. Price \$1.

This is a progressive exhibition of the principles of the Greek Grammar, designed for beginners in Greek, and as a book for exercises in academics and colleges.

There is probably no elementary treatise upon the Greek language extant which has, in so short a time, secured so large a share of the confidence, popular favor, and patronage of educators throughout the country, as this work. It seems exactly fitted for the purpose intended, viz., by instilling into the minds of the young the more simple elementary principles of the language, thus to prepare them for a more extensive and familiar acquaintance with the ancient Greek Classics.

"We think the author pursues the only philosophical method of teaching this language."—(Dover) Morning Star.

"It is an excellent publication, and is admirably adapted to the purposes in view."

New Orienne Bes.

XENOPHON'S MEMORABILIA OF SOCRATES.

BY PROF. ROBBINS, MIDDLEBURY COLLEGE.

1 Vol. 12mo. 420 pages. Price \$1.

The text of the present edition is that of Kuhner, with occasional alterations in pointing and things of minor importance. Where it appeared desirable, various readings have been given in the notes, and reasons for the one adopted briefly stated.

From Prof. Harrison, University of Virginia.

"The Notes contain in much detail, the grammatical and other explanations, which it would be convenient for the learner to have placed before him, instead of having to refer to various books. I have no doubt that the notes are very carefully prepared, and in accordance with the best authorities."

From Prof. A. S. PACKARD, Bowdoin College.

"I have examined the work somewhat, and am pleased with it, as being creditable to our American scholarship. I shall recommend it to my classes."

From Prof. WM. H. ALLER, Girard College.

"It is a very handsome and valuable edition of that admirable work, with copiese notes, index, and a biography of Socrates, and it will prove highly acceptable to classical teholars and teachers."

From Prof. Gro. Burrowns, Lafayette College.

"I have been highly gratified, on examining the work, not only with the way in waich it is got up, but with the editorial labor which is such as to leave nothing to be desired by the student, and makes this edition a truly valuable addition to our classic thermise."

KUHNER'S GREEK GRAMMAR. TRANSLATED BY PROFESSORS EDWARDS AND TAYLOR

One Large 12mo Volume. Price \$1 50.

This is a most concise and comprehensive grammar, based on a profound and accurate knowledge of the genius and principles of Greak grammar, arranged in a clear and satisfactory manner. The fulness of illustration, correctness of the principles advanced, as well as the perfect analysis to which the forms of language are subjected, are all that could be desired in a work of this kind.

From Professor of Greek in Williams College.

"I think highly of your edition of Kuhner's Greek Grammar. We have nothing in use among us that is equal to it as a comprehensive, systematic analysis of the language. In many respects the translators have much improved this edition, and I should be glad to have its pages more generally consulted by our young men."

From Prof. Geo. Burrowes, Lafayette College.

"I beg to tender you my thanks for the copy of the new revised edition of Kuhner's Greek Grammar, translated by Edwards and Taylor. The high character of this book is fully established, and the friends of Greek literature are under obligations as well to the publishers as to the translators for making it accessible to the students of our country."

From Prof. J. T. Champlin, Waterville College.

"Please accept my thanks for a copy of your new edition of Kuhner's Greek School Grammar. The work is greatly improved both in form and substance in this edition. In its improved dress, there can be no doubt that it deserves and will take the very first place among Greek grammars for consultation and reference."

EXERCISES IN GREEK GRAMMAR.

ADAPTED TO THE FIRST BOOK OF XENOPHONS ANABASIS.

BY JAMES R. BOISE.

Professor in Mich. University.

1 Vol. 12mo. 185 pages Price 75 Cents.

These Exercises consist of easy sentences, similar to those in the Anabasis, in having the same words and constructions, and are designed by frequent repetition to make the learner familiar with the language of Xenophon. Accordingly, the chapters and sections in both are made to correspond.

VOLTAIRES OF CHARLES XIL,

• • •

KING OF SWEDEN.

CAREFULLY REVISED.

BY PROF. GABRIEL SURENNE.

12mo. 262 pages. Price 50 Cents.

This is a neat edition of this valuable history, published under the direction of a distinguished scholar, and well adapted for the use of schools in this country.

"To students of the French language this edition of a history which has not been consisted, in its class, which is like Southey's Life of Nelson, in our own tongue, will be particularly acceptable."—Buening Post.

A NEW FRENCH MANUAL,

AND TRAVELLER'S COMPANION.

BY G. SURENNE.

16mo. 287 pages. Price 62 Cents.

This work is intended as a Guide for the Tourist, and a Class-book for the Student.

"An excellent work, and one which to a good student will prove most valuable. It seems to be complete in all its departments and arrangements, and to take the place of a French teacher, as far as that may be: giving every aid in pronunciation. We sheerfully recommend it to all engaged in this study."—Educat, Magazine.

FRENCH CONVERSATION AND DIALOGUES.

BY GUSTAVE CHOUQUET.

1 Vol. 18mo. 200 pages. Price 50 Cents.

This volume contains conversations on ordinary subjects, designed to familiarize the student with the idiomatic expressions which most frequently occur in French conversation. It is very complete, clear, and distinct.

YOUNG LADIES' GUIDE TO FRENCH COMPOSITION. BY GUSTAVE CHOUQUET.

1 Vol. 12mo. 297 pages. Price 75 Cents.

This useful work consists of two parts; the first part being a General Treatise on Rhetoric, which, as an elementary work, has decided merita.

The second part contains great variety of subjects, with full and wellchosen exercises, with selections from the best and purest French writes.

Shinn Or Field Ok achabilia.

NEW ELEMENTARY FRENCH READER. Being an Introduction to the French Language; containing Fables, Select Tales, Remarkable Facts, Amusing Anecdotes, &c. With a Dictionary of all the Words translated into English. By M. De Fivas, Member of Several Literary Societies. 16mo. Price 50 Cents.

This little work is used as a Class-Book in nearly all schools in this country where the elements of French are taught. The selection comprises a great variety of subjects, mostly of a lively and familiar style. The Phrases will serve as elements in conversation, and enable the student to read with facility other French books.

THE CLASSIC FRENCH READER; for Advanced Students; Or, Beauties of the French Writers, Ancient and Modern. By Alam De Fivas. With a Vocabulary, French and English, of all the Words and Idioms contained in the work, by J. L. Jewerr. 1 Vol. 12mo Price \$1 00.

This work embraces selections from the writings of all the literary periods, and specimens of the various styles of the most distinguished writers, and unites the advantage of a Reader, Lexicon, and Grammar. Occasional Notes are added, which explain and enhance the value of the work. The work has met with universal favor and patronage.

ROEMER'S FIRST FRENCH READER. With an Analytical Study of the French Language, a Treatise on French Poetry, and a Dictionary of Idioms, Peculiar Expressions, &c. Price \$1 00.

This Treatise on the Analytical Study of the French Language, and on the Rules of French Versification, evinces a true and discriminating philological taste. The Selections, from agreeable French literature, are made with great judgment, and by bringing the affinities of the English and French directly in view, the acquisition of the French is made comparatively easy.

ROEMER'S SECOND FRENCH READER. Illustrated with Historical, Geographical, Philosophical, and Philological Notices. Price \$1 25.

This is one of the most original, ingenious, and useful manuals pubshed, and will prove a treasure to the student of the French.

As a compilation of elegant extracts, this volume is second to none they are marked by good taste and sound judgment, many of them being perfect gems of French literature.

SERIES OF FRENCH READERS

French authors, adapted to young persons learning the French. With a Vocabulary of the new and difficult words and idiomatic phrases adopted in modern French literature. By J L. Jewerr. 1 Vol. 12mo. Price 75 Cents.

The chief object of this work is to afford the means of making the wouth acquainted with the French language as it is spoken at the present day, and as presented by modern French authors. The selections are choice and unexceptionable.

"The selections are made with great taste and judgment, and the moral of all is good."
—Com. Advertiser.

"We do not know any book of the kind better calculated for a reading-book for classes in our schools."—Boston Atlas.

SELECT POETRY FOR YOUNG PERSONS. By MADAME H. COUTAN. 12mo. Price \$1 00.

A collection of some of the most choice, beautiful, and interesting poetical productions of the French language.

"It is a very charming collection of some of the sweetest and most graceful verses in the French Language. We were hardly aware, till we looked over this book, that so many distinguished French authors had contributed to a class of productions, so peculiarly suited to readers of an early age."—Evening Post.

DRAMATIC FRENCH READER. Being a selection, in progressive order of the chief Dramatic Works of the French language, with notes to facilitate the pupil's progress. By Prof. A. G. Collor. 1 Vol. 12mo. \$1 00.

This volume is made up of fourtee

the works of the best and purest writer

Racine, Molière, and Prior.

It will undoubtedly prove a valuable assistant of the language it is intended to the language

TEW FRENCH TESTAMENT. According to the Translation of J. OSTERVALD'S Stereotyped Edition, printed by the Edinburgh University Namo. Price 88 Cents.

OLLENDORFF'S FRENCH GRAMMARS.

- OLIENDORFFS FIRST LESSONS IN LEARNING TO READ, WRITE AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. Being an Introduction to Ollendorff's larger grammar. Third edition, Enlarged and Rewritten by G. W. Greene, Instructor in Brown University. 16me Price 50 Cents.
- OLLENDORFF'S NEW METHOD OF LEARNING TO READ, WRITE AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. With an Appendix, containing the Cardinal and Ordinal Numbers, and full Paradigms of the Regular and Irregular, Auxiliary, Reflective, and Impersonal Verbs. By J. L. Jewett. 1 Vol. 12mo. Price \$1 00.
 - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.
- AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. With the Lessons divided into Sections of a proper length for daily tasks, and numrous corrections, additions, and improvements, suitable for this country; to which is added Value's System of French Pronunciation; his Grammatical Synopsis, a new Index, and Short Models of Commercial Correspondence. By V. Value. 1 Vol. 12mo. Price \$1 00.
 - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.
- OLLENDORFF'S COMPANION TO NEW METHOD OF LEARNING TO READ, WRITE, AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE Containing Dialogues and a Vocabulary. By Geo. W. Greene 12mo. Price 75 Cents.
- OLLENDORFF'S NEW METHOD FOR FRENCHMEN TO LEARN TO READ WRITE, AND SPEAK THE ENGLISH LANGUAGE. By CHARLES BADOIS. 12mo. Price \$1 00.
 - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 50 Centa.
- CLLENDORFF'S NEW METHOD FOR SPANIARDS TO LEARN TO READ, WRITE, AND SPEAK THE FRENCH LANGUAGE. Containing Progressive, Oral, and Written Exercises, with an Appendix containing Rules of Syntax and rules for the formation and conjugation. By Theodore Simonne. 12mo. Price \$2 00.
 - KEY TO EXERCISES. Separate Volume. Price 75 Cents.

Few school manuals have been so highly approved, and used for a series of years with such universal acceptance, as the Ollendorff Scries, for the acquirement of the French Language; that system being now almost universally acknowledged to be the only correct one.

A NEW AND ENLARGED EDITION, IN LARGE TYPE STANDARD

PRONOUNCING FRENCH DICTIONARY.

IN TWO PARTS.

L PRENCE & ENGLISH. IL ENGLISH & FRENCE. BY GABRIEL SÜRENNE, F. A. S. E.

1 large Vol. 12mo. 974 pages. Price \$1 50.

The First Part of this well-known and universally popular work contains: Words in common use; Terms connected with science; Terms belonging to the fine arts; and

Four thousand historical names; Four thousand geographical names; and

Upwards of eleven thousand newly published terms.

The pronunciation of every word according to the French Academy and the most eminent lexicographers and grammarians; also,

More than seven hundred critical remarks, in which the various methods of pronouncing employed by different authors, are investigated, and compared with each other.

The Second Part contains: A copious list of English words and expressions, with their proper pronunciation; also, a critical and comprehensive system of French pronunciation.

Every student of the French language, and every person of taste who is fond of reading French, and wishes to become proficient in that tongue, should possess this comprehensive but complete dictionary. It embraces all the words in common use, and those in science and the fine arts, historical and geographical names, etc., with the pronunciation of every word according to the French Academy, together with critical remarks as will be useful to every learner. It is published in a form of excendensation, and yet contains so full a compilation of words, definitions, etc., as set to leave any thing to be desired."—New York Observer.

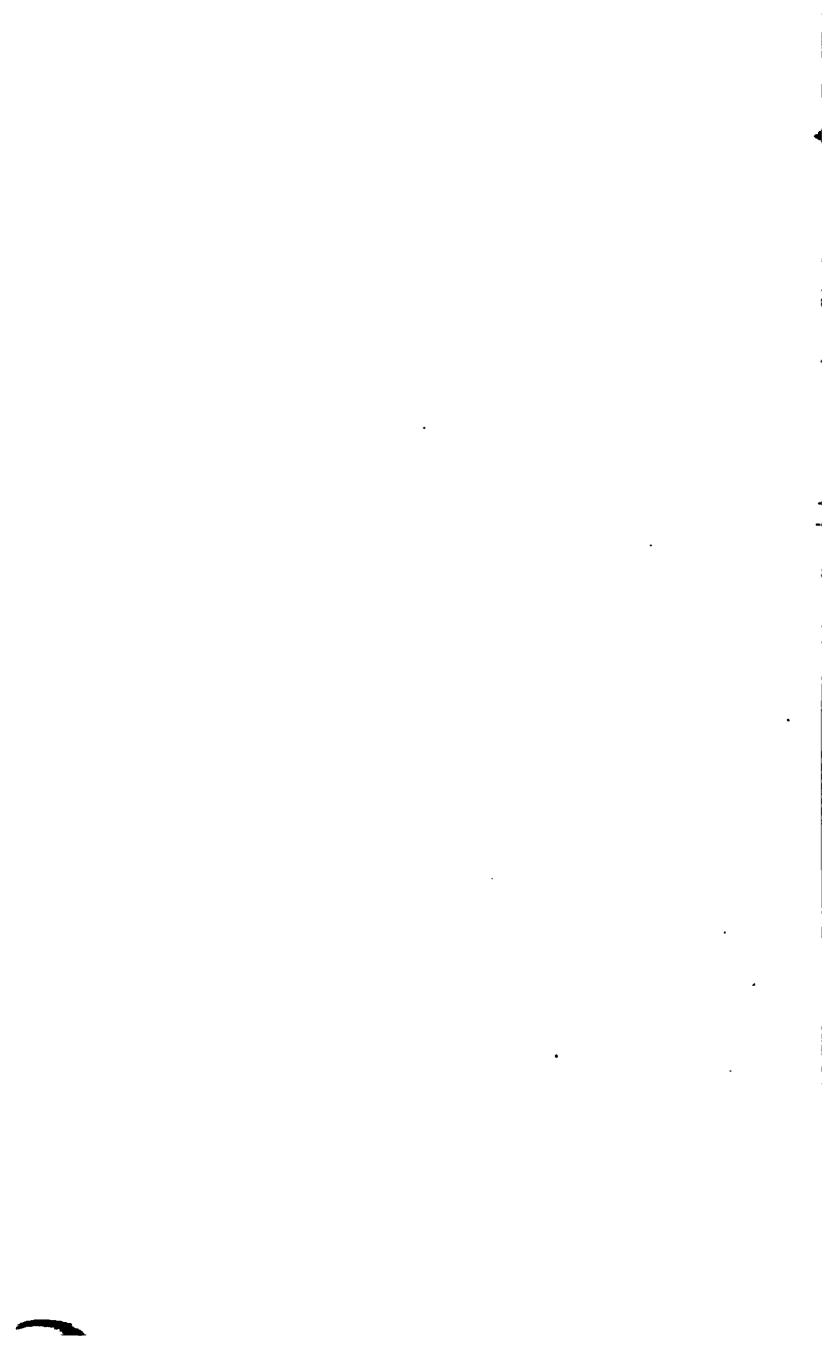
AN ABRIDGMENT OF THE ABOVE.

1 Vol. 16mo. 556 pages. Price 90 Cents.

It is confidently anticipated that this volume will prove not or useful auxiliary to the student, but also a convenient Pocket Compa to the traveler, wherever the French language is spoken. A vector lary of proper names accompanies the work.

M. Surenne is a very prominent professor in Edinburgh; and all who use his besks may rely on having before them the purest style of the French tongua."—Christia Estelligenoer.





This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

NW 15 69 H



